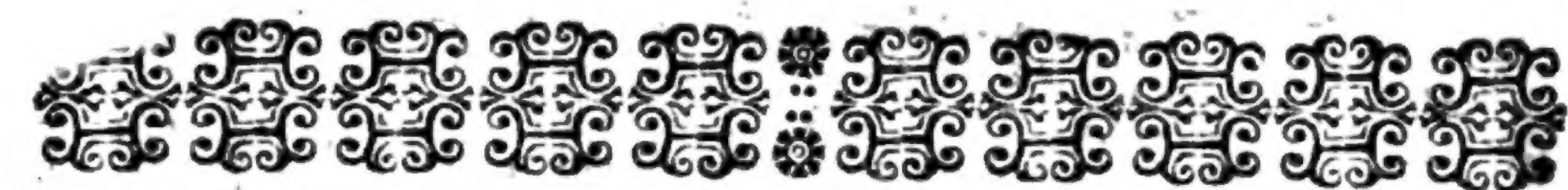

5.5.34/3

ROMANÆ ET APOSTO.

LICÆ MANIFESTATI

GLORIOSISSIMÆ

JOSEPHI I.

ARCHIDUCIS AUSTRIÆ

VICTORIOSISSIMI ET IN-

VICTISSIMI CÆSARIS

LEOPOLDI I.

MONARCHARUM

PRINCIPIS

MAGNÆ SPEI FILIO.

5. 5. 34

*Regum Princeps & Domine Inviētis-
sime. Gloriosa sunt per orbem ex-
currentis Fama Verba Veni v
vici. En festivitate pleni
quantur concentus;*

Vivite felices, quia Vos Virtute JOSEPH
Victores, Vos non gallica cura prem

DEDICATIO.

Nam Regia Majestatis Vestra PRÆSENTIA contremiscunt hostes, labuntur animo, sibi culpam dicunt, in injustè possessis titubant.

Tunc titubant animi, tituli cum causa reclamationis Justitiæ.

Tunc omne munitum sit immunitum, & inexpugnabile sit expugnabile, & quò Regius pertingit gladius domabile evadit. Landavia quid magis munitum de qua Adversarius identidem jactabat: hæc ne Minus Cædet, & verò etiam lapidi, ut seris innotesceret Saculis, incidebat. At Tua Inviçissime Rex Magnanimitas, Tua Fortitudo jactantiam confudit hostilem, ut ex vero in eodem lapide priori illi triverbio, alterum tibi longè gloriosissimum subscriberet: tandem Caesar Cessit, inexpugnabilia proinde defensionibusq; suis provisa mœnia, aquarum inundatione inaccessibilia, Regia Majestatis Vestra virtute expugnabilia evasere. Non tellus solum, sed & ipsum Cælum Austriaca Justitiæ causam fovet.

Quod si Natura abstineat, suprema Potestas Cæli, pugnat pro Juribus Austriadum.

iacos, sidera Muhammedanis conterminos fecerunt, ut Barbarorum ausibus Consilio & robore res Europæ saluti consulerent, hinc

Frau-

DEDICATIO.

Fraudibus abreptum, prætextu Juris
ademptum.

Cernes correptum, à Domino mox jure
redemptum.

*Quia Imperiis alienis non jure se ingerenti non manet
utilitas, & ut de damno cavendo agat necesse est, in-
justum quippe (sic calo disponente) pana locò, justì
partem secum trahit, & taliter vires arroganter
potentes imminuit. Maxime Regum, spes unica
Orbis Christiadum, Imperii Romani Selectissima
GEMMA, Austriadum DECUS, Regiæ Maje-
statis Vestra lumbos celestis Justitia gladio bifido
cingit, cujus acies una Orientis, Occidentis altera,
superbis minaces, Violentia & fraudis Domitrices.*

*Ast, ut ad id, quod mearum partium est, me
vertam, sint laudes infinitæ sublimi illi sapien-
tia, quæ mihi primo & indigno id luminis benigni-
ssimè impertita esse videtur, ut pro DEO & Au-
gustissima Austriadum DOMO theoricè Arabismi
Persismi & Turcismi fundamenta absolutè & in-
termixtim ad literalem turcismum nitidè concur-
rentes scripserim, arduum sanè tentamen & opus,
at ad metam direxi telum, scopum tetigi, stant mea
theorica munificentia Austriacâ. O Regum Sa-
tissime! Si theoriam meam hac summa lib-
currente, praxis mea opus, quod Lexicon*

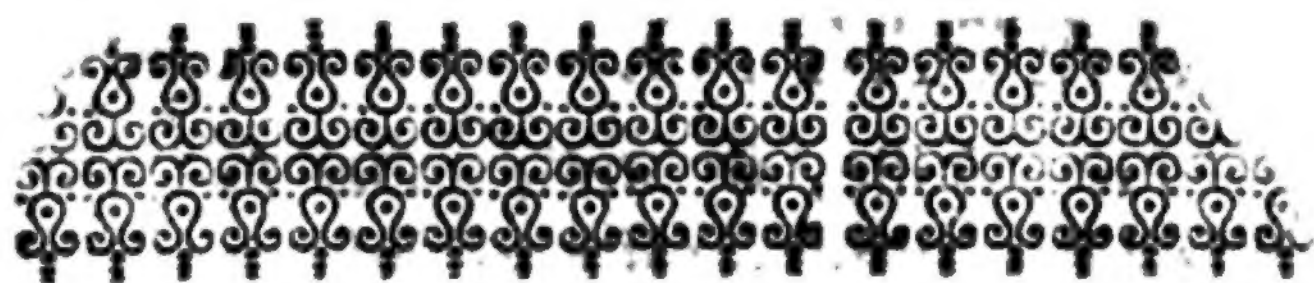
DEDICATIO.

plissimum Latino-turc-arabico-persicum, intermixtis ad Christiana Catholica fidei explicationem, & ad scientiarum fundamenta requisitis terminis, fusissimum lumen praferens, sequeretur, quam felix essem, si ab Austriadum liberalitate humilis ingenii mei labores, ad Gloriam DEI & ad Augustissimae Domus utilitatem impressos videre possem! Ad Augustos igitur Regiae Majestatis Vestrae Pedes meum inclino caput, precibus meis Regiam Clementiam implo-ro, ut vitae meae jam accedens finis, canos meos tantâ gratiâ exornatos videat, ut feliciter in sancta pace, requiescam.

Regiae Majestatis Vestrae.

Humillimus & Obsequentissimus

Joannes Baptista Podestà.

PRÆFATIO.

*In Linguam Turcicam vulgariter & literaliter
sumptam.*

Sciro ut ait *Aristoteles* *I. poster. cap. 2.* est rem per
causam cognoscere; sit quæstio: an hæctenus immensa
illa & interminabilis sermonis literalis turcici lingua,
orbi Christiano innotuerit? negativè respondeam. ne-
cessè est, quia per nunc elapsi sæculi decursum, plures, perpluri-
mas, de turcico idiomate simpliciter, regulas protulerunt, & hoc
idioma ita facile repræsentaverunt, quasi linguà hac in orbe faci-
lior non daretur; si causam roges, cur? repono: quia, in ea, id so-
lum, quod vulgare est, exposuerunt nec ullus horum, ad id, quod
literale est, applicuit mentem: cum autem in Europa, res per cau-
sam cognosci cæpta est, longè alia principia, se intellectui nostro,
repræsentaverunt, hinc opiniones præcedentium, exigui funda-
menti principia apparere cæperunt. At quæres! num non & illi
libros legerint, ut id, quod in re est, perspicere potuerint? respon-
deo Orientis linguas de quibus agimus, cum vocalibus equidem
scribi posse, ut subinde contingit, modus autem currens & ordina-
rius est, sine vocalibus scribere, quæ scripta, sine grammaticæ &
præceos cognitione, authoritate insuper simul concurrente, ubi
deficit, legere non est possibile, fitque ut id quod Nobis Euro-
pæspectu præceos nostriæ antecedens est, cum mentem nostram
ad studia convertimus, illud consequens esse, cognoscamus,
e fundatè procedere prætendimus, & hac de causa, Divus
de suo in Hebraica lingua Magistro, in præfatione in
Job,

RÆFATIO.

remini me, ait ille, ob intelligentiam hujus vocandam Præceptorem, qui apud Hebræos primus putabatur, non parvis redemisse nummis, cujus doctrinam an quid profecerim, nescio, hoc unum scio, non potuisse me interpretari, nisi quod antè intellexeram. Sed cum in linguis Orientalibus grammaticalis & syntactica cognitio lectionem præcedat, sequitur, quòd Divi Hieronymi lectio, ab eo, quod jam grammaticaliter & syntacticè cognoscebat, processerit, & reliquum, quod arte hac æccum attingebat, non intellexerit. Quod cum à Lyddæo illo Præceptore, quod non cognovit, se cognoscere posse existimaret, spe frustratus, sui Præceptoris in docendo ope destitutus, ejusdem in docendo insufficientiam fuit expertus. Error inter Orientales Gentes erga nos Europæos communissimus. Huic observationi peraptè convenit illud Senecæ, Natur. Quæst. lib. 6. cap. 1. *Longè semper à perfectò fuere principia. Illud ante omnia mihi dicendum est, opiniones veteres, parum exactas esse, & rudes, circa verum errabatur, nova omnia erant primò tentantibus, post eadem illa limata sunt, & si quid inventum est, illis nihilominus referri debet acceptum.* Ast & temporum fluxus, rerum Magister, juxta illud Turcarum

dictum in Columna Islamismi: *حَلَقَتِ أَوْزُونَ عُزْرَتُوسِي*

أَوَّلُ كَيْسَهِ دُرْ كِه عِلْمِ جَمْعِ اِيْتَدِي وَ كَنْدُونِ

صُكْرَه تَنْكُرْ أَنْتِ اَيْلَه فَايْدَه تَنْدَلَم *Creatura lon-*

gissimæ vitæ illa est, quæ scientiam collegit, & post ipsam advenientes per illam fructum faciunt. Creatura utique illa longissimæ vitæ est continua illa successio virorum scientiis exornatorum, præcedentium Authorum suppositum falsum & insufficiens comprehendens, conatu suo, rem, ut in se est, exponere tentat & plicat; non errat ergo ille, qui certis & evidentibus principis, securà manu ad consequentias ducit.

Varia erat, multo consuetudineque non adeo

odus, sensus & opiniones: dicebant quidam, linguam turcicam arabicos & persicos terminos, non secus ac Italica, latinos admitte-
re, quod suò modò verum est, at adhuc à re remoti sumus: ajebant
alii: Constantinopoli natus est, ergo naturali Turcarum sermo-
ne præditus est. Negatur suppositum; quia, si Græcus Christianus
est, vulgaris Græca ejus materna. Si Judæus, materna illi lingua
Hispanica est, solis Turcis vulgaris lingua in usu est, non literalis.
At à ratione alienum quid est, sibi persuadere velle, Turcam, lin-
guam suam Europæo Christiano methodicè tradere posse, unde
Genti rudi talis methodus? habeat linguam, quæ cum Europæo
Christiano conferre & discurrere possit, ubi illi, & unde artis fun-
damenta, ut ingenio polito & illustri, ut est Europæorum Chri-
stianorum, ordinatâ methodo artis regulas tradere possit? Auditus
absque regula, Opifices & Mercatores ad sibi necessaria dirigit.
Longè aliter studendum illi, qui ad altioris ordinis curas natus,
doctum doctè scire decet; aliud est inter Barbaros esse Ecclesia-
sticum, & animarum saluti studere, aliud est inter Barbaros Chri-
stianitatis negotia & Principum Christianitatis opera tractare: his
in rebus, viris insignibus, nationum linguas & scripta intelligen-
tibus opus est. His literalis linguæ sciencia est necessaria: si litera-
lis lingua est necessaria, ut in re est, sic argumentari licebit: Turcis-
mus literalis abs exclusione vulgaris, est objectum finale *quod*, quod
intendimus; sed ad objectum finale *quod*, per media ad id dirigen-
tia tendere oportet, & media, per quæ ad hoc finale objectum fit
tendentia, inter præcipua est arabismus cum persismi concursu, er-
go arabismus & persismus, respectu finis *quod* seu objecti finalis, ha-
bent se ut medius terminus ad objectum finale, mediorum autem
natura ea est, ut finem præcedant, ergo turcismus literalis ob-
jectum finale *quod*, quod intenditur, pro mediis ad se tendendi ara-
bismum & demum persismum prærequirit. Qui arabismus, si rem
minutim inspicimus in Italia prima principia sumpsit, voluitque

rum primas obtinere, conatumvè impendit, nī typorum inc
& corrigentium penuriā laborasset. hinc est, quod ibi mendis i
tentissimum, & non bene exculptis literis impressum arabici
Lexicon, ab hominum visu evanuerit, cujus tamen exempl-
unum, cum Venetiis subsisterem, ad manus meas videndi cau-
delatum fuit. Sors melior Romæ favit, ubi Paulo Quinto Pont-
fice Maximo sub anno mox elapsi Sæculi 1620. Patris Francisc
Martelotti Ordinis Clericorum minorum viri eruditissimi Institu-
tiones arabicæ in lucem datæ. Urbano Octavo Pontifice, Hispania-
rum Monarchâ Philippo Quarto Austriaco regnante, Mediolani
Promotore, ope ac liberalitate Eminentissimi Domini Cardinalis
Borromæi, Anno 1632. adductis ex Oriente Muhammedanis Ara-
bibus, pro rerum exactiori labore, Authore Antonio Giggeio Exi-
mio Viro Ambrosiani Collegii Doctore, thesaurus Arabicus juris
communis factus est. Succedere editionibus his, commerciorum
promovendorum causâ, Batavus Golius, & Anglus Castellus, qui
modo adhuc Excellentiori in productione Arabici Lexici, curam
impenderunt. At, quia ad turcismum literalem pariter arabis-
mus cum persismo tum vulgariter, tum literaliter, id est: gram-
maticaliter & syntacticè persicè constructus cadit, dantur & Gram-
matici & Lexicographi solum in vulgari persismo hærentes, arabi-
cum vulgo in usu solum insinuantes, sic vulgares persicæ gramma-
ticæ sic vulgaria Lexica. Grammaticæ ergo purè persicæ sunt
Adm. Reverendi P. Ignatii à JESU Carmelitæ Discalceati. Romæ
1661. Ludovici de Dieu Lugduni Batavorum 1639. Joannis Gra-
vii Londini 1649. Dictionarium Persico-Latinum, Jacobi Golii &
Edmundi Castelli Londini 1669. Gazophylacium Persicum Adm.
Reverendi P. Angeli à S. Josepho Carmelitæ Discalceati, Amstelo-
dami 1684. hi sunt pro Persismo vulgari existentes libri. Pro
turcismo Megiserus Lypsæ, Du Rier Parisiis, Meninskius Viennæ,
Saaman in Anglia. Simpliciter Persismus abs Arabismo in tractan-
dis

PRÆFATIO.

dis negotiis subsistere nequit, multo minus Turcismus, ni arabicis & persicis adminiculis fultus fuerit. Hinc inferendum, si lingua Arabica pro totius orbis latè patentissima & interminabiliter amplissima habetur, quid de persica, quæ illâ omnimodè & vulgariter & literaliter utitur, dicendum erit? si de hujus amplitudine cum obstupefactione loqui debemus, quid de turcica literali, quæ arabismum & persismum ad se indistinctè trahit, dicendum erit? numquid stupenda machina? Ergo arabismus est passus seu via, per quam ad persismum, & arabismus & persismus est passus seu via, per quam ad literalem turcismum tenditur: ergo hi passus regulatè instituendi sunt. Sit ergo arabismus primus medius terminus, per quem rei veritatem exhibeo.

Arabica lingua, in quam per radices ut per derivationis suæ originis fontes, nos in immensum illius Oceanum immittere debemus, radices suas quomodocunque sumptas autoritate probat, quas illi è Camus & aliis Orientis Authoribus desumpserunt apud nos è Giggeio, Golio, & Castello desumendæ, obtentâ radices qualitate, cætera vi artis obtinentur, mira autem est radicum in vi significandi ubertas, quæ Latinismi respectu, multorû significatorum est à construendi modo vim propriam significandi obtinens, & non semper uno termino est exprimibilis, at circumscriptione indiget.

Sit v. g. جَع, totaliter fathata, hæc radix Golio & Castello testibus, sequentibus significatis gaudet: *rediit, reversus fuit, iterum fecit, iteravit, profecit, bene vertit, beneq; cessit, Calamum super scripturam duxit ut pulchrior appareret, recessit, discessit, retrocessit, destititq; à re, reduxit, restituit, respondit, vertit, convertit, mutavit, repetivit, recepitq; mulierem repudiatam, restitutus fuit valetudini, convaluit, vendidit camelam, ut pretio aliam & meliorem compararet, jactata cauda, compressis natibus, interruptim sparsa urina indicium fecit Camela vel asina se satam esse, cum tamen non esset, ad-*
ver

PRÆFATIO.

*versata fuit admissarium, anteriores ac posteriores pedes sustulit, inter
eundum quasi tollutim incederet.* Ab hac radice derivata & per
turcismum dispersa sunt, & vim significati sui originalis retinent.
*sic رَجُوعٌ iteratio, reversio, reditus. sic اَيْتَمَكُ iterare,
سُلْطَانٌ كَثِيرُ الْجَمُوعِ بَلْغَرَانٌ revertere, redire, veluti:
سَفَرْنَدَن رَجُوعِ اَيْدُوبِ Cum Sultanus magna copia (magni
exercitus) ab expeditione bellica Belgradiensi rediret. item:
تَكَرَّرَ قَاضِي يَه مُرَاجَعَتٌ idem مُرَاجَعَتٌ اَيْتَمَكُ
رَجِيعٌ اُولَمَكٌ vel رَاجِعٌ demum ad Judicem rediit اَيْتَمَكُ
مَرْجِيعٌ بِبَادِشَاهَانِ زَمَانٌ reditus veluti:
مُتَرَاَجِعٌ اُولَمَكٌ retrogradi &c. Cogni-
tio autem substantialis in hoc consistit, ut id, quod sine vocalibus
est (qui est ordinarius scribendi modus Gentis) benè, & suis cum
vocalibus scribatur & legatur, ad quam perfectionem nemo per-
venerit, cui radices & inde derivatorum vocalizatio cognita non
fuerit. Cognitio autem vocalium via duplici obtinetur: autho-
ritate nempe & artis regulâ, ut dictum est: Autoritas ab ipsa ra-
dice perfecta & hamzata immediatè oritur, mediatè autem à mod-
sareo surdarum & infirmarum, in quibus pariter autoritas spectan-
da est. Hic dictarum simplicium radicum masdara & nominum
pluralia, exceptis sanis, Giggei Golii & Castelli Lexica notant,
quæ autem à radicibus regulariter derivantur, quales sunt verbo-
rum structuræ, ut: *jurare fecit, coadjuvit, juvare jussit, se juvare
simulavit, se simul juvare, vel se invicem juvare, adjutus fuit, diligen-
ter juvit.* item ex iis orta derivata, ut sunt adjectiva, quorum sunt plu-*

PRÆFATIO.

vi

plurimæ formæ, participia, comparativa, superlativa, nomina instrumenti, temporis, loci, structurarum masdara, nomina actionis, vicis, vasis, quia omnia à radicibus & structuris regulatè derivantur, à Lexicographis non adnotantur, ex supposito, quòd hæc omnia regulatè à radicibus emanent, quam emanationem à Grammatices Studiosis sciri supponunt. Ast, ut radicum naturam melius exhibeam: en in una eademque radice sibi repugnantia significata,

idque sub una eademque vocalizatione veluti: **عَدَلْ** *deflexit à recto*, & è contra *justitiam rectè administravit*: quarum radicum genuinum significatum, modò aliò dignosci non potest, nisi regiminis regulâ, sic, ut, quando **عَدَلْ** *deflexit à recto* significat, cum

particula præpositionis **عَنْ** *ab, abs &c.* cum autem: *justitiam rectè administravit* indicat, sibi in constructione particulam præpositionis **فِي** *in* jungi expetit, Derivata talium radicum, & in turcismo taliter cadunt, veluti: **پَايَ شَاهِكِرْ عَدَلْ وَ اِحْسَانِلَهْ**

دُنْيَايَ مَعْمُورْ اَيَدِرَلِرْ *Reges justitiâ & beneficentiâ mundum cultum reddunt.* & è contra ab hac ipsa radice derivatum **عُدُولْ**

فُلَانْ كَيْمَسَهْ طَوْغُرُو يُولَدَنْ *deviatio à recto*: veluti: **عُدُولْ اَيْتَدِي** *Talis quidam à vera via recti deviationem fecit.*

Aliæ radices, significandi vi non adeo ab originali suo principio recedunt: veluti: **فَتَحْ** sub una eademque vocalizatione *auspicatus* seu *exorsus* fuit, *aperuit*, *expugnavit*, & Turcæ sub iisdem hujus radicis significatis utuntur, veluti: **فَتَحْ كَلَامْ اَيْلَدِي**

فَتَحْ بَابْ اَيْتَمَكْ *apertionem porta facere.*

فَتَحْ بَابْ اَيْتَمَكْ *apertionem porta facere.*

PRÆFATIO.

cere. قَتَحَ قَلْعَهُ اَيْتَمَكُ expuqnationem muniminis facere.

Radix autem عَرَق vocalium diversitate suam significandi vim exprimit. Sic notata عَرَق est: *radices egit & per terram diffu-*

dit, hinc substantivum عِرْق radix, origo. Sic & in turcismo

Cum *عِرْق اَبُوْت وَ اِشْقَاق وَ مَوْدَت حَرَكَتَهُ تَلُوْب* *radix vel origo paternitatis & commiserationis & affectus ad motum venissent.* Quòd si radicis vocalizatio sit *عَرَق sudavit* signifi-

cet: inde عَرَق, *sudor*, & in turcismum cadet, sub hoc ipso significato veluti: *قَابِ اضْطِرَّابِلَهْ اَنْدَامِنَهْ عَرَق مُسْتَوَلِي*

Ardore molestia, statura (corpori) ejus sudor prevaluit.

Utque clariùs pateat, arabismum & persismum suis in circumstan-
tiis per grammaticam & syntaxim suam propriam, ad literalem
turcismum transire; en exempla. *طَهِيفُ الشَّكْلِ وَ حَسَنُ*

أَلْقِيَا فِت كِمْسَه اَيْدِي *Amena forma & pulchra statura quidam fuit.* Regula syntactica arabica cui correspondet latina: *substantiva cum ad laudem vel vituperationem referuntur.* item: *اَيْكِي بُولْدَمْ بِرِيسِي تَعْظِيمُ*

Duo inveni, unum veneratio mandati DEI, unum (alterum) commise-
ratio

PRÆFATIO.

vii

ratio populi DEI regula Quotiescunq; arabica. Quin immo se ultra extendunt, veluti: تَطْوِيرُ الْكَلَامِ بِلَا قَائِدَةٍ

Protractio sermonis sine utilitate est perturbatio capitis de mir. mund. patet præter regulam *Quotiescunq; arabicam* esse etiam præpositionem, & per arabismum, junctum verbo turcico, constructionem claudi. Etiam syntaxi turcicæ sententiam arabicam includunt & sensum implent, veluti:

وَدَخِيَ اِي مَلِكًا حَقَّ تَعَالَى سَنَسِي اَنْتَ اِيْچُونْ
مَالِكِ اَيْلِدِيكِي كُنْدُونُكْ قَوْلْدَرِي اورتاسينده
(فَاَحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْعَدْلِ) Etiam ô Rex, DEUS cel-

situdinis te propterea regnantem fecit ut inter servos suos Impera inter homines cum justitia. Regula persica *Quotiescunq;* & in turcismo usitatissima, ut è syntaxi hoc loco videri potest, quæ & in so-

lis arabicis & persicis terminis consistere potest, ut: آمَدَن اِيلچي :

itio legati vide in Syntaxi regulam *Quotiescunq;* & in Grammatica tract. 2. cap. 14. incidit etiam sensus persicus, salvo verbo turcico,

ut: زَرْفَشْت وَ دِيهِنَا وَ *est juvenis recens.* جَوَانْدَر :

كَمْنَحَا اَيْدِي *Fuit auro intertexta tela & sericum & pannus da-*

masceus. de mir. mund. & Regula *Quotiescunq;* omnium trium lin-

guarum subinde ad unius Orationis cursum veniunt, veluti: اَوَّلْ

اَفْتَابِ چِهَانْتَابْ شَرْعُكْ شَعَاعِ مَزِيدُ الْاَنْوَارْ

)()(

Sol

PRÆFATIO.

Sol ille mundi radius, legis splendor, augmentum luminum. Pura turcica constructio, arabicis, persicis, & turcicis terminis juxta syntaxim turcicam commisceri potest. sic: **بِنَمِّ دَوْلَتَلُو سُلْطَانِمِ :**

عَمَنِي بُيُورِ يِلَانِ سُوْزْ خَاكِ يَايْ شَكْرَةِ تَحْرِيرِ أُولُنِشْدُرْ

Mi felix Sultane illud ipsum verbum, quod imperatum est, ad pulverem pedum vestrorum transcriptum est.

De cætero constat quod constructio literalis turcica, salvo verbo ad sensum pertinente possit arabicè & persicè totaliter construi, sed à constructionis arabicæ qualitate nullus terminus arabicus excludi potest, & lingua persica arabismo mixta in turcismo literali subsistit excluso ipso turcismo: ergo turcica literalis constructio, salvò verbò conclusionis planè sine turcismi adminiculo subsistere potest. Atque in arabica constructione omnis terminus arabicus & persicus licitus est. Ergo expressè dicere non possumus is vel ille terminus arabicus vel persicus in turcismo literali excluditur, aliud quid autem est, quod contingere possit ut talis quidam arabicus vel persicus terminus in particulari sumptus in usu non sit, cum autem hoc ex Nobismet ipsis scire non possimus, ratio dicat, ut id quod obvium esse posset, nobis non sit incognitum, hinc ratio & fundamentum quod literalis linguæ turcicæ studens, in arabicis & persicis fundamentis & praxi fundatus sit oporteat.

Si ergò hic fundatè allegata benè perpenderis, & examinaveris, inferes: immensam & incomprehensibilem, ut ita dicam, arabicæ linguæ amplitudinem; quam si demùm cum sua grammatica & syntaxi, simul cum persica lingua Grammaticaliter & syntacticè concurrere nosces, neque turcicam suis cum principiis recedere velle, numquid immensum hunc & regulatum linguarum concursum, rerumque stupendam quandam commixtionem esse fateberis, eruntque loculenti testes Augustissimæ Cæsareæ Bibliothecæ Codices, quorum adminiculo in harum rerum cognitionem fui delatus,

PRÆFATIO.

VIII

tus, magnoque mihi emolumento fuit, Mustaphæ de rebus gestis Sultani Solymani Secundi in Gallorum favorem contra Augustissimam Austriacorum Domum Historia. Verùm primam harum rerum productionem in Europam compendioso calamo exaratam posces? Quomodo tibi, arabismum & persismum, literalem turcismum constituere, exhibuissem, nisi tibi prius arabismi & persismi veluti grammaticaliter & syntactice concurrentium partium qualitatem exposuissem? &, ut turcismum literalem hic dictas linguas taliter expectentem tibi præfigurassem, nisi necessariis in locis exemplis ipsis, asserta mea confirmassem? sit, compendiosè dixissem, an quid, quod tibi satisfactionem daret, produxissem? tuarum erit posthac partium, & tibi & aliis compendium scribere, cum id, quod in suo primo principio fusè explicatum est, intellexeris, & exemplorum à quantitate, hujus linguæ literalis immensam amplitudinem, & variam phrasiologiam mente conceperis. At carpes, hinc inde positorum exemplorum amplitudinem, cum exemplum ad materiem pertinens compendiosiori modo adducere potuissem. Verùm dicis, id esse potuisset, at cognitio illa, quam habui, quod pro obtinenda praxi, libri requisiti sint acquisitu difficillimi, & sæpius erroribus contaminati, abs re esse non censui, ut tibi subinde exercitii praxim, regulæ interposito exemplo suggererem, ut Gentis phrasim tantò magis imbibas, & his rationibus consideratis tibi displicentiæ cessabit motus: & quia argumentorum compositione res ab Antecessoribus nostris neglecta, juxta regulas linguæ genuinam constructionem hauries, ejusve genium & phrasim comprehendes, &, ut id agas, exemplorum authenticorum abundantia tibi viam disposui, quo minus loquendo & scribendo Europæizes, quod his in linguis summum vitium. Post sensuum meorum exhibitionem. Turcarum de lingua sua literalis sensus adducere, abs re non fuerit, sciendum ergo.

Muhammedani, velocissimo sanè passu, ut Orientalium Historiarum Monumenta docent, Islamismi phantasmata & imperium

PRÆFATIO.

per Orientis regna dilatarunt, unius sæculi cursu, sub hoc jugo Persia, Parthia, Chorosana, Taberistana, Chogenda, Turkistana Soghdianorumque Gentes, se reppererunt. Populi quondam Christiani partim, Idololatæ partim, Christiani defectu se dirigentium succubuere; Idololatæ de gentilissimi limo in Islamismi cænum, ut cæci ceciderunt. Muhammedanis Pseudoprophetæ sui phantasmata evulgandi in promptu occasio, ut ea populis noviter sibi subiectis communicarent, consilia iniverunt, in quibus Columnâ Islamismi teste conclusum fuit: **حَقَّ تَعَالَى حَضَرَتِي عِلْمِ كَوْنَدَنْ**

**عَرَبْ دِلِي أَوْزَرِينَه إندردِي عَرَبْ أَوْزَرِينَه
إندرد وکیچون عَرَبْ عِلْمَالَرِي کِرُون عِلْمِي عَرَبْ**

إندرد دِلِي أَوْزَرِينَه بَيَانِ اِيتْدِيدَلَا ita turcicè discurrit Co-

lumna Islamismi: id est: *Majestas DEI celsitudinis scientiam* (ita antonomasticè Alcoranus) *supra linguam arabicam descendere fecit, & quia supra arabicam descendere fecit. Arabici sapientes etiam vicissim per linguam arabicam explicaverunt.* Cùm autem linguæ Gentium Septemtrionalium in Asia plerumque sint imperfectæ & egenæ, ut nobis actu Asiatico. Scythicæ linguæ veluti Hungarica, Turcica, Tartarica, Persica &c. exhibent, erat pariter concurrens ratio, cur Populi septemtrionem versus devicti, ad arabicæ linguæ intelligentiam & usum compelli deberent. Compulsio ergo Gentis ad Alcorani intelligentiam in sua genuina lingua, non erat totalis arabismi in Gentem transfusio, sed erat transfusio requisiti ad Alcorani chaos intelligendum, hinc arabismi in persismum transfusio, quæ est non totalis arabismi, neque totalis persismi subsistentia, in vulgari Persarum lingua limites certos habens: at in literali persismo, aut juxta Grammaticam & Syntaxim arabicam, aut juxta Grammaticam & Syntaxim persicam illimitato quodam modo

elo

P R Æ F A T I O.

ix

eloquentiæ fluxus, qui orationis stylus per Muhammedanos ipsos, Islamismi Columnâ teste, est institutus, verba libri sequentia sunt :

بَعْدَهُ أَوَّلُ عِلْمٍ عَجَمٍ وَلَايَتِنَه دُوشْدُو كِنْدَه عَجَمِ
عَلَمَاسِي دَخِي عَلَمَا اِيچُون تَالِيْمُف اِيْتُدُو تَلَرِي
كِتَابِ عَرَبِ دِلِي اوزرِينَه تَالِيْمُف اِيْتُدِيْلَرِ اَمَّا
عَوَامِ اِيچُون تَالِيْمُف اِيْتُدُو تَلَرِي كِتَابِي عَجَمِ دِلِي
اُوزرِينَه تَالِيْمُف اِيْتُدِيْلَرِ زَمَانَلَرِي عَوَامِنَه فَايْدَه
id est : Postmodum, cum illa
پَر يوزْدَن اُولدُو غِيچُون

Scientia in Persarum regionem venisset, sapientes Persæ libros etiam pro sapientibus juxta linguam arabicam composuerunt, verum libros, quos pro plebe composuerunt, juxta linguam persicam composuerunt: ut aliquo modo illius temporis plebi utilitas esset: ex quo infertur, aviditatem illam, quâ Sectatores Islamismi alCorani phantasmata per eandam linguam, quâ scripta sunt, explicandi & declarandi ferebantur, causam fuisse, cur persica lingua de suo deperdiderit, & de arabico multum suæ linguæ commiscuerit. Cognitio arabismi ad persismum transitus, arabismi & persismi ad turcismum transitum, hac ipsa de causa contigisse nequaquam dubitandum; nam Turcæ sub exordio imperii Muslimorum à Muhammedanis laceßiti, illi ipsi tandem successu temporis suppressis Arabicis Muhammedanis, rerum potiti, Muhammedismi somniis subscripserunt. Somniorum autem fabulæ, modo illo propagatæ, sunt, ut in Columna Islamismi declaratur, nempe:

بَعْدَهُ أَوَّلُ عِلْمٍ رُومِ

وَلَايَتِنَه

PRÆFATIO.

وَلَا يَتَنَبَّهُ دُوشْدُوكِنْدَه رُومُ عَلَمَاسِي أَكْثَرِيَا أَوَّلِ عِلْمِي
 كِرُو عَرَبِي دِلِي أَوْزَرِينَه بَيَانِ اِيْدُوبْ عَوَامِ خَلْقِنَه
 عِلْمِ نَافِعِ يِرْ آلَتِنْدَه يِرْ كِرْلِي مَالِ كِبِي مَسْتُور
 قَلْدِي پَشِ يِرْ قَحِي زَمَانَه مُفْتِي لَرِي تُوْرَكِي دِلِ
 أَوْزَرِينَه قَتُوا يَارْدُوقْلَرِي كِبِي زَمَانَه خَلْقِنَه
 آسَانِ أَوَّلَسُونِ اِيْچُونِ أَوَّلِ عَرَبِي وَ قَارَسِي دِلِ
 آلَتِنْدَه كِرْلُو أَوْلَانِ عِلْمِ نَافِعِ زَعَمِ آلْحَاسِدِينِ
 تُوْرَكِي دِلِيلَه خَلْقَه ظَاهِرِ اِيْشْدُوكِي أَمِيْدُنْ رَكِه
 خَيْرُ دُعَايَه سَبَبِ أَوَّلَاوُزْ *Postmodum, cum scientia illa in*

*Graciam devenisset, Doctores Gracia scientiam illam, ut plurimum
 iuxta linguam arabicam declarabant, communi plebi, scientia uti-
 jis, sicut sub terra condita divitiae tecta manebat, Nos etiam ergo,
 sicut moderni de jure respondentes, iuxta linguam turcicam respon-
 sum juris scribunt, ut populo moderno facile evadat, scientia illius
 utilis sub arabismo & persismo condita, plebi per linguam turci-
 cam manifestatione (opinati sint invidi) ad felices apprecationes
 causa erimus. Adverte, in præcedente narratione refertur,
 quòd, ut Plebs alCoranum intelligat, commentaria in eum,
 per-*

PRÆFATIO.

x

persica lingua scribi cæperint; in hoc autem paragrapho narratur, quòd, ut plebs Græciæ (quæ turcica erat) alCoranum intelligeret, commentaria de arabico & persico ad turcismum

translulerint, at cur? ratio subjungitur: **هُوَ عُنْدَهُ الْأِسْلَامُ**

كُنتَاخَانَهُ تُورْكِي لِسَانَهُ تَرْجُمَهُ آيَلِيمُ

Hanc columnam Islamismi, per turcicam famelicæ domus linguam,

*interpretabor? reponit Columnæ Islamismi Author: **أَمَّا لَا يَثِقُ***

دَلْدُورِكِهِ بُو كِتَابَهُ تُورْكِي دُر دِيُونُ حِقْتِلِسِهِ

نَظَرُ أُولُونَهُ *Verum dignum non est, ut hac conscriptio turci-*

ca est, dicendo, contemplibiliter aspiciatur. Si lingua famelicæ domus contemptibilis est, quo modo tollenda fames, ne contemptibiliter aspiciatur? modum suggerit ipsa Islamismi Co-

*lumna, inquiens: **عُنْدَهُ الْأِسْلَامُ تُورْكِي حَقِجَهُ عِبَارَتِلِسِهِ***

شَرْحُ آيَلِيمُكَ وَقْتِي تَلْدِي أَكْرَجِهِ لِسَانُ تُورْكِي

عَجْدِي دُر لَيْكُنْ مَعْنَا سِي مَنَزِيْلُ عَرَبِيْمُدُر *Tempus*

advenit Columnam Islamismi per explicationem turcicam declarandi, & quamvis lingua turcica barbara sit, ejus sensus meta, tamen est arabica: Si sensus meta arabica est, ergò arabismo duce ad metam perveniendum est; at, si arabismo duce, ad metam per-

PRÆFATIO.

pervenendum est, qualiter arabismo mediante ad hanc metam perveniendum est? audi demum Columnam Islamismi:

اَلْحَقُّ هَمَانٌ عَرَبِيَّةٌ اُسْلُوْبٌ اَيْلَهٗ اُسْتَاْدُنْ

اَوْقُوْمَتُ اُولَهٗ *Omnino, solummodo per modum arabicum à Ma-*

gistro sit legere. Si arabismus est meta sensûs, sive persicè sive turcicè scripleris, meta sensûs erit Arabismus, si à Magistro per modum arabicum legendum est, consequens utique est, non solum arabicis terminis utendum, sed etiam modalitates loquendi Arabum interjiciendas & Persarum phrasim etiam, ut à scriptoribus turcicis edocemur, non omittendam esse, ut in turcismo literali perfecti evadamus, termini tamen & loquendi modi linguæ defectuosæ & barbaræ ita commiscendi sunt, ne cacophaton aliquod exoriat, ita, ut id, quod arabicum est, ad sensuum proprietatem Dux evadat, quod persicum est, exornet, & tandem turcismus sensum impleat: quævis enim lingua, ut per hujus Grammaticæ decursum patet, mutua unius cum altera commixtione officio suo fungitur. Hinc est, quòd Turcarum scriptores arabismum & persismum elegantissime & singulari quadam dexterritate linguæ suæ commiscuerint. Cum autem arabismus Oceanus ille immensus sit, cui terminorum, ut ita dicam, neque principium neque finis est, unà secum tracto persismo ad turcismum transit, curiosa quæstio oriri potest, an arabismus totaliter ad turcismum transeat? problema esto, quòd si totaliter non transit, ut etiam credibile est, non tamen certum, majorem tamen partem transire, res est infallibilis, praxi enim didici, in Lexico arabico Golii, vix unam radicem reperiri, cujus derivata, in turcismo non sint in usu: cum autem à potiori fiat denominatio, haud erroris inculpabimur, si totius arabismi vastitatem ad turcismum transfusam esse asseruerimus, aliàs harum linguarum mixtionem à scribentium arbitrio potius quàm à certa regula dependere arbitramur, quidā literaturæ
inscii

PRÆFATIO.

x l

inſcī parū à vulgari turcismo recedunt, alī media quadam via inſiſtunt, quæ nec vulgaris nec ſublimiter literalis dici poteſt, etſi elegans, ob acceſſum ad arabismum & perſiſmum. Alī eleganter & ſublimiter literaliter ſcribunt, tum grammaticā tum ſyntaxi arabicā utuntur, mirè & elegantiffimè orationem exornant. Arabismi uſus major in rebus ad religionem & ſacra pertinentibus, in rebus prophanis multum equidem arabismi, ſed & multum de perſiſmo in uſu eſt: volunt alī ſcriptoris patriam, iſtis ſcribendi modis cauſam præbere. Sit ut ſit, tanta eſt Gentis hujus phraſiologia quam *مَوْلَعٌ* appellant Arabes id eſt: *Splendens nitens, albis nigrisq; maculis & coloribus diverſis præditus* loquendi modus, ut nos Europæi ad eam obſtupeſcere debeamus. Scribentium inſcitia dum ab orthographiæ ſemita recedit, legentem perplexum reddit & non contentum dimittit, quia rei ſenſum non percepit, exemplarium ſcriptorum cum originali collatio neceſſaria, nec ſemper in ſcribentis voluntate eſt, originalis exemplar habere poſſe: hinc Apocryphorum ratio, & fraudulentæ ſcribentium impoſturæ, non ob unius aut alterius lineæ, ſed & ob unius aut plurium paginarum omiſſionem infames: hinc inter hos populos ad originalia ſcripta tendendi labor, mihi ementi librum fraus talis craſſiſſima toleranda fuit, quia recurſu deſtitutus eram, & libri, plenè & correctè ſcripti, ſummi pretii ſunt.

En opera mea grammaticalia Divina gratia Duce ad finem pervenire hac cum epigraphe:

Ludit in humanis Divina potentia rebus.

Cum his qui oderunt pacem eram pacificus, cum loquebar illis impugabant me gratis. Pf. 99. Ab omni via mala equidem prohibui pedes meos. Pf. 119. nihilominus tribulatio & anguſtia invenerunt me. Pf. 118. Appropinquaverunt perſequentes me iniquitati 118. cū irasceretur ſoror eorum in nos, forſitan aqua abſorbuiſſet nos.

X X X

Bene.

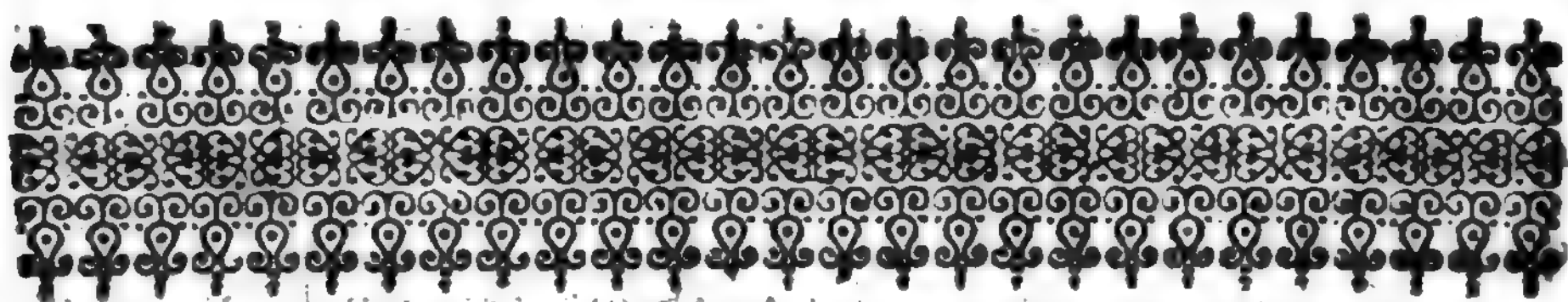
11

PRÆFATIO.

*Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum & terram. Pl. 123. Ast super me cœli gratia fulsit, & in terris comitati me sunt Austriaci favores, quis me magis protectus erat? in portu securitatis subsistit ab iniquitatum ventis agitata navis! ad sinum humanitatis tuæ studiose Lector spei meæ anchoram jacto. Merces quibus Divinam Gloriam inter Infideles & Augustissimæ Domus Austriacæ pro Christianitatis bono servitia promovere vales tui ingenii pretio & valore emito, ut coram Cælesti Patrefamiliis aliquando dicere possis: *Domine quinque talenta tradidisti mihi: Ecce alia quinque superlucratus sum.* Consolatione cælicâ plenum responsum percipies: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Ah gaudium inexplicabile! Ah gaudium incomprehensibile! quod tibi & mihi exopto.*

Studiose amicissime, & erit infallibiliter si intentionis nostræ finis erit DEUS.

*Pramia Divina mentis si Gratia Cœli, hæc
Obtingat menti cui sapit iste labor.*

TRACTATUS PRIMUS.

CAPUT PRIMUM ET UNICUM.

DE

ORTOGRAPHIA TURCICA.

Nelementis calligraphiae & orthographiae Arabicæ, ut Persæ, ita & Turcæ suam scribendi artem firmant ac stabiliunt, & ea quæ Persis propria sunt, amplectuntur: sibi autem quod sequitur, specialiter reservant.

ك cum tribus punctis sic ك vel authoritatis placito, vel artis lege, ut literas latinorum *ng* simul junctas enuntiare solent, v.g. authoritatis placito *آ* *in memoriam revocare*, quasi *angmak*, *آ* *intelligere* quasi *anglamak*: artis lege *آدم* *hominis* quasi *Ademung*, *آر* *viri* quasi *erung*. Authoritatem Lexicon, artis legem, Grammatica exhibebit.

ث thematis, cum ج characteristico, per = unire non solent, quod etsi = adjiciant, pleonasticum est, & non necessitatis, ut قول *servus*, قولكم *servi* vel si lubet قولكم, sed per pleonasmum قولكم calligraphia magis elegans esse videtur: ast in syllaba ل quæ Substantivis ut adiectiva evadant, adjicitur, pleonasticum = locum habere non videtur, ut كوتلو *animas* كوتلو *animosus*.

2 TRACT. PRIM. CAP. PRIM. ET UNIC.

Correptioni subjecta syllaba, in principio dictionis, velociori enuntiatione indiget, quasi absorberetur, ut : *برأ قبق* *projicere* quasi *برأ قبق* diceret.

Subinde vulgus, enuntiatione, ab orthographiæ dictamine recedit, dicitque *أورمق* *tundere* cum *ورمق* dicere deberet.

Regula illa de elementis persicis, ibid, tract. 1. cap. 1. pag. 1, *non secus ac apud Arabes*, &c. & hic locum habet, ut : *يملك* & *يملك* *pellere* *سرمق* & *سرمق* *fodere* *قزمق* & *قزمق* *scire*.

Nonnunquam his tribus literis ط ن ت unam eandemque vocem scribunt : ut *طوتق* & *دوتق* & *توتق* *tenere*, *capere* commiscant, quamvis raro : *ص* & *س* : atque *ه* pro *ا* v. g. *صرمة* & *صرمة* *aurum ductile*.

Vocibus nostris Europæis habentibus in initio dictionis duas consonantes ante vocalem, primæ consonanti, ut plurimum *kesra* adjiciunt, quod ex eo fit, quod aut nulla, aut rarissimè valdè vox, hōc modō incipiens, his in linguis reperiatur, hinc ex eorum supposito, quod vocalis aliqua requiratur, *kesram* adjiciunt, v. g. Italicam vocem *Franco* enuntiabunt *فر نكى* & *Francia* *فر النجة* sed hodie, voces Europæas, Europæorum more enuntiare videntur.

ع litera gutturalis, in dictionibus arabicis, Arabum more, sonum sibi impositæ aut immediate se præcedentis vocalis, aliqui cum gutturalizatione sibi vendicat, ut : *عبد* *servus* quasi *abd* exemplum, quasi *y* brev, *عمر* *num* ;

&

& ab immediate præcedente vocali v.g. أعدا *hostes* quasi *aada*
اعتيان *fides* quasi *ytimad* أعجوبة *res admiranda*, quasi
nugiube.

Post substantivum arabicum aut persicum (si post arabica,
arabica syntaxis non observetur) arabicum aut persicum adjecti-
vum sequatur, persarum more, ultima substantivi consonans ke-
fram aut hamzam kesratam assumit; ut مزاج شريف و منصر *temperamentum ejus nobile, ejusve blanda constitutio*.
Enuntiationis euphonia exigente, in medio dictionis loco gezm,
kesfram intrudunt, v.g. شكل dicunt Arabes, Turcæ autem شكل
figura.

و, subinde suam fatham rejicit, unitque se præcedenti di-
ctioni per dammam, non semper, sed communiter post dictiones
Arabum monosyllabas: ut آمن و امان *fides & fides* و ديان *pax & tranquillitas*.

Literæ ا و ه ي si sint literæ finales thematum quiescentes,
nolunt sibi incrementorum characteristics annexi, ut è Gram-
maticæ decursu colligi poterit.

TRACTATUS SECUNDUS.

DE NOMINE.

Nomina esse primitiva vel derivativa, simplicia vel composita, substantiva vel adjectiva, eaque diversis accidentibus subiecta esse, res nobis ex latinitatis tyrocinio satis nota est, quæ quia linguis omnibus communia sunt, hæc ea repetere, operæ pretium esse non censui: substantiva, adjectiva & participia Arabica & Persica, apud Turcas ea in copia reperiuntur, ut fere dici posset; horum absolutum usum, apud Turcas indistinctè esse posse, ni ratio, nos ad ea attendere debere, quæ usu recepta sunt, persuaderet, eorum autem numerus immensus est, ut visuri sumus.

CAPUT PRIMUM.

De forma adjectivorum, ex substantivis tum Arabicis, tum persicis, tum Turcicis promanantium, per syllabam لُو vel لي adjectionem.

Participia & adjectiva Arabum & Persarum, ad Turcas transire, res est per se manifesta.

Turcæ sub qua formalitate substantiva arabica ad se trahunt, sub eadem, iis syllabam لُو vel لي adjiciunt, & adjectivum obtinent, sic شُبُهَة Arab. *dubium*, Turcis شُبُهَة cum ة quiescente in fatha, شُبُهَة لُو *dubiosus* عِزَة Arab. *honor*, Turcis عِزَة ت muta- to ة feminino in ت, عِزَة تَلُو *honorificus* أَدَب Arab. *honestas*, Tur-
cis

DE FOR. ADJECT. EX SUBSTAN.

eis آدَبْ rejecta hamza ab ا & tanvino ab ultima consonante,
 اَمِيْدُ دُرْكِه بُو تُرْكِيْجَه كِتَابُ *humanus, civilis.* آدَبْلُو
 اَلله كِتَابِيْنْدَنْ غَمِيْرِي كِتَابْلَرَنْ شَرِيْف اُولَه وَ عِنْد اَلله
 اُولَه *per est quod hic turcicè editus liber, sit liber DEI, aliis*
libris nobilior & apud DEUM meritorius. Col, Isl, قَوَابْ *meri-*
tum قَوَابْلِي *meritorius* هَوَاءْ Arab. *aër*, Turcis هَوَا rejecta ham-
 za & tanvino post ا, هَوَالُو *aëreus*: & nisi formaliter arabizent,
 his modis, arabica substantiva, adjectiva & participia, ad se trahere
 consueverunt. Persica substantiva, simpliciter has syllabas assu-
 munt: ut قَامْ *nomen* قَامْلُو *nominatus, celebris*, كَلْ *flor*, رُوسْ
 كَلْلُو *floridus, rosaceus*. Et idem Turcae cum suis substantivis;
 يَاشْلُو *lachrymosus, etate* يَاشْ *lachryma, etas*, اَرْلُو *vir* اَرْ *virilis*,
 كُوْنْ *omnis* كُوْنْلُو *unius diei*, كُوْنْ *dies* كُوْنْ *præditus, annosus*.
 كِيْجَه لُو *nocturnus*, كِيْجَه *nocturnus*, هَر كُوْنْلُو *quotidianus*.
 Idemque fit apud Turcas, cum exprimenda est materia ex qua
 aliquid fit: ut اَلْتُوْنْلُو *aureum* اَلْتُوْنْ *aureum* vel اَلْتُوْنْلُو
 اَلْتُوْنْ *aureum*, دَمُوْرْلُو *ferreus*, quod si vox origine arabica aut persica
 fit, per particulam postpositionis نَنْ potius quàm per لُو vel لِي
 enuntiabitur. v. g. سِيْمَنْ *ex auro* اَنْدَهَبْ *aureum*, سِيْمَنْ
 اَنْدَهَبْ *ex argento*, سِيْمَنْ *argentum*. Quod tamen & in ipsis
 turcicis contingere solet. Ut: اَلْتُوْنْدَه اَلْتُوْنْدَنْ عَصَاْلَرِي وَاَر:

in manibus ex auro baculos suos habent. De mirab. mundi. Et quæad laudem pertinent, eleganter per latinum pradius reddi possunt, ut : *humanitate pradius* عَزَّ قَلْبُو *honorificentia pradius*, &c.

Gentile nomen, etsi fere semper suo proprio nomine exprimitur, ut : *Germanus* قَرْنَكِي *Germanus* قَسَا vel *Græcus* كَسَجَة رُوم *Italus seu Francus* لَه vel *Polonus* لِيَه اُونَكْرُوس *Hungarus seu Francus* اورتا مَاجَار *Hungarus medius*, seu Incola Hungariæ, quæ sita est inter Danubium & Transilvaniam, seu si mauis, Incola Hungariæ inter Germanos & Turcas medius. *Moscovita* مَسْقُوف *Atbiops* حَبَشَن *Arabi*: aut Arabum more, ut Gram. mex Arabica Tract. 3. cap. 8. rubr. De adjectivis quæ à nomine derivantur, pag. 408. videtur, operantur; nihilominus ad nomina regionum, urbium, locorum, &c. addunt has ipsas syllabas, ut *Candia Creta* كَرِيْتَلُو *Cretensis* مَلِطَة *Melita Insula* مَلِطَة لُو *Roma* رُومَا *Gallus* قَرَانْجَة لُو *Gallia* قَرَانْجَة *Melitenensis* قَرَانْجَة *Vienna sive Austria* بِيَنْنَة *Viennensis sive Austriacus* اَوِ *Domus* اَوِطَة لِي *seu* اَوِطَة لُو *cubiculum* اَوِطَة *domesticus* اَوِلي vel *اولو* *ad cubiculum pertinens*, تَارَلَا لُو *ager* تَارَلَا *ad agrum pertinens*.

Nominibus regionum postponitur regulariter vocula arabica *Regio* وِلَايَت *ad finem affixum* tertiar personæ

DE FOR. ADJECT. EX SUBSTAN.

sonæ, præposito nomine Gentili, ut *فرنگی* *Italæ* sive *Francus* fit *فرنگی ولایتی* quasi *Italarum regio* *اؤنگرۇش* *Hungarus*, *Hungaria*: aliquando Patriæ nomen loco gentis præponi potest *فرنگی ولایتی* *Vienna* *فرنگی ولایتی* *Vienna regio*, id est: *Austria*.

Nonnunquam & adjectivis aliis ad majorem emphasim procurandam adjiciunt, sic. *لازمی* *لازم* & *کرنی* *necessarius* dicent *پادشاهنہ داحی* *Regi nostro etiam* *کرتلو* *summe necessarium* *خایت کرتلو سی بودر* *est* *hoc est*: sed id rarissime contingere existimo.

Vis specialis syllaba *لو*

Primò per syllabam *لو* vel *لی*, formantur apud Turcas adjectiva similia adjectivis Latinorum in *bilis*, si rejecta ultima infinitivi litera *ق* vel *ک*, ea syllaba substituatur, v.g. *اوقومق* *legere* *اوقوملو* *legibilis*, *سومق* *amare* *سوملو* *amabilis*. *قلمدن* *مغرب* *قریبا سنک* *فرایتنه وارنجہ خط مستقیم اوزره قطع* *اولنبلو اولسه یوز سکسان مرحلہ در* *Si demum à mari rubro usq* *ad terminum maris occidentis, linea recta scissibilis esset, (sunt centum & octoginta spatia, unius diei iter constituentia. de mir. mund.*

Secundò *لو* substantivo appellativo junctum, cui qualitas alicujus accidens, non obstante adjectivo præcedente attribuen-

dum

dum est, pro adjectivo latino *praditus* capi potest, ut *آت صقَالُو*
canā barbā praditus *قرّة کوزلو* *nigris oculis praditus* *بَغْدَانِ أَنْزُو*
Superciliis se aperte aut late exhibentibus praditus, *اوزون بویلو*
colore triticeo praditus *longa statura praditus*, &c.
نه عجبدر که بونجه کافر میا بنده آت صقَالُو کافر یو قدر
Quid mirum, quod inter multos Infideles, albā seu canā barbā pra-
ditus Infidelis non sit.

CAPUT SECUNDUM.

De nomine Actoris.

Nomen Actoris, aut Arabicum est, aut Persicum, vel ex ipso
Turcismo esse potest. Ex Arabismo *فَجَار* *Faber ferra-*
tus, *قَصَاب* *Lanio*, *حَلَّاق* *Tonsor*, *خَبَّاط* *Sartor*, ex Persismo
بَاغچِه وَاَن *Hortulanus*, *آسپا بی* *Tonsor*, *سَرتر آش*
tibicem. His attamen non semper ad lubitum uten-
dum est, sed id quod in usu est, observatur. Turcae autem,
homini rei, circa quam actor versatur, syllabam *جي* adjicere so-
lent, v.g. *پَا لَکِجِي* *Piscator*, *پَا لَکِجِي* *Piscator*, *پَا لَکِجِي* *Piscator*,
پَا لَکِجِي *Piscator*, *پَا لَکِجِي* *Piscator*, *پَا لَکِجِي* *Piscator*,
Piscator, *پَا لَکِجِي* *Piscator*, *پَا لَکِجِي* *Piscator*,
Venator. Et hic modus magis in usu est, nisi contraria quaedam
consuetudo obstat, ut *قَصَاب* *Lanio*, etsi vox arabica sit, usu recepta
est.

est, *Tonsor* تَرْزِي, *Sartor*. Notandum est, quod hæc syllaba جي possit subinde jungi etiam ipsis arabicis & persicis substantivis. v. g. ضَبْطٌ arabicè gubernatio ضَبْطِجِي turcicè Gubernator. بُخُورٌ thymiama, seu res ad suffitum faciendum pertinens, بُخُورِجِي qui ejusmodi suffitum componit aut conservat, sic & in persicis بُوَسْتَانٌ persicè hortus بُوَسْتَانِجِي hortulanus; & in mixtis ex arabico & persico, v. g. بُخُورْدَانٌ thuribulum, ex arabico بُخُورٌ suffitus, & ex persico دَانٌ tenens quasi suffitum tenens, id est, thuribulum بُخُورْدَانِجِي qui thuribulum tenet: cujusmodi officium esse solet in Aulis Turcarum, illius, qui hospitibus, suffitu, honorem (more Gentis) exhibere solet.

Hac ipsâ syllabâ جي, nonnunquam locus quò quis pertinet aut quò quis refertur, denotatur, ut: اُورْتَاجِي *medium* اُورْتَا qui ad medium pertinet. اُورْدُوْجِي *castra* اُورْدُوْ qui ad castra pertinet. اُوتَاْجِي *tabernaculum, tentorium* اُوتَاْ seu tentorium pertinens, seu qui tentorium locat, & hæc compositio per syllabam جي in quantū quid, ad aliud quid pertinere significat, propè accedit ad vim syllabæ لُو, ob regionum urbium & locorum nomina; qua de causa, ubi de regionibus, urbibus, castellis, pagis, aliisque locis agitur, regulæ de syllabis لُو vel لِي absolute inhærendum est, nam vis hæc per جي vel لُو significandi, latè

patens non est, quia cum rem aliquam ad aliquid pertinere significandum est, datur proprius modus. v. g. *Remus ad navem pertinens* vel dicitur per regulam *quotiescunque duo nomina substantiva*, کي يه متعلق کي چوره کي *remus navis*, vel کي يه متعلق کي چوره کي *ad navim addictus*, seu *pertinens remus*, aut, v. g. *cognitio ad intellectum pertinet* طوتر بلمتک عقله تعلق طوتر *quasi*, *cognitio ad intellectum additionem*, seu *pertinentiam tenet*.

Per hanc ipsam syllabam جي & munus quod quis administrat subinde indicatur. v. g. *Naclerus* طوب کيچي *navis* کي *tormentum* طوئجي *qui circa tormenta versatur*. Aliquando agentem à fine operationis arguit, ut *Stipendium* اولوفه جي *stipendiarius miles* qui propter stipendium servit. Aliquando sed rarissimè جي syllabam in چي mutare solent, ut *qui circa tormenta versatur*, &c.

Hæc ipsa syllaba جي, locum habet & in infinitivis verborum Turcicorum, & tunc actorem denotat, quatenus ab agente, id est, à participio præsentis differt, veluti: *Amator* ab *Amans*, *Doctor* à *Docens*, *Lector* à *Legens*, *Auditor* ab *Audiens*: substituuntur autem pro مت vel مک infinitivi terminatione, literæ جيچي ut: *Aspēctor* seu *Spectator*, باقىچي *aspicere*, باقىچي *ut*: *Locutor*, سويلچي *loqui*, سويلچي *amator*, سويلچي *amare*, سويلچي *servator*, سويلچي *servare*, *custodire*. *Lector*

vidi, sed sicut non videns factus fui. à كُورَمَكْ *non. videre ab*
affirmativo كُورَمَكْ *videre, Idem ibid.* اَوْقُورِيَا زَارْ كِسَّة دُرْ
est quidam legens & scribens, id est: qui scribit & legit, ab اَوْقُومَقْ
legere & à يَا زَمَقْ *scribere* كُولَرْ يُوَزَلُو *facie videns, seu blandus.*
 à كُومَكْ *videre. Item* اِيَجَلِرْنَدَه اَتَلَارْ كِسَّة يُوَقْدُرْ *Inter eos*
intelligens, aut qui intelligat nemo est. de int. ment.

CAPUT QUARTUM.

De vi syllabæ كى vel كى in formatione
adjectivorum.

Modus iste formandi adjectiva perelegans est, & ad sermo-
 nis compendium utilissimus, de quo priusquam aliquid
 loquar, suppositum necessarium præmittendum est, scilicet: par-
 tem illam orationis quam præpositionem nos Europæi appella-
 mus, apud Turcas, ut apud Hungaros postpositionem appellan-
 dam esse, quia nomini non præ, sed postponitur.

Harum postpositionum natura, sive qualitas, hæc est: quod
 quædam sint absolutæ, & sine alterius vocis concursu significan-
 tes, & hæc quæ tales, hîc dictam syllabam admittunt, ut: آ شَغَّة
 vel آ شَغِيكِي *id quod deorsum* & آ شَغَّة كِي *deorsum & infra* آ شَغِي
 vel آ شُورِي *ultra, trans* آ شُورِي كِي *ultroneus, seu id quod*
 اُرْتَدَه كِي *vel اُرْتَدَه كِي* اُرْتَدَه *ultra, trans, trans est,* اُوتَه
 اُولَكِي *ante* اُول *ultroneus, seu id quod ultra, seu trans est,*
 seu

inferiori parte mea, seu sub me, sic *الْتَمْدَة كِي* *id quod sub inferiori*
parte mea est, seu id quod sub me est & sic cum cæterarum perso-
narum affixis, v. g. *الْتَمْدَة كِي* *id quod sub inferiori parte tua est,*
seu id quod sub te est, *الْتَمْدَة كِي* *id quod sub ejus inferiori parte est,*
seu id quod sub eo est. *الْتَمْرَة كِي* *id quod sub nostra inferiori parte est,*
seu id quod sub nobis est. *الْتَمْرَة كِي* *id quod sub inferiori parte*
vestra est, seu quod sub vobis est, *الْتَمْرَة كِي* *id quod sub illorum*
inferiori parte est, seu quod sub illis est, sic *اَوْزَر* *pars superior*
اَوْزَر مَدَة كِي *id quod supra superiorem partem meam est, seu quod*
supra me est, & c. *اَوْسْت* *pars superior, اَوْسْت مَدَة كِي* *id quod supra*
superiorem partem meam est, seu id quod supra me est, & c. *اَوْكِي*
pars anterior *اَوْكِي مَدَة كِي* *id quod in anteriori mea parte est, seu*
quod ante me est, & c. *آرَن* *posterior pars. آرَن مَدَة كِي* *id quod in po-*
steriori mea parte est, seu quod post me est, & c. *اِنْج* *pars interior,*
اِنْج مَدَة كِي *id quod in interiori mea parte est, vel intra me, & c.*
آرَا *medium* *آرَا مَدَة كِي* *id quod in medio mei est, vel juxta me, & c.*
اِنْجَرُو *interior pars* *اِنْجَرُو مَدَة كِي* *id quod in interiori parte mea est,*
seu

seu id quod intra me est, &c. *درون* vox persica, interior pars
که id quod in interiori mea parte est, seu quod intra me
est, &c. *طاش* vel *طش* exterior pars. *که* vel *کشید*
id quod in exteriori mea parte est, seu id quod extra me est, &c.
item: *طاش* exterior pars, *که* id quod in exteriori mea
parte est, seu id quod extra me est, &c. *قرشو* ex opposito, è regione
که id quod ex opposito meo est, vel id quod è regione mea
est, *یان* *که* id quod apud latus meum est, seu
id quod apud me est, &c. *قش* *که* id quod apud la-
tus meum est, seu quod apud, vel penes me est, &c. vel coram me
est, &c. *جانب* *که* id quod ad latus, seu partem
meam est, seu quod apud me est, &c. *طرف* *که* id quod
apud partem meam est, seu id quod penes me est, *بین*
id quod inter me est. *جوره* *که* idem *ما بین* *که* inter
که id quod circa me est *طرف* *که* circa, circum,
که idem, &c. *دولای* vel *طولای* circuitus *که*
id quod in circuitu meo est, par ratio erit cum aliis postpositioni-
bus & affixorum adjectionibus, v. gr. cum *تن* ut: *که* ex

id ۽ اِيچَرْدَنِيڪَ ab intro ۽ اِيچَرْدَن id quod ab infra est. ۽ اَشَغْدَنِيڪَ
 id quod ab intro est. ۽ اَشَغْدَن id quod ab extra est. Sic & in adverbiiis temporis, v. g. ex ڪُون hodie
 ۽ اَوَّل ڪُون quotidianus, ۽ هَر ڪُون hodiernus, ۽ اَوَّل ڪُون pridie
 ۽ اَوْتَه ڪُون id quod diei sequentis est, ۽ اَوْتَه ڪُون nuper
 ۽ اَوْتَه ڪُون alter diei, ۽ اَوْتَه ڪُون una diei, ۽ اَوْتَه ڪُون alterius diei,
 ۽ اَوْتَه ڪُون id quod jam pridem est, ۽ اَوْتَه ڪُون modernus,
 ۽ اَوْتَه ڪُون id quod elapsi anni est, ۽ اَوْتَه ڪُون hesternus, ۽ اَوْتَه ڪُون heri,
 ۽ اَوْتَه ڪُون nox, seu
 ۽ اَوْتَه ڪُون matutinus, ۽ اَوْتَه ڪُون mane, ۽ اَوْتَه ڪُون nocturnus,
 ۽ اَوْتَه ڪُون noctu, ۽ اَوْتَه ڪُون vespertinus, ۽ اَوْتَه ڪُون vesper,
 ۽ اَوْتَه ڪُون crastinus, ۽ اَوْتَه ڪُون cras, ۽ اَوْتَه ڪُون yarain,
 ۽ اَوْتَه ڪُون id quod proxime est, ۽ اَوْتَه ڪُون proximè,
 ۽ اَوْتَه ڪُون id quod a tempore matutino est, ۽ اَوْتَه ڪُون a mane,
 ۽ اَوْتَه ڪُون id quod tempestive est vel fit, ۽ اَوْتَه ڪُون tempestive, ۽ اَوْتَه ڪُون uno

كَجَكِه تَارِدِه كَج id quod unius est momenti, *momento*
 id quod tarde est. *haecenus* شِدِيه دَكِيه sed po-
 tius اَتَقْصَرَه id quod usq; ad hoc tempus est, *tandem* , *demum* كِه اَتَقْصَرَه id quod tandem est. *sape* صَثِجَه id quod saepe fit. *interim, interea* بُوَاثَنَادَه & بُوَاثَنَادَه id quod interim est vel fit. *interdiu* كَوْنْدُوزِيَه id quod interdiu est, *nocturne* كَجَه اِيلَه id quod nocturno tempore est vel fit. *interdiu* كَوْنْدُوزِيَه id quod nocturno tempore est vel fit. *astive vel astivo tempore* يَارِيَه id quod astivo tempore est vel fit. *hyemaliter seu hyemali tempore* قِشِيَه id quod fit vel est hyemali tempore, *meridie* اُولِيَه id quod fit vel est meri-
 diana tempore, *media nocte* دُون يَارِيَسِنْدَه id quod est vel fit de media nocte, *mane* صَبَا حِيَه id quod est vel fit mane est vel fit. *vesper* آخْشَا مِيَه id quod est vel fit ve-
 sper, *tempus medium inter ortum & meridiem* قُشَلْغِيَه id quod est vel fit tali tempore, *tempus medium inter*

meri-

meridiem & occasum, *ایکندینیکه* *quod est*, aut *fit tali tempore*
prima noctis vigilia vel secunda post occasum hora,
یا تسیین *id quod est vel fit tali tempore*, &c.

Si luberet per adjectivum qualitatis, personam vel rem ad quam aliquid pertinet, connotare, collocato personæ vel rei nomine ad casum genitivi, eidem syllaba *که* vel *کی* adjiciatur. v. g.

پاں شاہتکے Regis *پاں شاہتکے Rex* *ad Regem pertinens*,
سلطاننکے Domini *سلطاننکے Dominus* *ad Dominum per-*
tinens, *اوتکے Domus* *اوتکے Domus* *gen. ad domum pertinens*,
تارلانکے agri *تارلانکے ager* *ad agrum pertinens*, &c.

Cum de personæ vel rei pertinentia ad aliquid, est discursus, substantivis, postpositionem *ہ* seu *ن* (sive concurrant aut non concurrant affixa) hæc syllaba *که* vel *کی* adjici solet. v. g. sine affi-

جہنمہ infernus *جہنم*, ex lib. Columna Islamis dicto,
اکبر کا فخر آخر نفسہ جہنمہ کہ *infernalis*. *جہنمہ کہ* *in inferno*
id est : *Si Infidelis quidam, in agone, infernalem locum videret, & ad fidem veniret,*
acceptum non est, & cum affixo. *ibid.* in col. Islam. *آل manus*
id quod in *آل لہندہ کہ* *in manibus suis* *آل لہندہ* *manus pl.*

بَعْضُ عَوَامٍ أَهْلِ كِتَابٍ تَحْقِيرُ آيَاتِكَ اسْتَرْكَنَ. *manibus suis est.*
 أَلَمْ تَرَ قَدَ كَذَّبَ أَجْمِلُهُ يَا تَوْرِيثُ كَلَامُ إِلَهِ لَا يَفُوتُ أَوْلَمَّا زَسُوؤِيَّتِكَ
 إِيْلَهُ يَا خُونُ تَحْقِيفُ إِيْتِمَلَهُ يَا خُونُ يَبْغِشُ قَاحِي تَحْقِيفُ إِيْتِمَلِكَ

id est: *Quidem Plebei cum Divinis libris im-*
butos (scripturistas) vilipendere volunt, ad Evangelium seu Penta-
teuchum quod in manibus suis habent, ad verbum DEI indigna ver-
ba loquuntur, vel vilipendendo, vel etiam ad arguendum Prophetam
levitatis, Infideles evadunt. Sic قَرْنٌ vel قَرْنٌ vel قَارِنٌ venter seu
 قَرْنَدَةٌ in utero suo existens. قَرْنَدَةٌ in utero قَرْنَدَةٌ
 Prolem quam in utero gestabat, cadere fecit.
 id est: abortivit. Sic & in دَنْ, ut: صَبَاحٌ mane, seu tempus ma-
 tutinum صَبَاحَدَنْ id quod a tempore matutino
 tempore matutino fit aut existit.

Adjectivi hujus formam, sequuntur plerunque nomina tem-
 pus significantia, adjectis prius postpositionibus دَةٌ vel دَنْ, ut:
 سَاعَتٌ hora سَاعَتَدَةٌ in hora id quod unius hora est,
 هَفْتَةٌ septimana كَوْنَدَةٌ quod unius diei est, كَوْنٌ
 آيَدَةٌ mensis آيٌ quod unius septimana est. هَفْتَدَةٌ
 قِمِشٌ annus قِمِشَدَةٌ id quod unius anni est. قِمِشٌ
 byems

hyems ایلکی یازده *Ver*, ایلکی یاز, *hyemalis* قیشتده *که* *hyems*
autumnus کوزده *که* *autumnus* کوز, *aestivus* یازده *که* *aestas* یاز
tempus circa festum S. Demetrii aut Sancti Martini قاسم, *tempus*
id quod circa illud tempus est. Sic & in *ن*, ut:
quod ab una hora est, *آیدنکه*, *quod ab uno mense*
est, &c.

Nec hinc excludenda sunt nomina loci, loculamentorum, vel
 spatii, quae post assumptionem postpositionum *ن* & *ده* syllabam
که vel *کی* admittere solent, & vim adjectivè significandi acqui-
 runt, sic *domus* *آوده* *in domo*, *آوده* *ad domum* pertinens.
palatium *سرایده* *ad palatium* pertinens. *cubiculum* *آوده*
ad cubiculum pertinens, *domus*, seu *cubiculum*, seu
diversorium *خانه* *ad domum*, *ad cubiculum*, *ad diversorium*
 pertinens. *laquear* *طوانده* *ad laquear* pertinens. *fenestra* *پنجره* *ده* *که* *fenestra*
ad agrum pertinens *قوناق* vel *قونق* *hospitium* vel *unius diei iter*.
قوناقده *ad hospitium*, seu *ad unius diei iter* pertinens, *منزل*
ad locum descensionis (aut vulgo *posta*) *منزلده* *که* *locus descensionis*.

seu postam pertinens, & sic de cæteris, &c. cum **وَن**, v. g. **اَوَدَنَكِي**

E nominibus temporis, fiunt nonnunquam substantiva abstracta assumptione syllabæ **لِي** vel **لِيْ** (de qua paulo post) cum

talia substantiva evadunt, & assumunt postpositiones **و** vel **وَن** eodemmodo adjectivi formam assumunt, si illis syllaba **كِي** vel **كِيْ**

accedat, v. g. **هَفْتَا لِيْ** *septimana unius septimane cursus,*

fluxus aut decursus. **هَفْتَا لِيْكَ و** *id quod sit vel contingit per unius*

septimane fluxum cursum aut de decursum, **آيْ لِيْ** *mensis*

unius fluxus aut decursus **آيْ لِيْكَ و** *id quod sit, aut contingit in-*

tra, vel per unius mensis fluxum, aut decursum, & sic de cæteris, &c.

& cum postpositione **وَن**, ut: **هَفْتَا لِيْكَ وَن** *quod sit, aut con-*

tingit per unius, vel intra unius septimane decursum, &c. par ratio in reliquis, sed ad praxim etiam attendendū est, nequid nimis.

Observatio.

Si hoc in loco, adjectiva ab adverbiiis & à nominibus temporis significantibus promanantia exceperis, cætera, ut syllabam **كِي** vel **كِيْ** assumere possint, se, ut suppositum per comparatio-

nem ad aliud respiciens, habere debent: extra quam rationem

participium verbi **اَوَلَمَّ** *esse*, sibi locum vendicaret, ex. gr.

diceret aliquis: *Vinum quod est in vase, dulce est:* **فُوْجِيْ اِيْجَنْدَه**

reponeret alius: *Id quod extra vas est, dul-*

cius

cuius est : responderetque sic : *طائِلُو دُر* Item :

Huius mundi tormentum durum est *بُو دُنْیَا نَکْی سِیَا سَتِی شَدِیْد دُر*

reponeret alius : *Inferni tormentum magis durum est* *جَهَنَّمِ دِه که*

Advertendum enim est quod *بُو دُنْیَا دِه که* primi

exempli, se comparativè ad præcedentem propositionem habeat, & voces *vas* & *vinum* non exprimat, sed eas supponat : item

in secundo exemplo *جَهَنَّمِ دِه که* quod se eodem modo ad præ-

cedentem propositionem comparativè habeat, vocemque *سیاست*

non repetat, sed eam supponat. Potest attamen id quod sup-

ponendum esset, exprimi, si per constructionem comparativis

debitam, ad aliud suppositum referatur, ex. gr. *جَهَنَّمِ دِه که سیاست*

Infernale tormentum huius mundi tormento, magis durum est.

Potest item hoc adjectivum in *که* vel *کی* ubi implicita re-

latio ad comparisonem aliquam latet, aut ubi rei alicujus exi-

stentiz in loco ratio continetur, nudè stare. v. g. *چغتیکده که*

Canis ad villam pertinens fidus est. Im-

PLICITa comparatio est ad alterius loci canem, vel est rei, seu

canis existentia in tali loco. Item *شهر دِه که هوا آچوْق دُکَلْدُر*

Aer urbis, aut Aer qui in urbe est, apertus, seu serenus non est. Aer ur-

bis

bis, comparatio implicita ad aerem alterius loci, vel existentia aeris in tali loco.

CAPUT QUINTUM.

De adjectivis negativis, juxta arabismum, persismum & turcismum, & quomodo adjectiva negativa latina, ad hanc regulam sint transferenda.

Adjectiva negativa à Turcis usitata, sunt plerumque substantiva & etiam adjectiva, seu participia, vel arabica, vel persica, vel turcica, vel etiam è verbis harum trium linguarum, tertia persona Modlarei singularis numeri, ut per hujus capitis decursum visuri sumus. Formantur autem hæc adjectiva per particulas negativas, vel arabicas, vel persicas, vel turcicas, hac tamen cum distinctione, quod particula negativæ arabicæ inter origine arabicas voces, se contineant, neque persicis, neque turcicis vocibus præfigi possint, negativæ particula persicæ, & arabicis & persicis vocibus adduntur, non autem turcicis; particula autem turcica negativa, quæ unica esse solet, & arabicis, & persicis, & turcicis vocibus postponi potest.

Particulæ negativæ Arabum ad componendum sermonem Turc-arabicum concurrentes, tres esse solent, nempe *بلا*, *ab*, *abs*, *absque*, *sine* *لا* *non* & *non* pro *sine* præpos.

Particula negativa *بلا*, solis masdaris aut substantivis arabicis adhæret, & taliter juncta, modò adjectivi negativi loco, modò pro substantivo, dum habet se ut præpositio, & subinde etiam adverbialiter sumi potest, ut per hic sequentia exempla declaratur, v. g. *تَطْوِيرُ الْكَلَامِ بِلَا فَايْدَه تَصْبِيحٌ* Protractio sermonis inutilis, capitis perturbatio est, vel si lubet; Protractio sermonis
sine

sine utilitate perturbatio capitis est, vel si placet, protractio sermonis inutiliter, est perturbatio capitis. Aliquando duobus significatis

adhæret. v. g. حَضَرَتْ قُرَّانِي كَيْبَكِهِ اسْتَيْسَاكِي اَيْدُوْبْ شَيْخِ

Quisquis dignitatem Corani obtinuerit, & sibi Doctorem selegerit, absque dubio vel indubitanter ad omnem bonam obtentionem, aut acquisitionem perveniet. Aliquando soli substantivo se alligat, ut:

اَيْدِنُورَسَهْ بِلَا شَكِّي اَوَّلْ جُمْلَهْ مَقَارِيْنَهْ وَاَصْلِيْ اَوَّلُوْرْ sine tergiversatione ad nos venit. Sunt au-

tem hujusmodi adjectiva, formata ex substantivis trahibilibus per vim sensus, ad significandum adjectivè & adverbialiter, ideoque non datur talis compositio adjectivi aut adverbii per præpositionem بِلَا, quæ propriè vel adjectivè aut adverbialiter significaret.

Particula غَيْرُ quæ hoc loco sine significat, adjectivis aut participiis affirmativis arabicis solis, adjici solet, & adjectivum negativum habetur, v. g. ad instar adjectivorum latinorum compositorum per adjectionem particulae in, ut: aptus, ineptus, capax, incapax, sic مَحْصُورٌ غَيْرُ مَحْصُورٌ comprehensus non comprehensus, تَبَرُّكَاتٌ غَيْرُ مَحْصُورٌ benedictiones non comprehensa, id est: incomprehensibiles. مَن مِّنْ غَيْرِ مَنْ مِّنْ perfectus & actio imperfecta.

Particula لَا, nonnunquam tertiæ personæ Modis Arabicorum verborum singularis numeri, generis masculini, alligatur, ita ut juxta arabicum principium, vim verbalem exhibeat, in turcico autem idiomate, vim adjectivi negativi obtineat, sed plerumque

rumque sub forma passiva & intransitiva, v.g. لَا يُعَدُّ Arabibus est, non numerabitur, Turcis autem, innumerabilis حَدُّ بِي حَدِّ لَا يَزَالُ laus sine termino & apprecatio bona innumerabilis, لَا يَزَالُ Arabibus non desinit, Turcis indefinens. v.g. أُمِيدُ بَرْكَةِ أَوَّلِ قَادِرٍ Arabibus non desinit, Turcis indefinens. v.g. لَا يَزَالُ وَ بِإِشَاهِ بِي زَوَالِ أُمَّتِ مُحَمَّدِي أَنْوَاعِ فُتُوحَاتِ Spes est, quod Potens ille & indefinens, & Rex indeficiens (DEUS scilicet) Populum Muhammedanum diversis excelsis Victoriis, leti animi faciet. Hist. Kupurli. قُوَّتِ لَا يَمُوتُ اِيَجُونِ ob immortalem potentiam. Hum. nam.

Hanc ipsam particulam negativam لَا, subinde ipsis substantivis arabicis adjiciunt, sed tunc لَا, pro præpositione a, ab, abs, absque, sine, pro substantivo, sumenda videtur, & non pro adjectivo, veluti لَا جَرَمٌ absque dubio, sine dubio. v.g. طُوفَانْدَنْ صُكْرَةَ دَخِي تَا اِبْرَاهِيمَ دَكِيْنِ لَا جَرَمٌ كِهْ أَوَّلِ جَانِبِهِ تَوَجُّهُ Post diluvium etiam usque ad tempus Abrahami sine dubio (est) quod ad eam partem faciem vertentes, orationem persolverint. Murad. de intentione mentis ad DEUM. Subinde attamen & adjectivè sumi posse videtur. v.g. دَرْكَاهِ مُعَلَّانِ Ab excelsa Aula & altissima Porta (indeficiente quoad celsitudinem suam.) Can. Ottom.

Particulæ negativæ لَا, præponi potest particula مَا, sed meo judicio, non quatenus etiam negativa particula est, sed potius qua-

quatenus pronominaliter id quod significare potest, aut ita, ut negationi nil supperaddat, sed se pleonasticè habeat, v. g. مَا لَا يُعَدُّ Arabibus id quod non numerabitur, Turcis id quod innumerabile est, مَا لَا كَلَامٌ Arabibus id quod non est sermo, Turcis indicibilis, & hoc loco, talis resolutio per id quod, stare posse videtur, ni sensus ratio, id, quid pleonasticum esse, doceat, v. g. آمْكِنِهٖ مَا لَا نَهَا يَهٗ mansiones sine termino, vel mansiones interminabiles, seu infinita & apparet, quod مَا hoc loco nil superaddat, sed se pleonasticè habeat.

Quin immò, ut per incidens dicam, hîc dictæ tertiæ personæ masculinæ singularis numeri Modisarcorum, apud Turcas, ita stri-
ctè nominaliter adjectivè sumi videntur, ut iisdem terminatio-
nem fæmininam adjungant, v. g. مَا لَا يَعْني Arabibus id quod non
interest, aut id quod non convenit. Turcis id quod inutile est,
قَدْ دِينَہٗ اَوْ قَات نَارِ نِهْنِي قِبَارُ بَارُوہٗ مَا لَا يَعْني يَهٗ اَسْرَافْدَن
Parata pecunia temporum, delicato & alea ludenti
brachio, cautio ab excessibus inutilibus necessaria est, id est: tempore
quo delicatum & alearum lusu, asuetum brachium, paratam pecuniam
habet, necesse est, ut ab inutilibus expensis se contineat. Inest huic
constructioni de arabica syntaxi, nam vocula اَسْرَافْ est pluralis
fractus arabicus à singulari masdari سَرَفْ excessus, &c. teste Gig-
gejo & Castello, notum autem est, apud Arabes, pluralia fracta
bene construi cum adjectivo fæminino singularis numeri, hinc est
quod adjectivum negativum مَا لَا يَعْني ante plurale fractum اَسْرَافْ

assumpsit pro forma fæminina syllabam يَهٗ à Turcis يَهٗ enuntia-
tam,

tam. In usu attamen horum adjectivorum negativorum à verbis hoc modò, ut hic dictum est, derivatorum, cautè procedendum est, nec quisquam temerè sibi aliquod effingat, sed iis contentus sit, quæ illi autoritas ipsa suggesserit.

Particulæ negativæ Persarum ad constituendum adjectivum negativum concurrentes, sunt *بی* sine, *نَا* particula negans, non per se, quia ut sic nihil significat, nisi diceremus stare pro *نَا* quæ Persis *non*, *nondum*, *neque*, significat, hæ particulæ autem & arabicis & persicis vocibus adjiciuntur, non autem turcicis.

Particula *بی*, *ab*, *abs*, *absque*, *sine*. Plerumque masculinis & substantivis tum arabicis tum persicis adjicitur, caditque sub iisdem reflexionibus, sub quibus arabicum *بِلَا* cadere demonstravi,

v.g. *دَل شَهْرِيَارِي بِي صَرُوبِي قَرَار ايتندي* Cor opitulatoris Civis (Regis) *sine patientia*, vel *impatiens*, *sine constantia*, vel *inconstans reddidit*. lib. de mirabilibus mundi. *بي دينتر حصار گي* *sine fide*, seu *Persidi*, muniminis robori,

seu *firmitati se concrediderunt*. Hist. Suleim. *بي قاب و توان و بي*

طاقت و درمان آرتاب ديوان هر كيم و اريسه بي خون اولوب

sine vi & potentia, *sine potestate & remedio* quisquis *Præcerum Divani* (Prætorii) *extra se fuerunt & corruerunt*. Hu-

majun. name. Item ibidem *اولا كيه اول طبيب بي علم و عئل*

Hic medicus forsan Ignavus & non practicus, seu sine scientia

بی ترتیب یا زیلدی *Et cum significato adverbiali, inordinatè scriptum est, vel sine ordine scriptum est.*

Particula نَا, plerumque adjectivis & participiis tum arabicis tum persicis non autem turcicis adjici solet, v.g. نَا مَنَّا سَبْ *inconueniens*, نَا مَنَّا سَبْ سَوْز سَوِيلَه *inconueniens verbum ne loquere.*

مَا قَبَارَ قَبُودَا لِي لِحِه نَا مَعْقُول *rationi non consentaneum* نَا مَعْقُول

اُول عَوْرَت نَا پَا كَي وَ بَد كَر دَا ر *Sacmariensis Capitaneus, res rationi non*

consentaneas aggressus est. ex lit. اِيْدِي *Hac mulier impura & mala operationis (facinorosa) fuit. Hu-*

مَیِر مَنیر سُلْطَان رَعِیْت پَرور اُول سِتَنگَر لَر دَن صَد وُر *maj. na.*

اِيْدَن اَطْوَار نَا هَوَار دَن مَكْدَر اُولُوْب *Cum animus lucidus Sul-*

tani, subditorum nutritii, ob actiones indignas promanantes ab ipsis

injuriis, conturbatus esset. Histor. Suleim. Subinde & ipsis sub-

stantivis arabicis & persicis adjici solet, v.g. حَقّ arabica vox

aequum & justum, veritas. نَا حَقّ iniquus injustus vel sine aequitate,

sine justitia, نَا حَقّ قَتْلَه حُكْم اِيْتْدِي Inique occisioni adjudica-

vit hinc نَا حَقّ يَرَه ad locum iniquum, id est: iniquè. اُمِيْدُ persica

vox spes نَا اُمِيْدُ desperatus, spe destitutus, اُمْدَا وِ ثَدَن نَا اُمِيْدُ

cum de subsidiis, spe destitutus esset. Hist. Kup. Et نَا prz-

posi-

ایشن turcica vox est, *actio, negotium* ایشین sine negotio, *otiosus*,
vel otiosè, كَزَر ایشین كَزَر talis quidam sine actione, sine
negotio, *otiosus*, vel otiosè obambulat.

Non secus ac in verbis affirmativis ex tertia persona turcici
Modisarci singularis numeri adjectiva habentur, ita & ex eadem
persona verborum negativorum adjectiva haberi possunt, sic يَلْمَز

nescit, *inscius, ignarus*, v. g. يَلْمَز كَيْي اُولَدَم عَيْنِي يوزينه

ad instar inscii sui, vitium illius, in faciem ejus non objeci.

Dià. Item كَرَم اَيْلَه بُوَاوَلَمَاز سُوَدَان وَاَزَكَل fac gratiam,
ab hoc impossibili desiderio, desiste. de mir. mund.

Adnotatio.

Aliquando accidere potest, ut substantivum aliquod, median-
te aliqua postpositione turcica, respectu latinitatis, ut adjectivum
affirmativum sumi possit, v. g. آب هواسي تمام اعتدال اوزره نَر

Decus aeris, vel aqua, aut humor aeris (nos latini temperies aeris)
perfectè est supra temperiem, id est: temperata est. de mir. mund.

Sunt & Latinis sua adjectiva negativa, quæ ex præpositionum
sibi præpositorum qualitate, utpote ex *dis, im, aut in* cognoscun-
tur, ut: *discors*, id est: *non concors*; *dispar, impar*, id est: *non par*;
displicens, id est, *non placens*; *imberbis*, id est, *non habens barbam*;
Impurus, id est: *non purus*; *impotens, impos*, id est: *non potens*; *In-*
sociabilis, id est: *non sociabilis*; *insons*, id est: *non sons*, &c. Si hu-
jusmodi negativa adjectiva Latina ad turcismum sint transferen-
da, observandum est, quod talia, cum vi negationis, modò du-
plici ad turcismum transferri possint, vel juxta huc præcedentem
ordi-

ordinem , vel cum proportionē ad verba negativa Turcarum. Negatio per præpositiones arabicas & persicas بِي & بِلا , ut visum est , consistit in masdaris & in substantivis , quod si negationes adjectivè sumantur , per غَيْر in arabismo , & per نَا in persismo sumentur. In turcismo autem , constanter permanet postpositio سِر in negatione per masdara & substantiva , sed ea quæ adjectivorum est , potiori ex parte à verbo petenda , nī arabismus & persismus præligatur , ut ex hīc declarandis videri potest. Sit v.g. *impotens* , in arbitrio componentis est , Arabesce an Persas , aut Turcas , substantivè aut adjectivè imitari velit : ponatur , v.g. *est mihi Equus impotens* , si istud *impotens* , juxta significatum arabicum substantivè sumptum applicare cupis , dicere poteris : طَا قَتْسِرَ آتَم vel بِي طَا قَت آتَم وَاَرْدُر vel بِلا طَا قَت آتَم وَاَرْدُر vel بِي مَجَال آتَم وَاَرْدُر vel بِلا مَجَال آتَم وَاَرْدُر vel بِي مَجَال سِر آتَم وَاَرْدُر *Velociores equi impotentes evaserunt.* Hist. Suleim. Sed si per participium aut adjectivum arabicum , pro hoc significato usu receptum , dicere mavis , dicere poteris , v.g. غَيْر قَوِي آتَم وَاَرْدُر & si usus admitteret قَوِي اَوْلَمَاز آتَم وَاَرْدُر , & tandē turcicè , قَوِي آتَم وَاَرْدُر . Quod si ab arabico significato recedere , & persico uti liberet , per substantivum diceretur بِي قَوَان آتَم وَاَرْدُر & turcicè قَوَانْسِر آتَم وَاَرْدُر , hoc in loco , arabica præpositio rejicitur , quia significatum est persicum , & sic etiam per adjectivum قَانْوَان آتَم وَاَرْدُر hīc

hic enim تَوَانٌ, est pro اَنَا, juxta regulas persismi, & turcicè diceretur تَوَانٌ اَوْلَمَانِ اَتَمٌ وَاَرْدُرٌ, si usus admitteret, & subsistendo in terminis purè turcicis, per substantivum dici poterit, v. g. كَسْكِنٌ اَوْلَمَانِ اَتَمٌ وَاَرْدُرٌ, & per adjectivum, كَوَجِسِرٌ اَتَمٌ وَاَرْدُرٌ, quia voces hæ sunt turcicæ originis, nec arabicas, nec persicas præpositiones admittunt, & ut visum est, ad participia seu adjectiva arabica, tantum particula arabica & persica accedunt, exclusis turcicis, خَزَايِنٌ وَجَهَارٌ نَا مَحْدُونٌ جَوَاهِرٌ وَاَمَوَالٌ و, *Thesauri & prædominia immensa, Margaritæ & opes innumerae.* Hist. Suleim. Item ibid. جَهْرَةٌ مَقْصُودٌ لَرِي غَيْرٌ

مشهورٌ *Vultus desideriorum ejus, infamis, seu absque fama.* Hist. Suleim. ad similia, particula turcica, non facile accedent.

Dictum fuit, quod præpositio بي persica, substantivis jungatur, sed suò modò & adjectivis jungitur, sed forte cum adjectiva, fixi qualitatem obtinent, ut : اَوَّلٌ مَعْرَكَةٍ بِي دِينَارَةِ مُهَلِكَةٍ : *Cum hac pugna acies, Infidelibus, ad perniciem esset.* Hist. Suleim. Vidi سُلْطَانٌ : cum participio arabico junctum, stare pro verbo, ut : أَحْمَدٌ مَرْحُومُكَ اَوْغَلِي سُلْطَانٌ مُرَادٌ كِي سَابِقْدَه قَزَلْبَاشَه اِلْتِحَا اَيْلِيُوبٌ اَنْدَه مَقْتُولٌ اَوْلْدُوغِي مَشْهُورٌ اَيْدِي قَتْلِ اَوْلْدُوغِي (غير واقع اَوْلُوب) *In misericordia DEI defun-*

functi Sultani Ahmedis filius, Sultanus Murathes, qui præcedenter ad Persam confugerat, quod ibi occisus fuerit, divulgatum fuerat, non contigerat quod occisus fuerit, in vita erat. Hist. Sulcim.

CAPUT SEXTUM.

De nominibus compositis ex adjectivis & substantivis arabicis, persicis, & turcicis pure & mixtim.

PER nomina composita non intelligimus ea nomina, quibus syllaba aut particula præ vel postponitur, de quibus & in Persismo & hinc in Turcismo perabundè dictum est, & paulo post ubi de substantivis agemus, dicturi sumus, sed intelligimus nomina ea, quæ ex adjectivo & substantivo aliquid significantibus componi solent, veluti, v. g. apud Latinos *Jurisperitus*, & quia elegansne dicam, an stupenda linguæ turcicæ phrasiologia, diversorum adjectivorum & substantivorum inter se connexione, nomen aliquod, nunc ex arabismo, nunc ex persismo, nunc ex arabismo & persismo mixto, aut etiam ex arabismo vel persismo turcismo mixto, desumptum, aut implicitè relativum, aut Latinorum regulam *Quotiescunque* in se involuens, exhibere solet, de similium nominum qualitate mihi agendum erat, ut quæ dicenda sunt, non omitterem, non ut studioso compositionis regulam aliquam (quasi horum compositio à cujusvis arbitrio dependeret) præscribam, quia hac in parte, id quod jam in usu est, sequendum est, sed ea, studioso in tantum propono, ut in eorundem usu, quid sibi observandum sit cognoscat, hac tamen cum observatione, quod subinde, etsi regulæ *Quotiescunque* signa non habeant, à nobis Latinis attamen, ut talia sumenda sint, ut in sensuum cognitionem perveniamus, qua de re suo loco dicetur.

Dantur quædam nomina composita, quorum usus frequentior esse solet, & adminiculo arabicarum vocum رُبُّ دُوْ جَلِيْلٍ, آهَنْ

كَرِيْمٍ

كَرِيمٌ، عَالِي، صَاحِبٌ quæ ut plurimum substantivis arabicis, sed
 & subinde persicis præponi solent, componuntur, significantur
 possessorem rei alicujus, aut cui res, seu qualitas quædam inest,
 aut adhaerentiam alteri; duobus autem modis hæ voces inter se
 connectuntur, vel interveniente articulo آل, quod rarius in أَهْلٌ &
 Qui أَهْلٌ آلِ السَّنةِ v. g. & sæpius in دُوْ obtingere videtur, v. g. *Qui
 sectatur sectam Pseudopropheta Muhammed.* Et hîc, manifestè re-
 gula Quotiescunque juxta regulas arabismi apparet, usus frequen-
 tior attamen hujus vocis, est sine articulo, & tunc regula Quoties-
 cunque, &c. juxta Syntaxis persicæ exigentiam, incidere solet, ve-
 luti أَهْلٌ اِيْمَانٍ Possessor fidei, Cultor fidei, أَهْلٌ اِسْلَامٍ Possessor Isla-
 mismi, Cultor Islamismi, أَهْلٌ بَاطِنٍ Possessor interni, id est: Con-
 templativus, speculativus, seu Cultor contemplationis, أَهْلٌ جَنَّتِ Calicola
 Possessor injustitiæ, id est: injustus: & cum per-
 sicis substantivis أَهْلٌ بِرْهِمٍ Possessor temperantiæ, id est: temperatus,
 أَهْلٌ بِيْنِشِ Calicola, Possessor visionis, id est: perspi-
 cax, أَهْلٌ دَانِشِ Possessor scientiæ, id est: Cultor scientiæ, doctus,
 literatus. أَهْلٌ دِلِ Possessor cordis, id est: animosus, audax, corda-
 tus, أَهْلٌ كِيْنِ Possessor odii, id est: qui aliquem odio persequitur.
 أَهْلٌ هُنَرِ Possessor honoris, live virtutis, seu cultor honoris, vel vir-
 tutis.

tatis. Turcz dicere solent سوز آهلي pro سوزتي آهلي id est:

Possessor verbi, seu sermonis, id est: eloquens. In com-

positis per آهلي, non videtur ratio generis, nec pluralis conside-

randus. جليل magnus, illustris, sublimis, gloriosus, excelsus patitur

regulam Quotiescunque arabicam: & non nisi singularem numerum,

& masculinum genus in usu esse comperi, rationi tamen con-

forme videtur, quod & in plurali subsistere & femininum ge-

nus admittere possit, dicitur, v. g. جليل القدر magnus potentia;

جليل العنوان gloriosus, & illustris statu, & conditione. جليل الشأن

sublimis & gloriosus titulo. جليل الاعتبار magnus estimatione,

آستان جليل البرهان gloriosus potentia Limes ex-

celsae demonstrationis, id est Ottomanica Aula, sive apud quam,

prudentia demonstratur. قرمان جليل العنوان Mandatum excelsi

tituli, id est: regio titulo insignitum.

Composita quae fiunt praecedente voce ذو Possessor, Dominus,

post se, potiori ex parte, articulum arabicum ألل habere volunt,

videtur enim haec compositio, solis masdaris, aut substantivis ara-

bicis convenire, sic: ذو القصر Possessor virtutis, ذو الكلام Possessor

sermonis, id est: eloquens. ذو القدر Possessor potentiae, id est: potens.

ذو الجلال Possessor magnitudinis titulus divinus, aut regius

Magni-

Magnificentissimus ذُو الْقَدْرِ وَالْإِحْتِرَامِ Possessor dignitatis, & *venerationis*, quasi, *dignissimus* & *observandissimus*. ذُو الْحَيَاتِ *Vita prae ditus*, ذُو الْحَاسَّةِ *sensibilitate prae ditus*, ذُو الْحَرَكَاتِ *motu prae ditus*. ذُو الْفِغَارِ *gladius bifidus*, qualem Muhammedis fuisse, & ad Aaly pervenisse ferunt. Notandum quod quidam in his compositis enuntiant ultimam per gezmam, res in vulgari discursu usitata, qui autem regulam totaliter connotare volunt, addunt ultimo loco kestam, ut giarri casus esse advertatur. Hoc in loco sine articulo dicetur, v. g. ذُو دَنْبٍ Possessor caudae, id est: *caudatus*, ذُو دَوَابَّةٍ Possessor pendulae comae supra frontem, hinc *Cometa*, ذُو دَوِيٍّ Possessor scientiarum, Plurale hujus ذُو, est ذَوِيٌّ, diciturque, v. g. سَلَا طِينَ ذَوِي الْأَقْنِدَارِ Reges Possessores potentiae, & sic in ceteris procederetur.

Vox hæc compositi, genus respicere potest, pro feminino, pronomem demonstrativum arabicum ذِي, feminini generis esse solet, v. g. ذِي الْحَسَنَةِ *formositate dotata*, id est: *pulchra*, ذِي الْجَبَالِ *dotata*, seu *prae dita beneficentiâ*, seu *benefica*. sciendum attamen, hanc ipsam voculam ذِي, esse posse casum giarri nominativi ذُو, & ut talis casus, manet generis masculini, v. g. حَضَرَتْ خُذَا *Majestas DEI Possessoris magnificentia* & magni-

magnitudinū. Hoc tamen non obstante, quod *دي* fit generis
feminini, & alio respectu casus giarri nominativi *دُ*, attamen
pro nominativo sumitur, sed in quantum à praxi edocemur, tunc
non arabizatur, id est: omisso articulo *أل*, v. g. *دي بال* *Posses-*
or cordis, id est: *animosus, audax*, *دي بال و بال* *Possessor statura*
& cordis, id est: *qui corporis statura, conjunctam habet audaciam*,
دي شان *Possessor dignitatis*, id est: *dignitate preditus*,
Possessor conditionis, seu status nobilis, id est: *conditione nobili preditus*
دي قيمت *Possessor pretii*, id est: *pretiosus*.

دُ autem habet in plurali *دوي* qui pluralis, & in compo-
sitis locum suum obtinet, eo modo ut singularis cum arabico
articulo *أل* post se, v. g. *الاقْتِدَار دوي* *Principes Pos-*
sessores potentiae, *دوي الاحْتِرَام* *Possessores venerationis*, id est:
Venerabiles. *دوي الاعتِبَار* *Possessores existimationis*, id est: *esti-*
matione prediti. *دوي الاكْرَام* *Possessores dignitatis, seu dignita-*
te prediti *دوي العُقُول* *Possessores intellectus, seu intellectu prediti*.

دَات, est proprium femininum à *دُ*, quod ut suum mascu-
linum, in adjectivis compositis deseruit, ast ut adjectivè significat,
sine articulo in usu esse videtur, attamen juxta syntaxis persicæ re-
gulam Quotiescunque: & quamvis *Domina*, aut *predita* significare
videatur, in se tamen, *essentia, substantia* significat, nihilominus ad
ad-

adjectiva composita referri potest, v. g. *ذَاتِ شَرِيفٍ* *essentia*, seu *substantia nobililis*, id est: *animus nobilis*. *ذَاتِ مُكْرَمٍ صِفَاتٍ* *substantia honorabilis qualitatum*, seu potius *honorabilium qualitatum*, id est, *vir excellens*; seu *persona excellens*. *ذَاتِ كَرَمٍ شَعَارٍ* *substantia generositatis signi*, id est: *Persona nobilitate insignis*, immiscece & *Perfismo*, ut: *ذَاتِ كَرَمٍ مَكَارٍ* *substantia operantis generositatem*, id est: *animus generosus*. *ذَاتِ بَرٍّ كَرِيمَةٍ صِفَاتٍ* *substantia praelecta qualitatum*, id est: *Persona excellentium qualitatum*. Hujus pluralis est *ذَوَاتٍ رَاسِمِينَ* dicuntq; teste Giggejo, v. g. *Domina duorum capitum*, seu *prædite duobus capitibus*. Ita ut de usu hujus pluralis sub formalitate singularis, non sit dubitandum, quin immo, cum Turcæ numerum dualem arabicum, (ut visur sumus) non rejiciant, sed suæ orationi immisceant, absolutè negari non potest, quin etiam dualis usus, sub simili formalitate stare possit.

Adjectiva quæ præcedente رَبٌّ *Dominus* componuntur, omnimodè genus femininum excludere videntur, observato singulari & (si ratio id exigeret) duali & plurali masculino: compositio potissimè regulam *Quotiescunque* arabicam sequi solet, ideoque perfissimum excludit, v. g. رَبُّ الْعِزَّةِ *Dominus honoris*, seu *gloria*, id est: *gloriosus*, de DEO. رَبُّ الْعِبَادِ *Dominus sibi servientium & se adorantium*. رَبُّ الْعَالَمِينَ *Dominus Creaturarum*, seu totius universi. رَبُّ الْأَرْبَابِ *Dominus Dominantium*, sed per hoc adjectivum compositum, plerumque attributa divina enuntiari videntur.

dentur, rei alteri rarissimè applicabitur. Dicitur tamen رَبُّ الدَّارِ
Dominus Domus. Regula Quotiescunque Persica, etiam rari usus
 orit, dicitur tamen subinde رَبِّ عِزَّتْ *Dominus honoris.* Hujus
 singularis, pluralis est, أَرْبَابٌ, sumitur juxta regulam persicam
 Quotiescunque. أَرْبَابٌ تَغْلِبُ *Domini superationis vel devictionis,*
 id est: *Victoriosi.* أَرْبَابٌ تَبْيِيزُ *Domini distinctionis,* id est: *præro-*
gativâ quadam præditi. أَرْبَابٌ تَمْكِينُ *Domini potentia,*
 أَرْبَابٌ سُلُوكُ *Domini Prætorii,* id est: *Senatores,* أَرْبَابٌ صَنْعَتُ
ambulationis per viam, id est: *sectatores legis fidei.* أَرْبَابٌ صَفَايَ بَاطِنُ
Domini artis, id est: *Artifices.* أَرْبَابٌ فَضْلُ *Domini*
puri, interni, id est: *puritate interna præditi.* أَرْبَابٌ مَعَارِفُ
Domini cogniti-
onum, seu *scientiarum,* id est: *scientiis præditi:* أَرْبَابٌ مَكْرَمَتُ
Domini eminentia, id est: *Eximii viri,* أَرْبَابٌ تَيْمَارُ
actionis nobilis & generosa, id est: *Nobiles & generosi in agendo.*
 Præponitur & vocibus persicis, ut: أَرْبَابٌ خَيْرُنْ *Domini cura,* id
 est: *Cui Colonia datur ad fruendum, ut Patriæ defendenda curam habeat,*
 أَرْبَابٌ خَيْرُنْ *Domini intellectus,* id est: *intellectu & judicio*
 præ-

Arbab Jah, *Arbab Jah* Domini verbi, id est: *Eloquens*, *Arbab Jah* Domini dignitatis, id est: *dignitate pradi*.

Sayid Dominus, Princeps, compositi vox, cujus femininum est *Sayida*, nunc in arabicam, nunc in persicam regulam Quotiescunque cadere solet, v. g. *Sayid alalam* Dominus rerum in orbe existentium, sive hominum. *Sayid alkanat* Dominus Creaturarum, ita Muhammedem Pseudoprophetam suum appellant. *Sayid alafaq* Dominus plagarum, seu regnorum hujus universi. *Sayid albasar* Dominus, seu Princeps humani generis. *Sayid albarar* Princeps Justorum. *Sayid alatabia* Princeps Prophetarum Muhammedem Pseudoprophetam intelligunt, *Sayid almaridin* Princeps missorum, sive Apostolorum, ita Pseudoprophetam nominant. Et juxta regulam Quotiescunque persicam *Sayid asan* Dominus Dominantium, *Sayid asghia* Princeps electorum, sive eorum qui puri sunt. In feminino genere dicitur, v. g. *Sayida alshad rat* Princeps earum quae se tectas & custoditas servant, id est: Princeps mulierum, seu Matronarum pudice & verecunde viventium. De hujus compositi plurali composito, nullum exemplum obvium habui.

Nunc ad adjectivum *Sahib*, quod Arabibus est Dominus & Possessor, progrediamur, transitque ad orationem Turcismi sub

utroque genere in compositis, immo sub utroque numero singulari scilicet & plurali, nec rationabiliter dualis arabicus excludi potest, cum Turcismus, ut præmonitum est, & ut suo loco visuri sumus, illud in arabicis dictionibus ad se translatis, admittere non vereatur. Admittit vox hæc صَاحِب post se arabicum

أَلِ, & tunc regula *Quotiescunque* juxta arabismi fundamenta admittenda est, v. g. صَاحِبُ أَلْمَالِ *Possessor divitiarum*, id est: *dives*.

صَاحِبُ النَّارِ *Possessor ignis*, id est: *Damnatus*. Dicunt autem

Turcæ rejiciendo *kesram giarri*, صَاحِبُ أَلْمَالِ &c. nec in hoc

composito, Persarum regula *Quotiescunque* locum habere videtur, duoque absoluta & nuda themata, hoc loco subsistere posse, docet praxis, v. g. صَاحِبُ إِخْتِيَارِ *Possessor electio*, genitivus enim vir-

tualiter secundæ voci inest, & idem sonat, ac *possessor electionis*, id est: *præcellens alios*, صَاحِبُ اِعْتِبَارِ *Possessor existimationis*, id

est: *existimatus*, صَاحِبُ سَعَادَتِ *Possessor felicitatis*. Titulus regius, est: *existimatus*

veluti apud nos, *Augustissimus*. صَاحِبُ اِقْتِدَارِ *Possessor potentie*,

id est: *Potens*, صَاحِبُ دَوْلَتِ *Possessor felicitatis*, seu Imperii, seu

regni, seu *felicissimus*, eodem modo titulus, &c. صَاحِبُ كَمَالِ

Perfectione præditus. صَاحِبُ قِرَانِ *Dominus conjunctionis*, quod

bellando, provinciis provincias jungat, jungitur nonnun-

quam & persicis vocibus, ut: صَاحِبُ تَاجِ وَتَحْتِ *Possessor Core-*

na & solii, id est: Rex. Pro feminino genere, articulus **أَلْ** locum habere videtur, magisve convenienter, quàm in masculino, v.g. **صَاحِبَةُ الْجَمَالِ** Domina formositatis, id est: *formosa femina*, **صَاحِبَةُ الْحَسَنَاتِ** Domina beneficentiarum, id est: *mulier benefica*. **صَاحِبَةُ الْقُدْرِ** Domina potentia, id est: *Mulier potens*, &c. & quia voces persicæ articulum non admittunt, dicetur. v.g. **صَاحِبَةُ تَاجٍ وَ** Domina Corona & solii, & femininum in o quiescens vertendo, quæ de re suo loco. Accidit nonnunquam, ut Turcæ vocem **صَاحِب** in compositis postponant simpliciter, ut: **عِلْمٌ صَاحِبٌ** pro masculino, **عِلْمٌ صَاحِبَةٌ** pro feminino, *scientiâ præditus & scientiâ prædita*. Aliquando postponunt cum reflexione ad regulam persicam Quotiescunque, v.g. **مَعْرِفَتِ صَاحِبٍ** Possessor cognitionis, id est: *cognoscens*. Interdum vocem **صَاحِب** postponunt juxta regulam turcicam Quotiescunque, apertè vel occultè, v.g. **جَارِيَةٌ لِّكَ صَاحِبِي** Dominus ancilla, nam **جَارِيَةٌ** est ancilla genitivus, **صَاحِبِي** cum affixo tertiæ personæ ob præcedentem casum genitivi, ut suo loco visuri sumus, & hic regula Quotiescunque aperta & manifesta est. **أَوْ صَاحِبِي** Dominus domi, seu Paterfamilias. **أَوْ** domus, genitivus implicitus, seu occultus (ejus rei ratio suo loco) & **صَاحِبِي** cum affixo tertiæ per-

sonæ, ob præcedentem casum genitivi, et si occultum, qua de re suo loco.

Pluralis masculinus أَصْحَابٌ est & hoc loco, potissimum regula persica Quotiescunq; in usu esse solet, v.g. أَصْحَابِ دَوْلَتِ Possessores felicitatis, id est: Proceres, Magnates, رَوَايَتِ Possessores Historiarum, id est: Historici, تَوَارِيخِ Possessores Annalium, id est: Scriptores annalium تَدْبِيرِ Possessores dispositionis, id est: Consilarii. سُيُوفِ Possessores gladiorum, id est: Milites, وَضَلَاةٍ Possessores rerum de novo inventarum & Errorum, id est: Heretici, Novatores. اِعْتِبَارِ Possessores existimationis, id est: æstimati, أَهْلُ حُكْمِ Possessores intelligentiarum, id est: Viri sapientes & sagaces. مَنَاصِبِ Possessores Officiorum, id est: Officium, seu munus administrantes. نِفَاقِ Possessores actionum iniquarum, vel hypocrisis, vel impietatis, vel hæresis occulta. جَحِيمِ Possessores inferni, id est: damnati, وَخِيَامِ Possessores, seu Incolæ tabernaculorum ex lana, vel pilis camelinis & casarum ex arborum ramis compactarum. Dicunt (sed rarissimè) & Arabum modo cum articulo & regula Quotiescunque, ut: أَصْحَابُ النَّارِ

صَوَا حَيَّةُ *Incola ignis, Inferno adjudicati.* Plurale fæmininum est
 exempla pro hoc plurali & duali, obvia non habui.

Et وَلِيٌّ ex arabico *Adjutor, Tutor, Amicus, Dominus, Pa-*
tronus. Ad adjectiva composita possessionem significantia per-
 tinet, & extra masculinum genus in usu esse non videtur, nec
 pro ejusdem duali, aut plurali exemplum habeo, cæterum adje-
 ctivum est, quod & arabicæ & persicæ regulæ *Quotiescunque* se
 accommodat, v. g. وَلِيُّ النَّعْمِ *Patronus Dominus, rei honorificæ*
felicitis & gratiæ. وَلِيُّ الْجُودِ *Dominus liberalitatis, id est: Libera-*

lis. Et juxta syntaxin persicam وَلِيُّ خُذَا *Amicus DEI, Sanctus.*

وَلِيُّ تَامِيْنٍ *Sanctus Dominus beneficentiæ, Benefactor.*

وَلِيُّ عَهْدٍ *Propin-*
quus fæderis, id est: qui succedit alteri cum obligatione ad fædus.

Inter cætera adjectiva composita, adjectivum arabicum عَالِي
altus, sublimis, excelsus, reperitur, quod & arabicis masdaris, &
substantivis etiam persicis, abs generis aut numeri respectu &
absque stricta reflexione ad regulam Quotiescunque, simpliciter
præponitur, v. g. عَالِي جَنَابٍ magnum latum, seu excelsum latum.

عَالِي مَنَقِبَتٍ *Excelsus honor,* عَالِي قَدَرٍ *Excelsa dignitas,* عَالِي حَضَرَتٍ

pollens aliqua re unde sibi gloriari possit, عَالِي شَانٍ excelsus status,

عَالِي مِثْدَارٍ *Excelsa potentia, excelsa conditio, excelsus ordo,*

excelsa عَالِي هَيْئَتِ , *excelsus locus* عَالِي مَكَانٍ , *excelsa dignitas* عَالِي مَقَامٍ , *excelsa mens* , *excelsus animus* , *excelsa intentio* , *excelsa cura* : & in persiflicis : *excelsa dignitas* عَالِي جَاهٍ , *excelsum & rege dignum munus* . Hæc adjectiva composita , in oratione plerumque collocantur , ut compositum in genitivum cadat. v. g. *Rex excelsi lateris* , id est : *Augustus* , seu *Augusta Præsentia* , *Vizirius excelsæ dignitatis* , *وَزِيرٌ عَالِي جَاهٍ* , seu *Celissimus* , *خُونَكَارٌ عَالِي مَقْدَارٍ* , *sanguinis seminator* (ob ius spargendi sanguinem) *Rex excelsæ potentia* , id est : *potentissimus* .

Etiam *كَرِيمٌ* in singulari , & in solo masculino genere , *generosus* , *nobilis* , *magnus* , *liberalis* , *munificus* , sub adjectivis compositis cadere potest , juxta regulam arabicam Quotiescunque , v. g. *كَرِيمٌ أَلْنَّسْ* *generosus* , *nobilis animus* , *كَرِيمٌ أَلشَّان* *generosa* , *nobilis conditio* , seu *status* , seu *dignitas* *كَرِيمٌ أَلْخَلَّاف* *Nobiles & generosi mores* , &c. Hæc adjectiva composita , in oratione plerumque ita collocantur , ut compositum in genitivum cadat , v. g. *أَمَامٌ كَرِيمٌ* *Princeps generosi animi* , *سُلْطَانٌ كَرِيمٌ أَلْنَّسْ* v. g. *Antistes Nobilis dignitatis* . *كَرِيمٌ صَبِيٌّ أَلْخَلَّاف* *Puer nobilium morum* , *كَرِيمٌ أَلْعَصْر* *Nobilis sæculi* , Nos latini : *sui sæculi phoenix* . Nec abs re foret credere , quod sub horum adjectivorum compositorum usu , respectu Latinitatis , subintelligantur nominativi & genitivi pronominis relativi substantiæ *qui* & *cujus* ,
qui

qui modus loquendi, Latinis usitatus est, sed in Turcismo vel maxime literali, hic insinuatus magis conveniens est, v. g. پادشاه

جناب *Rex excelsi Lateris*, id est: *Rex excelsi Lateris est*, seu

Rex cujus latus excelsum est. وزیر عالی جاه *Vizirius excelsa dignitatis*, id est: *Vizirius qui est excelsa dignitatis*, seu *Vizirius cujus dignitas est excelsa*, nec bene quadraret, his cum pronomibus, ut apud latinos, apud Turcas vel maxime literales, constructionem componere, qua de re suis in locis.

Haecenus exhibita composita adjectivè significantia, sunt magis frequentia & obvia, de cetero sunt alia perplura, quæ à Lexicis exhibentur, aut in lectione vel sermone percepta, facile intelligentur. v. g.

معلّا جناب *Excelsum Latus*, seu *dignitate excelsus*, سعادت قریب *felicitas conjuncta* مقرون *appropinquans*, seu *accedens*, cujus significatum, se se magis per integrum sensum manifestat, voluti

سزکه وزیر اعظم و سردار *seriké vizir acem & serdar*

اکرم احمد پاشا سز سزى سلام سلامت بخشای پادشاهم ایله

تشریف و توقیر و احترام و مظهر اعزاز و اکرام بیوردی عندن

صکرة خطها یون سعادت تمغروتم وصولنده معلومکن اولسونکده

Vos Ahmed Pascha, qui supremus meus Vizirius & summus Capitaneus meus estis, postquam ego, vos, per meam largitionem regiam, salute & incolumitate nobilitare, condecorare, honorare, manifestè colere & venerari sum dignatus, ad adventum Augusta, & felicitati conjuncta mea linea (notum vobis) notitia vestra sit, quod, &c.

Ex lit. Sultani ad suum magnum Vizirium in Gem. Histor. Obser-

vamus

vamus igitur ex hoc exemplo, quod سَعَادَتٌ مُتَقَرُّونَ *felicitati conjuncta*, in vi significandi non ita sumi debeat, ut pars illa quæ substantivum est, declinetur, sed suo adjectivo modo indeclinabili ita juncta est, ut si declinabilitas exigeretur, non substantivum, sed adjectivum, declinabilitatem susciperet: ut ex aliis litteris Khaimecami ad Magnum Vizirium demonstratur. حَظُّ هَآيُونَ

سَعَادَتٌ مُتَقَرُّونَ *Ejus lineas Augustas, felicitati conjunctas, accipiendo.* Clarè patet, quomodo nomen adjectivum compositum سَعَادَتٌ مُتَقَرُّونَ, quoad partem eam, quæ adjectivum est, & declinabilitatem in numeri determinatione, & affixum ipsum in se suscipiat, ideoque

Hæc composita adjectiva, pura & mixta ex duabus linguis, arabica scilicet & persica, item arabica & turcica, aut persica & turcica, id habent proprietatis, quod pars illa compositionis, seu adjectivi compositi, quæ posterior est, se declinabilitati & affixis subiciat, sive pars illa adjectivum, sive substantivum sit, ut

سَعَادَتٌ تَقْرِبُ *purum arabicum compositum felicitas accedens, vel appropinquans.* سَعَادَتٌ تَقْرِبُكَ *felicitalis appropinquantis, felicitati appropinquanti.* سَعَادَتِي تَقْرِبُنِي *felicitas mea appropinquans.*

Sed ut studiosorum curiositati satis faciam, per plura composita, vim adjectivi habentia, subjungam, ut gentis phrasim tanto magis imbibant.

Composita adjectiva.

Pura arabica, cum substantivo ad initium, & adjectivo ad finem.

عِزَّتِ قَرِينٌ *honor propinquus*, titulus dari solitus à superioris ordinis viro ad inferioris conditionis personam, quasi *multum honorandus*, رَقِيتَ رَهِيْنٌ *exaltatio pignori data*, titulus dari solitus à superioris conditionis persona ad inferioris ordinis virum quasi *multum exaltatus*. رِيْحٌ طَيِّبَةٌ *lex nobilis*, *ventus* & *aura levis*, مَوَالِي الْعِظَامِ *Domini & Judices magni*, شَاغِلٌ *opus occupans & distrabens*. مَالٌ نَاطِقٌ *opes*, seu *bona mobilia*, quasi *opes ratiocinantes*, seu *vocem habentes*, ut sunt pecudes, مَالٌ صَامِتٌ *opes*, seu *bona silentia*, id est: *immobilia*, juxta phrasem gentis, idem quod apud nos *bona mobilia & immobilia*, non enim illis est bonorum distinctio, ut apud nos. per mobile & immobile, sed ut terminis Giggei utar, per animatum & inanimatum, ita ut sub inanimato, صَامِتٌ, id est *silens* intelligant, ut aurum, argentum, domum, agrum, sylvam, & omnem suppellectilem. Item: تَوَكَّنْ قَرُونٌ *favori colligatus*, seu *favorabilis*, & عِنَا يَتَمَقَّرُونَ *Generositati colligatus, generosus*.

Composita adjectiva.

Pura arabica, cum substantivo ad finem.

لَيِّنُ الْجَانِبِ مَحْدُولٌ مَالٌ *placidi lateris*, id est:

placidus moribus. عَالُو الدَّارِ superior habitatio, مَسْرُور القلبِ magna dignitatis, عَظِيمُ الشَّانِ, corde laetus, قَائِمٌ قَدَمٌ firmus pede, id est: constans, stabilis. His addi potest participium arabicum compositum attractione præpositionis & affixi ad se, quod est مَعْتَدٌ عَلَيْهِ supra quem innixus, quod est apud Turcas usu receptum, ut per hoc significetur Vir probata fidei & fide dignus, v. g. بَرَقَاجٌ مَعْتَدٌ. Quidam عَلَيْهِ كَسَنَةٌ بَرَمٌ أَيْلَةٌ طَرِيفٌ حَجٌّ شَرِيفٌ بَيْلَةٌ أَيْدِيَتَرٌ fide digni, in via nobilis peregrinationis erant. de mir. mund.

Composita adjectiva.

Arabico-Persica.

عَالِمٌ عَالَمٌ mundi radius, seu splendor, id est: mundum illuminans, titulus regius, عَالَمٌ جَنَاهُ mundi refugium, id est: sub suam protectionem & tutelam quosuis suscipiens, titulus regius شَرِيعَتِ legis custodia, id est: legem custodiens, titulus regius. عَدَالَتِ دَسْتَاةٌ aequitatis potestas, id est: aequissimus, titulus regius, ظَفَرِ جَنَاهُ Victoria refugium, id est: victoriis inclytus, titulus regius. شَهْرِي يَارٌ nobilitate auctus, & alia huic similia. Cívem protegens, titulus regius. &c.

Composita adjectiva.

Persico-Arabica.

چان شاه جهان *plenus defectu*, id est: *defectuosus*.
 Rex certaminis contra infideles, id est: Rex contra Infideles belli-
 cosus. بهشت آثار *vestigia*, seu *qualitates paradisi habens*, titulus
 regius. بندہ بی *servus sincerus*, id est: *addictus*.
 مقدار *servus sine potentia*, id est: *servus humillimus*, *servus de-*
billimus. فرمان *Mandatum* سلطانی *excelsus animus*. بالآ همت
regium.

Composita adjectiva.

Purè persica.

دل تنگی *cor arctum*, id est: *animus maestas*.
 دل بستہ *cor ligatum*, id est: *animus affligatus*.
 دید جهان *mandum vidit*, id est: *animus afflictus*.
 دید جهان *mundum videns*, id est: *providus*, de DEO,
 ویر پریس *vir peritus*.
 دل خواہ *cordis desiderium*, id est: *desiderabilis*.
 پُر ہنر *purus bonore*,
 id est: *honorificus*.
 پُر ستیز *plenus competentia*, id est: *competen-*
tissimus.
 چہرہ پر ی پیکر *faciei formosus sicut sol*, id est: *formosus, a, valde*
 میوہ دار *cervi oculus*, id est: *blandis oculis praeclatus*.
 چشم *fructum habens*, id est: *fertilis*.

Composita adjectiva.

Arabico-Turcica.

لَطِيفٌ يُوْزِي *blandiloquus*, *facie blandus*,
 ظَلَمٌ اَيِدٌ يَجِي *nuntium dans*, id est: *annuntians*,
 وَاصِلٌ قِلَانٍ *injuriam faciens*, id est: *injurians*, seu *injuria afficiens*,
 رَحِيْمٌ اَيِدٌ يَجِي *perducens, deducens*, *commiserationem faciens*,
 id est: *miserefcens*.

Composita adjectiva.

Turc - Arabica.

قَوْلٌ صَايِطٌ *Color caelestis*, id est: *caruleus*,
 قَوْلًا قَدَنٌ عَاشِقٌ *militem coercens, militi imperans*,
 قَوْلًا قَدَنٌ عَاشِقٌ *per aurem amans*,
 id est, *qui amore capitur, rei sibi relata*,
 قَوْلًا قَدَنٌ عَاشِقٌ *apertus aqueus*,
 id est, *color caruleus, lucidus ad instar aquae*,
 قَوْلًا قَدَنٌ عَاشِقٌ *mos*, seu
consuetudo vana, قَوْلًا قَدَنٌ عَاشِقٌ *miles impotens*.

Composita adjectiva.

Persico-Turcica.

اَهْوُ كُوْزِي *Cervi oculo prae-ditus*, id est: *blandis oculis pra-*
 اَهْوُ كُوْزِي *ditus*. قَوْلًا قَدَنٌ عَاشِقٌ *dulcis facie*, id est: *facie amabilis*.
 قَوْلًا قَدَنٌ عَاشِقٌ *lenis*

lenis faciei, seu *facie affabilis*. كَمَان قَاشَلُو *supercilia habens ad instar iridis caelestis*, طُوْطِي دِي *lingua psittaci praeclatus*. سَتْن *verbum dulce*, id est : *dulciloquus*, *blandiloquus*.

Composita adjectiva.

Turcico-Persica.

يَمِش سَم آ لُون *Dives liberalis*. بَاي جَوهرَن *Bego natus*, بَكْر آدَه *fructus venenosus*. قَارِي *Idololatra*, seu *Idolum colens*. پَوْت بَرَسْت *mulier incognita*. اَرَبِيوَارَه *Vir peregrinus*.

Adjectiva composita.

Purè turcica.

كُوزِي يَاشَلُو *Facies ejus alba*, id est : *victoriosus*. يُوْزِي آق *oculus ejus madidus*, id est : *lachrymosus*. آي پَكِي *manus ejus dura*, id est : *tenax*, *avarus*. يُوْرَكِي پَكِي *cor ejus durum*, id est : *implacabilis*. آي بُوْش *manus ejus vacua*, id est : *pauper & mediis destitutus*. دِي بَاغَلُو *auris ejus dura*, id est : *surdus*. كُوزِي قَبَالُو *lingua ejus ligata*, id est : *mutus*. *oculus ejus clausus*, id est : *caculus*. In his compositis adjectivis turcicis, contineri affixum, clarè patet, cujus rei rationem, inter affixa daturi sumus, sed plura de adjectivis dicenda sunt. De adjectivis com-

positis per numeri concursum, vide infra ubi de numeris agitur, Subinde, sed rarissimè, cum arabica præpositione & affixo arabico post adjectivum, fit nomen compositum, ut : *مَعْتَدٌ عَلَيْهِ* *fidem habens*, seu *cui quid confidi potest*, *فَلَانٌ أَتَمُّ طَوْغُرٍ وَمَعْتَدٌ عَلَيْهِ* *Talis homo quidam, verax est, cui quid confidi potest.*

CAPUT SEPTIMUM.

Duobus substantivis, adjectivi, vel superlativi, vel pronominis relativi qui, quæ, quod, vim inesse & etiam uni substantivo vim adjectivi inesse posse, demonstratur.

Turcæ, quibus Arabismi inexplicabilis facunditas, facundia, loquendi pompa, Persismi lepor & elegantia, amplam phrasiologiæ materiem suggerunt, substantiva ita eleganter inter se connectunt, ut ad rei qualitatem exprimendam, jucundam simul & expressivam formam educant, quam combinandi formam, etsi Latini subinde imitari videantur, rarissimè illis eleganter & convenienter cadit, hancve phrasem, de qua modo dicturi sumus, & si subinde imitentur, id rarò accidit, quia phrasiologiæ latinæ cursus, hac in circumstantia, adjectivis potius & pronomi-
nibus relativis nititur, ut exemplis demonstrabimus.

Quædam ergo substantiva, sive ea arabica sint, sive persica, locum, receptaculum, similitudinem, aut iis quid non absimile significantia, præcedenti substantivo immediatè annexa, qualitatem rei expetitam, exhibere solent: Arabica substantiva loci, seu receptaculi: cæteris magis usitata, sunt plerumque sequentia

مَوَاقِفُ *locus reversionis*, sive *locus in quo quid recipitur*, id est: *receptaculum*, cui in Latinitate opponere possumus, v.g. adjectivum *pra-*

DUOB. SUBST. ADJECT. VEL SUPERL. &c. 55

praditus, ut: *honore praditus*, dicent Turcæ quasi una voce, &c.

honoris receptaculum, quod est, *جَنَابُ عِزَّتِ مَآبٍ* sic in literis ad Litera-

tos viros, legetur *جَنَابُ عِزَّتِ مَآبٍ شَرِيعَتِي نِصَابُ أَقْنَدِي كَا مَبِينٍ*

Latus, id est: *dignitas*, *honoris receptaculum*, *legis fun-*
damentum, *Efendi* (Vir spectabilis) *desiderium videns*, & *desiderium*

inveniens, id est: *voti compos*. Item in aliis literis *قَضِيَّتْ مَآبٍ*

virtutis receptaculum. *جَنَابُ قَضِيَّتْ مَآبٍ شَرِيعَتِي نِصَابُ أَقْنَدِي*

Latus, id est: *Dignitas*, *virtutis receptaculum*

legisque subsistentia, seu *fundamentum*, *Efendi* (Vir spectabilis)
desiderium videns, & *desiderium inveniens*, id est: *voti compos*. Item

in literis ad nobilioris ordinis personas: *جَنَابُ سَعَا دَتَمَّآبٍ دَوْلَتِ*

Dignitas, *feli-*
citatis receptaculum, *prosperitatis fundamentum*, *exaltationis deriva-*

tio, *Dignitas desiderium videns*, *desiderium inveniens*, id est: *voti*
compos. Et hæc phrasiologia, Latinorum more sonaret; *Digni-*

tas virtute pradita, *firmata legibus*, &c. aut *Dignitas*, *que virtute*
pradita, & *legibus firmata est*, &c.

Vox altera usitata est *مَدَارُ* *locus circuitionis*, id est: *Domus*,

sive *habitaculum*, ab arabica radice *دَارُ* *circuivit*, hoc ipso modo,

ut: *مَآبٍ* applicabilis est, ut: *جَنَابُ عِزَّتِ مَدَارُ* *dignitas*, *hono-*

ris habitaculum, id est: *dignitas honorificentissima* *قَرَّتَاهُ فَلَكِي*

مَدَارُ

مَدَارٌ وَبَارَكَاةٌ كَرْتُونِ اقْتِدَارٌ *Aula, caelestis orbis circuitio, seu habitaculum, & Porta, potentia Aetherea Sphaera.* id est: *Aula calica* & *Aetherea Porta*: ita pompæ gratiâ Sultanorum Aulam appellant, etsi horror crudelitatis in ea enutriatur. Sciat autem studiosus, has duas voces, مَدَارٌ & مَابٌ in quantum ego penetrare potui, libentiùs & elegantius, immediatè ante se substantivum arabicum potius, quàm persicum aut turcicum exigere.

Ast Turcæ quia ὁμοιοτελευτον, id est: *similiter desinens*, dictæ figuræ Rhetorices, sunt tenacissimi, dant & aliis substantivis arabicis, eandem significandi phrasem, in eum finem; ut membrorum orationum terminis, decorem per *similiter desinens* concilient, ut ex præcedente exemplo colligere licet; quod ad instar versuum stropham subjungo, ut rem ad oculum demonstrarem.

دَوْلَتِ نِصَاب	جَنَابِ سَعَادَتْمَاب
حَضَرَتِ كَامِيْنِ كَامِيَاب	وَقَعَبِ اِنْتِسَاب

huius interpretatio, paulo ante allegata fuit.

Dubium non est, quin hic allegatæ phrasæ, per pronomina relativa *qui, quæ, quod*, explicari possint, v. g. *Dignitas, quæ est receptaculum honoris & legis fundamentum, Vir spectabilis, qui desiderii voti que sui compos evadit.* *Dignitas, quæ virtutis est receptaculum, legisve fundamentum, Vir spectabilis, qui desiderii voti que sui compos evadit.* *Dignitas quæ felicitatis est receptaculum, prosperitatis fundamentum, exaltationisque derivatio.* *Dignitas, quæ desiderii voti que sui compos evadit.* *Dignitas, quæ honoris est habitaculum.* *Aula, quæ Sphaeræ caelestis locus est.* *Porta, quæ ætheris est potentia.* Et ab ingenio facundo, eodem salvo sensu, diversimodè ad Latinitatem transferri possunt.

Ejus

DUOB. SUBST. ADJECT. VEL SUPERL. &c. 57

Ejusmodi phrasæ subsunt & quibusdam terminis perficis, qui plerumque substantiva arabica sibi præponi petunt, v. g. *Porta Magnanimitatis refugium regium*. Id est: *Porta regia, Magnanimos protegens, seu Porta quæ Magnanimis est refugium regium*. *Facultas, potestas, Aula Justitia facultas, seu potestas, id est: Aula Judicans, seu quæ judicat*. *Rex orbis refugium, & Rex Regum, felicitatis facultas, id est: Rex ad quem orbis confugit, & Rex Regum, qui aliquem felicem reddere potest*. *Exercitus Victoria facultas, id est: Exercitus vincere potens, seu qui vincere potest*. Item ex literis datis ad Maximilianum secundum Austriacum, à Sultano Selimo secundo: *Rei status is est: Cum ad Aulam nostram excelsam Justitie facultati, & Sphæræ celestis similitudini alligatam (quæ est) occupatio Procerum, honor & dignitas Regum, recursus & Regnorum refugium, litera vestra sinceritate comite pervenissent. id est: Ad Aulam nostram excelsam Justitiam administrantem & celestis Sphæræ similem, &c. litera, &c. pervenissent*. Authores enim, qui elegantè scribere se pomposos Rhetores, & figurarum Rhetorices gnaros esse, demonstrare volunt, arabicam, persicam & tur-

cicam syntaxim commiscendo, & summè figura similiter desinens attendendo, his loquendi modis, historias, literas, narrationesque suas implere conantur. v. g. Mustafa Ben Gelal, Nichangi Bassa, in historia rerum gestarum Sultani Sulcimani, Sultanum hunc nominans, ita dicit: پادشاه شریعت پناه Rex *refugium justitiae*, id est:

پادشاه ممالکی ستان صاحب قرآن شاهنشاه *Justissimus*, Item:

پادشاه ممالکی ستان ملا یکی شان و معدلت شان Rex *Regnorum expugnator*, felix horoscopi Possessor, (vulgò *Herops*) Rex *Regum*, Angelorum

conditionis, & *justitiae typus*. Item اول شاه مکارم پناه ملا یکی

Cum Rex, *generosorum actionum refugium* (id est: *generosissimus*) ad Angelorum exercitus latera spiraret.

عالم پناه شریعت فکاه خسر وان دل آگاه بهشت آثار Item

Adundi refugium, legis custodia (leges custodiens) regii animi manifestatio (regium animum manifestans) *Paradisi vestigia*. Frequentis usus figura similiter desinens, ex his exemplis manifeste patet.

Sunt plura alia adjectiva composita, quae praxis suggeret, v. g.

عد و شکار id est: *hostis praeda*, *hostis venatus*, id est: *Tartarus*,

quo milite utitur Turca ad praedam, seu capturam hostis, v. g.

آفتدینز و آج مترینه کلد کلد قنیر به بکار بکیمی پندر حسن

با هایه آفتدینز مکتوب کوندازه یکه زوین او غلو فلتا

مکتبین کز مشن یوز و مشن اوستان قولور کوندازه سن

زیرا تاتار

زیر آتاتار عبد و شکاری زرین او غلوتکی ملکینه صالسون

Dominus noster, cum ad diversorium Vacienſe perveniſſet, Sentur Haſan Baſſa Caniſienſi Beglerbego, Dominus noster, literas miſit, ut mittes expertum qui ditionem filii Zrin obivit & peragravit Duſto-rem, ut Tartari hoſtis prada, ſe in ejus ditionem conjiciant. Gem. Hiſt. de Kupurl.

Quod autem ipſi ſubſtantivo viſi adjectivi inſit, id duplici modo intelligendum eſt, vel liberè, vel neceſſariò; liberè, cum ſenſus turcicus, poſito ſubſtantivo, ad Latinos, vel ſubſtantivè, vel adjectivè transferri poteſt, v.g. **حَقَّ جَرِّ عَلَا حَضَرَتِي كَمَالٍ**

est ex perfectione gratia DEI excelsa & ſublimis Majeſtatis. Vel dici poteſt: Est ex perfecta gratia DEI, &c. nam quamvis apud Latinos ex perfectione gratia ſtare poſſit, magis fluidè attamen dicetur per adjectivum, ex perfecta gratia. Item: حَقَّ جَرِّ

Ex perfectione virtutis DEI excelsa & ſublimis Majeſtatis, vel eſt ex perfecta virtute DEI. Neceſſariò autem eſt, cum id quod apud Turcas ſubſtantivè ſumitur, ad Latinos adjectivè transferri debet, ut perfectio ſenſus obtineatur, v.g. لَكِنْ قَطُور سَنِي زِيَادَه صَرْ بِلَف وَ سَنَكِسْتَا ذَلِك

Verum Kuthuri (Cattaro Italici, Urbs Dalmatiae:) ſemita, ſeu via, cum ſint aſperitas (asperæ) & loca lapidosa. Gem. Hiſt.

Item: سَرِي سَلَام سَلَامَت بِخَشَاي يَاب شَاهُم اِيلَه تَشْرِيف وَ تَوْقِير: Postquam vos per largitionem meam regiam, ſalute & incolumitate,

nobilitatere, condecorare, honorare, manifestè colere & venerari sum dignatus, certum est, quod in textu turcico non sit adjectivum *regius*, sed est Rex cum affixo primæ personæ, quod si hæc constructio ad Latinos substantivè, ut in turcismo reperitur, transferenda esset, nullius esset consonantiæ, dici enim deberet. *Vos per largitionē regem meum*, qui loquendi modus, Latinis ineptus esset. Hos loquendi modos attamen, nec apud Turcas frequentes esse existimo, nihilominus admonitione opus erat, ut si tale quid obvium haberetur, studiosus non hæreret.

CAPUT OCTAVUM.

De usu quorundam adjectivorum Latinorum apud Turcas.

A *Liquot*, adjectivum Latinum, huic adjectivo in turcismo correspondet. *قچ* vel *قچ* si illi præponatur numerus *بیر* unus, ut : *بیر قچ مسافر بودند واربور* v. g. *بیر قچ* : *Aliquot hospites hic sunt*, & ut ex exemplo videtur, hoc *بیر قچ*, nomen subsequens latinorum more, ad pluralem numerum non necessitat, nonnumquam tamen & plurali jungitur, ut : *بیر قچ قلعه لر* : *aliquot arces*, & per *بیجه* & *بیر بیجه* idem exprimunt, quod etiam ad plurale se sequens substantivum non necessitat, nisi forsan usus obtineat, ut plurale fractum substantivi arabici post hanc vocem sequatur, sic in singulari dicetur, *بیر دیلر* *آثایجه تصیحات ویر دیلر*, *illi aliquot exempla dederunt*, & cum plurali fracto arabico, v. g. *بیر بیجه آیام* *مخاصره*.

مُجَاصَرَه مَقَامِنْدَه قِيَام اَيْنْد يَكُر *Aliquot diebus in loco obsidio-*
nis substiterunt, cum voce autem persica رُوز aut turcica كُون
 dies, singularis maneret, v. g. بِر نِيچَه رُوز vel كُون بِر نِيچَه di-
 cetur. Nec semper pluralem turcicum reprobat, ut: بِر نِيچَه
 aliquot districtus قَاجِيَه وَ قَلْعَه لَر *arces*, Gem. Hist. sed de his
 in hujus tract cap. 23. agitur. Quod vide.

Adjectiva Latina *alter*, *alius*, & quæ sequuntur, Turcæ,
 plerumque ab arabismo, & subinde etiam à Persismo, ad se
 trahere, consueverunt, & quædam etiam Turcis propria reperiri-
 tur; pro hic dictis adjectivis *alter*, *alius*, ex arabismo habere so-
 lent, دِيكِر vel دِكِر ex persismo آخر, سَايِر, غَيْر vel غَيْرِي, ex tur-
 cismo اَوِيَر, آيِرَق & آيِرُوق & بَاشَقَه. Arabicorum vis ex ipsis
 fundamentis arabicis desumenda est, datur utique apud ipsos
 Latinos differentia quædam inter *alter* & *alius*, hoc supposito
 آخر à radicè آخر *posteriorem fecit*, seu *posterior fuit*. Teste Ca-
 stello *alter* equidem & *alius* significat, attamen reflexione ha-
 bitâ ad originem, de significato *alter*, magis habere videtur, quia
 quasi posterioritatem aliquam designat, quod ex ipsis loquendi
 modis erui potest, v. g. أَكْرَ آخِر تِيَارِدَه بَاغ دِكْسَه عَشْرِينَ
 صَاجِب زَمِينَه وَيِرُور, si in altero, vel alio fundo vineam planta-
 verit, decimas, Domino fundi dat. Can. Ottom. item ibid. مُشْتَرَك
 اُولَان مَالِك شَرِيكِي آخِر حَصَّة سِي آلُور *Communis facultatis par-*
 ticeps,

ticeps, bonorum communium, alteram partem capit, ex his exemplis colligitur, quod cum apud Latinos inter significata alter & alius, aliqua differentia esse videatur, quod Turcis, magis proprie pro alter, sit آخر, hæc differentia attamen, non ita strictè observatur,

dicatur quippe : آمّاكوتش طوتلسندہ وآي طوتلسندہ ير :

كيسنه اولد غيجون يابر آخر كسنة ايجون طوتلدي ديبه تر

In Eclipsi solis & in Eclipsi Luna, quod aliquis mortuus sit, vel ob aliam aliquam causam, non dicunt obscuratum est. Col. Isl.

Phralem nostram Latinam, v. g. Unus cum altero, per repetitum يربريله نزع وجد الين استماع :

ايتندي Horum unius cum altero (inter se) disputationem & con-

tentionem percepit. De mir. mund. يربرينه آرقالا شوب ياردنم

si unus alteri se falciret & adjuvarent, De int. ment. ايلكسر

سائر Participium arabicum, à radice سار verbo intransitivo, infirmo عي totum, aut reliquum ejus fuit. Videturque tunc tem-

poris, cum Latini alter aut alius pro veteri, aut aboleto adjectivo ceterus, sive ceter, aut pro reliquis sumunt, & Turcas termi-

num suum سائر sumere, sic ex literis quibusdam قيج وسائر قلاع

Vienna & alia munimina, id est: Vienna & cetera, sive reliqua mu-

nimina. Item : قليچ جقوب و ملعون علبقك بويننه قليچ اوروب :

باشني ستره يه دوشورد ي و (سايير) داخي هباندنم بويله

ايلديتر

Phrameam extraxit. و ایلدیله جملہ سی پر کڑی قتل اولندی

ad hujus maledicti Amalici collum, phrameam unam (ictum phrameam) percussit, & caput ad mensam cadere fecit, & alii (reliqui) illico etiam taliter fecerunt, summa cerum (omnes) una vice intercepta fuit. De mir. mundi.

و غیري vel غیر, a radice غار verbo intransitivo infirmo

in quantum significatum secundae structure, alteravit, mutavit

diversum reddidit illi inest, hinc ergo غیر vel غیري vel alius

significat, in quantum pro adjectivo latino diversus sumi potest.

Ideovè magis propriè alius, quàm præcedens آخر significat

فیمجه ناحیه و قلعه لیر, id est, diversus modus, alius modus, غیر شکل

Aliquis (غیري) ملئت ایله پر لتوب له تملکتني غضب آیتشد

tractus & arcēs, cum alia gente (cum diversa gente) se conjunxerunt, & Poloniae Regnum violentè invaserunt. Geogr. Histor.

عکس الخصوصا جوسر حد بورد و قشلا یله قهرمچ لوالنا یطابق

اون بیگنا تاتار ایدنی اما کیمی و لایتلرینه و کیمی (غیري)

Præcipue his in Confiniis ad hyberna de-

پر لره پر اکنده اولوب

per mille Tartari deputati fuerunt, vetum eorum quidam, per suas regiones, & eorum quidam per alia loca (per diversa loca) dispersi fuerunt. Item:

آخر دیله دوندرد کنده پر معنا غیري یله

Post- استیلا لینه چاره یوقد ر قلاتی کتیم اولند لا یام کلوز

quæ ad alteram linguam translatum est, ejus ex uno sensu ad

aliu

aliud translationis remedium non est, reliquum, celetur oportet, id est: non est remedium quin, seu fieri nequit quin per translationem de uno ad aliud (linguam) sensus non celetur. Cum hoc غیري vel غیري rarissime *بر unus, ut: بر غیري alius quidam, seu diversus quidam & کسه post se, ut: بر غیري کسه alius quidam, seu diversus quidam, seu alius aliquis, conjungi videntur, ut: أما بر غیري دلک sed unius alius, seu diversa lingua responsum hoc erat. Captivos enim, quos ad obtinendam informationem de hostium statu capere solent, دل, id est: Linguam appellant. Et quia hæc sunt arabica adjectiva, ubi sensus id exigeret, ratio generis haberetur.*

دیکر, vel دیکر, vel دیکر terminus persicus, & Persis familiaris, apud Turcas, rarioris est usus, dicunt attamen, v. g. یوزی دیکر اولدی die altero, sequenti die, item: یوزی دیکر کون facies ejus alia facta est.

اول بر pro اول vox turcica, etiam rarioris est usus, frequentior attamen esse videtur quam دیکر, v. g. یازن دلک Cras non est altera dies, postcras, perendie.

جمله مرکب آیرتی alius آیرتی vox turcica, rarissime obvia. قشریسی

نَاسِرَ يَمِينِي بِرَدُّ رَأْدَتَانِ آيِرَقْ تَكْرِي يُو قُدْرَ
Nostri aut omnium unus
est DEUS, prater illum alius DEUS non est: de illum. ment.

بَا شَقَّةَ بِرَ آيَالْتِ : ut : *Alia quadam Prefectura.*

تُرْ turcicè *unus* numericè, pro *alter* aut *alius*, item pro *unus*
alter, unus alius, alter aliquis, alius aliquis, alter quidam, alius
quidam, & his similia, sed de his inter affixa.

Hæc tria adjectiva, *omnis, totus, universus*, apud Turcas, non-
 nunquam sub uno eodemque significato continentur, enuntian-
 tur autem, vel arabicis, vel persicis, vel turcicis terminis, suis cum
 reflexionibus, ex arabismo habere solent : تَمَامٌ جَمَلَةٌ جَمِيعٌ كُلٌّ كُلِّي :

vel دَوْلَتِي vel دَوْلَتِي بَتُونِ, ex turcismo, هَرٌّ هَرٌّ, ex persismo, كُلْمَةٌ, كُلْمَةٌ

ut autem cujusvis vocis vis cognoscatur, eas juxta
 ordinem, examini subijcio.

تَمَامٌ, esse substantivum sive masdarum arabicæ radicis surdæ

تَم, satis patet, *complementum, finis, terminus* significans, & teste
 Golio, sumitur adjectivè pro *integer, perfectus, absolutus*. Suo
 modò, pro adjectivo *omnis* sumi videtur, sed non absolutè, ut ex

hîc sequente exemplo colligetur وَبُؤْلَرِ بُونِيَادُكَ اِتْمَامِنْدَ

اَوْچِ يوز يميز اقامت ايلكيوب دُرُشْدِيلَرِ وَ (تَمَامٌ) وَ جَمَلَةٌ

Et ii in persolutione hujus adificii, trecentis annis substi-
 terunt, & omni modò adlaboraverunt, etiam dici posset & per-
 fecto modo, vel cum perfectionis modo. lib. de mir. mundi. Vide-

tur attamen, quod تَمَامٌ, hoc loco, magis propriè *omnis* quàm quid aliud significet, sumitur & pro *completus* & *totus*, ut: خَلَا قَتِي

اوتوز يملدہ تمام اولدي Imperium ejus intra triginta annos

completum fuit. de mir. mundi. tu totus pa-
vus es.

جمله a جملہ radice جَمَلٌ pulcher & elegans fuit, &c. stru-

ctura tertia أَجْمَرٌ in summam redegit & collegit; *Omnis*, seu po-
tius *universus*, aut magis propriè *universitas* significans, item
rerum *summa*, seu *aggregatarum rerum summa*, seu *aggregatum re-
rum*, terminus in arithmetica usitatus, in specie additionis scili-
cet, ubi multorum numerorum summa contrahitur, sumitur
pro *omnis* in utroque genere & numero, sed in significato colle-
ctivo potius quam divisivo, ideoque non bene diceretur, *Omnis*

homo جملہ آدم quia cum de vi substantivi participet, sonaret
quali *universitas* homo, seu si dicere liceret *omneitas* homo. diceretur

ergo juxta sensum collectivum, v. g. ہو دعا مری مَحَرَّ اجا بتہ

قرین آیلہ یارب و (جملہ) اُمّت مُحمّدہ رَحْمَتِ آیلہ یارب

Has preces nostras, loco exauditionis fac propinquas (suscipe, exau-
di) ô Domine! & OMNI seu universo populo Muhammedis, miseri-

cordiam fac, ô Domine! in lib. de mir. mund. (جملہ ی) یزی

یوقدن و ارا یلیان نور Nos & omnia (rerum summam, re-
rum aggregatum) ex nihilo existere faciens, (creans) De int.

ment. ہر و جملہ (جملہ نکتہ) پسند یدہ سی اولاً

omnium

omnium acceptabilis sit. lib. de mir. mund. (جمله ننگ)

Patientia, Omnium lex, & signum hoc est.

ibid. Subinde sumi solet pro totus collectivè, پس جمله عسكر

Itaque ايكى طرفدن ايكى دفعه آرمينه ديارينه كيروپ

cum totus exercitus per duas partes, duabus vicibus, in Armenia

regionem ingressus esset. Algenab. (جمله) عالم يوق اولايدي

totus seu universus mundus in nihilum reductus fuisset. de int.

ment. Sumitur subinde & substantivè sub significato summa, ut :

Præterea و بعدہ جميع مہياتک اولي (جمله) مشتہا ننگ

omnium curarum præcipua (est) summa rerum obscurarum.

جميع à radicè جمع collegit, &c. collectivè, omnis, totus, uni-

versitas, seu rerum collectio pro utroque genere & numero sub-

sistens, ejusdem rationis esse videtur sicut جمله, v.g. جميع عللا ننگ

Omnium prudentum intellectus attonitus est. Col. Isl. عقر حيراندر

ab omnibus afflictionibus secu- جميع شد تتر دن آمين اولدوکت

rus evasisti. Col. Isl. Item : فزعون جميع جنون ايله آندہ صويا

كيزدن تاري كبي صولار قاوشدي هب هلاک اولديکر

Pharao cum omnibus copiis ibidem ut in aquam ingressi sunt, aque

se obfirmarunt & omnes interierunt. de int. ment. Sumitur item

de toto جميع دريايي محيطدن روايت ايلدي : pro totus, ut :

Oceano historiam scripsit, de mir. mund. Et substantivi & adjectivi vim simul habere videtur, ita in Huma. Nam. حضرت سید تائیات و سند مخلوقات علمیه افضل الصلوات و اکمل التحیات Majestas Domini rerum existentium, & fulcrum Creaturarum, supra quam praeantissima benedictiones & perfectissima laudes, erat colligens Universitatē seu collectionē perfectionum, sive erat colligens omnes perfectiones. همان آند پیر Solummodo cum Domino nostro paci attendamus, Universitas negotiorum facilius evadet. de Int, ment.

femininum ab علم pro plurali omnes & universitas sed meo judicio communitas, ut: آفاضل omnes praestantes, seu universitas praestantium, id est: communitas praestantium.

جمله عسا کر موحدین teste Golio omnes & universitas جموز مسلیمن توجه موجہ ایلدیلر omnes copiae in unum DEUM credentium, & Universitas exercituum Muslimorum, uniformiter positi, progressi sunt.

كل vox arabica sub utroque genere omnis & universitas teste Golio ad hanc radicem: rarioris est usus apud Turcas, & tunc cum arabizatur, & valet in sensu divisivo, ut in Columna. Universitas rei periens est. Stat item pro

totus,

زیرا که مقبول اولماسی و عاقبت بد ایله ختم : *ut* , *ut* ,
Quoniam gratum ejus esse , & tandem ter-
minus mortis ejus per invitationem , totum Mysterium est. Col.
Islam.

سَرَقَنْد : *Universalis* live *omnis* pro genere masculino , *ut* :
 پادشاهی ملک ابو سعید عراق پادشاهی اوزون حسن
 جنگیدن قتل اولنوب یرینه اوغلی سلطان احمد میرزا پادشاه
 اولدی و آنک زمانده شیبکا خان دشت جالیندن سلطان
 احمد میرزا آنکا خد متنه ایریشدی و آنده (کلی) قبول بولوب
Cum Rex Samercanda Ebu Saayd Rex Traca,
in pugna contra Vzun Hassen interiisset , ejus loco , filius ejus Sultan
Ahmed Mirza , Rex factus est : & illius tempore , Scheibek Chanus &
partibus Descht ad Sultani Ahmedis Mirza servitia advenit , &
ibidem omnem seu universalem acceptationem inveniens , spe-
ctabilis Rex evasit. ex Algenabio. Item idem شاه طهماسب بن
 استعیر کلوب شروانه استلا ایلدی کوجکا اوغلی ابوبکر
 میرزا طاغستانه واروب پیگر می بیل مقدر اری آنده قرار ایلدی
 بعد کفه خانی دولت کیرای خان مزبوری رعایت ایدوب
 قزن ویردی وظیفه تعیین اولندی وزیر مصطفی پاشا
 شروانه

هَزْوَانَةٌ وَارْدُقْدَةُ مَرْبُورَةٌ (كَلِي) رِعَايَتُ اِيْدُوْبِ اَنْدَهْ بَطَلِي

Cum Rex Tabmasb filius Ismaelis advenisset, Dominatus est in Schirvan, ast filius ejus natu minor Ebubekr Mirza, in Daghistanam ivit, viginti circiter annis ibidem substistit, postea cum Chanus Imperii Caffa (Crim regio Tartarorum Crimensem) Kirai Chan, praedictum, honore prosecutus esset, dedit ei filiam & a limine (ab Aula) ei stipendium fuit determinatum; postquam autem Mustapha Bassa in Schirvan reversus esset, praedicto omnem reverentiam exhibuerunt, ibidemq. principatum obtulerunt.

كَلِي femininum à كَلِي omnis Universalis vel potius universalitas, seu totalitas. Pro feminino genere, &c. Summa, ut: اِيْسَانَكِي رُوْحِي عَالَمِ جَبْرُوْتَدَهْ وَ قَلْبِي عَالَمِ مَلِكُوْتَدَهْ وَ جَسْمِي عَالَمِ مَلِكُدَهْ اَوَّلْدُوْغِي سَبْدَنِ عَوَالِمِ كَلِيَّةْ بِرْ عَالَمِ كَبِيْرْ
Ex eo, quia hominis Spiritus inter Creaturas omnipotentia est, Cor ejus inter Creaturas magnificentia, & corpus ejus inter Creaturas dominium, Creatura omnes, vel Creaturarum universalitas, seu totalitas, aut summa, quidam magnus mundus est. Col. Isl. Pro كَلِيَّةْ

اِيْدِي مِيْزْدَاخِي آرْتَلُوْ عَسْكَرِيْنِ ut: كَلِيْتِ dicunt & aliquando كَلِيْتِ جَمِيْعْ وَ كَلِيْتِ تَامْ اِيْلَهْ بِرْ كُوْنْ اَوَّلْ حَاضِرْ وَ اَمَادَهْ وَ اَوَّلْ جَانِبِلَهْ حَرْكَبْ اَوْزَرَهْ اَوَّلْبَاكْزْ لَاِزْمِ كَلِيْلَهْ مَكْتُوبْ مَوْدَتْ مَضْحُوْبْ تَحْرِيرْ اِيْلَهْ اَرْسَالْ اَوَّلْنِيْشُوْرْ
Vos igitur cum Transylvanico exercitu, cum omni & perfecta totalitate, cum ad illas partes in motu necessaria

veniat

veniat (sic) Epistola cum scriptione associata benevolentia transmissa est. Ex Lit.

Ex Persismo est هر pro sensu tum divisivo tum colectivo, quia pro omnis & singulus & quisque stare potest, sine genere, quia persica vox est, & utriusque numeri, arabicis, persicis & turcicis terminis jungi potest. Exemplum ad voces arabicas

الآن دأخي اول ملعونك بوجه آتيا اولدردك ري ايله هر

مئنك كوزلرينه خورلردر Et nunc maledicti illi (Judæi scilicet)

ex eo quod per plures prophetas occiderint, in omnium nationum oculis, probrosi sunt. De int. ment. Exemplum pro persico

هر درد درمان ايد و كين تباشا ايله Omni dolori suum

esse remedium, spectabit. Exempla turcica هر كشي كندو

Omnis persona, دينك صحتني و حقيقتني كتابدن بلور

sua religionis integritatem & veritatem, ex suo libro novit. De Int. ment. Et pro singulo, &c. هر كون طواف ايدرلر

singulo die, هر ييل يتيش omni die, singulis diebus, circuitiorem faciunt. Ibidem

بيك حاجمير باش آچوق يالگ آياق احرام كفتني كيموب

Singulis annis, septuaginta millia طواف و حج و زيارت ايدرلر

Peregrinorum, aperto capite, nudis pedibus, & involucrum cadaverale induentes, circumcunt, peregrinantur & visitant. lib. de int. ment.

هه vox persica, an in mixtis constructionibus Turcarum locum habeat, praxis edocebit, pro omnis & totus sumi solet.

Ex

Ex Turcismo sine reflexione ad genus aut linguam **بتون** quod
 potius *universus*, *integer & totus* quam *omnis* significat, ut : **بتون**
دنيا خير دغا ايده جند *Universus*, seu *totus mundus bonus*
apprecabitur. Ex lit. **دنيا اوزرينه دورايد رسه**
annus desuper evolvatur. De int. ment. **دش اغيري سندن**
كجه اتلدم (**بتون**) *Ob dolorem dentium tota nocte suspiravi*.
 Dict. Churem.

Multus **بوئجه زماندن برو** : ut **بوئجه** *Multus tempore*.
دولتو وزير مزده اولسون عنايت الله بوئجه كفاري
قلچدن كچورديلر *Felix Vizire bona nova, favente DEO, multis*
infidelium phrasmâ interierunt. Gem. Hist.

دوتلي *Omnis vel totus, vel rei summa, aut uni-*
versalitatem, indicat, & participat de vi, quam arabicum **جمله**
 habere solet, ut : **دويمكا كتا بلره ايمان كتورمكا بو** :
كتاب عدن ايلمكا بعضي قسندن (**دوتلي**) *Et dicere libris fi-*
dem dare, hoc (est) omnem librum enumerare in aliquo archet-
ypo Ex Col. Islam.

بركسنة بر كره ايمان كتورسه و (دوتلي) شريعتي
قبول

Si quis semel fidem dederit, & universam
seu totam legem vel summam legis acceptaverit.

Equivalere videtur arabico *جمله* ut ex affixis clarius
patebit. *فِرَاسِي يَزْ أَسْدِي هُوَ قَمُو حَاصِرْ أَوْلَا نَلَرِي خَرَرْتَدِي*
Ventus quidam calidus spiravit, & hoc omne vel & hoc totum
quod proveniebat vel & hanc summam proventuum exsiccat.

هَبْ vel *هَبْ* *omnis* sive *totus*, pro utroque genere & numero
& in sensu colectivo, ut: *لَكِنْ اسْحَاقَ نَسَلْتَدَنْ يَعْقُوبَ يَبْعَثَرْ*
أَوَّلُو نَلَرِي كِهْ جَعِي أَسْرَ اِيْمَنْ دِيْنَلِدِي لَرِ يَسُوفَ زَمَانَهْ دَكِيْمَنْ كِهْ
يُسُوفَ صَاتِلُوبَ مِصْرَهْ اِيْلِدِي لُوبَ آندَهْ عَزِيْزَ مِصْرَ اَوْلَدَقْدَهْ اَوَّلْ
لِحَطَلْتْ بَهَانَهْ سِي اِيْلَهْ اَنَا سِنِي يَعْقُوبِي اَوَّلْ قَرْنَدَا شَلَرِي اِيْلَهْ
جَلَهْ (هَبْ) مِصْرَهْ كُو جُورْبَ وَ آندَهْ مَرْوَرِ زَمَانَهْ جُوعَلِدِي لَرِ
Verum de stirpe Isaac, filii Jacobi Prophetæ, qui filii Israel vocati fue-
runt, usque ad tempus Joseph, qui Joseph divenditus & in Ægyptum de-
ductus fuit qui postquam Ægypti gloriosus evasisset, intuitu illius penuria,
cum Patre suo Jacob, suos illos fratres, simul OMNES in Ægyptum tran-
sire fecit, ibi demum lapsu temporis, multiplicati fuerunt. de int. ment.
Item ibid. *بَاقِي قَالَا جَعْلُ أَخْرُوي فَايْدَهْ لَرِي (هَبْ) آندَنْ*

كُورَسَكِي كَرَكِي Residuas alterius vitæ utiles, OMNES inde
attendamus oportet. De his plura inter affixa.

Communis, hoc adjectivum per arabicum عام, cujus pluralis est عوام ex primere solent, v. g. جميع خلقه عامدّر *toti populo communis est*. خواص و عوام *particulares & communes*, id est: *Nobiles & plebeji*, dicitur & عوامي, v. g. هو علم عام عوامدّر *hoc scientia, scientia COMMUNIS est*.

Proprius respectu Latinismi nunc de pronomine, nunc de adjectivo participat; quatenus de pronomine participat: correspondet ei in turcismo كند vel كندي v. g. و کتابتر *Propriis, seu suis propriis, vel suis libris*

carvicti sunt. De int. ment. Adjectivè per خاص *proprius, particularis*, v. g. هو في دأخي بلك كيم حق تعالى نكا رختي *proprium, particularis*, v. g. دأخي قولرینه اوچ وجه اوزرندة دیري رخت عامدّر

Hoc etiam ویري رخت (خاصدّر) ویري (خاص) *scito, quod DEI excelsi misericordia ad servos suos supra tres modos, seu triplici modo sit, una est misericordia communis, una est misericordia propria, seu particularis, & una est propria propriis seu propria cuidam particulari.* Col. Isl. Dicitur & مخصوص ut: *Hoc animal illi loco proprium est* lib. de

mir. mund. Inter خاص و مخصوص disparitatem aliquam esse debere patet, ex cō, quia خاص est participium arabicum formæ activæ

اول پیره (مخصوصدّر) *Hoc animal illi loco proprium est* lib. de

mir. mund. Inter خاص و مخصوص disparitatem aliquam esse debere patet, ex cō, quia خاص est participium arabicum formæ activæ

active

activæ, & مَخْصُوصٌ ejusdem formæ participium passivum ita, ut :
 خاص sit proprius activè, & مَخْصُوصٌ proprius passivè, & id
 ipsum, exemplo declaro. v. g. يَوْمَئِذٍ قَرَدًا شَيْلَةً أَوْ تَقَالِيفَ
 إِيْدِي قَرَدًا شَيْمَ أَوْلَدُكَ دَن صُكْرَةَ بُتُون دُكَانَ بَتَا (مَخْصُوصٌ)

اَوْلَدِي Hac Officina antea cum fratre meo, erat societas, id est:
 erat nobis communis, leu mihi & fratri meo erat communis, post
 mortem fratris mei, tota officina mihi propria facta est. Et per
 مَخْصُوصٌ attributa qualitatum, quæ alicui inesse dicuntur, vel ei
 ob aliquod accidens attribuuntur, enuntiantur, v. g. اَنْدِيشَنَ

اَيْتَمَكِ عَاقِلٍ اَوْلَانَه (مَخْصُوصُودَر) Meditari, prudenti proprium
 est. جَوَقِ سَوَيْلَمَكَا عَوْرَتَلَرَه مَخْصُوصُودَر. Multum loqui, feminis
 proprium est. قَاطِفِ اَوْلَقِ اِنْسَانَه مَخْصُوصُودَر. Esse rationa-

lem, homini proprium est. Ast ubi ratione dominii actualis
 agitur, خاص locum habere videtur, ut : اَوْدَه : cubile
 proprium, خاصَه يَزَلَرِ propria divitia, اَمْوَالِ خاصَه, propria

وَلَايَتِ قَرْمَانَدَه تَقَاعِدِ اِيْمِشِ سِيَاهِيْلَرَه سَابِقِ رَسْمِ چِفْتِ, loca,
 وَبَنَائِي وَجَهَا وَسَايَرِ رَسُومِ عَوَارِضِ قَهْدِ اَوْلُنُوبِ شَهْرِ اَدَه يَه
 (خاص) In regione Carmania supersedeabant, &

cum antecederet Syphii census villa, tributum capitis & gratuitum donum & alii accidentales praeventus adscripti essent, Regis filio, ut proprium adscripserunt.

Nemo, nullus, ejusdem significati, hæc significandi vis, apud Turcas, desumitur ex nomine affirmante & verbo negante, id est: ex *بِرْ أَحَدٌ*, *يَكْسَنَةٌ*, *يَكْسَةٌ*, *كَيْسِي*, vel *كَيْسٌ*, significantia aliquis quidam, nonnullus, nullus, quispiam, & his similibus, & ex verbo intento negativè sumpto, v. g. *يَارْدُمْ آيَلَرْ يَكْسَنَةٌ دَاخِي أَوْلَمَاسَةٌ*.

Si nemo ad esset qui adjuvaret. Col. Isl. Sic *يَكْسَةٌ كُورْمَزْ* nemo

videt *يَكْسَةٌ سَوْمَزْ* neminem amat, &c.

Uter, terminus Latinis proprius, id est: *Ex duobus quis?* ita ut turcicè cadat *ايكيدَنْ كَمْ*.

Uterlibet & uterunque, latinis demum proprius terminus, sic quicumque *هَرْ كَمْ اَيَسَتْ*.

Neuter modus loquendi Latinorum, id est: *nec iste, nec ille.* *وَقَهْ بُوَوْنَهْ أَوْ* vel forte rectius pro turcismo per nemo, ut ex duobus *nemo eat*, *ايكيسينْدَنْ كِسَةٌ* id est: *neuter eat.* Plura in affixis.

Uterque *ايكيشْ كُورْ* Et per *ايكيشِي دَاخِي*, *ايكيشِيدَهْ* Vos duo pro uterque, dicunt, v. g. *جَبَهْ خَافَهْ وَدَخِيرَهْ قُوْنَهْ اَيْلَهْ*. *ايكيشْ كُورْ مَعَا وَكِرْ وَقْلَانْ عَشْكَرْ اَيْلَهْ مَعَا بَدْ وَقَهْ سَالِيْمْ أَوْلَا شُدْرَهْ سَزْ*
Muni-

Munitionem & comineatum per Danubium vos uterque simul, & cum cetero milite simul, Budam incolumiter, pervenire facietis. Gem. Hist. Hoc in loco, dualis arabicus, aliquando hoc significatum cum alio substantivo simul, in se continet, ut : طرفین

utraq. pars. طرفین د شتیک utrumque lat. جانبین

جانبینده cum ex utraque parte, hostilitas non sit. Ex lit.

صلح در in utraque parte vel utrinque pax est. Ex lit.

Alteruter, id est : unus ex duobus یکی د بیری ex duobus

unus, & یکی سنی بیری unus ex duobus.

Solus, nullum sanè dubium, quia ubi Turce arabismo uti volunt, terminis iis qui à radice قرن simplex, separatus, solus, unus, singularis, &c. fuit utantur, sic قرن solus, قرن unus solus dicere, consueverunt. Item قرن unus, solus, قرن آلد هر solus seculi, seu ut nos Latini dicere solemus, sui seculi phoenix : Item قرن متفرق & قرن متفرق quæ praxis suggerit. Item è radicis قرن avulsi, nudavit, exiit solus, solitarius obviis aliquid : structuræ primæ participio passivo قرن solus sed & hic terminus, illis significare solet. Vir Uxorem non habens, seu celebs, ita in legibus Ottomanorum. قرن رعایان آهی کسب اولمیان قرن نسنه آلنیز à stirpe subditis, ab iis qui nihil lucrari possunt, & à Solis (id est : Uxorem non habentibus) nihil accipitur. Terminus arabicus

الله وَحِيدٌ aut alius ex hac radice, soli DEO attribuitur.

بِرَّوَحِيدِ الله بُونِي بِيَلُورُ hoc solus DEUS scit, vel
Unus solus DEUS hoc scit.

Ex Persismo, تَنَهَا in usu esse solet, v. g.

جُونَكِه آخْشَامِ ايرِيشْدِي پَادِشَاهِ تَنَهَا قَالُوبُ, solus domi sedet,

بِرَقَاجِ خِدْمَتَكَارِ ايله اول يَكْرَمِي بِيَتِي التَّوْنِ دَفْنِ اولْتَانِه

كْتورِ دِيدي cum vesper appropinquasset, Rex solus reman-

sit: per famulos aliquot, ad locum ubi viginti mille aurei defossi
erant, adferre fecit. Dant praeterea Turcae huic adjectivo Persico,

vim substantivi, v. g. تَنَهَا يَه كِتْمَكَا ire in solitudinem. Et pro

conclavi, aut loco secreto & privato, v. g. تَنَهَا سِنَه كِتْدِي

ad suum conclave, seu locum secretum ivit. Hinc adverbium

تَنَهَا دِه vel تَنَهَا جَه, hoc est: Ad aliquem solitariè, seu

secretè accedere, seu privatim invisere.

Ex Turcismo est يَا لَكْرِ اَوْدَه اوتورُ v. g. يَا لَكْرِ

Quos solos inveniunt, spo-

liant. Huic termino turcico, vis terminorum arabicorum &

persicorum non inest. اتَجَف Solus & solummodo significare po-

test, ut: اتَجَف الله بِيَلُورُ solummodo vel solus DEUS scit.

Videtur autem plus de adverbio sapere quàm de nomine, ideoque extra hanc vim, ejus usus non videtur subsistere posse.

Unus in sensu numerico, vel arabicus, vel persicus, vel turcicus terminus esse potest, ut inter harum linguarum numeros, in quavis grammatica, videri potest.

De adjectivis *qualis* & *talis*. Adjectivum latinum *qualis* juxta sensus qualitatem quam secum trahit, juxta eam in turcismo, suum habet significatum: si apud Latinos, convenit pronomini relativo interrogativo *quis*, *quæ*, *quid* vel *quod*? plerunque pronomen relativum *quod* in usu est, ut: *پس امدی قافیلہ اعتیان:*

ایدوب قالمش تبارلری حساب آیلوب قضا آیلمین بوحدیش

مرادی نه اید وکن آتلا دی Cum ergo rei spontanea confidit, & omissarum precum computum facit, qui non decernit, *qualis*

vel *quis* sit sensus hujus sententia, intellexit, &c. Dicunt & per *نه کسه*

سن نه کسه اولد کک کلوب حالمی صورمغه عار ایتد کک v.g.

Tu *qualis* es, vel *quis* es, quod venire, & statum meum interrogare te puduerit. De mir. mund. Et per *قنغی* exprimi solet, v.g.

قنغی سوزدن کفر لازم کلد وکن Ex *quali* vel ex quo verbo

قنغی necesse est, ut prodeat blasphemia. Item *کوره کک*

قلبنده ایمان دیوب اوزرینه جورر لد وکی اصرا یما نکک

قنغی دایره سنده در Observet, videatque, quod dicat, fides in corde ejus, causa quæ super eam se vertit, in *quali*, vel in quo circulo est.

est. Col. Islam. *de* autem magis propriè est pronomen relativum interrogativum *quis ? quæ ?* & قَنَغِي magis propriè *qualis* de rei seu subjecti distinctione interrogans.

In usu est etiam لَآ صِرْ vulgo, sed doctè *de* أَصْرْ ex arabico *radix, principium, origo, genus, causa*, dicunt seu scribunt *de* أَصْرْ *cujus radicit, cuius principii, cuius originis, cuius generis, cuius cause*. Id est: *qualis* أَصْرْ حَرَكْتَدَرْ *cujus originis motus est*. Id est: *Qualis motus est*, & أَصْرْ شَيْلْ *cujus forma, cum repetitione rei de qua quæritur*, v. g. *يُوَ دِيَوَارْ دَرْ شَيْلْ* *hic murus cuius forma murus est*. Id est: *Qualis murus est*. Item *de* يُوَ *qua facie*, cum postpositione *de* نَنْ *at, ut*: *de* يُوَ نَنْ *cujusmodi, quod differt, de* *cujus forma termino*, ut: *de* يُوَ نَنْ جَوَابْ *و يَرْمَشْدَرْ* *seu cuiusmodi responsum dedit*, id est: *Quale responsum dedit*. Et قَنَغِي كَبِي *de* نَغِي كَبِي *pro* قَنَغِي كَبِي *quales personæ sunt*, de mir. mund. ex his exemplis patet, quomodo circumstantiarum ratione, Latinum adjectivum *qualis*, ad turcismum sit transferendum.

Sed & subinde arabizant, v. g. *وجه* *ad* *verbum*: *qua facies homo est*: sed Turcis: *Qualis homo est*. Chur. cf.

• Adje-

Adjectivum *talis*, continens sub se Latinorum phrascs *hujusmodi*, *istiusmodi*, *ejusmodi*, sensuum diversitati se pariter accommodat, & quia multum de pronominis demonstrativi, sive propinqui, sive remoti qualitate in se continet, ejus loco, sæpissimè tale prouomen demonstrativum stare poterit, sic **بُو** demonstr. propinqui & **اَوَّل** demonstrativum remoti, v. g. **بِرْ كِسْنَه**

بِرْ دِيَوَارِ دِيَنْدَه اوتورر كن دِيَوَارِ اوزرَنْدَه بِرْ شَحْصْ كُولَكَه سِي اوكونه دوشربش (اوكشيه) شول دتلوعلم يقيني حاصِل اولور كه دِيَوَارِ اوزرَنْدَه بِرْ كِسْنَه وار كُولَكَه سِنْتِي Cum aliquis ad muri alicujus basim sedet, & supra murum alicujus persone umbra coram illo cadit vel incidit vel apparet, persona, seu tali persona, tanta certitudinis scientia obtingit, quod aliquis supra murum sit, & per umbram arguit, ille aliquis, seu ille talis, est homo. Col. Islam.

Subinde & **شول** demonstrativum propinqui *hic, iste* & demonstrativum remoti *ille*, eandem vim sibi vendicant, v. g. **(شول) اوسلوب ايله كه كوكدن بر دمير طوي صالي وير سكي** Hoc modò seu tali modò, **شش يوز ييلده بير يوزينه اينه** quod si de calo ferreum globum demitteremus, quingentis annis, ad faciem terra descenderet. Col. Islam. **جبر قاف شول طاغدر كه بير**

يوزيني جبله احاطه ايتمشدر Mons Kaf ille mons est, seu potius

talis seu ille mons est, qui superficiem terra totaliter circum-
dedit. شول كيه *tales quidam qui,* Can. Ottom. Subinde

پس عاقراً اولان اول *sola vox كيه id ipsum significare poreft.*

كيسه در كيه دنيا آني تركي ائتمدن اول دنيايي تركي ايده

Itaq, qui sapit, ille talis est, qui priusquam illum mundus derelinquat,
ille mundum derelinquit, de mir. mund. Item cum nominali &

adverbiali modo significandi, ut : عمان آتا مارب ديو قسيه :

اولنور (شوجيهله) زمان اقدمده آنكي پان شاهينكي آسینه

مارب د پيرلر ييش *Umman illi Muareb nomen dantes, tali modo*

vel taliter appellata fuit priscis temporibus (regio vel Urbs

عمان sub intelligitur) *ejus enim Regis nomini, Muareb dicebant.*

De mir. mund. Sic & per شول, v. g. عدن بوناخي بر لطيف

زيبا شهر در و بونكي اشتهاار و اعتباري (شول و جهله) دركه

آادن hac est elegans & ornata civitas, *ejus*

fama & existimatio tali modo vel taliter est, ut sit Emporium

maritimum. De mir. mund. His pronomibus قسنه postpo-

natur, usus neutralis habetur, v. g. بو, vel شو قسنه, vel شول قسنه,

شول قسنه كه رسول صلي الله عليه وسلم جابت جقدن

كتنور مش *tale quid, quod Apostolus DEI (supra quem sit pax &*

benedictio) ex parte DEI attulit.

Ast *talis* cum de vi pronominis non participat, per **بُوَيْلَة** & **شُوَيْلَة** enuntiatur, qui termini tam adjectivè quàm adverbialiter stare possunt. v. g. **بَنِي سِرَّة سَبَدَن بُوَيْلَة عَدَا بَة كِرْفَتَار**

اَيْتَد وَكِين *Vos me qua de causa tali tormento capistis.* Col. Isl.

صُلْحَة رِعَايَت بُوَيْلَة اُولُوْر مِي *pacine talis vel taliter veneratio*

شُوَيْلَة رَوَايَت اُولُوْر *exhibetur? vel paci, veneratio, erinè taliter? talis traditio fit.*

Latinorum pronominibus demonstrativis, tam propinqui quàm remoti, *hujusmodi*, *istiusmodi* hîc sequentia correspondere solent. Pro demonstrativo propinqui **ن بُوُجَلَمِين** ex **بُوُ** adjecto

جَلَمِين euphoniæ causa, & subsequente **جَلَمِين**, per se nihil significante.

Item **ن شُوُجَلَمِين** ex **شُوُ** adjecto euphoniæ causa, & sub sequen-

te **جَلَمِين**, se ad instar latinorum particulam *modi* v. g. in *hu-*

jusmodi habent: Genitivis pronominum demonstrativorum pa-

riter, particula **كِي** *sicut* vel *ad instar* significans, postponi-

tur, E. g. **اُنْكَا كِي, بُوُنْكَا كِي, شُوُنْكَا كِي**, veluti:

بِس جُنْكَي قَوْل بُوُ مَقَامَة يَتَشَوُب بُوُنْكَا كِي *In orbe, hujusmodi beneficia fuerant.* Item:

عَظِيمُ الشَّانِ بِادِ شَاهُكَ عَظَمَتِي وَهَمَمَتِي قَلْبِي طُوْلِي ش *Cum*

igitur servus ad hunc locum pervenisset, hujusmodi Regis, seu

Regis tam magna dignitatis, magnitudinem & Majestatem ad cor suum attraxit, seu Cor suum, Regis tam magna dignitatis, magnitudine & Majestate replevit. Item : سَنَكِّي بَاشَكَّة شُونُتَلِي

Capiti tuo hujusmodi casus advenit, cui correspondet شُونُتَلِي بَاشَكَّة شُونُتَلِي, veluti شُونُتَلِي بَاشَكَّة شُونُتَلِي Hujus mundi summa felicitas est, regnum, alterius vita status hujusmodi est. De illum. ment. & pro demonstrativo remoti آتَجَلَمِنْ عَجَمِيدُر كِه آتَجَلَمِنْ جَوُّ وَاقِعْ أُولِيشْدُر Mirumne est, quod multa talia acciderint, dicitur & شُونُتَلِي بَاشَكَّة شُونُتَلِي quin immo & in ejusdem pluralis genitivo, آتَلَرَكِّي كَبِي, quod in latinitate in usu non est, v. g. آتَلَرَكِّي شَاهِدْ لَرِيں آئِدَه سِرْ كَنْدْ وَنَقْسَكُرْ اِيلَهْ شَرِيعْ شَرِيفْ مُقْتَضَا سُنَجَهْ اِسْتِنَاعْ اَيْدَه سِرْ Illorum modorum (si juxta turcismum dicere liceret) Hujusmodi testes, ibidem vos ipsi in persona, juxta Juris nobilis exigentiam percipietis. Ex Can. Ottom.

Verum hac in parte, per has particulas كَبِي & جَلَمِنْ ejusmodi loquendi modi incidunt, qui simul utramque vocem latinam qualis & talis in se continent, idque præcipue fit, dum cum pronomibus primitivis concurrunt, ut : ego, تُو, سَن, ego, تُو, سَن.

nos, سِرْ, vos, اُولُ, ille, &c. & illis postponi debent, v. g.

Tu non es talis qualis ego, vel tu non es

Tu etiam talis eris

Ego non sum talis qualis tu, vel non sum sicut

tu non es talis qualis ille, non es sicut

tu non es

ego non sum talis qualis tu, سن

tu non es talis qualis ille, &c. Continuat hæc

sed per solum كِي

Mens liber non est talis

qualis tuus liber est, vel non est sicut liber tuus.

modus postpositis postpositionibus جَا, juxta, secundum, ad vel

ad hunc modum men-

dacii, id est: talibus vel hujusmodi mendaciis, Col. Islam. بُو يُو زَنْ

tale vel hujusmodi responsum dedit. Gem. Hist. جَوَابْ وَيَرْدِي

ad hoc signum, ad hoc vesti-

gium, ut: خَجَرُ الْبَاسِ يَتَلَكِّي شُورَسَةَ دُرْكِه بَرْدَمُورِ اُورِسْ

اَوْزِرْنَدَه قِيُوبْ اَوْزِرْنَدَنْ مِطْرَقَه اِيلَه اَوْرْسَه لَر اَوْرْس اِيچِنَه

Lapidis adamantis durities ad hoc signum (talis) est, ut si ad quandam ferream incudem ponant, & super eam malleo percutiant, in incudem immersionem faciet, & non rumpetur. De mir. mund.

Latinorum adjectivum *ceterus* Turcis est كِر وُقْلَان vel

آخِر زَمَانْ بِيغْبَرِي مُحَمَّدِ مُصْطَفِي: كِر وُقْلَان *retro manens, ut:*

صَلِّي اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلِّمْ اَنْكِيچُون جُمْلَه دَنْ اَقْضَرْدُر كِه بُو

دَرَجَه لَرْتَا وَ مَقَامَاتِي كُلِّيْسِي تَحْصِيْلْ اِيْدُو يْدُرْدِي كِر وُقْلَان

بِيغْبَرْتُر دُخِي حَالِدُو حَالِدِر لُجَه مَرْتَبَه لَرِي قَطْعِ دَرَجَاتْ اِيْتْدُو تَلْرِيْنَه

كُورَه دُر *Ultimi temporis Propheta Muhammed Mustapha (ele-*

ctus) [supra quem pax & benedictio DEI] hac de causa omnium praestantior fuit, quod horum graduum dignitatumq; summam adeptus fuerit. Ceteri Prophetae etiam suos (habent) gradus, pretium graduum beatitudinis, est cum respectu ad ea quae sunt operati. De int. ment.

Reliquus seu Residuus est بَقَا ab arabicae radicis

manere, participio, & verbo turcico قَالْتَق

reliquus & superstes fuit, ita, ut verbaliter ad usum cadat, vide exemplum secundum supra

in hoc capite ad هَبْ.

Adjectivum *Quantus* & hinc derivata, nonnunquam cum adverbis commiscantur, cave juxta circumstantiarum qualitatem diversimodè, enuntiari solent, ut ex hic subjectis exemplis desume.

sumetur : si sub sensu comparationis incidat , voce دَنْتَلُو uti videntur , illudque ad quod quid conferri debet , præponunt , & adjectivum دَنْتَلُو , illi postponunt , v. g. اَوَّلُ وَيَزْدَوُكِي مَعْنِي

Quantus erat sensus quem dedit , crassum librum fecit. Advertendum autem est , quod in hoc ipso sensu , latere possit modus loquendi Latinorum. v. g. *Quantus erat sensus quem dedit , tantus erat liber quem fecit.* Item :

عَرْشِ عَظِيمِكْ اَوَّلُو لَغِي اَلْحَقِّ دَنْتَلُو دَلَّة تَلُوْبُ ثَه دَنْتَلُو : *Throni magni altitudo , vix ad linguam venit quanta sit.* Dicitur item :

وَنَه دَنْتَلُو مُحَبَّتِي كَوْتَلُو كَه قُوْ يَسَاقْ كَرِيْدِي v. g. دَنْتَلُو vel *Et amorem ejus , quantum ad cor tuum ponere opus fuisset.* De int. ment. Item ibidem : اَوَّلُ مَالِكْ جَمْعِنَه دَنْتَلُو سَعِي اَيْتَمِكْ كَرِيْ

Ad harum divitiarum collectionem , quantam diligentiam facere oportet. Et taliter etiam ponitur pro *Quantumcunque* , v. g. *Quoniam* زِيْرَا كِه دَنْتَلُو كَامِلْ اَوَّلُو كَسِيْدَه اِعْتِبَارْ خَتْمِيْدَرْ

Quantumcunque perfectus evaseris , trutinatio , vel computus , terminabilis est. Col. Isl. Hujus usus etiam est , ubi rei quantitas exprimenda est , هَرْ سَتَجَا قَدَه دَنْتَلُو زَعَامَتْ وَتِيْسَارْ وَارِيْسَه ,

اَنْتَلِي تَقْصِيْرْ اِيْدَرْ *In quolibet Vexilliferatu , quanta sint nobiliores & ordinaria Colonia , illas exponit.* Can. Ottom. Ponitur item pro

هَرْ تَسْنَه كِه طَبِيْعَتِي اَمْرُو اَيْلِيَه مَيَكِيْنْ *Latino In quantum* , v. g. اَوَّلُو دُوْغِي

Omne quod اولد وغي (د تلو) اِحتِیَام و پَرهیز لازم و لابد در
*natura ejus expetit, in quantum possibile est, sollicitudo &
 temperantia, omnino necessaria est. Col. Islam.*

Hoc ipsum د تلو nonnunquam vim substantivi quantitatem
 significantis, habere videtur. v.g. آمَا أَكْرَ صِحِّی بَدَنٍ مُنْقَطِعٍ
 اولوب قوت اولاسن لازم دركه وصیت ایدة سن اشبو (د تلو)
*Est si corporis sanitas defecerit, & mor-
 vieris, attestaberis, hac Quantitas orationis meae & jejunii mei,
 emanat. Col. Islam.*

Id ipsum adjectivum quantus, saepe etiam per قَدَر mensura,
 pondus significans, enuntiatur, ut: عَرْشُكَ اَوْجِیوز التیش اوج
 وركي وارن دركك یبو ملكي التیش بیكك بوندنیا (قدر) در
*Columnae throni sunt ter centum & sexaginta tres, Magnitudo co-
 lumnae, mille sexagies, quantus hic Orbis est. Col. Islam.*

Vox arabica قَدَر quantitas, si ei arabica praepositio ب praefigatur, & juxta regulam arabicam Quotiescunque construatur, juxta
 quantitatem, seu etiam adverbialiter in quantum significabit, ut:
 بَقَدَرِ الطَّاقَتِ ad quantitatem potentiae, vel in quantum esse potest.

Si antedictae voci قَدَر, praefigatur ن fathatum pro نه, ut:
 تَلَوْم و زكائد ن, eodem modo quantus significabit, v.g. و صدقه ن سویتلوم پس کرو قالان صدقه لتر نافلة درو
 الحاصن

الْحَاصِلُ نَقْدَرُ مَا لِي صَدَقَةٌ بِرُيُوسِ اللَّهِ يُولِينَا اِنْفَاقًا اَيْلَسَكَا

زَكَاتُهُ دَيْتٌ اِثْبِيْنَجَةٌ زَكَاتٌ اَوْ دَنْتَرُ Veniamus & de eleemosyna ex lege debita & de eleemosyna spontanea loquamur. Id quod remanet,

sunt eleemosyna spontanea seu extra obligationem, denique *Quanta* substantia, eleemosyna spontanea appellatur, si eam in viam DEI (propter DEUM) expendamus, nisi fiat intentio eleemosynae ex lege debita, non persolvitur eleemosyna ex lege debita. De int. ment.

Item: هَرْدَرَكْدَنُ بِرُيُوسِ رَكَّةٍ وَارْتَجَّةٍ نَقْدَرُ اَيْدُ وَكِنْ اَنِي :

De columna usque ad columnam, *Quantum* sit, id nullus exprimere potest, DEUS solummodo scit. Col. Islam.

فِيَقْدَارُ pro pari modo pro adjectivo *Quantas*

sumitur, quod substantivè, quasi *qua mensura* significat. v.g. قَافِ

طَاغِيَتُكَ يُوَكْسَلِكِي بَشْ يُوَزْ يِيْلَلِكْ يُولُ دُرْ بُولِي فَيَقْدَارُ دُرْ

Montis Kas celsitudo, est via, seu iter quingentorum annorum,

& amplitudo ejus quanta sit, DEUS novit. Col. Islam. Item: بُوَنَلَرُتْ

Horum adeps quantus erit? Ponitur & فَيَقْدَارُ اُولُوْرُ

pro *quantacumq*, ut: عَشْرَ مَا هِيَ قَيْدُ اُولُنْدِي فَيَقْدَارُ اُولُنُوْرُ :

Decime piscium in- اَيْسَةُ عَشْرِيْنِ اَلَا تَرُ زِيَادَةً تَعْدِي اَيْلَمَلَرُ

scripta sunt, quantacumque fuerint, decimas eorum accipiant, & in- *juriam*

juriam majorem vel ulteriorem non faciant. Can. Ottom. Subinde dicitur *صِرَاطٌ* *juxta quantitatem* & idem est ac *quantus* *كُوْبَرُوسِي* *اوزِرُنْدَه* *كُنَاه* *مِقْدَارُ نَجَّة* *حَسَّ* *اَيْتَرْتَر* *(quâ transitur ad alteram vitam)* *pontem, quantum est peccatum, sentiunt; vel juxta quantitatem peccati, sentiunt.* Col. Isl. *فَه* *مَرْتَبَه* *Quis gradus etiam pro adjectivo quantum stare posse videtur, ut:*
Quantâ cum diligencia & conata fuerit progressus noster, seu id quod ambulavimus.
Ex lit.

Adjectivum autem *Quot* apud Turcas, subinde per *قَاج* vel *بِر* *اولو پيشدُر* *كُونْدُرْدِي* *كِه* *خَاتِم* : exprimitur, ut :
النَّبِيِّينَ دُرْ كِه *آنْكَ سَو كُوسِنَه* *بُو وَا رِلَف* *وُجُودَه* *كَلِمَشْدُر*
وَعَدَه *سِي* *اوزِرَه* *كُونْدُرْدِي* *كِه* *آنْكَ* *دِينِي* *قِيَامَتَه* *دَكِين*
مَنْسُوح *اولْتَمَاز كِه* *آنْكَ* *ايله* *اولو عَظِيم* *كَلَامِي* *قُرْآنِي* *كُونْدُرْدِي* *كِه*
أَصْلًا *قِيَامَتَه* *دَكِين* *بِر* *نُقْطَسَه* *دَخِي* *خَلَل* *ايرِيشْدُر* *يَمِيَه* *تَر* *هَرِير*
حَرْفِي *حَسَابِلَاغِشْدُر* *وَهَرِير* *بِر* *نُقْطَه* *سِي* *وَهَرِير* *بِر* *كَلِمَه* *سِي*
(قَلِج) *ايدو كِنِي* *وَهَرِير* *بِر* *نَدَه* *فَه* *حِكْمَتَلَر* *وَه* *نُكَاَت* *عَالِيَه* *تَر*
كَبِير *لَو* *اَتَر* *عَلَمَا* *رَبَانِيَه* *اَكْسَا* *يِير* *قَوْمَايُوب* *طَاقَتَلَو* *طَاقَتَلَر* *نَجَه*
كَشَف *ايدو* *وَب* *بَيَان* *اَيَلِمَشْدُر* *Magnum quendam Prophetam*
mi.

إِشْبُو عَالِمَ مَلِكٍ بُوَد تَلُو عَظَمَتِلَه عَالِمَ مَلِكُوْت قَاتِنْدَه دَرِيَا

Hic mundus subsistentiae locus, seu

Hic mundus possessionis (quia cum ut homines, adhuc in vivis existentes, ut locum subsistentiae nostrae possidemus) tanta cum magnitudine, coram mundo, seu caelo Angelorum, est etiam veluti gutta, coram mari. Col. Islam.

Et ad tantam distinctionem necessitas est. Item بُوَد تَلُو تَغْصِيْلَه اِحْتِيَا جَدُر

Et ad tantam distinctionem necessitas est. Item بُوَد تَلُو سَدَّ حَاصِرْ اُولُوْر

Ex una vacca tantum lac obtinetur. بُوَد تَلُو قَسَمْ ضَايِعْ اُولْدِي

Meum tantum quid deperditum est. De int. ment. بُوَد تَلُو مَعْرِقَتِلَه

tanta cum cognitione. Aliquando cum plurali arabico junctum

videtur Tanta mea tempora per- بُوَد تَلُو اَوْقَاتْمْ ضَايِعْ اُولَه

dantur. Humi, nam. Et hoc ipsum adjectivum per بُوَد قَدَرْ enun-

tiatur, ut بُوَد قَدَرْ زَمَانْدَنْ صُكْرَه اَوَّلْ كُتُبْ اَللهِ اَرَادَنْ :

Cum post tantum tempus, illi libri Dei, è medio sub-

lati fuissent. De int. ment. عَسْكَرِيْمَزْ جُبْلَه سَرْخُوْشْ اِيْدِي اَوَّلْ

Exercitus Agildan (بُوَد قَدَرْ) عَسْكَرْ اِسْلَامِكْ اَوْزَرِيْنَه وَارْمِشْدَرْ

noster totus Ebrus fuit, hac de causa, contra tantum exercitum

Islamismi progressus est. Gem. Hist. Item : نَسْنَه اَلْوَمَه (بُوَد قَدَرْ)

tantum quid ad manum meam ingressum est. De int.

ment.

ment. Idem fit & per *اُولَدَتْلُو* veluti : *رَمَانْ* *پَشْ (اُولَدَتْلُو)*
Ergo tanto tempore apud te stetit. Idemque &
 per *اُولَقَدَرْ* fieri potest, ut : *دُنْيَا قَزْتَبْجُونْ* : *اُولَقَدَرْ*
Ad lucranda tanta bona temporalia,
allaborare, peccatum non est. De int. ment. Nonnunquam pro
Mihi *سَنَدَه (اُولَقَدَرْ) حَقْمْ يَوْ قِي* v.g. *اُولَقَدَرْ* dicunt *اُولَقَدَرْ*
apud te *quid tanta est merces ?* & loco *اُولَدَتْلُو* etiam
سَخَاوَتْدَنْ شُولَقَدَرْ v.g. *شُولَقَدَرْ* &c. In usu etiam est *اُولَدَتْلُو*
Ex munificentia tantum excessum commiserat. *اِفْرَا ط ايدَرْدِي*
Col. Islam. *شُولَقَدَرْ* *فَايْدَه* *كَلْمَرْ* *tanta utilitas, non prodit.*
Dicitur etiam *اَشْبُونَتْلُو* quasi & *ecce tantum*, ad exprimen-
dam rei quantitatem ad amissim, ut : *اَمَّا اَكْر صَحْتِ بَدَنْ :*
مَنْقَطِعْ اُولُوْبْ قُوْتْ اُولَاسَنْ لَازِمْ دُرْكِي وَصِيَّتْ ايدَه سَنْ
Ast si sanitas corpo- *(اَشْبُونَتْلُو)* *نَمَازْمْ وَاوْرُوْجْمْ قَالْمَشْدَرْ*
ris defecerit & morieris, necesse est, ut testamento fatearis; & ecce
tanta oratio mea, & jejunium meum remansit. Id est : Ne-
glexi tantam orationem & tantum jejunium. Dicitur etiam
پَشْ بُو كَشِيَه شُولَدَتْلُو vel *شُونَتْلُو* : *شُونَتْلُو* & *شُولَدَتْلُو*

عِلْمٌ يَقِينِي حَاصِلٌ أُولُوْرِكِهِ دِيَوَارِ أَوْزَرْنَدَه بِرُ كِسْمَةِ وَارِ
 Tali كُولَكِه سِنْدَه اِسْتِدْلَالِ اِيْدَرْ كِه اَوَّلِ كِسْمَتِه اِنْسَانِدَرْ

ergo persona, tanta certitudinis scientia obtinget, quod aliquis supra murum sit, & per umbram arguat, ille aliquis, seu ille talis est homo.

Col. Islam. Hæc significandi vis, latet pariter & in مِقْدَارِ, quan-

titas, mensura, ut : بُوْ خُصُوْصَه دَاخِي زِيَادَه كُوْزَلِ حَدِّ يَنْتَلِرُ :

وَ اَرْدَرْ وَ لَطِيْفٌ حِكَا يَنْتَلِرُ وَ اَرْدَرْ جَمِيْعَسِنْ بُوْ كِتَابَه يَا زَمَنَفْ

لَا زِمَنَ كُلُّ بُوْ (مِقْدَارِ) اِيْلَه اِكْتِفَا اِيْدُوْبِ بَزْ كِرُوْ اَوَّلَكِي

مَقَالَتَهْ تَلَدُ كِي Et in hoc particulari, adhuc plures pulchra sen-

tentia & amana historia sunt, omnes ad hunc librum scribere,

non est necesse, cum hac quantitas (latine tantum dici potest)

sufficiat, Nos ad primos discursus rediimus. Col. Islam. Item :

tantam retributionem enco-

miis celebrare : & per شَوْلِ مَرْتَبَه, id est : talis gradus, ut :

Talem gradum شَوْلِ مَرْتَبَه عِزْتِ وَ اَكْرَامِ قَلُوْرلَرْ اِيْدِي

honoris & reverentia exhibuit. Id est : Tantum honorem, tantamque reverentiam exhibuit. De int. ment.

Interdum per voculas شَوْرَسْمَه ad hoc signum, seu ad hanc descriptionem, hoc adjectivum tantus ex primere solent, v. g. بُوْ نَدَه

التُّون

التون جوف اولور حتي شورسة دركه كلا بينك طوي
 و زنجير لري جملة التوندن در *Hic multum auri est, ad illud
 usque signum (tantum) ut canum collaria & catena totaliter ex auro
 sint. De mir. mund.*

Tot adjectivum Latinum, apud Turcas, ab adjectivo *tantus*
 differre non videtur, ut: *بود كلو جور باجيتر دن آلتيش دورث*

*De tot Ciorbagis (Capitanei seu Colonelli Je-
 nitscherorum) sexaginta quatuor viri ceciderunt, (occubuerunt)
 Ex lit. de Obsid. Babylonæ.*

Quantus & tantus adjectiva, si ad actiones referantur: per separa-
 tes voces enuntiantur, v.g. *اولد تلو* *quantus*, *ند تلو* *tantus*, ut:
اول مالكي جعنة ند تلو سعي جيلري اولورسة اولد تلو
Harum divitiarum collectioni, quanta
fuerit diligentia, onia in se suscipientium, tanta erunt eorum magne
mercedes. De int. ment. Item per *ند مقدار* *qua quantitas, id est:*

اوستندة *: ut: tantus, id est: ea quantitas, id est: مقدار* *& quantus,*
اولان يبراغة بنوب اول التندة غي يبراغة ند مقدار انك
التندة يانديسة ينة اول اوستندة كي يبراغ اول مقدار

*Cum conscenderit superiorem frondem, in quan-
 tum inferiori frondi, infra jacuerit, in tantum superior illa frons,
 sub ea jacebit. De illum. ment. Quod si autem interviant ad*
 ex-

expressionem proportionis rei cum re, per *تَقْدِيرَجَه* *juxta dispositionem*, aut *mensuram* enuntiantur, ne : *زِيرَا دُنْيَا آرْتُورْمَغَه* :
 دُورِيشَن رَحَبَت چَكْرَحَق تَعَالِي قُولُوغُنْدَن قَالُور زَحَبَتَن
 صُكْرَه آتَا قَايْدَه اُولْمَاز قَايْدَه سِي اُولدُوغِي تَقْدِيرَجَه حَسَرَت
 Quia, qui bona temporalia augere nititur, molestiam patitur, & à DEI excelsi servitio recedit, & post molestiam, nulla ibi est utilitas, *juxta dispositionem*, aut *mensuram* utilitatis quam habet, suspirium & pœnitentia est, id est : *Quanta est utilitas, tanta est lamentatio & pœnitentia.* De int. ment. Suggestente sensu, idem, enuntiatur per *مَرْتَبَه* & *آتَجَلِين* in una eademque periodo, ut : *قَعْس شُول بِر مَبَه دَن كَسِلُور اُوغْلَانَجَت* :
 كِيي دُرْكِه اُول مَبَه دَن كَسِلْد وُكُنْدَه قَه مَرْتَبَه دَه وَ
 فِجَه مَشَقَّت چَكْرَسَه اُول دَاخِي هَوَايِر نَدَن كَسِلْمَكْدَه
Cupiditas carnis, est ad instar infantis qui ab ubere arcetur, qui cum ab ubere illo arcetur, in quo gradu, & quomodo afflictionem patitur (id est : Quantam afflictionem patitur) Illa etiam cum à concupiscentia arcetur, ejusmodi (tantam) afflictionem patitur. De int. ment.

Tantus quantus Latinorum adjectiva, cum adverbiorum significatis *tantum quantum* facile se miscent, pari modo & apud Turcas, uniusque partis oratio ab altera, non nisi sensu distingui potest, inter latinitatem attamen & turcismum hæc est differe-

differentia, quod latini hos terminos adjectivè & Turcæ substanti-
vè sumant. Turcæ hac in circumstantia, ad sequentes loquendi
modos attendere videntur, nempe ad combinationem quantitatis
cum quantitate, cum aliqua similitudine rei ad rem, item ad com-
parationem quantitatis cum quantitate, & ad quendam loquendi
modum in quo implicitè quantitatis suppositum continetur, & ad
phrasem quandam ad adverbia transeuntem, & tandem ad relatio-
nem aliquam rei ad rem per æqualitatem.

Substantiva turcica & arabica, respicientia ad combinationem
quantitatis cum quantitate, cum aliqua similitudine rei ad rem,
ex turcismo, est دَنْكُو *mensura, qualitas*, pro hac solum circumstan-
tia, & non in aliis, in oratione simpliciter sine declinabilitate, sine
affixis, aut postpositionibus ad instar substantivi reperitur, quod ex-
emplis exhibetur. v. g. قَنْدُقْ دَنْكُو بِرْ دَانَهْ *Granum quoddam, tan-*

tum quanta est nux avellana, de mir. mund. Item بَنْ اَنْكْ لَيْبَنْدَهْ

دَرَهْ دَنْكُو دُنْيَا مُحَبَّتِنْ كُورَمْ *si in ejus corde, tantum amorem*
bonorum temporalium, quantus est atomus videro, de int. ment.

فَاكْهَانِي بُونْدَهْ بِرْ اَقْعِي مُوزِي چِيْدَا اُولْدِي كِهْ اوزُلُوغِي
اَوْنْ قَارِشْدَنْ زِيَادَهْ وَ قَالْتَلْغِي طَغْرَجَقْ دَنْكُو اِيْدِي *Ex improvise*

hic serpens quidam formidabilis prodiit, cujus longitudo, erat plus
decens Spithamis. Crassities fuit tanta, quanta est pera. De mir. mund.

قَنْدَرْ terminus arabicus *mensura, quantitas*, ut: دَنْكُو sine declina-
bilitate, affixo & sine postpositione, pro hac circumstantia,

v. g. دَرَهْ قَنْدَرْ زَهْرَهْ سِي يُوْتْ *Ejus bilis non est quantitas atomi*,

Latinis ; *Is tantam bilem non habet, quantum est atomus. Ex lit.*
 دَرَكِي بُيُوتَلِيكِي اَلْتَشِشْ بِهَكْ بُو دَلِيَا قَدَرْدُرُ *Columnae magni-*
tudo, sexagies mille tanta est, quantum est mundus. Col. Isl. Item:
 بُو چَوَقَه نَكْ اوزُونَلِيكِي يَصْلِيغِي قَدَرْدُرُ *Hujus panni longitudo*

tanta est quanta latitudo. Ast pro hac ipsa circumstantia مِقْدَارُ
idem significans, id habet specialitatis, quod cum respectu ad
regulam annexionis, seu ut modo à nobis intellecto dicam: per
regulam Quotiescunque turcicè cum genitivo occulto sumptam, ad
sensum cadat, ut: وَ تَحِيْرَه دِيْكَزْدَن بَر اِيْرَمَق مِقْدَارِي صُو چِقُوْبُ

Et è lacu maris, aqua tanta, quantum est
 سَدُوْم دِيْكَزْدَه قَارِشُوْرُ *amnis exit, seq. Sodoma equori immiscet. de mir. mund. apparet,*
quomodo مِقْدَارُ *affixum tertiæ personæ pleonasticum ي, assu-*

mat, arguens quod se præcedens substantivum اِيْرَمَق *sit genitivi*
 حَجَرُ اَلْحَيَّه بُيُوكِي يَلَاكَلَرْ بَاشَلَرِي اوزُرِيْنَه بَر طَاشْ *casus. Item:*

بُولُنُوْرُ كِيْچَرَكِي قُنْدُقْ مِقْدَارِي اُولُوْرُ *Lapis serpentis. Supra ca-*
pita magnorum serpentum, lapis quidam reperitur, quantitas ejus,
nuce avellana minor est, id est: Tantus, quanta nux avellana minor.
De mir. mund. Par ratio ut in superiori exemplo.

Comparisonem quantitatis cum quantitate respicientia sub-
 stantiva, sunt præcedentia substantiva قَدَرُ & مِقْدَارُ cum affixo
 pleonastico turcico tertiæ personæ, supponente regulam *Quoties-*
cunque Turcarum cum genitivo aperto vel occulto, & tandem
 post-

postpositio *جہ* sub significato *juxta*, eritque *مقدارِ جہ* & *قدرِ جہ*

fic dicetur v. g. cum precedente aperto genitivo turcico, *وَجِلَّة*,

ad verbum: *Si juxta*

mensuram vel quantitatem totius orbis Creaturarum jejunium obser-
varet. Latinorum phrale diceretur: *Si tantum jejunium obser-*
varet, quantum totius orbis Creatura observant. de int. ment. Item:

جَنَّتْ مِیْوَةُ سِنَةِ بَکَرَرَنَةِ قَابِی وَارَوَنَةِ چَکِر دَکِی اُولَدَخِی بِر

لُغْبَةِ قَدَرِ جِه دُر *Paradisi fructui similis (ficus scilicet) nec cor-*

ticem habet, nec ossiculum, juxta unius boli quantitatem est. De mir.

mund. Latini dicerent: *Tantus est, quantus unus bolus est,* hic est

regula Quotiescunque Turcarum cum genitivo occulto, Item:

شَمْسُکِ بَیْوُتْکِی یوز آلتَمِش یَدِی بِر مَقْدَارِ جِه دُر

Solis magni-

tudo, centum & sexaginta tribus vicibus, juxta terra quantitatem

est. Latini dicerent: *Tantus est, quanta terra.*

Loquendi vero modus in quo implicitè quantitatis supposi-

tum continetur, fit per solam paticulam *جہ juxta*, quæ substan-

tivo significanti rem cui quid comparatur, juxta regulam Quo-

tiescunque turcismi, ad calum qui genitivi non est, affixum pleona-

sticum assumentem, adjicitur, ut ex exemplo clarè desumetur. v. g.

يَا أَحْمَدَ أَكْرَبِرْ قَوْلُومُ جِلَّة کَوْتَلَرْتِ وَ بِرَلَرْتِ أَهْلِجَّة

juxta modum loquendi turcicum O Ahmed (nomen

Pseudophrophetae) si quidam servus meus, juxta caelorum & ter-

rarum incolas preces persolveret. Latini dicerent: *Si quidam*

servorum meorum, tantas preces persolveret quantas caelorum &

terrarum incolae persolvunt: in constructione juxta modum lo-

quendi turcicè videtur regula *Quotiescunque* cum genitivo aperto, petente in se sequente nomine, affixum tertiæ personæ pleonasticum, & ex exemplo juxta syntaxim latinam, adjectiva quantitatis, quæ in turcica constructione implicite continentur.

Si Latinorum adjectiva *tantus* & *quantus* in adverbia Latinorum *tam* & *sicut* vel in *ad instar* converti possunt, tunc absque reflexione ad ullam regulam *Quotiescunque*, جَا *juxta*, substantivo significanti rem cui quid comparatur, adjicitur, ut: هَرَكِيمُ بُو: دُعَاءِ اَوْقَسَةِ وَ يَا كَتُورَسَةَ اَكْرَ طَاغَلْرَجَةِ وَ طَاشَلْرَجَةِ وَ دَنْزَلْرَجَةِ وَ قَوْمَلْرَجَةِ قَوْلُكِي كُنَاهِي اُولَسَه حَقَّ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى كُنَاهَلَرَيْنِ جَا *juxta* Turcarum loquendi modum: *Quisquis* hanc ora-

tionem legerit vel portaverit, etsi servi peccata, essent juxta montes juxta lapides, juxta maria & juxta arenas, DEUS Gloriosus & Excelsus ei peccata remittet. prec. lib. Latinorum phrasis quod hîc implicite continetur, manifestat: *Quisquis hanc orationem legerit vel portaverit, etsi servi peccata tanta essent, quanta est montium magnitudo, tanta quanta est lapidum durities, tanta quanta est marium vastitas & tanta quanta sunt arenae, DEUS Gloriosus & Excelsus, ei peccata condonabit.* Per adverbium prædictum attamen, convenientius ad Latinitatem transferentur, v. g. *Etsi servi peccata essent. Ad instar montium, ad instar lapidum, ad instar marium, & arenarum ad instar.* Sed si per *tam* & *sicut* explicaretur, epitheton aliquod addi deberet, v. g. *Etsi servi peccata essent tam magna sicut montes, tam dura sicut lapides, tam vasta sicut maria, numero tam ampla sicut arena, &c.* sed & per solum *sicut* dici posset: *Etsi servi peccata essent sicut montes, sicut lapides, sicut maria & sicut arena, &c.* & taliter ad turcismi phrasem magis acceditur & جَا pro *sicut* caperetur.

Po-

سِيَاة ظَفَرِ بَنَاءَ Exercitus victoriae refugium, id est: Exercitus
victorias reportans. Hist. Sulcim.

ADDITAMENTUM.

Qualiter terminus persicus هَيْج teste Castello nullus, nihil, orationi
turcica se communicet.

Hic terminus persicus, apud Turcas subinde ut sub stantivum
in usum cadit, & convenit cum latino termino *nihilum*,
v. g. هَيْجَة صَيْدُكِي quod informatus fuerim pro
nibilo censuisti. Col. Islam. هَيْج اَيْلَة هَيْج اولَمَار Per nihilum seu
ex nibilo nihil fit.

Ad adjectivi significatum trahitur, quando adjectiva assertio-
nem personæ vel rei significantia, una simul cum verbis negativis,
de assertione ad negationem, adjectivorum more trahit, quod ex-
emplo explicato, v. g. Latinorum adjectiva *unus*, *aliquis*, *aliquid*,
quispiam, *quapiam*, *quidpiam*, *quodpiam*, &c. sunt adjectiva asser-
tionem personæ vel rei significantia, quæ turcicè, شَيْ بِرْ شَيْ

بِرْ كِسَة, بِرْ آحَد, بِرْ قِسْنَة, قِسْنَة, بِرْ كِسْنَة, كِسْنَة significant
his adjectivis, apud Latinos, opposita sunt, v. g. *Nemo*, *nullus*, *ul-
lus*, &c. Turcæ, pro his adjectivis exprimendis, singulares ter-
minos non habent, sed ad adjectiva assertionem significantia,

hunc negativum terminum هَيْج & verbum negativum adhuc
in super adjiciunt, & terminum negantem, per hanc combinatio-
nem obtinent, & persona vel res ad quod adjectivum negans ver-
bumque negans refertur, in oratione esse debet, v. g. حَقَّ تَعَالِي

جَرَّ

جَزَّ شَاةٌ وَعَلَا رَسُولُهُ أَتَدَةً لِحْجَةٍ أَسْرَارٌ وَحَى آيَلَةُ دِيكِهِ هَيْجَ بَرٍ
 DEUS excelsus (*majestas ejus eminuit*
sublimisq. fuit) ibidem Apostolo suo , *mysteria revelavit* , quae nulli
 Propheta indicavit. de illum. ment. هَيْجَ بَرٍ nemo est adjectivum

negans بَلْدُ رَمْدِي non indicavit , verbum negans , & پَيَغْبَرِ Pro-
 pheta persona. Item ibid. اَللّٰهُنَّ مَخْلُوْقَتَدَنْ هَيْجَ كِسَّةٍ اِنْجِيْتِيَّةِ

Creaturarum DEI , seu de *Creaturis DEI nullam affligito*
exemplum per se patet. Quod si persona aut res in oratione
 non sit , sufficit si sit in supposito , aut si subintelligatur , ut :

يُرِيدَا اِيْرَشَةَ كِه اِرَاقْدَنْ يَاقْدَنْ هَيْجَ آحَدُ قَلْبِيَه جُمْلَه سِي

اِيْشِدَه Clamor quidam adveniet , qui *eminus & cominus* , Nullus

هَيْجَ كِسَّةٍ اَتَا اَلْتِيغَاتْ remanebit , omnes audient. Col. Isl. Item :

اِيْتَمَزْ Nullus (*scilicet hominum*) *illum existimat.* Chur. cf.

Si persona aut res ad quas referatur adsit , possunt sub hac
 ipsa formalitate ad verbum negativum poni , & adverbii nega-
 tivi vim obtinebunt , & suo modò , etiam vim adjectivè signifi-
 can-

di habebunt , v. g. اَللّٰهُنَّ غَمَرِي هَيْجَ تَسْنَه كُورْتَمَزْ Prater

DEUM nihil videtur , vel prater DEUM nulla res videtur. De illum.

ment. Item ibid. هَيْجَ تَسْنَه يَه مَلِي يُوْقْدَرْ propensionem suam

ad nihil , vel ad nullam rem habet.

Sub hac ipsa formalitate, ad verba affirmativa in interrogatione, per particulam turcicam *مي* *ne, an*, posita, accedere possunt, & adjectivi & adverbii vim obtinebunt, & utraque negatio pro latino adverbio *nanquid* stare poterit, ut : *هيچ ير دوست* :

Adjective Amicus aliquis, amicumne commemorat? aut, si lubet per interrogandi adverbia *Amicus Amicumne commemorat?* vel, *an amicus amicum commemorat?* vel, *nanquid amicus amicum commemorat?*

Si solus persicus terminus *هيچ* ad substantivum aliquod, subsequente verbo negativo collocetur, pro adjectivo *nullus* stare posse videtur, ut : *اول دخی صرف فساددُر هيچ خير يوقدُر* :

Hac etiam perversitatis techna est, nullum bonum est. De illum. ment.

Item ibid. *بو مر تملرة هيچ هوس ايتنر ميسن* *Ad hos gradus*

nullamne ambitionem facis? Item : *صنعت اشلایه هيچ*

In oratorio nullam artem operetur.

Si hic solus persicus terminus *هيچ*, solis verbis negativis adjiciatur, adverbii negativi *nihil* vim obtinebit, ut : *هيچ بيلم* :

scio, هيچ سومر *nihil amat.* & negatio in verbo nihil operatur.

Si verbo affirmativo interrogationem *مي* habenti, hic terminus solus adjiciatur, vis adjectivi affirmativi obtinebitur, *هيچ*

هيچ يازارمي *aliquidne scribit.* *او قورمي* *aliquidne legit.*

Tan-

Tandem notandum est, quod, quædam ex his adjectivis respectu latinitatis, se & adjectivè & adverbialiter habere possint, sed in turcismo, tantum adjectivè subsistere posse videntur, ut:

بِرْ نَسْنَه vel نَسْنَه بِرْ شَيَّ aliqua res, vel aliquid v. g. ex fabulis Æsopi à Churem Efendi de arabismo in turcismum translatis, بِرْ آرسلان بِير وَ ضَعِيفْ اولوبْ وَ حوشْدَن بِرْ شَيَّ صَدِيقْ

ايتيمكة قدرتي قالبدي Leo senex & debilis factus, ut de feris aliquid venaretur, ei potentia non mansit. Currente latinitate diceretur, Leo senex & debilis factus, nihil ferarum, vel nullam ferarum capere potuit. Item ex lex. جَالِشُورْ اَمَّا نَسْنَه حَاصِلْ ايدَمَزْ Laborat, sed nullum lucrum facit, phrasis Latina, laborat sed nullum emolumentum facit, vel laborat & nihil lucratur.

CAPUT NONUM.

Quæ ratio esse possit, quod Turcæ subinde in nominibus origine arabicis, articulo اَلْ utantur, & subinde non?

DUbi non est, quin Turcæ ab Arabibus perplures loquendi formas, cum quibus simul & articulum اَلْ secum traxerunt, obtinuerint, veluti اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Laus sit DEO عَليّ in statu, id est: statim, cito, præcipue, اَلْخُصُوصُ summam, اَلْحَالَةُ hic est status rei, vel لطيفةً دَن قَطِعْ نَظْرَ مَا هُوَ اَلْوَاقِعْ دُرْ

id quod contigit est, nos juxta phrasem latinam *præscinditur à joco*, *id est quod contigit*. Chur. Ef. Et si quæ sunt aliæ, quæ usus vulgaris facile suggeret : præterea sunt aliæ voces, quæ ut origine arabicæ, Arabum more sibi articulum vendicant, ex eo, quia à scriptoribus in hunc finem in orationem trahuntur, ut illis ea vis insit, quæ illis in arabismo ob certam rationem inest, quæ illi nec à persismo, nec à turcismo subministrari potest; est ergo articulus arabicus (ut in Grammatica nostra arabica ad hunc locum ex Martelotto colligendum) accidens illud nominis, quod nomen, quod nudò suò significatō vagum & intederminatum est, per sui accessum, notum & determinatum reddit, cum autem nomini tam persico quam turcico hæc natura non insit, illique tam præstantem modum voces suas proprias ad determinationem trahendi non habeant, fugiunt vocem persicam aut turcicam, eidemque arabicam cum articulo substituunt, ut intentam determinationem obtinere possint, si enim Turca in terminis suæ linguæ diceret,

v. g. *صَوْنٌ وَ سِنُورٌ اَوْزَرَةٌ سَوْنِيحِي اَوْلَدِيْلَر* *Supra terminum & metam lati fuerunt*, id est : *supra modum*, seu *valde lati fuerunt*. dubium non est, quin hæc ex meris turcicis vocibus composita constructio, sit bona, ad nauseam attamen ob inconcinnum & durum fluxum, hiulca est, qua de causa, tali in circumstantia, scriptoribus, ad Arabum loquendī modos, per ipsas voces & terminos arabicos, recurrendum est, ut determinationem nominum, aliàs vagorum, obtineant, qua de causa, hîc adnotata turcica constructio, eleganter ita prodibit *قَوْفَ الْاَحَدَ وَ الْاُغْيَه مَسْرُور اَوْلَدِيْلَر*

sic etiam bene dicetur turcicè, v. g. *اَدَمَلَر اَرَايْنَدَه اِسْتِعْمَالِي غَالِب* *Inter homines usus prævaluit*, juxta arabismum attamen melius fluct, si cum articulo dicetur : *قِيَمَ النَّاسِ اِسْتِعْمَالِي غَالِب*;
اَوْلَدِي;

لَوْدِي; quia id quod in turcismo vagum esse videtur, per arabismum fit determinatum. Item:

إِثْبَاتَدَنْ صُكْرَه تَنْغِيذْ اِيلْمَكِي

post probationem, penetrare facere, id est: transmittere, v.g. ad Aulam.

Per arabismum autem multò elegantius cadit بَعْدَ الثَّبُوتِ تَنْغِيذْ

بَقِيلَانِ يَرِ دُرْلُو دُرْلُو; sic etiam bene turcicè dicetur; اِيلْمَكِي

جَچْکَلَرَنْ اَيِدْنَلِي اِيْدِي *Locus ille qui aspicitur, variis, diver-*

sisque floribus lucidus fuit. Sed per nomen loci ex arabismo petiti, præfixo articulo, subsistendo & in cæteris in arabismo, elegantissi-

imum orationis membrum evadit. Fitque الْمَنْظَرُ أَنْوَاعِ أَزْهَارِ

اَيْلَه مَنُورِ اِيْدِي.

Familiaris est etiam Turcis usus regulæ *Quotiescunque* arabicæ, cujus occasione, arabicus articulus, ad turcismum cadit. v. g. دَارُ الْقَنَادَنْ دَارُ الْبَقَايَةِ رَحَلَتْ اَيْلِشْدُرُ *Migravit de domo corruptionis ad eternam domum.*

Imitantur item Arabes in usu articuli, cum substantivum & & adjectivum concurrat in vocibus arabicis, v. g. زَيْتُونُ آغَاچِي

طَوِيلُ الْعَمْرِ وَ مَدِيدُ الزَّمَانِ ثَابِتٌ دُرْ حَتَّى أَوْجِ بَيْتِي يَمُزْ يَشَارُ

Olea est longa vite & extensi temporis, est constans, seu firma, siquidem tribus millibus annis durat. de mir. mund. Hic ergo aliqualis

doctrina exhibita est, quomodo articulus arabicus اَلْ se turcismo participet, quod illi regulæ loco deserviet, qui se de turcismo in arabizationem immittere volet, nihilque est in trac. 3. cap. 1.

mez Grammaticæ arabicæ, adnotationum, quod non & huc trahi debeat.

CAPUT DECIMUM.

De translatione nominum arabicorum & persicorum ex suo themate ad turcismum.

NOtanter dico, de translatione ex suo themate, quia ut visuri sumus, obliquorum casuum, alia erit ratio.

Primò : Dictiones arabicæ, quæ in hamza terminantur, hamzam rejiciunt, non rejectione perpetuâ, sed arbitrariâ, qui enim doctiori calamo uti solent, illud ponunt, rejecto attamen tanvino, ut : سَاءَ *calum*, Turcæ scribebant سَا & سَاءَ.

Secundò : tanvinus arabicus, tam rasei seu nominativi, quam Chafdsi seu giarri, id est : genitivi, vix reperibilis : tanvinus autem Nasbi, in specificationibus, Arabum more, sæpissimè permanet,

ut : قَرْصًا بُو يَلَانْدَرُ كَثْرَةً وَفَرْتَنْدَنَ أَهَالَيْسِي جِلَايِ وَطَنُ :

أَيْلَمِشْتَرْدَنُ Omnino seu planè ob multitudinem & copiam horum serpentum Incole ejus (Insulæ) à patria migraverunt.

De mir. mund. Item ibid. وَبُو خَطَّ يَاجُوجَ مَاجُوجَ نَاحِيَةِسِي

بُلْغَارِ وَلَايَتِنَهَ وَآرْضَ صَقَالْبَدَنَ (قِيَاسًا) قِرْتِ مَرَحْلَدَرِ Et hac linea tractus Jagog & Magog ad Bulgarorum regionem, & ex Sclavorum terra, (opinanter) quadraginta dierum iter est. Item ibid.

مَغْرِبِ اِيْلَهَ چِيْنِ وَلَايَتِنِكَا مَايِيْنِي (كَلْبِيَا) مَعْمُورْدَنُ Quod inter

Occidentem & regionem China est, totum excultum est.

Tertiò : s femininum arabicum, nunc in ت, nunc in s quiescens mutatur : in ت plerumque substantiva laudis, affectuum, ho-

honoris, commodi, mutari solent, ut : *honor* عِزٌّ idem,
clementia, misericordia مَرْحَمَةٌ idem, *amor* مُحَبَّةٌ
idem, *benevolentia* مَوَدَّةٌ idem, *pax* سَلَامَةٌ idem,
facilitas سَهُولَةٌ idem, *facilitas* سَلَاَسَةٌ idem,
vel وِلَايَةٌ idem, *merces* اِجْرَةٌ idem, *facultas* اِجَارَةٌ idem,
provincia, regio مَمْلَكَةٌ idem, sic plurima sunt in
quiescens, ut : *dubium* شُبْهَةٌ idem, *utilitas* قَائِدَةٌ
idem, *salarium* عُلُوفَةٌ idem, *solutio pœnalis, multa,*
umbra سَايَةٌ idem, *pagina* صَحِيفَةٌ idem, *crimen* جَرِيْمَةٌ
idem, *Optica scientia* عِلْمُ الْبِرَايَةِ idem. *Scam-*
num discubitorium, seu theatrum, pro sedendo in Oriente usi-
tatum صَعَّةٌ idem, & infinita alia in utroque modo.

Si feminini substantivi intuitu, adjectivum ab arabismo mu-
tuetur, adjectivum semper in ة quiescet, etsi substantivum in ت
resolvatur, ut : *honor magnus* عِزٌّ عَظِيمَةٌ, *Mysterium pere-*
grinum, hoc est : nunquam demum, eorum barba, canescunt.
De mir. mundi. Item ibid عَظِيمَةٌ سِيَّ وَأَرِيْشٌ

Hujus arboris proprietas magna erat. Item ibid. بومكان
لطفه ایکی طاعتی آراسته در *iste locus amenus inter duos*
montes est. De mir. mund.

Quartò, si ultima dictionis litera, sive in arabicis, sive in persicis, sive in turcicis, teschdid patiatur, adveniente syllaba مستحق dignus, مستحق dignitas, vel لک teschdid perit, ut :

Quintò, Masdaris arabicis trium literarum, quorum prima fathata & secunda gezmata est, cum Turcis serviunt, subinde loco gezmæ, chesram assumunt, sed prima, fathata sit oportet in ipso arabismo, ut : وضع positio, actio. وضع idem قزع evulsio

idem سحر prestigium سحر idem, quod ideo contingere videtur, quia ultima dictionis vocalis Arabum, apud Turcas rejicitur, & nimia vocalium rejectio, pronuntiationis vim tolleret, attamen ad id, quod usu receptum est, attendere convenit.

Sextò, Masdara & participia, & nomina instrumenti, loci & temporis, & his similia, promanantia ex arabico verbo tertia radicali infirma non passiva, quæ sive in simplici radice, sive in structuris tertiam radicalem sub tanvino giarri, continent, ad Turcas translata, tanvinum in ي ketratum vertunt, ut : قاصي Judicans

seu Judex participium, fiet قاصي & قاصي actus inimicitia seu hostilitas, قاصي hostilitas. Maldarum quartæ structuræ radicis عدا

hostis fuit. عدا *hostilitatem & damna facere.*

Septi-

Septimò , participia & his similia , ex arabico verbo tertiâ radicali iufirmâ passiva, quæ sive in simplici radice, sive in structuris, tertiam radicalem sub tanvino nasbi cum ي continent, ad Turcas translata tanvinum in fathatum vertunt, ut : مُحَرَّرٌ arabicè,

يُرْتَاوُغِي اَوْنُ بَشْ آف. & مُحَرَّرٌ cum ad Turcas transit, v. g. صُوقَالِلَه وَ يِرْ آوُجْ مَقْشِ سِسِمِ اِيلَه مُحَرَّرٌ اُولْتَجَه قَهْنَادُوبْ

يَسَدَلَرُ *Si Gallinam cum quindecim albis capis & uno pugillo sesami, donec effervescat bulliendo, comederit.* De mir. mund. Si post tanvinum nasbi sequetur f in arabismo, Turcæ vel sic relinquunt vel tanvinum in fatham mutant : vide in Adverbiis, de cætero substantiva & adjectiva persica, talia qualia sunt, turcismo describere solent.

CAPUT UNDECIMUM.

De varia substantivorum forma & qualitate.

Quemadmodum in adjectivis, ita & in substantivis, nulla forma aut qualitas substantivorum in arabismo vel persismo est reperibilis, quæ se turcismo non communicet, sive substantiva simplicia, sive composita, sive mafdara, sive nomina loci, temporis, instrumenti, vicis, vasis, copiae & abundantiae sint, qua de causa, quidquid in arabica & persica Grammatica in tractatu de nomine dictum est, hinc excludi non potest, quod veritatem demonstrandi, & studioso materiem investigandi ergo, exemplis hîc annexis, exhibeo. قَاوُشْ كَاهَلَرِي مَادَنَه دِينَ تَلِيَسَالَرِي

هَٰذِهِ كُلُّهَا مَسَاجِدُ مُسْلِمِينَ قِلَنُوبْ hæc omnia, unitim per syntaxim mixtam, significant : Campanæ (campanarum) loca, (turres) turris è qua

(è quâ Muhammedani, populum acutissimâ voce ad preces vocant)
Religionis, Ecclesia eorum, Oratoria Muslimorum evadentes. Hist.

Sult. Sulcimani. Item ibid. *سَرَّاسَرُ جِهَانِ سَحَابٌ دُونِ اِيْمِشْ* *Ab*

uno termino ad alium, mundi nubes, fumus fuit. Item ibid. اِفْتَابِ

جَمَلَةُ كَافِرِسْتَانَه اِضْطِرَّابٌ دُوشُوبٌ *Sol mundi lux, ab horizonte*

maris ascendebat. Item ibid. فَرْنَكِسْتَانَه خَوْفٌ وَ اَشُوبٌ اُولَا شَيْشِي

In omnem regionem Infide-

lium anxietas incidit, & in Italiam timor & angor pervenit. Item

ibid. شِيرَانِ كَارَزَارِ قَهْنَكَانِ لُجَهٌ نِيْمَكَارِ بَرَبَرِ هُجُومِ اِيدُوبِ خَنْدَقَه

Prælii, Leones campestres, & Cocodrili abyssi, sigillatim

incursionem facientes, ad fossas diffundebantur. Item ibid. قَرُونِ

مُسْلِمَانَلَرِ اِيْجَرُونِ كَافِرَلَرِ رُو بَرُو اُولُوبِ قِتَالِ شَدِيدِ اُولُدي

Ex adverso, Muslimani, ab intro, Infideles, de facie ad faciem existentes,

coocciso (pugna) vehemens facta est. Ad substantivorum rationem

pertinent pariter præterita participiorum passivorum Arabum,

quæ à Turcis persæpe ut substantiva, orationi commiscentur, ut:

خَاطِرِ قَتُورُ قَلْبِ مَسْكُورِ *mentis torpor & animi hebetudo. De mir-*

mund. His prænoratis, de cætero, substantiva indistinctè, sive ara-

bica, sive persica, sive turcica sint origine, vel sunt primitiva, vel à

verbis emanantia, primitiva, non ita strictè sumimus, ut sumenda

essent in ipsis arabicis fontibus, cum relatione ad radicem, sed

juxta eam reflexionem, juxta quam in turcismo reperiuntur,

& à turcismo, aliquam adjectionem turcicam suscipere possunt,

ob

ob quam, respectu turcismi, derivata dici possint, licet sine adjunctione illa turcica, respectu arabismi, absque hoc derivata essent, hoc modò pariter, de persicis ratiocinandum est, præscindendo ergo ab arabismo & persimo, dicemus, v. g. قحط *sterilitas anni*, جَهَنَّم *infernus*, arabicas voces: دَامْرٌ *simbria*, seu *lacinia vestis*, aut sinus voces persicas, esse nomina primitiva respectu turcismi. Substantiva perplura propriè turcica, per se sunt primitiva, ut: بَاشُ *caput*, كَوْزُ *oculus*, آغْزُ *os*, *ori.* Et ex verbis, Infinitivorum themata, primitiva, appellari possunt, ut: سَوَمَكِّي *amare*, دِيَمَكِّي *dicere*, &c. Ut autem derivatorum diversitas fundamentaliter cognoscatur, de iis, sequentibus capitibus agendum duxi.

CAPUT DUODECIMUM.

De vi syllaba لَقْ vel لِكِّي.

Particula hæc, substantivis & adjectivis, tum arabicis tum persicis tum turcicis, nominaliter aut verbaliter sumptis, item & verborum turcicorum infinitivis adjici solet, & semper substantivi vim obtinet. Varia autem vis illi inest, aut de abstracto ad concretum, aut de concreto ad abstractum transiens, aut planè pleonastica est, aut significato vim aliquam addit, ut è sequentibus manifestè patebit. De vigore, لَقْ syllaba, in duriorē literam & لِكِّي in molliorē literam terminantibus adjicitur, sed hanc regulam, non adeò strictè servant.

De vi hujus syllaba penes substantiva.

HÆc syllaba, jungi potest substantivis arabicis, persicis & turcicis, subinde pleonasticè, ita ut ad vim significandi nihil addat aut demat, utي قحطلف *sterilitas anni* قحط *idem significat,*

ut : يوسف عزيز مصر اولدقده اول (قحطلف) بهانهسي ايله :

اتاسني يعقوبي اول قرتداشدريله بيله هب مصره كوجوردي

Postquam Joseph Gloriosus Egypti evasisset, prae-textu sterilitatis anni, Patrem suum Jacobum, una cum suis illis fratribus, omnes,

in Aegyptum transire fecit. De int. ment. hoc loco, قحطلف, ob adjectam syllabam لف, nihil plus significat quam in arabismo.

قحط.

Nonnunquam vim significandi variat, sine sensus intenti corruptione, ut : چوروك ايپنه ياپشدورسه لا جرم چوروك :

اوزلور آلرئده قالور ابدی قورتلف يوق جهنيلك اولورلار

Si ad suum putrefactum funem accesserit, dubio procul, putridum recidet, in ejus manibus permanebit, nunquam erit eliberatio, pertinentia inferni (incolae inferni) erunt. De int. ment. hoc

loco جهنيلك est ab Hebraico-arabico جهنم teste Golio ad

hanc radicem, *Vallis Hinnon*, ubi vivi comburio, liberos immolabant idolo Molochi, quod pro *gehenna* seu *inferno* sumitur. Et

جهنيلك est id quod pertinet ad infernum, ita ut in vi signifi-

candi recedat à suo primitivo جهنم Item : فلان كسه جنتلك :

جهنيلكيدر

جَهَنَّمَ كَيْدُ رَكْسَةِ بَلْتَرُ *An talis quidem ad Cælum vel ad infernum sit pertinens, nemo scit. Col. Isl. Sic & in persicis, v.g. سَنَكِسْتَان locus lapidibus abundans. سَنَكِسْتَانَلَقْ idem significat, ut : لَكِنْ قَطُورٌ : Verùm Kathuri (Ital. Cattaro, Urbs Dalmatiae) semita seu via cum sint aspera & loca lapidibus abundantia سَنَكِسْتَانَلَقْ nihil plus significat quam سَنَكِسْتَان in ipso persismo : Per incidens autem, hîc etiam notandum est, quod etsi hæc duæ voces ضَرْبَلَقْ & سَنَكِسْتَانَلَقْ in لَقْ terminentur, & hoc ipso se se nomina substantiva esse declarent, persuaderent forsitan ad hanc interpretationem latinam; Verùm Kathuri semita seu via cum sint asperitas & locus abundantie lapidum, certum equidem est, hunc esse turcismi sonum, quia modus iste loquendi, lingua phrasi conformis est, sed nihilominus, resolutio horum substantivorum in adjectiva, ad latinam phrasem exprimendam, magis conformis est. Item : چَتْ significat teste Castello. Duo boves sub eodem iugo, ad turcismum assumptâ syllabâ لَقْ transiens, villam significabit, diceturque چَتْلَكْ villa, quia in villa, boves pro arandis agris conservan-*

tur : *Si plus loci quam sua villa* آكر چفتليكندن زياده يَر طوئسه :

fit, obtineat. Can. Ottom. Item بونگ يَر جميله خوب صورت ملكي

Sirt قزقنداشي وار كه قلك بونگي مثل و ماننده روزگاره

كتورمز (كوزل لكده) و پاكي (دامن لكده) نظيري

Illius est quadam formosa, pulchra forma, Angelica in- يوغيدي

dolis, soror, cui similem & aequalem tempori, non fert orbis sphaera, dolis, soror, cui similem & aequalem tempori, non fert orbis sphaera,

in pulchritudine & in puro sinu (in incontaminatione) in pulchritudine & in puro sinu (in incontaminatione)

parem non habuit. De mir. mundi. fimbria, lacinia, parem non habuit. De mir. mundi. fimbria, lacinia,

sinus & دامن لك idem significat. Sic & in Turcismo,

حتي فرعون زمانه اولدي و اول تگر يلك دعواسين ايدردي Donec Pharaonis tempus factum esset (advenisset) & ille fecit ex-

petitionem seu preatentionem Deitatis. De int. ment. تگري DEUS petitionem seu preatentionem Deitatis. De int. ment. تگري DEUS

nomen concretum تگريلك Deitas nomen abstractum. Item : nomen concretum تگريلك Deitas nomen abstractum. Item :

خاصكي سلطانده اولدركه خنتاروته اوغول طوغورميش اوله خاصكي سلطانده اولدركه خنتاروته اوغول طوغورميش اوله

Sultana propria قيز طوغورسه قاديپن ديرلرو (اوطهلق) ديرلر Sultana propria قيز طوغورسه قاديپن ديرلرو (اوطهلق) ديرلر

seu specialis, illa est, quae, Sultano filium pepererit, si filiam pepere- seu specialis, illa est, quae, Sultano filium pepererit, si filiam pepere-

rit, Matronam, vel ad cubiculum pertinentem appellant. rit, Matronam, vel ad cubiculum pertinentem appellant.

Chur. Lex. Et hic adjecto modo, rei ad cuius quantitatem quid requi- Chur. Lex. Et hic adjecto modo, rei ad cuius quantitatem quid requi-

ritur, v.g. كوتلك ليك بَر indusionem, tantum telae quantum ritur, v.g. كوتلك ليك بَر indusionem, tantum telae quantum

ad

ad indusium opus est. De tela
 quantum ad unum indusium sufficit, danarius unus accipiatur. Can.
 Ottom, Item : قَتْنَا ذَلِكْ , &c. quantum sufficit pro veste aliqua
 superiori.

Cum arabicæ linguæ fecunditas, per sua Masdara, videatur
 substantiva in abstracto significantia suggerere, exempla nihilomi-
 nus reperiuntur, ubi syllaba hæc adjecta videtur, quasi per hanc
 speciale quid intenderetur, v. g. آتِي مَوْجِبَةُ أَوْلَانْ هَلَا تَلْتَلِرْ
 Ut interitus seu perditiones
 quæ sunt iuxta necessitatem textûs, illis obtingerent, haud erat
 dignum seu conveniens. هَلَاكِي interitus, perditio est masdarum
 radicis هَلَكْ interiit, cui syllaba لَئِي in vi significandi, nec addit,
 nec demit.

*Quo cum valore, hac syllaba, adjectivis,
 adjiciatur.*

HÆc syllaba pariter tum arabicis è quacunque demum ra-
 dice emanent, tum persicis, tum turcicis adjectivis, sive
 affirmativè sive negativè sumptis, jungi solet, & abstracti signi-
 ficatum ad concretum trahit, v. g. ex arabismo ذَلِيلٌ vilis adje-

ctivum arabicum formæ ذَلِيلٌ لَئِي, فَعِيلٌ vilitas, خَيْفٌ يَزُومُ

ذَلِيلٌ لَئِي كَجَنْ عُرُومَةٍ دِيرَلِرْ Vitam nostram cum vilitatē

transcurrentem, metum appellant. Col. Isl. Sic آمِينٌ لَئِي securus

securitas و يول آمينلکي نخي شرطدر *Et securitas via, lex seu conditio est.* De int. ment. Ita & ex perfissimo زيان کار *damnum inferens* پس عقلي اولانه بوندن اولور *damni illatio* زيان کارلکي *Ast prudenti, hinc, damni illatio quomodo erit?* De int. ment. Item : پسند complacens seu gratus خود رايلف و خود *complacentia, seu id quod gratum est* پسندلکي *E proprii consilii, propriieve complacentia tenebris, eliberetur.* Ita & in Turcismo اوزون *longus* اوزوخلوق *aut juxta quorundam usum* اوزوخلوق *longitudo* و بو شهرک کويروسي غايت لطيف کارکير بنادر *Hujus Urbis pons, valde amans, & lapidea aedificia, aedificium est, ejus longitudo trecentarum Orgyrium est.* De mir. mund. Item ibid. چوق *multis & چوقلف خلقي وار که حسابه کلز :* *ut : multitud, ut : Multitudo populi est, qua in computum non cadit.* حرامزاده *nequam, vaser* حرامزاده لث *nequitia, vafrities.*

Notandum hoc loco, quod adjectiva promantia à substantivis per syllabam لو, subinde substantivi loco ponantur, ut : عمر

itas

خَلَقْتَ اَوْزُونَ عَمْرُوسِي : ut : *etate praeclatus & etas*, *atque* *etate*, *ut* :
 اَوَّلَ كَيْسَةٍ دُرِّكَهٖ عَلَيَّ جَمَعَ اَيْتَدِي وَ كَنْدَوْتَنَ صُكْرَةَ كَلْبَرِ
Homines longioris etatis sunt, illi, qui scientiam
colligunt, ut qui post eos veniunt, ea proficiant. De mir. mund.

In adjectivis negativis de quibus supra cap. 5. dictum est, notandum est, quod si adjectivum, ex aliquo masdaro arabico componatur, cui particula negativa, sive arabica, sive persica praefigitur, quod hujusmodi negativa, syllabæ لَيْ vel لَيْ, vix sint capacia, cum Masdarum arabicum, ex natura sua, eandem vim in se contineat, ideoque etiam ex participiis arabum, sive verborum radicalium sive structurarum transitivæ aut intransitivæ formæ (idem & de participiis Persarum intelliges, licet pro adjectivis sumerentur) non videntur hanc syllabam لَيْ seu لَيْ assumere posse, cum eorundem Masdara (quæ & ipsis Persis in usu sunt) vim hanc in se contineant, quod si adjectiva negativa, componantur ex adjectivo, vel tertia persone Modsarcorum, sive arabicorum, sive persicorum, sive turcicorum, quæ adjectivi loco stare solent, præposita illis particula negativa, hanc syllabam assumere possunt, v. g. لَا يَمُوتُكَ *non moritur vel immortalis* *immortalitas*, quod si adjectivum sit formæ participii قَاعِلٌ, hæc syllaba illi non bene convenire videtur, v. g. غَيْرَ كَامِلٍ *imperfectus* non bene sonare videtur غَيْرَ كَامِلِي. Id ipsum in particulis negativis persicis observandum est, solum enim illud adjectivum ne-

negativum persicum quod adjectivis, & non participiis talibus, ut hic paulo ante dictum est, præponitur, capax est hujus syllabæ

لَيْف v. g. ex arabismo نَاْهَرُ *incapax*, نَاْهَلِيْكَ *incapacitas* ex per-

sismo نَاْپَاْطِيْكَ *impurus* نَاْپَاْكَ *impuritas*.

Per turcismum autem, ob postpositionis vim, quæ non ad-

jectivis, sed solis substantivis, ut adjectivi significatum in negativa

forma acquirant, postponi solet, videntur masdara & substantiva

tam arabica quam persica ad assumptionem syllabæ لَيْف vel لِيْكَ

trahi posse, v. g. عَزَّتْ *honorificentia*, dicent Turca عَزَّتْ *inhonori-*

ficus & عَزَّتْ *inhonorificentia* sic اَدَبٌ *civilitas*, *humanitas*,

اَدَبِيْكَ *incivilis*, *inhumanus* اَدَبِيْكَ *incivilitas*, *inhumanitas*,

شُكْرَتِ اِيْدَه سَنِ كِه سَنِي اَوْقُودِي خُوانْدَه لَاف كُورْدِي v. g.

اُولَمِيَاكِه اَدَبِيْكَ اِيْدُوْب كُوتْلُوْتِي طَاغْدُوْب اَمْرُو تَهِيْكَ

مُخَاطَبَسِي اُولَان قَلْبِي هَرِيْثَا صَالِنْدُرْب عَاْفِر قِلُوْب كِرُو

قَالَ اَعْصَاْلَرْتَلِه كِه كُوتْلُوْتِي خِدْمَتَارْتَرِي سُر تَشْكِرِيْنُكَ

لَاْعِيْنِي خُورْلَمَاسِن *Laudes dicas, quod te vocaverit, & suâ voca-*

tione dignum censuerit, absit ut inhumanitatem committendo, cor

tuum dissipet, ne mens tua quæ est jussionum & prohibitionum ejus

enuntiatrix, hinc inde agitata, animum tuum negligentem reddat, &

retromanentibus membris tuis, quæ animo tuo ministerium exhibent,

beneficia DEI vilipendas. De int. ment.

بِئَی لَقِ VEL DE VI SYLLABÆ

Ast Turcæ suorum verborum infinitivis, cuiuscunque demum formæ aut structuræ sint, item tertiis personis Modisarcorum suorum in verbis negativis, quæ ut demonstratum est, adjectivi vel participii loco stare possunt, hanc syllabam **بِئَی** vel **لَقِ** adjicere solent, cum vi in abstracto significandi, ut: **بِئَی لَقِ بُولْمَقْ** *invenire* **بُولْمَقْ** *inventio*, **بُولْمَقْ** *esse*, **بُولْمَقْ** *essentia*, seu potius, *illud esse in esse*, ut: **اَوَّلْ اَرْمَشْ وَ يَاوَقْلَنِشْ حَالْمُوزِي (بُولْمَقْلَغْچُونْ) قُولَاوَزْلَغْ:** *ut: et hunc Allah ailem bizzom aramzede ke hak cel ve ala bizzu eglumozile* **اَدِ اِنْدَرْدِي اِكْتِفَا قَلْمَايُوبْ بُونِي دَاخِي خَرَجِي كُونْدَرْدِي** *Ad inventionem (ad inveniendum) illius deteriorati & deperditi status nostri, Ductorem, & ut inter Deum & nos sit Mediator: DEUS excelsus & magnificatus, nos per intellectum contentos reddens, Eum etiam Nuntium misit. De int. ment. Item:* **پَسْ اِسْکَنْدَرْ بُونْلَرَهْ سَلَامْ وِیْرْدِي بُونْلَرْ دَاخِي تَکْرِیمْ ایلَهْ وَ کِمَالْ تَعْظِیمْ ایلَهْ رَدِّ سَلَامْ ایدُوبْ ایتدیلر صفا کلدگْ تلمتلیکْ مبارکْ اُولسون** *Alexander ergo illos salutavit, illi cum reverentia perfecte cum magnificentia salutem reddiderunt, dixeruntq; in columiter adveniens, venitio (adventus) sit felix. De mir. mund. Item:* **اَوْرُوجْ جِهَانْ یَمَکْدَنْ اِچْمَکْدَنْ جِمَاعَدَنْ اَمْسَاکْ اُولْمَغْلَهْ اُولْمَاز** *Jeiunium, nisi sit abstinencia ab esu a potu & a concubitu, non est. De*

Q

int.

جزیره قبرص غایت عظیم جزیره در آلتی (کونلیک) یولدر

Insula Cypri, valde magna Insula est, sex dierum iter est.

Nomina Muniorum & Officiorum, ut de concreto ad abstractum transcant, hanc ipsam syllabam sibi vendicant, ut:

پیغمبر *Propheta*, پیغمبرلک *munus Prophetae*, seu *prophetia*,

JESU عیس علیہ الصلوٰۃ والسلامک پیغمبرلکینه اقرار آیلدی

(*super quem sit salus & benedictio*) prophetiam confessus est. De

mir. mund. پادشاه *Rex*, پادشاهلک *Regimen*, *imperium*, &c.

کد ستا پادشاهلغشکه نظر ایدم *Ut est, quod tibi & re-*

gimini tuo attendam. De mir. mund. Sic وزیر *Vizirius*, وزیرلک

پاشا *Viziratus*, بیگ *Begus*, بیگلک *Begatus*, seu *munus Begi*.

چورباچیلک *Caput turmarum*, چورباچی *Bassatus*, پاشالک *Bassa*,

Munus capitis turmarum. سپاه *Miles equestris*, سپاهلک *Manus*

کمی ریسلک *Praefectus navis*, کمی ریس *militis equestris*.

Perfectione navis, &c. Huc accedunt & nomina actoris com-

posita juxta turcismi regulam in کسیجی *latro qui*

in publica via itinerantes invadit کسیجیلک *ejus modi latro-*

cinium, ut: فلان کسه یول کسیجیلک ایدر: *talis quidam*

viarum latrocinium committit. Chur. Ef. Item & ad formandum abstractum à nomine conditionis sub qua quis versatur, ut:

رَعَيْتَ nomen collectivum *Grex, subditus* رَعَيْتَ لَكَ quis aut. quid-

وَرَعَيْتُكَ يَا رَبِّ *quid ad conditionem Gregis seu subditi pertinet*

جبلہ سندن چقیش اولاً *Loca ad subjectionem seu subditos per-*
tinentia, si extra computum suum exiverint. Can. Ottom.

Nomina Actoris arabicè aut persicè sumpta, hanc syllabam etiam admittunt, arabicè, v. g. صحاف, *Bibliopola*, مکتب خان, *Bibliopola*.

Bibliopola negotiationem exercens persicè بَاَزَارْكَان *Mercator,*
mercatura. بَاَزَارْكَانْلُقْ

Subinde locale nomen alicujus rei, per hanc ipsam syllabam enuntiatur, ut : طَائِفٌ Gallina, طَائِفَةٌ Cavea gallinarum.

اَكْنَه لِكَا, اَكْنَه *acne*, طَوْكِر لِكَا, طَوْكِر *porcile*, طَوْكِر *porcum*, اَكْنَه *acutum* *capsula*, &c.

Turcæ, horum substantivorum in لى terminatione relictâ, sæpius Masdaris aut substantivis Arabum idem significantibus inhaerent, sic v. g. loco turcici substantivi بركى *unitas* utentur ara-

اي پادشاهه dicitur v.g. aliquando وَحْدَانِيَّتْ bico substantiuo

O Rex, DEI excelsi unitati
fidem fer (tribue) De mir, mundi. & ibidem hoc loco dicitur

حق

Cum confessus
 esset unitatem DEI excelsi ejusdem Majestatis. Sic اِنْسَانٌ homo non
 اِنْسَانِيٌّ sed potius اِنْسَانِيَّةٌ humanitas dicetur. Item اَدَمٌ
 homo non اَدَمِيٌّ sed potius اَدَمِيَّةٌ dicetur, & sic de multis
 aliis, origine arabicis, quibus subinde ob minus elegantem
 orationis cursum, syllaba لَيْ non bene convenit, rejici so-
 lent, eorumque loco adjectiva arabica مَنَسُوبٌ dicta, id est, de-
 rivata, substituuntur, & ad genus femininum collocantur, de
 quibus in mea grammatica arabica, tract. 3. cap. 8. pag. 408. ad
 rubricam; *De adjectivis quae à nomine derivantur*, actum est, v. g.
 sit turcicè تَكْرِي DEUS, si nomen abstractum inde formandum
 est, تَكْرِيْلٌ dici debebit, & erit bene dictum, sed si orationis
 fluxus per usum hujus vocis minus elegans evaderet, dicetur ara-
 bicè إِلَهٌ DEUS, formabitur inde adjectivum مَنَسُوبٌ derivatum
 إلهِيَّةٌ Divinus, hinc orietur femininum إلهِيَّةٌ & Turcis enun-
 tiabitur إلهِيَّةٌ & habebitur nomen abstractum, sic & اَدَمٌ homo, da-
 ret اَدَمِيَّةٌ humanitas, si fluxui orationis attendetur, accipietur
 arabicum بَشَرٌ homo, inde adjectivum مَنَسُوبٌ seu derivatum بَشَرِيٌّ
 humanus femininum بَشَرِيَّةٌ humana & humanitas.

Hoc etiam contingere solet, ut loco infinitivi turcici cum syllaba لَفّ, si orationis fluxus id admittat, masdarum arabicum

accipiatur: bene diceretur, v.g. turcicè نَفْسُكَ تَأْسَهُ لَنْدَرْمَقْلَغِيلَه

وَالْجَيْنَبِكِيلَه آدَا اُولُنُورُ *Cum afflictione & labore seu*

defatigatione spiritus persolvitur, sed quia usus arabismi, orationem elegantiores reddit, illi adherent, exempli gratia, hic dictum exemplum, in cursu periodi per arabismum exhibeamus,

وَالْحَاصِلُ حَقِّ تَعَالَى بُو بِيَشْ عِبَادَتِي كِه ظَاهِرُ بِنَزَرِ فَرَضِ

اَيْلِشْدُرْ كِهِي نَفْسِيَه وَ كِهِي مَالِيَهْدُرْ وَ كِهِي مَقَمِ

نَفْسِيَه هَم مَالِيَهْدُرْ اِيْمَانِ وَ قِمَارِ وَ اُورُوجِ عِبَادَاتِ نَفْسِيَهْدُرْ كِه

نَفْسُكَ تَشَقَّتِيلَه وَ تَعْبِيلَه آدَا اُولُنُورُ. Tandem DEUS excelsus, has

quinque servitutes, quas certè nobis demandavit, quadam spirituales sunt, & quadam facultates (bona quæ in facultate nostra sunt)

respicientes, & quadam simul spirituales & simul facultates respicientes, fides, oratio, jejunium, sunt servitutes spirituales quia cum

afflictione & labore seu defatigatione spiritus persolvuntur.

De int. ment. Patet ergo quod loco نَفْسُكَ تَأْسَهُ لَنْدَرْمَقْلَغِيلَه sit

لَيْكِي لَفّ vel لَفّ de syllaba لَفّ & تعب sit اَلْجَيْنَبِكِيلَه & loco مَشَقَّتِ

Quid virium hæc ipsa syllaba in numeris habeat, ibidem videbis.

Hoc loco id specialiter notandum est, quod etsi pronomina pri-

mitiva اَنَا ego, تُو tu, & possessiva مَن مِئْ mens, سَن سِئْ yours, اَنَكِي suis,

جزء

”*noster*, *vestre*, *eorum*, ex natura sua in concreto significant; Gentis more attamen, adjectâ syllabâ لَيْلَى ad vim abstracti trahuntur, diciturq; سَنَلِكْ & بَنَلِكْ si latinè dicere lice-

ret: *Egoitas*, *Tueitas*, ut: *أول* *عَلَا* *النَّطِير* *وَعَلَا* *أول*:

وَقْتُ كَمْ بُو قَفْس يَرَأْدِي قَفْسَ سَوَالْ أَيْدُوْب دِيكَمْ اِي

قَفْس هِيْجْ بِلْدُكَمْ بِن كِيْمِمْ وَ سَن كِيْمِمْ قَفْس

نَخِي حَقْ جَرَّ وَ عَلَايَه جَوَابْ أَيْدُوْب دِيكَمْ سَن سَن وَ بِن

بِن دِي بَسْ اِمْدِي جُونَكُمْ بُو قَفْس حَقْ تَعَالِي عَزَّ شَانُهُ وَ

عَلَا قَتْنَدَه سَنَلِكْ وَ بَنَلِكْ دَعَوَايَسْ اَيْلَدِي

DEUS excelsus magnificatus fuit absq; pari & exaltatus, tempore illo, quo hanc animam creavit, animam interrogavit & dixit: num nescis quis ego sim, &

tu qua sis, anima etiam excelsa magnificata & exaltata reposuit & dixit, tu, tu, & ego, ego: siquidem hac anima coram DEO excelsa

(honorificata est ejus dignitas & exaltata) litem tueitatis & egoeitatatis movit. De int. ment. Si latinè dicere liceret *meitas*

vestreitas, *nostreitas*, *sueitas*, *tueitas*, *sunt*

, quæ à Latinis neutraliter enuntiantur, ut: *propter meum* & *tuum* *lis* est. Quod Turcis est اِيچُونْ *بَنَلِكْ* وَ *سَنَلِكْ*

دَعَوَايَسْ, &c.

Aliquando, sed id rarissime contingere crediderim, adjectivis formatis per syllabam **لُو**, accedit unum **ق**, & demum substantivi naturam induunt, ut : **رَاحَتُو** *quies*, **رَاقِيتُو** *quietus*, & **رَاحَتُلُو** *quies*, demum, ita in Col. Islam. **خَيْرَ عَوَضَلَّرْ وَيَرْسُونْ كِهْ بَنِي بُونَكْ كِي رَاحَتُلُوغَه يَتُورْدِيلَرْ**
Majestas DEI Excelsi, recompenset meis domesticis, quod me ad hujusmodi quietem pervenire fecerint. An modus hic sit imitabilis etiam in aliis, dubius hæreo.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De ceteris substantivis à verbis promanantibus.

CÆtera substantiva à verbis originem suam trahentia, non ita latè patentia sunt ut substantiva quæ in **لِي** vel **لِيْ** syllabam terminantur, quæ, ut visum est, extra verborum sphæram progrediuntur. Ipsum ergo omnium verborum infinitivi præsens, in concreto sumptum, nominis substantivi loco stare potest, majori adhuc cum efficacia quàm apud nos Germanos sive Italos *Das lieben / Das lesen / l'amare, il leggere*, quia plerumque declinatur, aut aliquâ postpositione cum vi significandi in concreto, nititur, ut : **مُحِبَّتْ (كُورْمَكْدَنْ) طَغَرْ** *amor à visione oritur*. Item **بُو طَرْفَدَنْ عَسْكَرْ لَرِيْنَه زَخِيْرَه وَجِبَه خَانَه** *Ex hac parte, militibus eorum. & annona, & munitio multa provenit, & eorum homines*

ENH-

euntes in adventu sunt, id est: *sunt in eundo & veniendo*, seu continuo *abeunt & veniunt*. Gem. Hist. Item ibid. مَكَانَهُ قَدَهُ قَلْبَهُ

مَكَانَهُ قَدَهُ قَلْبَهُ *supra per mansionem in eorundem locis, ratificatum est.* Circa hunc ipsum Infinitivum, alia scitu digna supersunt, quæ ubi de Infinitivo agetur tractabuntur.

Substantivum aliud quod ab Infinitivo sive transitivi, sive passivi, sive intransitivi verbi derivatur, est illud ubi à terminantibus in مَقْ, abjectâ litera ق, substituitur ل, vel etiam ut nonnulli faciunt & quiescens loco ل v. g. صَقْلًا مَقْ *conservare* fiet صَقْلًا مَا *conservatio*, قَلَمَ *persolvere* قَلَمَ *persolutio*: à terminantibus in

مَكْ abjectâ literâ ك, substituitur & quiescens, ut: تَكَمْ *venire*, كَمَ si dicere licet, *venitio*. De his nominibus autem dici potest, quod sint infinitivi, continentes in se verbale significatum, cum vi involuente tempus futurationis, post se verbum aliud à quo regi possint, desiderantes, quorum usus est, cum latini, adminiculo particularium causalium *quod & ut*, tempus futuri exprimunt, talique infinitivo, Turcæ, affixa adicere solent, & in hoc differunt à terminantibus in لِقْ vel لِكْ quod exemplis demonstrare

lubet, v. g. (حِفْظُ اَوْلِيَّائِي) مَوْعُودُنْ *وَبُو قُرْآنِ عَظِيمِ كِه* مراداً لِكِه اَوْزَرِه قَالُوْر بُوْتَا قَلَمَ صَوْفِئِه كِسَّة قَادِرْ دَكْلُدُرْ حَقْ

Et hic magnus Coranus, تَعَالَى بُوْنُكْ صَقْلًا مَاسِنْ وَعْدَه اَيْكِيْشُدُرْ *qui quod custodietur, promissum est, vel cujus custodia promissa est, juxta voluntatem DEI manebit, in eum, calamum in-*

trudere nemo potest, DEUS excelsus, quod eum custodiet seu
 ejus custodiam promisit. De int. ment. بُوَ نِمَارِ قِلْنِسُونِ دِيْمَكَا

دَكْلَرُ قَلْبَةِ سِي آوَلِي دُرُ Haec preces, ne persolvantur, dicere (dicen-
 dum) non est: persolutio earum, melior est, id est: melius est, ut

persolvantur. Colum. Islam. Item خَلَاَصْ اَوْلِيَامَزَه سَعِي جَمِيْلَكُرْ

اَوْلَه Ad eliberationem nostram seu ut nos liberi eva-

damus, vestra diligentia sit decorosa, id est: talem diligentiam
 adhibete, e qua vobis decor & honor obtingat. Gem. Hist. Item:

قَتْلَن اِشْتَوَان دُوسْتَكُرْ كُتْ تَعْدِي وَ تَجَاوِزِيْن مَنَع اِيْتْنَكَة سَعِي

اِيْتْنَه مَز مَقْرُور Ad arcendas hostilitates & injurias Stephani Bethlen-

amici vestri, certa est diligentia nostra, id est: certum est, quod

omnem diligentiam impendemus. Ex Lit. Item: اِيْدِي

سَز دَاخِي آرَدَلُو عَسْكَرِيْن جَمِيْع وَ كَلِيْت تَام اِيْلَه بِر كُون اَوَّل

حَاضِر وَآمَادَه وَ اَوَّل جَانِبَلَرَه حَرَكَت اوزَرَه اَوْلْمَاكُرْ لَازِم كَلْبِلَه

مَكْنُوب مَوْت مَحْصُوب تَحْرِير اِيْلَه اِرْسَال اَوْلْنِيْشْدُر Vos igitur

cum Transylvanico exercitu omni, cum totalitate perfecta, annâ die
 citius, promptus & dispositus sitis, cumq; motus vester ad illas par-
 tes necessarius sit, epistola cum scriptione associata benevolentiae

transmissa est. Ex Lit. Item: بِر رَعَايَا فُقَرَا سِنَكِي آسُودَه اَوْلْمَالَرِي

اِيْچُون

اِيچُونْ صَلَحْ وَ صَلَاحِي دُنْيَا فَنَايَه وَ يِرَنْ جَنَكْ وَ جِدَالْدَنْ هَر

زَمَانْ يَكْ اِسْتَرْدَنْ Nos propter statum tranquillum pauperum sub-

ditorum, id est: Nos, ideo, ut pauperes subditi in statu tran-
quillo sint, pacem & tranquillitatem, mundo corruptionem dan-
ti pugna & bello, semper meliorem existimavimus. Ex Lit. Item:

حَقِيقَتِي اِيْلَهْ بِلْمَكْ اِسْتَرُوْزْ وَيَرْكُوْ وَيَرَانْ اِفْتِخَارْ اَلْاَمْرَاءِ اَلْبِلَّةِ

اَلْمَسِيحِيَّةِ بَنَلَنْ اِشْتَوَانْ خَتَبْتِ عَوَاقِيَهْ بِاَلْخَيْرِ فَهَنْكْ كِبِي

تَعَدِي وَ تَجَاوَزْدَنْ كَنْدُوْ مَمْلَكَتِيْمَنْ وَ اَمَوَالْ وَ اَرْزَاقِيْمَنْ

تَرْكْ اَيْدُوْبْ سَعَادَتْلُوْ وَ عَظْمَتْلُوْ بِاَدِشَاهُزْ حَضَرْتَلَرِيْنَكْ سَايَهْ

اَيْلِشْدَرْ cum sinceritate scire vo-

lumus, tributum dans, Gloria Procerum populi Christiani, Stephanus

Bethlen (finis eidem accidentium, sit cum felici fine) ob quas hostilita-

tes & exorbitantias, regiones, bona & facultates suas derelinquens,

desiderium & adventum suum ad umbram felicis & magni Regis

Nostri (ejusdem Majestatis) praelegerit, id est: Ob quas hostilitates &

exorbitantias sibi elegerit, ut desideraret & veniret ad um-

bram felicis & magni Regis. Ex Lit. Item: قَرَاْفْ كَلِمَهْ سِي اِيچُونْ

Ob Cosaccorum (Tartarorum) adventum,
mora aliqualis facta est. Gem. Hist. Ex his exemplis, utique pa-

tet, quod hæc substantivi forma, vicem particularum causalium
verbo junctarum, assumpto affixo, suppleat, quod si affixum desit
(quod rarissimè continget) & adsit postpositio aliqua, tunc in-

infinitivi puri loco, stare videtur, ut : **أَدَا اَيْتَمَدَدَه جَوْف عِنَان اَيْدَر** :
pro **أَدَا اَيْتَمَكَدَه جَوْف عِنَان اَيْدَر** *In persolvendo, multam obsti-*
nationem exhibet. Chur. Ef. **جَزَائِرِي وَ تُونُوسِي وَ طَرَه بَلُوسِي**
يَرْكُونْ أَوَّلْ كِيرِيدْ جَزِيرَه سَنَه اِمْدَانْ تَلُوبْ يَتَشَمَّرِيچُونْ
قَرْمَانْ صَادِرْ أُولُوبْ *Ut Algerini Tuncetani & Tripolini, Insula*
Creta, una die citius suppetias ferant, pro eorundem adventu man-
datum emanavit. Gem. Hist. Sed & hic tertia persona sub **ي**
 postpositionis latere videtur, & vis verbalis, quæ huic nomi-
 nascenti verbo inest, non videtur se ad tempus præteritum ex-
 tendere.

Dantur & alia substantiva, quæ à verbis abjectâ syllabâ **مَقْ**
 vel **مَكْ**, infinitivorum præsentium terminatione formantur, il-
 lorumque loco, syllabam **يَشْ** cum vi in concreto significandi
 assumunt, & per hoc differunt ab infinitivo præsentis, assumen-
 te syllabam **لَقْ** vel **لَكْ** & in abstracto significante, nec ita latè
 patens est hæc terminatio, ut præcedentium substantivorum in
لَقْ vel **لَكْ** terminantium. In formatione autem horum sub-
 stantivorum ab Infinitivo præsentis, sequentia sunt observanda.

Si litera ante infinitivi præsentis terminationem **مَقْ** vel **مَكْ**
 fuerit consonans, vocali destituta, abjecto **مَقْ** vel **مَكْ** syllabam

يَشْ

دیرمکنا *dare*, ویرمکنا *acceptio*, آلیش *accipere*, آلمق *assumit*, ut :
 ویریش *datio*, hinc est ویریش *acceptio & datio*, id est :
mercatura, کلبش *adventus*, اورمق *percutere*,
 کورمکنا *aspectus*, باقیش *aspicere*, باقمق *percussio*, اوریش
videre, کوریش *visio*, &c.

Si ante مکی Infinitivi terminationem, fuerit ت litera, ca-
 vertitur in و, v. g. کتمکنا *ire*, کیدیش *itio*, non item ante
 مق, ut : باتمق *mergi, immergi*, باتیش *immersio*, آتمق *projicere*,
 آتیش *projectio*.

In Infinitivis trisyllabis & ultro, ق post م, in غ mutatur, ut :
 پراقتمق *projicere*, پراغیش *projectio*.

Si ante syllabas terminationum infinitivi praesentis مق vel
 مکی, fuerit litera ا, nihil immutatur, ut : آغلايش *flere*, آغلامق
fletus : Quod si litera و fuerit, rejici solet, ut : قورومق *exsiccare*,
 قوریش *exsiccatio*, یورومکنا *cum impetu ire*, یوریش *itio cum im-*
petu, si ه quiescens ante مق & مکی fuerit ي, adhuc unum ي assu-
 mere videtur, ut : طویتمق *animadvertere*, طوییش *animadver-*
 R 3 sio,

so, صُوَيْفٌ *exuere*, صُوَيْفِشْ *actus exuendi*, seu si dicere licet *exuitio*. An verba per auxiliaria verba stantia, & structuræ has regulas sequantur, praxis edocebit.

Nemo autem sibi persuadeat, hanc regulam, se pro usu tur-

cico, ad persissimum extendere, quamvis enim apud Turcas reperia-

tur قَالِيْشْ *fletus, lamentatio, querela*, videaturque promanare ab

infinitivo persico قَالِيْدَنْ *conqueri, &c.* Item & رُوْشْ *itio*, quasi

à Modisæo persico رُوْمْ infinitivi رَقْتَنْ *ire, ambulare*, neque ideo supponendum est, id regulariter accidere, nam teste Castello, talia, qualia hic videntur, ex persismo ad turcismum translata sunt.

Habent subinde Turcæ, modum quendam formationis aliorum substantivorum ex verbis, notanter dico subinde, quia non est continuus, sed potius usu receptus, nec se procul extendens,

fitque mutatâ terminatione Infinitivi in كُوْ, ut: سَوَمَكْ *amare*,

يَلَكُوْ, بِلَكْ *scire*, اَتَكُوْ *projectio*, اَتَمْ *projicere*, سَوَكُوْ *amor*,

اَوْنْ اَيُوْ صِفَتَلَرْ *ut: قُوْرَقُوْ timor, قُوْرَقِيْF timere*, & قُوْرَقِيْF *scientia*,

اَوْلَكِيْسِيْ وَ غَايَتْ كَرْتَلُوْسِيْ وَ مَقْصُوْدْ اَوْلَانِيْ كِيْشَنَكْ كُوْ تَلَنْدَهْ

تَنَكْرِيْ تَعَالِيْ سَوَكُوْسِيْ وَ قُوْرَقُوْسِيْ اَرْتُوْرْمَقْدَرْ

Decem attributo-

rum primum & summè necessarium & desideratum in persona cor-

de, est augere DE excelsi amorem & timorem. De int, ment. وِيْرَمَكْ

dare,

وَقَدْ بَطَّلَ بِكِبْرَةِ وَيُودَةِ لَرَةِ بِرَافِجَةٍ وَيَرْكُو *tributum*, وَيَرْكُو *dare*,
 وَيَرْمَدُ طَرْتَدَنْ *Ex eo, quia nec Beglerbergis, nec Capitaneis, dena-*
rium tributi dederunt. Gem. Hist. Item demendo قى vel كى ul-
 timam infinitivi præsentis literam, manente م, & si ante مَقْ
 vel مَكْ fuerit gezma, ejus loco ponendo dsammam, vel subin-
 de etiam fatham, ut ab آتَمَقْ *projicere*, آتَمْ *projectio* اِيَجَمَكْ
 اِيَجَمْ *potus*, اِيَجَمْ *bibere*, آلَمْ وَيَرْمُ *accipere dare*, آلَمْ وَيَرْمُ
 طَوْتَمْ *capere, comprehendere*, طَوْتَمْ *id est, mercatura*,
 بِرْ طَوْتَمْ *comprehensio florum*, جِجَمَكْ *captio, comprehensio*,
 جِجَمَكْ *id est: fasciculus florum.*

In verbis compositis mediante arabico masdaro & auxiliari
 verbo turcico, si ratio postularet, ut talis infinitivus verbi com-
 positi, substantivi loco alteri cuidam verbo jungeretur, terminus
 auxiliaris turcicus, totaliter abjiceretur, manente solo arabico
 masdaro cum verbo sequente, v.g. تَهِيَّةَ اِيْتَمَكْ *preparare dispo-*
nere, nominaſceret & fieret تَهِيَّةَ اِيْتَمَكْ sequente alio verbo,
 اِيْتَمَكْ rejicietur, remanente solo arabico masdaro, ut: اَيِيْنْ
 سَلَا طِيْنْ اَوْزَرَةَ قَقْرُو تَحْوِيْلَ اَسْبَابِيْنْ تَهِيَّةَ بِيُوْرَدِيْ *Juxta con-*
suetudinem Sultanorum, transportationis & translationis vestium
dispositionem imperavit. De mir. mund. exemplum per se cla-
 rum est.

Item

Item observandum est : quod participium præteriti temporis, affixis junctum (ut suo loco visuri sumus) significatum substantivi habeat , ut : **بِمِ بِي كُنَاهُ أَوْلَدُغَمَةِ بَو دَال دُر كِه** : *Mæa sine crimine existentia, hæc est fiducia, quod omne ejus damnum, ob hoc particulare, sit Rucinus. Hum. nam.* Item : **فُلَانَكَا تَلْدُوكِي مَعْلُومِ أَوْلَدِي** quod sonat : *Illius cujusdam adventus, innotuit.* ast & ad verbi significatum trahi potest, nempe : *Quod ille quidam advenerit, innotuit.* Hoc nominascens verbum, involuit in se de vi præteriti unde oritur, quo differt à nomine ab infinitivo derivato : sed horum participiorum vis, in syntaxi ad constructionem participiorum in **دُوكَا** vel **دُوكِ**, magis & magis penetrabitur.

Simile quid est & in participiis futuri temporis in **جَفّ** vel **عَاقِلَرِ اِيلَه دَانَشَمَان وَ مَشُورَتِ اَيْتَمَان صُوكِنْدَه** : *ut* : **جَكَا**, *ut* : **جَكَا** *Qui sapientes non consulit, & consilium non capit, in fine, penitentia futuritio, certa est.* Ch. Efendi. Taliter nominascens verbum, involuit in se de vi futuri, ni dicere vellemus, quod **اَوْلَاجِي** (ut visuri sumus) verbaliter sit sumendum, scilicet *quod enim penitebit in fine.*

In præcedenti capite 12. dictum est, quod adjectiva **مَنْسُوب**, id est : *derivata* dicta, in genere feminino numeri singularis sumpta, vim substantivi obtineant, ast & id ipsum in participio masculino & feminino radicum aut structurarum præsentis temporis, singularis numeri, contingere posse, exemplis per pluribus

edo.

edocemur: كُورَهُلْمُ قَنَغِي دِيَارَتَا حَاصِلِيدُرُ *videamus cujus re-*
gionis proventus est. Ex Lex. Certum est, quod حَاصِلٌ, sit forma par-
 ticipii radicis حَصَلَ *provenit, extitit, ast in hoc exemplo, substan-*
tivè sumitur pro proventus. Dicitur etiam حَاصِلٌ كَلَامٌ *summa*
orationis sive discursus. وَرَعَيْتَ لَكَ يَرْكُرَ جُمْلَةٍ سُنْدَنَ جَفِيشِ أَوَّلًا
 بُوَ اِعْتِبَارِ اِيْلَهَ خَوَاصِّ جُمْلَةٍ سُنْدَنَ اُولُوبُ خَاصَّةَ حُكْمِنْدَه دُرُ
Loca ad subjectionem seu subditos pertinentia, si extra computum
suum exiuerint, per hanc existimationem, quod sint extra computum
proprietatum, sunt in jurisdictione proprietatis. Can. Ottom.
 fundamenta arabismi possidenti, patet, خَاصَّةَ, esse participium fæ-
 mininum singularis numeri, à participio masculino خَاصٌّ *peculia-*
ris, proprius, radicis surdæ حَصَّ, proprium & peculiare fecit. Et
 è prædicto fæminino singulari, esse plurale خَوَاصِّ fæmininum,
 ita ut hoc exemplo, binis vicibus, rei veritas exhibeatur, subinde id-
 ipsum in adjectivis formæ قَعِيْلٌ contingere videtur, ut ex adjecti-
 vo قَعِيْلَتَنَ *capax, fiet substantivum capacitas, ratio, ut:* قَعِيْلَتَنَ
 اُولْدُونَمِي اِظْهَارَ وَ عَلَانِ اَيْلَدُ كِنْدَه
Dum id exhiberent & mani-
festarent, quod fuit ex eorum capacitate & ratione. Gem. Hist.
 Id ipsum, & in structuris contingere solet, ut: بُوَ فَمَازِي قَلْبَغَه

Ad persolvendas has *preces, collectionem necessitatis & sollicitudinis sue produxit.* Col. Isl. *مِرْمَمٌ* est participium tertiæ structuræ, radicis *هَمَّ* cogitavit sollicito animo, &c. ast in hoc exemplo, substantivè, pro *sollicitudo* sumitur, verùm in hîc sequenti, ut participium *مُصْلِحَتٌ بِتَوَرَمَكِي* *Ad perficiendum grave aliquod negotium.* Col. Islam.

Tertiæ personæ Modfarcorum singularis numeri, de quibus supra cap. 3. actum est, substantivi vim obtinere videntur, quamvis ut suppono, rariùs, v. g. *هَمِجَ كَسَنَهْ كَتَا اُولَدُ وَغِيْجُون طَوْتَلُوْر* *ut suppono, rariùs, v. g. طَوْتَلُوْر* *Ob mortem alicujus, non est obscuratio.* Col. Islam.

Modfarcum ab infinitivo passivo *طَوْتَلُوْر* *obscurari*, sed de eclipfi Solis aut Lunæ. Sic & participia passiva arabum, stant substantivi loco, ut : *عَالَمٌ يُوْغِيْدِي عَالَمٌ اَنْكَ مَخْلُوْقِي دُر :* *Mundus non fuit, mundus, ejus creatura est.* Col. Isl. *اَسْت هَلَهْ مَقْصُوْدٌ مَرَهْ كَلَمٌ* *ad nostrum propositum veniamus.* De int. ment. *مَعْرُوْضٌ قَوْلُكِي*

Exhibitio, seu id quod servi ejus exhibent, hoc est. *بُوْدُرُ كِهْ*

Non negamus, Turcas, etiam infinitivorum persicorum tempus præsens ad suorum substantivorum ordinem referre, verùm id observavi, ea in circumstantia, totam constrictionem, syntaxi persicæ, alligatam esse, prout id orationis persicæ fluxus exigit, & admittit, quod exemplis exhibeo

حَكَايَتِ

جَكَاتِ رَقْتَنِ صَدْرِ اعْظَمِ اَزْ بِي كُنْغَارِ *Narratio reditus supre-*

mi Vizirii à vestigio seu à tergo Infidelium. Gem. Hist. رَقْتَنِ

redire, infinitivus persicus, & tota constructio persica, ut con-

sideranti patebit. Item ibidem. آمَدَنِ الْجِيءِ نَجَّةَ Adventus

Legati Germanici. Constructio, regulam persicam Quotiescunque, &c.

respicit. Sed horum Infinitivorum usus, est rarissimus. De cætero

cum ut in principio hujus capitis dictum est, hæc substantiva non

adeo latè patentia sint, ut nos usui accommodemus oportet.

Observandum est, nonnunquam & ipsa participia persica, vim

substantivi assumere posse in turcismo, ut: خَاكِبَايْ سَعَادَتْلَرِينَه :

Per solutâ depressione vul-

tûs submissionis, ad pulverem pedum felicitatum suarum. Ex Lit.

مَالِيدَه participium persicum, depressus significans.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Variorum substantivorum in oratione turcica con-
curfus, variorum accidentium in oratione radix.

Hoc maximi momenti caput est, per quod in abstrusos modos loquendi Gentis pervenitur, & arcana linguæ turcicæ literaliter sumptæ, penetrantur, & genuina talium constructionum ad Latinitatem translatio obtinetur.

Primo ergo, Turcæ literales, arabicas voces amplectuntur, juxta regulam *Quotiescunque*, arabicè, aut persicè, aut turcicè sumptam, constructas.

Arabica substantiva, pietumque substantivis Arabicis **مَدَار** *locus circuitionis* & **مَات** *reditus ad locum* junguntur, quæ diverso respectu à nobis Latinis, nunc pro adjectivis, nunc pro substantivis capi possunt, de quibus supra in hoc tractat cap. 7. dictum est; quod vide.

دَار *Domus, domicilium* usui arabico insistendo, ita ut juxta regulam arabicam *Quotiescunque* procedatur, cum aliud substantivum arabicum sequitur, conjunctim & in primo loco cum tali substantivo juxta regulæ exigentiam (quæ in hoc capite, & in syntaxi mea arabica de constructione nominis, videri potest) positum, facit substantivum compositum, ut : **دَارُ السَّلَامِ** *Domus salutis*, id est : *Paradisus*, **دَارُ السَّعَادَاتِ** *domus felicitatis*, id est : *Clausura Concupinarum Sultani*, **دَارُ السَّعَادَاتِ آغاسي** *Clausura Concupinarum supremus Eunuchus*, **دَارُ الْعَدَالَتِ** *Domus equitatis*, id est : *Aula Regis*, **دَارُ الْإِسْلَامِ** *Domus Islamismi*, id est : *Regiones Muhammedismum sectantes*, **دَارُ الْبَقَا** *Domus permansionis*, id est : *locus ubi quis post hanc vitam morabitur*, **دَارُ الْفَنَاءِ** *Domus corruptionis*, id est : *Mundus caducus*, **دَارُ الضَّرْبِ** *Domus percussionis*, id est : *Monetaria officina*, **دَارُ الْحَزَنِ** *Domus tristitiae*, id est : *Carcer*, seu *infernus*, **دَارُ الْبَوَارِ** *Domus tribulationis*, id est : *infernus*, **دَارُ الْغَنَادِنِ** *Domus exitii*, id est : *Locus ubi quis periclitari potest*, **دَارُ الْبَقَايَةِ**

دَارُ الْبَقَايَةِ رَحَلْتُ إِلَيْهِ دَارُ De domo corruptionis, ad domum per-
mansionis, migrationem fecit, id est: mortuus est.

Hoc ipsum arabicum substantivum دَارُ, junctum cum aliis
substantivis arabicis, ad regulam persicam Quotiescunque transire
potest, ut: دَارِ شِفَا Domus sanationis, id est: Nosocomium

دَارِ جِينِ Domus commoditatis, id est: Paradisus, دَارِ صِينِ vulgò
Cinnamomum, quasi Sinense domicilium, ex supposito quod è Sinis
adferatur. دَارِ مَكَافَاتِدَةِ in illo Domicilio gratitudinum. Lexic.

Sed ad alia composita arabica, juxta arabicam regulam Quoties-
cunque progrediendum est.

Composita substantiva, purè arabica juxta arabicam
regulam Quotiescunque.

طَرِيقُ أَتْجِهَانِ Princeps Principum أميرُ الْأَمْرَاءِ regula belli
يَوْمُ الْحَشْرِ Lucerna via recta قَنَادِيرُ الرِّشَاءِ sacri
شَمْسُ الدِّينِ Lux fidei, نُورُ الدِّينِ Polus fidei, قُطْبُ الدِّينِ
Sol fidei.

Examen compositorum substantivorum, juxta
regulam persicam Quotiescunque

NOtandum, quod hi per metaphoras & allegorias loquendi
modi, apud Turcas, à modis loquendi Latinorum & alia-
rum linguarum Europæarum sint valdè alieni, sensus sensui at-
tamen, accommodabilis. Scriptores Tarcarum ordinis excellen-
tioris, similibus metaphoris & allegoriis, historias suas adim-
plent,

plent, stylus ut plurimum, regulæ persicæ *Quotiescunque* alligatus, quæ persæpe, rei aut qualitatis Possessorem, actionem & passionem, aut rei qualitatem simpliciter indicat, aut modos nostros loquendi per pronomina relativa in se continent. Duorum substantivorum rerum diversarum concursus, indistinctè, more persico, ex duplici capite contingere potest, vel quia regula *Quotiescunque* id exigit, vel quia nomen compositum est: cum autem in manuscriptis, vocalibus destitutis, persæpe dubium incidere possit, an talis substantivorum concursus, ex ratione *Quotiescunque* vel an ex ratione compositi contingat? in dubiis, quod verisimilius est, sequendum est, verisimilius autem est, regulam *Quotiescunque* latius patere quàm nomina composita, ergo regula *Quotiescunque* magis inspicienda erit, per consequens, ejusdem qualitas etiam in ipsis compositis cognosci poterit, quæ de causa, sciendum est; præter illam communiter notam regulam *Quotiescunque* Persarum, de qua in grammatica mea persica tract. 2. cap. 6. & in ejusdem linguæ syntaxi mea. *De constructione nominis*, pag. 475. actum est, dari adhuc apud Persas aliam regulam *Quotiescunque*, positione ي literæ, ketræ aut hamzæ * primæ similem, sed ordine differentem, quia illud ipsum substantivum, quod ي literam ketræ aut * assumit, est ipsissimus Genitivi casus; ita esse, colligere debui ex dictionario persico-latino Golii & Castelli, in quo per plurima hujusmodi composita, latinè reddita reperi, hinc mihi dubitandi ratio & inquirendi stimulus, cum in substantivis compositis à Golio & Castello productis, hujusmodi compositio reperiatur, ut substantivum illud quod in genitivi casu collocatur, literam ي ketræ aut * suscipiat, an non id ipsum etiam pro regula *Quotiescunque* extra rationem compositi stare possit? cum autem manuscripta sine vocalibus, ad inquirendum in id, sint inepta, mihi ad manuscripta cum vocalibus recurrendum fuerat, securus, quod si in iis rem in-

intentam obtinerem, simul & in manuscriptis sine vocalibus eam obtinuerim. Veritatem rei ergo, quod & regula *Quotiescunque*, in adductis compositis, à Golio & Castello similis esse possit, in manuscriptis vocalizatis reperi, quod sequentibus exemplis, clarè demonstro, v.g. **قَوْلُ حَقِّ تَعَالَى كَمَا لِيَمَاقِنَهُ لَا يَفُوتُ أَوْلَمَازُ**

قَوْلُ حَقِّ primum membrum est, **كَمَا** primum membrum est, **أَوْلَمَازُ**

تَعَالَى *Servus, DEO Excelso*, æquè in turcismo, dativi casus, ob verbum **لَا يَفُوتُ** quod dativum regit, membrum alterum est,

لِيَمَاقِنَهُ quod membrum ad utramque regulam perficam

Quotiescunque trahi potest, critque : *Servus, DEO excelso, perfectione convenientia*, vel *perfectionis convenientia*, non convenit. Mem-

brum tertium est **أَوْلَمَازُ**, hoc membrum ex-

hibet, quod terminus ille **كَمَا**, qui *kesram* sub ultima litera

habet, omnino sit ipse genitivus, quia id ipsum ratio sensus

exigit, **أَوْلَمَازُ** enim *gradus*, terminus alter, nominativus est,

لِيَمَاقِنَهُ non acquiritur, & hîc est absolutè regula *Quoties-*

cunque à me observata, & est : *perfectionis gradus*, non acquiritur

totus sensus est. *Servus, DEO Excelso, perfectionis convenientia*, non convenit, *perfectionis gradus* non acquiritur. De int. ment. Item in

libro vocalizato **أَوَّلُ مَوْعِظَةٍ زَلَالِ أَيْلَةٍ أَنْطِقَا بُولْمَرْسَةِ اِيَكَلْجِي**

أَوَّلُ مَوْعِظَةٍ : **زَلَالِ أَيْلَةٍ** primum membrum : **اِيَكَلْجِي** *كوستره*

بُولْمَرْسَةِ regula à me observata, hîc manifestè patet.

Si huius moniti aqua lympidâ non extinguetur. مَوْعِظَةٌ moniti
omnino est ipse genitivi casus, repugnaret enim rationi, dicere:
si aqua lympida monito non extinguetur. Quia allegoria est, aqua
lympidâ, quæ termino moniti, allegoricè adjicitur, cum v. g. vi-
tium monito seu admonitione extinguatur, totus sensus est:
Si huius moniti aqua lymoidâ non extinguetur, secundam inclina-
tionem exhibeat. Col. Islam. Item de int. ment. أَهْلُ كِتَابٍ دَنَ

هَيْجَ كَيْسَةٍ قَالِمَازَ الْمَتَدَةِ مَوْتَدَدَنَ اَوْتَا اِيْمَانٍ كَتَوْرَسَةٍ كَرَكِي
عِيَسَ دَكُوْلِدُ كِنَهَ اَمَّا اَوَّلُ اِيْمَانٍ بَأْسَ دُرُ مُغِيْدُ اَوْتِمَازَ

id est: De Possessoribus librorum (veteris & novi Testamenti &
alCorani) nemo supererit, aut remanebit, quin non omnino ante
mortem suam credat oporteat, quod non fuerit JESUS (qui fuit
crucifixus) sed est fidei calamitas, non proderit. بَأْسَ est ac-

curata authoris vocalizatio, fidei calamitas: quod si quis ultro
disputare vellet, & dicere, quod etiam posset dici fides calamita-
tis, en aliud exemplum, quod ita inverti nequit, ex eodem
libro دَاوُدُ نَبِيٍّ اَوْغَلِيٍّ سَلَيْمَانُ يَبْيَغِيْبَرُ اَيْلَهَ اَوَّلُ قُدْسٍ شَرِيْفَتَهَ

David Propheta, مَسْجِدِ اقْصَايَ يَابْدِيْلَرُ وَقِبْلَهَ كَاهَ اَوَّلُ اَوْتَدِي
cum filio suo Suleimano, (Salomone) Propheta, in nobili san-
ctuario (Hierosolyma) templi terminos, seu extremitates, adifica-
verunt, & ille, factus est meridiei locus. Annexionis seu regula
Quotiescunque, est, templi extremitates, quod si quis dicere vellet,
extremitatum templum & sensui & rationi adversaretur. Si certi
sumus de exemplis in manuscriptis vocalizatis repertis, quid de
manuscriptis non vocalizatis est dubitandum? nulla enim diffe-
rentia inter manuscripta vocalizata & non vocalizata quoad
sub-

substantiam, præcisè accidentalis differentia est, quæ rei substan-
tiali nihil derogat; fundamenta è manuscriptis vocalizatis desump-
ta, pro non vocalizatis serviant **آینه ضمیر منیر خسروانی ده**

ضمیر, sit Hist. Sul. certum est quod **ضمیر**, sit
substantivum, *arcanum. conscientia, animus, arcanum mentis*, si-
gnificans & **آینه** *speculum*, quod ergo **آینه** signum = suscipiat,
ratio est, quia per hoc ipsum signum, insinuatur, quod sequens
fit, genitivi casus, Item substantivum **آلهامات** pluralis ara-
bicus à singulari **آلهام** *inspiratio*, habet ante se substantivum
arabicum **مدار** *locus*, advertitur concursus duorum substanti-
vorum rerum diversarum, signum regulæ, nullum videmus, ergo
juxta regulam è manuscriptis vocalizatis haustam, procedamus,
substantivum **مدار** quod præcedit, signo regulæ notetur & le-
gamus **آلهامات** & comperiemus **آلهامات** esse casum
genitivi, & abstrahendo ab aliis observationibus quæ in hoc exem-
plo latent, lectio erit **آینه ضمیر منیر خسروانی ده که**
مدار آلهامات ربانی در in hoc exemplo è manuscripto

non vocalizato, binis vicibus regula *Quotiescunque* persica nota &
ordinaria reperitur, & secura interpretatio obtinetur *In illustri*
& regio speculo arcani mentis, qui est locus divinarum inspira-
tionum.

Nunc ad regulam observationis meæ transire lubet, apud
T cun-

cundem Mustapham Ben Gelal reperitur آخر الامر فوز و نصرت

نصیب غازیان ظفر حشمت واقع اولوب عرابه حصاري

Hoc exemplum ritè examinatum, regulam observatio-
nis meæ ita manifeste exhibet, ut ejusdem veritas nullò mo-
dò negari possit, exempli cum claritudine vocalizatio hæc est.

آخر الامر فوز و نصرت نصیب غازیان ظفر حشمت واقع

Postremum rei (tandem) اولوب عرابه حصاري فوز لدي

Victoria & triumphus bona fors pugnantium, cum Victoria assistentia
vel ira obtigisset, obscænus sermo illi muniminis fuit interruptus ظفر

Victoria assistentia ita ut sensus sit, quod per assistentiam
Victoriæ, seu per Victoriā, obscænus sermo muniminis fuerit
interruptus. Item ibidem مصر سلطاني قانصو غوريي

regula Quotiescunque in hoc exem-
plo est, mea observationis, ita ut hoc

exemplum ita sit vocalizandum & interpretandum مصر سلطاني

قانصو غوريي خاكي مدلتة دشروب Cum Aegypti Sultanus

Kansu Gaurium ad terram vilitatem redigisset. Patet ergo quod de-
tur regula Quotiescunque persica, mea observationis.

An

An inter regulam *Quotiescunque* Persicam notam
& meæ observationis, differentia assignari possit.

HÆ duæ regulæ inter se differunt, nam regula *Quotiescunque*
persica nota & ordinaria, me magis expertorum salvo
judicio, videtur minus qualificationem sed magis simplicem re-
lationem rei ad rem exprimere ut : دَارِ دَعِيمِ dom^o sanationis

Domus commoditatis دَارِ مَكَا فَةِ *Domus compensationis*, & his
similia simpliciter unum ad alterum refertur. Regula autem
meæ observationis relationem rei ad rem minus, sed magis qua-
licationem rei ad rem seu qualiter se res habeat respicit ut:

ظَفَرِ حَشْتِ *Victoria ira*, non quælibet *ira* sed talis qualem

Victoria Victori imprimit خَا كِ مَذَلْتِ *terra vilitas* non

quælibet *vilitas* sed talis qualis illa esse solet, cum præ con-
temptu res ad terram proiicitur, hanc modalitatem regulæ *Quo-*
tiescunque Latinus sermo haud admittit, sed elegantius alia
phrase utitur, dicitque v. g. cum *Victoria* imminens *Pugnantium ani-*
mos ad iram concitasset. Item *Aegypti Sultanum* extremè confudit & ad
nihilum redegit. Et hæ regulæ *Quotiescunque* signa, quia ad sen-

suum juvant, *explicativa adjectio* explicant illumque اِضَافَةُ الْبَيَانِيَّةِ
appellari possunt, hæ sunt differentiæ, quas esse debere mihi per-
suadco.

De regula *Quotiescunque* persica, non
signis indicatata, sed absolute
stante.

Vidimus duas qualitates regulæ *Quotiescunque* persicæ, inter se
differentes, nunc ad tertiam qualitatem transeundum est, quæ à
priorib⁹ in eo differre videtur quod huj⁹ regulæ proprietates ad modos

in abstracto loquendi, referatur, intercedente Latinorum pronome relativo *quidam quodam* v. g. سَعَادَتِ دُو جِهَانِي يَه

utriusque mundi felicitati, quodam scientia & operationis causa est de. int. ment. بَاعِثْ est causa, sub ث

kefræ signum esse deberet ut insinuaretur quod علم & عمل sint genitivi casus, & tamen non est. Item ibid & ex manuscriptis

non vocalizatis v. g. طُورُ بَغْلِيُوتِ مَارْشِيْنِ اَزْدَرُ هِيَكَلْ

Cum castrorum aciem instruxisset, quandam serpentis figuram, Draconis formam, quandam foci furnum & quoddam ignis os, tormenta disposuit Hist. sul.

Ad hanc adnotationem, referendi sunt modi illi, quibus Turcae in suarum literarum praefationibus utuntur. v. g. مُصَادَقَتْ

مُخَالَصَتْ عُنْوَانْ *veracitatis signum candoris typus*, qui modi, similes sunt regulæ Quotiescunq; perficæ meæ observationis, & dicunt,

قِدْوَةُ الْأُمَرَاءِ الْكِرَامِ الْعِيسَوِيَّةِ عِنْدَ الْكِبَرَاءِ الْفَخَامِ الْمَلِكَةِ الْمَسِيحِيَّةِ مُصَالِحِ الْمَطَايِفِ النَّصْرَانِيَّةِ مُصَادَقَتْ بِشَانِ

مُخَالَصَتْ عُنْوَانْ *Exemplar imperantium generosorum Christianorum, Columna Magnatum gentis Christianæ, Director negotiorum Populi Nazareni, veracitatis signum & candoris typus.* ex lit.

De

De nomine quasi composito.

Turcæ per regulam *Quotiescunque* Persarum in orationem suam Metonymiæ allegoriæ & antonomasiæ tropos eleganter inducunt, quam phrasem, nomen quasi compositum appello, quia terminus quivis singulari suo significato gaudet: nomen quod præcedit nomen quasi compositum juxta regulam *Quotiescunque* Persarum, fere semper mæ observationis, kesra vel * ultimam suam literam vult notari, ut insinuet, sequens quasi compositum, per hîc dictam regulam *Quotiescunque* resolvi debere. Hujus phrasidis fundamentum è Canonibus Ottomanicis (quod est manuscriptum suis vocalibus insignitum,) desumptum est, cujus

exempla, se ita habent. آستانه معدت پناهه ارسال اولنور

قواين جهان باكي *Ad Portam equitatis asylum transmittatur*

Canones orbis custodia. In his quasi compositis, reperiuntur loquendi modi Latinorum per verba & pronomina relativa qui, que quod. Sic hæc exempla solventur *Ad Portam, que est equitatis asylum transmittatur. Canones qui orbem custodiunt.*

Porta se- سده سعادت شعار *gladius fati potus* تیغ آجر شربت

licitatis symbolum آيات سعادت آيات *diploma, felicitatis signum*

آيات سعادت *Aula celestis orbis pompa* سده سپهر احتشام

آيات *exercit Victoria Dux.* ظفر رهنر *signa felicitatis* vexilla آيات

باشا ظفر نصاب *signa felicitatis termini* آيات سعادت غايات

Bassa Victoria radix, seu origo seu causa seu fundamentum و

يَا خُون عَسْكَر ظَفَر بَيْتِكُمْ اِرْسَالٌ اَوْلَنْتُمْ لَا زِمَ كَلَمَةً *vel si forte*

necessarium foret ut exercitus meus Victoria vultus mitteretur. Hist. Sul.

شَهْرِيَّارُ فَتْحِ نِصَابُ وَ ظَفَرِ نَضِيبُ *Opitulator Civis, expugnationis*

fundamentum & Victoria portio, كَلَامٌ مُوَدَّتْ اِرْتِسَامٌ *verbum*

amicitiae designatio, id est verbum amicitiam exprimens, designans.

Item عَسَاكِرُ دُشْمَنِ شِكَارُ *Legiones hostis venatio, auri Latinae*

injucunda Metonymia, melius Latinè Legiones hostis venatrices seu quae hostes venantur. id est Legiones hostibus prevalidae

Item شَيْطَانِيْنَ قِتَاةَ *Miles demonum asylum vel si lubet*

demonum asylum Latini dicerent potius, demonum prestigiis adhaerens miles sunt item diversi termini hujusmodi, phrasibus speciali

quodam modo dedicati, veluti قَرَجَامٌ vel اَنْجَامٌ *teste Golio*

& Castello in eorum Dictionario persico-latino finis, operis extremum, quorum terminorum significatum, in his loquendi modis Turcarum, Latinis idem erit ac objectum, causa finalis v.g.

عَشْرَةَ اِسْلَامٍ ظَفَرِ اَنْجَامِ *Exercitus Islamismi pro finali ob-*

jecto victoriam habens sic قَرَجَامٌ ظَفَرِ عَزِيْمَتِ *adhibitio conatus*

Victoria, finis juxta Latinos, Conatus cujus causa finalis, est Victo-

رِا Item عَسَاكِرُ اِسْلَامٍ قَصْرِ اَنْجَامِ جَمْعُ اُولُوْبِ *Con-*

atus exercitus Islamismi cujus causa finalis est auxilium unitus esset

كُفْرِ آيِيْنِ نَكِيْتِ اَنْجَامِ شَيْطَانِيَّتِ قَرَجَامِ *Maledictus im-*

pietatis consuetudo, afflictionis causa & diabolica Malignitatis si-

na-

bu طایفه شیاطین, *nale objectū seu anthor, pertinet seu refertur*,

اقتساب *Hic populus demonum pertinentia id est populus qui*

ad daemones pertinet, seu ad daemones refertur عسكر ظفر اقتساب

exercitus Victoria pertinentia id est; exercitus qui ad Victoriā seu

ad vincendum pertinet seu refertur. کتاب سعادت اقتساب *Stapes*

pes felicitatis pertinentia, Stapes equi cui Sultanus insidet, ita ut sit, Stapes, qui ad felicitatem refertur. Ipse enim Sultanus cum li-

teris, aliquem suorum Procerum ad se vocat, mandati stylus est: سن که شام بکاربکیسی سن ایکی قوناغی بر ایدوب آستانده

Tu qui Syria سعادتت بر کون اول کلوب رکا بیه یوز سوره سن

Beglerbegus, duo diversoria unum fac, ad limen felicitatis

mea, una die prius veni, & ad stapedes meos faciem inclinabis Gem.

جنه — و ut اقتساب idem quod hinc praecedens انتبا *Hist.*

De communitate hominum انتبا قاطنان سده سعادت انتبا

perspicaces, Porta felicitatis pertinentia, quae ad felicitatem pertinent

کلام مودت ارتسام *Verbum amicitiae pra se latio, id est Ver-*

مردنه شیاطین استیناس *Contumaces demonum familiaritas id est Contumaces demonum fa-*

مخالصات *Rei optima annuntiationis sin-*

قلعه لرینه رایات اسلام اعلام نصرت پیام نصیب اولندی *ceritas*

Ad

Ad eorum arces, vexilla Islamismi, signa informationis victoria, fixa

Salus pacem perferens & annuntiatio candoris manifestatio, id est annuntiatio candorem manifestans seu quæ candorem manifestat. دِلَاوَرَانِ

شهر کهن بهادران از در آیین سپاه ظفر پناه جند مغفر
جیش دشمن ستان لشکر حرب آشیان یریر متحرک و جنبان

Cordati, Leonum insidia, strenui, Draconum consuetudines, miles Victoriae refugium, Legiones, cassis exercitus, hostis captor, belligerantium copia, belli nidus, sparsim se moventes, mobilesque eva-

ferunt Hist. Sul. sic آستان سعادت آشیان *Porta felicitatis nidus.*

Per hos describendi modos formant Turcæ suas definitiones conglobatas, quæ nobis Latinis sunt obscuræ, exercitij cau-

sa periodum unam adjungo & explico, حضرت پادشاه قسوز

نصاب و قصر اکتساب خداوند کار کامیاب مالک الرقاب

شهنشاه انکروش ستان و فتح ماب خدیو مبارک عزرا و

همایون جهاد و سعادت اکتساب خلد الله تعالی ملکه الی

یوم الحساب متصور و مظفر اولوب اعلام اسلام نصرت

آجا مکی قدری قری فرقداده ایرشوب بلند و رفیع اولدی

De verbo ad verbum Majestas Regis felicitatis origo, & auxilij

re-

relatio sive Victoria derivatio, Princeps voti compos, Dominus custodia, Rex Regum, Hungarorum captor, & locus quò expugnationis est reditus, Princeps benedictæ expugnationis bellica, & Augustus sacri belli, felicitatis acquisitio (DEUS excelsus regnum ejus usque ad diem rationis perpetuet) cum adiutus [à DEO scilicet] & victoriosus esset, & vexilla, Islamismi defensio, termini predestinatio, ad verticem duarum stellarum poli pervenissent, magnus & altus evasit. Hist. Suleim. in hac definitione conglobata, figura similiter desinens per se patens est, & obscuritas orationis primà, est *auxilij relatio seu Victoria derivatio*, rationabile autem est, quod significare debeat, Majestas Regis ad cujus auxilium victoriæ sunt referendæ, seu à cujus auxilio Victoriæ derivantur, ita ut stante hoc sensu dici possit, *Majestas Regis, felicitatis origo & Victoriarum fons*, obscuritas secunda est *Dominus custodia* id est *Dominus qui custodit*, videtur intelligi debere *Custos Patriæ seu Patriæ conservator*, obscuritas tertia est *locus quò expugnationis est reditus* seu si mavis *locus quò victoria est reditus* & hic id subtilitatis latere potest, quasi Victoriarum causa & origo, Princeps foret, & Victoriæ, adeum, ut ad causam & originem suam redirent, huic subtilitati in latinitate correspondere potest, *Victoriis inclytus*, quarta difficultas esse potest *felicitatis acquisitio* à nobis latinis *fortuna comite* &c. relictis cæteris cujuslibet examini, latinà phrase periodus tota sic exprimenda videtur. *Majestas Regis, felicitatis origo & Victoriarum fons, Princeps voti compos, Populorumque Tutor & Custos, Rex Regum, Hungarorum Domitor, Victoriis inclytus; fortuna Comite, expeditionis bellicæ faustus Heros, sacri belli Dux Augustus (DEUS excelsus à quo ei auxilium & Victoriarum cursus) regnum ejus usque ad sæculorum consumationem perpetuum reddat) Cum Islamismi vexilla (quibus inest vincendi potestas) ad verticem stellarum poli pervenissent, celsitudinis gloria, celebris evasit.*

Hujus autem Gentis phrasis, per has regulas Quotiescunque perflucas, non exiguam, attentionem studentis requirunt, cum

facile de uno ad alium loquendi modum eleganter evagentur,
& facile de quasi composito, ad non composita, & per regulam

persicam Quotiescunque exprimenda transeant v. g. حَصَارٌ

دَرِيَا جَانِبِنْدَه وَاقِعْ اُولَان طُوبُ قَابُولِي اَجُوبُ اَزْدَرُ

قَعْرَه نَارِ بَهْرَه صَاعِقَه شَان رَعْدُ فِشَان آتَش فِشَان سَنَكِ

رِسَان بَجَلُوشَغَه وَ سَايِر طُوپَلَرِيْنَه اَوْدُ وِيْرُوبُ جِهَانَسِي

پَر ظَلَامٌ وَ دُونِ اَيْلَدِيَلَرُ *Ad latus muniminis maris, existentia*

tormentorum localamenta, aperuerunt, & Draconum rugitum, ignis

partem, fulminis qualitatem, tonitruum signum, ignem spargens, lapides

perferens, falconettas (si germanismo latinizare liceret) & alia

tormenta igne accenderunt, & orbem plenum tenebris & fumo reddi-

derunt : Hæc est descriptio tormenti bellici succensi, per meras

regulas Quotiescunque, & per figuras similiter cadentes, nunc cor-

respondentia masdari arabici ad substantivum persicum, & mas-

dari arabici & substantivi persici cum participio persico, ut exa-

minanti patebit, quam descriptionem Latini per pronomina re-

lativa aut alias phrasas v. g. sic formarent. Tormenta quæ Dra-

conum rugitum imitantur, aut, tormenta Draconum rugitum ex-

primentia, quæ flammam devorantes evomunt, naturam fulminis imi-

tantia, tonitruum fragorem edentia, ignem eicientia, lapides proijcien-

tia & falconettas igne accenderunt &c. subinde ad accomodan-

dam orationi hanc figuram, participiis arabicis, pluralis persi-

ci terminationem, adiciunt, ut similis desinentia, participio per-

sico convenire possit. v. g. جَيْشِ دَرِيَا غَا زِيَانِ سَعَادَتِ رِسَانِ

Exercitus maris qualitas, Pugnatores felicitatis adlatores. Nec

nomen actoris arabicum ab ejusmodi phrasibus est excluden-

dum

dum v. g. *فَنَاشِي زَبَانٍ كِه رَسَامِ بَدَايِعِ* *Pictor sermonis qui (est)*
sculptor eximiarum & de novo productarum rerū. Aliquando primus
 terminus est genitivus regulæ *Quotiescunque* cum sequens casus,
 fit casus participii ut *فَتْوَحَاتٌ عِبَرَتٌ نَمَا* *expugnationis exem-*
plum ostendens, hætenus adducta exempla sunt fere omnia ex
 Hist. Suleim.

Advertendum attamen, quod terminus *آيَات*, non tam
 juxta simplex suum significatum, quàm juxta sensum quendam
 mysticum sit intelligendus, *آيَات* pluralis arabicus, *signa* sed &
Alcorani versiculos aut si dicere volumus, *oracula Alcorani* signifi-
 care potest, ut habetur apud Mustapham Ben Gelal in proœmio
 Hist. Suleimani *مُعْجَزَاتٍ هِدَايَتِ آيَاتِ* *miracula demonstra-*
tionis ductûs oracula, id est, *doctrina Alcorani*, quæ ducit ad æternam
salutem juxta Muhammedanorum phantasmata, sed ad rem me-
 am magis facit ipsius Alcorani textus in Surata Locman, cujus
 Suratz principiū est : *تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ* *Hæc signa*
 sed est potius. *Hæc oracula libri sapientis.* Ita interpretes Al-
 corani, qua de causâ, ubi vox *آيَات* obvia habetur, attendendum
 est, num non mysticè potius quàm simpliciter sumi debeat, sic
رَايَاتِ سَعَادَتِ آيَاتِ hoc in loco *آيَات* simpliciter *signa* signi-
 ficare videtur, *Vexilla felicitatis signa* sed *آيَاتِ سَعَادَتِ غَايَاتِ* hoc

hoc in loco آيَات videtur mihi, quod *oracula Alcorani* indicare velit, *oracula Alcorani* ut *felicitatis termini*, id est *vivere juxta Alcorani instituta*, sunt *felicitatis termini*, sed in similibus æquivocationibus, sensus à discursui subiecta materia eliciendus est, sic

etiam غَرَاتِ نُصْرَتِ آيَات primo aspectu *Pugnatores, Victoria signa*, diceretur, sed si sensus mysticus consideretur, hæc sententia insinuat oraculum seu versiculum illum Corani cujus titulus est:

إِنَّ إِلَهَهُ يُحِبُّ الَّذِينَ: *Caput aciei* ubi dicitur: سورة الصِّف

يُوقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَهُمْ بَنِيَانٌ مَرْصُوصٌ *Utique DEUS diligit eos, qui pugnant in semita ipsius, acie instructa, ac si ipsi-structura compacta*: hoc *Alcorani oraculo* supposito, interpretatio sic instituenda esse videtur, *Pugnatores, Victoria oracula*, id

est, *Pugnatores de quibus in oraculis Alcorani* قَسْرَ فَوْزِ آيَات & in hac phrase sensus mysticus latere videtur, & *Alcorani ca-*

put 48. سورة الفَتْح *Caput Victoriae*, de verbo ad verbum quidem est *Exercitus, Victoria signa*, sed sensus consideratus juxta *Alcorani* ut supponunt oracula, ad hoc caput *Victoriae* alludit, quasi diceretur *Exercitus Victoria oracula* seu *Exercitus habens se, ut*

in Victoria oraculo continetur sic: رَايَاتٍ مَّيْمَنَتِ آيَات: *Vexilla prosperitatis oraculi &c.* & his similia tali observationi, subiecta erunt.

Hujus nominis quasi compositi cursus, per interjectionem membri alicujus, quod ad parenthesis aliquam reduci potest, impedi

diri posse non videtur v. g. **پادشاهِ ظرُّ اللّٰه دینِ پناه خَلَدَتْ**

خِلَافَتُهُ حَضَرَتَلَرِ اَوَّلْ کُونْ لِبَاسِ جَنکَا تَلْبِیْسِ اَوَّلُوْبْ

Cum Rex, umbra DEI, Religionis asylum, ejusdem Majestatis Imperium perennare faciat, illâ die belli vestibus se induisset Hist. Sulc.

پادشاهِ دینِ پناه est regula *Quotiescunque* per nomen quasi

compositum *Rex Religionis asylum*, intercedit autem **ظرُّ اللّٰه**

Umbra DEI, quod regulæ non præjudicat, cum per parenthe-
sim se intrudat.

Ratione etiam assequimur, quod ab hac adnotatione, lectio
juxta regulam persicam *Quotiescunque* meæ observatinnis, excludi

non possit, v. g. **جَمَالِ آفتابِ اِحْتِسَامْ** *Pulchritudo Solis pudor*, id

est *Pulchritudo qua Solem pudore afficit Hist. Sulcim.* Item ibid

شاهِ ملايکي سپاه *Rex Angelorum exercitus* id est *Rex qui*

possidet exercitus Angelorum, quod si similia orationis membra
juxta notam & ordinariam regulam persicam *Quotiescunque* le-
gi deberent, nullus inde sensus obtineri posset: nec ratio repu-
gnare videtur, si subinde & in iis quæ similia sunt præcedenti-

bus, lectio similis institueretur. v. g. **صاحبِ قرآنِ شهنشاه**

ملايکي شان *Heros Rex Regum, Angelorum dignitas*, id est *Rex*

Regum, qui Angelicam dignitatem possidet Hist. Sul. non nego au-
tem, quin id, quod usus obtinet, prævalere debeat.

Turcæ nominibus compositis per regulas *Quotiescunque* Persarum, turcicam declinabilitatem tribuunt & orationem suam exornant.

IN elegancia orationi suæ procuranda, Turcæ omnem conatum impendunt, hinc est, quod ad suaviloquentiam suæ orationi comparandam, innumera nomina composita, juxta regulam persicam *Quotiescunque* sibi formant, & ea ad orationem, nunc absolute Persarum more, nunc aliquid de suo, declinabilitatem turcicam scilicet, illis addendo, trahant, ut hîc sequente exemplo

demonstro: کَامَكَار بَتَلَر جَوَانَلَر دِلِيرَلَر شَهْمَازَلَر بَهَادِرَلَر

هَنَتَا مَه کِهَرَلَر دُشَن شِکَارَلَر عَدُو سَنَانَلَر کَافِر کَشَلَر نِهَرَه

فَسَنَلَر آلاي شِکَسَنَلَر زَرَه قَنَلَر جَوَشَن بَدَنَلَر تَغُولَقَه سَرَلَر

تُوپُغُون پُوشَلَر سَتُور دُوشَلَر دَرِيَا خَرُوشَلَر قَات مَر قَات

کُویَا *Domini voti compotes, Juvenes,* وَتُوقَات ایلدیلَر

Cordati, qui sunt ad instar falconis, Strenui viri, capientes tempus

(observantes pugnae tempus) hostium venatores, inimicorum captatores, qui trahunt infideles, manu hastas gerentes, acies frangentes,

loricata corpora, ferro induti viri, Casside munita capita, galeâ,

amicti, jumentorum bellicorum tergora, maris vehementes impetus

latus super latus veluti sepimentum, & custodiverunt. Hist. Sulcim.

de pugna cum Ludovico Rege Hung. ad Mohacz.

De regula *Quotiescunque*, rei qualitatem, substantivè explicante.

Non nisi ob fugam ab amphitologia ratione præcedentis regulæ, hæc observatio ponenda erat, quia in manuscriptis si-

sine vocalibus, ubi ob scribendi paritatem constructionis diversitas non reperitur, dubij haud daretur resolutio, subdistinguenti modalitas è manuscriptis vocalizatis comprehendenda est, modus procedendi per regulam *Quotiescunque* persicam notam & ordinariam, in rerum qualitate substantivè exprimenda, in manuscriptis non vocalizatis, est simillima præcedenti, in manuscriptis vocalizatis autem, in eo differt, quod cum sequens regula *Quotiescunque* non habeat se ut adjectivum qualificans, id quod præcedit, nullomodo *kesra* sed *gezma* notetur, sequentia autem duo substantiva rerum diversarum juxta notam & ordinariam regulam *Quotiescunque* Persarum exprimuntur, etsi non notentur: exemplum est in præcitatis Canonibus Ottomanicis vocalibus

insignitis, ut: قَوَاعِدِ عَرَفِيَّةٍ عَثْمَانِيَّةِ مَدَارِ صَلَاحِ عَالَمِ :

Canones gravaminum Ottomanicorum, quorum circumgyratio est tranquillitas Orbis, ad cujus imitationem, legendus est textus non

vocalizatus v. g. اُمِيدِ كَحْرِ مَقْصُودِ *spes collyrium desiderij.*

Esse potest ut in uno eodemque orationis membro, utriusque observationis lectio reperiat, ad hoc asserendum, me inducit illud orationis membrum, ut & alia quæ apud Mustapham,

Ben Gelal in Historia Suleimani secundi reperiuntur. v. g. اول

مَقَامِ بَهْشْتِ اَرَامِ si hoc orationis membrum juxta primam

observationem legero, erit اَوَّلُ مَقَامِ بَهْشْتِ اَرَامِ & significabit, *ille locus qui est Paradisus quietis*, si juxta secundam observa-

tionem, erit اَوَّلُ مَقَامِ بَهْشْتِ اَرَامِ & significabit *ille locus Paradisi quies*, lectionis diversitas eodem sensu permanente.

Advertendum ergo, quanta cum reflexione in legendi rationem sit inquirendum, ut indubia sensuum interpretatio obtineri possit.

De regula *Quotiescunque*
Turcarum.

FAteor, regulam hanc, ad syntaxim potius quam ad Grammaticam pertinere, sed quia hoc in capite de vario substantivorum ad orationem Turcarum concursu agitur, & in hoc concursu regulæ *Quotiescunque* Arabum Persarum & Turcarum præcipuam partem habeant, haud minus esse potest, quin non etiam de regula *Quotiescunque* Turcarum agatur. Duplex est igitur hæc Turcarum regula, completa & incompleta, utrique autem in solo usu turcico id proprium est, quod Genitivi casus semper primo & casus qui non est genitivi secundo loco stare debeat. Completa regula *Quotiescunque* est illa, quæ casum genitivi expressè determinat, ita ut sit manifestus & apertus, incompleta est illa cujus genitivus non est expressus sed per sequentem casum affixum pleonasticum tertiæ personæ (de quo suo loco) assumentem, talis esse arguitur. Genitivus autem sive manifestus sive occultus sit, non genitivi casum, affixo turcico tertiæ personæ vult notari, quod affixum post consonatem per ي & subinde per kesram, post vocalem per سي scribi & enuntiari solet, & præmissa hac observatione. Præscindendo à vocum origine, advertendum est, quod in turcismo, ex supposito, quod casus qui genitivus non est, affixum pleonasticum tertiæ personæ turcicæ assumat, genitivus tunc expressè poni videtur, cum id quod in genitivo non est, connexionem quadam specificâ, ad id substantivum quod in genitivo est, referatur, seu à notis nobis linguis similitudine petita: si in germanismo & Italismo per articulorum adminiculum hæc regula stare possit, eadem ratio & pro turcismo stare posse videtur. ut

دَرِيَانَكِي

طُورِلُوْر دَرِيَانَكْ صُويِ Das Meer, Wasser ist gesalzen/

L'acqua del mare è salata. Aqua maris salsa est de

mir. mund. Item ibid طَاغَكْ يُولِي ضِيَقْ اِيْدِي

strada del monte era stretta der Weeg des Bergs ist

eng gewesen *Via montis angusta fuit* شَرْكْ اُورْتَايَسْنَدَه

In Urbis medio quidam magnus fluvius est. بِرْ اُولُو اِيْرَمَقْ اُولُوْر

Col. Isl. Item ibid. اَكِيْنِيْن بِيْتَسَه بِرْ اَخِرْ كَسْنَدَكْ *si alicujus*

alterius satum meteret. ibid دَلْدُرْ مَقْبُولْ دَعَايِي كَا فِرْلَرْكْ

Infidelium preces non sunt acceptae. At è contra, si substantivum illud quod in genitivo non est, ad substantivum quod in genitivo esse debet, genericè seu in abstracto referatur, affixum pleonasticum prædictum equidem assumet, & quod in genitivo esse deberet, ad genitivum non transibit, sed in suo themate permanebit, seu demum ex prædictis linguis similitudine petita, si Germanus per Ein & Italus per uno in hac regula se juvent, genitivi casus non exprimetur, sed in suo themate permanebit, ut

لَكِنْ اَنْكْ اِيْچِيْنْدَه بِرْ يُولُوْ طَاشْ وَاْرِيْدِي صَنْدَقْ

Ma didentro vi era una pietra, quanta è جَتْدَسِي دَلْدُوْ اِيْدِي

una cassa della statura d'un huomo. Aber darinnen ist ein grosser Stein gewesen / so groß als ein Rüsten der Statur eines Menschen. Verum in eo magnus quidam lapis erat, quanta est ar-

ea *filius Statura humana. de mir. mund. Item ibid.* قِبْلَانْ دَرِيسِي

La pelle d'une tigre avanti. دِبَاغْتْ اُولْتَادِيْنْ كُلِّي نَجَسْدَرْ

che sia concia, è tutta impura die Haut eines Tigers-Thier/ ehender als sie außgearbeitet wird/ ist sie gang Unrein/ Pellis

tigridis priusquam in corium concinetur, est tota impura اَوْنَه

In domo quadam in qua کِه عَوَرْتْ دُوشَكْ خَايْنَلِغِي اَيْلِيَه

femina proditionem lecti facit id est: in domo in qua femina adul- terium committit

Nomina propria Virorum & Feminarum eorundemque munerum seu officiorum item Locorum, Montium, Urbium, Regionum, Insularum, genitivi terminationem non suscipiunt, nisi ratio specificationis ad hujus terminationis susceptionem adigat; & nomen quod ad genitivum cadere non debet, affi-

zum pleonasticum assumit, ut اِسْحَقْ نَسَلِنْدَنْ يِعْقُوبْ پِيغمَبَرْ

Estirpe Isaac Jacob Propheta de int. ment. رَسُوْلُ اَللّٰهِ صَلَّيْ

Tempore Propheta D E I super. اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَامْ زَمَانِدَه

quem & benedictio DEI fuit ibid. پَادِشَاهْ حَضَرْتَلَرِي جَمَلَه

امُورْ سُلْطَنَتِي وَاَحْوَالِ مَمْلَكَتِي مُكُورْمَكَه صَدَرْ عَظِيْمْ

Rex ejusdem Majestas res regni حَضَرْتَلَرِيَه تَقْوِيصْ اِيْتِيَشْدَرْ

ins-

minis omnes, & negotia imperii sui, dignitati Supremi Vizirij ad in-

spiciendum commisit. Chur. et. Item جزیره خلقي اسکندر

Insula populus ad Alexandrum venit. Ast ubi ratio spe-

cificationis accedit, genitivi terminatio exprimitur, ut طوقانندن

صکرة داخي تا ابرا هيته دکن لاجرم که اول جانيه توجه

ايدوب عبادت ايدرلردی کرچکم تواتر واريديوکي معلوم

دکل اما قياس بونی کوشترور که بويله اوله تانم ابراهيم

پيغمبر اوغلي اسعيل آتاسي هاجرايله يله که خاتونسي

ساره نکی اقداسي والحاحيله تا اول بيره يراقف واقع

اولمشدي Post diluvium etiam usque ad Abrahamum, dubium

non est, quin ad illam partem vultum converterent & orationem

facerent, etsi ignoretur, quod successio (rei continuatio) fuerit.

Verum id opinio exhibet, quod ita sit, donec contigit ut Pro-

pheta Abrahami filium Ismaëlem una cum matre ejus Agar ad

instantiam & compulsionem Domina ejus Sara ad eum lacum proj-

ceret. de int. mentis ساره نکی خاتونسي Domina ejus Sara est

specificatio personæ.

Nonnunquam autem ut hîc insinuaturn est, affixum turcicum pleonasticum tertiæ personæ, sola kesra notari solet, ut سَنَكْتِ

أَوَّلَ عَمَلَةٍ جَوَابُكَ نَهْ اِيَسَهْ اَنَكْتِ دَخِي جَوَابِ اُولُورْ

Responsum tuum ad eos defectus, quaecunque sit, erit ejus etiam

responsum. Col. Islam. Item ibidem هُوَ كِتَابُكَ مَقْصُودٌ Hujus li-

brî intentio est. أَوَّلَ قَاضِي حُكْمِ اَوَّلِي اُولَدُوغْتَدَنْ ex eo,

quia illius judicis sententia, præstantior fuit. Col. II.

اِي رِسَالَتِ چَرِيخِ اَزَرَهْ مَاهِ قَابَانْ

اِي شَرِيْعَتِ عَرْشِ اَزَرَهْ شَاهِ سَلْطَانْ

O Prophetia caelestis orbis, propter semitam fulgentis Luna.

O à DEO & Phropheta promanantis legis solium, ob semitam Regis Dominantis.

Hæc regula Quotiescunque & verbis (quoad id quod juxta regulam turcicam genitivi casus esse debet) communicabilis esse videtur, si circumscriptio rei per verbum, se ut nomen habeat,

v. g. بَرَكْسَنَهْ عِلْمِ مَجْلِسِنَهْ حَاضِرْ اُولُسَهْ بِيَكْتِ كَزْ حَجِّ بِيَكْتِ

si quis in con- سَلَفِ اَزْ اَوَّلِ اَيَلِيْشِ ثَوَابِيْنِ بُولَهْ

sessu scientia præsens fuerit, ac si mille vicibus peregrinationem & mille vicibus in bello fuisset, & mille mancipia eliberavisset, mercedem ejus inveniet. Col. III.

Dicitur ثَوَابِيْنِ istud affixum ad

ثَوَابِ

ثَوَابٌ *merces* arguit, præcedere debere genitivum, qui cum non videatur, & sint verba finita, dici debet, quod occultè subiutelligatur *harum actionum merces*, verum è contra dici potest, affixum, esse pronominis possessivi loco, & significare *mercedem suam inveniet* quod etiam rationabile esse videtur.

Stare potest & integra sententia pro parte illa regulæ *Quotiescunque* turcicæ, quæ in genitivo esse debet, ut كَفَّارُ أَصْحَابِ

سَقَرُ وَ سَعِيرِي جَهَنَّمَ يَصْلُونَهَا فَيَسُ الْقَصِيرُ جَانِبَهُ اِيضًا

أَيْلَدِي *Infideles, incolas inferni & urentis ignis (affet eos infernus) ad partem loci afflictionis, pervenire fecerunt.* Hist. Sulcim-
فَيَسُ الْقَصِيرُ est sententia Alcorani.

Quid circa casus terminationes & postpositiones
ad regulam *Quotiescunque* concurrentes, sit
abseruandum.

SI regula *Quotiescunque* sit purè turcica, tunc casus & post-
positio turcica, junguntur illi termino, qui non est genitivus,
ita ut immediatè suo termino, ad quem pertinent ad hæcant, ut :

لَا جَرَمَ كَوْنُكَ كَوْنَهُ رُتِبَتِ وَ حُرْمَتِي مُرْتَفَعٌ اُولَدِي وَ

أَبْشَاهُ وَ سِيَاهُكَ قُلُوبُهُ عُرُوقُهُ تَبَامُ يُولُ بُولَدِي

absque dubio de die in diem illius dignitatis gradus & honor fuit eleva-
tus & ad Regis & ad exercitus corda penetravit, progressuque
suo, perfectionis (perfectam) viam invenit. Hum. Nam, videtur in

inter-
mino ad quem propriè pertinet. Item اَيْتَشَبُوْبُ quod dativus seu postpositio sit in
أَصْلًا فَإِنَّهُ اَيْتَشَبُوْبُ Item اَيْلَهْ دِيْزْ دَنْگِرْ نِيْ عَصَا سِيْلَهْ اَوْنْ اِيْكِيْ
صُكْرَهْ حَقُّكَ اَمْرِيْ اَيْلَهْ دِيْزْ دَنْگِرْ نِيْ عَصَا سِيْلَهْ اَوْنْ اِيْكِيْ
Cum nullum fructum faceret, mandato DEI Ma-
re Nili (mare rubrum) baculo suo, duodecim in locis percussit,
de int. ment. حَقُّكَ اَمْرِيْ اَيْلَهْ per se patet, postpositio-
nem esse penes suum terminum. Ita & ubi genitivus occul-
tus est, ut : حَقِّ جَلِّ وَ عَلَا كُنْدُ وَ لَطِيْفَتَنْ : Ex gratia ipsius
DEI magnificati & excelsi. Par ratio & in mixto persico-turcico بُوْ

De latitia ha-
bitationis hujus mundi, nullam oblectationem percepit. de int. ment.

Alia ratio est in concursu regulæ arabicæ Quotiescunque, in
qua, postpositio turcica, termino ad quem pertinet non jun-
gitur, quia terminus ad quem pertinet, non est genitivus, dat
attamen huic regulæ principium, & genitivum suum sibi vult
immediatè connecti, ita ut postpositio ultimo loco, seu post
genitivum regulæ collocari debeat, ut : هَرْتَهْ عِبَانُ اَللهِ :
Attendite illi rei, quæ servis DEI utilis
erit Gem. Hist. quiescens, quæ est dativi turcici terminatio, quod
est عِبَانُ, non suo termino, sed alteri اَللهِ qui genitivus est, adj-

icitur. Item وَ حِكْمَةُ اَللهِ دَهْ اَنْدَهْ كِرْ وَ بَرِيَّتُ اَللهِ يَا يَزْدِيْ
Per

Per DEI sapientiam, ibi demum quadam Domus extructa fuit de int. ment. **عَسَاكَرُ مَوْرُ شَار وَ سِتَارَةِ مَقْدَارِ مُوَحَّدِينَ اَيْلَه يورويوب مَاه مَبَارَكِي دِي الْقَعْدَةُ نَكِّي اَوْن طُغُوزِ نَجِي كُوِي كُفَّارِ خَاكِسَارَةِ** *Cum Excertit in unū DEUM credentiā fluct^o numero & tot quot sunt stella, progrediebantur, & decimā nonā die benedicti mensis zilkaade ad locū propinquum abjectis Infidelibus descendit Hist. Sulcim. اَيْلَه cum spectaret ad fluctuum numerus & tot quot sunt stella & postponitur genitivo in unum DEUM credentium.* Item **اَحْيَاءُ عُلُومِ الدِّينِ دِه** *In vivificatione scientiarum fidei دِه* postpositio post genitivum. At in arabizata regula Quotiescunque completa, non nunquam & præpositiones arabicæ locū habent, ut **اِيْدُنْكَرْ فِي سَبِيلِ اَللّٰهِ مُجَاهَدَه** *Qui in via DEI bello sacro attendunt. id est : qui militant propter DEUM & legem ejus de int. ment.* In persica regula Quotiescunque idem contingit quod apud Arabes, nam casus principij hujus regulæ, est ille qui non est genitivus, & quia immediatè genitivum appetit, casum seu postpositionem suam, ad casum qui genitivi est, remittit, ut: **اِي مَلِكِ جَرِّصِ شَوْمِ بَنِي بُو دَامِ مِخْنَتَه كَرَفَتَارِ اِيْتَدِي** *O Rex infausta aviditas me ad miseriarum rete comprehendit. Hum.* Nam. dativi terminatio ad **دَامِ** rete pertineret. Item ibid. **بَنِ سَنِي اَيْلَه** *Te animi candore amo* postpositio ad **خُلُوصِ** pertinet.

Per regulam *Quotiescunque* persicam meæ observationis, nonnunquam Turcæ suum genitivum occultum insinuant.

HÆc regulæ *Quotiescunque* species, ab alijs diversa, observationi meæ in regula *Quotiescunque* persica, non est absimilis, quia ille ipse casus qui ي kesra aut ۛ notatur, est genitivi casus, in eo autem est differentia, quod casus qui sequitur, & non est casus genitivi, affixum turcicum tertiæ personæ pleonasticum assumat, Usus autem ratio, est concursus adjectivi partitivi quod unum ex multis significat, illudque suæ regulæ turcicæ *Quotiescunque* taliter annectere solent. ut ab hîc sequentibus exemplis edocemur.

قچن صاجي آلدن چقسه *Quando de alicujus Possessoris manu exi-*
verit. Videtur quod صاحب Possessor, Dominus ut genitivus, ي
 literam suscipiat, & آل manus affixum pleonasticum turcicum
 tertiæ personæ assumat. Item پر ایسه علم مجلسنده حاضر اولسه *si quis in confessu quodam scientiæ præsens esset de int. ment.*
 علم scientia, ut genitivus kesram suscipit & مجلس confessus affi-
 xum pleonasticum turcicum tertiæ personæ. میت و صیتي یتیه *Ne alicujus defuncti testamentum absumatur* Can. Ottom. میت de-
 functus, ut genitivus cū kesra, و صیتي testamentum cum affixo
 pleonastico tertiæ personæ. Itē حق تعالی حضرت لطف کرمندن *excelsi, per alicujus beneficentia sua gratiam, ab hujusmodi tormen-*
 بونگت کبی عذابلردن ایمان آهین صغلیه *tis, Fideles conservet.* Col. Ilam.

De

De diverso concursu nominum substantivorum,
nunc ad regulam *Quotiescunque*, nunc anthoritate, ad
nomina composita referendorum.

*Regula Quotiescunque, seu composita, juxta
regulam notam & ordinariam
Persismi.*

Pura Arabica substantiva.

وَرَقَّةٌ وِدَانٌ *Epistola seu pa-*
gina amicitiae رَقَّةٌ وِدَانٌ *status hostilitatis*
سُدَّةٌ سَعَاتٌ *Porta felicitatis.* عَرَصَةٌ جِهَانٌ *campus pugnae, precipue pro re-*
ligione.

Composita juxta hanc regulam sumenda, anthoritate fulta.

أَمْرٌ عِلْمٌ *Princeps vexilli si-*
ve supremus vexillifer وَكِيلٌ خَرْجٌ *Domini sive Patroni beneficii,*
qui beneficiis afficit, benefactor.

Substantiva Arabico-Persica,

عِلْمٌ زَمِينٌ *facies aut superficies terra,*
Geographia عَرُوسٌ جِهَانٌ *sponsus orbis, id est ver seu vernale*
tempus. طَعْمَةٌ تَيْغٌ *Collectio exercitus* جَمْعِيَّتٌ سِيَاةٌ *esca gladii & in plur.* حَدَائِقُ تَلَارُزٌ *Horti florum*

شَقَائِقِ سَبْزِه رَا *Loca viridiorum.*

Composita juxta hanc regulam sumenda,
authoritate fulta.

مَجْلِسِ رَزْمِ *Majestas Regis* حَضْرَتِ پَادِشَاهِ *Colloquium belli*

حَضْرَتِ خُدَايِيكَانِ *Majestas Imperantis.*

Substantiva Persico - Arabica.

بَارَانِ أَجَرُ *Sol imperij vel sol prosperitatis* آفتابِ دَوْلَتِ

بِرْ اَقْدَامِ *brachium animositatis & sollicitudinis* اَقْدَامِ زُورِ *imber fatalitatis*

شِكَارِ اَعْدَا *venatio hostium id est dispersio & captura hostium,*

خُورْ شَهِيدِ ظَفَرِ *sol victoria* چَرَنِ *velum praedestinationis* تَغْدِيرِ

مَارِ بَدَنِ *Corpus serpentis seu fistula tormenti bellici, annon quod vulgus colubrina appellat?*

Composita juxta hanc regulam sumenda,
authoritate fulta.

سَرْحَتِ *Locus protectionis* کَاهِ حَيَايَتِ *Capitale opum* سَرْمَالِ

سَرِ عَسْکَرِ *caput termini seu finis termini, id est confinium*

عَسْکَرِ دَرِيَا مَوْجِ *exercitus* دَرِيَا مَوْجِ *fluctus maris*

fluctus maris.

Sub-

Substantiva purè Persica.

خَاكِي پَاي *Domus DEI seu templum Mècce* خَانْدَه خُدا
 كُوه بَارَه *murus montis id est murus ad instar montis,*
 شَبِيخُون *Nox sanguinis id est pugna seu invasio nocturna,*
 يَارِ جَان *amicus animæ id est amicus* نِشَانْدَه تِهَر
 لَبِ دَرِيَا *labrum maris seu litus maris.*

Composita juxta hanc regulam sumenda,
 auctoritate fulta.

آتشِ جَنَك *ignis belli seu ardor pugnae* پَايِ شَاهِ زَمِين
 سَرَاپَرْدَه كَرْدُون *Cortina caelestis or-*
 پَانِي سَرِير *pes seu insum solij.*

Regula *Quotiescunque* seu composita
 juxta regulam Persisimi à me
 observatam.

Purè Arabica substantiva.

سَعَادَتِ اِثَار *Felicitatis monumenta aut*
 نِصْرَتِ مِاثَر *existimatio, Victoria vestigium indicans*
 نِصْرَتِ قِصْب *Fidei Bellatores Victoria fors seu fortuna*

vita extensio, delinorum typus سَعَادَتِ آمَانِ *felicitatis desideria.* شِعَارِ

Composita juxta hanc regulam sumenda,

authoritate fulta.

Mundi amor رَبِّ عَالَمِينَ *gregis Dominus, sub-* دُنْيَا مُحِبِّ

ditæ Dominus مَانِ صَاحِبِ *scientiæ Possessor* عِلْمِ

tiarum Possessor. سَيِّدِ

Notandum est, quod cum in concursu substantivorum ad regimen concurrentium, quoad regulam Quotiescunque ab arabismo receditur, quod, regula Quotiescunque ad persismi regulam Quotiescunque cadat, quod in persismo sit magis latè patens, quia in regula Quotiescunque persica, terminus Arabicus & terminus persicus, ejusdem rationis sunt, quod in regula Quotiescunque Arabica esse non potest, quia illa solos terminos purè arabicos sibi exposcit.

Substantiva Arabico-Persica

victorie terminus ظَفَرِ الْفَتَا *victoria nuntium* نُصْرَتِ بَيَانِ

Militiæ Praefectus, ظَفَرِ نِشَانِ *victoria signum* ظَفَرِ نِشَانِ

felicitatis finis سَعَادَتِ پَنَاهِ *felicitatis asyllum* سَعَادَتِ فَرْجَامِ

Angelorum nidus id est Porta Ottomanica v. g. مَلَايِكَا أَشْيَانِ

Porta, Angelorum nidus Hist. Suleim. اسْتِنَانِ مَلَايِكَا أَشْيَانِ

Com-

Composita juxta hanc regulam sumenda,
authoritate fulta.

عالم قاطب, *mundi asylum* عالم پناه *Pacti diploma* عهد نامه
Bibliotheca کتابخانه *descensionis locus* منزلگاه *mundi radius*
ca. &c.

Substantiva Persico - Arabica.

پیش آتار *serpentis forma* مار شل *Ferri vestis* آهن لباس
پشت ایشار *Regis justitia* پادشاه شریعت *Paradisi vestigia*
felicitatis خوشبختی آتار *fluctuum numerus* مور شمار *latitia oblatio*
vestigia

Composita juxta hanc regulam sumenda,

authoritate fulta.

ستاره *belli bucca* *seu* *tormenti bellici bucca* *ignis bucca* *sive* *os* *seu* *tormenti bellici bucca*
stellarum quantitas ستاره مقدار *stellarum aspectus* منظر
ensium cingula, vulgo *gladi pendia* *seu* *balthei* *quibus gladii dependent.* *ignis scaturigo* آتش منبع

Substantiva purè Persica.

کیمتی *Mundi ornator* کیمتی آرای *luna splendor* ماه قاطب
Draco ازدر آشوب *belli gnarus* رزم شناس *Mundi expugnator*

آژدرِ فغان *belli seu pugna tigris* جنگی بَهر *tumultus*

Dracōis eiulatus id est tormenti bellici, آفتاب چهره *facies solis*.

Composita juxta hanc regulam sumenda,
authoritate fulta,

روزِ پُوت پَرست *Idoli cultor* پُوت پَرست *tumultus maris seu seditio* دَریا آشوب

کَنّا کَنّا *peccati factio seu peccandi consuetudo* تَاری *diei liber* قامة

شجر آغ *noctis lucerna* جان آزار *anima cruciator* شجر آغ *aut habitus*

جان شکار *anima prada* جان شکار *id est temerarius* جانبا *id est seductio*

A me observata regula persica Quotiescunque, tum exemplorum authenticorum quantitate, tum sensuum intelligendorum necessitate, ita stabilita est, ut studiosus Lector eam Meniskianarum lectionum ope, expugnare non possit, quin immo sibi cognoscendarum Meniskianarum opinionum, intercurrentium seriem, faciem lucidissimam disposuerit.

De concursu substantivorum ad formandam regulam Quotiescunque Turcarum.

Prædictus substantivorum juxta Arabum Persarumque regulam Quotiescunque concursus, est frequentissimum quoddam nominum accidens, quod ad elegantiores, magisque politam turcicam orationem concurrere solet, ita ut regula turcica Quotiescunque Turcis propria, in ipsis scriptis turcicis sit sequioris ordinis, ejus natura autem est, ut & arabicos & persicos terminos, sive turcicis suis terminis jungantur sive non jun-

jungantur, admittat ! dando illis declinabilitatem & alia sua requisita turcica, nec adeo multis compositis ex sua regula *Quotiescunque* gaudet, cum arabicis & persicis compositis abundet : rem juxta ordinem examinabo, regulæ autem *Quotiescunque* qualitas in syntaxi, suo loco reperietur.

Juxta regulam *Quotiescunque* cum genitivo,
& affixo manifesto.

Pura Arabica substantiva.

مَنْكُورْتِجْ *Muniminis cura & custodia ne* قَلْعَةُ نْكَ حِفْظُ وَ حِرَاسَتِي
ظَرْفَلَرِينْدَه مَتُوجَهْ أُولُوبْ قَلْعَةُ نْكَ حِفْظُ وَ حِرَاسَتِي اَلْبِجُونِ
يَرْمِقْدَارِ يَكْتَجَرِيلَرْ اَيْلَه اَيْلَبَصَانْ سَتَجَاغِي بَكِي حَسَنَنْ
يَكِي نَصَبْ أُولُونُوبْ حَضْرَتِ پَادِشَاهْ كِهْتِي كُشَا نْ دَوْلَتِ
وَاقْتِبَالِ اَيْلَه كُوجُوبْ آسَكِي بُدُونِ جَوَارِينَه نُزُولِ اَيْتَدِيلَرْ

Cum ad partes Vienna sive Austria progredieretur (Solimanus) pro cura & custodia arcis (Budæ) cum Jenitscheris aliquot, Ilbesani supremus Vexillifer Hasan Begus fuit constitutus, Majestas autem Regis, orbis domitoris, una cum prosperitate fortunaque sua progressus, ad antiqua Buda districtus, castra metatus est. Item

حَقِّ تَعَالَى نْكَ فَرَايِضِي *DEI excelsi mandata observatu necessa-*

فَقْرَانْكَ مَعِيشَتِي *Populi Director* وَ قَوْمُكَ مَرْشِدِي *Pauperum*

سَعَادَتُكَ لِقَاسِي *Felicitatis vultus sive occurfus*

مَحْبُوسُكَ أَحْوَالِي *populi protectio* خَلْقُكَ حِرَاسَتِي

sive in carcere detenti.

Pura Arabica Substantiva juxta regulam

Quotiescunque turcicam, cum genitivo occulto
& manifesto affixo.

Procere regni ملك امراسي habena voluntatis عنان ارادي
dispositio DEI حق تعالي تقديري, Mundi amor دنيا محبتي
lumen intellectus. عجز نور عي excelsi.

Substantiva Arabico-Persica, juxta eandem

regulam, cum genitivo & affixo
expresso.

Subjugatorum tentorium حصار گامرداني متهوره نكش چادري

Muniminis milites تاري تالنگ perfectione pradi opus.

Alia cum genitivo occulto & affixo
expresso.

Mercatus parata نقد بازاري locus animalium حيوان تاري

Pater incontaminata virginis قاضي دفتر ي باكره اتاسي pecunia

Judicis album.

Substantiva Persico-Arabica cum genitivo
& affixo patente.

attributum seu وصف هنرمند گي perfectio servi بنده نكش كمال ي

descriptio virtute pradi شرفي دونمانگي familia nobilitas

violentia morum. خويگي قهر ي

simi-

Similia cum genitivo occulto &
affixo patente.

فِرْسْتَه دُڭْکِ *fraus fori* حِيلَه سِي *Dominus Colonia* تِهْيَا رِصَاحِي

Pura Persica substantiva cum genitivo &
affixo patente.

فِرْسْتَه دُڭْکِ *Quotidianum stipendium militis* سِيَاهُڭْکِ رُوزِي

رِڭْکِ *Regis miles* پَارِ شَاهُڭْکِ سِيَاهِي *dignitas Angeli* جَاهِي

Similia cum genitivo occulto & affixo
patente.

خُدَا *mundi expugnator* جِهَانِ سِتَانِي *Epistola Regis* شَاهِ نَامَه

خَانَه *Domus DEI*

Substantiva Arabico-Turcica juxta eandem
regulam cum genitivo & affixo
patente.

جَنَّتْکِ قَبُوسِي *Porta Paradisi* اَڭْکِ قَصَبَه *aqua Oppidi* صُوي

حَيَوَانْکِ اَتِي *caro animalis*

Alia cum genitivo occulto & affixo
expresso.

دِيَسِ قِيَامَتِ کُونِي *dies resurrectionis* هَوَايُوزِي *Aëris facies live qualitas*

دُنْيَا سَوُکُوسِي *mundi amor, &c.*

Substantiva Turcico-Arabica juxta eandem
regulam cum genitivo & affixo
patente.

طاشنى *lumen oculi* كوزنى نوري *nomen DEI* تشرينكى اسمى
lapis proprietas. خاصه سى

Alia cum genitivo occulto & affixo
patente.

صولندتى *lux cordis* كوتل نوري *potentia manus* آل قدرتى
aqua sapor. كوتلى أهلى *Calicola.*

Substantiva Persico-Turcica juxta eandem
regulam cum genitivo & affixo
patente.

چادرنى *tentorij tegmen* اورتوسى *peccati caput* كناهكى باشى
بوستاننى *ager equitis militantis* بگچيسى *horti custos.* تارلاسى

Alia cum genitivo occulto & affixo
patente.

سپاه *superficies maris* دريايوزى *Vir colonia* تيمارارى
Vinea fractio id est vindemia باغ بوزومى *ordo militum* اوجاغي
domus anima id est : praecordia. جان آوى

Sub-

Substantiva Turcico - Persica juxta eandem
regulam cum genitivo & affixo.
patente.

virginis vultus قُرْتُ جَهْرَه سِي
nigredo oculi كُوزُ قُتْ سِيَاهَه سِي
odor floris چِيْتَنُكْ بُوِي سِي

Alia cum genitivo occulto & affixo
patente.

Portae Residens قَبُو كُنْخَدَ اَسِي
pupilla oculi كُوزِ يَتِكِي

Substantiva purè Turcica cum genitivo &
affixo patente.

pellis asinae دَرِي سِي
radix orbis آغَا جُكْ كُوكِي
Persona oculus كَشِينُكْ كُوزِي

Alia cum genitivo occulto & affixo
patente.

dolor oculorum كُوزِ آغْرِ يَسِي
frustum plumbi قُورُشُكْ بَارَه سِي
Praefectus navis كَمِي بَاشِي
dolor capitis بَاشِ آغْرِ يَسِي

Observationes

PRima, videtur in manuscriptis vocalizatis, quasi affixum
tertiæ personæ turcicum in kefram mutari possit, talia enim
exempla in libro Columna Islamitni dicto, obuia habui;
Z.2 quod

quæ v.g. sic vocalizantur est *حَقَّ تَعَالَى حَضَرَتِ* duob' enim modis, hoc orationis membrum interpretari potest, *vel DEI excelsi Majestas* quod esset juxta regulam *Quotiescunque* turcicam cum genitivo occulto, & mutato *ي* affixo pleonastico in *kesram*, *vel DEUS excelsus ejus Majestas*, quamcunque interpretationem elegeris, id semper verificabitur, quod *kesra* posita sub ultima litera termini *حَضَرَتِ* id est *حَضَرَتِ*, vel capiatur pro affixo pleonastico præcedentis occulti genitivi, vel quod affixum tertiæ personæ subintelligatur, quocunque demum modo sumpseris, semper erit verum, quod *kesra* pro *ي* affixo tertiæ personæ sit capiendum, sed quod pro affixo pleonastico stare possit, probatur ex eadem Columna Islamismi hoc exemplo:

فَرَقَانُ كَلَامِ حَقِّ كَلَامِ اللَّهِ *Verbum Furcani* (Alcorani) *verum*

verbum DEI est. Crediderim attamen, quod id, in manuscriptis vocalizatis, potius quam in non vocalizatis, locum habere possit, nihilominus si tale quid in manuscriptis non vocalizatis accideret, & ob similem rationem lectio difficilis cuaderet, forsan hæc observatio, quid luminis adferre posset.

Secunda, circa terminum arabicum *أَهْلِي* *Dominus, Possessor* notandum est, quod si regulam *Quotiescunque* persicam sequatur, in regimine primo loco ponatur, & *ي* *kesra* notantur, ut *أَهْلِي بِرَهِيْزِ* *Possessor scientiæ* *أَهْلِي* *Possessor temperantiæ*. Quod si ad regulam *Quotiescunque* turcicam transeat, in regimine postponitur genitivo substantivi, sive aperto sive occulto & post *ي* *ي* pleonasticum assumit, ut *إِخْلَاصِ أَهْلِي* *Possessor libertatis* *أَهْلِي* *Calicola*.

Ter-

Tertia, quod quamvis (ut in declinationibus visari sumus) nomen quod in constructionibus ultimò locò collocatur & turcicam declinabilitatem & affixa & postpositiones assumat, kesra genitivi regulæ *Quotiescunque* constantissimè in sibi debito loco maneat, & regula *Quotiescunque* nihilominus conservatur, ut, *پس پنه جالب حقدن* *sed demum ex parte DEI Col. Islam.*
آندن حجاب عرته اير شجّه *Inde donec ad velamen honoris perveniat Col. Isl.*

Quarta, quod nominum ad instar regulæ *Quotiescunque* compositorum pars prima, plerumque pro genitivo sit capienda, nisi pars secunda sit verbalis, cujus prima pars juxta verbi casum sumenda erit, cujus rei exempla subiungo : capienda v. g. pro genitivo: *عالم تائب* *Mundi asylum*
عسكر جهان ستان *orbis expugnator*
دريا شكوه *militis multitudo sive exercitus multitudo*
دشمن ستان *maris pavor seu potentia maris magnitudo*
شکارگاه *hostis venatio*
عدو شکار *hostis captor*
locus, &c.

Composita quorum pars altera est verbalis, id quod verbale est, perfectæ originis esse solet v. g. *عالم کشا* *mundum aperiens seu expugnans*
جهان دار *mundum capiens*
جهان *auxilium tenens*
نما *mundum ostendens.*

Quinta, est quidam substantivorum concursus, qui composita non constituit, sed juxta regulam, *Quotiescunque* Turcarum sumendus est, ob figuræ similiter desinentis elegantiam, genitivi occulti manent, & finale substantivum, affixum pleonasticum assumit, ut

فَتَّانٌ شَرِيفٌ عَالِي شَانٍ سَامِي مَكَانٍ سُلْطَانِي

طَغْرَايِ غُرَايِ جِهَانِ سِتَّانِ حَاقَانِي حُكْمِي أَوْلَدْرَكْ *Signifi-*

bilis excelsæ conditionis, regie & eminentis dignitatis, notæ in-
elyta, orbis expugnationis, Principis Principum, imperium, hoc est.

Recensentur quatuordecim modalitates, per quas se prædictæ regulæ *Quotiescunque* comiscere solent, & eorundem inter se differentia.

CAusa harum commixtionum esse videtur, aut elegantia construendi, aut, de regula una *Quotiescunque* in alteram sub diversa modalitate casus, aliaque est regula *Quotiescunque*, simplex, alia duplex.

Simplex, est cum in oratione una sola regula *Quotiescunque* reperitur, duplex est transitus de una regula *Quotiescunque* ad alteram.

Mixtiones simplicis regulæ *Quotiescunque.*

Prima mixtio, est arabico-turcica, nempe de quasi perfecta arabica, in secundo termino ad turcicam labens, ut

صَاحِبٌ سَعَادَتْدْرَكْ رُسُولُ اللَّهِ قَائِمٌ مَقَامْدْرِي *Possessores*

felicitatum, qui Apostoli DEI, Vicarij, de int. ment. Hujus commixtionis causa, esse videtur scribentis optio, cui Pseudopphetam per arabicam linguam, ut suæ sectæ sacram, Prophetam DEI appellare placuit, sed quia totali arabicæ constructioni inhaerere, fuit.

fuiſſet totalis à turcica ſyntaxi recessus, qui procedendi modus apud Turcas, pro vitioſo habetur, ne in hoc ſyntacticum vitium rueret, in ipſius regulæ *Quotiescunque* arabicæ terminatione, turcicâ terminatione ſuccurrit, ut eam per additionem affixi pleonaſtici, ad caſum qui genitivi non eſt, ad turcicam ſyntaxim traheret, qui conſtructionis modus, apud Turcas pro elegante habetur.

Secunda mixtio, ſupponendum prius, quod Turcæ contra Arabū regulam, nominativum ſanū pluralis arabici, perſæpe ex oratione ſua excludant, ejusve loco giarro ſeu Genitivo ejusdem pluralis utantur, hoc ſuppoſito, non obſtante igitur, quod absque hoc caſus pluralis arabici ſit giarrus, ſed ad genitivum referibilis, præcedens terminus attamen, ي literam, keſram aut

Perſarum, more aſſumit مُصْطَفٰى عَلِيّين Electus illuſtriū id eſt elect

inter illuſtres de int. ment Item ibid مُسْلِمِينَ milites

muslimorum وَآخَر سَائِرُ غُرَاةٍ مُسْلِمِينَ si alij milites muslimani.

Præter hoc quod ſit genitivus pluralis arabicus, debet etiam arguitivè per præcedens ſubſtantivum arabicæ originis, juxta notam & ordinariam regulam *Quotiescunque* perſicam, inſinuari, cujus regulæ uſus, ſtare poteſt, ſi regula *Quotiescunque*, ad aliud regimen non ſit referenda.

Tertia mixtio eſt quod id, quod genitivi caſus eſſe debet, ad arabicum caſum giarri cum articulo اَل cadat, finis regulæ arabicæ *Quotiescunque*, ſed plerumque adjectivo intercedente, ut,

قَدْ مَانَ وَاجِبُ الْأَعْدَانِ Mandatum neceſſaria obedientia Col. III. quaſi mandatum cujus obſervatio eſt neceſſaria. Hæc regula Quo-

Quotiescunque locum habere videtur, cum quis circumscriptionis ambages evitare cupit, nec ad aliud regimen est trahibilis.

Quarta mixtio, consistit in positione principij regulæ *Quotiescunque* persicæ notæ & ordinariæ, & in positione finis regulæ turcicæ *Quotiescunque*, quod est ي vel kefra vel ة loco pronominis tertiæ personæ pleonasticæ, ut آمَا طَلْمَة شَهَادَتِي

مَا طَلْمَة vel آمَا طَلْمَة شَهَادَتِ بَوَاوَلَة vel بَوَاوَلَة

خَزِينَة عامره پادشاهی Verum, hoc sit verbum testimonij omnes tresmodi ex lib. int. ment. Item ibid. خَزِينَة عامره پادشاهی

Theaurus excultus Regis Item اِنْتِهَاء بَنْدَة بیوجوون Signifi-

catio servi sine existentia id est servi minimi. Hæc, regula est ad tollendam constructionem bonam syntacticam, regulæ *Quotiescunque* turcicæ, dissonam autem, quæ ad consonantiam redigitur per regulæ *Quotiescunque* persicæ notæ & ordinariæ principium, quod est, casus non genitivi, & per affixum pleonasticum turcicum, per ي aut kefra, post ultimam litteram casus qui est genitivi, & alio regimine carere debet.

Quinta mixtio, exhibet regulam *Quotiescunque* observationis meæ, etiam præcedente signo notæ & ordinariæ regulæ, ut, è manuscriptis vocalizatis colligere potui, v. g. اَنْوَاعِ دُرَرِ

اَنْوَاعِ دُرَرِ اصْنَافِ غُرَرِ تَحِيَّاتِ ita in lib. de int. ment. apparet utiq;

quod اَنْوَاعِ sub ع kefram suscipiat, ut indicet subsequens esse genitivi casum, nempe دُرَرِ plur. num. margarita, unio-

nes

nes magni, & hic ipse terminus plur. num. qui sub ultimo, kes-
ram habet, genitivi casus est, propter præcedentem kesram in
أنواع: quaestio nunc est: cur ergo in termino كَرَرٌ ultimum,

kesra notetur? an ut sequens صَلَوَاتٌ apprecationes genitivus es-
se intelligatur, ita ut latina interpretatio cadat *species margaritarum*
apprecationum? hiulca, & quasi sine sensus translatio
foret, cum ergo notum sit, quod apud Turcas, verbum sub-
stantivum *sum*, sæpius subintelligatur, etsi non ponatur, ra-
tioni valdè consentaneum erit, quod *Species margaritarum sint*
apprecationes dici debeat, apparet ergo, quod licet prius nomen
kesrâ notetur: hinc tamen nihil plus, quam regula à me ob-
servata inferri possit, & pars altera sensûs ad huius imitationem,
quia eadem ratio pro ea militat: *species illustrium candorum*
sint benedictiones, ita ut totius sensûs cursus sit: *Species marga-*
ritarum sint apprecationes, species illustrium candorum sint bene-
ditiones, e qua juxta regulas elicitâ interpretatione, colligere
licet, quod genitivus hic expressus, partim à kesra expressa in

ultimis literis اصْنافٍ & أنواع, & partim ex kesra in ultimis

literis in terminis كَرَرٌ & غَرَرٌ collocato, originem trahat,

consequenter genitivus ex utraq; ratione connexus & mixtus. Est
expressio attributorum qualitatis per allegoriam.

Mixtiones duplicis regulæ *Quotiescunque* seu
lapsus de una in aliam regulam *Quotiescunque*

Sexta mixtio, fit cum regula *Quotiescunque* primo ordine col-
locata à nota & ordinaria regula *Quotiescunque* Persarum
incipit, deinde in totalem regulam arabicam *Quotiescunque*
ruit,

ruit, veluti اِيَكِي بُولْدُمْ بِرِيسِي تَعْظِيمِ اَمْرِ اَلِهِي بِرِيسِي

شَفَقَتِ خَلْقِ اَلِهِي Duo inveni, unum veneratio mandati DEI,

unum (alterum) commiseratio populi DEI. Col. III. An اَمْرِ اَلِهِي

شَفَقَتِ bene vel male conveniat, rem in dubio relinquo, quia

شَفَقَتِ quod sequitur, rationis lumini magis conveniens est,

nam اَمْرِ mandatum, est nominativus, & خَلْقِ casus giarri seu

genitivus quod rei intentæ correspondet, & simile exemplum est

in lib. de int. mentis, كُتِبَ اَرْبَعِينَ دَهْ اَحْيَاءُ عُلُومِ الدِّينِ دَهْ

In quadraginta libris in vivificatione scientiarum fidei. Hæc regula in usu esse videtur, cum Substantivum quod præcedit, se ut agens in substantivum personæ aut rei quæ sequitur, habet, vel potius quia substantivum præcedens, est ut causa ad interrogationem *cujus?* ut veneratio, *cujus rei veneratio?* responso *mandati DEI!* commiseratio *cujus rei commiseratio?* populi DEI! *vivificatio, cuius rei vivificatio?* scientiarum fidei.

Septima mixtio, est lapsus de regula *Quotiescunque* persica meæ observationis, in plenam regulam turcicam *Quotiescunque* cum genitivo manifesto & affixo pleonastico, حَضَرَتْ قُرْآنُكَ

حَقًّا يَقِيلُهُ *Cum veritatibus dignitatis Corani, de int. ment. Item ibid.*

اَوَّلُ تَحْوِيلِ قِبْلَةٍ نَكَّى سَبِي *Illius conversionis plagæ (ad quam*

se Muhamedani orates vertunt) causa Item اَسْتَانَةُ سَعَادَتُكَ

قَدِيمِي

قَدِيمِي وَ مُخْلِص دُوسْتِي اُولَانْ اَقَدَّمْ فِرَانْجَه پَارِشَايِ

Porta felicitatis antiquus & sincerus amicus, qui est Dominus meus, Gallia Rex. ex lit. differt hæc a præcedente regula in eo, quod hæc, interrogationem formet per quis? ut quis est Porta antiquus & sincerus amicus? Gallia Rex.

Octava Mixtio, initium, est turcicus genitivus manifestus, cadens in regulam persicam *Quotiescunque* meæ observationis, plenè sumptam, & finiens per turcicam regulam *Quotiescunque*, quoad calum qui genitivi non est, ut: پَارِشَايِ مُسَارَكْتِي :

تَدْبِيرُكْتِي خَايِرُ الْهَامْ پَدِيرِي بُو طَرِيقَه سَالِكْتِي اُولَدِي

Bassa (Benedicti consilij, & mentis inspirationis Possessor) ad hanc viam perrexit id est: id agendum judicavit. Hist. Sul. videtur regula persica meæ observationis, esse, per parenthesis sensui intrusa.

Nona mixtio, est regula *Quotiescunque* turcica, cum primo genitivo occulto & secundo manifesto, subsequente affi-

xo pleonastico, ut هِنْدُ مَمْلَكَتَلَرِيْنِكْ تِجَارَتِي *India regionum*

فرَانْجَه پَارِشَاهِيْنِكْ اِيلْچِيْلَرِي *Gallia mercatura ex lit. ibid.*

اَتَكْرُوشْ وِلَايَتِيْنِكْ كَلِيْدِي قَلْعَه بَلْغَرَانْ *Regis Legati. Item:*

اُولُوْبْ *Cum Regni Hungariae Clavis sit Belgradum, Hist. Sul. Item*

جَوَارِنْدَه اُولَانْ اَلْمَانْ وَ جِيَهْ وِلَايَتَلَرِيْنِكْ صَاحِبِي *ibid:*

قَرْدَنَانْدُوشْ اِسْپَانِيَهْ جَسَارِيْنِكْ قَرْنَدَاشِي *In vicinitate*

existens *Alemania & Bohemia regionum Dominus, Ferdinandus Hispaniarum Caesaris Frater*. Hujus regulæ usus est, ubi nomina illa quæ in regula *Quotiescunque* Turcarum genitivum manifestum non admittunt, concurrunt, quod supra vide.

Decima mixtio, est repetita regula persica *Quotiescunque* nota & ordinaria, ut, سَبَّ شَمَشِيرٍ خَارِيَانٍ *evaginatio gladij militum seu pugnantium* Hist. Sul. تَوَسَّيعَ بِلَادٍ مُسْلِمِينَ *dilatatio regionem Muslimorum* تَصَاعُفٍ شَوَكَيْ عَسَاكِرِينَ *duplicatio magnanimitatis exercituum* اِرْتِفَاعِ رَايَاتٍ مُوَحَّدِينَ *Elevatio vexillorum in unum DEUM Credentium*, de int. ment. Participat hæc mixtio, de nota & ordinaria regula *Quotiescunque* persica, & etiam de mixtione secunda simplicium mixtionum.

Undecima mixtio, est persico-turcica, cum nempe juxta turcismi regulam duo genitivi per lapsum unius in alteram concurrere debent, quorum unus est nomen dignitatis sive muneris, alter autem nomen proprium hominis. Nomen dignitatis seu muneris, & nomina propria ut insinuatum est, in regula *Quotiescunque* Turcarum Genitivum manifestum non suscipiunt, ideoque pars illa regulæ Genitivi in concursu similium, persicè instituitur, & pars illa quæ genitivus turcicus non est, nihilominus, affixum pleonasticum turcicum tertiæ personæ, assumit, ut,

اِمَامٌ مُحَمَّدٌ قَاتِلِدَه *Ad latus Antistitis Muhammed*, Col. 11. اِمَامٌ *Antistes* quippe sub finale م kefram suscipit, ut, juxta regulam persicam *Quotiescunque*, notam & ordinariam insinuet, quod se sequens nomen sit genitivi casus, & quod

quod etiam terminus *امام* sit genitivi casus, arguitur ab affixo pleonastico subsequente.

Duodecima mixtio, sunt duæ regulæ persicæ notæ & ordinariæ, post quas giarrus arabicus sequitur, quibus & genitivus turcicus occultus adijci potest, ut *حق مير لواء و زعيم اون*

Merces, Regis vexilliferi & Zaimi sunt octodecim, Can. Otto.

Decima tertia mixtio, seu potius observatio est, quod in regula *Quotiescunque* Turcarum, non videatur quod duo casus manifesti genitivi simul subsistant, sed prior occultus esse soleat, ut :

Terra Ne- آرض و تقاره بو قحي آرض مغربى شرقى *Terra Ne- تجار* *faze Terra occidentis, Oriens est. de mir. mund. Item ibid.*

طايغىنىك بو ديار مرورو عورى يوقدر *Mercatorum Gen- tis, hac ditio non est transitus, hæc mixtio, seu observatio, Octa- væ mixtioni propinqua, sed differentia in eo consistit, quod in octava notata nomina, ad regulam Quotiescunque Turcarum simpliciter sumptam, cum genitivo manifesto transire non soleant, hæc autem cum genitivo manifesto in simplici stare possunt, & sine manifesto, in abstracto significant.*

Decima quarta, mixtio est duorum aut plurium manifesto- rum Genitivorum per lapsum unius in alterum concursus, cum uno aut pluribus casibus non genitivi, habentibus affixa pleo- nastica, tertiæ personæ turcica, ut: *چان شاهلرينىك اتلرينىك*

Regū suorum equorū pabula ad *يملرينى اول تگنه ايچنه قورلر*

فَمَنْ تَلِي خَيْرُ دُرِّ حَقِّ تَعَالَى قَاتِلِدَه
 مَقْبُولُ دُرِّ وَثَوَابِلَرِ وَ أَجْرَلَرِ حَاصِلُ أُولُورِكِه إِسْلَامُ قُوْتِي دُرِّ
 مَمْلَكَتِكُ وَ مَمْلَكَتِكُ خَلْقَتِكُ پَاسَانِي وَ حِفْظُ وَ جِرَاسَتِي
 دُرِّ *Intentiones bonae sunt, in conspectu DEI gratae, merita &*
mercedes obtinentur, quoniam est robur Islamismi, Regni, & po-
puli regni, custodia, praesidium & tuitio, de int. ment. & hic est mo-
 دُنْيَا پَايَ شَاهِي دَفْتَرِي صَبْطُ
 ايدَرِ *Regium Indicem mundi possidet de mir. mund.*

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

*De concursu adjectivi ad substantivum cum
 respectu ad arabismum & persismum.*

REs sanè ardua, in lingua arabismi & persismi terminis & syntacticis regulis mixta, de concursu adjectivi ad substantivum, certi aliquid statuere, cum Turcae ad linguarum terminos, è quibus orationem suam constituunt, respicere soleant: Quemadmodum ergo adjectiva independenter ab arabismo & persismo, juxta Turcarum principia sumpta, substantivis sive arabicis sive persicis sive turcicis nunc praeponuntur nunc postponuntur, sic etiam ob arabismi aut persismi rationem, arabica & persica adjectiva, arabicis aut persicis substantivis adiunguntur.

A turcismo rem aggredior, & primò Turcarum adjectiva juxta concursum nominum partitivorum, de quibus in rud-

dimentis Aluari sumo, cum reflexione ad modalitatem turcicam nec arabica nec persica adjectiva excludentem, & numericum terminum *بِر* turcicum, sibi præponi volentem, licet hic ipsissimus terminus omitti & subintelligi possit, cui in Latinitate correspondet partitivum nomen unum ex multis significans: *Quidam, aliquis, quispiam, quisquam, ullus, nonnullus quivis, quilibet*: terminus partitivus primo, adjectivum secundo & tertio loco substantivum ponitur, ut: *بَن بِر سَيزَرُ قُوزِي*: *Ego Agnum quendam pinguem, jugulaui* Fabula Locmani, ita turcicum adjectivum, par ratio persicum: *بِر سِيَاهَ عَرَبِي* *Arabem quendam nigrum vidit* Fab. Locm. sic & per arabicum, *بِر مُخَالِفٍ قَوِي رُوزَكَارِ جُتُوبِ بِرِي بِرِ جَزِيرَةِ يَه* *Contrarius quidam & fortis ventus exortus est, Nos in Insulam quandam impulit*, de mir. mund. Et ut dictum est, terminus turcicus *بِر* subintelligi potest, ut: *أَمِينُ كَلْبُ خَائِنُ* *Canis fidus, melior amico perfido* de mir. mund. Item ibid: *أَنْكِلَةَ نَمَازِ قَلْبِ عَظِيمِ دَنَازَتْ وَ غَايَتِ جَهَالَتُنْدُرُ* *Cum illo (iudumento) preces persolvere, magnum quoddam vituperium & summa inscitia est.* Item *بَاشَايِ حُجْسَتَه رَايِ اسْتِغْبَالِ* *Bassa felicitis cujusdam consilij, obviam processerunt.* Hist. Suleiman.

Ast ratio alia, si Turcae exclusa syntaxi turcica, persimili elegantius orationem suam excolere prætendunt, & ad إِضَافَة

إِلْتِفَاطٍ id est, ad adjectionem pronuntiabilem in concursu arabicorum & persicorum substantivorum attendere volunt, tunc adjectivum postponetur substantivo, sed hac cum conditione,

ut ultima littera ي aut kesra, aut ة notetur v. g. پادشاه بَلَدَنَد

رای Rex magni consilij, پادشاه بَلَدَنَد مقام Rex magne digni-

tatis Hist. Sulcim. Item ibid. ماه مسفور گشت سكرنجیسی جنك

شديد اولدي Octava prenotati mensis vehemens pugna fuit, in

similibus construendi modis, adjectiva partitiva implicite continentur, quod resolutio horum per linguam Germanicam, clare exhibet: Ein König eines hohen Verstandts / ein König einer hohen Würde. Den achtesten Tag des vorgemerckten Monats / ist ein scharpfeß Treffen vorbey gegangen.

Aluari regulæ syntacticæ. Substantiva cum ad laudem vel vituperationem referuntur, genitivo aut ablativo gaudent. Item Partitiva genitivo multitudinis gaudent, huc etiam referendæ, quia virtualiter adjectivum unum ex multis in se continent, exempla vide infra in syntaxi; & en ut turcicus & persicus modus loquendi, in uno eodemque sensu, se eleganter concomitentur v. g.

چَمَنَدَان بُو تَخِي عَظِيم قَدِيم شَهَر دَر كَاشَقَر بُو تَخِي شَهَر

Tschemend, hac etiam magna & antiqua

Urbs est, Kiaschfer, hac etiam Urbs magna & regio antiqua est, de mir. mund. consideranti patebit, in hoc orationis cursu

binis

binis vicibus idem substantivum *شهر* *Urbs*, & binis vicibus eadem adjectiva recurrere, *magna antiqua*; in prima parte juxta turcicam, in secunda parte juxta persicam syntaxim proceditur, quod si vel substantivum vel adjectivum turcicæ originis esset, hæ elegantix locum non haberent.

Arabismus autem, exclusis persicis & turcicis substantivis & adjectivis, sua, turcismo, suo modo suggerit: supponendum ergo, quod nomen partitivum unum ex multis significans, apud Arabes virtualiter in substantivis & adjectivis per *tanvin* expressis

latere soleat, v. g. أَنِّي ذَبَحْتُ خَرُوفًا سَمِينًا *quoniam ego agnum quendum pinguem jugulavi*. Fab. Loc. si substantivum hoc cum suo adjectivo de arabica ad turcicam orationem sit transferendum, ita ut virtuale illud partitivum unum ex pluribus significans, manifestetur, illud juxta turcicam aut persicam syntaxim exprimere licebit, si juxta turcicam, primo loco ponetur partitivum

بَنٍ سَمِينٍ secundo adjectivum, & tertio substantivum

بُوغَا زَلَا دُ وَغُدُنْ اُوتُورِي, si juxta persicam syntaxim, terminus substantivi, quia turcicus est, rejiciendus, & pro turcico قُورِي *agnus* capietur terminus persicus بَر, remanente ad-

jectivo arabico, adjectivum substantivo postponetur, & substantivo ad finem & adjicietur ob duplicem causam, primo, quia adjectivum sequitur, & erit hoc respectu pleonasticum, secundo, quia nomen partitivum unum ex multis significans, ei virtualiter inest, Adjectivum autem ultimò loco collocatò, casus verbi, adjectivum ي, quod est signum accusativi turcici, & verbum activum accusativum regens, بُوغَا زَلَا مَقْ *jugulare* exprimendum est,

برقة سبيني بوغازلاد و غمدن او توري
erit ergo constructio.

Sed subinde, Turcæ, Arabum normam observant, primo loco adjectivum, & secundo substantivum cum articulo **ال** ponunt, & vim adjectivi implicitè continebit, & is loquendi modus, plerumque ad laudem vel vituperium refertur, ut, **لطيف الشغل**,

فuit quidam amanae faciei & elegantis formae Abul Gen. Item. **مبارز الدولة و الدنيا نظام**

Pugnator quidam strenuus imperij & orbis, ordinatio regni, Ibrahim Bassa. Hist. Suleim. Labet studioso sedulo, hîc etiam exhibere, quomodo Turcæ ad orationem suam turcicam, per arabicam & per persicam syntaxim, eodem sensu stante, hos loquendi modos ad se trahant.

تونه يا ليسنه قريب باج ديبكله مشهور شهر عظيم
Prope Danubij ripam Vacua dicendo, celebris Urbs, magni

إبراهيم Hist. Suleim. Item ibid. **پاشا اوردوي هبايوندن آيرلوب شال طرفنه روانه اوليشدي**
آنهاار گهاردن تيسه ديبكله مشهور صوكيه كثرته جيحون و آمو د رمالكي كفريه دن جاري اولور
گنارلري بلان معوره و قصبات مشوره كه هر بري سوان عظم

سَوَاءٌ عَظِيمٌ وَ بِلَدِهِ مُعَظَّنٌ Cum Ibrahim Bassa ab Augustis castris
 separatus fuisset, ad partes Septentrionis, profectus fuit, de flumi-
 nibus magnis, Tibiscus dicendo (nomine) aqua celebris, quae mul-
 titudine sua est Oxus (fluvius inter Bactrianos) & Amu (fluvius
 ultra Bactrianos) ab Infidelium regionibus emanat, litorum tra-
 ctus excultus, & Oppida celebria, ut quodlibet sit magni domina-
 tius & regio magna. Hist. Suleim. Arabica syntaxis primi exem-
 pli est: شَهْرٌ عَظِيمٌ السَّوَانُ & persica syntaxis secundi exempli
 est: سَوَاءٌ عَظِيمٌ

Partitivum بِرْ, in currente vulgari sermone, subinde post
 adjectivum ponitur & demum substantivum, ut: كَوَزَلٌ بِرْ أَوْغَلَانٌ
 pulcher quidam puer, in scriptis, quid simile, obvium non habui.

Partitiva quæ multa sigillatim significant, plerumque primo
 loco collocantur, & inter se & substantivum, aliud adjectivum
 non admittere videntur, ut: هَرِيرٌ فَقِيرٌ بِرْ بِيغْمَرِ اِيلَهَ بِلَهَ بِرْ
 قَحْتٌ أَوْسَتْنَدَهْ أَوْتُورُتْسَامُ كَرَكِي هَرِيرٌ بِيغْمَرِهْ بِرْ فَقِيرٌ جَنْتَدَهْ
 رَفِيفٌ أُولَسَهْ كَرَكِي Oportet ut quemcunque pauperem cum ali-
 quo Propheta sedere faciam, & oportet ut omni Propheta pauper
 aliquis in Paradiso sit socius. de illum. ment. vide supra cap. 8.
 sin autem contingeret, ut inter simile partitivum & substanti-
 vum, adjectivum aliquod intercederet, ut omnis sapiens homo,
 tunc Turcæ potius ad partitivum unum ex multis significans
 aut ad partitivum verbi substantivi, وَلَانْ, rejecto, sed tamen

subintellecto substantivo, recurrunt, & dicunt: *sapiens quidam*
aut *sapiens existens*. id est عَاقِلٌ أَوْ لَانٌ vel عَاقِلٌ لِمَا

Ex arabizandi modo, syntactica regula Aluari prodit, quæ est:
Denique quæcunque adjectiva quæ partitionem significant, interro-
gandi casum possunt admittere, in hac enim circumstantia, ad-
jectivum arabicum, arabico substantivo اَلْ articulo insignito præ-

ponetur, v. g. اَرْضُ الشَّامِ اَوَّلُ بَرِّ اِقْلِيمٍ دُرِّ كِه عَظِيمٍ

اَرْضُ الشَّامِ اَوَّلُ بَرِّ اِقْلِيمٍ دُرِّ كِه عَظِيمٍ Terra Syria illud Clima quoddam
est, magnarum felicitatum & multarum benedictionum de mir.

mund. Item ibid. بُو بَحْرِ مُبَارَكٌ دُرِّ كَثِيرٍ اَلْخَيْرَاتِ وَ عَزِيْزٍ

اَلْبَرَكَاتِ Hoc mare benedictum, est multarum felicitatum & exi-
miarum benedictionum, rationem constructionis, quare in mea
Gram. arab. tract. 4. cap. II.

Adjectivorum ratio, est etiam esse epitheta seu nomina ad-
jectiva, quæ substantivis ad personæ vel rei qualitatem expri-
mendam adiunguntur, vel juxta turcismi, vel juxta persismi, vel
juxta arabismi rationem, si juxta turcismi rationem, adjectivum,
undecunque demum originem trahat, substantivo præponetur, v. g.

بِهْجُونِ يَبَانِي بَقْلَةٍ سِي كُوَزْلُ يُوَزْلُوْدُر Quare sylvestris her-

ba spetiosa est aspectu, fab. Loc. عَجَبٌ اَكْرِي يُوْلَةِ

وَارْمَشُوْر Quid mirum! ad obliquam viam inimus de int. ment.

per

سُوْرُنْ آتَشِ جَنْكِي فُرُوْرَانْ أُوْلَدِي per adjectiva origine persica
Urens ignis belli exarsit Hist. Sul. per adjectiva origine arabica
 لَدِيْدٌ مِيْوَهْ لَرٌ وَ لَطِيْفٌ سَكَّرْلَرَهْ بَكْرَرٌ قَاوْنَلَرٌ وَ قَارِيُوْرَلَرٌ
sapidi fructus & amenis saccharis similes, pepones & anguria de
 mir. mund. Item ibid. حَقْ سُبْحَانَهْ وَ تَعَالِي دَنْ دِلَرُوْرٌ كِهْ
 عَاصِي قُوْلُغْرِيْنَهْ وَ جُمْلَهْ كُنَاهْتَارْلَرَهْ تُوْبَهْ نَصُوْحٌ وَ عَمَلِ
 صَالِحِ رُوْزِي قَلَهْ A DEO glorioso & excelsa expetimus, ut ser-
 vis suis contumacibus, & omnibus peccatoribus, penitentiam ve-
 ram & opera bona impertiantur. Ast ad phrasem persicam quam
 in tali circumstantia Turcæ ad orationem suam trahere solent,
 nos convertamus, oportet ergo & hoc loco adjectivum substan-
 tivo postponere, & ultimam litteram substantivi ي litera, ke-
 ra aut * notare, & omnem terminum origine turcicum rejicere, ut,
 اَوَّلَانِ اَمْجَانِ عُثْمَانِي Pignora seu Soboles gloriosa Ottomanica
 Hist. Sulem. بُنْجَلِيْنِ اِيْدِي سُلْطَانِ عَادِلِ زَمَانِنْدَهْ
Hujusmodi fuit tempore Sultani just. kulist. turc. Phrasis etiam ara-
 bica pro hac circumstantia eadē est, quæ in prioribus v. g. بُوْ حَالِي
 اَزْوَاجِ مُظْهَرَاتِ رَسُوْلِ اللّٰهْ دَنْ حَقْصِيَهْ حِكَايَهْ اَيْلَدِي
Hunc (rerum) statum de puris Uxoribus Propheta DEI Hassia
retulit. de mir. mund.

Dantur in arabismo conjunctiones substantivi cum adjecti-
 vo aut tanvinnatæ, aut ita, ut & substantivum & adjectivum
 articulum اَلْ suscipiant, hæ conjunctiones arabicæ ad orationis
 Bb 3 tur-

turcicae phrasim transire non videntur, nisi per integram Arabum sententiam inducantur, quod inquisitionis aut quaestionis nostrae non est, exemplum introductionis سَمْنَدِرِ بِارَهَ سِرِّ

كَتُورْدِيلَرْ طُولًا اِيَكِي دِرَاعِ وَ عَرْضًا بِرِ دِرَاعِ اِيَدِي آتَشِ
اِيَجَنَهَ بِرَاَقْدِيلَرْ يَانْتَدِي اَوَّلَكِي خَالِي اَوْزَرِينَهَ اَوَّلَدِي

فَسْتَجَانِ اللّٰهُ الْغَايِرَ الْحَكِيمَ *Frustrum semendae* (tale quæ-

dam species, quæ ut ab immunditie purgetur, ad ignem projicitur, hanc ignis purgat, donec candida evadat, nec in modico comburitur, res quam meis oculis vidi (attulerunt, duorum cubitorum longitudine & unius cubiti latitudine fuit, ad ignem projecerunt, non fuit combusta, & fuit juxta suum primum statum.

حَضَرَتْ رَسُولِ اَكْرَمَ صَلَّي *Utique DEUS Gloriosus Potens & Sapiens.*

اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَمَ بِمُورَدِي قَاضِيَانِ فِي النَّارِ وَقَاصٍ فِي الْجَنَّةِ

Majestas Propheta super quem DEI excelsi pax & benedictio, dixit: duo Judices in igne (inferni) & Judex unus in Paradiso de mir. mund.

De adjectivis possessivis.

Ex regulis in mea Gram. arab. tract. 3. cap. 8. pag. 408. De nominibus possessivis, colligi potuit, quod hæc nomina tum è substantivis tum ex adjectivis formari possint, cæteroquin Alvarus de iis substantivis ita discurret: *Possessivum nomen est quod aut rem possessam, aut ad aliquid pertinentem significat, ut equus regius, miles Pompeianus.* Turcæ pro tali circumstantia, arabismi aut persismi modum sequuntur, ideoque terminis arabicis aut persicis utuntur, Persarumque more, adjectivum substantivo postponendo, construunt, v. g. **وَأَوَّلَ كَلَامِ رَبَّانِي**

اَيْدِي وَكَنَه

اَيِدُو كَنَه بُو نَجَد شَاهِد وَا رِي كَن *Cum multi testes adsint, quod illud verbum Dominicum (DEI) fuerit. de int. ment. Item ibid.*

بِي ش يُو ز بِي كَا حَدِي ثِ نَبَوِي دَرَج اَيِدُو ب نَقَر اَيِد نَلَر
وَا رَدَر تَقَا سِر وَا حَادِي ثِ قَبَوِيَه دَن قَلَر اِسْتَبَا ط اَيِدُو ب
Quinquies centena طَالِب رَا غِب عَا شِقْلَرَه اِي ثَار اَيَلِمَش لَر دَر
millia dicta Prophetica in ordinem disponentes & interpretantes, reperiuntur, de explicationibus & miraculis prophetis, viâ & juris ordine, qua non exposuerunt, & petentibus & desiderantibus amatoribus obtulerunt.

Sed Turcæ, Arabum & Persarum ope, adjectivis possessivis ita abundant, illaque mirô modô inter se construunt, ut nos Latini eò subtilitatisne dicam aut obscuritatis, intellectu nostro, non posse pervenire videamur, nihilominus rei hujus magis ardua exempla adducere, & in ea juxta ingenij mei exilitatem, & in constructionis causas investigare sũ conatus, ut nobis Latinis, has subtilitates & attingendi & imitandi viam disponerem, sit v. g.

وَ نَه مُعْجَزَاتٍ عَظْمَاءَ عَقْلِيَّهٖ مَعْنَوِيَّهٖ لِرِي شِش وَ نَه اَسْقَامِ
بَدَنِيَّهٖ وَ اَمْرَاضِ قَلْبِيَّهٖ رُوْحِيَّهٖ شِغَا لِرِي شِش وَ نَه اَمَوَاتِ
رُوْحِيَّهٖ قَلَوِيَّهٖ اَحْيَا لِرِي شِش بِلَه لَر بِلَمِيَا نَلَرَه بِلَد وُرَه لَر

priusquam ad interpretationem me accingam, notari velim, quod ex hoc exemplo, id novi addiscatur, quod non solum substantiva Persarum more, ultimam literam dictionis, literâ *kesra* aut * notentur, sed & ipsa adjectiva, si adjectivum aliud sublequatur, his ipsis notentur: ex supposito ergo in

fal-

fallibili (ut suo loco visuri sumus) quod pluribus nominibus continuatis ad eundem sensum & casum pertinentibus, illud solum nomen quod ultimo loco collocatur, sive substantivum sit sive adjectivum, casus terminationem suscipiat, hoc stante fun-

damento, interpretationem aggredior : وَ تَهْ مُعْجَزَاتٍ عَظْمَاءُ :

مُعْجَزَاتٍ in hoc membro patet quod

miracula, sit pluralis arabicus, cujus ultima litera ob sequens adjectivum *kestrâ* notatur, verbum ad quem tota periodus refertur, est verbum substantivum *sum*, nominativum regens,

عَظْمَاءُ *magna*, adjectivum plurale arabicum, & suscipit, non qua-

tenus in arabismo singularis عَظِيمٌ *magnus* aut *magni aestimatus*

dat pluralem عَظْمَاءُ, sed juxta hîc insinuatam persismi modalitatem, quia aliud adjectivum sequitur, quod est possessivum,

nempe عَقْلِيَّةٌ *ad intellectum pertinens*, & quia denuo adjectivum

possessivum مَعْنَوِيَّةٌ *ad sensum pertinens* sequitur, & hoc ip-

sum adjectivum مَعْنَوِيَّةٌ pluralis turcici terminationem لَر susci-

pit, ex qua numeri susceptione, arguere facit, & præcedens adjectivum possessivum, taliter sumendum esse : pars syntactica, præter id, quod aliquomodo se turcicam declaret, perassumptionem pluralizationis turcicæ, potiori ex parte attamen, in arabica syntaxi fundata est, regulam in mea arabica syntaxi pag. 697. ad rubr. *Arabibus propria regulæ* ad 2. Quarto quædam substantiva pag. 670. reperies, quod remitto. Stantibus ergo his observationibus hoc membrum edocet, quod duo ad-

adjectiva formam adjectivi possessivi præ se ferentia, ad **مُعْجَزَات** juxta syntacticam regulam arabicam in hîc citato loco ad ج. Tertiò, si substantivum pluralis numeri potius sub formalitate abstracta & collectiva &c. cum adjectivo seu participio feminino numeri singularis construitur, accedant, **عَظْمَا** adjectivum accedit, juxta regulam hîc præcitatam: secundò, si nomen substantivum pluralis numeri universalem quandam rerum significatarum collectionem in se non continet, sed præcisè expressio pluralitatis rerum sine collectione intendatur, tunc substantivo sub hac formalitate in plurali existenti, accedit adjectivum pluralis numeri casu concordans, hoc præcognito, hoc constructionis membrum Latinè bene resolvetur. Et quæ miracula magna! ad intelligibilitatem & perceptibilitatem pertinentia fuerunt, & simili cum examine cætera, nempe: affectibus corporeis, & morbis cordialibus & spiritualibus medela, & mortuis spiritualibus, resuscitatio fuerunt. Et en mysteria constructionis in hac periodo latentia: Quoad pluralis terminationem in **لَر**, quoad verbum substantivum *sum*, quoad castus regimen, qui est dativus, syntaxis turcica: quoad in finibus dictionum collocati sequente adjectivo possessivo, syntaxis persica: & quoad nominum substantivorum & adjectivorum introducendi modum, & quoad reliquos numeros plurales arabica syntaxis reperitur, sic etiam. **هَمْ أُمُورٍ شَرْعِيَّةٍ ظَاهِرِيَّةِي**
وَهَمْ أُمُورٍ طَرِيقِيَّةٍ بَاطِنِيَّةِي نَجْهَ آيَاتٍ وَ آخَادِيْسَتْ
وَ آدِلَهَ عَقْلِيَّةَ كَثُورَتِ يُولُومُزِي آچُوتِ نُورِلَانْدَرْمُشَلَرِ
 Et res legales externas, res regulares internas, versiculos aliquot, sententiâs, & argumenta ad intelligibilitatem pertinentia, attulerunt, & viam nostram aperuerunt & lucidam effecerunt. de

ment. simili cum reflexione ut ante, hujus etiam periodi mysteria comprehenduntur.

Notandum pariter, quod adjectiva Turcarum in *لي* vel *لو* terminantia, de quibus supra tract. 2. cap. 1. dictum est, subinde adjectivi possessivi vim habere videantur, ut *عَزَّزْتُوْ وَ* honorificentiam & felicitatem possidens Sultane *mi* Item adjectiva in *كي* vel *كي* huc trahi debere videntur, & ut ipsa in *لو* terminantia suis substantivis præponuntur, ut : *أَلِنْدَهْ كِي أَتَجِيْزُ* Evangelium quod præ manibus habet. de int. ment.

Patrium nomen est, quod patriam indicat, ut Romanus. Atheniensis. ita Aluarus, Turcz hac in circumstantia, aut arabismi aut persismi, aut propriam turcicam phrasim sequuntur: si arabismi, adjectivum patrium cum articulo أَلْ substantivo postponitur, ut: Ebu aâbdi llahi Elmehasensis. de int. ment. Item ibid. شَيْخُ مُحِبُّ الطَّبْرَانِي رَحْمَةُ اللَّهِ *Doctor Mubibb Taberaniensis cujus misertus est DEUS, narravit. Item ibid. الشَّيْخُ الْإِمَامُ الْحَافِظُ فَخْرُ الدِّينِ عَثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَثْمَانَ التَّهْرِيْزِيْدَن رَوَايَتُ أَوْلَنْدِيْكَه*

De Doctore Antistite Custode
Fachr' eddino Othmano filio Muhamedis filij Othmani, Terberizen-
sis, narratur quod Kemal' eddinus Demirensis, Hæc phrasis equidem
in usu est, sed Persarum phrasis usus, frequentior est, fitque per
regulam persicam substantivi ante adjectivum v. g. چس ايمه

مَدَاحِبْ كِه وَارْدُرْ اِمَامْ أَبُو حَنِيفَه وَ اِمَامْ شَافِي وَ اِمَامْ
 أَحْمَدِ حَنْبَلِي وَ اِمَامْ مَالِكِي وَ اِمَامْ مُحَمَّدِ غَزَالِي وَ اِمَامِ

Antistetes Sectarum qui sunt, Anti-
stes Ebu Hanife, Antistes Schafiensis, & Antistes Ahmed Hambeli-
ensis, & Antistes Malikiensis, & Antistes Muhammed Ghazaliensis,
& Antistes Kufchariensis, & Antistes Ebu Talib Mekkiensis, de
int. ment.

Turcarum phrasis autem est, ponere præcisè nomen loci, &
 facere regulam Quotiescunque turcicam, ita ut nomen loci, ge-
 nitivus occultus euadat, & ut res denominanda affixum assu-
 mat, sic in articulis pacis, in Hungaria ad Situatörök editis, habetur:

و عَزَّوْهُوَ عَظَمْتَلُو پَادِشَاهِ اِسْلَامْ خَضَرْتَلَرِينْكَ طَرْفَنْدَنْ
 بُدُونْدَه اُولَانْ وَزِيرْ سَرْدَارْ مُحَمَّدْ پَاشَا مَامُورْ اُولُوبْ
 بُدُونْ مُقْتِيسِي اُولَانْ مَوْلَانَا عِيسِي أَقَنْدِي وَ بُدُونْ
 وَلَايَتِينْكَ دَقْتَرْ كَنْخُدَاسِي مُصْطَفِي أَقَنْدِي وَ سَابِقَا قَنِيزَه
 بَقْتَرْ بَكِيسِي اُولَانْ يَحْيَى پَاشَا وَ آكَرَه بَقْتَرْ بَكِيسِي أَحْمَدْ

بِأَمْرِهِ Ex parte honorificentissimi & Maximi Regis Islamismi, ejus-
 dem Majestatis delegatus, est, Vizirius & supremus Capitaneus
 Budensis Mehmed Bassa, & Budensis Mustim Dominus noster Tsa
 Efendi, & Budensis ditionis substitutus rationum Magister, Musta-
 pha Efendi, & antecederet Canisiensis Beglerbegus Jahia Bassa, &
 Agriensis Beglerbegus Ahmed Bassa. Ab hujus exempli examine
 quid in re sit, facile colligemus: *بُدُونْدُهُ اَوْلَانْ وَزِيرْ* In Buda
 existens Vizirius id est: Budensis Vizirius, Reliqua sunt juxta præ-
 dictam regulam, Quotiescunque ut: *بُدُونْ مُقْتَنِيْسِي* Budensis Mus-
 tius. *اَكْرَهْ بَقْلَرْبَكِيْسِي* Canisiensis Beglerbegus *قَنْيَزَهْ بَقْلَرْبَكِيْسِي*
 Agriensis Beglerbegus & is modus in discursu continuato visita-
 tissimus est, aut in responsionibus ad interrogationem v. g. *قَرَهْ لِي*
سَنْ Cujas es? ad nomen Patriæ *لِي* syllaba adijciatur v. g.
قَنْيَزَهْ لِي Canisiensis *بُدُونْدُلِي* Budensis *سَنْ* Cujas es? *قَرَهْ لِي* سن
 Agriensis. *اَكْرَهْ لِي*

Gentile nomen est, quod Gentem vel nationem indicat, ut, Ita-
 lus, Græcus. Ita Alvarus, De hoc adjectivo in hujus tract. cap.
 1. dicitur, quod vide, sed nobis quæstio est, de usu horum ad-
 jectivorum ad concursum cum substantivis; an sit locutio per
 adjectiva? an substantivis præ, vel postponentur? sed horum
 nihil in usu esse videtur, cum phrasis Turcarum, in iis se potius
 instantivè, & per regulam Quotiescunque turcicam habeat quod
 hoc exemplo exhibetur: *فَرَانَجَهْ اِيلچِيْسِنَكْ تَقْرِيرْ اَيْلدُوكِي*

اِيكِي

ایکي ماده دُر فرائجه پادشاهنکي زياده مهتي اولنگ
اوزره کلن ايلچي يه سپارش ايلدوکی ماده بو دُر کيه
بحر سويسه کيروت سويس استله سینه هند متاعني و بهار
کنورمک ايجون فرائجه تجار سغينه لرينه کمرکلرين
ويرمک شرطيله ادين ويريله سويس استله سندن مصر
اسکندريه سینه آنجق اوج قوناقدُر هند دن کنوريلان
اشيا آق دگيز ياليسنه نقل و فرائجه سغينه لرينه تحصيل
اولوب آز زمانده بتون فرنگستان ولايته کنورلميله
جمله هند مملکتلرينکي تجارتي پادشاه اسلام حضرتلرينکي
اولکهي ايجنده اولوب تحصيل خرينه يه سبب اولوب
بو آحوالي سويس درياسندن طشره واقع ليمان جزيره سنکي
حاکمي ايله فرائجه پادشاهنکي ايلچيلري سويلشدگدن
صکره خصوص مزبوره ايجون عهدلشيشلردر بو صورتده
انتظره و ندرلاند سغينه لري دريا محيطدن دولاشوب
مدت مدينده هند اشيا سني نقل ايتندن قالوب قديمدن
اوليتدوکی اوزره جمله هند اشيا سي مصر يولندن

تلكه و تذللكى فى ركنستان اشياى اول يولدن هند
طرفه كنكه بشلوت بر قاچ سندن صكره درت بيك
Sunt duo کيسد مقدارى سنده خزينه ازديان اولور

articuli (propositiones) quos Galliae Legatus (Legatus Gallicus) exposuit, cum Regis Galliae maxima cura sit, sunt haec duae propositiones quas advenienti Legato commisit. Quod si Galliae (Gallorum) mercatorum navibus, in mare Sevis (nostris Gergraphis Sues, Emporium maris rubri, unde tractus ille maris, qui hoc Emporium allambit, nomen trahit) ingredientibus, ut India Merces & aromata, sub conditione solvendi portorium, ad Emporium Sues adferrent, licentia daretur, distat quippe Emporium Sues ab Alexandria Aegypti tribus diversoriis, & si merces quae ex India adferuntur, ad litora maris Mediterranei transferentur, & ad, naves Galliae (Gallicas) imponerentur, brevi tempore, ad omnes Francorum regiones transveherentur. Cum India (Indorum) commercia Regi Islamismi (Islamitico) sint inter prima, erunt causa utilitatis suo arario, postquam de hoc statu maris Sues Franciae Regis legati, cum Insula Liban Principe collocati sunt, ob dictum particulare transegerunt. Sub tali formalitate Angliae, & Belgii (Anglicanae & Belgicae) naves, cum Oceanum circumnavigent, à longi temporis tractu in rebus suis Indiae (Indicis) transportandis desistent, & prout ab antiquo in usu fuit, omnes res Indiae (Indicae) per viam Aegypti advenire, ut & omnes res ditionum Franciae (Francicarum) ad Indiae partes transire incipient, & post aliquot annos, ararium, annuatim, quatuor millibus buris (bursa sunt quingenti Impetiales) circiter, augebitur. Propositio Ottomanicae Portae à Rege Galliae facta.

Quod adjectiva Gentilia formam adjectivi possessivi assumere & gentilis nominis loco stare possunt, res est indubitata,
cum

cum rei qualitas, per nomen gentile extra regulam *Quotiescunq*, prædictam, est explicanda, v. g. *تُرْكِي Turca turcicus*. *عَرَبِيّ Arabs*

عَرَبِيّ arabicus *يَهُودِيّ Judæus* *يَهُودِيّ judæus*, & tunc

substantivis, more persico postponuntur, ut : *پَس شِيدَنْصُكْرَه*

اللّٰه تَعَالٰي يَه صِغْنُوبْ عُمْدَه الْاِسْلَامْ تُوْرِكِيَه عِبَارَتِلَه

شَرْحْ اَيْلَمَكْ وَفَتِي كَلْدِي اَكْرَجِه لِسَانِ تُوْرِكِي عَجَبِي دُر

لِيكْنْ مَعْنَا سِي مَنَزِلِ عَرَبِيْدُر *Imposterum igitur, cum ad DEUM*

recursum habuerim, tempus advenit, Columnam Islamismi, phrase turcica explicandi, quamvis lingua turcica barbarica sit, nihilominus ejusdem sensûs meta, arabica (lingua scilicet) est. Col. III.

Persarum phrasis per regulam *Quotiescunque* notam & ordinariam, nec non etiam aliæ mixtiones, in nomine Gentili, locum habere posse videntur, ipsum Gentile nomen substantive in regula *Quotiescunque* nota & ordinaria præponendo, ut :

قَلْبِجَلَرْ اَشْلَنْوْرِكِه هِنْدِي قَلْبِجِه مُعَايِلْ دُر *Gladij constru-*

untur, qui India gladiis similes sunt de mir. mund. & eadem

nomina Gentilia, adjectivè sumpta, postponuntur, ut : *عَرَضْ*

اَيْلَشِيْدِي كِه طَايَغَه اَنْكُرُوشْ مَنَحُوسُكْ جَنْكْ وَجِدَالِدَه

Exhibuerat quod populorum Hungaricorum infeliciû, in pu-

gna & pralio consuetudines. Hist. Sulcim. regula mixtionis septimæ,

& ibid. طَايَغَه يُوْرْتَقَالْ Gens Hispana, Gens

Lusitana, juxta regulam Quotiescunq perficam notam & ordinariam.

Ad-

Adjectiva tandem cujuscunque demum sint originis, si se ut prædicatum aut ad instar prædicati, respectu sui substantivi quod eis sit ut subjectum de quo quid prædicatur, habeant, tunc adjectiva substantivis postponuntur, ut : **بُو دَخِي حِكْمَةٍ عَجِيبَةٍ** : *Hac etiam sapientia mira & virtus peregrina est, de mir. mund.*

In eadem constructione, membrum unum de persismo, alterum de arabismo sapere poterit, ut : **إِسْمِي خَوْثٌ وَقَبِيحٌ الْمَعْنَى** : *Nomen pulchrum & turpis sensus. de mir. mund.*

Utrum regula Persica de postponendo
adjectivo substantivo, sit
infallibilis.

Quidā mordicus volunt, esse infallibilem, Ego in persicis libris vocalizatis, e quibus Turcæ sua principia extrahunt, inquisivi, & huic opinioni repugnantia exempla reperi v. g. **صَيَّانٌ ضَعِيفٌ رَا** : *Ad Piscatoris debilis rete piscis quidam robustus incidit. kul. cum vocali. Item ibid. مَرْدٌ دَانَا* : *Homo prudens est similis auti filo. ibid. رَوْمٌ* : *Græcus sapiens, qui in logica suavis &c.* videtur quod in iis exemplis, Persicis substantivis, persica adjectiva postponantur, & quod substantivorum ultima litera, neque litera **ي** neque **kesra** neque **ه** notentur: ij qui ad amissim hanc regulam observandam esse dicunt, necessario hanc vocalizationem falsam

fallam esse sibi persuadere debent, Ego à rei veritate & falsitate præscindo, & cum hæc subtilitas de sensus essentia nihil tollat, eam cupidis, ut suo tempore, se apud Gentem doctioris ordinis insinuent, consigno. De adjectivis cum respectu ad genus vid infra in cap. 18. subsequente.

De adjectivis literam ي kesram aut
 ة admittentibus.

DAntur & circumstantiæ quædam, in quibus, adjectiva sive nominaliter sive participialiter sumpta, non secus ac substantiva literam ي kesram aut ة exigunt, idque primò, paulo ante in hoc ipso capite ad ٢. *sed Turcæ Arabum & Persarum ope &c.* exhibui.

Secundò, si adjectivi partitivi ratio, supra ipsum adjectivum cadat, cò ipso adjectivum fit fixum, & ut tale, substantivi qualitatem obtinet, & ad regulam persicam *Quotiescunque* notam & ordinariam transit, literam ي kesram aut ة suscipit, arguens, sequens substantivum, esse casum genitivi. v. g. أَكْرَ

عِبَادَتِهِ إِيَّاكَ حَرَكَبِ سَنَدَنْ صَايِرْ أُولُورْسَهْ إِنْسَانْ حُكْمِنْدَهْ
 أُولُورْسِنْ يَعْني مَقْبُولِ حَقْ أُولُورْسِنْ أَكْرَ أُولْمَايِيسَهْ يَبَانْلَرَهْ

آيْلُورْسِنْ مَرْدُونِ حَقْ أُولُورْسِنْ *si ob obsequium, resipiscentiae*
motus à te promanaverit, eris in iudicio hominis (homo judica-
beris) nempe eris acceptus DEI (DEO) si non erit, inuanum
proijcieris, reprobatus DEI (a DEO) eris. De int. ment.

Tertio, Ludovico, de Dien teste, notum est, literam ي kesram aut ة inbinde articulo اَلْ Arabum æquivalere, quod

أَلْ apud Arabes etiam determinandi vim obtinet, quæ vis, etiam à litera ي kefra * tolli nequit, & ut nos Latini dicere solemus, *antiquus ille, pulcher ille*, tunc etiam adjectivum vagum esse cessat, & ad certum quid determinatur, ut عَزِيزٌ

Postquam ibi ille Potens Egypti evasisset. Item ibid.

إِبْرَاهِيمَ يَبْتَغِي بَيْتَ اللَّهِ دِيُوْيَايُوبَ وَقَدِ يَمِي قِبْلَهُ أُولُوبَ وَهُمْ بَيْتَ اللَّهِ الْحَرَامُ دِيُو دَائِمٌ مُبَارَكٌ يُوْزِي كُوْكَ

Abrahamus Propheta Domum DEI dicens cum edificasset, antiqua illa Kibla (Delubrum Meccanum versus meridiei plagas) evasit, & etiam dicendo Domus DEI venerabilis est, benedictum vultum semper ad cælum tenebat.

Quod si Persarum more adjectivum substantivo postponatur, tertiæ personæ affixum, suscipere potest, ut كُفَّارِ نَصَارَى دَنْ
كَه. دِينَ دَنْ مَرْتَدَّ أُولْمَشَرْدَر بَعْضِ وَارِيشِ كِه اَسْلُوبِ
لُغَاتِ عَرَبِيَه نَكَّ بَعْضِ الْغَاظِنْدَنْ اِيشْدُوبِ وَارُوبِ كَافِرْسَتَانْدَه
كَنْدُو زَعِمِ قَاسِدِي اَوْزَرَه حَضَرَتْ قُرَانَه اَلْعِيَادِ بِاللّٰهِ كَافِرِ
يَعْنِي لَطِيْنِ دِيْلَنَجَه مَعْنِي وَيْرْمِشِ

Ex infidelibus Nazarenis (Christianis) qui à fide apostatarunt, quidam fuit, qui modum loquela arabica, e quibusdam enuntiationibus audivit, ivit, & in regionibus Infidelium, juxta corruptam suam opinionem dignitati Alcorani, (quod DEUS avertat) infideli, Latina scilicet lingua, sensum dedit. de int. ment.

CA.

Comparativorum diversa est ratio, considerata quippe sunt nunc juxta arabismi, nunc juxta persismi, nunc juxta turcismi principia, cum mixtis reflexionibus ad turcismum : præscindendo igitur ab iis quæ arabismum & persismum respiciunt, ea quæ turcismo propria esse videntur, considerationi primæ subiciamus.

A positivo turcico formatur comparativus , si eidem syllaba
رَکِ si terminatio positivi sit mollis enuntiationis,& رَفِ si vox
duriùs terminetur, sic کوزلَرکی pulcher kuzlörki pulchrior یکنی
humilior الچاقرق humilis alçaqırq melior یثركي bonus
dicetur يتركيدُر secretum suum custodi-
re melius est. Item ايش بلمكده جمله دن يكر كنن In co-
gnoscendo negotio, quocunque praestantior es. de mir. mund. اول
قهر كى کنارنده بر اولو آغاچ وار سایه سينده بشيور آدم
گولتلكا ميكنند و بو شجر كي اوزرينده بر نوع ميوه
وارد و هر درلو توليله ضيا ويريجيدر و آنكي هر ميهوسي
بالدن طبلو و شهرتن لدين بر يرينه پگززر و بويشتر
یاغدَن

D d 2

يَاغْدَن يَوْمَ شَاقْدَر وَ رَايَحَه سِي مَشْكَدَن خُوشَرَقْدَر وَ يَبِرَاقْلَر

حَرِيْقْدَن مَلَايِمَرَقْدَر Penes huius fluminis ripam arbor quaedam

procera est, sub qua quinque millia hominum umbram captare possunt, supra hanc arborem quaedam fructuum species est quae variis coloribus lucet, omnis ejus fructus mele dulcior & lacte sapidior est, unus alteri similis non est, & hi fructus butyro sunt teneriores, eorum odor musco suavior, & ejus folia serico molliora sunt. de mir. mund.

Est etiam modus formandi comparativa, si positivis cujuscunque demum originis sive arabicae, sive persicae, sive turcicae sint praepōnatur conjunctio copulativa دَاخِي vel دَخِي vel ut vul-

gus loquitur دَهَا, hac attamen cum conditione, ut rerum duarum aut plurium inter se comparatio instituat v. g. قُلَان

كَيْسَنَه نَكِّي يَا زَوْسِي كُوزْلُدَر آمَا قُلَان نَكِّي دَخِي كُوزْلُدَر

Talis cujusdam scriptio seu scriptura pulchra est, ast illius cujusdam (ad huc) pulchrior est.

Datur subinde & aliquis comparativus per accidens ad latinitatem ita trahendus, etiamsi in turcismo de rigore talis non sit, v. g. اَوْشَكِّي بَرِي de rigore est, ante tela ejus, nobis Latinis

autem magis convenit dicere, tela anterior id est : praecinctorium

Item اَوْشَكِّي طَرْفِي de rigore ante pars ejus nobis Latinis

magis convenit dicere pars anterior & sic de ceteris, quae obujam haberi possent, ad horum similitudinem.

Notandum pariter, omnem gradum positivi, posse esse comparativum, si comparationis terminus, postpositionem **دَنْ** à, ab, abs, absque, assumet, etsi positivi, arabicæ, persicæ aut turcicæ sint originis **نِيلِي لَذْتِي عَسَلَدَنْ لَذِيذْ دُرْ** *Nili sapor, melle sapidior est. de mir. mund. لَذِيذْ* positivus arabicus *sapidus* evadit comparativus, quia præcedit terminus comparationis **عَسَلْ** vox arabica *mel* significans, conjuncta est postpositio **دَنْ** Item ibid. **نِيلِي رَائِحَة سِي دُخِي مَسَكَدَنْ خُوْبْدُرْ** *Nili odor etiam musco præstantior est. خُوْبْ* persicus positivus *præstans*, evadit comparativus, quia præcedit terminus comparationis, **مَسَكْ** vox arabica *muscus*, cui juncta est postpositio **دَنْ**. Item ibid. **صَوْتْ بُو صَوْقَارَدَنْ صَوْقُدُرْ** *Hæc aqua, nivè frigidior est* positivus turcicus *frigidus*, evadit comparativus, quia præcedit terminus comparationis, **قَارْ** vox turcica *nix* significans, cui juncta est postpositio **دَنْ**

Ad gradum comparativi turcici trahitur item gradus superlativi Arabum, formalitate, quæ hic dicta est, scilicet præpositâ postpositione **دَنْ** ut apud ipsos Arabes, per præpositionem fieri solet, ut in nostra Gram. arab. tract. 3. cap. 8. pag.

407. videri potest. v. g. قَرَارُ صَوْدَنَ جَوْرَسِي بَالِغَتِي وَ دَوْدَه كِي اُولُوْر اَنَكِّي اَيْلَه كِتَابَت اَيْدِرَلَر مَرَكَبَدَن اَعْلَا
Hujus piscis peripheria ab aqua nigrescit,
& ad instar fuliginis quae in atramentum ponitur, evadit, excel-
lentior, melior, magis approbata, magisque nigra atramento est. de
mir. mund. اَمَّا شَوْل كِيَسَنَلَر كِي مُسْتَقْل اُوچ بِيَت وَ يَا اُوچ
Ab ea- اَمَّا شَوْل كِيَسَنَلَر كِي مُسْتَقْل اُوچ بِيَت وَ يَا اُوچ
les qui specialem debiti litem faciunt, quae sit trium millium vel
plus tribus millibus & decem millibus minus. Can. Ottom. اَقْر
minus superlativus arabicus ob se praecedentem postpositionem
in gradu comparativi. excellentissimus, optimus اَقْر
arabici superlativi مَرَكَبَت atramentum eidem juncta postpositio
retrahit superlativum ad comparativum. اَقْر

Si multa ejusdem generis comparantur, superlativi loco, utendum est positivo cum affixo tertiae personae, praecedente genitivo, eritque positivus gradus aequalis superlativo in vi significandi v. g. اَلَاثَمِ سِيَاه طَاشِدُر اَنَدَن كَحَل اَيْدِرَلَر اَنَكِّي
 اَيُوْسِي دِيَار اَصْغَهَا نَدَن كَلُوْر طَبِيْعَتَدَه بَارِد وَ يَابِسْدُر
Stibium, lapis niger est, inde Collyrium faciunt, hujus optimum
è regione Ishabanensi, venit, in natura frigidus & siccus est. de
mir. mund. اَيُوْسِي دِيَار اَصْغَهَا نَدَن كَلُوْر طَبِيْعَتَدَه بَارِد وَ يَابِسْدُر
hujus est genitivus, اَيُوْ est positivus, per affi-

xum tertiæ personæ fit superlativus, sic innumera alia exempla,

hujus regulæ ductu, componi possunt: ut عَلَمَانُكَ فُضِيلِي

sapientum excellentissimus آغاجِرُكَ اُولُوسِي *arborū procerrima*

sic & superlativi arabici construi possunt: خَيْرُكَ اُولُوسِي

Felicitatum Princeps & præstantissima, hæc est felicitas. Col. III. & cum genitivo implicito etiam dici po-

test: v. g. كَرْتَلُوسِي بُو دُرُكِه *Necessarissimum hoc est de int.*
ment.

De gradu comparativi adminiculo arabismi

Exprimitur eodem modo comparativus per زِيَادَة, quæ vox strictè sumpta, juxta arabicum suum esse, quamvis sit substantivum, *augmentum accessio*, significans, apud Turcas equidem sub hoc ipso significato etiam sumitur, ut أَبَدًا زِيَادَة وَ نَقْصَانٌ

nunquam, augmentum aut decrementum facit. de mir. mundi.

attamen invaluit, ut sub diversa vi significandi accipiatur, v. g.

پَايَ شَاة بُو سُوْرَدَن زِيَادَة صَفَا *adjectivè multus, nimis*

اَيْلَدِي *Rex ex hoc verbo multam lætitiæ fecit. id est multus læ-*

تَجَرُ الْحِمَة يَلَان صُوْقْدُوْغِي كِشْنُكَ بُوَيْنِنَة طَاقْسَهَلَر *tatus est*

لَپِسِ سِرْپَنْتِس, s (cum) *appenderint ad col-*

lum

lum persona quam serpens ferijt, multam utilitatem faciet. Item ut
 præpositio *ultra* حَتْدَنْ زِيَادَه رَعَايَتِ آيَلَدِي *ultra termi-*
num honorem exhibuit. de mir. mund. قَچَانْ وَلَايَتْمُ زَدَه
 يَاغْمُورْ وَ طَبَانْ زِيَادَه اُولْسَه شُوِيلَه كِه فَاسْكَتْ مَصَالِحِنَه
 Si in nostra regione pluvia & caligo nimia esset, ita
 ut hominum negotijs impedimentum adferret. de mir. mund. stat &
 pro amplius ut تَلُورْ نِيلَكْ Aqua Nili amplius &
 etiam plus venit. de mir. mund. Cadit & adverbiali modo sub vi
 comparativi ut تَلُورْتَرْ تَجَارْ زِيَادَه Mercatores sapius vel plu-
 ries veniunt. Si aliud adjectivum non sequitur, stabit pro latino
 comparativo *plus* sed præcedente postpositione *ut* زَيْتُونْ يَآغِي تَنْ
 سَدَنْ زِيَادَه بَنِي Oleum, aqua plus bullit. صَوَدَنْ زِيَادَه قَايِنَارْ
 me plusquam te amat sic & latinum *pluris* expeditur. اُونْ
 Pluris undecim non vendant. Can. يَرَنْ زِيَادَه صَاتْبِه تَرْ
 Ottom.

Contingit item apud Turcas, idem quod apud Latinos,
 quod quædam adjectiva non aptè ad formam comparativorum
 trahantur, hinc est, quod admimiculo adverbij *magis*, eis vim
 comparativè significandi tribuant, ut *proficius, magis proficius &c.*
 Apud Turcas pariter hujus rationis adjectiva, talia esse videntur,
 de quibus supra cap. 2. & 5. egi quibus زِيَادَه præponere magis

con-

convenit permanente eodem modo postpositione ن penes com-

parationis terminum, ut: *Illo plus* آتدن زياده آتلاز بو دُر : *intelligens hic est*, vel. *Illo magis intelligens hic est*. Item ex Humajun Name. پندیدن زياده بيخسور اولدي *Ex ejus exemplo magis inquietus evasit*.

In expressione electionis, Turcae, comparativum per certa superlativa arabica exprimunt, veluti per *أول* aut per *أفضل* aut per *أوينا مقصدن* v. g. يكي queis correspondet turcicum *أيسه* او قومك *أولا* دُر او قومك *أفضل* دُر vel او قومك *Melius est legere quam ludere* quine- *أوينا مقصدن* v. g. يكي *أيسه* او قومك *أولا* دُر او قومك *أفضل* دُر vel او قومك *يكنز* *immo & per* بوسوداي خامدن : *خير* ab arabico *خیر* *bonus*, ut: *Recede ab appetentia* واز كن و قراغت اتملكي ستا خيرلو دُر *cruda & desistentia tibi melior est de mir. mund. vide adverbia eligendi*.

De gradu comparativi adminiculo persisimi.

Amplectuntur Turcae & ipsum comparativum compositum juxta persisimi regulas, quo non obstante, illi postpositionem ن ultro præponi volunt, sic بدتر *malus* positivi gradus, بدتر *peior* comparativi gradus, dicetur ergo apud Turcas v. g. فلان خسته نكي مرضي اولكيدن بدتر vel ut vulgus loquitur

tur اُولَدِي بتر Illius cuiusdam infirmi morbus peior est quam prius.

De gradu Superlativi propriè turcico.

Turcismo propria, primò locò consideranda sunt, præponunt illi positivis sive arabicis sive persicis sive turcicis hos duos turcicos terminos *يَا* valde & *آ* particula excessum indicans, si dicere auderem, apocope ex *اُو* quod ante significat, & junctum substantivo (ut paulo ante in comparativis dixi) anterior significat: hæc apocope ergo, positivis præposita, dat illis vim superlativi. Per *يَا* dicitur v. g. *اسىجاقد* Aqua valde calida est, id est: calidissima: ast terminus est, potius excessum, quàm superlativum gradum exprimens, correspondetue Latinorum terminis valde, & summe. Magis autem de superlativo habet apocope *آ* v. g. *سنى* In orbe, tune pulcherrima es? vel *تۇنى* Tune pulcherrima orbis es?

Item *كۆرگى شۇل يىتان كۆنلەرى دىدى قىرلىكە آول سىرسە*

كۆرگى Videte hæc jacentia ossa, dixit; quodcunque prius pinguescet, primitissimum illud comedent. de mir. mund.

De gradu superlativi adminiculo arabismi.

Adminiculo autem terminorum arabicorum, in superlativum gradum sic tenditur: particularum una est, *افراط* quod

ex-

إفراط طلة حیض قانی آتسه دفعایدنر *excessus & nimietas significat*
 si cum excessu fluxio sanguinis menstrui fluat, arceet de mir. mund.
 Item ibid. وارلما سی قعی غیر ممکندر إفراط طلة صوقددر *Accessus ad eum est impossibilis ob excessivum frigus.* de mir. mund.

Alius terminus est غایت substantivum arabicum, *extremi-*
tas rei, summusque terminus significans, qui & arabicis & persicis
 & turcicis positivis præponi potest, sub significato adverbiali
 valde, ejus autem usus sub diversa modalitate incidit, nunc ab-

سولت، ut: بون کون بوقلرایله یولنده بر یرده قوندغ غایت

ایدی Quadam die in itinere cum illis in loco quo-
 dam, hospitium cepimus, calidissimus dies fuit. de mir. mund. ex
 hoc exemplo patet, quod اسی *calidus* adjectivum turcicum,

ante se terminum غایت habeat, cujus vi in superlativum eva-
 dit, & non tam *calidissimus* quam valde *calidus* significare pos-
 sit. Item ibidem. بو طاش غایت سیاهدر *Hic lapis nigerrimus*

est vel valde niger est, سیاه niger, positivus persicus, ob præfixum
 غایت, evadit superlativus. Item ibidem. حجر المیا قوت غایت

محتکندر *Lapis Rubinus seu Sapphirus firmissimus vel valde fir-*
mus est. محکم *firmus* positivus arabicus ob præfixum غایت evadit

superlativus. Hoc ipsum غَايَت subinde superlativis arabicis sine intensificationis vi adjicitur, ut : تَمَر دِيد وَتَلَرِي آلْتُون غَايَتْ أَعْلَا : *Aurum quod tiber dicitur, est excellentissimum de mir. mund.*

Modalitas altera applicandi terminum غَايَت superlativo, est addere illi postpositionem اِيلَه per live cum & tunc غَايَتْ اِيلَه significabit cum extremitate vel per extremitatem, ut : غَايَتْ اِيلَه : cum extremitate vel per extremitatem multis fuerunt id est : plurimi fuerunt. de int. ment. جَوْت multus est positivus turcicus, per غَايَتْ اِيلَه in gradu superlativi. v. g. غَايَتْ اِيلَه پَسَنَد اِيْدِي cum extremitate vel per extremitatem gratus fuit id est : fuit gratissimus, پَسَنَد adjectivum persicum per غَايَتْ اِيلَه in superlativo de mir. mund. Item ibidem غَايَتْ اِيلَه عَاقِل اِيْدِي cum extremitate vel per extremitatem intelligens fuit id est : fuit intelligentissimus عَاقِل intelligens positivus arabicus, per غَايَتْ اِيلَه in gradu superlativi.

Tertia modalitas est غَايَتْدَه in extremitate. v. g. بُو طَاشْ غَايَتْدَه

غَايْتَدَه قَتِي طَاشْدَرُ *Hic lapis, in extremitate durus lapis est,*
 id est : *durissimus lapis est.* de mir. mund. قَتِي *durus* posit-
 ivus | turcicus per غَايْتَدَه superlativus. Item ibidem زُجَاجُ
 اَيْلَه غَايْتَدَه خُوبُ اَيْلَشْدَرُ *Per vitrum seu vitro in extre-*
mitate elegantem seu pulchrum fecit. id est : *elegantissimum seu*
pulcherrimum fecit خُوبُ *pulcher, elegans* positivus persicus, per
 غَايْتَدَه superlativus. Item اِيْجُونُ مُصَلِّحَتُ غَايْتَدَه
Ob negotium in extremitate grave & magni momenti id est : *Ob*
negotium gravissimi & maximi momenti ex lit. مُصَلِّحَتُ *gravis &*
magni momenti positivus per غَايْتَدَه superlativus : hanc vocem
 غَايْتَدَه majoris emphasis gratia, & arabico superlativo jun-
 ctam vidi lib. de mir. mund. اُولَانُ دِرْيَالِرُ كُتُ
 اَعْظَمُ غَايْتَدَه اَحْرُ مُحِيْطُ *In superficie terra existentium ma-*
rium, in extremitate maximum est, mare circumgirans id est :
Omniū maximum est, Oceanus. est enim اَعْظَمُ per se superlati-
 vus arabicus.

Quarta modalitas est غَايْتُ sumptum cum præpositione per-
 sica بِ dicendo بِغَايْتُ *in extremitate* quæ solis arabicis & per-
 sicis positivis, non autem turcicis, præponi solet. v. g.

هُنْمَنْدُ تِي بُو وَصَفِي بَغَايَتِ مَطْبُوعُ وَ پَسَنْدُ وَايِجِ اُولَدِي

Hac descriptio virtute pradi, in extremitate naturalis & accepta fuit id est: fuit naturalissima & acceptabilissima de mir. mund.

مَطْبُوعُ *naturalis arabicus & پَسَنْدُ acceptus persicus positivus*

بَغَايَتِ *per superlativi.* Item ex Humajun name: دَا نَا

و عَاقِلُ وَ صَنَّعْدَه اُسْتَانُ تَامِلْدُرُ *In extremitate sciens & in-*

telligens & in arte Magister fuit, id est: scientissimus intelligen-

tissimus fuit. دَا نَا *sciens persicus & عَاقِلُ intelligens arabicus*

positivus, per بَغَايَتِ ad gradum superlativi transferuntur.

Dubium non est, quin & زِيَانَه ita sensus ratione exigente superlativi vim in se contineat, v. g. sub tali phrase

بُو شَهْرُ تِي خَلْفِي جُبْلَه صَارُو شَيْنُ وَ بُو يَلَرِي اوزُونُ وَ

لَكِنْ عَوْرَتَلَرِي صَاحِبِ جَبَالُ لَطِيفِ اِلَا عِنْدَالُ حُوبُ مَنظَرُ

جَبَرِي پِيَنَكُرُ حَقْدَنُ زِيَانَه كُوزَلَكُرْدُرُ *Hujus orbis populus to-*

taliter flavus & turpis est, & longa statura, verum eorum feminae, sunt possidentes formositatem, amani temperamenti, elegantis aspectus, pulchra faciei, ut sol, & ultra terminos pulchra, id est: pulcherrima de mir. mund.

Tandem & ipse purus superlativus arabicus (vix autem persicus, ni praxis aliud suggerat) persape in usu esse solet, sic

اَقْنُ *honoratissimus* اَكْمَمُ *altissimus* اَكْهَرُ *nigerrimus* اَسْوَنُ

minimus

المَرَّهَا بُو دَخي اُولُو شَهَرُ *mus Maximus &c. veluti*
 دُر اَطْرَافِي وَاَسَعُ وِدِيَارِي مَعْبُورَ وَاَطْرَافِ اَكْنَفِي اِبَادَانِ
 لَكِنْ اَرْضَا جَزَائِهْ مُتَصِلْدَرُ وَاَنْكَا خَلْقِي اَكْثَرُ قَوْمِ نَصَارِي
 مَلَكِي اَوْزَرَهْ دُرُ وَاَطْلِسَالَرِي اِيَكِي يُوَزْدَنُ زِيَادَهْ دُرُ
Roba (nobis Latinis, Edessa) hac etiam magna civitas est, partes
ejus sunt extense & regio culta, & partium tractus sunt habitati;
verum terra Gezana contigua est, & ejus populi plurima gens,
supra Nazaraorum (Christianorum) Religionem est, sunt illis
plures quam ducenta Ecclesie de mir. mund. Item ibidem
 قَوَاصِلَرُ دَخي اِنْتِفَاعُ تَحْرَدَنُ مَحْرُومُ اُولَدُ وُقْلَرِي اَظْهَرُ دُرُ
Urinatores ab utilitate maris repulsos fuisse, res est manifestissima. Item
 وَاَدَهْ طَرْفَهْ وَاَرَلْتَفْ اَهْمُ اُولَهْ *Et ad quam partem eundem sit,*
 رَسُولُ اَكْرُمُكِي جَسْمِ *Propheta*
 اَصَحْ بُو دُرُ *boc est*
 اَقْرُ مِنْ اَلْقَلِيلْدَرُ *certissimum*
 اَقْرُ مِنْ اَلْقَلِيلْدَرُ *minimum de paucis. De mir.*
mund.

Notandum est, Latinos in usu superlativorum simplicium,
 esse Turcis longè liberaliores, nam ex planè sunt observationes
 in materia comparativorum, quas in comparativis arabicis, in
 mea arabica grammatica allegavi; præterea Turcæ plurima per
 descriptiones & circumscriptiones, adminiculo postpositionum,
 exprimant, quæ superlativorum loco stare possunt, ut videre
 licet supra cap. 6. de nominibus compositis, adjectivè sumptis, &
 aliis

aliis modis, proponendo positivis five arabicis, five persicis, five turcicis, postpositionum adminiculo. v. g. کمال ایله cum perfectione مرتبه ده کتاب او زره in perfectionis gradu, veluti عارف ایله کتاب cum perfectione prudens, id est: prudentissimus دانای او زره in perfectionem sciens id est: scientissimus او قومش مرتبه ده کتاب in gradu perfectionis doctus, id est: doctissimus کوزل سی ایله زیاده سی ad excessum pulcher id est: pulcherrimus نهایتده مهم extremum sollicitus id est: sollicitissimus & haecenus de comparativis & superlativis.

Expressio intensificationis.

Quomodo intensio alicujus qualitatis in aliqua re exprimitur, paucis verbis ad hunc locum referre non abs re esse credidi. آت آجوت plane apertus id est: apertissimus آت آجوت آت آجوت plane albus vel albissimus آت آجوت آت آجوت plane niger id est: nigerrimus آت آجوت آت آجوت plane viridis id est: viridissimus آت آجوت آت آجوت plane totus قوي قوي قوي plane siccus, siccissimus آت آجوت آت آجوت طوز طوز طوز plane ruber, ruberrimus آت آجوت آت آجوت آت آجوت plane recta & si quae alia usus suggereret.

CA-

Diminutiva substantivorum fiunt, nomini diminutionis formam petenti, syllabam چٹ asperiori terminationi, molliori vero چکّ adjiciendo, ut : *puer* اوغلانچٹ *puerulus* اوغلانچکّ *civitas* شهرچکّ *civitatula* شهرچٹ *mensa* سفرچکّ *mensula* سفرچٹ. Monosyllaba چغز vel چکڑ syllabas libentius assumunt, ut : *caput* باشچغز *capitellum* باشچکڑ *manus* الجغز vel الجکڑ *manula* الجچغز vel الجچکڑ *virgo, puella* قزچغز *virguncula, puellula* قزچکڑ. Nomina terminantia in ق vel ك, literas has abiciunt, ut : چٹ vel چکّ assumant, ut *pileus subductus pelli-* قلیٹ vel قلیٹ *bis* ut Hungari aliique gerunt قلیچٹ *pileolus* کوپکّ *canis* کوپکّ *caniculus* : alia autem has literas tenent, & ut credo, pleraque, sic *fluvius* ارمقّ *fluvius* ارمقچٹ *fluvius* اوردکّ *fluvius* اوردکچٹ *anas* اوردکچکّ *anasula*.

Diminutiva adjectivorum, tum in nominalem tum in adverbialem formam transcunt, dum *ae* suae diminutionis syll-

bam assumunt, ut: *pulcher* كوزلجه *pulchellus* & *pulchre* كوزلجه
remotus اراق *remotulus* & *remotè* : quædam ut ipsa substantiva, ultimum ق aut
 reiciunt, چك vel چك assumentes, ut: *remotus* اراق
remotulus vel *remotè* بهو چك *magnus* بهو چك
parvus كوچو چك *parvulus* quod non perpetuum
 esse censeo: *humilis*, depressus fit الحقيق *humillulus depressulus*. an diminutiva arabica & persica apud
 Turcas locum habeant, exempla non habui, usus suggeret.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

*De generis ratione & usu, & de non existentia
 & existentia generis, & de genere imitationis, & sine vi
 generis concurrente.*

Punctum primum.

De non existentia generis.

EX supposito, quod ad formandam constructionem turcicam
 triplex syntaxis, turcica nempe, persica & arabica concu-
 rere possit, in quantum turcica & persica syntaxis locum ha-
 bet, nulla ratio generis haberi potest, ex eo, quia hæ duæ lin-
 guæ, terminos suorum nominum substantivorum, nullo generi
 obstrictos habent, nec ad arabismum generi subjectum respectus
 habetur, quamdiu solum turcica, aut solum persica, aut ex utraq;
 lingua mixta syntaxis locum habet, quamvis etiam arabici ter-
 mi-

mini ad hos construendi modos, concurrerent, quod exemplis
clare demonstro v.g. حَقَّ تَعَالَى قَاتِنْدَه سَوَكْلُو عِبَادَتِ *Coram*

DEO excelso, dilecta servitus de int. ment. Item اَي سَوَكْلُو دُسْتَم

Odilecte Amice mi certum est quod عِبَادَةُ sit ab arabico

servitus generis foeminini & دُوسْتِ perlicus terminus generis

masculini, sic & قِيَر سَوَكْلُو قِيَر *dilecta virgo* turcicus terminus,

vel ipsius sexus ratione generis foeminini, cujus rei ratio est,
quod constructio sit juxta turcicam syntaxim, in qua generis

ratio haberi nequit, cum extra syntaxim, generis ratio etiam

non habeatur; & juxta phrasem syntaxis persicae. بِرَبِيحَه غِلْمَانِ

خوبِ Aliquot pueri pulchrorum vultuum. Item خوبِ

صورتِ ملكِ سیرتِ قِر قِرنداشي وارِ *Pulchra forma & mo-*

rum Angelum sorore id est: angelicis moribus pradam sororem habet.

de mir. mund. constructionis ratio, ut in hîc præcedentib⁹: par ratio

& in Arabicis terminis juxta turcicae seu persicae syntaxis ratio-

nem sumptis, sic juxta rationem turcicae syntaxis قَدِيمِ عَادَتِ

اَوْزَرِه Item بُوَكْلَامِ رَبَّانِي *Item* قَدِيمِ اَوْزَرِه syntaxim persicam

معني دُر قَدِيمِ دُر *Hic sermo dominicus (DEI) sensus est,*

antiquus est. de int. ment. Ex his exemplis clare colligitur,

quod stantibus turcicis, persicis, & etiam arabicis terminis, si

construendi modus, à turcica sive persica syntaxi desumatur, apud Turcas non datur genus. Quoad assertionem autem illam, quod quidam dicant, Turcas, uti vocibus آر *vir* pro ma-

sculino عورت *famina* & قز *virgo* pro foeminino in rationalibus

ut : آر قز نداش *virgo, puella* قز اوغلان *puer* آر اوغلان :

ter دؤل عورت *vidua* دؤل آر *soror* قز قز نداش

آرتك آرسلان : *mas* ديشي *femella* pro irrationabilibus, ut :

Leo آرسلان *Leonissa* &c. *ديشي* آرسلان *Leo*

usum cadit, cum non arabizatur, & ubi ob sexus rationem, subdi-

stinguendi est necessitas, sic & per قري *mulier, femina*, Actoris

Uxorem, per regulam Quotiescunque turcicè sumptam denotant

ut : قصاب *pistrix* آشكچينكي قريسي *pistor* آشكجي :

قصابكي قريسي *Lanionis Uxor.* &c.

Punctum secundum.

De existentia generis.

Substantiva Arabum, quæ tum sexus tum terminationis ratione genus admittunt, habent & adjectiva generis qualitatem admittentia, quæ adjectiva, possunt substantivis quoad genus concordanter ut adjectiva adijci, & taliter ad orationem turcicam transire solent, tam ad singularem quam ad pluralem numerum, & dualem arabicum, & ad quos vis casus sive arabicos sive persicos sive turcicos, etiam cum affixis & postpositionibus turcicis

&

& observationibus persicis, ut sequentibus exemplis (ad exhibendam studioso miram Gentis phrasiologiam) exhibetur.

Sing.

Pro Nominativo حَقُّ سُبْحَانَهُ تَعَالَى حَضْرَتُكَرِيمُكَ قُدْرَتِ

Majestatis DEI Excelsi & sublimis, potentia magna

est. de int. ment. & more persico, زَكَاتٌ عِبَادَتِ مَالِيَّةٌ دُرُ

Eleemosyna lege debita, est servitus ad facultates pertinens.

Pro genitivo juxta declinabilitatem arabicam, in turcica

oratione قَامَا غَزَائِيَّتِنَا جَمْعِ اَوْلِيَانِ مَالِ اَكْر خَزِينَتَا عَامِرَةٍ

پادشاهی دُر وَاکْر سَائِرُ فُرَاةِ مُسْلِمِينَ کِه هَر بَرِي خَالُو

خَالَرِينَا کُورَه صَغْلَانِ قُلَرِي زُخْرُو فِیَاتُ و سَائِرِ اَمْوَالِ دُر

نِیْتَلَرِي خَیْرُ دُر حَقُّ تَعَالَى قَاتِنْدَه مَقْبُولِ دُر و ثَوَابَلَر و

Verummodo divitiae ad belli intentionem col-

lecta (sive sint exculti Regij ararij) sive aliorum militum

Muslimorum, quas quisque status, cum respectu ad suum statum

collegit, ut sunt redditus seu proventus pro futuro repositi & aliae

divitiae, seu facultates, bona est intentio, & coram DEO Excelsa

accepta est, merita & mercedes obtinentur. de int. ment.

Pro genitivo juxta declinabilitatem persicam in oratione

turcica بِر دَمِ کِه عَرُوسِ جِهَانِ جَمَالِ دِلَارَامُ وَ حُسْنِ مَالِ

اراسته

گراسنه زيب و تها و پروت فراش قسيم عتير شميم بسيط
 زيباي زمينه بساط سرور و نشاطي بسط ايتيشيد ي يعني
 ايام بهار اولوت خطه محبيه قسطنطينيه نمونه باغ برين
 ايد ي هر طرف شكوفه زار و گلزار هر گوشه قعيت هزار
 بيلان زار يله بهشت اثار اولوت

Quodam tempore, cum
sponsus orbis, qui est decor quiescentis cordis & mundi pulchritudo,
ornatus suo, decorem & pretium daret, lenis aura lectus, quae est
extensa venustas ambræ odore grata ad terram stratum letitiae
& hilaritatis expanderat, nempe cum dies Veris essent,
Tractus amplius custodita Constantinopolis, ty-
pus erat amenissimi tempe, Pars omnis, abundantia florum
& rosarum, omnis angulus, cantus, cum copia millenarum philome-
larum, vestigia erant Paradisi. Hist. Sult. Suleim.

Pro genitivo juxta declinabilitatem turcicam, in turcica or-
 tione واما شول كفار قصاري دن كد عين دن مرتد اولمشلر
 بعض واريش كد (اسلوب لغت عربيه نكي) بعضي الفاظندن
 ايشدوت و اروت كافرستانده كند و زعم فاسدي اوزره
 حضرت قرانه العيار بالله كافر يعني لطيف ويلنجه معني

Verummodo de perfidis Christianis qui à fide apostatarunt,
quidam fuerunt, qui cum (modum linguae arabicae) de qui-
busdam enuntiationibus percepissent, iverunt & in regione infide-
lium, juxta suam pravam opinionem, dignitati Corani (quod
 DE

DEUS avertat) juxta infidelem nempe Latinam linguam, sensum dederunt de int. ment.

Pro dativo, sola turcica declinabilitas, arabici termini genus in se continere potest, quia apud Arabes Genitivus & dativus sub casu giarri, sub una eademque terminatione comprehenduntur, neque dativus persicus, speciali & sibi propria terminatione gaudet, ideoque solus turcicus dativus, in hac circumstantia

locum habet, ut : وَ هَر كَيْمَكِه بُونِي اِسْتِيْسَا كِي اِيْدَرْ سَه :

Et quisquis hunc (Alcorani librum nempe) obtinuerit, ille est, qui pertingit ad vitam eternam.

Pro Accusativo, sola turcica declinabilitas, arabici termini genus, in se continere videtur, ut : حَقُّ سُبْحَانِهٖ وَ تَعَالٰي :

اَوَّلُ بُعْقَهٗ شَرِيْفَهٗ بُو خَاصَهٗ عَظِيْمَهٗ اِيْلَهٗ مَحْضُوْصٌ قَلِيْشْتَرُ

DEUS, sanctificatus & excelsus, hunc tractum terra nobilem, cum hac magna proprietate, specialem fecit de mir. mund.

Adjectiva arabica stantia loco fixi, quod ratione sexus est generis foeminini, in oratione, ad genus foemininum collocari poterit. v. g. بِر كَيْسَهٗ كَنْدُوْنَكِي مُطْلَقَهٗ سِنِي نِكَاحِ اِيْتَسَهٗ :

si quis se repudiatae suae connubio jungat. Can. Ott. subintelligitur

Uxor repudiata, quam quis antecederet repudiavit, illique deum nupsit, juxta Muhammedismi leges.

Nota Genitivus juxta declinabilitatem arabicam, similis est: accusativo juxta declinabilitatem turcicam, hinc rem juxta Grammatices præcepta subdistinguere nescientibus, magna confusio, hæc autem disparitatis est ratio, examen scilicet componentis orationem, per interrogationes, & sic investigandum erit, an casus sit Giarrus seu Genitivus arabicus, respiciatur an in oratione sit verbum actiivum quod accusativum petit, si est: tunc turcicus accusativus erit, qui à verbo regitur, si non adest verbum quod accusativum regeret, interrogatio cujus? formanda erit, & tunc Giarrus arabicus esse comperietur, ut hinc adlata exempla examinanti, patebit.

Dualis.

Turcas quamvis raro dualem arabicum ad suam orationem admittere, res sit manifesta, dubium non est, quin & in hoc numero genus arabicum detegi & nosci possit, exemplum autem obvium non habui.

Pluralis.

Turcas, arabicos plurales & sanos & fractos, sub eadem formalitate & significandi vi, ad suam orationem trahere, res est evidentissima, ut: *بُو حَالِي از وَاچْ مُطَهَّرَاتْ رَسُولِ آلله دَنْ*

حَفْصِيَّة حِكَايَتْ آيَلْدِي Hunc statum purarum feminarum, de DEI propheta, Hassia retulit. de mir. mund.

Turcicis & Persicis adjectivis, bene intermiscetur arabicum adjectivum foemininum, si substantivum sit arabicum & generis foeminini, ut: *فِرْ جَبِيلَه خُوبْ صُورَتْ مَلَكِي سِيرَتْ فِرْ قَرْنَدَشِي*

وَارْ Quandam formosam & amena forma & moribus Angelicis præditam sororem habet. de mir. mund.

Po-

Potest arabicum adjectivum nnum, se generi accommodare, & alterum arabicum adjectivum ad idem substantivum pertinens Turcarum modo in masculino permanere. v. g. قَارِيْنُكَ عَاقِلَةٌ

فأَمِينَةُ بِرْطَيفٌ قَزِي وَارِيْدِي *Fæmina prudentem & quandam affabilem filiam habebat.* de mir. mund. عَاقِلَةٌ *prudens* est genus conveniens *filie* foemininum nempe, & لَطِيْفٌ manet in arabico masculino sine reflexione ad genus, Turcarum more, & quod in genere foeminino est primum adjectivum est, in ordine constructionis.

- Nec dubitaverim, omnes in singulari allegatas circumstantias, & in plurali contingere posse, quamvis hac in parte, post diligentem inquisitionem, exempla habere non potuerim.

Punctum tertium.

De genere imitationis.

Datur apud Turcas genus foemininum imitativè, id est : etsi substantivum non sit arabicum, sed purè turcicum, extra rationem sexûs & generis, imitativè attamen, evadere potest foemininum, si in arabismo substantivum idem significans, sit generis foeminini : juxta sexum v. g. دُرْ كُونُ بُوْ عَوْرَتٌ *fæmina*

أَعْرَابِيَّةٌ عَوْرَتُهُ سَوَالٌ اِيْدُوْبُ *Cum quadam die banc arabicam campestrem fæminam interrogassent.* de mir. mund. ex substantivis v. g. دِيْرٌ vel يَرٌ *terra terminus* propriè turcicus est, &

چفتلیک *Villa terminus compositus è persico چفت duo boves sub*

eodem iugo, cui voci, Turcæ suam syllabam لکي adiciunt, & villa

significat, hæ voces nullius sunt sexus, nec ullius generis, ex supposito quod turcismus genere careat, quia tamen significata arabica id ipsum significantia, sunt generis foeminini, ad Arabum imitationem, hos turcicos terminos & iis similes, ob significandi similitudinem, adjectivo foeminino arabico jungunt, ut:

سپاهینتی خاصه چفتلیک و خاصه یری حکمی اولدر

Sipahi propria villa & propria terra Jus, hoc est: Can. Ottom.

Salvo me magis perspicacium iudicio, dico, hoc genus incidere,

ad imitationem, propter similitudinem, قریة enim arabicus ter-

minus, villa est, & foemininum habet, quod est signum generis foem,

apud Arabes & أرض terra vox arabica, ut è principiis arabi-

cis constat, at generis foeminini, cum ratio alia assignari non possit, cur Turcæ, genere carentes, his suis vocibus foemininum adjectivum arabicum addant, dicendum est, quod imitationis causa.

Punctum quartum.

De genere, sine vi generis concurrente.

Genus, sine vi stabiliendi genus, est id, cujus usus est in oratione, ex alia causa quā propter generis determinationem, quod est ex principiis arabicis, nam in mea arabica syntaxi ad titulum Arabibus propria regula cū Convenientia substantivi adjectivo seu participio pag. 669. hæc regula habetur:

Tertio, si substantivum pluralis numeri potius sub formalitate abstracta & collectiva intendatur & ut simplex adjectivum seu epitheton,

tunc

tunc talis pluralis cujuscunque generis demum sit, eleganter cum adjectivo seu participio foeminino numeri singularis construitur Turca cum arabizant, hujus regulæ sunt tenacissimi, eandemque orationi suæ, elegantissimè intermiscunt & accommodant, ut hîc sequentibus exemplis, clarè demonstratur v. g. خُلِقْنَا دُنَّ

De moribus, decem mores laudabiles, & decem mores vituperabiles. de int. ment. Item

يَسُّ بَاطِنُكِي إِخْلَاقِ دَمِيمَةٍ دُنَّ يَا كِي وَ مُجَلَّأً وَ مُعَرَّأً وَ مُبَرَّأً
اَيْدُوبُ إِخْلَاقِ حَمِيدَةٍ لَرِيْلَةٍ مُزَيَّنٍ وَ مُمَلَّأً وَ مُجَلَّأً قَمِيْلُوبُ

A moribus ergo contemptibilibus internum tuum, purgabis, expolies, denudabis, & liberabis, & moribus laudabilibus ornabis, exaltabis, lucidum, comptum, ornatumque reddes. de int. ment. Sed hæc adjectiva arabica, numeri singularis, foeminini generis, turcici pluralis terminationem persæpe assumunt, ut:

و بُو عِبَادَاتُ بَاطِنِيْهِ لَرِيْلَةٍ وَ ارْدُرُ جُوقْدُرُ

na quæ sunt, multa sunt. de int. ment. Item ibid. اَوَّلُ

هَوَا تَرُوْكَ صِفَاتِ دَمِيْمَةٍ لَرِيْلَةٍ وَ عَاقِبَتِنْدَه كِي اَوَّلَانِ ضَرَرِ

Illarum voluptatum contemptibilia, attributa & universa damna, quæ ultimò locò

sunt, commemorare, animamque fac abhorrere. patet ergo, quomodo adjectivum, foeminino generi alligatum, sine vi generis, ad orationem concurrat.

Accidit non nunquam, ut alicujus substantivi arabici genus,

nobis ex ipsa oratione turcica manifestetur, cum genus ab ipso puro arabismo obtineri nequit v. g. **أَوَّلُ قَوْمٍ قَوْشٌ كَبِيرٌ**

آخِرُ أَجَلِهِمْ أَوْجَعُ (بُورِ غَجِيَّةٌ) وَ قُدْرَتِ

غَرِيْبَةٌ دُرٌّ Illa Gens, ut aves, de orbore ad arborem volat, my-

sterium admirandum, & virtus peregrina est. de mir. mund.

CAPUT DECIMUM NONUM.

*Quomodo turcicis aut Turc-arabici phrasibus,
neutralis loquendi modus Latinorum,
exprimatur.*

CUM in præcedente capite, quid, quod inter nomina neutrius generis esset non fuerit inventum, vix non in his loquendi modis Latinorum aliquid repertum fuisset, habet enim id in se Latinitas, quod quibusdam terminis neutraliter sumptis, suos conceptus exprimat, idque nunc in singulari, nunc in plurali, quæ de causa, quæstio oriri potest, Quomodo Turcæ genere carentes, nec illud ab Arabibus mutuo accipere valentes, se hoc in particulati gerere debeant? Quæstio dicet aliquis, facilis resolutionis, quia non entis non qualitas: Turcæ per se non habent genus neutrum, nec ab Arabibus obtinere possunt, ergo quæstionis hujus nulla habenda est ratio, sed currenti sermoni inhærendum est; responsio hæc, in apparentia sua prima, locum debere habere videtur, verum resolutio hæc simpliciter sumpta, locum non habet: Respondeo ergo, quod si de singulari numero agatur, si illud Latinorum neutrum participiale est, quod Turcæ puris adjectivis aut participiis arabicis in genere masculino sumptis, corresponsdeant, adduntque ad participia verborum activorum

rum & intransitivorum, sui substantivi verbi *اُولَمَف* esse tempo-

ra finita, vel, ejus participium præsens *اُولَان*, si sensus ratio

illud exigat, quod exemplis clarius exhibetur. v. g. *Si hoc scissibile aut sectibile esset.* Per turcicum adjectivum sine reflexione ad

genus dicetur. *بُو قِطَع اُولْتَمَلُو اُولْسَه* vel *بُو كَسَمَلُو اُولْسَه*

de mir. mundi. Item per participium præsens arabicum. v. g. *Illud*

quid valdè conserva, postea necessarium erit. *فَلَان تَسْنَدِي بِكَجِه*

Chur. ef. Quod si pronomen ali-

quod relativum generis neutrius intercedat, illud in partici-

pium præsens turcicum verbi substantivi *اُولَان* resolvetur v. g.

illud quod lege necessum vel necessarium est *اُولَان وَاجِب* etc.

sed si Latini, neutrum genus, è participii passivi præterito per-

fecto desumant, participii passivi arabici præterito, non secus

ac substantivo, cum personarum affixis utentur, v. g. *مَكْتُوبُكُمْ*

Si rigorosè hoc exem-

plum consideretur, tria præterita passivi participii arabici reperi-

entur, quorum rigorosa interpretatio hæc est: Postquam per-

venisset scriptum vestrum, intellectum ejus, cognitum nostrum fuit,

& per neutralem locutionem Latinorum videtur esse verbalis inter-

pretatio, quæ rigorosa est, juxta sensum autem est: Postquam

pervenisset Epistola vestra, sensus ejus nobis innotuit, at hac in

parte cautè procedendum est, quia hujusmodi arabica participia

ad hunc ordinem trahere, ab authoritate & usu, & non ab at-

bitrio componentis dependet. Sed hîc sequens doctrina generica

est & universalis, scilicet : si talis loquendi modus Latinorum per præterita participiorum passivorum, resolvi possit per verbum finitum activæ vocis, interveniente particulâ conditionis *quod* Latinorum, tunc incidit regula syntaxeos, quæ ad participiorum constructionem pertinet, ad rubricam ; *Quomodo hoc participium cum affixis, se particulis conditionis ut & quod communicet, & eas virtualiter in se contineat.* v. g. *petitum seu desideratum meum hoc est :* & juxta illam regulam benedicetur, يَنْتَمِ

إِسْتَدُّوْكُمْ بُوْدُرْ

At longè alia reflexio facienda est pro neutrali modo loquendi Latinorum, in plurali, ubi Turcæ pro convenienti huic loquendi modo phrase, ad adjectiva aut participia arabica feminina pluralis sanè recurrere debent, ut : سَفَرٌ مُّهِمَّاتِي *expedi-*

tionis bellica requisita مُهِمَّاتٌ participium præsens tertiæ structuræ à singulari مُهِمَّةٌ *requirens seu magni momenti & urgens,*

sic ab adjectivo arabico خَيْرٌ *bonus à um* خَيْرَةٌ *bona* teste Golio in plut. sano خَيْرَاتٌ v. g. بَحْرٌ كَثِيرُ الْخَيْرَاتِ *mare multorum*

bonorum سَفَرٌ لَوَازِمَاتِ *necessaria ad expeditionem bellicam* sic *expedi-* سَفَرٌ مُّقَدِّمَاتِي *precedentia* ut تَرْتِيبُ أَيْدِيهِ لَمْ *precedentia*

tionis bellica مُّقَدِّمَاتِي *disponamus* Item وَنَحْيِ جَمِيعَ شَهْرَةِ *et* مَأْكُولَاتِ مَشْرُوبَاتِ وَ مَلْبُوثَاتِ وَ حَبُوبَاتِ تَلْيَا وَ تَرَارُوِيَةِ

كَبِيرِ

کیرر ذسنه لره فرخ ویره لر In omni urbe, esculentis, potulentis, ad vestem pertinentibus, leguminibus, universim & ad pondus pervenientibus, pretium imponatur. Can. Ottom.

CAPUT VIGESIMUM.

De numero turcico, arabica & persica nomina, non excludente.

Turcis ut Turcis, in nominibus duo sunt numeri, *singularis* scilicet & *pluralis*, sive vox arabica sive persica sive turcica sit originis. Quin immo & pluralis vocis turcica cum adjectivo singulari foeminino arabico construi potest. خاصه کور کلر یمن دن

سر آسر قیلو بر کور کي De meis propriis pellivis à capite usque ad finem subductis. Gem. Hist.

Pluralis numerus, si literæ vocis sint molliores *لر* quasi *ler* diceres sibi expetit, sic ex arabismo عزت *honor* عزت *honores* سبب *causa* سبب *causa* ex persismo, خانه *domus* خانه *cubiculum* آو *domus*, ستر *canes* ستر *canis* ex turcismo, خانه *domus*, خانه *cubicula* دل *lingua* دل *lingua*, دوه *camelus* دوه *cameli* دوه *pellis* دوه *pellis*. Quod si voces sint durioris enuntiationis, aut in *l* vel *و* quiescens terminentur, tunc *لر* cum sono *Lar* aut expressè *ل* scribendo, præcipuè ad ea quæ in *و* qui-

quiescens desinunt, enuntiantur, ex arabismo *stultus* *آخف*
altare belli *محراب* *altaria belli* *محرا بتر* ex per-
filmo *mundus* *جهان* *mundi* *آسيا بتر* *mola* *آسيا بتر*
le *exturcismo* *sagitta* *اوقتر* *sagitta* *آياق* *pes* *آياقتر*
aqua *صولار* & *صوتر* *aqua* *صو* *patres* *بابا بتر* *pater* *بابا* *pedes*
فرعون *جميع* *جنوديلة* *آندة* *صويا* *كير دتري* *كبي* *صولار*
Ue Pharao cum toto exercitu in aquam illam ingresus est, *قوشدي*
aqua se firmanunt. *de int. ment. sic,* *قبو* *vel* *قا پو* *janua, porta*
ساي *قبولاري* *دخي* *آندن* *janua, porta* *قبولار* *vel* *قبوتر*
Et alias januas ibi querere oportuit. *de int.* *ارامق* *كر ك* *ايش*
ment. Sed hoc *لار* *est ad arbitrium.*

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

*Quomodo pluralis persicus se turcismo
communicet.*

Pluralis persici, non solum persicum, sed & arabicum nomen
capax est; & ut persismus, ita & arabismus, sub hac forma-
litate, vel mixtim cum suo arabico uno plurali, & cum al-
tero persico, ad turcismum transire potest, non necessitate ita
exigente, sed orationis pompa ad id invitante, Turcis enim ad
flu-

Suporem usque figura illa Rhetorices ὁμοιοτελευτον id est *simi-*
liter desinens in usu est. ut eâ scilicet, orationi suæ, ornamentum

concilient, v. g. حُكُومَتُنِزْ اَلتَّيْنَدَهْ اُولَانْ مِيرْمِيرَانْ وَ اَمْرَا

sub nostra jurisdictione existentes Imperantes imperantium,

& Domini Dominorum. ex lit. مِير, est corruptum arabicum ex

امير imperans, mandans & adest regula Quotiescunque persica in

مِيرْمِيرَانْ, quia kesra locata sub primo مِير, arguit alterum esse casû

genitivi, sic est. Principum Princeps vel Imperator Imperantium اَمْرَا

est plurale arabicum à singulari اَمِير & اَغَايَانْ ab اَغَا Domi-

nus à voce persica آقا mutato ق in غ apud Turcas. Aut nullo

arabico plurali intercedente ut ex aliis literis حُكُومَتُنِزْ

sub nostra jurisdictione existentes imperantes imperantium & Domini & Guber-

natores مِيرْمِيرَانْ & اَغَايَانْ dictum est in hîc præcedente exem-

plo. ضَايَطَانْ autem, est participium arabicum ضَايَطْ Guber-

nans ad plurare arabicum collocatum. Dico ergo hunc loquen-
di modum ad Turcas ex persismo transferri, non necessitate sed
pompa urgente: nam si talia juxta grammaticam & syntaxim
turcicam exprimere vellent, bona haberetur constructio, hiulca
attamen.

Subinde, sed raro, Turcæ, plurali persico, ultra, sui pluralis turcici terminationem adiiciunt, ut : *بَن شَوْ مُؤْمِن قَوْلُ جَزَلْ مِلَّة* :

Ego cum his meis servulis in unum DEUM credentibus nundinationes habeo. de int, ment. ast id rarissime accidit.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM.

Quomodo se Dualis & pluralis arabicus, turcismo communicet.

NEc persica nec turcica nomina numerum dualis agnoscunt. Arabicus Dualis, raro & in iis circumstantiis de arabismo ad turcismum transfertur, ubi absolute solum ea exprimi debent, quæ duâs personas aut res concernunt, quâ loquendi modalitate, cum persismus & turcismus careat, eam & Persæ & Turcæ ab Arabibus subinde expetere solent, ut : *بُو اَيْكِي دَا نَا : هُو شَيْنْد فَاصِلَيْن وَاَرْجَيْنْد كَامَلَيْن دِيَوَان عَلِيْشَان يَا دِ شَاه سَعَادَتْمَنْدَه طَلَبْ اُولُنُوْبْ يَارْتَدَاسِي اَيْكِيْسِي بِيْلَه عَنِيْه* Cum biduo prudentes & intelligentes virtutibus ornati & eximii & perfecti, ad summa dignitatis, felicemque regium senatum expetiti fuissent, sequente die, apud excelsum Portam, in Augusto senatu, presentes fuerunt Hist. Suleim. *طَنَلُوْ اَجِيْ ضِدَّ اَنْدُر* dulce & amarum sunt duo contraria *حَيَاتْ مَمَاتْ ضِدَّان* vita & mors duo contraria sunt.

sunt. آیدینلک قراتلق صیدان نور. *Lux & tenebrae duo contra-*

ria sunt. Item. خوندی چویندی صیدینر. والصدان لایجتمعان.

Angelus autē & sylogis sunt contraria & duo contraria non ununtur. de mir. m. Nota per incidens quod Turca nomen sylogis modo inverso

scribant, ut hic vides. صفوف طرفین تقابل و سپاه جانبین تقابل.

Cum ordines utriusque ایتد و کده بر و جیهله مخاربه ایتد یتر

partis oppositionem, & miles utriusque lateris pugnam fa- *cerent, modo aliqua pugnaverunt.* Hist. Sult. Sulcim. attendendum

جانب & طرف esse casus giarri arabici à *part* & *طرفین*

latus, ob regulam Quotiescunque perficō modō sumptam, prop-

ter casum nominativi singularis perfici صفوف & سپاه *miles*

ordines pluralis arabicus.

Hoc tamen etiam studiosus obseruet oportet, quod dualis arabicus declinationis turcicae sit capax, non memini autem me Nominativum dualis arabici declinabilitati turcicae subiectum legisse, quae de causa, de eius declinabilitate turcica, neque asserere neque negare quicquam audeo, crederem attamen, hunc nominativum, inflexioni turcicae non esse subiectum, nisi praxis contrarium ostendat. Casus autem alter seu obliquus dualis numeri, turcicae declinabilitatis capax est, quod exem-

پلو sequenti demonstro: قتیچه چاسارینک ختی ایله مختوم:

تیشک ابراز ایدوب و قدیمی دوستلوتی تجدید و هر

مَوَادَّةَ تَرْكِي كَيْي قَيْضُ وَيَرْيَلُوبُ (طَرْفَيْنَتِي) رَضَاسِي
 مَرْتَبَةً لَرِي قَرَار دَادَه اُولُنْدُقْدَن صُكْرَه تَمَشْكَ آلُوبُ وَتَمَشْكَ
 وَيَرْمَكَه وَكَالَتِي اُولُدُوعِي مَعْلُومُز اُولُنْدُقْدَن صُكْرَه آسَيش
 قُغْرَاي طَرْفَيْن وَآرَامِش صَعْمَا جَانِبَيْن اِيچُون اُول اُون
 Postquam مَادَه بُو مَحَلْدَه بِلَا زِيَادَه وَ لَا نُقْصَان مَسْطُورْدُرُ

*Germanorum Caesaris sigillo, rei factae attestatio, obsignata & evul-
 gata fuisset, & antiqua amicitia renovata, & postquam omnes ar-
 ticuli modo debito, discriminati, & gradus voluntatis utriusque
 voluntatis ratificatus fuisset, & postquam per acceptationem & da-
 tionem attestations rei factae, commissionem fuisse cognovimus: ob
 tranquillitatem pauperum utriusque partis, & ob debilitatem quie-
 tis utriusque lateris, hi decem articuli ad hunc locum, sine addi-
 tione & sine detractioe scripti sunt. Gem. Hist. videtur in hoc exem-
 plo, quomodo arabici dualis Genitivus طَرْفَيْن, propter hoc*

quod sit genitivus arabicus, adhuc كِي characteristicam literam
 genitivi turcici assumat, fitque طَرْفَيْنَتِي sic & in dativo tur-

cico dicitur. طَرْفَيْنَه وَيَرْكُو وَيَرْن رَعَايَا *subditi tributum dantes.*

nec dubium, quin par ratio sit accusativi: hinc autem inferri
 potest, quod dualis arabici genitivi casus, ad turcismum trans-
 latus, pro recto haberi possit, sed usus arabici dualis,
 valde rarus est.

Plu

Pluralis arabicus.

Pluralis arabicus sanus sub utroque genere & quoad masculinum & quoad foemininum, persæpe se turcismo communicat, meminisse oportet ex principiis arabicis, qualis nam sit pluralis sanus, quibusve conveniat, pluralis sanus masculinus est ab adjectivo quod rationali jungitur, sanus foeminus non solum ab adjectivo foeminino est, quod rationali applicatur, quod in participiis foemininis transitivorum passivorum & intransitivorum verborum obtingere solet, & horum perplurima pluralia ad turcismum transferuntur. sic masc. سَالِمٌ *sanus* foem. سَالِمَةٌ *sani*

صَالِحَةٌ *probi* صَالِحُونَ *probus* صَالِحٌ *sane* سَالِمَاتٌ *sana* سَالِمَةٌ
 مؤلفون *Compositores* مؤلفٌ *Compositor* مؤلفاتٌ *Compositores* مؤلفاتٌ *Compositores*

positores , مَوَلِّغَةٌ *compositrix* si dicere licet , مَوَلِّغَاتٌ *composit-*

فَسَلِيَّاتٌ fidelis form. فَسَلِيَّةٌ Fideles فَسَلِيْمُونَ Fidelis فَسَلِيْمٌ trices

fideles socii. *perfectio* کَمَالَات *perfectiones* مُعْجَزَات *miracu-*

ser- عِبَادَاتٌ *servitus, odoratio.* عِبَادَاتٌ *miracula* مُعْجَزَاتٌ *lum*

vitutes, adorationes. بَرَكَاتٌ benedictio, abundantia, bene-

وَلَجِبَةٌ مُرَادَاتٌ voluntates dictiones, abundantie مُرَادٌ

فَخَلَقَتْ *res creata* فَخَلَقُوا *res necessaria* وَاجِبَات *res necessaria*

res creata مَوْجُودَةٌ *res existens* مَوْجُودَاتُ *res existentes* &c.

Quemadmodum Arabes pluralia sua regulata, ita & fracta seu irregulata, unacum modalitate construendi Turcis concedunt.

Ac *أَسْرَارٌ* *homo* *فَأْسٌ* *homines* *سِرٌّ* *mysterium*, *secretum*

mysteria, *secreta* *كِتَابٌ* *liber* *كُتُبٌ* *libri* *يَوْمٌ* *dies* *أَيَّامٌ* *dies* &c.

Subinde autem, quod rarissimè contingere existimo, plurali fracto arabico, sui turcici pluralis terminationem adiiciunt, sic *رُكُجٌ*

Præsidium & metaphoricè *Primas* seu *Princeps* qui dignitatè post Dominantem inter primos esse solet, *أَرْكَانٌ* *Proceres* hoc

tamen non obstante quod sit pluralis numeri, addunt *لَر* dicentes;

أَرْكَانُ لَر *Proceres* &c.

Notandum est, pluralia fracta arabica irrationalia, & etiam foeminina regulata, bene & eleganter cum adjectivo foeminino singularis numeri construi. Turcæ hac in parte, ut in syntaxi suo locò visuri sumus, ut hanc Arabum regulam sequi possint, ejusmodi constructionem per arabici substantivi fractum plurale & per adjectivum foemininum arabicum singularis numeri componunt, in hoc ab arabica modalitate recedentes, quod Arabes foemininum adjectivum ut est, in suo singulari relinquunt, illi autem eidem adjectivo nonnunquam turcicam terminationem

pluralis *لَر* adiciant, ut: *أَخْلَاقٌ حَسَنَةٌ لَر* *mores laudabiles*

مُعْجَزَاتٌ مَعْنَوِيَّةٌ لَر *mores vituperabiles* *أَخْلَاقٌ ذَمِيمَةٌ لَر*

miracula conceptibilia vel intelligibilia, ex lib. de int. ment.

CA-

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

*Singularis numerus Turcarum, nonnunquam
ut pluralis numerus sumendus est.*

Collectivum nomen ut docet Alvarus, est illud, quod numero singulari significat multitudinem ut populus gens, turba quod & apud Turcas locum habet, dicunt igitur cum Latinis v. g.

جزيرة الحكماء بو دخي بيوكا ير جزيرة در اسكندر آتا
واردوقده ير طايغة كورد ي لباسلي جملة آغاچ يبراغي
Insula sapientum, est etiam Insula quedam magna, cum Alexander eam adiisset, Gentem quandam vidit, cujus vestes (erant) totaliter folium arboris (folia, arboris) de mir. mund.

ليكن بدنلي
سايير خلق كبي
Verum eorum corpora sicut alterius populi. Item
آندة قوم وار باشلي تلب كبي در
Populus est cu-
آندرة چوق خلق وار
Apud eos
ار وار
caput ad instar canis
آندرة
multa turba est. ibid. Ast Turcae vim nominis collectivi magis extendunt, quia, dum substantivi significato, in abstracto utuntur, id cum vi pluralitatis ad numerum singularem ponunt, qui singularis, in translationibus à nobis Latinis, ad numerum pluralem collocandus est: sic in praecedenti exemplo dicitur.

لباسلي
جملة آغاچ يبراغي
cujus vestes totaliter folium arboris hoc
ار
folium arboris respectu latinitatis, quin immo & rationis nostrae, non bene convenit, quia ad vestes folia arborum requiruntur, sed

sed Turcæ his abstractis vim pluralitatis tribuunt, قناده آب روان

In Syria aqua fluens sine fine est. de mir. mund. بی نهایت در

Latini dicerent In Syria perplurima flumina sunt. Item هیرکین

عساکر مور شار و ستاره مقدار موحدين ايله يوريوب

Leo vindictæ exercituum, unda numerus, & stella quantitas, cum credentibus in unum DEUM progrediebatur. Hist. Sulcim. Latinismus insulsus, directè ut in turcismo sonat, translatus, singularem pluralis loco habens, quia ut substantiva in sensu abstracto, sumuntur, si ea quæ singularis numeri sunt in turcismo, pro latinitate ad numerum pluralem ponemus, bona latina phrasis habetur: Leones vindictæ Exercituum, numero undæ seu fluctus, quantitate stella, cum credentibus in unum DEUM progrediebantur.

Item ibidem أهل اسلام ايله اوغراشه اختيار ايليش

Cum proficiente Islamismum pugnam sibi elegit id est: Cum proficien-

tibus Islamismum sibi pugnam elegit. Item ibid. أهل ایمانکي

Quidam fidei Possessor pro fide pugna-

tor, quidam martyr evasit id est: Quidam eorum qui fidem profi-

tentur seu Quidam fidem profitentium, fidei propugnatores, & qui-

dam martyres evaserunt. Item ibid. وزراء عظام و سیهلاران

Consiliarii magni & exercitus Duces, Possessores reve-

rentia seu respectus id est: Possessor reverentia &c. يشکچري

پیراقلري

جَنِيْتْشَهِرِي *Jenitscheri vexilla* id est : *vexilla Jenitscheriorum* sic dicitur آب دَسْتِ persicum compositum *aqua manus*, duo themata, Latini dicerent : *aqua manuum* id est : *aqua pro lavandis manibus* لَيْمُونُ صُوءُ *aqua floris* Latini *aqua florum* آبِ كَلَّ آبِ *aqua mali citrini* Latini *succus limoniorum*. آبِ كَلَّ nos corruptè *Giulap* vel *Julep* ut in nostris apothecis scribitur, id est *flos aquae* scilicet *aqua florum*. dicent etiam v. g. قَايْنَارْ اَسِيْجَاثْ صُوءِي *Bullientem calidam aquam, frigidam aquam contemperavi ad lavandam manum* scilicet *ad lavandas manus*. Ch. cf. alia similia, praxis ipsa edocebit.

Ita & adjectivum respicitur, cum loco collectivi in oratione occurrit, ut : قُوْقُ اَلْحَدِّ وَالْغَايَةِ مَسْرُوْرٌ اَوْلَدِيْلَرُ : *supra terminum & metam latus (lati) evaserunt. de mir. mund.*

Adjectivum arabicum, in casu specificationis arabicae collocatum, apud Turcas aliquando (quamvis raro ut puto) pro plurali casu potest stare, etsi in singulari reperiat, ut : قُوْقُلَرُ كَبِيْرَتِي قَرَّةْ كَدِسْتَنْ دَعْوَايْ دَيْنِ اِنْدَلَرُ قَلِيْلَا كَانْ اَوْ كَثِيْرَا جَنِيْعِيْنِي *Illi qui litigant de debito ab ejusmodi relictis rebus, sive pauca sint sive multa, omnes illi cum testibus ad excelsam Portam transmittantur.* Can. Ottom.

Cessat autem hæc ratio collectivi, si de abstracto ad specificationem fiat transitus, tunc enim Latinos imitantur.

Notandum autem quod vim illam pluralitatis quam singulari tribuunt, firment positione adjectivi aut verbi ad numerum

pluralem v. g. *بُو دِيدُ وَكُمُر طَائِفَه فَاسِقَتَر دُر* Hic populus quem

nominauimus Corruptores sunt (Corruptor est) *فِر طَائِفَه وَار دُر*

Populus est qui postquam hominem *آدَمِي شَتَار آيَلدُ وَقَدَه يِر تَر*
caperunt, comedunt. Latini dicerent: *capit, comedit.* de mir.

mund. Item *بُو تَدُ وَقَلَرِي تَقَارِي قَتَر آيَلدِيلَر وَ جُوغِي*

ad verbum est: Tar- *آنَلَر تَقِي خَوْفَنَدَن قَجُوبُ بِيَا بَا تَه كِنْدِيلَر*

tarium quos invenerunt, occiderunt, & multi ejus præ metu in
desertum iuerunt Latini dicerent: *Tartaros quos invenerunt oc-*
ciderunt, & multi eorum præ metu in desertum iuerunt. Gem.
Hist. sed de his in syntaxi.

Adjectiva in singulari collectivè multa significantia, siue turcicæ, siue persicæ, siue arabicæ sint originis, substantivum in singulari numero cum vi pluralitatis, exigunt, nisi specificatio interveniat, quæ substantivum ad numerum pluralem cogat, hanc assertionem exemplis magis stabilio & declaro.

Quot homines estis? *قَاج آدَم سَتَر* *quot* *قَاج* *vel* *قَاج*
hi homines quot homines *بُو آدَم تَر قَاج آدَم تَر دُر*
sunt.

بُوَيْلَه اُوزاق سَفَرْدَه بِر *aliquot ut* بِر قَچ *vel* بِر قَچ
 قَچ يُون دِي زِيَادَه كَتُور مَك سَتَا فَايْدَه زِيَادَه اُولُور دِي
In tam longo itinere aliquot onus (onera) etiam plus ferre , tibi
magis proficuum fuisset. de mir. mund. Item زرين اُولِي
 قَرَنَدَاشِي اِيلَه اِيَكَمَسِي بِيْلَه بِر قَچ بِيكِي آدَم اِيلَه اِمْدَانَه
Filius Zrinianus cum fratre suo, cum aliquot mille homine
 (millibus hominibus) *in subsidium venit. Gem. Hist. sic* بِر قَچ
 مُدْتَدَن صُكْرَه *post aliquot extensionem id est : extensiones. scili-*
cet : post aliquam temporis extensionem بِر قَچ بِيْن وَارْدَر
aliquot annus est id est : sunt aliquot anni. بِر قَچ سَاعَتَدَن اَوَّل
ante aliquot horam id est : ante aliquot horas. بِر قَچ آي كَجَدِي
Aliquot mensis prateriuit id est : aliquot menses praterierunt, &c.
aliquot dies, &c. sed superveniente specificatione, بِر قَچ كُون
pluralis in usu est, ut : كُور دِي كِه بِر قَچ حَرِيَقَلَر سُوَيْلَشُوب
Vidit quod aliquot persone colloquentes ibant. de mir. mund.
aliquot persona more Latinorum. Item بِر قَچ قَرِيَه لَرْدَه ظَلَم
In aliquot pagis, injusti- اِيْد وَب قَاحَق يَرَه آدَم قَتْل اِيَلِي شُدُر
sias patravit, & homines injusto titulo occidit. Gem. Hist.

بُونَجَه يَمْلَدَن تَرُو سَاكِنٌ *multus a, um in abstracto*
 بُونَجَه *multus a, um in abstracto* *A multo anno (multis an-*
nis) habitationem in qua habitavimus, derelinquemus ? de mir.
 بُونَجَه خَطَايَا اَيْلَه اَلْدَن اَلَه : *mund. & cum specificatione :*
 بُونَجَه *Multis cum defectibus de manu ad manum deferre seu*
transfere. de int. ment.

بُو جَزِيرَه پَادِشَاهِنَكِي *Multas in abstracto dicitur* چَوَق
 بُونَدَن تَغِيرِي جَزِيرَه سِي وَاَرَدُر *Hujus Insula Regis, prater*
hanc, ejus multa Insula est. id est : Rex hujus Insula, prater hanc,
multas Insulas ad se pertinentes habet de mir. mund. & cum spe-
 اَنَكِي اَشْجَارِي وَاَنْهَارِي چَوَقْدُر *Ejus arbores*
 عَقَاقِيرُ وَقَرْنِفُر *& fluvii multi sunt. de mir. mund. Item ibid.*
 اَنْدَه چَوَقْدُر *ibi radices aromaticae & cariophylla multa sunt cum*
 اَنْدَه چَوَق عَجَايِب وَاَرَدُر *pluralibus arabicis ibidem multa*
mira sunt. de mir mund.

خَيْلِي زَحْتِ چَكَلْدِي *multus item* خَيْلِي *multus.*
multa molestia sustinenda fuit vel multa molestia sustinenda fuerunt
 بَر كُفْرَه نَكِي يَانْدَه *Gem, Hist. & cum specificatione ibidem.*
 بَر

بِرْ خَمْلِي كَا غِدْتَر بُولَدِي Penes unum Infidelium multas literas
reperit. Gem. Hist.

دُرْلُو نَبَجَه دُرْلُو & دُرْلُو repetendo & دُرْلُو & دُرْلُو
 various di-
 versus in abstracto دُرْلُو دُرْلُو زَحْمَتِ چَكْدِي variam mole-
 stiam id est : varias molestias passus est. cum specificatione دُرْلُو
 دُرْلُو صَنَعَتَلَر وَحِيدَه لَر اَوَكَم نَوُر varias artes & fraudes addi-
 scit. de int. ment. idem per دُرْلُو چَوَق multivarius چَوَق
 دُرْلُو اَوَل چَوَق multivarij homines in abstracto, specificè,
 چَوَق Flores illi multivarii.

نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ aliquot in abstracto نِيَجَهٗ vcl نِيَجَهٗ
 نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ Post aliquot annum (annos) de-
 mum ferre inceperunt de mir. mund. cum Ipecificatione
 نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ Mercatores aliquot annis venerunt.
 نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ Et aliquot
 نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ de mir. mund. نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ
 نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ iis eximiis similes. Item ibid. نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ
 نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ Præterea aliquot diversas molestias &
 نِيَجَهٗ يِيْلْدَنْ صُكْرَهٗ يِنْدَهٗ infirmitates adferre.

Ex Persismo.

آدم *Multas* teste Gazophylacio in abstracto dicitur *بِسْمَار*

homo multus id est : *multi homines*, & *بِسْمَار كَس* *multa persona* id est : *multa persona* & ex Humajun Name cum specificatione dicitur in plurali arabico *حَكَايَات بِسْمَار وَ امثال* *Historia multa & paremia & narrationes sine numero sunt.*

چند *Videtur convenire cum turcico* *فجدة* *veluti چند*

aliquot corpus id est : *aliquot corpora*, an & in plurali sit usui, & an alii perfici termini huc trahi possint, exempla obijam non habui, si quid sit, praxis edocebit.

Ex Arabismo.

أنواع est pluralis arabicus a singulari *نوع* *species*, hoc tamen non obstante, in sensu abstracto, singulari adhaeret, cum vi pluralitatis, veluti *أَنْدَة لَطِيفُ الْمَنْظَرِ أَنْوَاغٌ مِوَاهُ أَيْلَة مَزِينٌ* *Ibi amenus aspectus seu prospectus speciebus fructu ornatus* sed quia Turcae hoc arabico plurali *أنوَاغ* sub significato *diversus* seu *varius* uti solent, clarius dicetur: *Ibi amenus aspectus seu prospectus vario fructu ornatus* de mir. mund. & juxta hanc ipsam observationem dicetur *أَنْوَاغٌ أَوْ سَلْوِيلَة أَوْ يَنْارَلَر* *diversò modo*

do ludunt. & in specificatione, plurali jungitur, v. g. آراجف

بہا ایله اول دُرلو انواع دولتکری و قیمتکری کہ کوزلر
کورمدوکی و قولقلر ایشتمدوکی کوتلندن کچمسدوکی
سعادتلری تحصیل ایدوب قزئیمچون قرصات و رخصات

Exiguo pretio, illas varias & diversas felicitates & gra-
tias, quas oculi non fuerunt videntes, nec aures fuerunt audien-
tes, nec ad cor transeuntes beatitudines, acquirendi occasionem & fa-
cultatem dedit. de int. ment. Ali hoc انواع frequentissime plu-

المنظر انواع ازهار ایله صفور: ut:

• Aspectus Icu Prospectus diversis floribus illuminatus erat. ایدی

de mir. mund. Item ibidem. جتکرینگی انواع اقسامندہ نظر

انواع Florum diversas sortes aspicias. Item ibidem ایدرسن

یواویت و آجھار ملوئندکی معادنکی انکی جزایرندو

Diversi hyacinthi rubri & minera Icu fodina lapidum colore imbu-
torum, in ejus Insulis sunt.

میوه سندن : Multas in abstracto adheret singulari ut: وافر

De ejus fructu multum accepit, de mir. mund. id est: وافر الادی

de fructibus multos accepit, & in specificatione الئون عصا لردن

وافر

آسامي سي ايله ad verbum est. Sed in catalogo commemoratus
librorum in hac columna Islamismi nobis Latinis autem : Sed in
Catalogo commemoratorum librorum in hac columna Islamismi, &
vice versâ, si adjectivum sit ultimò locò, illud pluralizatur cate-
ris in singulari permanentibus v. g. يَا شَوْلُ كَيْجَه كُونْدُوز دِكْرُ

الله ايدَن عَاشِق صَادِقْزَاوُل كَاه كَاه دِكْر ايدَن ايله

بر ميَدُر ad verbum : Vel ille, qui diu noctuque DE I commemora-
tionem faciens, amans justî, cum illo raro commemorationem faciente, idem
erunt? Nos autem diceremus : Vel illi qui de DEO, diu noctuque commemo-
rationem faciunt, amantes justî, cum raro commemorationem
faciente, idem erunt? de mir. mund.

Incisorum membrorum par est ratio, erunt in singulari,
etsi substantivum quo referuntur, sit numeri pluralis v. g. مَار قَيْل

و آژْدَر هَيْل قَارْدَم آتَش قَم طَوْبَدُر ad verbum Serpentis
figura, Draconis imago, flamma furnus, ignis faux, tormenta (bel-
lica) nos Latini autem dicimus; Serpentum figura Draconum
imagines, flammarum furni, ignium fauces, tormenta (bellica) Hist.
Suleim.

Notandum est, Turcas, aliquando ita strictè arabizare, ut
in usu arabicorum terminorum, se etiam in abstrusiores arabi-
cæ syntaxis regulas immittant, qua de causa, nonnulli loquendi
modi, quos Turcæ ab Arabibus desumpserunt, reperiuntur, e qui-
bus argueretur, aut adjectiva arabica, indeclinabiliter, aut ut
substantiva abstracta in singulari, cum vi pluralitatis sumenda esse,
quod exemplis demonstro, v. g. آَرْضُ الشَّامِ اَوُلُ بَرِ اَقْلِيمُ

كثير البركات Syria illud est clima

quoddam multarum felicitatum & eximiarum benedictionum de mir. mund. Priusquam hanc constructionem aggrediamur, eam

paulisper examinare lubet كثير البركات Item عظيم الخيرات

videtur manifestè, quod بركات & خيرات sint substantiva in

plurali arabico & كثير & عظيم adjectiva in singulari, si dicemus

apud Turcas adjectiva substantivis preposita, esse indeclinabilia, & id ipsum hinc contingere, errabimus, ex eo, quia id solum in syntaxi persica aut turcica in usu esse solet, & qui arabismo imbutus est, hinc, syntaxim arabicam locum habere, mox penetraverit. si dicemus adjectivum esse nomen abstractum, nil quod ad rem esset dicemus, cum adjectivum ut adjectivum non sit fixum ex natura sua, nisi substantivi loco ponatur. Est ergo constructio omnino juxta syntaxim arabicam, de qua in mea Gram. arab. tract. 4. cap. II. agitur, ubi dicitur, quod adjectivum qualificans, quoad casum, cum precedente substantivo cuius qualitas non explicatur, concordare debeat, quod hoc loco contingere videtur, nam اقليم est singularis arabicus generis masculini, عظيم est adjectivum qualificans, quod genere & casu concordat cum اقليم clima cuius qualitatem non explicat, & ut ibi demonstratur, resolvitur per hinc sequentem phrasim, taliter: Terra Syria, illud clima quoddam est, magnarum felicitatum & multarum benedictionum. de mir. mund. Item

جو

كثير

كثير

كثير

Hoc mare بحر مبارکدر کثیر الخیرات و عزیز الترات در
benedictum est, multarum felicitatum & eximiarum benedictionū. de
mir. mund. ex quo patet, quomodo in adjectivo, quod in singulari
esse videtur, respectu Latinitatis, pluralis lateat; hæc res syntacticè
explicatur, infra in secundo ordine neutrorum.

Numeri, numeratum in singulari expetunt, ni ratio speci-
 ficationis ad numerum pluralem remittat. v. g. ايكى يوز درهم
 كوشدن بيش درهم كوشش ويره ايك يوز درهمدن آشفه
 زكوات يوقدر ايك يوز درهم اوزينه قرق درهم آرتد قچه
 ير درهم ويره آلتوتدن يكرمي متقالدن بچوق متقال
 ویر درهم ویره آلتوتدن يكرمي متقالدن بچوق متقال
 ad verbum est: De ducentis drachma (drachmis)

argenti quinque drachmam (drachmas) argenti det. Infra ducen-
tas drachmam (drachmas) non datur elemosina: supra ducen-
tas drachmam (drachmas) augendo juxta quadraginta drachmam
(drachmas) per drachmam, unam det. De aura de viginti sa-
comate (sacomatibus) medium sacoma dare oportet, de mir. mund.
 Ast ubi expressionem specificam facere prætendunt, tunc more

nostro pluralem numerum exprimunt. v. g. ايام ابو حنيفه و
 امام شافعي و امام احمد حنبل و امام مالكي بولتر دورت
 امامان امانلردر بولتر نلر اشتهاان ايتد يذر
Antistes Ebu Ha-
nise & Antistes Schafy & Antistes Ahmed Hanbeli & Antistes Ma-
liki, hi sunt quatuor Antistites, hi, quæ, qualive testimonia perhibue-
runt

prunum & cerasum, sunt duo fratres. de int. ment. **وَكَرَّاسُ هُوَ أَيْكِي قَرَدَا شَكْرَدُرْ**
de mir. mund.

Arabicis numeris, Turcæ, ut plurimum ad æræ alicujus expressionem utuntur, non nunquā & in aliis, ut in libro de int. ment.

كُتِبَ أَرْبَعِينَ دَهَ أَحْيَاءَ عُلُومِ الدِّينِ دَهَ *in quadraginta libris,*
in vivificatione scientiarum fidei. Certum est quod apud Arabes à

numero **عِشْرُونَ** *viginti* usque ad **مِائَة** *centum*, numeratum in

Nasbo singularis numeri sibi expetant, hîc autem in hoc exemplo, ad instar specificationis ad pluralem numerum locatur, ut in exemplo videtur, cætera quæ circa numeros observantur, inter numeros reperientur.

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM.

Pluralis numerus Turcarum, persape ut singularis numerus intelligendus est.

Pluralis iste Turcarum, respectu nostri, ut singularis intelligendus est, aut à regulæ vi, aut à reverentiali modo loquendi.

A regulæ vi, si actio multorum, aut actio à multis pariformiter exprimenda, aut à multis asserenda, occurrat, ea enim per modum infinitivi nominalcentis abjectâ ultimâ literâ **ق** vel **ك**, fathato **م**, vel addendo **ل** vel **و** quiescente & adjecto affixo obtingere solet, in plurali numero collocanda, si paritas actionis pluribus sit communis, de hoc substantivo, dictum est supra cap. 13. ad §. *Substantivum aliud quod ab infinitivo, &c.* pag. 129: licet enim par & similis sit actio omnium, & apud

apud nos Latinos pro una actione sumatur, ideoque in singulari numero collocetur, Turcz attamen, actionis nomen ad pluralem collocant, ad exhibendum, hanc actionem pluribus convenire in multitudine v. g. هَرَطَرْدَن عَسْكَرْ آقُوتْ كَلُوتْ

Ex omni parte, exercitus defluunt & adveniunt, tandem ad illam partem illorum itiones certa sunt. Gem. Hist. Latini dicerent: Illorum itio seu adventus ad illas partes, certus est. Item هَر رَعَايَا فُقَرَا سِنْكَ آسُونَه

اولمالي ايجون صلح و صلاح دنيما فنايه ويرن جنكا و ad verbum est. Propter tranquillam subsistentiam pauperum subditorum id est: propter tranquillam subsistentiam pauperum subditorum, seu ut pauperes subditi sint in tranquillitate, pacem & tranquillitatem, mundo corruptionem danti pugna & bello, semper meliorem existimavimus exit. اولمالي quia illa subsistentia pluribus convenit.

Nec participia praeteriti cum substantiva evadunt, quia actionem significant, hinc esse excipienda videntur. v. g. اسلام عَسْكَرْ يَنْكَ

De tam tardis motibus Islamitici exercitus obstupesco. Latini dicerent, De tam tardo motu Islamitici exercitus obstupesco. Gem. Hist. nec mihi dubium est (etsi exemplum obvium non habuerim) quin haec regula se etiam ad futurum participii & ad alia nomina infinitivi extendat, nisi praxis me aliud edoceat.

In reverentiali modo loquendi, ejusmodi phrascs reperiuntur, quæ legenti, non solum obscuram orationem reddere, verum & ipsam mentem, intolentia suæ qualitate perturbare possent, nisi Gentis loquendi stylus, examine subtiliori, studentium capacitati subderetur, hæc autem sit.

Prima observatio : Videndum est in ordine positionis substantivi & adjectivi, an primo loco adjectivum & postea substantivum, vel vice versa, an primo loco substantivum & postea adjectivum ponatur, quia ut videbitur, id quod primò locò est, manet indeclinabile & in themate singularis, & quod secundò locò est declinatur : quin immo, etsi plura substantiva aut adjectiva ad rem unam pertinentia concurrant, quod ultimò locò reperitur, illud solum mobile seu declinabile, evadit, nisi constructionis ratio aliud exigat, ut suò locò visuri sumus, ita ut ad primum intuitum, rei non asueto, admirandus modus

construendi se repræsentet. v. g. أَتَيْنَ جُوفَ شَهْرَ لَرَّ تَلُورَ
quasi diceres : *Inde ad multum Urbes venit.* de mir. mund. quia hoc locò, جُوفَ *multus, a um* adjectivum, est ante substantivum, manet in suo themate simpliciter, & evadit indeclinabile, & quia substantivum secundò locò est, illud evadit declinabile, hinc videtur شَهْرَ لَرَّ *ad urbes* quod sit dativi casus in numero plurali,

quod جُوفَ ex eo quod substantivo propositum sit, indeclinabile sit, juxta nostrum loquendi modum, erit ejusdem numeri & casus, & dicetur juxta nos : *Inde ad multas Urbes ve-*

nit, sic è contra : اَللّٰهُ تَعَالٰى حَضَرَ تِلْكَ حُضُورَ شَرْ يَغْلَرْ نِدَّة
عُذْرَتِي

عَدْرُكَ مَقْبُولٌ اُولَمَعَدَ الْكُدَّةَ حُجَّتُكَ يَوْقُدُ de mir. mund.

Fiat dispositio ad interpretationem, patet itaque hoc locô, sub-

stantivum حُضُورٌ *presentia, conspectus*, esse primô locô, & شَرِيفٌ

Nobilis adjectivum secundo locô, & quia substantivum primô locô est, indeclinabile & in suo themate singularis permanens est, adjectivum autem declinabile, quasi diceres *in conspectus nobilibus* atq. adjectivi declinabilitati substantivum accommodandum est, his observatis, exemplum sic interpretandum est: *Ue in DEI celsitudinis ejusdem Majestatis conspectibus nobilibus, excusatio tua sit accepta, in manu tua testimonium judicio comprobatum non habes.* & hujusmodi pluralia ob sum esse tale, ad declinationis materiem pertinent, quia vera sunt pluralia, ad quæ trahendum est illud, quod in indeclinabilitate constitutum est.

Observatio secunda, allocutio alterius, simpliciter, est secunda persona singularis numeri tam pronominis quam verbi, vel Arabum vel Turcarum more, sic salutandi modus arabicus,

وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَالْكَرَامُ *salus supra te reponetur*

& *supra te salus & honor* (Mahamedani, hac salute, Christianos salutare, dedignantur) مَرَحَبًا *commoditas* scilicet tibi ob-

tingat, Turcarum more اُولَا جُوتْ عِرْكَ *vita tua multa sit*

vel خوش بولد عِرْكَ *vita tua augeatur.* زِيَادَه اُولَسُون

quasi diceret: *bene invenisti, oblectanter invenisti*

خوش تدد عِرْكَ صفا بولد عِرْكَ *bene venisti oblectanter*

آیو میسن *quomodo es ? id est : quomodo vales ?* *venisti*
 خوشیسن *benene vales, incolumiterne vales ?* obvio Mercatori aut
 opifici dici solet: *تلائی کلسون* *faciliter tibi eveniat. &c.* Reve-
 rentialis autem loquendi modus, consistit in secunda persona pro-
 nominis *Vester, aum* & in secunda persona pluralis verborum. v. g.
 لطفتگزدن *gratia vestra petitionem habeo*
 بیورگت بیز خیر دُعایچگزار *dignemini imperate, mandate, nos*
 عزتگزدن *boni apprecatores vestri sumus* *عزتگزار* *honor vester,*
 سعادتگزار *ab honorificentia vestra speratur* sic etiam *رجا اولنور*
 بیز خیر خواهگزار *Prosperitas vestra* *دولتگزار* *felicitas vestra*
 بندگزار *Nos sumus benevoli vestri, seu bonum vestrum volentes*
ایم *sum servus vester.* his prænотatis sequitur.

Observatio tertia : Reverentiali ratione introductum est,
 ut in principio orationis, aut etiam in medio, expressionis em-
 phaticæ causa, ab honorificentia in secunda persona dari solita,
 ad tertiam pluralis recedatur, ita ut Orator, personæ honoran-
 dæ tribuendum attributum, ad pluralis tertiam personam qua-
 si plures personæ intelligerentur, transferat, vel de se aut altero
 pari modò, ac si de pluribus loqueretur, loquatur : & ita qui-
 dem, ut verbum permaneat in suo singulari immutabiliter, licet
 nomen in plurali sit collocatum, & in his loquendi modis, ple-
 rumq; Persica & turcica syntaxis se permiscant, rem, exemplis de-
 claro.

قرضا بندگان بيمقدار بو در كه شوكتلو و كرامتلو. v. g. claro:
 و مهابتلو پادشاهم و ارد اولان قرمان هبايوتلري معلوم
 ex lit. Priusquam interpretationem aggre-

diamur, supponendum est, quod hæc constructio, & à persica
 & à turcica syntaxi sit dependens, ita ut regulæ Quotiescunque
 quæ hîc latent, à persica, & reliqua quæ connexionem substan-
 tivorum & adjectivorum & affixi concursus respiciunt, sint à
 turcica syntaxi dependentia, hoc supposito, manifestè patet,

quod معلوم بندگان لري & قرمان هبايوتلري sint in numero,

plurali, his fundamentis stantibus, allegatum exemplum ita in-
 terpretandum: *Exhibitio servi imbellis, hæc est: Magnanimi
 Nobilissimi & Verendi Regis mei, advenientium mandatorum augu-
 starum, servi ejus certi evaserunt.* ex hujus constructionis inter-
 pretatione per regulas deducta, quod sit unus servus qui de se
 loquitur, apparet, dicit enim: *exhibitio servi imbellis.* item *Re-
 gis mei,* & nihilominus, emphasis ergo, quasi pro multis esset, di-
 cit *servi ejus certi evaserunt.* in plurali numero, modus loquen-
 di, respectu phrasæ Latinæ valdè asper & inusitatus. Nos juxta
 nostram Latinitatem sic loqueremur: *Exhibitio servi imbellis,
 hæc est: advenientia augusta mandata magnanimi Nobilissimi & Ve-
 rendi Regis mei, percepi.* Per hoc ipsum præcedentis constructio-
 nis examen, sequens difficillima phrasæ, ex iisdem literis, resolvetur,

بوندن آتدم كوندردوكي التيش طقوز كيسه ايله اوچبوز

يكرمي يدي عروقت تسليم خزينه عامره لري اولدوغي

مَنْ قَدَرِ يَلَانِ دَقْتَرِ ارْ قَائِمَةِ سِي مَنْظُورِ هَيَايُوقْدَرِي اُولُوقْتِه

Antecedenter ter centum & viginti

septem imperiales, quos cum sexaginta novem crumenis miserunt, acceptationem ejus, esse ejusdem abundantia leraria, scheda rationum Magistri quæ mittitur, ejus augustæ visiones quando erit, certitudines ejus regia erit. Quæ pluralia, si nos Latini per numerum singularem exprimemus, sensum magis clarum obtinebimus, nempe: Rationum Magistri scheda, quæ mittitur, quando erit visio ejus augusta, erit ejus regia certitudo, sufficiat nos hinc exhibere pluralis usum, qui respectu nostri, singularis esse deberet: ceterum, docti Interpretis est officium, ut hausto fundamentalis via sensu, ex gentis phrasæ, hanc ipsam phrasem non de verbo ad verbum, quia novâ obscuri sensus interpretatione opus foret, sed juxta Latinam phrasem, ad sensum ipsissimum qui turcicæ phrasæ in est, transferat, hæcque periodus, servato genuino sensu, ad nos Latinos, latina phrasæ, sic transferri posset: Quando Majestas Vestra Schedam rationum Magistri inspiciet, antehac ter centum & viginti Septem imperiales, cum sexaginta novem crumenis missos, ad ararium angustum depositos fuisse, cognoscat. Sed plurium aliorum exemplorum allegatione, id ipsum examinate & perpendere lubet: دَوْلَتُو و سَعَادَتُو صَدْر :

اَعْظَمُ حَضَرَتَارِيْنِه اُورْتِه مَجَارِ قِمَرَالِي اُولَانِ تُوْتَلِي قَوْلَرَنْدَن
adverbium est: Ad for-

sanati & felicio supremi Vizirij dignitates, ab existente Hugarorum Rege Tekeli, ejusdem servis, advenientis submissionis ejus epistola, interpretatio est: adverte, dignitates & postea servis, est in plurali numero emphasis gratia: hic talium casuum ratio, per se manifesta est, ut ex interpretatione Latina patet, ad dignitates

cu.

ejus? fortunati & felices &c. de servis pro de servo: de quo scri-
vo? de existente Hungarorum Rege. Item: دولتلو و ساداتلو

و عنایتلو ولی نعم اقدیم سلطانم حضرت قلی بیگ خاکی

و سادات قلی بیگ روی عبودیت مالیت قلندقد نصرت

felices, fortunati, auxiliantis & benefici Patroni, Domini Sultanique
mei suarum dignitatum, pulveres pedum, suarum felicitatum, perso-
narum depressione vultus submissio. Hic demum duo sunt plura-
lia, suarum dignitatum & suarum felicitatum ratio per se patet,
easus equalitas ubique, cum solius numeri differentia. Item

و مملکتی بزرگ و دولت بزرگ significatione servorum ejus, hac est id est:

Ejusdem servus significat, hic latet regula Quotiescunque persica

turcica syntacti mixta: حق سبحانہ و تعالیٰ حضرت قلی بیگ

DEUS gloriofus & excelsus ejusdem Majestates. Item: مرخصتو

سلطانم حضرت قلی بیگ مبارک وجود شریفترین دولتست

Benigni Sultani mei ejusdem dignitatum, & جا و ایند معر ایلم

Benedicta persona suae nobilitates, perpetua felicitate beet. ex lit.

id est: mei benedicti Sultani ejusdem dignitatis & benedicta persona

suae nobilitatem perpetua felicitate beet, pluralia per se patent. Item

إعانت و عنایت علیہ لری برکاتیلہ سلامت لبانہ قریب

Ejusdem sublimium subsidij & auxiliij benedictione, او لبشدر

lutis portui, propinqui evasimus ex lit. id est: Ejusdem sublimis

subsidij & auxiliij benedictione, salutis portui propinqui evasimus.

& hic pluralis numerus per se patet. Item *موريلان احوال* *Negotia seu imperatus rerum status*, *notitia servorum ejus evasit*, ex lit. id est: *serve ejus innotuit, quod mandavit*. Item *دولتکري اول* *Notitia felicitatum suarum sit* id est: *Felicitati Vestra innotescat*. *آيولر خولتر ميسر* *bene ne incolumiterne valeatis* & phrasis, quæ apud Latinos, per plurale efferri nequit.

CAPUT VIGESIMUM QUINTUM.

Decasibus Turcis propriis.

A Pud Turcas, non nisi quatuor veri casus, qui in inflexione per incrementum à se invicem differunt, reperiuntur, *Nominativus* nempe, *Genitivus*, *Dativus* & *Accusativus* causa enim, casus *Vocativi* & *Ablativi* Latinorum, apud Turcas non est reperibilis, ideoque illis carent. Ad exactam autem casuum cognitionem, perspecta cognitio thematis nominativi prærequiritur, quæ à vocum terminatione dependet. Ex supposito, igitur, quod ad hunc locum, nomina tum arabicæ, tum persicæ, tum turcicæ originis referantur, ab arabicis & tanvin & ultimarum literarum vocales, in dictione tollendæ sunt, quod si litera ultima sit hamza, hamzæ signum, rejecto tanvino vel vocali, ponere vel non ponere, in scribentis est arbitrio *ثناء* enim vel *ثنا* *laus encomium*, *دعاء* vel *دعا* *precatio* scribi potest.

❧) ✕ (❧

De

*De qualitate nominativi sive
thematis.*

Dico primò : omnia nomina in consonantem terminantia, ad quæ etiam و & ي ut literæ consonantes, & ة non quiescens seu gezmatum, addendum est, suum proprium modum casus formandi, habere, sive ea arabicæ sive persicæ sive turcicæ sint originis.

Dico secundò : nomina terminantia in literas ا و ي quiescentes, diversum modum à præcedentibus in casuum formatione habere.

Dico tertio : in literam ق terminantia, turcicæ originis, speciali observationi subiecta esse.

Dico quartò : nomina arabica tanvinata tanvino accusativi, subinde ob vim specificandi quæ illis inest, non casum sed sensum respicere ut : *حَدِّا لِلّٰهٖ ثُمَّ حَدِّا لِلّٰهٖ كِهٖ بُوَيْلَهٗ بِرِ صَاحِبِ* : sensu respicere ut : *قَدِّ بِرِ وَّ عَلِي هَمَّتْ وَ زِيرِ عَظِيمِ الشَّانِ حَضَرَتْكَ يَنْكَا حَيَاتِهٖ* : *Laus DEO, demum laus DEO, quod cura & solitudini Dignitatis Vizirij magne existimationis, Possessori tantæ moderationis & excelsi auspicii, benemeriti evaserimus.* ex lit. Sed hac de re paulo post in cap. 28.

De Genitivo.

Genitivus terminantium in consonantem, fit per adjectionem literæ ك ad thema, pronuntiata fere cum sono literarum posttrarum n. g. præcedente dsamma. Arabicæ originis : *علم* scien-

calumnia قلک *amor* محبتک *scientia* علمک *sphaera* سَوَ اِکْرَاهُک *nausea* اِکْرَاهُک *cali* , *sphaera* قلک *malitia* مَلِیْتِک *malitia* . Persicæ originis *filia* دُخْتَرِک *filia* دُخْتَرِک *juvenis* جَوَانِک *juvenis* جَوَانِک *filij* فرزندک *filius* فرزند *regis* شاهک *Rex* شاه *radij* پرتوک *radius* پرتو *faciei* یوزک *facies* یوز *capitis* باشک *caput* باش *fluvij* چایک *fluvius* چای *domus* آوک *domus* آو *via* یولک *vij* . Genitivus terminantium in اوهی sive in fatha sive in kesra

quiescentium, fit adjectione syllabæ فک *ad thema* , pronuntia-
 ta fere cum sono literarum nostrarum n. g. Arabicæ originis
encomij عَمَا قَنَانِک *encomium* عَمَّا قَنَانِک *mola* رَاچَانِک *mola* رَاچَا
margarita لُولُونِک *margarita* لُولُونِک *precatio* دُعَاک *precatio* دُعَاک
Judex قَاضِیِک *virginis* عَذْرَبِک *virgo* عَذْرَبِک *utilitas* فَایْدِک *utilitas* فَایْدِک *Judicis*
demon دَیْرِک *genu* زَانُونِک *genu* زَانُونِک *cura* پَرَوَانِک *cura* پَرَوَا
velum چَرَفِک *proles* زَاوَانِک *proles* زَاوَانِک *demonis* دَیْرِک *demon*
 پَرَوَانِک

DE CASIBUS TURCIS PROPRIIS. 271

آنا *pater* بابانکی *pater* بابا *Turcice* originis *vel* پردہ نکی
 آغری *tributi* ویرکونکی *tributum* ویرکو *matris* انافکی *mater*
 آغری *cameli* دونه نکی *Camelus* دوه *doloris* آغری نکی *dolor*
 آغری *aqua* صویکی *dat*.

Genitivus nominum turcicorum in ق terminantium, vel
 sunt proprie nomina, vel infinitivi verborum, vel substantiva
 in لق ab iisdem infinitivis aut ab aliis principiis ut cap. 12. su-
 pra videre licet, promanantia, ordinariam regulam Tequuntur
 ut, ex arabicis خالق *Creator* خالق *veritatis* حق *veritas*
Creatoris, ex persicis دیغکی *visci arborum* دیغ *visci*
 ex monosyllabis turcicis اوق *sagitta* اوق *sagitta*. Cetera
 turcica nomina in ق terminantia, ad genitivum translata vel
 affixum turcicu tertie personae assumenda in غ mutant, sic
 بچاغکی *cultus* بچاغ *urcei* pro aqua بر داغکی *urceus* pro aqua
 جئغکی *sensella* جئانکی *sensella* جئغ *cultri* جئان *cultri*
 پالغکی *piscis* پالغ *hospitij* تونغکی *hospitium* قونق
 طراغکی *pectinis* طراغکی *pecten* طراغ *vel* طراغ
 کومدُرغکی *pectorale equi* کومدُرغ *camini* اوجاغکی *caminus*

pectoralis equi. Hanc regulam sequuntur pariter infinitivi in
 ماق terminantes, si nominis vim acquirant, & ad declinationem
 trahuntur, ut contingere solet: *aspectus* ماقم *aspectus*
lectionis. *lectio* اوقومم *lectio* *aspectus* اوقومم. Huc item trahun-
 tur substantiva quæ syllabam لف sibi vindicant, sive à verbis
 sive à nominibus deriventur, ut: *aspectus* ماقم *aspectus*
lectionis. *lectio* اوقومم *lectio* *aspectus* اوقومم. Huic regulæ
 subiacent pariter diminutiva in جق terminantia, ut: *filii* اوغلانجق
filii *filii* اوغلان *filii* *filii* اوغلانجق. In transitu ad nu-
 merum pluralis, hoc ق in غ mutatum, revertitur, ut: *filii* قويزوغي
filii *filii* قويزوغي *filii* *filii* قويزوغي. *Ejus candæ autem in loco est ut fuit.* de mir.
 sing. & in plurali *filii* اوغلانجق *filii* اوغلانجق. *Iste candæ magnæ*
evadent. ibid. In genitivo nonnulli ante كى genitivi و vel ي
 ponere solent, ut: *filii* اوغلانجق *filii* اوغلانجق vel *filii* اوغلانجق *filii* اوغلانجق
 raro in usu est. Aliqui loco كى genitivi ponunt من ut: *filii* اوغلانجق
filii اوغلانجق *filii* اوغلانجق *filii* اوغلانجق. *Ferunt*
quod horum Rex, ter centum mille equitum sit Possessor. de mir.
 mund. sed hæc orthographia, à doctis non approbatur.

Datur genitivus occultus, qui talis esse comprehenditur per regulam *Quotiescunque*, nam ut visuri sumus, affixum tertiae personae, sequenti substantivo additum, arguit praecedentem casum

esse genitivi, ut: *صندوق قیوسی cooperulum cista صندوق*

stat pro genitivo, quia *cooperulum* affixum habet tertiae personae, quod praecedentem casum pro genitivo sumendum esse docet, & hi occulti genitivi in locutionibus in abstracto locum habent, non

item in specificis: sic *آل یازوسی manuscriptio*, ab *آل* *ma-*

nus & *یازو* *scriptio* *دولور انتریون* ab *ایچ* *dolor interior* ab

و بو جزیره لطف رائحه لو فسنه دلور *dolor* *آغری* & *ریز*

واردر و موز و برنج و نارچین یغنی هندوستان قوزی و

شکر قاشی جو قدر *In hac Insula amena & odorifera res sunt,*

& uva damascena & oryza, nux magna indica, scilicet India agni

& sacchari arundines multa sunt. de mir. mund, قاشی

cum ی affixo tertiae personae, arguit praecedens nomen

شکر *saccharum* esse in genitivo.

De Dativo.

Primò, quae in consonantem terminantur, pro Dativi forma a quiescens praecedente fatha assument, cujusunque sint

originis, origine arabica *علم* *scientia* *عالم* *scientia* *محبت* *amor*

سَوَ *malum* سَوَ *nausea* اَهْرَاهَ *nausea* اَهْرَاهَ *amori* مُحَبَّةٌ
malum : origine persica فرزند *filia* دختره *filia* فرزند
 پرتو *radius* پرتو *juveni* جوانه *juvenis* جوان *filio* فرزند
 باشه *caput* باش *Regi* شاهه *Rex* شاه *radio*
 آوه *domus* آوه *via* يوله *via* يول *faciei* يوزه *facies* يوز *capiti*
domui جايه *fluvio* جايه *fluvio*.

Secundò, quæ in literis اوهي quiescentibus terminantur, in
 Dativo syllabam يه assumunt. arabica origine رَحَا *mala*
 رَحَا *orationi* دُعَا *orationi* دُعَا *encomio* ثَنَا *encomium* ثَنَا *mala*
 قَائِدِيَه *utilitas* قَائِدِيَه *margarita* لَوْلِيَه *margarita* لَوْلِيَه
utilitati : قاضي *Judex* قاضييه *Judici*. Advertendum, quod
 in iis quæ origine sunt arabica, in scripturis, post ي quiescens,
 sive in fatha sive in kesra, syllabam dativi يه ponant, permit-
 tendo ي ita quiescere, ut id cum sequenti ي incrementi non
 connectant, sic عَذْرِي يَه *virgo* عَذْرِي يَه *virgini*, quod & post
 يومي *dies* يَوْمُ *dies* يَوْمُ *dies* يَوْمُ *dies* يَوْمُ *dies* يَوْمُ
 اَمْدِي حَقَّ تَعَالِي يَه جَوْفُ جَوْفُ *dies* يَوْمِي يَه *dies* يَوْمِي
 اَمْدِي حَقَّ تَعَالِي يَه جَوْفُ جَوْفُ *igitur* *DEO* *excelso* *multas* (plurimas)

grates rependere opus est : in Aly Osm. Item وحضرت عيسى
Majestas JESU dixit (imperavit) *abstinentiam faciendo* (usque) *ad diem Judicii.*
 Originē persica : زانو *genu* زانو *cure* پروایه *cure* پروا :
demoni پریه *demon* پری *proli* زاده *proles* زاده *genu* :
 Originē turcica ویرکویه *tributum* ویرکو *patri* بابایه *pater* بابا :
dolori آغریه *dolor* آغری *Camelo* دویه *Camelus* دوه *tributo* :
 کیشی *Gallipolis* کلی بولی *In vocibus* *aqua* صویه *aqua* صو
persona vel کشی *idem*, ad *thematis tantum* & *additum* re-
peri ut : کیشی *Gallipolim transijt* : in Aly Osman.
 Item *ibid.* کیشیه آلتش آتجه ویرمکا آندن قالدی *Persona*
sex nummos dare inde mansit id est : *Inde est orta consuetudo.* in
 aliis id ipsum non observavi, dici potest, quod *kesra* posita an-
 te incrementum, suppleat pro uno ک.

Hic autem in Dativo, & ut I phatatum seu a clarum, si
 præcedentes literæ duræ, ut & molle, si literæ præcedentes mol-
 les fuerint, pronuntiatur. nihilominus post اوی durior sonus
 esse solet, post &, si fuerit syllaba durior præcedens, ut قره *niger*
 قره *nigro.*

In antiquiori modo scribendi, aliquando pro a characteristico Dativi, i ponere consueverunt, quod & nunc, in una vel altera voce quidam observant, ut: كُوتَا pro كُوكَة celo, sic lib.

سُلْطَانُ مُرَادُ كُوزْدِيكِي حَالُ بُيُولَهْ اُولْدِي يوز. Aly Osm.
كُوتَا دُوتْب حَقَّهْ جُوتْ شُكْرَلَرْ وَ تَضَرَّعَلَرْ قِلُوبْ اَيْتْدِي

Sultanus Amurathes, vidit quod status taliter evaserit, faciem ad calum tenens, DEO plurimas laudes & submissas devotiones persolvens, dixit. صُوتَا كِرْدُتْلَرْي كِي صُولَارْ قَاوُشْدِي هَبْ هَلَاكْ.

اُولْدِي Cum ad aquam ingressi fuissent, aque corroboraverunt

se, omnes interierunt, de int. ment, صُوتَا ad aquam pro صُوتَة

سِنَانْ بَا شَانَكْ اُورْدُوسِنْدَنْ قَالَانْلَرْي تَالَانْ اِيدُوبْ Item

رِمَانَنْتَسْ دِ عَزَرْعِي تُسِنَانْ بَاسْا Remanentes de exercitu Sinan Bassa,
Jpoliando & concutiendo, ad puteum proijciebant. in lib. Ali Ol-

man. قُوتَا ad puteum pro قُوتَة Neque mihi hæc Dativi Orthographia displicere potest, licet arbitrij potius sit, quam regula.

De accusativo.

Primò: si nomina in consonantem terminentur, ي literam in chesra quiescentem assumunt. Origine arabica عِلْمْ

اِكْرَاهْ amor مَحَبَّتِي scientiam عِلْمِي scientia

سَوِي malum سَوِ malum نَافْسَاهِي nausea

فَرْزَنْدِي *filius* فرزند *filiam* دختر *filia* دختر *lica*
 پَرْتَقُ *Regem* شاهي *Rex* شاه *juvenem* جواني *juvenis* جوان
 بَاشِي *caput* باش *Origine turcica* رَاشِي *radius* رَاشِي
 آو *domus* يولي *viam* يول *faciem* يوزي *facies* يوز *put*
 چايي *fluvium* چاي *fluvium* آوي *domum*

Contingit etiam, sed rarius, & præcipue in dictionibus arabicis, ut loco ي characteristici accusativi, chesra sub terminationis literam solummodo ponatur, ut: پَسْ اَوَّل دَخِي:

Ille igitur etiam in componenda imaginem magicam, diligentiam adhibuit. Ali Olman.

Secundò, in terminationibus per literas او ه ي quiescentibus, fit accusativus adjecto ي. Arabica origine ثَنَا *encomium* ثَنَا *encomium* دُعَا *orationem* دُعَا *orationem*. Aliquando hoc جَمِيعِ *mundum* دُنْيَايِي *mandur* دُنْيَا: duplicant ut: post ا ي *totum orbem circumdedit* de mir. mund.

Advertendum attamen, quod in dictionibus arabicis hujus loci, loco literæ characteristicae accusativi, ponatur frequenter hamza chesratum. v. g. دُعَا *orationem* دُعَا *orationem* ut: هَرَكِيم

لَوْلُو *mar-* *omnis qui hanc orationem legerit.* بُونَعَلِ اَوْ قُورَسَه

garita لَوْلُو *margaritam*, & autem quod plerumque in fatha quiescere solet, pro accusativi characteristica hamzam

chestratam plerumque obtinet, ut: *فَايِدَه* *utilitas* *فَايِدَه* *utilitatem*

نَجْدَه *آيَات* *وَ أَحَادِيث* *argumenta, demonstrationes* v. g. *آدِلَه* *argumenta*

complures paragraphos sententias *عَقْلِيَه* *و آدِلَه* *ac argumenta rationabilia attulerunt.*

de int. ment. In *ي* autem terminantia, vel terminantur in *ي* in fatha vel in chesra quiescente, si quiescit in fatha, tunc inter fatham & *ي* interponitur

مُصْطَفَى *عَذْرَايَ* *virginem* *عَذْرَى* *characteristicum* v. g. *Mustafa* nomen proprium sive *electus*

Mustafam vel *electum* *مُصْطَفَايَ* *قُرْل* *آغَاج* *يُكَيِّجِسْنَدَه* *نُتْدِيكِر*

Pictum *Mustafam* inter *Jen-ige* rubras arbores ceperunt. Ali. Olm.

Si in chesra quiescant, quidam ad huc aliud *ي* adijciunt, in arabicis origine, potius hamzam chestratam poni observavi, ut:

بُونَكْر *هَارُون* *الرَّشِيد* *دَنْكِر* *بَلَلِيسُ* *غَازِي* *bellicosus*

يُونَنَدَان *كَبِير* *اَيْلَه* *تَلُون* *جَعْفَر* *غَازِي* *آلُون* *بِهْلَه* *تَلَدِي*

Illa vice Haron Erreschidus seu Dux, navibus suis per tractum maris adveniens, bellicosum Giaáfar accepit, & cum eo advenit.

Ali Olman. Origine perlica. *دَرِيَا* *mare* *دَرِيَايَ* *mare*

خُو

خو mos, consuetudo خوي morem consuetudinem. In o quiescente in fatha, etiam hamzam chefratam pro accusativi characteristicam sibi vendicant. پردہ عفتني velum پردہ velum

چاک و آب روی عصمتي پر خاک ايلمش Velum castitatis laceravit & aquam faciei (honorem) plenam terram fecit id est ejus virginalem pudicitiam violavit de mir. m. In ي terminantia, vel addunt adhuc unum ي, vel loco ي hamzam chefratam ponunt,

الجي vel الجي Legatus الجي vulgo ايلجي sic

طبان باي نصيحت Legatum misit: ex lit. ايلجي کوند رمش

تومان باي قبول ايتسوب واران ايلجي قتر ايلدي Toman Bai consilium non acceptavit, advenientem Legatum, occidit. Origine turcica.

In l quiescente terminantia, nunc unum nunc duo ي pro accusativi characteristicam sibi adiciunt, ut باي پاتر pater

باشا Bascha Bascham & پاشايي Bascham vulgo

سلطان مران بايزيد پاشاي کندردي Sultanus Amurthes Pajazidam Bassam misit. Aly Osm. Item ibid.

مقدما سلطان سليم سينان پاشاي کزیده عسکر ايله ايلرو غزه

Sultanus Selymus prius Sinan Bassam cum electo exercitu ad partem Gaza praemisit. In و terminantia ي sibi vendicant

جاينه کوند رمشيد ي

قَبُولِي بِرْ مَقْدَارْ آجُوبْ *portam* قَبُولِي *porta* قَبُولِي : dicant ut :

آرَالْتْ قَوْمْتْ *Portam aliquantulum aperiendo in medietate* (scu si dicere licet *in intereitate relinquere*, & turcicum in fatha quiescens, nunc unum nunc duo ي pro litera characteristica accusa-

tivi assumit) ut : أَتَجِدُ *pecuniam* أَتَجِدُ *pecunia* : aliquis

فِرْ كَسْنَهْ *camelum* دَوَهْ بِي *camelus* دَوَهْ *aliquem* فِرْ كَسْنَهْ ي

Aliquem per nomen commemorare. Lex. Ch. آن ايله فِرْ كَرِ اَيْتَمَكَا

آفَكَا بَرِيَهْ سِنْدَهْ يَلَالَرْ اولورمه قَرَضَا دَوَهْ بِي اِيَاغْنَدَن

In ejus deserto serpentes sunt, dato casu, Camelum (per ejus pedem feriant) occidunt : de mir-

amund. ut قَلَايَلَا مَشَلَرْ دَرْ قَتُولِي دَرْ قَمَامْ قَتُولِي دَرْ قَلَايَلَا مَشَلَرْ دَرْ

Res legales seu negotia legalia quae sunt loca responsionis juris, vel de jure, faciliteraverant, vel fatalia reddiderunt. de int. ment. Tur-

cica in ي terminantia, chesram hamzatam sibi vendicare viden-

tur. ut : فِرْ كَشِي بِرْ كَشِيءْ عَقْلْ *personam* كَشِيءْ *persona* كَشِي : ut :

مِيَزَاغْنَهْ اوردوكي وقت *Quando persona personam judicij trutinam*

imponit. de int. ment. بِيَرْلِيوبْ *unum Deum constituendo. de int. ment.*

Vocativo nostro Latino correspondet Nominativus, si ei pauti-

onae vocandi ي vel اِي praeponantur.

Ablativo autem nostro Latino, opponitur item Nominativus, cui postpositio postponenda est.

De

DE CASIBUS TURCIS PROPRIIS.

De casibus numeri pluralis.

Nulla sanè in iis est difficultas, quia si in turcismum cadunt, in $\bar{\text{I}}$ terminantur, & casus sunt, ut in singulari post consonantes. Pluralia persica, ad casus obliquos transcurrentia, obuia non habui. Pluralia arabica, normam casuum singularis sequuntur, sic كُتِبَ *liber* dat plurale nominativi arabicum, كُتِبَ *liber*

كُتِبَ اَرْبَعِيْنَدَهٗ اَحْيَاءُ عُلُوْمِ الدِّيْنِ In quadraginta libris vi-
vificationis scientiarum fidei, de int. ment.

Pro genitivo, حُكْم mandatum in singulari, in plurali
 مَر كَشِينَتِكْ اَوْزَرِينَه فَرَض عَيْن اُولَان mandata v. g.
 عِلْم مَر قُولُوكْ كَنْدِي اَوْزَرِينَه وَاجِب اُولَان (اَحْكَامُوكْ)
 Cuiq; personae sibi ipsi conveniens scientia est, Omni
 servo, conveniens scientia est mandatorum. Columna
 Nam.

Pro Dativo **كَمِنْ** Praefectus alicui commissioni, in singulari,
in plurali **وَكُلَّ** Praefecti alicui commissioni, ut : **هَرَقَهُ مُشْكَلاتٌ**
وَأَرَيْسَهُ أَمَلٌ Qualescunq; existent diffi-
cultates, illas Praefectis commissioni manifestent & exponant. ex lit.

Pro accusativo, *حَالٌ Status negotium*, singularis numeri,
 طَارَ مِجَالَهُ أَغْرَدَنَ أَصْبَارُكَ دُغْغَرُ أَخْوَالِي pro plurali v.g.

TRAC. SECUND. CAP. VIGES QUINT.

تَقْرِيرِ اَيْدُوْب سُوْزِيْنَه اَيْنَا فِشُوْرُوْر
Negotia quae Michaelis
Thar oretenus mandavistis, retulit, verbo ejus credidimus. ex lit.
 Ex his exemplis clarè patet, pluralia purè arabica, si ad casus
 turcicos trahantur, juxta regulas datas de casibus numeri singu-
 laris, in turcismo collocari.

Nota, arabica nomina terminantia in ع, si ad turcismum
 transferantur, in casuum formatione sequi naturam eorum, quae
 in اوه ي quiescentia terminantur, veluti, مَقَاتِع *Loca judicio-*
rum, ubi quid agendum sit, definitur. sic in genitivo, مَقَاتِعُكَ
 in dativo, مَقَاتِعِي in accusativo, مَقَاتِعِيه veluti : بَيْتُ
 الْمَالِ وَ مَالُ غَائِبِي وَ مَالُ مَقْشُوْرِي مَقَاتِعِيه آلَانْ كَسْنَه لَه
 اَرْارِيْ شُوْيلَه اَعْلَامْ اَيْلَمُكَ كَمْ كَي
Erarij opes, & bona latentia, &
bona Domino destituta, ad loca judiciorum deferentibus, ita signi-
ficare oportet. Can. Ottm.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

Casus persici in turcismo.

IN hoc capite nihil est, quod specialem aliquam rationem di-
 cendi nobis suggereret. Nam quod turcismus pluralem per-
 sicum amplectatur, paulo ante in capite vigesimo primo exhi-
 bitum est, è casibus obliquis autem, solus genitivus, per viam
 regulæ Quotiescunq; se communicat, de qua cum suis locis
 sufficienter sit dictum, hic nihil novi reperitur.

CAPUT VIGESIMUM SEPTIMUM

Arabismi casus in turcismo.

DE transitu thematis nominis arabici ad turcismum, probatione opus non est, cum res per se sit manifesta. Ex precedentibus capitibus 14. & 22. arabismi & persismi casus, ad turcismum transire, certiores facti sumus, si ad modalitatem transitus reflexio facienda est, hanc per regulam *Quotiescunq;*, contingere, hic præcitata capita sufficienter edocuerunt; hi casus arabici autem, quos regula *Quotiescunq;*, arabica secum ad turcismum trahit, vel occulti sunt, vel manifesti, idque quoad eum casum qui genitivus esse debet, quia casus qui non est genitivi, aliquo modo indeclinabilitati subiectum esse videtur, casus ergo giarri, vel in consonantem, vel in literas *ا و ي* infatha kesra vel dâma quiescentes, terminatur, qui, etsi in giarro esse debeant, carent attamen giarri signo. *سبب الاستعجال خارجي اولدي* g. *سبب*

Causa festinationis manifestæ evasit, ita Seragius vocalizavit, casus non giarri est, *سبب* & casus giarri est, *الاستعجال* qui giarri

vocali non notatur, sic, *دار لبقا و دار القنا* *domicilium firmitatis* & *domicilium corruptionis*.

قهر العدو *subingatio hostium*

دار السمان *domicilium felicitatis*, seu *clausura regiarum concubinarum*.

Et huius occulti giarri usus, vel maxime reperitur, si giarro, nominis terminatio aut postpositio aliqua, quæ vult conjungi, adjiciatur, ut: *سبب*

الله *Voluntati DEI, ad herens est. de int. ment.*

اللَّهِ est casus giarri cum incremento dativi turcici, qua de causa, arabici giarri vocalis deest. وَحِكْمَةُ اللَّهِ أَنْدَهُ كَرُو

Per sapientiam DEI, cum ibi demum domus DEI extrueretur. de int. ment. اللَّهُ هُـ habet turcicam postpositionem هُـ annexam, & signo giarri caret.

Giarri signum autem, manifestum evadit, si modo aliquo post giarrum huius regule Quotiescunq, arabice constructa oratio sequatur, etsi cadens, in turcismum ruat. v. g. أَوَّلُ حَبْلٍ إلهه الشَّيْنِ كَمِ عَرُوهُ وَثَقَّةٌ دُرُ Ille funis DEI firmus, qui est anfa firmitatis. de int. ment. إلهه est giarrus manifestus, quia

sequitur adjectivum arabicum cum arabico articulo الشَّيْنِ for- sis, quae est continuatio quaedam constructionis arabicae. Item ibid. وَهَمَّ يَهْتِ اللَّهُ الْخَرَامُ وَرُؤْيُوهُ manu DEI venerabilis. إلهه est giarrus manifestus, quia sequitur

رسول اللهك قائم مقامك في خلفاء الراشدينك فأيديكم رسول اللهك قائم مقامك في خلفاء الراشدينك فأيديكم Qui sunt Propheta DEI locumtenentes, recta via insistentium Vicariorum substituti. خلفاء

giarrus manifestus, quia sequitur adjectivum الرَّائِبِ recta via

insistens, cum quadam continuatione constructionis arabicæ, et si in giarro arabico initium sumens, sui terminatione, in genitivum turcicum ruat.

Sed & specificationis seu determinationis ratio idem exigere videtur, ut: *إِحْيَاءُ عُلُومِ الدِّينِ* in *vivificatione scientiarum fidei*. de int. ment. Item ibid, *رَسُولُ اللَّهِ زَمَانُهُ* *semper* *Propheta DEI*. Item ibid. *فِي سَبِيلِ اللَّهِ مُجَاهِدَةٌ* *Qui in via DEI, bello sacro attendunt.*

De casu vi regulæ Quotiescunque ad giarrum non pertinente.

Casus concurrens ad constitutionē regulæ arabicæ *Quotiescunque*, sed non is qui ad genitivum seu giarrum vi regulæ collocari debet, semper in nominativo seu raseo arabico reperitur, qui qualiscunque demum casus esse possit, ejus qualitas per turcici casus incrementum quod giarro sequenti adjicitur, cognoscibilis evadit, quod exemplis ad oculum exhibetur. *مَشِيتُ اللَّهِ*

ad *متعلق* *Voluntati DEI adherens est.* de in ment. *ad* *متعلق* *Voluntas*, & tamen ut videtur est in nominativo, & en « dativi incrementum ad *اللَّهُ* regulæ *Quotiescunque* giarrum. Item. *هو*

هذه الأُسلَام كُوسْتَاخَانَةُ تُرْكِي لِسَانُهُ تَرْجُمَةُ آيَاتِهِمْ *Hanc columnam Islamismi ad incultam (vulgarem) linguam turcicam*

transferam. Col. III. m. *أَيْدِيَّ* *transfere* verbum activum accusativum expetens, qui accusativus *عَمَدٌ* *columna* esse deberet, & tamen est in nominativo, & en *kesram*, turcici accusativi incrementum, ad *الْأَسْلَامَ*, quod si quis objicere vellet *الْأَسْلَامَ* sub ultimam, *kesram* habere, quia est giarrus arabicus, aut quia sequitur adjectivum: repono, quod cum *kesra* & ultimæ giarri arabici & ultimæ accusativi turcici, signum sit, & quod insuper adjectivum persicum sequatur, ob quod præcedens substantivum *kesram* habet, quod nullam habeam difficultatem dicendi, quod simul & semel, hoc *kesra*, omnis rei nota esse possit. Par ratio est pluralium fractorum, qui æquè tot casibus ut singularis trium casuum gaudent, *كُتُبُ اللَّهِ آرَادَنْ كَتُورِلُوبُ*
Cum libri DEI è medio tollantur. de int. ment.

*Quid de casibus dualis arabici sit
 sentiendum.*

Quidquid hoc loco de transitu casuum dualis arabici qui numero tantum duo sunt (ut ex declinationibus arabicis notum est) dici potest, paulo ante in capite vigesimo secundo dictum est, quo studiosum, remitto.

*Quid de casibus pluralis arabici sani
 dicendum sit?*

Pluralia fracta Arabum, ejusdem sunt rationis ut singularia arabica trium casuum, ut paulo ante dixi, nobis ergo de sanis dicendum est. Hæc pluralia duobus casibus gaudent, & ea, se planè ita habent ut dualis, esse enim potest, ut eorum Nominativus ad turcismum transeat, notanter dico, esse potest, quid talis

calis nominativus sanus in oratione turcica, rarissimè reperitur, pro exemplo attamen, sic illud ex Columna Islamismi. بَعْدُ

اَيُّهُ دِينَ وَ عَلَمَاءُ أَهْلِ الْيَقِينِ رِضْوَانُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ
أَجْمَعِينَ إِشْرُؤْ أَشْرَفِ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْعُلَمَاءِ النَّافِقُونَ حَدِيثُكَ

Præterea Antistites fidei & sapientes Posses-

sores certitudinis (supra quos omnes complacentia DEI Excelsi)
hi nobilissimi cali Incola, sapientes defuncti, ut eorum commentario-

rum sit veritas, &c. النَّافِقُونَ defuncti pluralis sanus. Sed cum

pluralibus sanis (& ut exempla in actu explicito demonstrant)
etiam cum fractis, idem contingit quod cum dualibus, quia
eodem modo giarrus pluralis arabici, pro casu recto, pro nomi-
nativo scilicet capitur, & turcicæ declinabilitati subjicitur, &
idem giarrus attamen, suis in circumstantiis, etiam giarri vim
conservat, rem exemplis clarè exhibeo, Ex hic præcedente exem-

plo, colligitur, quod عَلَمَاءُ sapientes giarrus arabicus pro casu

recto seu nominativo ponatur. Item قَافُكَا تَفْسِيرُندَ In explica-

tionem montis khaf. Sapiens Commentatores, modis aliquot super

eum scripserunt. de mir. mund. Item مُجَاهِدِينَ ظَفَرِ آيِينَ

دُرُزْ مَحَالِ وَيَزْمِيُوْ كَرُوْ مَكْرُوْهِي طُعْمَةُ شَشِيرِ كَافِرِ

كِبَرِ اَيْدُوْ اُسْتَرُوْ تَبِغِ بِي دَرِيغَلَه بِاشَلَرِيْنِي بَدَلَرْتَن تِرَاش

اَيْدُوْ

اَيْدُوْبْ لَاشَهْ اَبْدَانْ جِهَهْ نِشَانْلَرِيْنِي خَاكَهْ دُوشُوْرُبْ

ماروموره آش ايلديلر Pro religione pugnantes, Victoria con-

suetudo (victoriis asueti) subsistunt, facultatem non concesserunt, cohortem abominabilem, gladij escam, Infideles adorti sunt, gladiorum novaculis, sine remora, ab eorum corporibus capita messuerunt, trunci corporum, cadavera inflictorum ictuum signa, cadere, serpentum & formicarum pabulum, esse fecerunt. Hist. Sulcim. giarrus arabicus, pluralis sanus مُجَاهِدِيْنْ

Pro religione pugnantes

pro casu recto seu nominativo. Giarrus vim giarri conservans.

اول مال پاي شاهينك ندتو چوقلغي اولورسه اول v. g.

مالك قوتي توسيع بلاد مسلمانين و تضاعف شوكت

Quacunque demum عساكرين و ارتفاع رايات موحدين

quantitas divitiarum regiarum fuerit, harum divitiarum vis est, dilatatio regionum Muslimanorum, duplicatio magnanimitatis exercituum, & elevatio Vexillorum in unum DEUM credentium. de int.

ment. لسكر ائمه مسلمانين و جمله مجاهدين ظفر آيين.

كافه مبارزان فتح تمكين عامه دلاوران شيركين عساكر

صور شمار و ستاره مقدار موحدين ايله يوريوب ماه

مبارك دي القعه نك اون طغوزلجي كوني كفار خاكساره

Cum amplo exercitu Muslimorum, قريب منزله نزول اولندي

cum summa pro fide bellantium, victoria consuetudo (vincere solitorum) cum universitate strenuorum expugnationis potentia (expugna-

pugna-

pugnare potentium) cum communitate cordatorum Leonum vindicta) Leonibus in vindicando pares) & cum phalangibus fluctus numero, & quantitate stella, in unum DEUM credentium, progressus fuit. benedicti mensis zilkaade decimâ nonâ die ad diversorium vilibus Infidelibus propinquum, castra locata fuerunt. Hist. Suleim.

Pluralis arabicus sanus, Arabum, giarrum suum, Turcis nominativi loco concedit, & se ad turcicam declinabilitatem trahere sinit.

Quod giarrus pluralis sani, apud Turcas, pro casu recto seu nominativo stare possit, exemplis est demonstratum.

Giarrus ejusdem pluralis arabici, cum declinabilitate turcica, in genitivo turcico: قَامَا غَزَا فَيْتَنَه جَمْعِ اُولُو فَاَن مَالِ

اگر خزینته عامیره پادشاهی درواکر سایر غزاه مسلمان
که هربری حالو حالترین کوره صغلا دقلری زخر فیات
و سایر اموال در فیتلری خیردر حق تعالی قاتند
مقبول در و ثوابلرو اجرلر حاصل اولور که اسلام قوتی
در مملکتک و مملکتک خلقک پاسبانی و حفظ و حراستی
در و آرکان دولت اولان صاحب سعادتلر که رسول اللهک
قایم مقاملری اولان خلفاء الراشدینک قایملریدر اول
مالک جمعته قتلر سعی جمیللری اولورسه اولدتلر مشویات

Verum divitiae quae cum intentione ad bellum
عظمی لریم وارد

colliguntur, si sit exultum ararium Regis seu aliorum militum, Muslimorum, quod quisque cum respectu ad statum suum servavit, siue sit commentus aut alia opes, bone sunt intentiones, coram DEO accepta, & merita & mercedes obtinentur, quia sunt robur Islami, sunt regionum & populorum custodia, defensio & protectio, & imperiorum Proceres qui sunt Possessores felicitatis (regnum columnæ) qui sunt Propheta DEI Vicarij, & Vicariorum via recta insistentium substituti. Quanto est perfectior labor eorum in colligendis his opib⁹, tanto majora merita habent. deint. ment.

giarrus arabicus pluralis sani, cum terminatione

genitivi turcici, اول جايه طايغه مسلينك خلوي In-

gressus Gentis Muslimorum ad illum tractum. Hist. Sul. مسلينك

giarrus arabicus pluralis sani, cum terminatione genitivi turcici.

Giarrus ejusdem pluralis arabici cum declinabilitate turcica in dativo turcico. عساكر مسلين جمهور موحدين ايله

پادشاه روي زمين ديار آتوره مشرکينه دخول ايله نه

ممالك اسلاميه خبرتري اور دوي هبايوته و نه عساكر

ظفر مائر آحوالي ممالك محروسه اير شيوب بوزمانه

کنجه اصلا اخبار مملكة وقوف و اطلاع يوق ايدي

Per ingressum exercitus Muslimorum, cum communitate, in unum DEUM credentium, & Rege superficiesi terra, ad amplas regiones tribuentium DEO socios (Christianorum Mysterium Sanctissimæ

TRINITATIS confitentium) nec ad provincias Islamiticas nec

ad Augusta castra, informationes, nec ad ditiones custoditas, nego-

ARABISMI CASUS IN TURCISMO. ٢٥١

negotia exercitus, victoriarum vestigij, perveniebant, ad hoc usque tempus, in regionibus, nulla sane notitia rerum penetratio, aut in formationes erant. Hist. Sulcim. مُشْرِكِينَ giarrus arabicus pluralis

fani cum terminatione dativi turcici. Item ibid. فُقَرَاوُ مُحْتَاَجِينَ

Pauperibus & egenis cibi dispensati fuerunt. أَطْعَامُ قِلْنُوبُ

egenis Item زِيرَا هَرِّ مُؤْمِنَةٍ وَ مُؤْمِنَاتَةٍ لَا زَمْدَرِ مُؤْمِنَةٍ

Quia omni fidei & omnibus fidelibus feminis convenit. de illum.

ment. مُؤْمِنَاتَةٍ giarrus arabicus pluralis fani foeminini, cum ter-

minatione dativi turcici. Sed similium casuum rari usus oris in scriptis eloquentiæ

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM.

De ي ؤ & kesra emphaticè sumptis.

OMnium exhibitarum observationum, quæ perdecursum arabismi & persismi, & nunc in turcismo allegavi & allegaturus sum in affixis, meminisse oportet, quæ à ي ؤ & kesra in oratione turcica se euphonicè habentes, subdistingui debent, Euphonica ratio à tribus causis dependere videtur. Prima est: ي ؤ vel kesra determinans substantivum, & æquivalet articulo

أن Arabum aut aliorum: secunda est, si substantivum arabicum aut persicum ante adjectivum arabicum aut persicum juxta syntaxim persicam collocatur, substantivo ad finem kesra adjicitur. Tertia est cum adjectivum fit fixum, & tunc hæc signa velut

أن Arabum vel juxta hanc secundam causam adduntur. v. g.

في سبيل الله عليه : sequenti exemplorum serie exhibetur :

جَالِشَانْدَرُ اَيْلَهُ اَوَّلُ مَجَانًا بَطَّالٌ يُوْرُوْ يَانْدَرُ بِرْمِيْدَرُ

de int. ment. juxta fundamenta arabica, ecquis non diceret

مَجَانًا esse nasbum arabicum tanvinnatum pluralis fracti, a sin-

gulari مَا جِنَ participij praesente *nihil curans*, significante ? at

quidquid sit, quod etiam negari posset, juxta nos Latinos, adverbialiter sumendum est, quod & ipse Castellus attestatur, & *gratis*, *desidiosè* significat, quo supposito, hoc orationis membrum sic interpretari debet: *An cum iis qui in via DEI* (propter DEUM) *scientiae student, desidiosè & otiosi deambulantes idem*

sunt ? sic دَفْتَر دَارِ پَاشَا سَابِقًا جَبَهْ جِي پَاشَا اِيْدِي Dester-

dar Bassa, seu *supremus rationum Magister*, fuit antecedenter *munitionum Bassa* seu *Praefectus*. Gem. Hist. Et cum simplici fatha :

Nec eum وَ هِيْجَ بُوْنِي كُوْلْتَكْدَن طَرْفَةً اَلْعَيْنِ اَيْرَمِيَهْ سَنَ

طَرْفَةً *à corde tuo nictu oculi* (momentaneè) *separes*. de int. ment.

nictus, nasbus arabicus, nobis Latinis attamen est *momentaneè*. Esse potest attamen, ut subinde Arabum specificandi phrases, apud Latinos, nominaliter & per casus resolvi possint, verum id, praepositionum adminiculo fieri debet. v. g.

شَيْدِيْكَهْ كَعْبَهْ اَوَّلُ صُوْرَتِ اُوْزُرَهْ دَرِ وَ اَبْرَاهِيْمَدَن صُكْرَهْ

وَ خِي اِسْتَاعِيْزَ طَرْفَتَدَن كِهْ اَوَّلُ نُوْرُ مُتَسَلْسِلَهْ اُوْلَدِيْ

فَسَلَا بَعْدَ تَمِيْلِيْ قِبْلَهْ لَرِيْ اَوَّلُ اِيْدِيْ *Modernum kaaba* (qua-

dratae formae delubrum Meccanum) juxta illam formam est. & post Abrahamum, etiam ab Ismaëlis parte, quoniam lumen illud ut catena connexum evasit, de progenie in progeniem, locus versus quem precando, se convertebant, ille fuit. de int. ment. Patet quo-

modo نَسْلًا بَعْدَ نَسْلٍ Latine de progenie in progeniem, resolvi

debeat. Item ibid. وَ بُوْنِي دَخي بِلْمَكِ كَرَكِي حَضِرَتِ

قُرَانُكِي حَقَائِقِيْلَه دَقَائِقِيْلَه جُمْلَه مَعْنَاه عَجَائِبَاتِيْلَه بَطْنًا

بَعْدَ بَطْنٍ وَ حَقِّ تَعَالِي نَكِي رَسُوْل حَضِرَتِ اِيْلَه اَوْلَان رُمُوْر

اَسْرَرِ الْهَيْسَةِ كُنْدُو اِيْلَه رَسُوْلِنْدَن خَيْرِي مُطْلِعْ اَوْلَمَقْ

نَكَلَرُ مَبْسُورٌ دَ تَلَرُ Hoc etiam scire oportet, quod dignitas Alcororani

cum suis internis veritatibus & subtilitatibus ad summam sen-

suum admirandorum de interno in internum & ad DEI exoelsicum

dignitate Prophetae, ad occulta Mysteriorum cum illo ipso, prater

Prophetam, penetrare posse, non esse facile. patet quomodo بَطْنًا

بَعْدَ بَطْنٍ latine de interno in internum resolvi debeat.

Contingit nonnunquam, ut in cursu orationis turcicae,

membrum aliquod orationis arabicum totaliter arabicè con-

structum (nasbum arabicum ratione regiminis alicujus in se con-

tinens) intercurrat, nihilominus Turcarum doctiores, in oratio-

ne sua taliter intercurrentem arabismum, turcico idiomate inter-

pretari solent. v. g. اَيْتَنْدِي وَيَعْمَلْ مِنْهَا اِسْفَاطًا quod Turcicus Author

يَعْنِي أَوَّلُ خُرْمًا آغَاجِي
 بُدَاغِنْدَنَ يَهُوكُ سَيْدَلَرُ وَ قَقْصَلَرُ ايدَرَلَرُ وَ يَيِرَاغَلَكُ
 زَنْبِيلَكُ وَ مِرْوَحَه لَرُ اِشْكَلَرُ وَ لِيغْدَن كَفَه وَ لِيغَايِيَلَرُ ايدَرَلَرُ

Et inde inquit (sequitur oratio arabica & adjicitur turcica interpretatio) nempe : *ex ramis arboris dactyli, magnos corbes & caveas faciunt, ex ejus foliis, flabellula & sportulas construunt, ex ejus fibris seu filamentis, setaceos pectines, & filamentorum funes construunt.* Et ex hac adnotatione, studiosus colligere potest, quæ reflexiones in legenda oratione turcica sublimius constructa sint habendæ, si enim contingeret, ut quod Author Turca de arabismo in suam orationem intermiscuit non interpretaretur, studiosus ipse, in arabismo ita instructus sit oportet, ut id quod in oratione est, sibi non occultetur.

CAPUT VIGESIMUM NONUM.

De declinationibus.

DEclinatio, est declinatio de casu thematis, qui est nominativus ad alios casus, quæ instituenda est cum debita reflexione ad doctrinam de casibus datam, præscindendo à regulis *Quotiescunque*, quibus mediantibus, arabismi & persismi casus se turcismo communicant, rem ipsis systematibus exhibere lubet.

Declinatio terminantium in consonantem.

S. N. عِلْمُ scientiæ

P. N. عِلْمَتَرُ scientiæ

G. عِلْمُكُ scientiæ

G. عِلْمَتَرُكُ scientiarum

D.

D. عِلْمِيَّة *scientiæ*

D. عِلْمِيَّة *scientiis*

A. عِلْمِي *scientiam*

A. عِلْمِيَّ *scientias.*

Item ق arabicum.

S. N. حَلْت *guttur*

P. N. حَلْتَر *guttura*

G. حَلْتَك *gutturis*

G. حَلْتَرَك *gutturum*

D. حَلْتِي *guttur*

D. حَلْتَرِي *gutturibus*

A. حَلْتِي *guttur.*

A. حَلْتَرِي *guttura.*

Item ق turcicum monasyllabum.

S. N. اَوْق *sagitta*

P. N. اَوْقَلَر *sagitta*

G. اَوْقَك *sagitta*

G. اَوْقَلَرَك *sagittarum*

D. اَوْقِي *sagitta*

D. اَوْقَلَرِي *sagittis*

A. اَوْقِي *sagittam.*

A. اَوْقَلَرِي *sagittas.*

Item ق turcicum dyssyllabum aut plurium
syllabarum.

S. N. بِيچَاق *culter*

P. N. بِيچَاقَلَر *cultri*

اَوْقَوْمَقَلَق *lectio*

اَوْقَوْمَقَلَقَلَر *lectiones, &c.*

G. بِيچَاغَك *cultri*

اَوْقَوْمَقَلَقَك *lectionis*

D.

D. بِجَاغَةً *cultro*

اَوْقَوْمُغَلَّةً *lectioni*

A. بِجَاغِي *cultrum*

اَوْقَوْمُغَلِي *lectionem*

Quiescens, sine & cum subsequente
hamza.

S. N. أَبَا *pater*

دُعَاءُ *oratio*

P. N. أَبَاتٍ *patres*

دُعَائٍ *orationes, &c.*

G. أَبَانِكَ *patris*

دُعَائِنِكَ *orationis*

D. أَبَايَ *patri*

دُعَايَ *orationi*

أَبَائِي *patrem*

دُعَائِي

vel

دُعَائِي

orationem, ut in termino arabico

و Quiescens.

S. N. قِبْو *porta*

P. N. قِبُولٍ *porta, &c.*

Pp

G.

G. قَبْوُوكَا *portae*

D. قَبْوِيَّة *portae*

A. قَبْوِي *portam*

• Quiescens.

S. N. فَايْدَه *utilitas*

P. N. فَايْدَه لَر *utilitates*

دَوَه *camelus*

دَوَه لَر *cameli, &c.*

G. فَايْدَه نَكَا *utilitatis*

دَوَه نَكَا *cameli*

D. فَايْدَه يَه *utilitatis*

دَوَه يَه *camelo*

فَايْدَه *utilitatem, ut terminus arabicus*

دَوَه يَه *vel camelum, ut terminus turcicus.*

Quiescens in fatha & kesra.

S. N. ar. عَذْرَي *virgo*

P. N. عَذْرَي لَر *virgines*

ar. قَاضِي *Judex*

قَاضِي لَر *judices*

pers. اَلْجِي *legatus*

اَلْجِي لَر & اَلْجِي لَر *Legati*

turc. كَشِي *persona*

كَشِي لَر

G. عَذْرَي نَكَا *virginis*

G.

Judicis قاضي فُتَّى

legati الجينَتَّى

persona كَشِينَتَّى

D. virginis عَذْرِي يَه

Judicis قاضي يَه

legato الجيمَة

persona كَشِيمَة

virginem عَذْرَايَ

Judicem قاضيء

legatum الجيمي & الجيمي ي & الجيميء

personam كَشِيء

In e terminantia.

S. N. طَبْع natura

P. N. طَبْعٌ natura, &c.

G. طَبْعَتَّى natura

D. طَبْعِيَة natura

A. طَبْعِي naturam

Pluralia arabica

P. N. وُزَرَآ Vizirij

P. N. آرْتَان proceres

G. وُزَرَآئِكْ viziriorum

G. آرْتَانْئِكْ procerum

D. وُزَرَآيَة viziriis

D. آرْتَانْهَة proceribus

A. وُزَرَآي vizirias.

A. آرْتَانْي proceres.

Corollarium.

Terminus adverbialis كَيْي, qui particula est similitudinis *in-*
star, ut, sicut significans, pronomibus quibusdam postponi
 solet, ita ut pronomen quod præcedit, juxta exempla a me
 lecta, & in Nominativo pluralis & in genitivo singularis repe-
 rerim, adverbium autem كَيْي etiam declinabilitati subiectum

بُونْتِكْ كَيْي أَنْدَرْتِكْ كَيْي أَنْدَرْتِكْ كَيْي : sic observaverim,

شُونْتِكْ كَيْي بُونْتَرْتِكْ كَيْي & hæc omnia, sub significatis Latinis

تَالِي, هُجُسْمُودِي, عُجُسْمُودِي, اِسْتِيُوسْمُودِي, cadere possunt. قَدْ نُنْتِكْ

أَنْدَرْتِكْ كَيْي *cujusmodi*, exemplis authenticis harum vim exprimo

بِرَاكَنْدَه دُيُونِي آئِدَه حُكْم اِيدُون مَمْنَتِكْ تَرْكَه سَنْدَن

وِيرُون آدَا اِيدَه سِرْ Talia vel hujusmodi dispersa debita, ibidem

dijudicabit, & ex hereditate defuncti, dabit & satisfaciet. Can.

وَالَا صُكْرَه خِلَافِ ظَاهِرْ اُولُورْسَه أَنْكْ Ottom. Item ibid.

كَيْي

کیمی ترویر ایلکه و یا شرعا قبول الشهاده اولمیان کیسته لم
شهادت لریله کیسته یه مال ویر یلجک اولورسه مستحق

Quod si postmodum contrarium appa-
ruerit, hujusmodi vel tali subornatione, aut quod non sit juxta legem
acceptatum testimonium, si alicui facultates tradiderit, condignâ
correctione & panâ afficiemini. Item ibid. آنلرکی کیلرکی شاهدلری

آنده سز کند و نفسکر ایلکه شرع شریف مقتضایه استماع
Hujusmodi testes, ibidem Vos ipsimet, juxta exigentiam no-

bilium legum, percipietis. پس چنکی قول بو مقامه یتشو ب
بونلکی کبی عظیم الشان بادشاهکی عظمتی و هیبتی قلبینه

Cum igitur servus ad locum hunc advenisset, &
hujusmodi Regis magna dignitatis magnificentiam & Majestatem
ad cor suum implevisset. Col. III. id est: cum cordi suo Magni-
ficentiam & Majestatem Regis eximia dignitatis impressisset. بونلرکی

si talium
contrarietates pauca & multa, Quantacunque sint. Can Ottom.

سنگی باشکه شونلکی کبی سرکند شت کچیش کرچکیدر
Verumne est, capiti tuo, tot accidentia obtigisse vel imminuisse. de
mir. mund. Item ibid. آشخاصدر کبی Quales vel cujuf-

modi persone sunt. Ex his ab authenticis authoribus extractis exemplis, colligere liceret, quasi adverbium similitudinis, كَيْبِي taliter ut hîc visum est, pronomibus postpositum, declinabilitati subiectum esset. v. g.

آنکي کيبيء A. آنکي کيبي يه D. آنکي کيبي نکی G. آنکي کيبي S. N.

آنکي آنکي کيبي لره D. آنکي کيبي لری G. آنکي کيبي P. N.

& sic reliqua. Verum quia authoritare carco, id libere asserere non ausim, Praxis ipsa, hac in re, Magistra optima.

Notandum præterea, quod Turcæ, in terminis suis scientificis, ad altioris ordinis terminos exprimendos aptis, quibusdam juxta arabicam syntaxim compositis dicteriis utantur, quæ dicteria, juxta nostra Latinitatis principia considerata, nullam ad declinabilitatem proportionem haberent, Turcæ nihilominus, cum per similia dicteria aliquid asserunt vel negant. si ratio constructionis ob aliquam circumstantiam casum exigat, orationis parti alias casum non admittenti, eum adjiciunt, ut:

ما نحن فيه Arabibus enim ما نحن فيه تلمکي

nos sumus, hac phrase literati Turcæ utuntur, cum ad filum interrupti discursus redire volunt, ut nos Latini dicere solemus:

Sed ut ad discursus filum redeamus, adest enim verbum تلمکي

quod dativum in quantum in se præpositionem *ad* apud Turcas (ut visuri sumus) continet, petit, ideo ad arabicum في in eo

addunt مع cum a pleonastico, quod evadit casus quem regit

تلمکي

كَيْفَ : Item per alium construendi modum, quod & modo suo in Latinitate subsistere posse videtur, ut ex hîc annexo exemplo patebit. v. g. مُتَعَفِّفٌ عَلَيْهِ مُتَعَفِّفٌ فِيهِ كَيْفَ ضَدِيدٌ. quod dictum, etsi latinè de verbo ad verbum reddi nequeat, advertitur attamen, regulari. *Quotiescunq;* in iis terminis esse, in quibus in latinitate esse non posset ut: *كَيْفَ* est *in eo*, & est cum terminatione genitivi junctum, observatâ regulâ *Quotiescunq;*: apud Latinos id ipsum dicetur; *Repugnans super eum, est contrarium concordantis in eo*, neque hæc regula artis est, sed authoritatis, & in tantum imitabilis, & non in aliis, nisi exemplis nitamur.

CAPUT TRIGESIMUM.

Accidentia declinabilitatis.

Cum ut jam præmonitum est, nomen quod secundo aut ultimo loco cadit, sive substantivum sit sive adjectivum, declinationi subjiciatur, præcedentibus in sua declinabilitate subsistentibus, huic nomini quod ultimo loco est in declinabilitate, quid accidat, penitus inspicendum est, ut ad orationis tuteicæ claritatem magis accedere valeamus.

Primum ergo accidens est, quod nomina posita extra declinabilitatem, ejusdem casus esse censeantur. cuius est illud quod declinabilitati subjectum est. v. g. مَآه مَزْبُورٌ كَيْفَ اَوْن طُغُوزٌ جِي

كُوْنِي *Mensis dicti decimo nono die.* al Gen. مَآه *Mensis persicæ*

quia est primo loco, manet indeclinabile, sed quia مَزْبُورٌ *dictus*

par-

participium passivum arabicum, est secundo loco, & est in genitivo, & est adjectivum ad مَا pertinens, censeretur, quod

& مَا يَلْدُمُ كِهْ وَظَايِفِ حَقِّ اخْوَتِ مَا هُ, sit genitivi casus, Item

و شَرْطِ مُحَبَّتِي اَنَا اِيْدُبْ سَنِي اَوْصَافِ حَبِيْدَه وَ اَخْلَاقِ
پَسَنْدِيْدَه يَه تَحْرِیْكَ اِيْتِمَلَه كُوشِ هُوْشِكِي تَحْرِیْكَ اِيْلَمِ

Verum expetii, ut stipendiorum jus, fraternitatem & amicitiae conditionem exsolvendo, te encomiis laudabilibus & moribus placitis elevando, aures mentis tuae perstringam. Hum. Nam. apparet dativi

casus in پَسَنْدِيْدَه hinc regula infertur.

Substantiva & adjectiva ad orationem concurrentia, quibus locus ultimus in ordine positionis obtingit, siue adjectiva siue substantiva sint, declinabilitati subjiciuntur, stantibus praecedentibus in nominativo, cujuscunque demum numeri, quia etsi in casu in quo ultimum collocatur, non collocentur, ejusdem tamen casus esse censentur (*in exemplo*)

مُسْلِمِيْنَ اَنْتَقِيَايِ مُوَحِّدِيْنَ مَشَايِخِ صُغُوْتِ اَيِمِيْنَ مَحَالِسِ
ذِكْرِ اَللّٰهِ اِيْدُوْبِ وَاَعْظَمِ اَعْلَمِ مُفَسِّرِ مُحَدِّثِ لِسَانِ
قَدِيْمِ وَ فُرْقَانِ وَ قُرْآنِ عَظِيْمِي تَفْسِيْرِ وَ اَحَادِيْثِ قَبُوِيَّةِ وَ
كَلِمَاتِ مُصْطَفَوِيَّةِي نَقْلِ وَ تَقْرِیْرِ اِيْدُوْبِ اَهْلِ اِسْلَامِي جِهَانِه
پَارِ دِوَرِ اِيْدِرْ لَرْدِي

Pars devotorum Muslimorum, & pars piorum in unum DEUM credentium & Doctores puritatis, legis

con-

confessus, (in confesso ubi puritas legis explicatur) *DEI mentionem fecerunt*, *Concionatores*, *sapientes*, *expositores* & *sententiarum Magistri*, *antiqua verba*, *distinctionum librum*, & *Alcoranum magnum explicuerunt*, *sententias propheticas*, & *verba selecta exposuerunt* & *declararunt*, & *populum Islamismi ad pugnam pro fide concitaverunt*. Hist. Sulcim. vis consistit in **كَلَامٌ قَدِيمٌ وَفُرْقَانٌ**

عَظِيمٌ videtur enim, quod solum adjectivum **عَظِيمٌ** in accusativum cadat, quia ut ultimum, declinabilitati subiicitur, & cætera nomina quæ præcedunt, sunt in suo themate, & tamen pro accusativo sumi debent, quia id quod declinabilitati subiectum est, ad accusativum verbi cadit, sic & in sequenti orationis membro **أَحَادِيثٌ قَبُوءَةٌ وَكَلِمَاتٌ مُصْطَفَوِيَّةٌ** sola vox **مُصْطَفَوِيَّةٌ** est accusativus expressus, & præcedentia nomina, ejusdem esse casus, non est dubitandum.

Observavi casum nominis, etiam ad eam orationis partem quæ à sensu recedit, & ad parenthesis pertinet, poni. v. g. **حَضَرَتْ** Dignitati **يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامَةُ** **بِرَأْدِ رُلَرِي** **مَكْرَ اِيْتَدِيلَرِ** *Josephi* (*supra quem salus*) *ejusdem fratres*, *doli structionem fecerunt*. de mir. mund. Casus dativi, ut patet, est in **السَّلَامَةُ**, quæ pars orationis, parenthesis, à præcedentibus separatur, videtur enim potius dicendum **حَضَرَتْ** **يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ** **بِرَأْدِ رُلَرِي** **مَكْرَ اِيْتَدِيلَرِ** &c. quod juxta nos bene convenit, sed usui inhaerendum.

postpositio هـ vel ن. Oratio autem in talia membra resolvitur, quando substantiva non ut continuata & ad eandem rem pertinentia, sed ob sensus qualitatem, ad specialem reflexionem trahi debent.

Secundum accidens est, quod omne affixum & omnis postpositio, ad ultimum nomen, sive substantivum, sive adjectivum, sive participium sit (non obstante etiam regulae *Quotiescunque* sive ex arabismo sive ex persismo petita, accessu) collocetur; si ad nominativum una cum postpositione etiam concurrat affixum, affixorum autem cum postpositionibus concursus, nomini, ita adjicitur, ut affixum ad primum, & postpositio ad secundum locum post nomen, cadat, ut exempla exhibent: حَقَّ جَزَوْ

DEUS magnificatus & exaltatus, in suo magno Curano, & in honorifico suo distinctionum libro, imperavit. کریم honorificus, &

affixum tertiae personae suus &c. & post affixum, postpositio هـ

in. Item حَقَّ جَزَوْ عَلَا كُنْدُ لَطْفَنْدَنْ

exaltatus, ex sua propria benevolentia, de mir. mund. لطف bene-

volentia & affixum suus &c. & ن. ex. Item قَلَاوَزْ بَنْدَه لَرِي

يَا مَرَّ إِلَه تَعَالَى تَبِجْ سَفَرَنْدَنْ مَقْدَم دَارُ الْحَرْبِ قَلْعَه لَرَنْدَنْ

قُوپر و نَجَد دِي سَكِي اِيلَه مَعْرُوف فَا م حَرْبِي قَلْعَه يَه اَسِير و

كِر قَتَاوْ اولوٹ Cum Dux via, servi ejus (servus ejus) per DEI

excelsi mandatum, ante expeditionem bellicam Viennensem, a munimib; hostici, noto munimine hostico Koprancza dicto, captus &

detentus sit ex lit. *قَلَمَةً* *supprimina* & affixum, *نَ* postpositio *de, a* &c.

Nec obstat his regulis, regula *Quotiescunque*, live arabice, live persice sit originis, v. g. *دِينِ الْإِسْلَامِ غَايَتُ مَهْمٌ أَوْلِيغَلَه*. Cum in fide *Islamismi* sit res magni momenti. Col. III. regula *Quotiescunque* Arabum est in *دِينِ الْإِسْلَامِ* fides *Islamismi* *نَ* est postpositio *دِينِ الْإِسْلَامِ* in fide *Islamismi* sic & in regula *Quotiescunque* persica *مَشَقَّةٌ وَ رَحْمَةٌ* In mari molestia & afflictionis ex lit. regula est in *دِرْيَايَ* ultimum *ي* indicat regulam *Quotiescunque* & *نَ* est postpositio. Item *دَارِ دُنْيَا دُنْ* Quando de habitaculo mundi ad habitaculum aternitatis migrabit, de mir. mund. regula *Quotiescunque* Persarum, est in *دَارِ دُنْيَا* habitaculum mundi *نَ* est postpositio *de*.

Nec his ipsis regulis *Quotiescunque*, obstat affixum cum postpositione concurrens, v. g. *دَارُ الْحَرْبِ* in nostro habitaculo hostico *دَارُ الْحَرْبِ* in ejus arario *بَيْتُ الْمَالِ* belli id est: confinium hostile, seu hosticum *نَ* affixum noster *نَ* est postpositio. *بَيْتُ الْمَالِ* domus opum id est: ararium præcipue Regis,

Regis, à *ejus* affixum, & *هـ* in postpositio: par ratio in persico.
mo. v. g. *وَكَرَّمَاهُ لُطْفُ دَرِيَا* e mari gratiarum &
beneficentiarum, ex lit. *دَرِيَا* mare assumit *ي* ad insinuandam
regulam Quotiescunque in *وَكَرَّمَاهُ*, est affixum à tertia personæ, &
postpositio *هـ*.

Ut hîc dicitur, quod una eademque postpositio, ad ultimam
locum collocata, ad plura substantiva continuata ad eandem
rem pertinentia referatur, idem etiam contingere potest cum
membris orationis, ut unica postpositio ad plura se præcedentia

membra referatur, v. g. *أَرْبَابُ قُرْآنٍ حَافِظَانِ تَتْرِيضُ مَلِكِي*
وَيَا عَزِيسَةُ قِلَافَاتِ آيَاتِ بَيِّنَاتٍ فُرْقَانِي إِيْلَهُ مَسَامِعِ
مُوحِدِيْنَهُ Proceres, Alcorani Conserva-
tores, celestium revelationum, Regis mali bonive Compensatoris (no-
men ejus est glorificatum) contemplatione versiculorum, demonstra-
tionibus libri distinctionis (Alcorani, in quo ajunt bonum a ma-
lo distingui) quæ sunt ad aures in unum DEUM credentium ingres-
sus, latabantur. Hist. Sulcim.

Tertium accidens est, quod in casibus obliquis, affixum ad
nomen, prius terminatione nominis adjiciatur, & nominis ter-
minatio, affixo accedat. *هُوَ كَشِيْنَتُكَ سُوْزِيْنِي حَضْرَتِ رَبِّ الْعَرْشَةِ*

Hujus persona verbum, Majestatis DEI honori-
ficem

310 TRACT. SECUND. CAP. TRIGESIMUM.

ficentia exhibuit, de illum. ment, عَرَّ, honor & affixum de terminatio casus dativi. Item كَرِّمَتْنِي بِهَلُوبِ
vera servitis, & ejus ingenitos mores sciret. de mit. mund. كَرِّمَتْنِي
ingenitos mores بِه affixum ejus & ي accusativi casus.

Prædictum est, quod in substantivis continuatis & ad ande rem pertinentibus, quod ultimò loco collocatū est, casus notam seu characteristicam assumat, dictum est pariter, quod si continuatio illa per orationem membratim procedens interrumpatur, quod prior observatio cesset, nā juxta substantiva continuata bene dicetur: فِكْرُو

تَدْبِيرُکُزِي بِر کِمْسَه نَک رَايِي اَوْزِرِيَه مَقَرَّر قُلُوب جُهَلَه
Cogitationesque vestras juxta consilium

ejus stabiliatis, & omnem conventionem vestram, unam facite. id est omnes unius sententia estote. Subinde, quia ea, quae sunt primae observationis, vi sensus ac emphasis gratia, membratim dividi possunt, omne substantivum, sive solum sumptum, sive cum affixis, sive cum postpositionibus, sive omnia simul sumpta, separatim seu membratim, enuntiari poterunt, ut: فِكْرُکُزِي وَ تَدْبِيرُکُزِي بِر کِمْسَه نَک رَايِي اَوْزِرِيَه

Cogitationes vestras, dispositiones vestras supra cujusdam consilium stabiliatis, concordantiam vestram unam facite de mit. mund. Item
ibid.

ibid. نَمُوزِ لَکَدَه وَ پَاکَدَا مَن لَکَدَه فَطِيرِي یُوغِیدِي

Pulchritudine & puro limbo seu lacinia pura (metaphora pudicitia scilicet) sibi parem non habuit.

Nota, dari quasdam postpositiones, quæ dativo jungi volunt, at terminationi casuum postponuntur, manente affixo ante casus determinationem, v. g. دَکِنِ vel دَکِی *etque*, post-

positio, quæ vult dativo jungi, v. g. یُوُسُفَ زَمَانِه دَکِنِ

ad tempus Josephi de int. ment. Joseph یُوُسُفَ (ut in sequente

capite explicabimus) pro genitivo habetur, hinc زَمَانِ *tempus*, affixum pleonasticum, assumit, اَ est affixum, & ه est ter-

minatio casus dativi, & sequitur postpositio دَکِنِ *etque*.

Quartum accidens est. Quod si ad regulam *Quotiescunque* siue arabice siue persice sumptam, pro constituendo eo casu qui genitivi casus non est, concurret, postpositio turcica, semper nomini, quod ad genitivum cadit, adjiciatur, sit exempli loco, arabica regula *Quotiescunq̃*: دَارُ الْغَنَادِنِ دَارُ الْبَقَايِمِ رَحَلَتْ

De habitaculo corruptionis ad habitaculum permanſionis

migrationem fecit. دَارُ habitaculum الْقَنَا corruptionis, quæ vox

est genitivi, illa suscipit postpositionem دَنِ : ita & in regula

Quotiescunque persica اِيکِيهوز دِرْهَمِ کُوْمِشْدَن بِيَش دِرْهَمِ

کُوْمِش وِيَرِه

De ducentis drachmis argenti, quinque drachmas
argenti dabit. de int. ment. کویش genitivi casus, assumit post-
positionem آیکهوز در هم, quæ ad præcedens de, quæ ad præcedens

Turcarum regula *Quotiescunq*, quæ genitivo aperto & oc-
culto gaudet, quodcunque demum genitivorum incidat, nomi-
ni quod in genitivo non est, tum tertiæ personæ affixum, tum
ipsam postpositionem vult adjici, quæ in re differt à regula
Quotiescunq arabismi & persismi, cum eorum genitivis postposi-
tio addatur, cum nomen ad quod pertinet, sit ante genitivum,
non ita in turcismo, quia genitivus præcedit, & id quod in ge-
nitivo non est, cum affixo tertiæ personæ sequitur, idque post-
positionem ad se propriè pertinentem suscipit, est autem affi-
xum de quo hîc dicitur, purè pleonasticum. phrasi gentis ta-
men, non tam conveniens quàm necessarium: res exemplis de-

monstratur. v. g. اول حوضك و بندہ فیہ ظرفنہ آچلیش

In illius autem aquarum receptaculi fundo, ad Nilû par-

tent, aperta porta sunt. de mir. mund. حوضك receptaculum aquarum

genitivus apertus, بى fundus & affixum pleonasticum &

ہم ایچون بر یوزفتہ بر آوینایدک in postpositio. Item

Propter me in superficie terra domum quandam ædificate de mir.

mund. بر terra genitivus occultus یوز facies seu superficies &

affixum pleonasticum, arguens præcedentem casum, esse in ge-

nitivo, & بى in postpositio.

Intermiscēt subinde uni constructioni turcicæ membrum aliquod, alias ad hūc dictas regulas dirigendum, arabicè constructum, quod rarò valdè contingere existimo. v. g. صَحَّتْ

بَدَنُ وَ يُولُ آمِينَ لِكِي نَخِي شَرَطْدُر لَا فِي زَمَانَا *Salus corporis & via securitas etiam conditio est, non in tempore nostro.*

de int. ment. arabismus consistit in لَا non, in فِي in, in زَمَانِ tempus cui adjectum est affixum arabicum نَا & turcicè bene dicitur:

صَحَّتْ بَدَنُ وَ يُولُ آمِينَ لِكِي نَخِي شَرَطْدُر بوزمانناره

نَطْدُر. It & c. اَلِي قَدِر تَرْجَاتِهْم رِعَايَتِ وَ اِحْتِرَامِ اِيْدُوْب *Cum juxta mensuram graduum suorum honoret & veneretur. ex*

lit. Item كَرَطَرَفِ اَحْوَالِ مَا فِي اَلْبَالِزِ اِسْتِخْبَارِ بِمُورِيلُور

اَيْسَه *Si partes statuum quæ in nostro corde (sunt) quærere digna-*

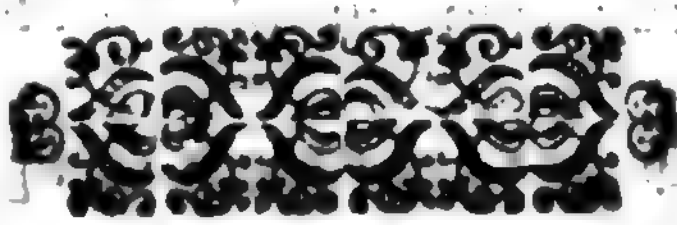
mini. ex lit. مَا فِي اَلْبَالِ quæ in corde pars est arabicæ constru-

tionis cum turcico affixo. مَر

Ex adverbiiis autem, nota: Adjectiva quæ gentile nomen sunt, etsi ad adverbialem formam sint translata, sub illa ipsa adverbiali forma ad nominalem usum cadunt, & ad certum casum collocantur, ut:

قِيْلَرُ كِيْنَسَه تُوْر كِيْجَه يِي قَصِيْجُ سُوْيَلَرُ *quidam*

turcicè forte turcismum eleganter loquitur. Chur, cf.

CAPUT TRIGESI. PRIMUM.

De iis qua accidunt verbo nominaſcenti.

Verbum nominaſcens, voco illud quod de verbi ad nomi-
nis ſignificatum tranſit, vel ſub adjectivi vel ſub ſubſtanti-
vi qualitate, ſive ab arabico, ſive à perſico, ſive à turcico verbo
derivetur: cauſa autem de iis agendi eſt, quia cum ad no-
mina transferuntur, accidentia nominum, non ea cum perfectio-
ne ut ipſa nomina admittere videntur, hinc eſt, quod omnes
modalitates per quas ad nomen tranſferuntur, examinandas
duxerim, ut penitiuſ quid nominaſcenti verbo, quā tali, con-
veniat vel non conveniat, perpendi poſſit.

In huius tractatũ cap. 2. de nomine actoris, dictum eſt,
quod ſive arabice ſive perſice ſive turcice ſumatur, parum inter-
ſit, quia tale enim, regularem nominum curſum ſequitur, ita, ut
de iis quæ in illo capite continentur, nullā ſit controverſia.

De verbalibus nominibus quæ in capite tertio comprehen-
duntur quæve pariter ut adjectiva ſe habent, quaſtio ori-
tur; an tertia perſona Modſarcorum ſingularis numeri, cum
adjectivi loco ſumitur, declinabilitati ſubjecta eſſe poſſit? repo-
no, non eſſe ſubjectam declinabilitati, ex eo, quia licet ut ad-
jectivum ſumi videatur, vim tamen verbaliter ſignificandi non
amittit, ſic etſi dicatur. v. g. *بيلور آدم* *Homo gnarus*, in re
tamen, ſignificat. *Homo ſcit.* & quia cum participio præſenti
convenire videtur, id quod declinabilitatis eſt, eidem præſenti
participio ſe accommodat, & non huius Modſarci perſonæ; ad-
ditur ſubinde huic adjectivo ſeu Modſarco adjectivum *كيسه* vel
كيسه aliquis quidam quod poſtponitur, ſignificatque de pluribus

num, & hoc adjectivo mediante, declinabilitati sub est, ut: *بيلور*

كيسنة ية ديدير alicui seu cuidam qui scit, dixerunt. Chur. ef,

Capite quinto hujus tractatus, agitur: de adjectivis negativis: ibidem, reperitur quod *Y* non particula negativa arabica, tertiae personae masculinae singularis numeri modsarcorum jungatur, & adjectivi negativi loco a Turcis sumatur, nunc quaeritur, an tale adjectivum declinabilitati subjaceat? respondeo negativè, quia & hoc loco, etsi adjectivè sumi videatur, nihilominus ejus significandi vis magis verbalis est, nec eam unquam declinabilitati subjectam vidi. De tertia persona negativa modsarcorum turcicorum, idem dicendum occurrit, quod paulo ante de tertia persona Modsarcorum affirmativorum dictum est.

In hoc ipso tractatu cap. 12. De vi syllabae *لي* vel *لي* docetur, quod hæc ipsa syllaba & infinitivis Turcarum, & tertiae personae singularis Modsarcorum in forma negativa adijci possit, & hoc declinabilitati non obstat, possunt enim ut alia substantiva declinari. Capite autem 13. sequente de diversis substantivis à verbis promanantibus agitur, quæ an ad declinabilitatem cadere possint, nunc examinabo. Ipsissimus infinitivus vim nominis habere solet *اوروج هان ييگدن ايچيگدن جماعتن*
امساكي اوليغله اولماز بلشكه نواهيدين اجتناب ايتيكدور

Jejunium non sit solummodo per abstinentiam ab esu potu & copula carnali, verum & per abstinentiam à prohibitis. de int. ment. in turcismo meri infinitivi sunt, qui latinè per substantiva enuntiantur: ut *abstinentia*, *esus*, *potus*, ideoque eis declinabilitas, absolutè tolli nequit; nec dubium est, quin etiam sub declinabilitate de verbo sapiant,

Hanc infinitivi declinabilitatem ultro stabiliō. ۷. گ. صبر

De tolerantia fundamenta te in-
formabo ایتنتک آصلنی سکا بلدریم
certum est quod defen-
sioni studebimus. ایتنتک سعی ایتنتک مقررر
جو کون قاضیہ وارمق مرانم ایدی وارمقی
Hodie erat desiderium meum ire ad judi-
cem, distuli ad cras itionem. Chur. Ef. Ast ut magis de nomine sa-
piat, ei syllaba لک vel لکی adjici solet, & hæc est ratio diffe-
rentiæ inter infinitivum ut nomen sumptum, & inter præsens infi-
nitivi admittens syllabam لک vel لکی, quâ syllabâ accedente, ma-
gis nominalcit, magisque propriè declinabilitati subjicitur.

At si penitus in modum infinitivi nominalcentis, quod
abjecto ق, litram ا, & abjecto کی, litram ۰ substituit, ut:

قلمکى conservare, صقلاما conservatio, custodia, قلمکى

venire قلمه venio, si dicere liceret, inspiciemus, hic infinitivus
taliter nominalcens, declinabilitati subiectum esse non videtur,
nam absolute sumptum, postpositioni ۷ (præscindendo ab aliis
si obviam haberentur) sæpius conjunctum apparet, de cætero
semper affixis gaudet, ita ut sine affixis, vix sit in usu, cum au-
tem illi affixa sunt adjuncta, declinabilitati subiectum esse potest, ut

Ad liberationem nostram, اولتامرہ سعی جبیلنگز اولام

scu ut nos liberi evadamus, vestra diligentia sit decorosa id est: talem diligentiam adhibete è qua vobis decor & honor obtingat
Gem. Hist. اَوْلِيَا سَعْيِ diligentiam esse, verbum est, quod dativum regit, اَوْلِيَا مَرْهٖ habet affixum مَرْ noster, & هٖ est littera characteristicam dativi casus.

Substantiva illa à verbis promanantia & in كُوٓرُٓ vel كُوٓرُٓشِ terminantia, declinabilitati subiecta esse, non est dubium, dicitur enim: كُوٓرُٓشِ يُوٓرُٓشِٔ طَا يَنْتَقِٓ incurfioni resistere est enim كُوٓرُٓشِٔ incurfio à verbo يُوٓرُٓشِٔ currere, incurrere: item & كُوٓرُٓقُوٓئَ incurfio à verbo يُوٓرُٓوٓمَكَا currere, incurrere: item & كُوٓرُٓقُوٓمَكَا in metam conijcere est enim كُوٓرُٓقُوٓمَكَا metas à كُوٓرُٓقُوٓمَكَا incurrere & كُوٓوٓكُوٓ amor. ٧. ٨. سِيٓئِ نُوٓدُرُٓ amoris causa hac est. sic & in م terminantia, declinabilitati subfunt, ut اَتَمُ projectionis اَتَمِٔ projectionem.

Sed quaestio est, an cum Turcae Persarum infinitivo nominis locò utuntur, ille infinitivus persicus declinabilitati subfit? fateor, me saepius in scriptis turcicis, ejusmodi infinitivum reperisse, sed nunquam extra casum nominativi, etsi in genitivo persico in casum regulæ Quotiescunq; persice, ut حَتَا يَكُٓ رَقَّتْٓ

historia advenit. Supremum illud reperitur, rationabiliter ergo dubito, an persic' infinitivus, extra aliud accidens, apud Turcas sit in usu, ut per consequens argui possit, quod declinabilitati turcicæ subjaceat. Studiosus nisi praxi declinabilitatem turcicam in hoc infinitivo comperiat, illi non subscribat.

CAPUT TRIGESIMUM SECUNDUM

De declinabilitate participiorum.

Participia, hac in circumstantia, sumenda sunt cum proportionem ad tempus, quia cum nominascunt, etiam cum aliqua proportionem ad tempus evadunt nomina, accipienda igitur sunt, secundum praesens, praeteritum, & futurum. Participia sive activi, sive passivi, sive neutrius generis, sive arabica, sive persica, sive turcica sunt, ut adjectiva sumentur & non secus ac alia adjectiva, si ultimo loco cadant, turcicam declinabilitatem absolute, & cum vi sui temporis amplectentur. v. g. Ex participiis arabicis : مُسْلِمَانٌ شَاهِدٌ ضَرُورٌ

اُولُوْبُ *Cum Muslimus attestante opus habuerit.* Can. Ottom.

شَاهِدٌ *attestans,* & characteristica dativi, participium activum arabicum جَانِبٌ مَعْبُورَةٌ يَهُ مُتَوَجَّهَةٌ اُولَدِي *Ad regionem cultam*

ex. Lexico مَعْبُورَةٌ *culta* participium passivum generis foeminini,

يَهُ terminatio dativi. Si ultimo loco non cadunt, non declinantur, ut ظَاهِرِي اُولَانُ عِبَادَتَلَرِ بِيَشِ دُرُ

Cultus DEI manifesti seu externi quique sunt. de int. ment. اُولَانُ parti-

cipium turcicum, non declinatur, quia sequitur عِبَادَتَلَرِ. Participia Arabum ab ultima radicali infirma promanantia, sive a radice sive a structura promanent, ad Turcas translata, tanquam giann abiciunt, ejus loco كُفْرَاتُومِ substitunt, hocque

participium turcicum, non declinatur, quia sequitur عِبَادَتَلَرِ. Participia Arabum ab ultima radicali infirma promanantia, sive a radice sive a structura promanent, ad Turcas translata, tanquam giann abiciunt, ejus loco كُفْرَاتُومِ substitunt, hocque

participium turcicum, non declinatur, quia sequitur عِبَادَتَلَرِ. Participia Arabum ab ultima radicali infirma promanantia, sive a radice sive a structura promanent, ad Turcas translata, tanquam giann abiciunt, ejus loco كُفْرَاتُومِ substitunt, hocque

participium turcicum, non declinatur, quia sequitur عِبَادَتَلَرِ. Participia Arabum ab ultima radicali infirma promanantia, sive a radice sive a structura promanent, ad Turcas translata, tanquam giann abiciunt, ejus loco كُفْرَاتُومِ substitunt, hocque

participium turcicum, non declinatur, quia sequitur عِبَادَتَلَرِ. Participia Arabum ab ultima radicali infirma promanantia, sive a radice sive a structura promanent, ad Turcas translata, tanquam giann abiciunt, ejus loco كُفْرَاتُومِ substitunt, hocque

pađo ad Turcicam declinabilitatem transcunt v. g. قاضي *judi-*
cons vel judex Turcz dicent قاضي *sic* : قاضي معرفتيكه فرخ :
can vel juxta cognitionem judicis dent pretium. Can.
Ottom. Item ibid. ولايت قاضلي تفتيش ايدوب *Provin-*
cia judices examinabunt. Ex participiis persicis حضرت پادشاه
Majestatis Regis voti com- کامران کشور ستانكي فرمانده
potis id est facientis quod lubet: climatum expugnatoris, manda-
tum est. Hist. Suleim. ستان *expugnator, captor seu capiens* كي
 قصاب رانده مجلسه دعوت *terminatio genitivi turcici. Item*
 ايلديز *Lanionis natum ad confessum advocarunt. Hist. Dav. Bas-*
 رانده *natus, filius* • *terminatio casus accusativi. Idem &*
 يلان شهادت ايدنكي حقلرندن *in participiis turcicis* تله
 ايدن *falsum testimonium perhibentes puniantur. Can. Ottom.*
 لركي *terminatio genitivi pluralis.*

Par ratio in participiis praeteriti turcici in تني terminanti-
 bus cum vi praeteriti temporis significantibus, ut : ونخي تفسير :
 حنيفه لاه كنور مشكه كجيشلركي ارواحي بو كينه حن
 تالكي تني

تَعَالَى نُكْتَى اِدِيلَه هَر جَان دُنيَا دَه اُولْدُوغِي قِرْدَه اُول
 قَبُوسِنَه تَلُوبُ حَزِينِ آوازِيلَه يَدَا اَيْلَمَه لَر *Es etiam in ex-*
plicatione Hanife retulit, quod Defunctorum, seu eorum qui
transierunt anima, hoc nocte, DEl excelsi permissione, in quo lo-
co orbis fuerint, ad suam illam portam veniant & maestâ voce cla-
ment. Col. III. كُچِشَلَرُكُ *eorum qui transierunt seu Defuncto-*
rum quod si hæc participia ut dictum est, ultimò locò non
 cadant, indeclinabilia sunt, ut alia nomina. v. g. اُول دِيَارَه
 اَقِنِ اَيْلِشِ كَفَار *Infideles qui fecerunt excursionem in eam*
regionem اَيْلِشِ qui fecerunt, &c.

Participia præteriti Turcarum in دُوقُ vel دُوقُ ab infinitivo in مَقُ in دُوقُ vel دُوقُ ab infinitivo in مَكُ terminantia, sumpta, specialibus reflexionibus subsunt, quas in syntaxi ad constructionem participiorum, Studiosus inveniet, & pariratione nituntur participia futuri in چَكُ & چَتُ, quod ibidem vide.

CAPUT TRIGESIMUM TERTIUM.

De numeris purè turcicis.

Numerus quædam species nominis est, & quoad cardinales numeros, magis apud Turcas, quam apud Latinos, quia de numeris cardinalibus apud Latinos, unus duo & tres declinantur, **ast**

est apud Turcas, omnis numerus Cardinalis, casuum est capax,

exempli gratia ايكى برة غالبدر اوچ ايكى يه غالبدر و

دورت اوچه غالبدر بش دوده و آلتى بىش يدي آلتى يه

دو پراivalent uni, tria

pravalent duobus, quatuor pravalent tribus, quinque (pravalent)

quatuor, sex (pravalent) quinque, septem (pravalent) sex, octo

(pravalet) septem, novem (pravalent) octo. De num. Cab. Item

ibid. غ بيشدر طغوز يوزين طرح ائدك يوز قلدي يوزك

دخي طقساين طرح ائدك اون قلدي اونك دخي طغوزين

id est : غ est mille, noningenta subtraxisti,

centum remanserunt, de centum ejus nonaginta subtraxisti, decem re-

manferunt, de decem ejus novem subtraxisti, unum remansit : habent

autem se ad substantiva ut adjectiva, v.g. و بو اون يرامز

Et horum decem malorum attributorum

primum. de int. ment.

Numeri ergo dividuntur in Cardinales, Ordinales, Distribu-
tivos, Collectivos, Quotientes & Alternantes.

Cardinales sunt.

1.	۱	۱	بىر
2.	۲	۲	ايكى
		۳	
		۴	
		۵	
		۶	
		۷	
		۸	
		۹	
		۱۰	

3.	۳	ج	اُچ
4.	۴	د	دُرْت & دُورْت
			دُرْد & دُورْد
5.	۵	ه	بِش & بَش
6.	۶	و	آلتی
7.	۷	ز	یدی
8.	۸	ح	سَکِر
9.	۹	ط	طُقُوز & طُوقُوز
10.	۱۰	ي	اُون
11.	۱۱	یا	اُون نِر
12.	۱۲	یب	اُون اِیکِی
13.	۱۳	یج	اُون اُچ
14.	۱۴	ید	اُون دُورْت
15.	۱۵	یه	اُون بَش
16.	۱۶	یو	اُون آلتی
17.	۱۷	یز	اُون یدی

18.	۱۸	یج	اُون سَکِز
19.	۱۹	یط	اُون طوْغوز
20.	۲۰	کی	یکِز
21.	۲۱	کا	یکِرمی بِز
22.	۲۲	کب	یکِرمی اِیکِ
30.	۳۰	ل	اوتوز
40.	۴۰	م	قِرْ
50.	۵۰	ن	اَلِی
60.	۶۰	س	اَلتِش
70.	۷۰	ع	یَتِش
80.	۸۰	ف	سَکسان & سَکسَن
90.	۹۰	ص	طوْقسان
100.	۱۰۰	ق	یوز
200.	۲۰۰	ر	اِیکِ یوز
300.	۳۰۰	ش	اوج یوز
400.	۴۰۰	ت	دورْت یوز
		500.	500.

500.	۵۰۰	ث	قش یوز
600.	۶۰۰	خ	آلتی یوز
700.	۷۰۰	د	یدی یوز
800.	۸۰۰	ض	سکز یوز
900.	۹۰۰	ظ	طوقوز یوز
1000.	۱۰۰۰	غ	بیٹکی
2000.	۲۰۰۰	بغ	ایکی بیٹکی
10000.	۱۰۰۰۰	یغ	اون بیٹکی
100000.	۱۰۰۰۰۰	قع	ایوز بیٹکی

Circa numerum cardinalem *unus* id observandum est, quod si particula negativa *nec* ei jungatur, & personam denotet, quod Turcarum terminus جَان *anima* verbo negativo junctus, locum

habeat, v. g. *de illis nec unus liber evasit*, quod si modus loquendi Latinorum v. g. sic invertatur. *Nullus sanè de illis liber evasit* Turcæ dicent: أَتَلَرْدَن أَصْلًا جَان قور تولمدي

Numeri, cum post unitatem, ex natura sua pluralitatem involvant, apud Turcas attamen, numeratum in singulari sibi jungi volunt, ut: رباہ دورث کشی ملعوندر ویرن آلان وکنیل : اولان

اُولَانْ وَ شَاهِدْ اُولَانْ *In usura quatuor persona maledicta est*
 (quatuor personæ maledictæ sunt) *dans, accipiens, fideiussor &*
testis. Col. Islam. Sed volenti rem specificativè & emphaticè
aliquâ cum insinuatione exprimere, pluralis in usu esse potest,
quod minus frequenter contingere solet, ut: آرک و کرآش بوایکی
prunum & cerasum, hac duo fratres sunt, de mic.
mund. Modus numerandi subtrahendo, ut duodeviginti pro octo-
decim Turcis est incognitus.

Numeri Ordinales.

Numeri ordinales, subsistendo, in turcismo regulariter è car-
 dinalibus formari solent, adjiciendo ad ultimam cardinalium in
 consonantem terminantium, kesram & adjiciendo literas نجي
 v. g. اَوچ *primus* پَر نجي *unus* پَر نجي *tertius*, quod
 si numerus cardinalis in ي terminetur, نجي solummodo ad-
 detur, ut اَلتینجي *sex* اَلتی *secundus* اِیکینجي *duo* اِیکی
us, &c. aliquando ad cardinales terminantes, in consonantes
loco kesræ dsammam vel و ponunt, ut اَوچونجي vel اَوچونجي
tertius دُرُن نجي *quatuor* دُرُن نجي vel دُرُن نجي *quartus* De cæ-
 tero, habent se ut adjectiva, & in paribus circumstantiis, ut ad-
 jectiva, sunt casuum capaces.

اَلتی vox turcica propriè, independenter à numeris cardina-
 libus

libus *primus* significat : aliqui يَلِكْ scribunt, ast quia vox hæc sine vocalibus scripta , pro اَيْلِكْ *beneficium* legi posset, prior Orthographia præferenda est, ut اَلِكْ يَارْ id est : *tempus veris* seu *ver*, اَلِكْ قَلْعَدَه خَزَايْن مَوْفُور هِي يَاقِلُوب يِقْلُوب, *In prima arce, ejusdem copiosi thesauri, accensi, diruti & combusti fuerunt.* Hist. Sulem. regularitater autem procedendo, erit بِرْ نَجِي *primus*, sed rarissimè ut puto, aut nunquam in usum cadit; quia ut paulo post exhibebo, in hoc primo numero ordinali, summopere arabismo adhærent : in aliis autem numeris denariis, respectu primi, locum habet ut hîc visuri sumus.

اَلِكْ

Primus.

اَيْكِينْجِي & اِكِينْجِي

Secundus.

اَوْجَنْجِي

Tertius.

دَوْرْدَنْجِي

Quartus.

بَشَنْجِي

Quintus.

اَلْتِينْجِي

Sextus.

يَدْ يَنْجِي

Septimus.

سِكْرَنْجِي

Octavus.

طَوْقُوزْ نَجِي

طوقوزنجي

Nonus.

اوننجي

Decimus.

Observandum, quod numeri cardinales in ي terminantes, suam
 saepe perdant, supplendo kestrâ & adjiciendo literas نجي sic

scribi poterit. آلتنجي ايتنجي

اون برنجي

Undecimus.

اون ايتنجي

Duodecimus.

اون اوچنجي

Decimus tertius.

اون دورنجي

Decimus quartus.

اون بشنجي

Decimus quintus.

اون آلتنجي

Decimus sextus.

اون يدنجي

Decimus septimus.

اون سكرنجي

Decimus octavus.

اون طوقوزنجي

Decimus nonus.

يكر مينجي

Vigesimalus.

يكر مي برنجي

Vigesimalus primus, &c.

اونتوزنجي

اوتوزنجي
 اوتوزيرنجي
 قرقنجي
 قرقيرنجي
 آلتيننجي
 آلتيرنجي
 آلتيشنجي
 آلتيشيرنجي
 يتيشنجي
 يتيشيرنجي
 سكتيننجي
 سكتشيرنجي
 طقسايننجي
 طقسايراننجي
 يوزنجي
 يوزيرنجي

Trigesimus.

Trigesimus primus, &c.

Quadragesimus.

Quadragesimus primus, &c.

Quinquagesimus.

Quinquagesimus primus, &c.

Sexagesimus.

Sexagesimus primus, &c.

Septuagesimus.

Septuagesimus primus, &c.

Octogesimus.

Octonesimus primus, &c.

Nonagesimus.

Nonagesimus primus, &c.

Centesimus.

Centesimus primus, &c.

ايکي يوزنجي

ایکي یوزنجي
 ایکي یوزیرنجي
 اون یوزنجي
 بیکنجی
 بیکنجی پرنجی
 ایکي بیکنجی
 ایکي بیکنجی پرنجی
 اون بیکنجی

Ducentesimus.

Ducentesimus primus, &c.

Decies centesimus.

Millesimus.

Millesimus primus, &c.

Bis millesimus.

Bis millesimus primus, &c.

Decies millesimus.

ایکنجی فصل آز سویلنکی فایده سنی وچوق سویلنکی

Secunda sectio pauciloquii utilitatē & multiloquii damnum

explicat. de rit. Relig. یکر می ایکنجی کیجه عبد الله ابن اوفی

Vigesima secundâ nocte Abd' Ullah filius Eufi nar-

rat, &c. etiam suô modô pro ordinali numero sumi potest, ut in affixis patebit.

Numeri distributivi & pretij.

Numerorum distributivorum & pretij, apud Turcas eadem est ratio, formantur à cardinalibus adjectione literæ, gezmata, præcedente fatha, si cardinalis numerus in consonantem terminetur,

netur, ut *unus* بَر *lingulis* اَوچَر *ternus* دُورَدَر *quaternus* اوتُوزَر *denus* اوتَر *novenus* طُغُوزَر *octenus* سَكِرَر *quinus* بيشَر *sextus* يَتَمَشَر *sexagenus* اَلْتَمَشَر *quadragenus* قِرَقَم *tricenus* ايكِيهوزَر *centenus* يوزَر *nonagenus* طوقسانَر *octogenus* سَكْسَنَر *ducentenus* بيشَر *millenus*. Si Cardinales in vocalem terminentur, tunc syllaba adjicitur, ut: *binus* ايكِيهيشَر *duo* ايكِي *sextus* يَتَمَشَر *seni* يَدِيشَر *septenus* يَكِرَميشَر *sex* اَلْتَمَشَر *senus* sing. plur. usitatus *seni* يَدِيشَر *septenus* يَكِرَميشَر *vigenus*. In hoc numero distributivo, hæc habenda est ratio, quod Latinorum more, non repetatur, cum res singularis respicitur, quæ etiam per numeros cardinales benè exprimeretur. v. g. *تُون چفتلُون اَلْتَمَشَر وَ نِيم چفتلُون اَوچَر اَقچَه دَهِي* *A possessore integra villa seni, à possessore media villa terni numi sive aspri accipiuntur.* Can. Ottom. Et eodem loco id ipsum per numeros cardinales exprimitur: *تُون چفتلُون يَكِرَمِي يَدِي اَقچَه سِيَاهِي وَ اَوچَر اَقچَه سَنجَاتِي بَكِي* *A possessore integra villa ejus syphus viginti septē, ejus supremus vexillifer, tres, ejus Judex, duodecim numos sive aspros accipit.* Et id ipsū, si luberet, per numeros distributivos exprimi. Distributivi numeri quos Itali per *a* aut Germ. per *zu* exprimere solent, hoc ipsō modō exprimuntur. v. g. *بَر ايكِيهيشَر اَوچَر*

اَوْجَر كَزَرَلَر *passano ad uno a due atre* Sie gehen durch zu Einzig zu Zwen zu Dren.

Si de ratione singularitatis ad multitudinem receditur, tunc ut apud Latinos repetitio numeri distributivi fieri potest. بِيشَر

Quini & quini in munimen ingressi sunt. *Chur, cf.*

Quod si ad pretii expressionem ratio habenda sit, numerus distributivus non est repetendus, sed valoris seu pecuniae nomen ad dativum turcicum cadet, ut: اُنْگَاكِي آت اَلِيشَر

Ejusmodi equus quinquaginta seu quinquagenis argenti imperialibus emitur. Chur. Ef.

Sed & Latinorum more, pretii quantitatem, numero cardinali exprimunt, & valoris seu pecuniae nomen ad nominativum locant, ut: اَوْن بَشَر آقچَه وِیروزلَر

Quindecim numis seu pro quindecim numis dant. Can. Ottom. Et etiam cum numero distributivo nomen valoris seu pecuniae ad nominativum ponunt,

ut: سَنجَاغِي بَكَنَه يِيْلَدَه سَكْسَان اَوْجَر آقچَه وِیروزلَر

Suo supremo Vexillifero, per annum, octoginta & tres numos dant. Can. Ottom.

Notandum est, Turcas particulas disjunctivas inter numeros non ponere, sed numerum absolutum, quem nos disjunctivè

sumere & intelligere debemus, ut: بِشَر اَلْتِي آدَم بُوْنْدَه دُر

Te &

Quind

ایکیشتر اوچر آتجه آلتور : *Quinq; (vel) sex homines hic sunt :*

Emitur pro duobus aut tribus numis.

Numeri collectivi.

Collectivi numeri vis, in eo est, cum id quod distinctum est, collectivè capitur, & hic numerus quia affixum requirit, illi inter affixa, locum dandum esse censui.

Numeri Quotientes:

Numerus quotiens, ob specialem aliquem modum, arabicum respicit, quod ut visuri sumus, & ad turcismum transferri potest; Turcæ, juxta quid Latinos imitantur dicendo. v. g. Prima pars, secunda pars, tertia pars, &c. Sed quia præter id apud Turcas etiam affixum accedere debet, ut hac de materia inter affixa agatur, magis convenit.

De numero alternante seu alternationis.

Est numerus etiam Arabibus proprius ut in mea Gram. Arab. Tract. 3. Cap. 11. videri potest, tempusve respicit, sed Turcæ circumscriptione utuntur, Arabes dicunt, v. g. ثلثا *tertio quo-*

que anno. Turcæ dicunt هر اوچ ييئده *in omni tertio anno,*

seu tertio quoq; anno vel etiam sine هر v. g. ايكي كوندە بر كره *v. g.*

ايچتر *quovis secundô die vel altera quavis die semel bibit.*

CA.

CAPUT TRIGESIMUM QUARTUM.

*De diversis tum substantivis tum adjectivis
à numeris turcicis promanantibus.*

Numeri cardinales fiunt substantiva, si illis لِكْ syllaba adji-
ciatur, ut *unus* بَرْلِكْ *unitas* اِيَكِي *duo* اِيَكِيْلِكْ *dualitas*
tres اَوُجْلِكْ *trinitas*, &c. *decem* اَوْنْ *id quod de-*
cimum est, seu *decenitas* يِكْرْمِيلِكْ *viginti* يِكْرْمِيلِكْ *triginta* اَوْتُوْزْلِكْ *trigenteitas*
quadranta قِرْقْلِكْ *quadranteitas* قِرْقْمِيلِكْ *centum* يُوْزْلِكْ *centeitas* يُوْزْلِكْ *mille* يِيْتْلِكْ
milleitas si apud Latinos ut apud Turcas, hi loquendi modi ad-
mitterentur. اِي پَادِشَاهْ آللهُكْ بَرْلِكْنَه اِيْمَانْ كَتُوْرَه
O Rex! DEI unitati fidem habe, vel crede in DEI unitatem id est
crede in unum DEUM. de mir. mund. Nec numeri Ordinales
neque distributivi, si praxis id admitteret, hanc syllabam لِكْ
detrectarent, si quid in re esset, praxis edocebit. De cætero,
certum est, nunc in una nunc in altera lingua dari substantiva
& adjectiva à numeris promanantia: id attamen quod in una,
in altera non contingit: videtur hac in re Latina lingua fæ-
cunda, non item turcica, quæ tamen quoad dualitatem ara-
bicis dualibus subinde correspondere potest, huic Latinitatis fæ-
cunditati, quomodo turcismus correspondeat (ut per exem-
plum unum cognoscatur, quid in aliis observare oporteat.)
investigabimus, pro exemplo, magis fæcundum nominum La-
tinorum

tinorum numerum eligemus, v. g. *duo* è numeris cardinalibus.
Duo اَوْنِ اِيَكِينَجِيكِي *duodenus & duodenarius*
consequens اَوْنِ اُوچُنْجِيكِي اَوْنِ دُورْدُونْجِيكِي &c. si pra-
xis, huic loquendi modò subscriberet, *simplex*, *duplex*, *triplex*,
quadruplex, &c. Componuntur ex nomine substantivo قَتّ vel
una plica id est :
simplex اُوچُقَات *tresplica* *duplex* اِيَكِي قَات *due plica* id est :
id est : triplex دُورْدُقَات *quatuor plica*, id est : *quadruplex*, &
sic in cæteris, &c. hinc adjectiva پَرَقاتل *id quod se simpliciter*
دُورْدُقَاتل *triplicatus* اُوچُقَاتل *duplicatus* اِيَكِي قَاتل *babet*
quadruplicatus. Et sic consequenter, &c. Hinc demum verba-
le substantivum پَرَقات اَيْتَمَطِكِي *una plicatio* id est : *unum esse*
اُوچُقَات اَيْتَمَطِكِي *triplicatio* اِيَكِي قَات اَيْتَمَطِكِي *duplicatio*
پَرَقاتل اِيَكِي قَاتل *quadruplicatio* vel etiā قَاتل اِيَكِي قَاتل
us sequendus est. Cum reflexionibus attamen de infinitivo no-
minascente dictis. Numeri cardinales *duo tres* Latinorum, cum
ad adjectivorum formationem transcunt se in *bi* aut *tri* sylla-
bam resolvunt.

Repono, quod si juxta grammaticalem regulam procedendum esset, ad substantivum quod ad adjectivum transit, **لو** syllaba adjicenda, & numeris cardinalis huic adjectivo præponendus esset,

effect, nisi proprium aliquod daretur, aut aliquid obstaret, aut
 circumscriptione utendum esset. v. g. *biceps* اِيكِي بَاشْلُو *tri-*
ceps اُوچ *trium colorum* اِيكِي رَنكَلُو *bicolor* &c. اُوچ بَاشْلُو *tri-*
cornium اُوچ بُوينرَلُو اِيكِي بُوينرَلُو *bicornis* &c. رَنكَلُو
 اِيكِي *bicubitalis* اُوچ تَنلُو *tricorpor* اِيكِي تَنلُو *bicorpor*
 اِيكِي *biduum* اُوچ دِرَاعَه مُتَعَلِف *tricubinalis* دِرَاعَه مُتَعَلِف
bifidus & *bifidatus* يِيْلِدَه اِيكِي كَرَه بَار اِيْدَن *biferus* كُون
 اِيكِي *biformatus*, *biformis* اِيكِي قِيُوِيَرِي *biforis* چَتَالَلُو
biga & *biga* چَتَالَلُو *bifurcus* جِبَه تَيْن صَاحِي *bifrons* شَطَلَلُو
 اِيكِي يُوَز *bigemmis* اِمْرَتَيْن صَاحِي *bigamus* فُرْسَيْن عَرَابَه سِي
 اِيكِي آت عَرَابَه سِي *bijugus* چِنْسَان *bigeneris* اَصْبَاسِي
bilin- اِيكِي اَوَقَدَلُو *bilibris* اِيكِي اَوَقَدَنكَلُو اَغْرِيغِي *bra*
 اَوْن يِيْلَلُو *bilustris* اِيكِي قَاتَلُو جِبَه *bilix* اِيكِي دِل يِيْلَن *guis*
 اِيكِي *bimatus* دِيكْر اَوْرَتَا سِنْدَه اَوْلَان تَسْنَه *bimaris*
 اِيكِي آيَلُو *bimensis* & *bimestris* اِيكِي عَضُو *bimembris* يِيْلَلُو
bimus & *bimulus* اِيكِي *in rebus extra hominis aetatem,*
 quod

اوج ياشلو ايكي ياشلو quod si hominis ætas intelligatur
ايكىنجى binarius &c. & sic consequenter dicetur. *binarius*
ايكى binomius & binomis كىجەلو *binotium* صايدە اولان
ايكى *bipatens* ايكى قارشە متعلق *bipalmis* ايكى ادلو
ايكى *bipedane* & *bipedanus* ايكى آياق اوزون *bipedalis* يەردن آچوق
ايكى *bipes* آياقلو ايكى قناتلو *bipennis* آياق دريگى
mis *bifidus* *bic-* ايكى كورگى كىسى
& sic ايكى يوللو *bivius* *bipennis*, paulo ante
cum cæteris Latinis nominibus, è numeris compositis proce-
dendum est, si cum numerico significato sumantur, dantur
enim quædam nomina apud Latinos, quæ è numeris compo-
sitæ videntur, & tamen numerico significato carent. v. g. *bipennis*
in quantum ad arma pertinet, ab aliis *securis* appellatur, quæ
apud Turcas proprium nomen sive ex se, sive ex arabismo si-
ve ex persismo habent, sic *bipennis* sub hoc significato est قىر
vox ex persismo desumpta.

Nota quod particula copulativa *vel*, in subdistinctione nu-
merorum apud Turcas in usu non sit, sed nihil interponendo, nu-
merum enuntiant. v. g. *sexaginta* vel *septua-*
ginta homines ut jam dictum.

CAPUT TRIGESIMUM QUINTUM

*An ? & quomodo Arabum numeri se
turcismo commisceant.*

VEL qui parumper in turcicis scriptis versatus est, Arabum numeros, in turcismo frequentissimos esse, fatebitur, ita ut nil aliud supersit, quàm ut in modum, quo se turcismo commiscent, investigetur.

*Quomodo se communicent Arabum numeri
cardinales, turcismo.*

Numeri cardinales arabismi, communicant se turcismo, incidentibus arabicis terminis, quibus se jungere possunt, jungunt autem se, vel juxta arabicam, vel juxta turcicam syntaxim: dum se juxta arabicam communicant, habent se ut adjectiva ad sua substantiva, qua de causa, regulas quas in syntaxi meæ arabicæ grammaticæ ad rubricam *Arabibus proprie regula* pag. 667. allegavi, observare oportet; ubi dicitur in altera pagina 668. *secundò, si nomen substantivum pluralis numeri, universalem quandam rerum significatarum collectionem in se non continet, sed præcisè, expressio pluralitatis rerum sine collectione intendatur, tunc substantivo, sub hac formalitate in plurali existenti, accedit adjectivum pluralis numeri casu concordans: taliter & hoc loco v. g. كُتِبَ*

In quadraginta libris de vivificatione scientiarum fidei. de int. ment. كُتِبَ equidem pluralis

arabicus est, à singulari كِتَابٌ *liber*, hinc se collectivè non habet, sed præcisè rei pluralitatem exprimit, hinc constructio juxta hic dictam arabicam regulam. Alia item ibidem regula est, qua

quæ sic se habet: Tertiò, si substantivum pluralis numeri potius sub formalitate abstracta & collectiva intendatur, & ut simplex adjectivum seu epitheton, tunc talis pluralis, cujuscunq; generis de-
mum sit, eleganter cum adjectivo seu participio feminino numeri singularis construitur, observatâ solâ casuum convenientiâ. Hæc ipsa regula in turcismo arabizato observatur, ut: مَكَافَاتِ

حَسَنَاتِهِ عَشْرَ امْتَالِي اِيْلَهْ مُجَازَاتِ اَيْلَيْنْ عَادِلْ بِرُورْدِ كَارْ

In retributionem beneficiorum, decem ejus paribus, compensationem faciens, Justus Nutritor (DEUS) id est: Justus DEUS decuplum retribuens est. Certum est, singularis مَتْنِ equiparatio, similitudo simili-

lis, par: عَشْرٌ autem decem, est singularis arabicus (juxta reflexionem ad declinabilitatem numerorum apud hanc gentem, etsi naturaliter plura significet) generis feminini, & taliter hæc constructio huic regulæ convenit, cum plurale substantivi امْتَالِ sit

pluralis arabicus collectivè sumptus, sic اَرْبَعٌ عَنَاصِيرُ qua-

tuor elementa pluralis collectivus à singulari عُنْصُرٌ fundamentum,

elementum & sic proceditur in ipso turcismo, cum reflexione ad arabismum; Ast si ad arabismum non respiciunt, cardinali numero arabico masculini generis, ut ipso turcico utuntur, sic, اَوْقَاتِ خَمْسَهْ

quinque tempora اَوْقَاتِ enim est plurale fractum à singulari

وَقْتُ & خَمْسَهْ quinque, est numerus singularis masculinus Arabum. Item خَوَاصِّ خَمْسَهْ ظَاهِرَهْ وَ خَوَاصِّ خَمْسَهْ

baطنه

بَابُ طَنْدِ كِهْ اَوْنِ دُرْ دُورْتِ تَاخِي عَنَاصِيرِ اَرْبَعَةِ نُرْ
Proprietates quinque manifestae, & proprietates quinque internae, quae decem sunt, quatuor adhuc, sunt quatuor elementa, de num. cabal.
 hic apparet quod regula arabica equidem, quoad خَوَاصِّ
 ظَاهِرَةٍ & بَاطِنَةٍ observetur, non autem quoad numerum, qui est singularis, generis masculini, ex arabismo.

*Quomodo se ordinales numeri Arabum,
 turcismo communicent.*

Numerorum Ordinalium arabicorum cursum, vide in mea arabica grammatica tract. 3. cap. II. pag. 469. hi numeri se turcismo ut nomina adjectiva, & quoad rationem generis, & quoad rationem casuum communicant, sed solis arabicis dictionibus jungi debent, non item persicis aut turcicis, v. g. بَابِ اَوَّلِ
Ianua prima illorum modo, loquendo, nobis autem *caput primum* seu *tractatus primus* اَوَّلِ قِصْصِ *caput primum* seu *sectio prima* اَوَّلِ قِصْصِ *sectio prima*, سُلْطَانَةِ ثَانِيَةِ
explicat scortationi affixam penam, Can. Ottom. ثَانِيَةِ
Sultana secunda: hic apparet generis ratio, جَدْوَلِ ثَانِيَةِ كِرُو نَظَرِ
Ad tabulam secundam demum respexisti اَيْتَدُوْنِ

Ex Ordinali numero arabico اَوَّلِ emanat ordinalis numerus arabico - turcicus اَوَّلِكِي, quod ab اَوَّلِ in eo differre videtur

detur, quod *أَوَّل* in vi significandi, sit magis latè patens, nam nunc pro numero ordinali *primus* adjectivè, nunc pro substantivo *principium* & *primitia*, nunc pro adverbiiis ordinis *primò prius*, *antea* poni solet: *أَوَّلُكِي* autem, magis restrictè significat, quia provenit ab *أَوَّل* in quantum *أَوَّل* pro adverbiali comparativò *prius* sumitur, ita ut *أَوَّلُكِي*, potius significet juxta ea quæ capite quarto hujus tractatus de syllaba *كِي* vel *كِي* dicta sunt, & quatenus hoc significato gaudet, etiam modò suò, pro ordinali numero stare posse videtur, ut: *أَوَّلُكِي صَغْتٌ* *attributum quod prius est sive primum attributum*, de int. ment. etiam pro *præcedens* seu potius *prior* sumi potest, ut: *أَمَّا أَوَّلُكِي* *Verum ex præcedente seu prioris sententia, id quod intelligitur hoc est. Col. III. Hi ipsi numeri ordinales, affixorum sunt capaces, ut suo loco visuri sumus.*

Turcæ, subinde numeris illis arabicis, qui in mea Gram. Arab. Tractatûs 3, cap. I I. ad principium paginæ 479. expressi sunt, uti videntur, uti: *جَرْج ثَبَائِيْدَنْ مَدَوْرْدَنْ* *Octavò cap. lô rotundior. sed* *أَبْوَابُ ثَلَاثِيَّةٌ مُشْتَبِلَةٌ* *capita terna complectens est. id est: tria capita complectitur: ex hoc secundo exemplo autem colligitur, quod correspondeat numeris latinorum, eodem modo ordini discernentibus, ut est unus, binus, ternus, quaternus, &c.*

An?

An? & quomodo numeri distributivi

Arabum, se turcismo communicent?

Quamvis rarius turcismo mixti reperiantur, accidit attamen, ut subinde aliquid simile reperiat. v. g. أَحَادٌ أَوْ ثَدَنٌ جَعْدِي non singulus inde exivit de num. cabal. an sæpius in usum cadant, praxis exhibebit; Collectivorum numerorum rationem, ut apud Turcas, apud Arabes non reperi, si quid esset, id ipsum usus suggeret.

An? & quomodo numeri Quotientes

Arabum, se turcismo communicent?

Transcunt omnino Arabum numeri etiam ut quotientes ad turcismum, vel sub partiali arabica constructione, vel rejecto tanvino aut vocali, per regulam persicam Quotiescunq; cum partiali constructione arabica. v. g. Quotiescunq;, ut: ثَلَاثُ الْبَوْنِ

أُولَانِ quæ est tertia pars Urine, vel cum regula Quotiescunq; persica, ut: رَجُلٌ يَأْكُلُ رُبْعَ مَسْكُونٍ Rex quarta partis habitati (Orbis)

De numero alternante, cum exemplum obvium non habuerim, nihil ausim dicere, neque ejus usum studioso persuadere audeo, nisi praxeos testimonio ad simile quid invitaretur, vide paulò ante, quid hac de materia in numeris turcicis dictum sit.

Commiscent se omnino turcismo, sed non eâ frequentia quâ se arabici commiscent, quia si persicæ & turcicæ linguæ principia perpenduntur, in primis & magis universalibus regulis, magnam habent inter se paritatem, licet in aliis multum inter se differant, qua de causa, ipsa persica, defectus suos, arabismo supplet ut ipsa turcica.

Simpliciter, & sine immutatione aliqua, turcismo se com-
miscent, minoris quantitatis numeri, rariùs: majoris autem sæ-
piùs, exemplum pro minori quantitate, **پَاا شَاهِ اِسْلَام و شَهْرِيَار**

عَمْرَ أَكْرَهْتَنَاهُ وَأَكْرَهْتَنَاهُ أُولَا بِرْ فَفَسَدُ رَهْرِ قِجَانِ بِرْبَانِ

8, Vita etsi fuerit septuaginta vel octoginta (annorum) : anhel-

tus quidam est, quandocunq; deperdita fuerit. de mir. mund. In

majori autem quantitate plerumque est صدّ centum & هزار

ille. & plerumque conjunctim reperiuntur, subinde tamen &

Separatim, ut hic sequentia exempla demonstrant, مَبَارَكِي

خَاكِبَايْ شَرِيعَلَرِينَه هَزَارُ وَ صَدِّ هَزَارُ تَعْظِيمِ وَ اَكْرَامِلِه

روني

وَيُ عُبُودِيَّتِ مَالِيَدَه قِلْدُقْدَن صُكْرَه اِعْلَامْ اُولُنَانْ

مِille & centum millibus magnificentiis & honorificen-

tiis, persoluta depressione vultus submissionis, ad pulverem bene-

dictorum pedum sua nobilitatis, significatur quod, ex lit. & separa-

tim: هَرَكْسِ كِه بُوْجِيْلَمِنْ پَادِشَاهْ اِيْلَهْ مَقَامْ خُصُوْمَتْدَه

اُولَهْ مَرَكِي وَ هَلَاكِي هَزَارْ كَتْنَدْ اِيْلَهْ كَتْنَدْ وَ جَانِبِنَهْ چَكِيَشْ

Omnis persona qua tali cum Rege in statu altercationis fue-

rit: Mortem & interitum suum, ad partem suam, mille laqueis

attraxerit. Huma. Nam, Item in plurali persico.

هَزَارَانْ مَدْحِلَهْ وَارُرْ سَلَامْ

سَلَامْ اِيْلَهْ دَخِي بِرْقَاجْ كَلَامْ

Cum laudibus mille vadit salutatio mea,

Cum salutatione etiam aliquot verba mea.

Versus quibus se invicem amantes, in sibi scribendis epistolis, honorant. Alias è numeris tam parvæ quàm amplæ quantitatis, diversa nomina composita persica, ad turcismum transferuntur,

veluti *concoris* يَكْدِلْ *unanimis* دُو دِلْ *duo corda* id est:

incertus animus دُو بُوِي *duo crines*, id est: *semicanus*, سِهْ

quadrupes چِهَارْ پا *tripus* سِهْ پا *tridens* اَنَكْسَتْ

quadrangularis پَنجْ پِهَلُو *quinquelaterus* اَنَكْسَتْ پَنجْ *quingedigitalis*

TRACT. SECUND. CAP. TRIGE. SEXTUM.

calis ششساله sexennis شش پر sex plumarum id est : clau-
xangularis آونگي cibis ex fabis, uvis passis, prunis,
& ciceribus cum syrupo coctis, ita Castellus هفتخون septem
sanguines id est : septem homicidia هشت دهان Agallochum, li-
gnum aloës يگي هشتبٹ unus ex octo نهمتر Divisio signi cujusq;
Zodiaci in partes novenas, & ad quamque partem stella designatio
applicatioq;, ita Castellus. ننه طاق novem testudines, seu nomen
sphaerae caelestis. ده ستان decempeda ده پاي Qui decimas colligit.
صد برنگي centifolium ut صد پايه Terebo, centipeda hirsuta,
مille voces id est : هزار آواز Rosa centifolium, كل صد برنگي
philomela ده آند هزار mille grana id est : spicae millena grana in
se continentes.

Numeri tum ordinales tum ceteri Persarum, turcismo mixti, vix aut rarò videbuntur; praxis, si quid esset, id ipsum demonstrabit.

Adnotatio ad numeros.

Particula ه پاي significatū simplex est, *pars, frustum, portio, buc-*
cella, fragmentum, ast hujus usus videtur aliquid de numerico habere, in re tamen, nihil aliud est, quàm pleonastica vox & Italica & Germanica, nota. v. g. *un-pezzo di terra ein stuck Ucker* / ast Turcae hanc vocem nominibus pagorum Castellorum & Urbium adjiciunt.

v. g. *پنجه پاره شهر* quinque pagi *پنج پاره كوي* vel *پنج پاره قرا* v. g. *Aliquot urbes.*

CA.

CAPUT TRIGESIMUM SEPTIMUM.

*De numeris, quibus Turcæ epochas
suas exprimere solent.*

Turcæ, in suis epochis exprimendis, diem indeterminatè vel determinatè assignant, ad hanc expressionem, nunc puro arabismo, nunc turcismo cum arabismo mixto utuntur, interveniente subinde aliquo termino persico. Indeterminata diei assignatio consistit in eo, quod diei loco, tempus latè patentiùs, vel à prima Lunæ phase vel à Plenilunio, vel ab ultima Lunæ phase seu apparitione, sumant. Quod ut intelligibiliter demonstrem, mensium nomina adduco, & exemplo, hîc dicta firmo.

1. مُحَرَّم

2. صَفَر

3. رَبِيعُ الْأَوَّلِ

4. رَبِيعُ الْآخِرِ

5. جُمَادِي الْأَوَّلِ

6. جُمَادِي الْآخِرِ

7. رَجَب

8. شَعْبَان

9. رَمَضَان

10. شَوَّال

11. دِي الْقَعْدَةِ & دُو الْقَعْدَةِ

12. دُو الْحِجَّةِ

Cognitis mensium nominibus, Muhammedani æram à die fugæ Pseudoprophetæ Meccâ Medinam incipere solent, scribunt autem Chronologi, quod ea fuga Anno CHRISTI 622. Julii Mensis dicimâ quintâ die, contigerit, hinc initium æræ Muhammedanæ: at priusquam de æra hac plura dicam, phrascs, quibus in exprimendis epochis utuntur, præmitto. v. g. de iis quæ diem

تَحْرِيرًا فِي أَوَائِلِ رَبِيعِ الْآخِرِ سَنَةِ أَحَدِيْ
indeterminatè notant.

وَعَشْرِينَ وَتِسْعَايَةِ *Scriptum in principio Reby el achyr, Anno*

noningentesimò vigesimò primò تَحْرِيرًا est casus nasbi regulæ pa-

tientis, arabicæ, quasi diceret scripsi scribendo, masdarum enim

تَحْرِيرًا adest, etsi verbum foris petendum sit, vel dici posset,

quod sit casus specificationis arabicæ, ex hoc exemplo apparet,

quod *primis* (scilicet diebus) sit epocha incerta, nam dicere

in plurali *primis diebus*, nullam diem est determinare, hinc est,

quod dies primi, sint primæ lunæ phasi magis propinqui dies.

Item تَحْرِيرًا فِي أَوَاسِطِ شَهْرِ جُمَادِي الْأَوَّلِ سَنَةِ سِتِّ وَ سَبْعِينَ

Scriptum in mediis (diebus) Mensis Giumazi eleurvel,

Anno millesimo septuagesimo sexto id est: in diebus plenilunio ma-

gis propinquis, Item تَحْرِيرًا فِي آوَاخِرِ شَهْرِ دِي الْحِجَّةِ

Scriptum in ultimis (die-
bus) *Nobilis mensis Zilhiggia Anno millesimo quadragesimo sexto,*

id est: diebus, deficienti lunæ magis propinquis, apparet ergo

ex his tribus exemplis, qualiter in notanda indeterminatè epo-

cha mensium, procedant, ast hoc advertendum est: menses in

tres partes dividi, ita ut novilunio primos decem, plenilunio

secundos decem, & deficienti lunæ ultimos decem dies tri-

buant, qua de causa, sub أَوَائِلِ primi, sub أَوَاسِطِ medii, &

sub آوَاخِرِ ultimi decem dies intelligentur, & in iis plerumque

totaliter arabismo inhaerent, & hæc est ipsa doctrina Turcarum in
suis observationibus ita scribentium: اَيْتِي اَوَّلْكِ اَوْنْ كُونْدَهْ

عَشْرَ اَوَّلْ اَيْتِي اَوْرْتَا سِنْدَهْ اَوْلَانْ اَوْنْ كُونْدَهْ عَشْرَ اَوْسَطْ
Primos dies اَيْتِي اَخِرْتَدَهْ اَوْلَانْ اَوْنْ كُونْدَهْ عَشْرَ اَخِرْ دِيَرْتَر
عَشْرَ decem mensis اَوَّلْ decem : medios decem dies

عَشْرَ اَخِرْ decem medios : ultimos decem dies اَخِرْ اَوْسَطْ
appellant, lib. Epist. Sed & frequentissime, determinatam diem
epochæ, diversa phrase exhibent, ut è sequentibus exemplis de-
sumi potest, & primò quidem ab ipsa rei natura, sine numeri
expressione v. g. per غُرّه prima lunæ phasis, seu candor ille pri-

mus orientis Lunæ, quæ est prima dies orientis lunæ, تَحْرِيرَا

Scriptum est in prima phase seu apparitione
Lunæ mensis شَعْبَانْ. Cæteri determinati dies, ut plurimum hæc

sequentibus modis insinuantur. اَشْبُو بِيَتْكِ سَكْسَانْ يَدِي

Ad verbum est قَارِيخْتَدَهْ صَفَرْ اَلْخَيْرْتْكِ طُقُوزْ نَجِي كُونْدَهْ

In hac, mille octoginta septem æra, felicitis Ssafar Nona die, juxta
phrasem Latinam. Æra millesima octogesima septima, die nona
felicitis mensis Ssafar. In hac epocha, numerus omnis, turcicus est.

ثَلَاثْ وَ اَرْبَعِيْنْ وَ تِسْعَمَايَهْ شَوَالِنْكِ اَوْنْ اَوْجِنْجِي كُونِي

Nongenti & quadraginta tres, Schevali decimâ tertiâ die numeri

Annorum sunt arabici, in casu giarri, quia في subintelligitur, Annus non est expressus, sed supponitur, mensis numerus est turcicus Ordinalis. Item pars una æræ supponitur, altera exprimitur, ut & apud nos contingit. v. g. Anno 693. subintelligitur 1693 cum proportionem ad tempus in quo quis versatur,

sic dicitur & apud illos: طُقْسَانُ طُقُوزُ دِي الْحِجَّةِ سِنْتِكُ

دُورْدَنْجِي كُونِي Ad verbum est: *nonaginta novem, Zilhigai*

die quarta, deest Anni nominatio, & numerus major æræ *mille*: Latini dicerent: *nonagesimo nono*. Anno supposito, solius mensis

epocham insinuant, ut: أَشْوَرَبِيعُ الْأَوَّلِينَ يَكْرَمِي سَكِرْجِي

كُونِي *Hujus Raby elewwel vigesimo octavo die*. Aliquando men-

sis diei numero, feriarum diem adjungunt: أَشْوُ مَاہُ رَجَبُ الْمَرْجَمُتْ

دُورْدَنْجِي كُونِي كِه يَوْمُ الثَّبَتِ *Hujus Mensis Regeb venerabi-*

lis quarta die, quæ dies Sabbathi est: Nota quod الثَّبَتُ sit vul-

gi error, nam سَبَطُ est dies sabbathi, ita ut esse debeat يَوْمُ

السَّبَطِ. Persicum nomen مَاہُ *mensis* sive *luna* sæpe adjiciunt, ut:

مَاہُ دِي الْقَعْدَةِ شَرِيفَةُ نَكَا يَدِ نَجِي كُونِي *Mensis seu luna Zil-*

kaada nobilis, septimo die. Addunt aliquando tempus actionis, de

die ne, an de nocte, res sit gesta. v. g. أَشْوُ مَاہُ دِي الْحِجَّةِ

شَرِيفَةُ نَكَا النِّسْجِي كِهْجَهْ سِي ثَلَثُ الثَّلَاثَةِ *Hujus mensis*

Zilhig-

Zilbiggia nobilis, sexta nocte, tertia noctis parte. id est: in tertia

parte sexta noctis mensis Zilbiggia. Item ماه دي الحجة شريفتي

ايكنجي جمعة كوني Mensis nobilis seu Luna nobilis Zilbiggia se-

cunda die Veneris annon: secunda dies mensis qua fuit dies Veneris?

Ex haftenus allegatis exemplis, quidquid in epochis occurrere posset, resolvetur.

Superest nunc, ut in quantum fieri potest, studioso, regula aliqua tradatur, mediante qua, ad CHRISTI æram, æra Pseudo-prophetæ trahi possit: Annus CHRISTI solaris est, Muhammedanorum Lunaris, ideoque respectu Anni solaris, vagus, quia quovis Anno, epactarum numeri excrescunt, ratio, cur mensium Muhammedanorum cursus, per totius solaris Anni circulum evagetur, eorundemque Annorum initium, nunc in hyeme, nunc in vere, nunc in æstate, nunc in autumnno, incidat. Mihi grammaticam pro linguarum studiis aptam edenti, astronomicos discursus aut computus haud proposui, sed solum quomodo epochæ inter se combinandæ sint, dicendi mihi mens est. Joannes Gravius Anglicus, vir eruditus, in suo *Vlug Bego* Londini 1650. impresso, epochas has pereruditè combinat, qua de causa, plura petentem studiosum eo remitto: hoc unicum hîc intendo, ut unius sæculi cursum, ex hîc dicto authore adnotem, hac cum admonitione, quod combinatio hæc, ad periodum Julianam seu ad antiquum ut vulgo dicitur Calendarium Acatholicorum respiciat, refertur autem ad Gregorianam correctionem, per recessum ab epocha diei antiqui Calendarij, novem vel ratione initij phasis, decem dierum sequentium, additione, & habetur neomenia juxta nostrum Romano-Catholicum Calendarium Gregorianum, v. g. Annus Muhammedanus Lunaris, est prima dies Lunæ, primi mensis Muhammedanorum Muharram 1105. incipiet hoc Anno nostro CHRISTI 1693. Augusti 22. die, secundum Calendarium antiquum, hanc ipsam

X x 3

diem

350 TARCT. SECUND. CAP. TRIGL. SEPTIMUM.

diem capiemus in nostro Calendario Gregoriano & ultro numerando, ad 31. Augusti Calendarij Gregoriani, erit neomenia & prima dies Lunæ Muharram, quod est initium Anni Muhammedani, & sic de novilunio ad novilunium procedetur, & habebitur certitudo initii & cursus totius Lunaris Anni Muhammedanorum, quâ observatione mediante, cognoscentur Epochæ Turcarum & cum nostra Gregoriana combinari poterunt.

T A B U L A

Combinationis æræ Arabica seu Muhammedana, ad æram CHRISTI per unius sæculi decursum.

Æræ hegiræ seu fugæ Pseudoprophetæ, Meccâ Medinam, quæ sunt epochæ Turcarum & omnium Muhammedanorum.

Adnotatio Æræ CHRISTI, per quam demonstratur Annus, mensis & dies periodi Julianæ, in qua incipit Annus hegiræ seu fugæ.

1105.	-	-	-	-	1693. Aug.	22.
1106.	-	-	-	-	1694. Aug.	11.
1107.	-	-	-	-	1695. Aug.	1.
1108.	-	-	-	-	1696. Jul.	20.

1109.	-	-	-	-	1697. Jul.	9.
1110.	-	-	-	-	1698. Jun.	29.
1111.	-	-	-	-	1699. Jun.	18.
1112.	-	-	-	-	1700. Jun.	6.
1113.	-	-	-	-	1701. Maj.	27.

1114.	-	-	-	-	1702. Maj.	16.
1115.	-	-	-	-	1703. Maj.	5.
1116.	-	-	-	-	1704. Apr.	24.
1117.	-	-	-	-	1705. Apr.	13.
1118.	-	-	-	-	1706. Apr.	3.

1119.

1119.	-	-	-	-	1707. Mart.	23.
1120.	-	-	-	-	1708. Mart.	11.
1121.	-	-	-	-	1709. Mart.	1.
1122.	-	-	-	-	1710. Febr.	18.
1123.	-	-	-	-	1711. Febr.	7.

1124.	-	-	-	-	1712. Jan.	28.
1125.	-	-	-	-	1713. Jan.	16.
1126.	}	-	-	-	1714. {	Jan. 6.
1127.						Decemb. 26.
1128.	-	-	-	-	1715. Dec.	15.
1129.	-	-	-	-	1716. Dec.	4.

1130.	-	-	-	-	1717. Nov.	23.
1131.	-	-	-	-	1718. Nov.	12.
1132.	-	-	-	-	1719. Nov.	2.
1133.	-	-	-	-	1720. Oct.	21.
1134.	-	-	-	-	1721. Oct.	10.

1135.	-	-	-	-	1722. Sept.	30.
1136.	-	-	-	-	1723. Sept.	19.
1137.	-	-	-	-	1724. Sept.	8.
1138.	-	-	-	-	1725. Aug.	28.
1139.	-	-	-	-	1726. Aug.	17.

1140.	-	-	-	-	1727. Aug.	7.
1141.	-	-	-	-	1728. Jul.	26.
1142.	-	-	-	-	1729. Jul.	15.
1143.	-	-	-	-	1730. Jul.	5.
1144.	-	-	-	-	1731. Jun.	24.

1145.	-	-	-	-	1732. Jun.	12.
1146.	-	-	-	-	1733. Jun.	2.
1147.	-	-	-	-	1734. Maj.	22.

1148.

1148	-	-	-	-	1735. Maj.	12.
1149	-	-	-	-	1736. Apr.	30.
1150	-	-	-	-	1737. Apr.	19.
1151	-	-	-	-	1738. Apr.	9.
1152.	-	-	-	-	1739. Mart.	29.
1153.	-	-	-	-	1740. Mart.	17.
1154.	-	-	-	-	1741. Mart.	7.
1155.	-	-	-	-	1742. Febr.	24.
1156.	-	-	-	-	1743. Febr.	14.
1157.	-	-	-	-	1744. Febr.	3.
1158.	-	-	-	-	1745. Jan.	22.
1159.	-	-	-	-	1746. Jan.	12.
1160.	}	-	-	-	1747.	Jan. 1.
1161.						Dec. 21.
1162.	-	-	-	-	1748. Dec.	10.
1163.	-	-	-	-	1749. Nov.	29.
1164.	-	-	-	-	1750. Nov.	18.
1165.	-	-	-	-	1751. Nov.	8.
1166.	-	-	-	-	1752. Oct.	27.
1167.	-	-	-	-	1753. Oct.	17.
1168.	-	-	-	-	1754. Oct.	6.
1169.	-	-	-	-	1755. Sept.	25.
1170.	-	-	-	-	1756. Sept.	14.
1171.	-	-	-	-	1757. Sept.	3.
1172.	-	-	-	-	1758. Aug.	23.
1173.	-	-	-	-	1759. Aug.	13.
1174.	-	-	-	-	1760. Aug.	1.
1175.	-	-	-	-	1761. Jul.	21.

1176.

TABULA COMBINATIONIS ÆRÆ.

353

1176.	-	-	-	-	1762. Jul.	11.
1177.	-	-	-	-	1763. Jun.	30.
1178.	-	-	-	-	1764. Jun.	19.
1179.	-	-	-	-	1765. Jun.	8.
1180.	-	-	-	-	1766. Maj.	28.
1181.	-	-	-	-	1767. Maj.	18.
1182.	-	-	-	-	1768. Maj.	6.
1183.	-	-	-	-	1769. Apr.	25.
1184.	-	-	-	-	1770. Apr.	15.
1185.	-	-	-	-	1771. Apr.	4.
1186.	-	-	-	-	1772. Mart.	24.
1187.	-	-	-	-	1773. Mart.	13.
1188.	-	-	-	-	1774. Mart.	2.
1189.	-	-	-	-	1775. Febr.	20.
1190.	-	-	-	-	1776. Febr.	9.
1191.	-	-	-	-	1777. Jan.	28.
1192.	-	-	-	-	1778. Jan.	18.
1193.	}	-	-	-	1779.	Jan. 7.
1194.						Dec. 27.
1195.	-	-	-	-	1780. Dec.	16.
1196.	-	-	-	-	1781. Dec.	5.
1197.	-	-	-	-	1782. Nov.	25.
1198.	-	-	-	-	1783. Nov.	14.
1199.	-	-	-	-	1784. Nov.	2.
1200.	-	-	-	-	1785. Octob.	23.
1201.	-	-	-	-	1786. Octob.	12.
1202.	-	-	-	-	1787. Octob.	1.
1203.	-	-	-	-	1788. Scept.	20.

Y y

1205.

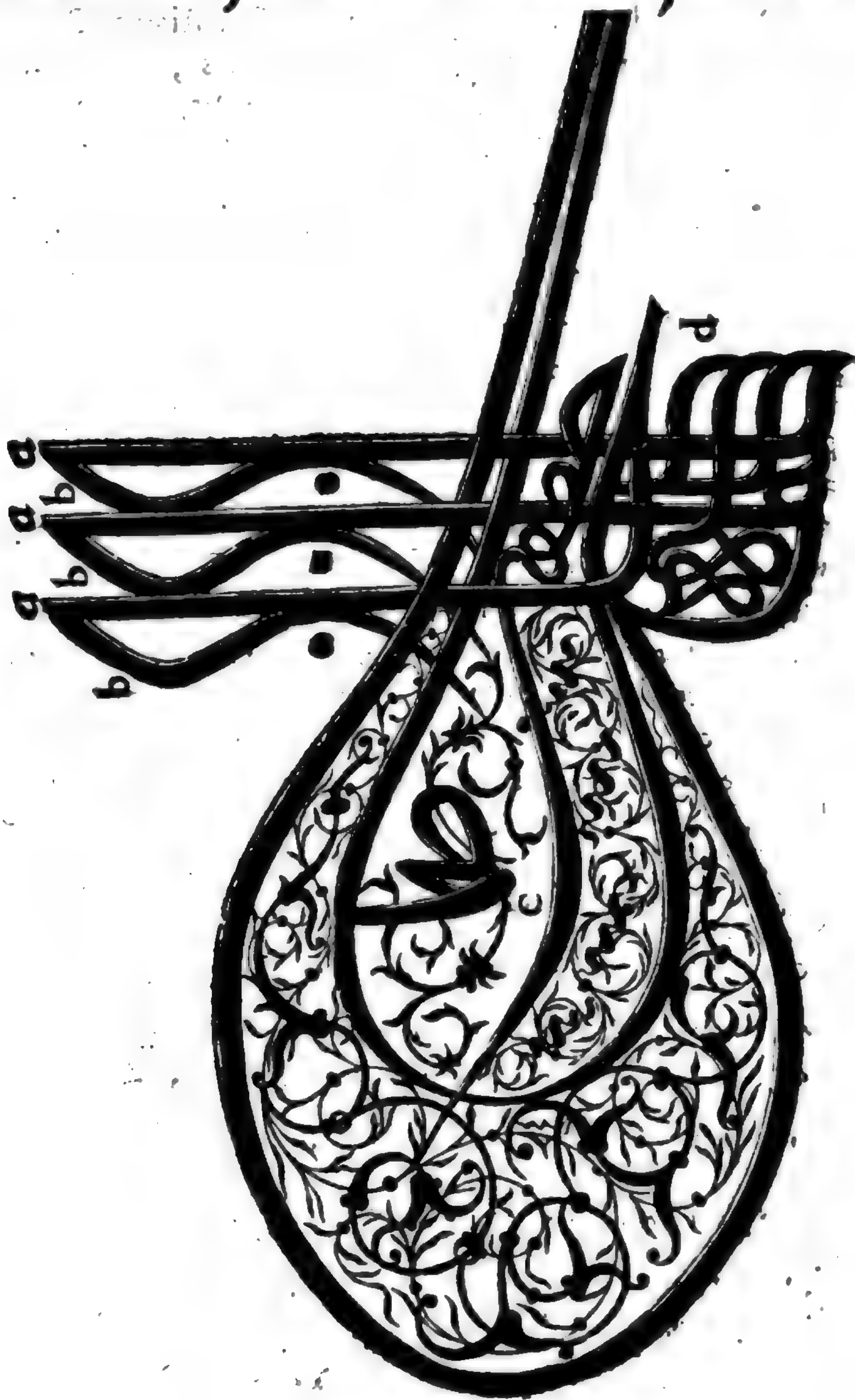
1204.	-	-	-	-	1789. Sept.	9.
1205.	-	-	-	-	1790. Aug.	29.
1206.	-	-	-	-	1791. Aug.	19.
1207.	-	-	-	-	1792. Aug.	7.
1208.	-	-	-	-	1793. Jul.	28.
1209.	-	-	-	-	1794. Jul.	17.
1210.	-	-	-	-	1795. Jul.	6.
1211.	-	-	-	-	1796. Jun.	25.
1212.	-	-	-	-	1797. Jun.	14.
1213.	-	-	-	-	1798. Jun.	3.
1214.	-	-	-	-	1799. Maj.	24.
1215.	-	-	-	-	1800. Maj.	12.
1216.	-	-	-	-	1801. Maj.	2.
1217.	-	-	-	-	1802. Apr.	21.
1218.	-	-	-	-	1803. Apr.	10.
1219.	-	-	-	-	1804. Mart.	30.
1220.	-	-	-	-	1805. Mart.	19.
1221.	-	-	-	-	1806. Mart.	8.

Haftenus de æra discursus, nunc de cæteris literarum seu epistolarum accidentibus, aliquid adnotare lubet.

Subscriptio, apud Turcas, fit immediatè ad finem epistolæ in prima facie, ita necessariò, quod etsi epistolæ ratio, se ul- tro extendat, sensûs cursus interrumpitur, & ad finem faciei, finalem apprecationem adjectâ ærâ faciunt, & parvulis lineolis, cortesiâ suam ut ita dicam, seu dedicationis suæ formulam, & nomen, & munus suum subscribunt, quod si sensus interrup- tus fuerit, cum in margine chartæ prosequuntur: incipiunt autem illi quasi in medio folij epistolam scribere, ita ut in su- periori parte usque ad extremum, ubi DEI Excelsi nomen aut laus ejus exaratur, magnum spatium remaneat, ad quod Epi- stolæ residuum, scribi solet, & vix aut rarissimè folij faciẽ invertunt.

De

DE SIGNO طغراً DICTO. SIGNUM طغراً HOC EST. 355

Su.

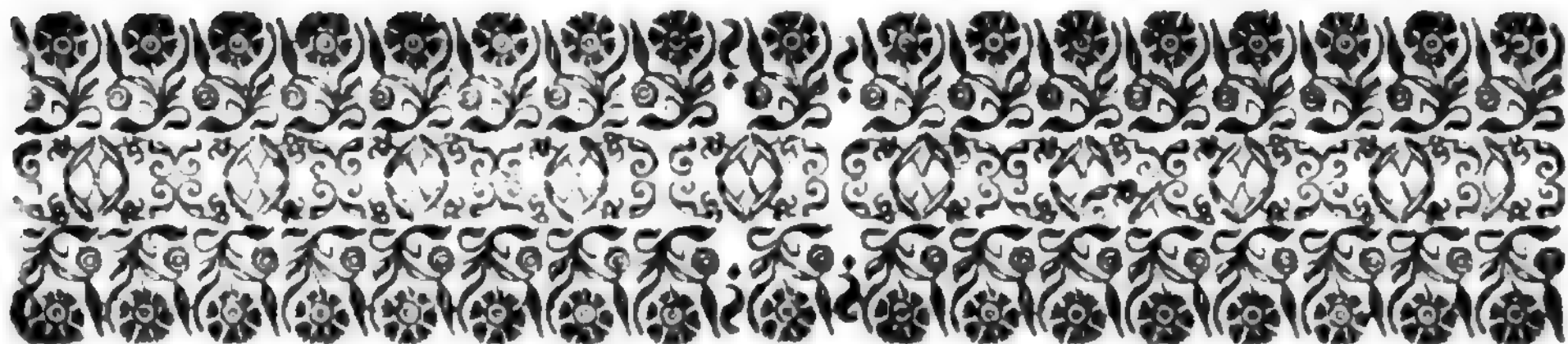
Supponendum, quod quemadmodum inter Christianos Principes, ad subdistinguendas personas alti stemmatis, dignitatis aut meriti, signa quædam constituuntur, v. g. velleris, pro equitibus aurei velleris, sancti Spiritus, pro equitibus sancti Spiritus, & alia innumera signa equestris ordinis, sub titulo tam civilis, quam militaris rationis, ita & apud Turcas, sub tituli militaris ratione (est enim primarius finis Reipublicæ gubernandæ, apud hos Barbaros, militaris, non stemmatis aut civilis dignitatis) datur distinctionis signum quod **تَوَغ** appellatur, quod signum est pertica longa, sarissæ ad instar, habens in sublimitate foliolum aliquod ex cupro seu aurichalco, cui phantasticum aliquod dictærium ex Alcorano incisum est; aliquantulum infra, globus aureus, infra circa globum. Crines equini nitidis coloribus imbuti, dependentes: hujusmodi pertica symbolum est, indicans; Domum Ottomanicam per Alcorani benedictiones (quæ sunt dictæria Alcorani) Orbis Dominam (id indicat globus aureus) evasisse, & suarum virtutum radiis (& hi, crines equi) totum orbem illustrari, hæc signa, præferuntur illi, cui à Porta distinctionis gratia exhibentur, sic unum signum habens, est signum distinctionis minus nobile, duo signa sunt nobiliora, tria Nobilissima, quatuor, gradum specialis eminentiæ insinuant: hoc supposito, signum quod hic descriptum est **تَوَغ** appellatur, cum hi, qui hæc honoris signa possident, epistolas aut mandata scribunt, hæc ipsa signa Epistolæ, aut mandatis præfigi volunt, & cum præfiguntur scripto, **طَغْرَا** vocantur. regulariter hi, qui suprema dignitate gaudent, etsi quatuor **تَوَغ** possideant, cum pro **طَغْرَا** illis utuntur, tres tantum lineas trahere faciunt, ut in **aaa** videtur, lineæ volantes sub **bbb** sunt radij, etsi globus non videatur

deatur **ص** sub litera **c** est idem ac **ص** *veritas* arabico idioma-
te, & est modus, corroborationem rei scriptæ exprimendæ, sed
est nomen scribentis, v. g. hîc, est Solymanus Turcarum Sul-
tanus, per giros & tractus, ut apud nos, moderno tempore, in
sigillis & curribus ex primi solent, observandum autem est,
quod in hoc signo ponendo, quod qui duo **توغ** possidet, etiam
duas lineas, & qui unum possidet tantum unam lineam, deorsum
trahere possit, respectusq; in collocando signo observant, nã in me-
dio folio signum collocare, est nota eminentis dignitatis, undè ij qui
minoris sunt ordinis ad marginem contra primas lineas ponunt.

De sigillo.

Turcarum sigilla, continent nomen illius, cuius est sigillum,
sed cum sensu symboli plerumque expressum, symbola hæc ple-
rumque sunt arabico idiomate composita, nonnunquam etiam
persico, symbolum unum, pluribus commune esse potest, & hæc
symbola quia dispersim seu literis hinc inde dispersis & inter or-
natûs lineas scripta sunt, lectionis sunt difficillimæ, ita ut pro
sigillis ut & pro publicis inscriptionibus legendis, studium specia-
le requiratur.

In instrumentis legalibus, Judicis & eidem assistentium no-
mina, ad superius spatium una cum sigilli appensione scribuntur,
extra hanc rationem, ad literas, non sigillandi, sed honoris causâ,
altioris ordinis Viri, sigillum suum, è regione primarum linea-
rum, ad marginem, Minoris conditionis ad marginem ultimarum
linearum, & sequioris rationis homines, folium invertunt, &
ad superiorem partem folij, quæ respectu scripturæ superior
evadit, sigillum locant, & id apud supplicantes moris est. Literas
suas, buris, ad hunc finem factis, imponunt, & eodem sigillo
obsignant.

TRACTATUS TERTIUS

DE PRONOMINIBUS.

Pronomina Turcarum, quæ in absoluta & affixa subdividuntur, Arabum & Persarum pronomina, phrase, eloquendi subtilitate & elegantia, multum superant: cõ tamen ordine ut arabica tractanda sunt, sed quia ut insinuo, a phrasium subtilitate sunt magis celebria, tractatum de iis in duas partes subdividendum esse censui, in prima, de pronomine absoluto, in secunda, de affixis tractaturus.

PARS PRIMA.

De pronomine absoluto.

Pronominum Species tot sunt, quot in præcedentibus Grammaticis assignatæ fuerunt.

CAPUT PRIMUM.

De pronomibus primitivis.

Per pronomina primitiva, intelligo pronomina primæ & secundæ personæ, reservando pronomina tertiæ personæ pro demonstrativis, pronomina ergo primæ personæ sunt *Ego* اَنَا, tertium enim pronomen Latinorum *Je*, apud Turcas, ab aliis

aliis absolute subdistinctum non reperitur, sed pronomini کُنْدُ vel کُنْدِ ي quod & ad alia applicabile inest, de quo suo loco.

Declinatio pronominum primitivorum.

Pronominibus primitivis apud Farcas, non nisi tres casus tribuuntur. Nominativus, Dativus & Accusativus, nam Genitivus ille Latinus, phrase aliâ expr. tinendus est, ut paulo post patebit.

S. N. Ego

D. mibi

A. me.

S. N. tu

D. tibi

A. te.

P. N. nos

D. nobis

A. nos.

P. N. nos

D. nobis

A. nos.

His ipsis pluralibus adjicitur subinde terminatio pluralis, ut

سِرْلَر & سِرْلَر & regulariter inflectuntur, id autem rarissimè contingit, & in iis solum circumstantiis, ubi magno cum respectu scribendum aut loquendum est. v. g. ايلَه بوندَه ايتدوغمز سِرْلَر ايله بوندَه ايتدوغمز وَاَرَدُوغْمَز زَمَانْدَه قَرَامَش اُولْتَبَق لَايَق دُولْتَبَق دُولْتَبَق

وَلَدُّرُ *Amicitia quae hic vobiscum incepimus, cum ad regionem vestram perveneriti, conveniens non est, ut oblivioni tradatur. ex Lit.*

CAPUT SECUNDUM.

De pronomibus demonstrativis.

Pronomina demonstrativa, cum pro substantivo seu nomine ponuntur, declinantur, quod si substantivis adjiciantur, quia communiter ultimò loco non ponuntur, non declinantur.

Declinatio pronominis demonstrativi propinqui.

S. N. هُوَ *hic, iste, is,*

G. هُوْنِكْ

D. هُوْتَا

A. هُوْنِي

P. N. هُوْنَلَرْ

G. هُوْنَلَرُكْ

D. هُوْنَلَرَة

A. هُوْنَلَرِي

Sic declinantur هُوْ iste, اَشْهُو *hic ipse idem & quasi hicc,*
& hæc sunt demonstrativa propinqui.

Declinatio pronominis demonstrativi remoti.

S. N. اُوْ vel اُوْن *ille*

G. اُوْنُكْ *vulgo*

P. N. اُوْنَلَرْ *illi*

G. اُوْنَلَرُكْ

G.

D. اَئْثَا

D. اَئْثَرَه

اَوُتْثَا vulgo

A. اَئْثِي

A. اَئْثَرِي

اَوُتْثِي vulgo

Vulgaris modus dicendi v. g. اَوُتْثِي اَوُتْثَا in vulgari locutione stare potest, in scriptis vix reperietur.

Dicunt & اَوُتْ, quod æquivalet Latinis *Ego ipse, tu ipse*, ita ut personæ numerus per affixum exprimi debeat, ubi non est personæ ratio, per se stat, ut: اَوُتْ تَسْنَه *aliquid proprij*, cætera vide in affixis.

De pronomine demonstrativo

اَوُتْ تَسْنَه vel اَوُتْ تَسْنَه *Ipse vel se.*

Regulata est declinatio pronominis اَوُتْ تَسْنَه vel اَوُتْ تَسْنَه proprie turcici, de vi primitivorum & Possessivorum quoad omnem personam & numerum participantis, ad affixa se extendentis, & pro Latino termino *proprius* stantis, ut suo loco visuri sumus. Hujus declinatio est hæc.

S. N. اَوُتْ تَسْنَه vel اَوُتْ تَسْنَه

P. M. اَوُتْ تَسْنَه vel اَوُتْ تَسْنَه &c.

G. اَوُتْ تَسْنَه vel اَوُتْ تَسْنَه

Z z

D.

D. كَنْدِيَّة vel كَنْدُويَّة

A. كَنْدِي vel كَنْدُوي

*An pronomina primitiva vel demonstrativa
Arabum vel Persarum in turcismo locum
habeant?*

Tam exiguus est pronominum arabicorum, minor adhuc Persarum ad turcismum transitus, ut hac de re quid dicere, ratio non admittat.

فُلَانٌ De quo pronomine in Gram. mea Arab. Tract. 3. cap.

2. pag. 492. & apud Turcas persæpe in usu est, ut: فُلَانٌ

فُلَانُكِي G. فُلَانٌ N. فُلَانٌ كَيْسَةً talis quidam, regulariter declinatur:

فُلَانَهُ D. كَانَعْدُ كُونْتَرْمِشِيمٌ &c. فُلَانُكِي P.N. &c. فُلَانِي A. فُلَانَهُ

فُلَانُكِي اِيَشِيدُرُ tali cuidam epistolam transmissi. Opus talis cujus-

dam est, فُلَانٌ مَغَارَهْ بِرْ كَيْجَهْ يَاتُوبُ اُوْيُودُفُ In tali spe-

lunca unâ nocte decubuimus & dormivimus. De mir. mund.

Sub pronominis qualitate subinde arabicus terminus عَيْنٌ oculus, origo, fons &c. sub sub significato Ille, ipse, ad turcismum transit. Ast ut termini vigor radicaliter intelligatur, sciendum est: phrasem hanc, in arabismo ita fundatam esse, ut, quamvis عَيْنٌ oculus, fons, scaturigo, significet, ab ipsis Arabibus per Metaphoram, ad significatum essentiae cujusvis rei, applicetur

plicetur, item sub significato *homo, persona, aliquis, ullus*. & pro quavis re, quæ coram oculis est, in usu est, & hoc ipsum significatum, ad vim pronominis demonstrativi, per ipsos Arabes reductum est, dicunt enim: Giggeio & Golio teste *هُوَ هُوَ بِعَيْنٍ* hic ipse seu ipsissimus est. *هُوَ هُوَ عَيْنُ الشَّيْءِ* *font rei id est: res ipsa* *هُوَ هُوَ بِعَيْنِهِ* *Ille in persona, Ille ipse* *هُوَ هُوَ بِعَيْنِهِ* *Ille in suo fonte, in sua* *آني بِأَتَعِينُ كُورْمَشِيمُ* *Ille Ipse per se hinc Turcæ* *عَيْنِيَلَهْ تَكْدِي* *Ille cum* *إِسْتَدُّوْكُمْ* *essentia venit. id est: ille ipse in persona venit, ille ipse venit* *خَوَاجَهْ عَيْنِيَلَهْ بُو دُرْ* *Magister quem volui hic ipsissimus est. ex* *نَفْسٍ* *Lex. Potest est* *نَفْسٍ* *spiritus, anima terminus arabicus pro pro-* *نَفْسٍ بُو دُونْ تُونَا كَنَارِيْدَهْ* *nomine demonstrativo capi, ut:* *نَفْسٍ بُو دُونْ تُونَا كَنَارِيْدَهْ* *Ipsa Buda est ad ripam Danubij. Hist. Sul.* *بِالذَاتِ* *cetera juxta hoc* *عَلَى هَذَا* *usu recepta sunt. v. g.* *نُصْفٌ* *huius* *دَالِكِي* *post hoc* *بَعْدَ دَالِكِي* *Ipsemet, in substantia* *كَمَذَلِكِي* *res ita se habet, rei status iste est* *هَذِهِ* *medietas* *أَمَدَنْ إِلَى هَذَا الْحَبِيْنِ* *ut hoc et si quæ alia ulus suggeret. v. g.* *Ab Adamo adhuc usque tempus. Chur. cf.*

364 (365)
CAPUT TERTIUM.

*De usu absoluto pronominum primitivorum
& demonstrativorum.*

HÆc pronomina, apud Turcas, sub quocunque casu & numero sumpta, ad absolutum, & non ad affixorum usum quoad verba, cadunt, quia verbis non affiguntur, ut apud Arabes, sed absolute Latinorum more verbis suis adjiciuntur, reservatis pro affixis, infinitivo nominalcente, & præterito participij in دُوق vel دُوكى & futuro participij in جَق vel جَكى, quæ pronomina per affixa ad se trahunt, (qua de re suo loco) سَن بَنِي تَرَكَى (*Si tu me deserueris, ego te non deseram.* ex Lit. بُولِي دَخِي خَرَجِي كُونْدُر دِي بِلْدُر مَكِيچُون *Hunc etiam Nuntium misit, ut notum redderet, nos, quinam simus.* de int. ment. بَن دِيْمَكى شَيْطَان اِشِيدُر *Ego dicere, diaboli opus est.* prov. سَن كِه وَزِيرِ اعْظَم سَن *Tu qui supremus meus Vizirius es,* initium literarum Sultani ad suum Vizirium supremum Gem. Hist. سِر كِه لَوَه قَلْعَه سِنَكى مَجَارَو *Vos qui Levensis muniminis Hungari & Germani Capitanei estis.* Gem. Hist. رِضَاء شَرِيفِيْنَكى يُولِنِي بِرَه كُوشْتَرُوب

کُوسْتَرُوبُ *Sua Nobilis voluntatis viam nobis ostendens* de int. ment.
 مِی و سَنِی کِمِ یَرَاتَدِی *Me & te quis creavit* Col. Islam.
 نَزِی وَجْمَلَه یُوقَدَن وَارِ اَیْلَیَان دُر *Nos & omnia ex nihilo*
creans. de int. ment. *Et iste*
 اَوَّلِ اِسْلَامِ دِیْنِی حَقِیء وَ اَز لِی دُر *Ille fides*
Islamismi, fides veri & aeterni est, id est: est fides DEI veri & aeterni de int. ment. *Hac scriptura legibilis est.*
 اَشْهُو دِکِرِ اَوَّلِنَانِ آغا *Hic commemoratus* Aga. ex Lit. *پس*
 بُونْکِ سَبِیْنِ صُورْدُم *Itaq; hujus causam quasivi.* Col. Islam.
 اَنْکِ خِدْمَتِیَه طَاقَتِی یُوقَدُر *Ad ejus servitium robur non ha-*
bet. de int. ment. *فچه بُونَا بَکَرُ فَسَادَاتْکِ نِهَایَتِی یُوقَدُر*
Aliquot huic similium excessuum, terminus non est, de int. ment.
 اِیْتَدُم وَ کُورْدُمِکِه بُونِی دَخِی حَاشَا اَوَّلِ اِیْلَرُو
 کَلَانِ کِتَابَلَرِه تَسْبِیَه اِیْدُوبُ کِه اَنَلَرِی بِلْدُ وُتَلَرِی اَوَزَرِه
 دِیْلَدَن دِیْلَه دُوتَدِرُوبُ اَوَّلِ کِتَابَلَرِی قَاقِیَا مِتَه دِکِیْسَن
Institutâ paritate ad libros
anteriores, vidi & perspexi, (quod absit) per translationem fa-
ctam de lingua in linguam, cum proportionem ad cognitionem linguae,
 اِیْتَدَن اِیْدَنَلَرِی مَغْبُونِ اِیْلِمِشَلَرِ دُر
 Zz 3 *quam*

quam quisq; habuit, eos qui libros illos sequuntur, usq; ad Judicii
 diem deceptos fuisse. de int. ment. بَوَّلَرْتِي بَعْضِي سِي مَجْهُوسِيدَر

Illorum quidam ignicolæ sunt, de int. ment. اَنَلَرْتِي تَوْبَةِ سِي

Illorum penitentia DEO accepta est. Col. Islam. اَنَلَرْتِي تَوْبَةِ سِي

Itaq; iis questionem feci, id est: Eos
 پَس بَوَّلَرْتِي سَوَال اَيْتَدَم

interrogavi. de mir. mund. قَوَّلَرْتِي اَلْوَب مَنَاصِي اَنَلَرْتِي وِيرَدِي

servos suscepit Officia illis dedit. Al Gen. بَوَّلَرْتِي سَوْرُوْب

Eos pepulit & ad
 اَنَلَرْتِي طُوْتُوْب قَارِش دَرِيَا سِنْدَه اُولَان كِرْدَا بَه دُو شَرْدِي

maris perfici voraginem prolabi fecit. de mir. mund. اَنَلَرْتِي طُوْتُوْب

et captivare fecit. Al Gen. وَ كُنْدُو وَ خِي اَيَلْدِي

Et ille ipse etiam ab alio-
 اَيَلْدِي وَ كُنْدُو وَ خِي اَيَلْدِي

rum aspectu timendo fugit. Col. Islam. كُنْدُو وَ كُنْدُو وَ خِي اَيَلْدِي

Ipsa ex se ipsis orta Castaneta, Can. Ottom. عَوَامْدَن كَسْتَانَه لِيَلَر

in Plebeis per plures, ex ejusdem pelle sibi ipsis vestes fieri curant.
 اَيَلْدِي وَ كُنْدُو وَ خِي اَيَلْدِي

de mir. mund. اَيَلْدِي وَ كُنْدُو وَ خِي اَيَلْدِي

Ipsimet ne sint inspecto-
 اَيَلْدِي وَ كُنْدُو وَ خِي اَيَلْدِي

res. Can. Ottom. اَيَلْدِي وَ كُنْدُو وَ خِي اَيَلْدِي

CAPUT QUARTUM.

Occultus Genitivus demonstrativi.

Occultum genitivum pronominis demonstrativi, illum qui tertiæ personæ est, ita appellamus, quia in oratione implicitè continetur, & id quod præcessit, in memoriam revocat; hic occultus genitivus autem, reperitur tum in Arabum tum in Persarum tum in Turcarum regulis *Quotiescunq;*, quod sequentibus exemplis exhibetur. *فِي تَخِيْرِ خَاتِمَاتٍ وَ اُمْنِيَّتِي ظَفَرٍ*

Intendere boni terminos, & exoptare victoria fines, est quietis locus excelsi imperij (ejus excelsi imperij) Hist. Sulcim. discurret enim Author de Solimani Consilio, in quo agitabatur quæstio, an Francisco Primo Galliarum Regi, contra Carolum Quintum Austriacum supplicatæ mittendæ essent? & discursus quod Solimani imperium quietum foret in interno statu suo, si Francisco conjunctus Austriacos bellis infestare juvaret, in memoriam revocat Solima-

ni Imperium. Item ibid. *هُوَ قَتِيحٌ قَابُ الرُّقُوعِ قَرَّاهُ مَعْلَايَه* *اعْلَامِي اِيچُونُ مُشَارِ اِلَيْهِ مُحَمَّدٌ بَكِي اُوغُلُورِي سَلَاةُ* *الْاَمْرَاءِ الْعِظَامِ آرْسلَانُ دَامَ عُلوِيَه يِي بَارِكَاةِ اَعْلَايَه* *كُونْدَرْلِيَشْدُر* *Ad significandum excelsa Porta, hanc rari successus expugnationem, praeinsinuat Muhammed Begi, filium magnorum Ducum progeniem (Eorundem magnorum Ducum progeniem) Arslanem (cujus sublimitas perpetuet) Ad excelsam Portam, miserunt, rationabiliter additur eorundem quia author enarrans gesta*
in

in bello contra Carolum Quintum, hîc in exemplo citati Muhammed Patrem, Jahia, Bassam Semendriæ fuisse, asserit Author, & Jahiam Patrem & Muhammedem filium, ut præclaros belli Duces exhibet, & Arslanem horum Ducum progeniem appellat.

Pro persica regula *Quotiescunq*, هُوَ اثْنَانِ هِ يَابِ شَاهِ هَفْتِ ,
 أَقْلِيمِ وَ شَاهِنشَاهِ تَحْتِ مُغِيمِ وَ سَعَادَتِ قَدِيمِ تَمَاشَايِ صِيدِ
 وَ شَكَارِ عَزَمِ اِيْتِمِشَلَرِيدِي بِنْدَهْ يَامَالِ افْكَنْدَهْ بِيْتَجَالِ
 مُصْطَفِي بِنِ جَلَالِ كِه عَنَبَهْ آسْمَانِ مِثَالِ وَ سُدَهْ كِهِيَوَانِ
 اِيْتِصَالَدَهْ كَاتِبِ دِيَوَانِ عَدَالَتِ بُنْيَانِ وَ آرْتَبِ أَحْكَامِ قَضَا
Interca Rex septem Climatum, Rex Regnum, throni constantis, felicitatis familiaris, obambulandi & venationem instituendi propositum fecerat, servus contritus & subiectus (servus ejus contritus & subiectus) & impotens, Mustapha filius Gelal, cum in continuatione (actu) Aulae calosimilis & Porta Orbis, Scriba (Secretarius) esset, Consilij (quod aequitatis est fundamentum, & stabilia reddidit imperia currentium decretorum. Hist. Sul. Discutrit Author de Sultano Solimano, & se ejus Consilij Secretarium fuisse asserit. Item ibidem وَ زَرَاءِ عِظَامِ وَ آرْكَانِ بُلَنْدِ مَقَامِ
 وَ اُمَرَاءِ ثَرِيَا اِنْتِظَامِ وَ كَافَهْ مُتَعَيِّنَانِ عَنَبَهْ سِيَهَرِ اخْتِشَامِ
 قِرْلُو يَرْتَجَهْ كَلُوبِ پَايَهْ سَرِيرِ اَعْلَايَهْ يُوْزِ سُرُوبِ مُبَارَكِ بَانِ
Vizirij magni & Proceres magna dignitatis & Duces ordine

ordine Pleiades, & universitas Deputatorum Porta, & Sphæra reverentiam debitam præferentes, juxta ordinem suum adven-
runt, ad sublimis throni scabellum (ad ejus sublimis throni
scabellum) faciem submiserunt, & congratulati sunt. Præcedit
enim discursus de quadam Victoria Solimani, postmodum indu-
cit Proceres ad ejus thronum, congratulandi causa.

Exemplum juxta turcicam regulam *Quotiescunq;* حکیمتره
وافر رعایتتر ایله شاهانه خلعتتر کیمدورب مزاج شریفتریدنک
Medicis multa cum ho-
norificentia regias (regio dono datas) vestes induere fecit, & in-
formationem sanitatis & incolumitatis nobilis complexionis (ejus-
dem nobilis complexionis) dederunt. Hist. Suleim. manife-
stè apparet, vis occulti genitivi demonstrativi tertiæ personæ,
quia affixum sequens, est purè pleonasticum. Videtur autem hic
loquendi seu scribendi modus esse historicus, & in scriptis ma-
gis usitatus quàm in loquendo, nam de genitivo pronominis
demonstrativi tertiæ personæ in loquendi modis subsistente (utpote
de re, quæ in affixis tertiæ personæ consistit,) inter affixa dicen-
dum erit.

CAPUT QUINTUM.

*De pronomibus possessivis & eorundem
usu absoluto.*

Pronomina possessiva sunt *meus*, اِسْنَكْ vel *meum*, بِنُومْ
vester, اِسْرَكْ vel *vester*, سِرْكْ, *noster*, بِنُومْ vel *nostrum*, بِنُومْ
vestrum, اِسْرَكْ vel *vestrum*, سِرْكْ

(PARS I.)

Aaa

ab

ab omni declinabilitate remota. Si substantivis ut possessivis junguntur, primò locò collocantur, & Substantivo affixum præcedenti pronomini correspondens, adjicitur, est, & illud cui inflexionis casus adjicitur, ut Inter affixa visuri sumus.

Hæc ipsa pronomina possessiva, si postpositioni turcicæ *اِيچُون* *pro, propter* postponantur, vim pronominis primitivi

induant, ut: *سَنَكِّي اِيچُون* *propter te* *پَرْمِ اِيچُون* *propter me*

سِرْزَكِّي اِيچُون *propter nos* *اَنَكِّي اِيچُون* *propter illum*

اِيچُون *propter. vos &c.* *دَعَا اِيچُون* *Ora pro me.* Col. Islam.

Sed & vice versa, primitiva pro possessivis stare posse videntur,

ut: *اَنَكِّي قَصِيكْتِي بَنْدَن* *Ejus Virtus, meâ potior est.*

بَنْدَن *pro* *بَنْدَن* Chur. cf.

Hæc ipsa pronomina, dum à sensu possessivo recedunt, & ad personam aliquid operantem leu operaturam referuntur, personam simpliciter connotant, v. g. *بُو مَضْلَحَت بَنْدَر* *hoc negotium meum est.* id est: *mibi convenit ut huic negotio me ingeram vel hoc*

negotium ad me pertinet *بُو مَضْلَحَت سَنَكْدَر* *hoc negotium tuum est. &c.* & sic de cæteris, alia est ratio in sensu possessivo, ut suo loco visuri sumus.

Item hæc ipsa pronomina cum sub responsione ad interrogationem cadunt, bifariam dividuntur, semel, ut hæc expressa sunt,

sunt, v. g. si præcederet interrogatio *Hic liber* *دو کتاب کیست* *ber ejus est?* per simplex possessivum reponetur, v. g. *meus* *بنم* *tuns*, &c. Et sic in subsumpto, v. g. *si tuus est, accipe eum* *سنک ایسه آل آبی* Vice alterà syllabam *کی* vel *که* assumunt sic, *آنک تون سنکه* *tuns* fiet *سنک* *tuns* fiet *بنم* *meus* fiet *بنمکه* *meus* *فیزمکه* *noster* fiet *فیزم* *illius* fiet *آنکه* *suus* vel *illius* fiet *سیزمکه* *vester* fiet *سیزم* *noster* *سیزمکه* *vester*, & taliter posita, regularis turcicæ declinationis regulam sequuntur, & refertur hæc formatio ad normam substantivorum vel adjectivorum in *کی* vel *که* terminantium, de quibus supra Tract. 2. Cap. 4. &c. nam hujusmodi pronomibus possessivis, immixtum est quid de relativo, & exprimitur determinata pertinentia rei ad aliquam personā, vel rem vel maximè, si de re aliqua discursus præcesserit, exemp. grat. si diceret aliquis *هاتنه کوزل یازودر* *aspice quàm pulchra scriptura est.* si alius responderet *سو یلرسن* *de meane loqueris?* absurdissima repositio foret, convenienter autem dicetur: *بنمکه تون سو یلرسن* *de eane qua mea est, loqueris?* quasi germanicè diceres *die Meinige / redest du von der Meinigen*

Reinigen/ communiter enim hæc pronomina locum habent, ubi de re jam supposita discurritur, v. g. تَمَّ نَهْ كُوزَلْ تَالْ دَرْ

Rosa mea quàm pulchra rosa est reponeret alter بِنَمَكِي دَهَا

بَنَمَ آسَبَايَمَ سَنَكِي كِيدَنَ qua mea est adhuc pulchrior est. كُوزَلْ دَرْ

Vestis mea, tuâ præstantior est. Chur. ef, & in iis, consistunt pronomina possessiva absoluta, & eorundem absolutus usus.

CAPUT SEXTUM.

*De usu pronominum relativorum
explicitè sumptorum.*

STet definitivo pronominis relativi Aluari. *Relativum est quod nomen antecedens in memoriam reducit.* hac supposità, & præ scindendo à causa, cur & quomodo relativum pronominum apud Turcas in affixum transeat, qua de re, suo loco. Dico quod pronomen relativum explicitum sit illud, quod verè & realiter in oratione adest, & aliunde eruendum non est; expressum relativum substantiæ simpliciter, & non interrogativum, est كِ vel

كِي quod à declinabilitate exclusum esse videtur, sed كِم vel كِيم idem significans, pro declinabilitate magis aptum esse videtur, ejusve usus est ordinarius, ut ex exemplis visuri sumus: sic Nom.

كِي vel كِي A. كِيه vel كيه D. كِيكِي vel كِيكِي G. كِيكِي vel كِيكِي

exempla per casus بَرَابَرَمِي دَرْ اَنَلَارْ كِي بِيَلُورَلَرْ اَنَلَارْ اِيلَهْ

Pares ne sunt illi qui sciunt, cum iis qui nesciunt. de
int.

int. ment. Item ibid. **اَوَّلُ تَسْنَةِ كَيْمِ بِيَزُومِ اِيْچُونِ وَجُودَه**

كَتُورُ لِمَشْدُرُ *Omne id quod propter nos creatum est.* Item ibid.

جَمِيعُ اَنْبِيَا وَ اَوَّلِيَا كِهْ كَلِمَشْدُرُ *Omnes propheta & sancti qui*

advenerunt. Circa hunc casum nominativi, id observandum est, quod hoc ipso stante sensu, Modisarea & præterita hæc, per participium exprimi possent, & brevius & etiam elegantius, v. g.

بِيَزُومِ اِيْچُونِ وَ جُودَه & alterum **يَلْنِ يَلْمِنِ اَيْلَهْ بَرِ اَبَرْمِيدُرُ**

جَمِيعُ كَلِمَشْ اَنْبِيَا وَ اَوَّلِيَا & tertium **كَتُورُ لِمَشْ تَسْنَه** sed in

obliquis casibus pura expressio pronominis relativi exigitur sine reflexione ad verbum, seu potius sine connexionione ad verbum

& vix aliter procedetur, ut hîc videbitur: Genitivus **كَيْمَتِكِي**

v. g. **چِفْتَلِكِي كَيْمَتِكِي اَلِنْدَه بُولُونُورِ اَيْسَه** *Villa in cujus manu*

reperietur. Can. Ottom. Patet hîc pura expressio pronominis,

sine connexionione ad verbum. Dativus **كَيْمَه** v. g. **طَاغَلَرَه كَنْدُو**

كَنْدُو دَنِ بَتَمَشْ كَسْتَانَه لَطَرُ بَطَلِكِي اُولُورِ كَيْمَه تَيْبَارِ اُولَمَشْ

اَيْسَه اَنْكِي حُكْمِنْدَه دُرُ *In sylvis per semet ipsa exorta Casta-*

neta, cedunt in dominium illius, cui, vel sub cujus cura vel

Juris-dictione sunt. Can. Ottom. In ipso turcismo, est dativus,

purè expressus, sine connexionione ad verbum. Si Accusativus

hujus pronominis relativi, substantivum clarum & expressum

& ad certum quid, vel etiam sub neutro genere ad incertum

quid respiciens, in oratione habuerit, hujus loci non erit, quia

tali in circumstantia, pronominis relativi Accusativus in affixum transit, ut suo loco exhibebitur: hoc ergo loco, pronomen relativum casus Accusativi, extra vim interrogativam, substantivum tale in memoriam reducere debet, quod in oratione nullô modo est, ratione sensus attamen, quale substantivum sit intelligendum, de foris petendum est. v. g. قَلْعَهُ قَتَحَ أَيَّلْدُ وَكَدَهُ

كَيْمِي أُسِيرَ كَيْمِي قَتَلَ أَيَّلْدُ يَلْرُ *expugnato munimine, quem captivum fecerunt, quæ occiderunt.* Hist. Sul. Accusativus quem refertur ad revocandum in memoriam id quod in oratione non est, sed ad revocandum in memoriam id, quod in hac oratione continetur, ratione dictante, esse homines edocemur, qui expugnato munimine, capi & interfici solent, Latini dicerent *expugnato munimine, hos eaperunt, illos interfecerunt*, subintelligendo *homines*.

Sed si id quod in memoriam reducit in ipsa oratione sit, كَ

أَمْرَ أَيَّلْدِي مُوسَى يَهْ : indeclinabile, in usu esse posse videtur, ut :

أَوَّلُ قُدْسِي شَرِيفُ آئِدَهْ يَابِلَا جَفَّ آرْضِي مُقَدَّسَهْ كِهْ أَوَّلُ

زَمَانْدَهْ قَوْمُ جَبَّارِيْنِ ضَبْطُ أَيْدِرْ كَرْدِي *Moyse imperavit seu dixit nobile sanctuarium (Hierusalem) ibi extruendum esse, Terra Sancta, quam illo tempore populus prapotens obtinebat.* de int. ment.

CAPUT SEPTIMUM.

De pronomine relativo implicito

PRONOMEN relativum implicitum est, illud, quod in nomine vel in verbo implicite aut virtualiter continetur, & inde vi sensus eruendum est.

Quo-

*Quomodo in nomine, se implicitè aut
virtualiter habeat.*

Hæc relativa per regulam *Quotiescunq;* Arabum & Persarum implicitè in oratione continentur, cum id quod in regula *Quotiescunq;* comprehensum est, respectu alicujus subjecti se ut prædicatum habet, qui loquendi modus ex ipsa Latinitate demonstrari potest, veluti è regula syntactica, *Substantiva cum ad laudem vel vituperationem, referuntur genitivo vel ablativo gaudent* ut: *Puer nobilium morum*, latet hic implicitè *qui*, quia cum proportionem prædicati ad subjectum dici potest *Puer qui est nobilium morum* sic per arabicam regulam *Quotiescunq;* dicetur. صبي كريم آل خلاق Item *Reges Possessores potentie vel qui possident potentiam* per regulam Arabum *Quotiescunq;* سلاطين ذوي الأقتدار Vel juxta regulam *Quotiescunq;* persicam *Domini puritatis interne vel Domini qui sunt interne puritatis*: آرباب صفای باطن Item *Vizirius excelsæ dignitatis vel Vizirius qui est excelsæ dignitatis*: وزیر عالی جاه
differentia autem inter orationem Latinam & turcicam, hæc est: quod idem orationis membrum apud Latinos, cum & sine expressione relativi *qui, quæ, quod* stare possit, in turcica oratione autem, necessariò per regulam *Quotiescunq;* poni debeant: sed & multa alia nomina relativa *qui, quæ, quod* implicitè in se continere, patet è Tract. 2. Cap. 6. cap. 7. & 14. & ex iis quæ obviam haberi possunt, per hunc grammaticalem decursum.

Quo-

*Quomodo in verbo se implicite aut
virtualiter habeat.*

Latet hæc vis in verborum cujuscunque demum generis participiis, videtur equidem aliqua similitudo à Latinitate peti posse, ni turcismus demonstraret, se hac in materie, & magis extensum, & modos adhuc elegantiores sermonis habere, quàm Latini. Sinamus omne participium præsens & futurum Latinum, vim pronominis relativi cum reflexione ad tempus in se continere, ut *amans, docens* id est: *qui amat, qui docet, amaturus, Docturus, qui amabit, qui docebit*, at Turca, hoc pronomén facile participio suo includit, seque hac cum vi ad declinabilitatem convertit, quia convenientiùs est illi, participio uti, dicereque *سَوْنِ amans*.

فَقِيسِ Docturus اَوَكْرَدَجَكِ amaturus سَوَجَكِ docens اَوَكْرَدَن
مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ ex arabico *بَلَنْ رَبْسِينَ بِلْمِشِ اُولُو*

رَبِّهْ Qui se ipsum novit, DEUM novit. Col. Islam. Observandum

item, participia Latina activi & neutrius generis, carere præteritis participiorum, non item turcica, Latini in suis passivis, participij præsens haud admittunt, ut Turcæ, quibus & in participiis passivis est tempus præsens; per accidens autem est, quod relativum cum tempore significet, hoc utique fit, quia tempus significare, ipsi verbo inest: liceat ergo ex hîc prænotatis inferre, quod in quo Turcæ in participio se magis extendunt, in eo etiam se magis extendant quoad rationem pronominis relativi impliciti.

Participia ergo quælibet Turcarum, simplicis originis, activæ aut intransitivæ vocis, & omnium structurarum, sive præsentis, sive præteriti, sive futuri temporis, comprehendunt in se

se hoc ipsum pronomen relativum, & si cum eo pronomen aliquod demonstrativum concurreret implicitè cum vi significandi, juxta ipsum participij tempus, cum declinabilitate simul concurreret: ut hîc sequentibus exemplis demonstro.

Participia pronomen relativum involventia cum vi præsentis temporis.

Nominativus حَالِنِ بَلَنِّ عَالِمٌ اُولَدِي *Statum suum no-*

scens, sapiens evasit. Col. Islam. *noscens* verbum activum اُولَدِي

noscere. وِیْرَلَانْ قَرَحْ کُوزَه دُوبْ *observando pretium quod datur*

Can. Ottom. وِیْرَلَانْ participium præsens passivi verbi, ab activo

اَلِنَانْ جُرْمَتِیْ عَشْرَتِیْ دَارِیْ *Decima multa quae accipitur.*

Can. Ottom. اَلِنَانْ participium præsens passivi verbi, ab activo

اُولُنَانْ حَرَامْ *rebus prohibitis vel à rebus quae prohibentur, abstineto* de int. ment. Item ibid.

اُولُنَانْ مَالْ *Opes quae collectae sunt, vel quae colliguntur*

اُولُنَانْ آيْ *ad intentionem belli.* بَرْ جُورَتِیْ کِبِیْ کُورِیْنَانْ آيْ *Luna*

que videtur ad instar cornuti panis. Hæc omnia sunt passiva, صَبَاحَه

اُولُیُونَانْ *Usq; ad manè rhonchissando dormiens*

اُولُیُونَانْ *dormiens neutrum*

(PARS I.)

Bbb

scu

بوتّا ایرمیان اویومتّ dormire seu intransitivum verbum ab

ad (qui non pervenit) *Ad eum non perveniens* تشریه ایرمز

یَلَان شَهَادَت *Genitivus DEUM non pervenit. De int. ment.*

ایدنلرئی و تزویر حجت یراندلرئی آنوئله عمز ایدنلرئی

ut genitivos exhibeam, turcice *ut genitivos exhibeam, turcice* کبرکی کبی حقلرندن یلنه
phrasi me alligo: id est. *Veniatur à merito facientium falsum te-*
stimonium, falsificationem sententia Judicialis scribentium, & cum
illis operantium, ut oportet. id est: prout convenit puniantur illi
qui falsum testimonium perhibent, qui scripto sententias judiciales
falsificant, & ij qui cum illis operantur Can. Ottom. *Dativus*

si ad Judicem citanti, ita *si ad Judicem citanti, ita*

یَلَان سُوئِلینه یلآنکه برکت دیشه کافر *diceret. Can. Ottom.*

اولور *Mendacium loquenti, si dicet, mendacio tuo sit benedictio,*

پس عقلی اولانه بوندن اولو زیانکارلیق *perfidus erit. Col. Islam.*

فجده اولّا *demum, intellectum habenti, hinc, magnum damnum ut*

Non ha- *obtinget? de int. ment.* بوندن قرض دکلر

benti potentiam, non est DEI mandatum. de int. ment. Accu-

sativus طوار آلائی قادیب ایدهلر *Pecudem accipientem,*

seu

seu eum qui pecudem abigit, corripiant, castigent, &c. Can. Ott.

Item ibid. قَاضِيَلَّرْ جَبْرَلَه قُوْنَقْ اِسْتِيْنَلَرِي مَنَع اِيْدَه لَرْ Ju-

dices, vi hospitium capere volentes seu eos qui vi hospitium capere

volunt, arceant. Item يَمْتَلَرْنَدَه اَلْمَتَدَه

عِيْسَايْ اَوْلْدَرْدُوْكَ يَدُّنَلَرِي وَ اَوْلْ اَوْلْدَرْلَنِي آيِي ظَنَ

اَيْتَدَلَرِي حَقَّ تَعَالِي قَتْنَدَه تَا آيِي اَوْلْدَرْمَكْ دَتْلُو مَعْصِيَتْ

اَوْلْمَادِيِي Itaq; in intentione illius populi, cum dixisset: omnino

CHRISTUM occidimus, dum occisum seu eum qui occisus est, eum esse putarent: in conspectu DEI excelsi, ac si eum occidissent, nunquid praevaricatio facta est? de int. ment. Aliquando hoc ip-

sum praesens continet in se aliquid de praeterito, ut: اَلرَّوْ كَلَانْ

يَمْتَلَرْنَدَه Propheta qui antecederent venerunt. de int. ment. Tertia

persona Modisarcorum de qua Tract. 2. Cap. 3. supra actum est, esse potest etiam hujus loci, non autem declinabilitati sub-

jecta facile reperietur. v. g. بَرْمَه دَنْ كِسْلُوْر اَوْغَلَانِيَقْ كِيِي

مَتَاعْ est sicut infans qui ab ubere scinditur id est: amovetur. de int. m.

اَوْلُوْبْ ad verbum. Cum esset, mercium emptionem

facit instar quod Latinitati conformiter erit: cum esset, sicut qui merces emit seu cum esset ad instar ementis merces.

*Participia pronomen relativum involventia
cum vi prateriti temporis.*

Et hoc in loco subtiliter & reflexivè procedendum est; duplici enim praterito Turcarum participia gaudent, uno quod in *مِش* altero quod in *دُوْش* ex infinitivo *مَقْ* & in *دُوْش* ex infinitivo *مَكْ* terminatur, & differentia unius ab altero intelligi debet, ut usus regulatè innotescat, nunc de his quæ in *مِش* terminantur dicere lubet, Præterita participiorum in *مِش* cujuscunque demum ordinis aut generis, sive activa sive passiva, sive neutra sint, sequuntur rationem horum, quæ in præsentè dicta sunt, involvunt quippe Nominativum pronominis relativi *qui, quæ, quod*, cum significato præteriti, ita attamen, ut & subjectum ad quod referuntur, in ea ipsa oratione contineatur, rem exemplis declaro: *oratio (preces) quæ* *قبول اوليش نماز* *grata fuit.* Col. Islam. apparet quod *قبول اوليش* sit verbum neutrum *gratum esse* seu *placere*, & quod *oratio* sit subjectum ad quod implicitum pronomen refertur, Item *احتياطاً گچيش* *Ab actionibus quæ providè transierunt repetitionem facere.* Lexic. *گچيش* *transire* verbum neutrum *actio* subjectum. Item *صائد ريش قاضى قيتند* *Coram Judice qui vendere fecit.* Can. Ottom. *صائد ريش* *facere vendere* *صائد*

ven-

vendere verbo activo قاضي *Judex* subjectum. Item أولئش *ترجمة* *traduci* verbum passivum أولئش *liber* subjectum. *Ad curam* *traditus* equus. Can. Ottom. ويرمك *dare* *tradere* آت *equus* de praeterito in دوك vel دوك vid. Syntaxim. de constr. particip.

Participia pronomen relativum involventia
cum vi futuri temporis.

Sub hac ipsa ratione, huc trahi potest futurum participij in جف ab infinitivo in مق & in جك ab infinitivo in مك, ut *beatitudo* *qua permanebit* vel *qua permanens* est. Participia horum trium temporum, cum respectu ad personam & ad rem, pronomen relativum, in se continere possunt.

An verbalis dictio in وب, in his participiis, locum habeat.

Ex infallibili supposito, quod haec dictio verbalis in وب terminans, se sequentium modorum, temporum, numerorum & personarum naturae, ac qualitati accommodet, exemplis edocemur, ut & hic suo loco visuri sumus, quod omnino dictio verbalis in وب etiam hujus loci sit. v. g. in participio praesentis

شَوَّلْ اِسِيْلَرْدَه صَوُقْلَرْدَه سَفَرْلَرْدَه يُوْرِيُوْب دِيْن يُوْلِنَه صَرَرْلُو
 اُولَان اَنْوَاچ دِيْنِسَزْلَرْتِي دِيْكَنْلَرْنِي كِيْدَرُوْب اِسْلَام يُوْلِنِي
 آجُوْب تَوْحِيْد يَلْمَه سِيْنَك آغْلَا سِنَه چَالِشُوْب وَ قَلْجِ چَكُوْب
 قَاَزِي يَاشَهِيْد اُولَانْلَرِيْلَه اُول اَوِي بُوْجَاغِنْدَه عَوْرْتَلَرِيْلَه
 عَوْرْتَلَر كِيِي قَالُوْب حُضُوْرْدَه وَ صَقَادَه يَاتُوْب اُوْيُوْيان

Qui in calore in frigore & in itinere bellico pro
 grediuntur, qui religionis ergo inter varias infidelium nocivas spi-
 nas ambulant, qui Islamismo viam aperiunt, qui exaltationi verbi
 fidei DEUM unum profitentis, student, qui phrameam extrahunt &
 bellatores aut fidei Confessores & Martyres evadunt, cum illis qui
 in sua domus angulis, cum feminis, seminarum ad instar, remanent,
 in quiete & voluptate decumbunt & dormiunt, nulli erunt &

Dividitur hæc periodus in duas partes, ad primam partem,
 pertinet participium præsentis temporis اُولَان شَهِيْد hoc sup-
 posito, quidquid hoc verbum præcedit & in وْب terminatur
 ut est : آجُوْب كِيْدَرُوْب يُوْرِيُوْب چَكُوْب چَالِشُوْب : ejusdem
 naturæ & qualitatis sunt, cujus est اُولَان شَهِيْد ex eo, quia
 præcedentium respectu, ultimo loco collocatum est. In altera
 parte periodi, est اُوْيُوْيان præcedit قَالُوْب & يَاتُوْب quæ sunt
 ejusdem naturæ & qualitatis ut اُوْيُوْيان, ut exemplum exami-
 nanti, patebit.

Ex-

Exemplum pro praterito بِدُونِ جَوَارِنْدَه بِرْ مُعْظَمِ شَكَارَتَاهِي
 اُولُوْبْ لِيَجَهْ جَبَالِ وَ تَلَالِي صَحَارَا وَ هَامُوْتِي حَوْلِي يَهْ
 اَلُوْبْ اِيَجِنْدَه اَنَوَاعِ حَيَوَانَاتِ اَجْناسِ وَ حَوْشِ وَ طُهورِ

In locis Buda propinquis, Magnificus quidam venationis locus extitit, qui in gyro suo multos montes & colles, desertos campos, & loca plana continuit, in eo, varia animalium genera, bellua & aves enutrita fuerunt. Hist. Sul. بِسَكْنُورِ مَشْ prateriti temporis est اَلُوْبْ præcedit, habetque implicitè in se nominativum pronominis relativi qui, ut ex exempli translatione videtur.

Exemplum pro futuro اُولِ آرَدَا قَالُوْبْ تَرَكِي اُولِنَا جَفْ
 De perfidis divitiis qua remanebunt, & qua derelinquenda sunt, pretium persoluant. de
 int. ment. اُولِنَا جَفْ est participium futuri, ultimò locò collocatum, præcedit autem قَالُوْبْ naturam & qualitatem se sequentis amplectens.

Quin immo, hæc verbalis dictio in وَبْ, ut è significato passivo colligere potui, salvo aliorum perspicaciori iudicio, pronomen relativum cum postpositione in se continere videtur, ut:

سَكَا وَ اُولِ سَقَرِ اَثَرْدَه اُغُورِ دِيْنُو دَوْلْتْمَدَه طَاشِ
 يَصْدَا لُوْبْ

يَصْدَأُ نَوْبَ طَبَرَاتِ دُوشَنُوبِ غَازِي وَ مُتَجَاهِدِ قَوْلُ لَرِيْمَكِي
وَضَعِ شَرِيْفَتَهٗ وَ صَغِيْرُو كَبِيْرِيْنَهٗ فَاِنْ نَعِيْتُمْ حَلَالٌ اَوْ لَسُوْنٌ
جَمْلَهٗ كَزَبْرُ خُوْرْدَا رِ اَوْ لَاسِزْ *Tibi, dimicantibus & pro religione*

*certantibus servis meis, pro fidei felicitate & imperio meo, pulvi-
naris stratiq; loco, lapides & terram sibi substernentibus, ob nobi-
les actiones, & parvis & magnis, sit licitus panis gratia mea, &
omnes fruamini portione felicitatis. Gem. Hist.*

*Quid hoc in locō, ratione arabismi
& Persismi observandum sit?*

Hoc in loco, non intelligo arabicos aut persicos illos ter-
minos, qui (ut visuri sumus) auxiliari cuidam verbo turcico
iuncti, vim significativam unius verbi in se continent, quia ho-
rum ratio, hac in circumstantia, eadem est, quæ simplicium

verborum, dicetur enim, v. g. دُعَا اِيْدَنْ *precans sive appre cans*

دُعَا اِيْدَجَكِي *qui fuit precans* دُعَا اِيْتِيْشِش *qui erit precans vel*

طَالِبِ اَوْلِيْشِش *qui petens, desiderans* طَالِبِ اَوْلَانِ *precaturus*

طَالِبِ اَوْلَاَجَفِ *qui erit petens seu desiderans.*

Quæstio est igitur, de ea circumstantia, in qua participia
Arabum aut Persarum cum turcismo ad verbi constitutionem
non concurrunt, quo supposito, dico: Omne participium ara-
bicum & persicum, si non ut adjectivum, sed verè ut partici-
pium intelligatur, se ad tot tempora non extendere ut parti-
cipia

cipia turcica, sed in transitivis & intransitivis, solum præsens, & in passivis solum præteritum reperiri ut apud Latinos, de nullo autem futuro participij Arabum aut Persarum, mihi constat, & hæc duo tempora, pronomen relativum substantiæ, etiam cum se turcismo communicant, in se continent; Exemplo uno,

مَظْلُومَتَرَه فَصِيرْ اَوْلَاسَنَ rei veritas, in pluribus demonstratur.

و ظالمِ لَرِي مَنَع ايد و ب حرامِ لَرِي حَقِّدَن حَلُوب مَالِ لَرِينَه

Injuria affectis sis طَمَع ايد و ب كَنَد لَرِي خَلَاص اِثْمِيَه سَن

adjutor, injuriâ afficientes arceto, pradones punito, eorum opes concupiscito, & illos ipsos, libertati ne restituato. De mir. mund. id est:

Illos qui injuria affecti sunt, adjuvato, eos qui injuria afficiunt, coer-

ceto, &c. primum participij præteritum مَظْلُومٌ est passivum,

secundum præsentis participium ظالمٌ est activum. Item هَرِيرْ

عِلْمَاء مُتَحَرِّرِينَ مُدَقِّقِينَ مَفْسِّرِينَ عَقِلْ لَرِي يَتَد و كُنْجَه كَشَفْ

Quisq; sapientum valdè profundorum, sublimium & de-

clarantium, quousq; eorum ingenia pervenerunt, declararunt. de

int. ment. id est: Quisq; sapientum, qui valdè profundi subtiles &

declarantes sunt, &c. Ex persismo رَاحَتِ رَسَانِ

Pax & sedus adducens quietem vel quæ adducunt quietem. ex lit.

Item O Spiritus iiens, iste, qualis

motus est. Hum. nam. Item اَوَزَرَه

وَرَوَانَهُ اُولُو وَغِي اَجْلَدَنْ
cum sit profisciscens & iiens,
ex eo, ut ad honorificentiae ejusdem pulveres facie adrepas (pro-
sternat faciem) ex Lit.

Præteriti ex arabismo exemplum, præcessit in præsentî, Præteritum autem persicum sumendum est, ut emanat ex verbis transitivis & intransitivis, cum ex Grammatica mea Persica Tract. 4. Cap. 5. constet, ex præterito participij verbi transitivi vocem passivam adminiculo auxiliariis verbi شَدَنْ aut كَرْدِيدَنْ &c. fieri, educi, & præterita ejusmodi passiva, me in cursu turcismi obvia habuisse, non recordor, sed si quid obvium haberetur, ab eo, qui persicas inflexiones novit, facile intelligentur, à transitivis autem & intransitivis, sive purè persicis sive arabicis, cum auxiliari verbo persico, in turcismo, perplura reperiuntur, ut : هَسْتَه زَبَان : اولُو زَادَه لَرِي *Qui ligatus est lingua, balbutit.* Item بِي تَكَلَّفْ اُولُو رَمَكَا جَايز دَكَلْدَر *Eos, qui altè nati sunt, sine molestia, occidere non licet.* de mir. mund.

Hic dictis Arabum & Persarum participiis, potissimum participium اُولَمَقْ substantivi verbi turcici *esse*, cum declinabilitate adjicitur, statque pro pronominis relativi Nominativo, sine vi interrogativa; sed hac in circumstantia, alie pro persismo sunt reflexiones. Arabismus, capax est turcici participij ab اُولَمَقْ, per omnia tria tempora, quod exemplis declaratur. v. g. آت اوزرينه آت اُول رَاكَب اُولَان حَضَرَت اَسَاعِيل

اِسْمَاعِيْلُ بِمَغْتَبَرٍ عَلَيْهِ سَلَامٌ *Primus qui conscendit equum, est dignitas Ismaëlis Propheta, supra quem pax est. de mir. mund.*
 Item ibid. يَسَّ عَاقِلٌ اُولَانِ اَوَّلُ كَيْسَهْ دُرْ كِهْ دُنْهَآ آلِي تَرْكِي *Itaq; qui sapit, aut qui sapiens est, ille talis est, qui priusquam mundus illum derelinquat, ille mundum derelinquit.*
 مَشْهُورٌ وَ مَذْكُورٌ اُولَانِ خِيَاثَتِ *Perfidia famosa, qua commemorata est. Hum. nam.*
 اَمَّا حِصَارَتَهْ مَحْضُورٌ *Hum. nam.*
 اُولَانِ مَلَاعِيْنِ *Verum maledicti qui in arce obsidebantur. Hist. Sul. & cum declinabilitate.*
 تَنْدُو اَوْزَرِيْنَهْ وَاجِبٌ اُولَاثَرَهْ تَمَامٌ *Illis, super quos ipse est necessarius, vel Illis quibus ipse obligatus est, aut Illis quibus ille debet, perfectam satisfactionem faciat. de int. ment. In præterito:*
 حِصَارِ اِتْنَدَنْ جَدَامِ اُولِيْشِ *Si homini qui leprâ infectus fuit, carnem asini ad comedendum exhibuerint, magnam utilitatem fecerit. De mir. mund.*
 مَنَهَزِمٌ اُولِيْشِ عَسْكَرِ قَاجَرِ *Exercitus qui fuit, profligatus, fugit. de mir. mund.*
 اَوَّلُ اَخْنَدِيْمِزِ رَاصِي *Desiderando res, quibus acquiescet*
 اُولَا جَفْ اَشْلَرَهْ تَرْغِيْبِ اَيْلِيُوْبِ *Ille Dominus noster De int. ment. Aliquando & ipsi verbo substantivo*

stantivo hæc significandi vis inest, ut: عَاقِلٌ أَوْلَدُكَ هَرَّ أَمْرًا

Ille intelligens est, qui è principio finem inspiciens est. Hum. nam.

*An participia persica ad Turcas translata,
hanc eandem vim pronominis relativi in se
habeant.*

Vls hæc, in iis quæ è persismo ad turcismum transferun-
tur, in quantum penetrare potui, limitata est, nec tempus
præsens excedere videtur, ut: بِلَايِ اِسْلَامِيَّةَ رَوَانِ اَوْلَانِ

Aurum & argentum currens (valorem habens) in
regione Islamitica, de mir. mund. Præteriti participij huius, ita
simpliciter, nullus est usus, ex eo, quia jam usu receptum est,
ut Persarum participia præteriti, apud Turcas, in verborum
formatione, ejusdem sint rationis ut Arabum masdara, quibus
potissimum verbum auxiliare اَيْتَمَكْ adjici solet, ut verbum ob-

tineatur, v. g. si verbum turcicum ex arabica radice آَلَمْ dolo-

re affecit, sit componendum, utique hujus radices masdarum آَلَمْ
doloris affectio seu dolor arripiunt, dicuntque Turcarum more

cum آَلَمْ دَوْلَمْ دَا دَوْلَمْ دَا dolo-rem dare seu

affligere, quod si hoc ipsum verbum, ex principiis persicis edu-
cendum sit, arripiunt Turcæ participij persici præteritum, & ver-
bum auxiliare activæ vocis adjicient, & idem significabit, v. g.

رَنَجِيدَ

رنجیده است *affligere*, & رنجیده است *est* præteritum participij
 ab infinitivo persico, رنجیدن *quod* Castello teste est : *Mole-*
stiam animo vel mororem item fastidium, indignationem ex re mo-
lesta concipere, & affligere یارہ بتا غایتلہ رنجیده است *اید* ر
 الہم ویرور *Hoc vulnus valde me affligit. Cur. Eff. Quia ergo*
 persici participij præteritum, à Turcis ita sumitur, ut hîc dico;
 consequens est, quod verborum turcicorum naturam sequatur,
 quod suo cum verbo auxiliari scilicet, ad participia more tur-
 cico conjugabilia, transeat, illique id contingat, quod partici-
 piis contingit, nempe pronominis relativi vim in se habere, sic
 in forma activa, رنجیده است *affligens seu qui affligit* اید جک *qui afflictionem*
 رنجیده است *faciet, & in forma passiva, رنجیده است* اولان *qui est affligens,*
 رنجیده است *qui fuit affligens, رنجیده است* اولان *qui*
affligetur seu affligendus. Usus Masdarorum arabicorum, pro
hac circumstantia, magis usitatus est, quàm hîc dictorum præ-
teritorum participij persici.

Supplet autem hoc participium, اولان hîc hætenus dicti
 pronominis relativi vices, ita ut non solum participiis, ut hîc
 dictum est, sed etiam aliis sensibus communis evadat, veluti
 adjectivis, & aliis, sive arabicis sive persicis sive turcicis ut : *بیر*

يَرْفَعُهُ بِكَرْوَزِكِهِ طَيِّبٌ أَوْلَانُ كَيْشِي تَبْضُوزَةٌ وَمَرْجُوزَةٌ
كُورَةٌ مَرْضُوزَةٌ كَيْفِيَّتَيْنِ كُوزَلِيُوتٌ دَوَا يَتَكَلِّمُوتٌ وَيُرُورُ

Nos infirmo cuidam similes sumus, quoniam persona quae Medicus est, juxta pulsum nostrum & naturam nostram, infirmitatis nostrae qualitatem observat, Medicinam renovat & porrigit. de int. ment. Item مَالِكِي مَحْرُوسٌ حُدُودُنْدَه أَوْلَانُ أَمْرَاءِ دَوِي

In regionum nostrarum praeservatarum confiniis, existentibus Imperantibus, existimationis Possessoribus. ex Lit. Item ibid. أَوَّلُ جَانِبُهُ مُتَعَلِّقٌ أَوْلَانُ لَرْدَنَ

أَنْتَ كَيْ سَرَحْدَلَرْدَه أَوْلَانُ قَوْلُ لَرِيْمَزْدَنَ *partem pertinent* قَهْدَه مُخَالِفٌ وَضَعٌ صَايِرٌ أَوْلَانُ لَرْتِي أَحْوَالُ لَرِي عَتَبَه عَلِيْدَمَرَه
De nostris militibus, qui sunt in hujusmodi confiniis عَرَضٌ أَوْلَانُ لَرِي *status faderi adversam positionem (actionem) facientium, Excelsae nostrae Porta, exhibeatur. ex Lit. Sic & in Persicis.* قَلْعَه جَانِبُهُ

نَكْرَانُ أَوْلَانُ مَسْكِينُكَ أَحْوَالِي *Status expectantium miserorum* بَانِي أَوْلَانُ *Nec non in turcicis* *ad partem arcis, Hist. Suleim.*

كُوزَلٌ أَوْلَانُ *qui pulcher est, &c. sic & ad prae- ritum & ad futurum cum declinabilitate, si eam ratio postulet.*

In locutione abstracta, sive de persona sive de re cum

vi pronominis relativi, post qualiacunq̃ue participia كَيْسَة vel
 مُغْتَنِي أَوْلَانِ كَيْسَنَدِيَّة لَاقِفٌ بُو دُرٌ Quod
 Divinarum Humanarumq̃ legum perito cuidam convenit, hoc est. Col.
 Ilam. & ut patet, declinabilitas cadit ad كَيْسَنَدِيَّة.

Nota item, quod in regula *Quotiescunq̃*, persæpe hoc pronomē
 relativum implicitè contineatur, ut is, qui supra Cap. 27.
 Tract. 2. & regulam *Quotiescunq̃* in syntaxi, examinabit, pene-
 trare valebit, vide & Tract. 2. Cap. 6. & 7.

Observanda sunt etiam quæ in verbis dicentur, è quibus,
 ejusdem rationis participia emanant, & huc referri possunt.

CAPUT OCTAVUM.

De horum pronominum declinabilitate.

HÆc pronomina, in obliquis, significandi vi, à rectis diver-
 sa esse videntur, thema enim seu Nominativus, perso-
 nam aut rem, in memoriam reducere videtur, obliqui
 casus autem, se ita habent, ac si ipsa persona aut res, præsens
 in oratione esset, paritatem ab ipsa latinitate petere lubet,
 nemo negaverit, quin & apud Latinos, participia præsentis tem-
 poris, pronomē relativum *qui, quæ, quod* in se implicitè con-
 tineant, nihilominus cum à Nominativi themate ad casus obli-
 quos recedunt, de vi, quæ illis in Nominativo inest, multum
 deperdere videntur, non enim ut in Nominativo sibi relativi-
 calum ut quid, quod personam aut rem talem qualitatem ha-
 bentem in memoriam reducit, jungi sinit, nam tum dicitur,
 v g. *sapiens circumspēctē vivit* est idem ac dicere: *Ille qui sapiens est,*
circumspēctē vivit, si ad genitivum recedatur & dicatur, *sapiētiis*
est,

est, *mutare consilium*, relativum *cujus* adjici non poterit, quia persona in oratione præsens esse videtur: par ratio pro dativo *Sapientis pauca*, addere *cui*, non licet, ob hanc prædictam rationem, ut & in Accusativo *Sapientem honora*, frustraneum quid foret adjungere velle *quem*, cum persona præsens, in memoriam reducenda non sit, pari ratione de turcismo discurrendum est. At his non obstantibus, & iis ipsis, relativum pronomen implicitè inest, sive nudè & simpliciter, sive cum *كيسنه* vel *كيسه* sumantur, ut per casus procedendo, colligi potest.

Genitivus simpliciter. *يَلَانْ شَهَادَاتْ ايدَنْلَرْ شِي حَقْلَرْ دَنْ*

كَلْنَه Ex *aquo* & *justo*, *falsum testimonium perhibentium*, procedatur, id est: *ex a quo, & justo eorum qui falsum testimonium perhibent*, procedatur. Can. Ott.

Genit. ad *كيسنه* vel *كيسه* v.g. *دِكْرْ اُولُنَانْ كِيسْنَه لَرْ كُتْ وَصِيَّتْ لَرْ كُتْ*
Commemoratorum testamenta, vel eorum qui commemorantur testamenta.

Dativus simpliciter, *عَبْدْ آيْفْ طَوْتْبْ كَتُورْ كَهْ يَكْرَمِي آفْجَهْ*
Servum pedestrem capienti, & adferenti viginti, nummi dantur, id est: *Illi qui capit, & adfert servum pedestrem, &c.* Can. Ottom.

Dat. cum *كيسنه* vel *كيسه* v.g. *هَرْ قَاضِي اَوْدُونْ اِيچُونْ كِيسْمَلَهْ*
Sua cum navi pro lignis eunti, omnis Judex, anvertationem det. Illi qui navi sua pro lignis, &c. Can. Ottom.

Accusa-

Accusativus simpliciter. طَوَارِ آلَانِي تَادِيْب اَيْدَه لَر *Jumenta abigentem castigent. Illum qui jumenta abigit. &c.* Can. Ottom.

Accusativus cum كِمْسَه vel كِمْسَنَه v. g. صَايِم اُولَان كِمْسَنَه

كُورْمَدُ وَشَكِي *Numquid jejunantem vidisti. id est: numquid cum qui jejunat vidisti.*

A declinabilitate excluduntur Modifarea tertiae personae, & participia in مَش terminantia, quia haec vix in ordine finali pro declinabilitate requisito reperientur: Nec declinatur dictio verbalis in وَب quia licet de participio sapiat, sui declinabilitatem non patitur, ex eo, quia ut in verbis visuri sumus naturam se sequentium induit.

CAPUT NONUM.

*De pronomine quo fit interrogatio, quo ve
ad relativum substantiae respondetur.*

HOc pronomen est كِم vel كِم, quod de absoluto usu, vix, aut nullomodo ad affixa transire potest, & regulariter declinatur.

S. N. كِم vel كِم G. كِمَتِي vel كِمَتِي D. كِمَه vel كِمَه

A. كِمِي vel كِمِي P. N. كِمَلَر vel كِمَلَر &c. regulatè v. g. سِرْ كِمَلَر

سِرْ وَ كِمَتَن قِجَارِسْ وَ كِنَاهَكَزَنْدَر *Vos qui estis? a quo fugitis?*

& peccatum vestrum quod aut quale est? de mir. mund. Hujus

(PARS I.)

D d d

lo.

Adnotatio.

Advertendum est, accusativum horum pronominum relati-
vorum *كَيْم* vel *كَمْ* non exiguis æquivocationibus subjectum esse,
nam aliquando est ipse Nominativus cum affixo tertiæ personæ,
unde ni in oratione adsit verbum accusativum petens, cense-
ndum est, esse nominativum cum affixo, ut :

بُونَلَرْتِي كَيْمِي : *Quidam eorum supra*

latus suum, quidam eorum supra dorsum suum jacuerunt. de mir.

münd. *كَيْم* assumit affixū *ي* tertiæ personæ, propter præcedentem

genitivum. Item *آتْلَدُوغْنِي خَلْقَه بِيَان آيْلَدِي يَارْدِيلَر*

قَرْيَنَه بِر طَايَغَه تَابِع اُولَدِي كَيْمِي اَبُو حَنِيفَه وَكَيْمِي شَافِعِيَه

Illud quod intellexit, كَيْمِي مَالِكَه وَكَيْمِي آخِدَه تَابِع اُولَدِيلَر

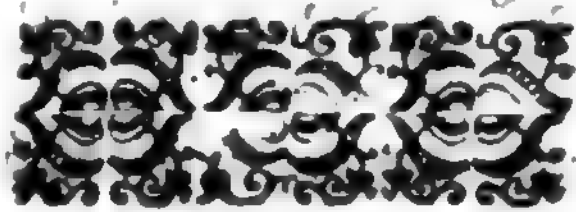
populo explicuit, scripserunt, cuicumq, seu potius unicuiq, quidam

populus ad hasit, qui eorum Ebu Hanisao, qui eorum Schafiro, qui eo-

rum Ahmedis adhaferunt : كَيْمِي navis. De int. ment. Ipsa Lati-

na translatio, quid virium كَيْم cum affixo ي tertiæ personæ ha-

beat, sufficienter demonstrat.

CAPUT DECIMUM.

De translatione pronominum Compositorum Latinorum ad Turcismum.

NE studioso dubitandi ratio in pronominis absoluti usu superfit, qualiter pronominibus compositis Latinis, pronomina turcica sint opponenda, hoc loco examinare lubet.

Aliquis, aliqualis, quidam بَر بَر كِسْمَتَه بَر كِسْمَتَه & subinde بَر مُغْتَدَار بَر مُغْتَدَار v. g. بَر مُغْتَدَار بَر مُغْتَدَار *si aliquis vel quidam Musulmanus fornicatus fuerit.* Can. Ottom. Item ibid. بَر كِسْمَتَه بَر كِسْمَتَه *Is qui in aliquo gradu seu in aliqua dignitate est.*

Item. ibid. بَر كِسْمَتَه بَر كِسْمَتَه *Si alicujus subditus esset.* Item

ibid. بَر كِسْمَتَه بَر كِسْمَتَه *Ob causam aliquorum scilicet*

quorundam testamentorum بَر كِسْمَتَه بَر كِسْمَتَه *Aliquis est apud*

illum. بَر كِسْمَتَه بَر كِسْمَتَه *Si aliquis veniret*

talis cujusdam librum desideravi. Chur. cf. بَر كِسْمَتَه بَر كِسْمَتَه

In munimine existentibus, aliquo tempore adhuc, sine afflictionis perpeffione ab obsidione, vires fore. Gem. Hist.

Ali-

Aliqualis dictio ab aliquis promanans, per hoc ipsum *بِرْمَقْدَار* enuntiari solet, ut *بِرْمَقْدَار قَرَق ایتدی* *aliqualem differentiam fecit.* de mir. mund. De hoc termino *مَقْدَار* in postpositionibus dicetur.

Aliquid *شی* *res* *تَسَنَه* *aliquid* quibus & *بِر* addi, dicique potest *اول کورلند وئی کوزل شی* v. g. *بِر تَسَنَه* vel *بِر شی* vel *اول کورلند وئی ایشیدلند وئی کوزل تَسَنَه* *pulchrum aliquid non visum non auditum.* de mir. mund.

Ecquis, ecqua, ecquod. *کیندز* vel *کندر* *Ecquisnam* *کیندز اول* *ecquanam ecquodnam* vel *ecquidnam* &c.

Nequis, nequa, nequod, quasi diceret *ne aliquis & ne aliqua & ne aliquid:* est *quis* vel *quid* cum verbo negativo, vel *nemo, quod* vide Tract. 2. Cap. 8. *کَسَه دیتسون* *Nequis* dicat.

Quicquam vel *quidquam* *بِر شی اولسه* ut *بِر شی* *si quicquam* vel *si quidquam* esset adhuc.

Quicumq, quiscunq, quaecunq, quodcunq, qualiscunq, quaecunq, *هرکینه* *مراجعت ایدرلر:* *هرکیم* *Ad quemcunq, rediderint.* Can. Ottom.

کوَن طَوَاف ایدرتَر quovis vel quavis die circuitionem faciunt.
Col. Illam.

Siquis, siqua, siquod vel *siquid* id est: *Si aliquis, &c.*
si aliquid, &c. سَوِیْلَسَ دِرْ کِمَسَ سِیْکِ *siquis diceret, &c.*

Unusquisq, unaquaq, unumquodq vel *unum-*
quidq idem est ac *quilibet*. v. g. بُو بَر اِیْکِ کُو فُلُوجْکِ
عِزْمَزْدَه هَر نَفْسِزِی کِه هَر یَرِی لَیْجَه آغَر قِیْمَتْلُو جَوَاهِرْدَه
دَکَر دُر ضَایِع اِیْتِمِیُوز *Ne hac unâ aut alterâ dieculâ vita no-*
stra, anhelitum nostrum (cujus unusquisq, multas pretiosas gem-
mas valet) deperdamus. De int. ment.

CAPUT UNDECIMUM.

Pronominum concursus pro usu absoluto.

Conkursus pronominum, sensûs ratione exigente, obtingere
solet, quia pronomen unum hanc, alterum illam perso-
nam vel rem connotat, in eodem orationis membro; vel quia
contingit, ut in eodem orationis membro, pronomen unum
ut subjectum, & alterum se ut prædicatum habeat, aut ut al-
terum se nominis locò exhibeat, res exemplis declaratur: وَجُودِنَه

آنْکِ سَن بَاعِتْ اُولُیْش اُولَاسِن *Tu illius existentia causa fueris.*
de int. ment. آنْکِ refertur ad rei existentiam & سَن ad perso-

nam

nam, quæ talis existentiae causa est. Item ibid. هَمْ دَرْدَنَكَة دَرْمَان

آتَلْدِيُوبْ وَ آني كِه سَنَ آتَكِيچُون سَنَ وَ آتَكَا قَدَرِي قَرَامُوش

إِيْدَه سِنَ Cum ad omnes afflictiones tuas, remedium cognoscas, &

illius, propter quam tu es, & eius quantitatis oblivisceris. Item ibid.

يَا رَانْدِي سَنِي آتَا خَدَمْتَا يَتَكِيچُون يَارَانْدِي

Te sibi serviendi causa creavit. Quisquæ hæc exempla examinando, visurus est, quod-

libet pronomen ad personam seu rem aliam cannotandam re-

ferri. Ea autem quæ se ut subjectum & prædicatum habent

taliter esse solent: اَوَّلْ كِم تَكْرِي دِلْدُو كِي ايشْدَن طَشْرَه

Ille, qui extra, vel præter id, quod DEUS

expetit, nullum negotium operatur, de int. ment. Videtur quod

Ille se habeat ut subjectum, & qui ut prædicatum &c. Item بُو

مَتَر شُول كِييِنَك حَالِنَه بَشَرَر كِه كُوْتَلْنْدَه غِرُو غِيش وَ

Hoc exemplum illius cuiusdam statui simile est,

qui in animo odium, similitatem & inimicitiam fovet. Hic pari-

ter cognoscitur quod Illius, ut subjectum, & cuiusdam ut

prædicatum se habeat. Dum se nominis locò exhibent, ita se

habent اَوَّلْ نَسْنَه كِم بِيَزَم اِيچُون وَ جَوْدَه كَتُورْلِيش

quid, quod propter nos productum est. de int. ment. Nominis lo-

cò quid stare videtur. Item اِيْمَان نَه نَسْنَه مُغِيْدَن

Fides est quid, quod utile est. Col. Islam. locò nominis quid, stare videtur.

Circa

Circa كُنْدُ observandum est primò, quod subinde repetitum ad orationem concurrat, sic v. g. طَاغَرْتَهُ كُنْدُو كُنْدُوْدَنْ بِتَيْشِشِ
 كُنْدُو كُنْدُو كُنْدُوْدَنْ hoc apud Latinos pro *ex se ipso* vel *per se ipsum* vel *sponte sua* capi potest, interpretatio hujus exempli ergo est: *In sylvis sponte sua, vel ex se ipso vel per se ipsum exortum castanetum.* Can. Ottom. Jungitur subinde cum اَوْزُ
 كُنْدُو اَوْزُ اَيْلَهُ كِتَابِ شَرِيْفِي كُوْنْدَرْمِشِ *ille, ipse, v. g. illum ipsum, nobilem suum librum misit.* de int. ment.

Subinde, concursus pronominum absolutorum, ad unam eandemque personam vel rem (affixorum ad instar) pertinere videtur, sed id, ab eo quod sequitur, arguendum esse edocemur, v. g. سَنَكِي شَوْلُ كُنْدِي دَفْسِ اِيْچُونُ صَقْلَادُوْغُكِي
 سَالْدَرُ طَاغَرْتَهُ كُوْرَه طَانْدُوْمِيْدَرُ *Sunt illa pro te ipso conservate opes vel sunt opes quas pro te ipso conservasti cum respectu ad saporem, sapidane sunt?* Col. Islam. Si plura hîc observanda essent praxis id exhibebit.

PARS SECUNDA

De pronomine affixo.

PRONOMINUM affixorum species, tot sunt quot in pronomi-
 nibus absolutis, eadem in omnibus, sed sensu distinguibi-
 les, de quibus nunc agemus.

Ecc

CA-

❧❧❧❧) 402 (❧❧❧❧
CAPUT PRIMUM.

De affixis ut sic.

Affixum tam nominū quàm verborum &c. sic definitio aut describo.

Affixum est certa litera vel syllaba generi non alligata, eadem per omnium pronominum species, juxta legem sive regulam, omnibus orationis partibus plus vel minus cum respectu ad singularitatē vel pluralitatem, non termini cui adjicitur, sed personae aut rei ad quas refertur, se communicans, in nomine post casus rectos absoluta, post obliquos terminationem casus post se habens. Literæ aut syllabæ affixorum sunt hæ:

post literas اوهي simpliciter adjectum, ut:

بابا pater بابام pater meus, post consonantes alias, posito dsamma

supra ultimam consonantem, ut: مران voluntas مرانم voluntas mea, deservit primæ personæ singularis numeri, & in possessivis est meus, mea, meum, كى cum sono ng. post literas اوهي

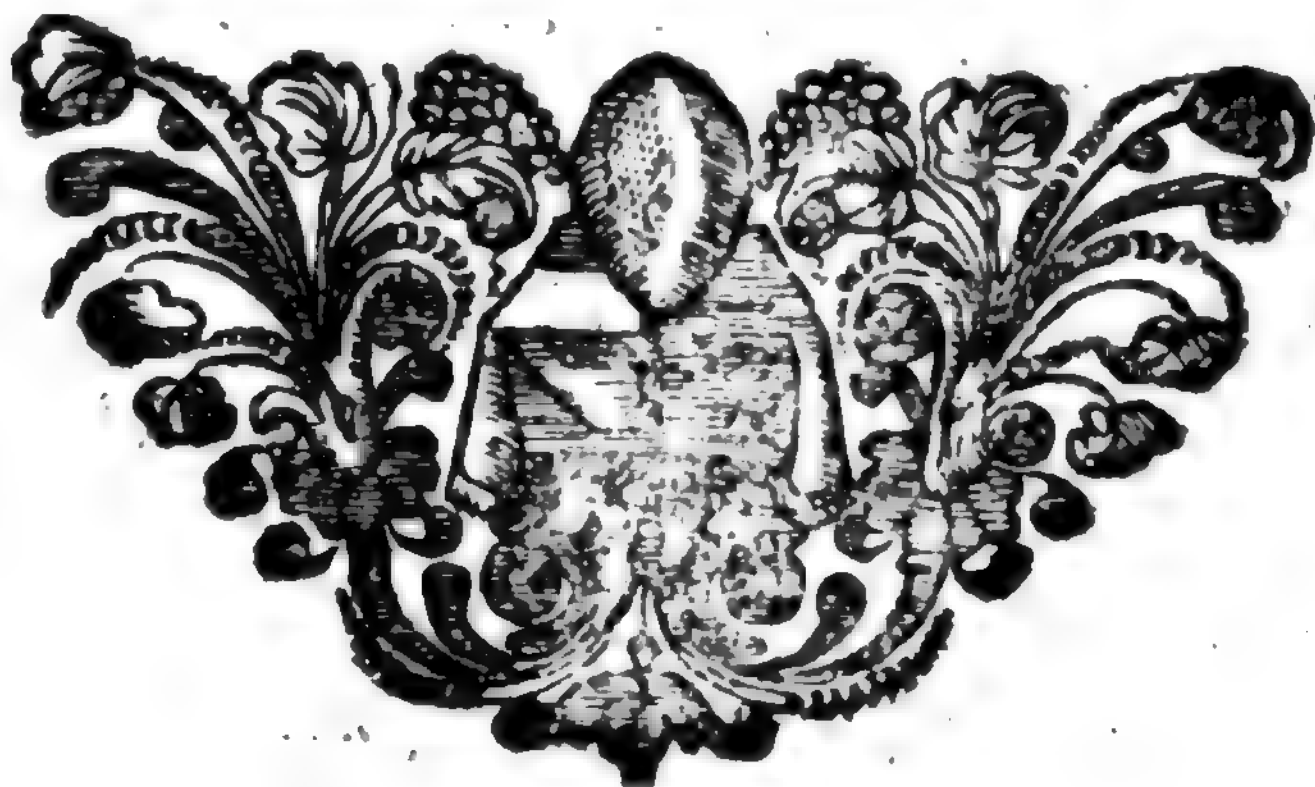
simpliciter adjectum, ut: بابا pater باباكي babang, pater tuus,

post consonantes posito dsamma, supra ultimam consonantem,

ut: مران voluntas tua deservit secundæ personæ singularis numeri, & in possessivis est tuus, tua, tuum, مز post literas

اوهي

اوهي simpliciter adjectum, ut: *بَابَاْمَرْ* *pater noster*, post consonantes, posito damma supra ultimam consonantem, ut: *مَرَادْمَرْ* *voluntas nostra*, deservit primæ personæ seu primis personis pluralis *nos*, & in possessivis *noster*, *nostra*, *nostrum*, كَرْ cum sonoro. post literas ا و ه ي simpliciter adjectum, ut: *بَابَاَكَرْ* *pater vester* post consonantes, posito damma supra ultimam consonantem, ut: *مَرَادَكَرْ* *voluntas vestra* deservit secundæ sive secundis personis pluralis *vos*, & in possessivis *vester*, *vestra*, *vestrum*, مَرَادِي & مَرَادِي post consonantes literas اوهي terminantes اوهي *voluntas ejus* *بَابَاَسِي* *pater ejus*. Sed quia absque inflexione nominis cum affixo, ea quæ sequuntur, non tam clarè intelligerentur Tabulam juxta omnia exempla affixorum, præponendam esse censui.

CAPUT SECUNDUM.

*De iis, quæ ad arabismi imitationem
in affixis turcicis contingunt.*

Substantivis illis arabicis, quæ in arabica mea Grammatica
Tract. 4. *De affixis, & eorundem vi demonstrativè signifi-*
candi. pag. 534. ad rubricam: *Quo pacto hæc affixa induant vim*
nominativorum demonstrativorum. Utuntur turcæ Arabum more,
postpositionis sive *ذات* sive *أيد* aut alterius alicujus adjectione,
cum vi Nominativi primitivi vel demonstrativi pronominis, &
sunt: *ذات* essentia *عين* oculus, fons, origo & essentia *انفس* ani-
ma & turcis etiam persona *وجود* existentia, ut: *قَحْرُ ايدِ مَيُوب*
Se continere non potuit, in persona exiit. Gem.
Hist. Nec quicquam immutaretur, etsi *گندو* adderetur. *گندو*
in حَتِ دَاتِنْدَه de mir. mund. *prater se ipsum.* de mir. mund. *in*
substantia termino ايدى *In substan-*
tia termino valde crudelis fuit, id est: deniq; valde crudelis fuit.
de mir. mund. *huic rei ipse-*
met in persona attendit. Chur. Eff. item *بنم دولتنلو سلطانم عيني*
Ali felix Sultane, illud
ipsum verbum, quod imperatum est, ad pulverem pedum vestra-
rum

(406)
CAPUT TERTIUM.

Genitivi primitivorum *mei tui sui nostri
vestri* in affixis.

Latinis, per casum horum Genitivorum pronominum primitivorum, loquendi modus, & phrasis est elegantissima; quibusdam in circumstantiis, & Turcæ per sua affixa quid simile habere videntur. Directionis locò sint nobis regulæ Alvari, & facilè in rei similitudinem & dissimilitudinem pervenimus, syntaxis Alvari, sic se habet.

Genitivi mei, tui, sui, nostri, vestri, verba, participia, & nomina adjectiva, quæ patrium casum postulant, genitivis mei, tui, sui, nostri, vestri gaudent. Hæc, latinam phrasem respiciunt, nec quicquam similitudinis est in Turcismo, cum res à regimine verbi sit dependens, nam & in Turcismo casus se suo verbo accommodare debet. Alia regula est: *Substantiva, quibus ambigua est significatio, ut charitas, amor, memoria, desiderium, cura, itemq; cetera, si possessionem actionemq; significant, possessivis adhaerescunt, ut: amor meus, desiderium meum, quo amo, desideroq;.* Hæ regulæ, apud Turcas, se per participia turcica in *دو* vel *دو* terminantia, resolvunt, qua de re, in syntaxi ibidem. Pars altera hujus regulæ est: *Sin passionem significant, genitivos mei, tui, sui, nostri, vestri flagitant, ut amor mei, desiderium mei, quo amor desideroq;.* Turcæ hanc regulæ partem, per infinitivum passivum nominalcentem, qui abjecto *مى* vel *مى* in *ى* vel *ه* quiescens

in

in fatha terminatur, observare videntur, & affixa personarum, cum declinabilitate, & si opus est, etiam cum postpositionibus, adjiciunt, v. g. *دشندن صغلائنامز مقرر در* *conservatio no-*

stri ab hoste certa est. *دشندن حفظ اولناگز سیزه وعده اولنیشدر.*

Defensio vestri ab hoste, vobis promissa est. Sed, quia modus loquendi passivè, rarioris est usûs, sequitur, quod si modi loquendi latinorum, pro turcismo ad aliam constructionis formam eodem sensu permanente, sint transferendi, & id ipsum per ipsa exempla ab Alvaro adducta probare lubet. v. g. *amor mei, desiderium mei, quo amor desiderorq.* Hanc constructionem taliter sumptam ad turcismum transferre, vel ipsius linguæ ratio id non admittit, ergo eodem permanente sensu, ad phrasem linguæ convenientem est transferenda, & erit: *juxta dispositionem amoris, quo me amant, & desiderij, quo me desiderant.* Hinc optima pro turcismo constructio, per regulas de constructione participiorum in *دوکی* vel *دوق*, ut in syntaxi visuri sumus, emanabit, & erit: *بني سوندکلي واستدکلي تغديرجه* Item: *Dionysium flagrantem desiderio tui ad te misi.* id est: *Dionysium, qui te videre expetit, ad te misi.* Per constructionem, cum participio relativum *qui quæ quod* implicite habente, optime constructur: *سني کورمکه آرزو ایدن ديونيسيوي ستا کوندرميشم* Item: *Aviam tuam scito desiderio tui mortuam esse.* id est: *quod avia tua, ob nimium amorem erga te, sit mortua, scito.* Incidit vis causalis per participium in *دوکی* vel *دوق*, ob particulam conjunctio-

nis quod, & erit: يموي اناکي سني زيانهسي ايله سوندکندن
وفات

وَقَاتْ أَيْلِدُوكِنِي مَعْلُومَتُكَ أُولَا Item: *me impulit tui charitas*, id est: *charitas mea, qua versus te est, me impulit*. Incidit participium, relativum pronomen in se implicitè habens سَتَا أُولَانْ

مَحَبَّتُمْ بِنِي جَذْبُ اِنْدِي Item: *nunc decedens, relinque quaeso, quam jucundissimam memoriam tui*, id est: *tu nunc decedis, quaeso de te jucundissimam memoriam apud nos relinque* سَن شِيدِي

كَيْدَرَسَن لُطْفُ آيْكَ سَنَدَن يَان لَطِيفُ بَرْدَه قَالْسُون Item: *postquam mei cura discesserat*. Juxta phrasem Gentis: *postquam amicus*

cura mea discesserat وَلِي هِمَّتُمْ كَنْدُوكَدَن صُكْرَه Patet ergo, quomodo in hac circumstantia, ad obtinendam gentis phrasem, constructio, salvo sensu, immutanda sit.

Si rem bene perpenderit, penetraturi etiam sumus, quòd in hoc latinorum loquendi modo, causalitatis ratio involvatur, & quòd per consequens, ubi causalitas animadvertitur, particulæ causalitatis concurrere possint, hoc pacto attamen, ut substantivum cum affixo personarum præcedat, ut: جَنَّم رِضَامْ

اِنْجُونْ كُوزُ يَاشِنِي دُوكَنْلَرْ mei complacentiâ lachrymas fundentes. id est: *propter complacentiam mei, seu, ut mihi placeant, lachrymas fundentes*. Col. II. Quod si causalitas talis, per Ablativum absolutum latinorum, enuntiatur, non اِنْجُونْ aut quid æquivalens, sed آيْكَ postpositio locum habere debebit. v. g. يا

يا اَللهُ الْعَالَمِينَ سُنْكَ مُحِبُّنَا قُلُوبُنَا بِرَ نُورِ اَيْلَه
O DEUS
creaturarum! tui amore, corda nostra, lumine imple. de int ment.

Sed & specialis quædā loquendi phrasis, non absimilis, apud hanc gentem plerumq; per terminum arabicum خَاطِرُ omnem animi motū, & expetentiam, significantem, reperitur, cui personarum affixa

& postpositio اِيْجُونْ adjiciuntur. v. g. سُنْكَ & بِنَمْ خَاطِرَمْ اِيْجُونْ

بِنَمْ خَاطِرَمْ اِيْجُونْ & اُنْكَ خَاطِرِي اِيْجُونْ & خَاطِرُكَ اِيْجُونْ

اَنْدَرُكَ خَاطِرِي اِيْجُونْ & سِرْكَ خَاطِرُكَ اِيْجُونْ quod signi-

ficabit, *mei, tui, sui, nostri, vestri, ergo, gratiā, causa, ratione, respectu, intuitu, reverentiā, amore & his similia, v. g. Sultanus Amurathes*

secund', suo supremo veziriolbrahimo dicebat: بِرَ اَهْلِ عِلْمٍ وَصَاحِبِ

حِلْمٍ بِرَ اَهْلِ كَمَالٍ زِيَادَةٍ رِعَايَتِهِ وَاجِبِ قَوْلِهِمْ وَارْتَرِ عِلْمُهُ رِعَايَتِهِ

وَحِلْمُهُ حِمَايَتِهِ وَزَيْرِ اعْظَمِ اَيْتَمَكَا مَرَانِ هَمَايُونْدَرِ خَاطِرِيْزِ اِيْجُونْ

سَنْ سَاحِبِ مَعْقُولِ كُورُوبِ وَزَيْرِ ثَانِي اُولَاسَنْ *Scientiā praditus,*

mansuetus, & perfectionis possessor, cui summa reverentia debetur, mihi servus est, ejus scientiam venerandi, & mansuetudinem colendi causā, mea mens angusta est, cum primum vezirium facere, intuitu nostri, tu etiam consentaneum cognosces, & secundus vezirius eris.

Latini, ipsa Genitivorum pronomina, nonnunquam nominibus actorem significantibus, & subinde aliis adjectivis jun-

gunt, v. g. *Amator sui, victor sui, studiosus sui*, Turcæ, tali in circumstantia, verbis participii præsentis utuntur, quibus terminum *نفس* cum personarum affixis præmittunt, cum re-

flexione ad casum, quem participium regit, ut: *نَفْسِي سَوْنُ*

amator sui *نَفْسِي مُقْبِدٌ* *اولان* *victor sui* *نَفْسِي غَالِبٌ* *اولان* *studiosus sui*, & sic per omnium affixorum cursum, ita & cum

ipso *آني اولدurmakdan* *کندومي ضبط*: procedetur, veluti:

آني اولدurmakdan *کندومي ضبط*: *ab interficiendo illum, me ipsum non possum continere.*

عظمتلو شوکتلو پادشاه حضرتکري کندولریتنه یازوب فرمان

Majestas excelsi & magnanimi Regis, illis ipsis scribendo,

بالذات کندورسي عسکر ايله بيله سنجه اولا *imperavit. ex lit.*

in substantia (id est: in persona) ille ipse simul cum exercitu sit.

ex lit. *آيلدکي اتباع اسير اولمق اختيار آيلدکي* *nos ipsi omnes,*

captivi fieri, elegimus. Gem. Hist. Hoc ipsum *کندو vel*

کندي cum substantivis jungitur, ad pronomina possessiva spectat, qua de re ibidem.

Sed & terminus turcicus *جان* *anima*, huic usui applicabilis est, ut: *جان حقه چالشق* *anima sua favori studere* seu, *suo favori studere.*

CAPUT QUARTUM.

Quomodo hac affixa, cum vi primitive & demonstrative significandi, ad adjectiva accedant? & qualia sint illa adjectiva?

Adjectiva tum arabica, tum persica, tum turcica, quæ affixa assumunt, sunt: *اخر اوبر باقي بر يرقاچ بعضي بونجه*

جمله جميع ليجه هب دوكلي سائر غير قمو قاچ قنغسي

نجه vel كلي Hæc adjectiva videntur pertinere ad regulam syntacticam Alvari *Partitiva genitivo multitudinis gaudent* quæ apud Turcas adminiculo regulæ *Quotiescunq;* turcicæ sive manifestæ, sive occultæ, vel subsistendo in regula Alvari contingunt, ut ex hîc sequentibus exemplis colligetur.

كوپرينك جالب آخرنده قوندي *alter, a, um*, *ad Pontis alteram partem, castra metatus est.* Gem. Hist.

اوبر *alter, a, um* In sermone corrente, est frequentioris usus, in scriptis autem usus ejus vel nullus vel valde rarus, & dici poterit forte v. g. *اوبريسى* rei veritatem praxis edocebit. Verum ex hîc sequente exemplo clarius patet, quomodo adjectivum latinum *alter* per adjectivum numericum turcarum *بر unus* & affixa, enuntietur.

بُو حَالْدَه ايشكن عاقبت ايراقندن بَر يَلْگَن کورندي tictur.

عَجَبَا بُو کَمِي قُتْدَن کَلور اولا بِيو صُورديَلَر بَر بَرِي يَانَنَه

وَارديَلَر بَر بَرِيَه سُوپَلَشْدِيَلَر وَ لَكِن بَر بَرِيَنگي سُوپَرِيَنِي قَهْم

ايدَه مَدِيَلَر Cum in hoc statu essent, tandem à longè velum quoddam visum fuit, prob mirum! unde venerit? aiebant, & interrogabant, unus ad alterum accessit, unus cum altero collocutus est, verum, unus alterius verba non intellexit. de mir. mund.

Hoc autem diligenter observare oportet, quòd latinorum phrasis in subdivisibilis materiae discursu; adminiculo propriorum terminorum, in principio per genitivum singularis aut pluralis pronominis relativi, divisionem incipiat, divisionis partem sequentem autem, per adjectivum *alter*, & ceteras partes, adminiculo numerorum ordinalium, prosequatur. Turcæ, hæc omnia, per solum numerum ordinalem بَر *unus*, cum affixo ter-

تِيَا پَر سَوْن اِيکِي قَوَع دُر بَرِي بَرِي وَ expediunt

بُوسْتَانِي Olea, est duarum specierum, harum una vel quarum una agrestis, & altera hortensis est. de mir. mund. Item:

بُو آتَم اُوغَلَانلَرِيَنگي نَقَسَلَرِي کِم وَاَرَدُر دُرْت مَرْتَبَه اُوَزَرِيَنَه

دُر بَرِيَنَه اَمَارَه اَلشَو دِيَلَر وَ بَرِي لَوَامَه دُر وَ بَرِي مُلْهَمَه

دُر وَ بَرِي مُطْمِئِنَه دُر Ha filiorum hominum concupiscentia, que

Cum in hujus orbis Babyloniam sit ingressus, in ea, aliquot propensionem fecerunt. de illum ment.

Si ex omnibus unus
دَکَر اُولُنور کِه سَنَحُون وَ جَنَحُون Col. Islam. non reperietur.

Commemoratur, quod Jaxartes & Oxus, Nilus & Euphrates, omnes ex fornice
جَمَلَمَزِي حَقَّ تَعَالٰی de mir. mund. viridis chrysolithi emanent.

Nos omnes, per DEI Excelsi beneficentiam
کَرَمِنْدَن اِصْلَاح اَیْلَیْهِ revocet, aut emendet. Col. Islam.

quoniam
زَیْرَا کِه کِتَابُ اَللّٰهِ جَمِيعِی بَرَاوَر دَر جَمِيعِی
liber DEI omnis aequalis est. Col. Islam.

تَصْدِیْق اَیْدَمُوز کِه کُوکَدَن پَیغَمْبَر اَوَز رِیْنَه اَوکَلِی
fidem adhibemus,
حَقَّ دَر اَللّٰهِ کَلَامِیْدَر
quod in libris de calo ad Prophetam descendantibus, omne id verum
fit, & verbum DEI sit. Col. Islam.

جَانَنَار وَ جَابُولَف نَام, alius, a, ud, ceterus, a, um,
Sathmar & Sabole
ایکِی فَاحِیْقِی وَ سَاِیْرِ مُتَعَلِّق اُولَان
nomine, ejusdem duo districtus, & ceteri adherentes, Gem. Hist.

غير *alter, a, um, دَكْلَدَر* واجب *alteri? scientia*
necessaria non est. Col. Mam.

بُو آيتنكي معنسي چوقدُر قوسن بيان ايدرسهوز *omnis e,*
 Hujus versiculi sensus plurimus est, cum omnem, si de-
 clarabimus, sermo longus evadet. de int. ment. Item ibidem: بُو
 جمله مقاماتي ابو اسماعيل انصاري قوسن كتابنده كتورب
 Horum gradus omnes, Ebu Ismael Ansariensis, cum
 omnem seu eos omnes, ad suum librum transtulit, & declaravit.
 Col. Mam.

بُو اوچ صلحتي قنغسینه راضي سر: *quis? qualis? e, ut:*
cui, vel, quali harum trium pacificationum adheretis?

كلي *universus, a, um, omnis e, seu potius, universitas & om-*
neitas (si dicere licet) حَقْدُر
ex parte DEI veniens annuntiatio omnis, vera est, seu omneitas
ejus, vera est.

عسكر قبيسي قلغ اولدي *omnis e, totus, a, um, اولدي* Exer-
citus totus interiit. Hist. Suleim. quasi diceret: Exercitus, ejus
totalitas interiit.

Adnotatio.

Regula syntactica Latinorum: *Superlativa, si multa ejusdem generis comparantur, utendum est superlativo cum Genitivo plurali.* Huic regulæ Turcæ nonnunquam adherent, alit ita, ut videatur positivus gradus superlativi locò stare, si res, cujus excessus significari debet, præcedat in genitivo, tunc positivus sequetur cum affixo tertiæ personæ,

جمله یَر یوزند اولان پادشاهلرکی اولوسی حرمنلوسی. v. g.

و عظمئلوسی *Omnium supra faciem terræ existentium Regum maximus, venerabilissimus & magnificentissimus eorum* tit. videtur autem hic modus alligatus, soli tertiæ personæ affixo convenire: augeri potest interjiciendo inter genitivum & positivum aliquam

intensionis particulam, v. g. قعالرکی غایت خیرلوسی *valde precum valde felicissima.* Col. Ilam. Nos Latini diceremus: *omnium precum felicissima.*

Adnotatio alia,

Supra in pronomibus absolutis dictum est, quòd: اوز cum affixis, stet pro pronomibus Latinis: *Ego ipse, tu ipse, &c.* & id omnino verum est, ut: قن فلان یرہ کیندرکن اوزمی دوندروب *cum ad quendam talem locum pergerem, me demum converti, & ad alium ivi.* Chur. Eff.

Hoc ipsum affixum demonstrativum tertiæ personæ, de vi possessivi tertiæ personæ, & de vi relativi in se continet, ut per hujus materiæ decursum, videri poterit.

CA-

CAPUT QUINTUM.

Numeri Cardinales & Ordinales, hæc affixa sub vi demonstrativa admittunt.

Numeri cardinales & ordinales, ejusdem rationis esse videntur, ut hic præcedentia adjectiva.

اگر دور دیوارتن پریمی *unus, a, um, & alter, a, um* Si ex quatuor muris, unus (unus eorum) non reperietur, saxorum locum precipitem, appellabunt. Col.

ایمان ایکی نوع اوزرینه در پریمی ایمان *Idem. Item ibidem.* fides est sub duabus formis, una ejus, est fides imitationis (quoad apparentiam) una ejus, fides veritatis est. Nos latini diceremus: fides est sub duplici for-

اول مغاره نکی *ma, quarum una est apparens, & altera vera*

قبوسنده ایکی دلوکی وار خلق برندن کیررلر و اول برندن

چقارلر *In porta illius spelunca duo sunt foramina, populus per*

تیمورلنکی *unum ingreditur, & per alterum egreditur. Item :*

اوغوللرندن پریمی *de filiis claudi Timuri unus eorum Latini dice-*

ذکر اولنان احکامندن پریمی *rent : unus filiorum Tamerlanis*

(PARS II.)

Ggg

ترکی

قَرَكِ اَيْلَسَه سِرْدَن بَرِيكُوز قَرْنَدَاشِنَه فَايْدَه اَيْلَمَكِ قَايِر اَيْسَه

Si de vobis unus vestrum, fratri suo utilitatem exhibere potest, faciat. de int. ment. *يُمْ بِرِيْنِهٖ مُتَصِلٌ بِرٍ* unum alteri con-

سِرْ بِرِ بِرِ شُكُوزْ اَرَا سِنْدَه كِي كُتَاهَلَرْ تُوْزْ: *in vice* جِرْ جِرْ اَيْلَه *junctum est*

حَالَالِشْنُونُ *vos inter vos existentia peccata vestra condonetis. Col.*

nam. latini dicerent: *condonetis vobis inter vosmet ipsos commissas*

قَدْ يَغْتَابُ مَوَافِئِي : ut unusquisq; refertur ^{بِرِّ} *peccata.*

خَلْقُكَ أَفْضَلُ مِنْهُ وَأَعْقَلُ مِنْهُ وَهَرِ بِرِسِي بِهَيْبَتِ لَغْنِي مُعْجَزَاتُ

اِنَّبَاتِ اَيْكِيْشْدُرْ Omnis propheta populo sui temporis est pre-
stantissimus & sapientissimus, unusquisq; eorum, prophetiam suam

ایکھسندک آجری برآبر دُر Col. Mam. *miraculis comprobavit.*

utriusq; merces equalis est. Col. Islam, ایکہسی vcl ایکہسی ہیکہ

vel ایکیسنگی پری *quasi duo ejus etiam* ایکیسی دہ vel قہی

اُوجِي دَه & *alternis vicibus* اِيَكِيْدَه بِر *alteruter* اِيَكِيْدَن بِرِي

& سَوِيٌّ Sic de cæteris numeris. Supposito subiecto, numeri

Car-

cardinales pariter affixa sub vi demonstrativa admittunt, veluti:

و بو اُون يَرَامَز صِفَتَنَرُكْ اُولُكِيَسِي نُنْهِيَا سَوْمَكْدَر اِيَكُنْجِيَسِي

تَكْرِيكْ اَيْلَمَكْدَر اَوْجُنْجِيَسِي عَجَبَدَر دُورْدُنْجِيَسِي حَسَدُ دَر

بَشَنْجِيَسِي بُخْلُ دَر اَلْتَنْجِيَسِي اُولُولُفْ سَوْمَكْدَر يَدِنْجِيَسِي

قَاقِيَمَقْدَر سِيَكِرْجِيَسِي رِيَا دَر طَقُوزْجِيَسِي نُنْهِيَا اَوُزُونُ عَمَرُ

Et horum decem attributorum primum est: diligere mundum, secundum: superbire, tertium: presumptio de se, quartum: invidia, quintum: avaritia, sextum: dignitatem amare, septimum: irasci, octavum: hypocrisis, nonum: in mundo longam vitam sperare, decimum: multum loqui. Supponitur, quòd precedat صِفَتَنَرُ attributa, qua de causa, ordinalis numerus affixum assumit, quasi primum eorum, subintelligendo attributorum.

CAPUT SEXTUM.

De Affixo pleonastico.

VOco ideo affixum pleonasticum, quia non est affixum vi sensus necessarium, sed sola Gentis phrase stabilitum, ponitur cum significato demonstrativo in regula turcica: *Quotiescunq; duo nomina substantiva rerum diversarum &c. ad ealum, qui non est Genitivi, ob genitivum regulæ præcedentem & apertum,*

vel occultum, ut: تَشْرِيْنُكَ نِعْمَتِيْ خُورْلِيَّاسْ *DEI beneficium*

vilipendes? de int. ment. تَشْرِيْنُكَ genitivus manifestus, hinc

est, quod نِعْمَتِ *beneficium* quia non est casus Genitivi, & tamen

ad regulam pertinens, affixum assumat. Item ibid. قَبْلَهُنْكَ

أَحْوَالِ *de statu kyble* (meridiei locus, quò precan-

do respiciunt.) loquamur, قَبْلَهُنْكَ est genitivus manifestus

status quia non est casus genitivi, sed tamen ad regulam perti-

nens, affixum assumit. Cum Genitivo occulto: يَا مُحَمَّدِ اِنْسْ

اِيْلَهْ جِيْنْ بُلُوْكِيْ بِرْ يَرَهْ اَجْمَعْ اُولَسَدَلَرْ *O Muhammed si hominum*

& *spirituum demoniorum cohortes, ad unum locum congregarentur* de int.

ment. جِيْنْ & اِنْسْ *hominum & spirituum demoniorum* genitivi occulti

بُلُوْكِيْ *cohors seu cohortes* substantivum, quod non est Genitivi

casus, affixum Obtinet. Item ibid: اِيْلَهْ مِيْخَلَارْ

اِيْكِيْ اَلْاَرِيْ اُولْ كَرِيْ يَهْ مِيْخَلَايُوْبْ قَالْدُوْرُوْبْ اَرْقَهْ سِيْنِيْ

ad illam crucem appenderunt, duas ma-

nus ejus & pedes ad eam crucem clavis affixerunt, & elevârunt, dor-

dorsum ejus ad partem orientis dederunt. (verterunt) **شَرْقُ** *oriens*
genitivus occultus **جَانِبُ** *pars substantivum*, quod non est in
genitivo, affixum assumit.

Contingit attamen, ut hic dictum affixum de pleonastica
 ad realem qualitatem transeat, cum sensus, eo, ut genitivo de-
 monstrativi utitur, v.g. **أَوَّلُ كَيْسِهِ كَيْ تَقَرُّبِهِ مُقَرَّبُ سُلْطَانُ**

أَوَّلُهُ مُحْصُونٌ جِهَانِيَانُ أَوَّلُهُ وَ مَلِكُكَ دُوسْتِي وَ دُشْمَنِي أَثَا
عَدَاوَتِ قَلَهُ وَ دُوسْتَلَرِي أَنْكَ جَاهُ وَ مَنَزِلِيْمَتِهِ حَسَدُ قَلَهُ

دُشْمَنَلَرِي مَصَالِحِ مَلِكْتَدَه أَنْكَ تَدْبِيرِ وَ مَنَاصِحْتَدَن بِيحْضُورِ

أَوَّلُهُ *Ille quidam, qui ob accessum, Regi proximus erit, mundi incolis in-*
visus erit, & Regis ipsius amici & inimici, eum odio prosequuntur, illius
amici, ejusdem gradui & dignitati invidebunt, illius inimici, ob illius di-

spositionē & consilia in negotiis regni, inquieti erunt. Hum. nam. **مَلِكُكَ**

دُوسْتِي وَ دُشْمَنِي videtur, quod affixa sequentia, ad pronomi-
 nis demonstrativi vim trahi possint.

In manuscriptis vocalizatis **ي** pleonasticum nonnunquam per
kefram exprimitur, ut : **مَسَوَاتُكَ وَقْتِ آغْزَدَه صَوَايَكُنْ دُر :** *Den-*
tisfricij tempus est, cum aqua in ore est. Col. III. In manuscriptis
 non vocalizatis id ipsum non observabitur, sed si quid simile con-
 tingeret, hac observatione duce res penetraretur.

CAPUT SEPTIMUM.

De affixis Possessivè significantibus.

DUO sunt hoc loco supponenda, ea scilicet, quæ supra Tract. 2. Cap. 13. de substantivis à verbis promanantibus 2. *substantivum aliud* & Cap. 30. de affixorum ad declinabilitatem concursu, & demum de ipsa Tabella declinationis cum affixis, in hujus Tractatûs partis secundæ Cap. 1. dixi, quibus suppositis, parùm superest, quod dicam. Stabilito ergo veraci supposito, quòd affixa possessivè significantia, nominibus substantivè aut adjectivè sumptis, juxta producta documenta in hîc citatis locis, adjiciantur, illisque modis juxta suas terminationes, ut in hîc citata Tabella declinentur. Advertendum est, quòd pronomina illa possessiva, de quibus Cap. 4. prioris hu-

jus Tractatûs dictum est, scilicet *بَنَّمَ سَنَّتِي أَنَّتِي بَنَّمَ سَرَّتِي*

Substantivo affixum assumenti sæpe præponantur, nec per hoc quicquam, voci habenti affixum, additur aut demitur.

v. g. *سَنَّتِي بَابَاتِي بَنَّمَ مَرَادِي* voluntas mea pater meus *بَنَّمَ بَابَام*

Patet tuus *أَنَّتِي بَابَاسِي* voluntas tua *مَرَادِي سَنَّتِي*

Pater noster *بَنَّمَ بَابَامَر* voluntas ejus *أَنَّتِي مَرَادِي*

voluntas nostra *مَرَادِي سَرَّتِي* *Patet vester* *بَابَاكَر*

illorum *أَنَّتِي مَرَادِي* *illorum Patres* *أَنَّتِي بَابَاكَرِي*

voluntates.

CAPUT OCTAVUM.

Expressio relativi per affixa.

PRO statuendo recto seu nominativo affixi relativè significantis, nobis deservient regulæ è syntaxi Alvari, quæ sic se habent: *Participia genitivo multitudinis gaudent.* & paulò post sequitur: *Itemq; numeralia*, cum qua concurrit alia regula: *Nomina numeralia, partitiva &c. genitivos nostrum, vestrum exigunt*, mihi, hoc in loco, *numeralia* reservo, quæ pro hujus pronominis relativi casu recto statuo, quia in turcismo, similia, per affixum non obliquum casum am-

plectens, exprimuntur. v. g. كَفَّارَتِي لَغَلَرِيْنِه وَ طُوبُ وَ تَغْنِيْكِيْنِه

بَغْيَايِلْمُ شَهِيْدُ اَوْلَاَنْلَرِيْمِزْ جَنَّتْ مَاوَايِهْ كِتْسُونُ صَاغْ اَوْلَاَنْلَرِيْمِزْ

Ad infidelium لُطْفِ حَقِيْقَه قَنْدِيَه قَلْعَه سِنْكِي قَتْحِيْنُ كُورْسُونُ

cuniculos, tormenta, & sclopos nè respiciamus, nos qui (qui nostrum) martyres, ad Paradisi delicias transeant, nos qui (qui nostrum) incolumes, per DEI favorem, Cretæ (Candia) expugnationem videant. Gem. Hist.

De Affixo Genitivi.

Casus relativi in memoriam reducentis, genitivus nempe *cujus* modo duplici reperitur, vel per regulam *Quotiescunq;* vel per affixa tertiæ personæ pronominis demonstrativi. Per regulam

Quotiescunq; fit, si pronominis relativi absoluti nominativus *rei*, quæ ad quid, quod præcedit, refertur, præfigatur, & rei, quæ

quæ ad illud præcedens quid refertur, affixum tertiz personæ

adjiciatur, quod exemplis clariùs intelligetur : بِر طَائِفَةٍ نَخِي

Sunt وَأَرْثَرُ كِه بَدَنَلَرِي قَيْلُكُو دَكَلْدَر وَ لَكِنْ كُوزَلَرِي قَزَلْدَر

etiam Populi quidam, quorum corpora pilosa non sunt, oculi eorum

attamen rubri sunt. de mir. mund. Res præcedens est : طَائِفَةٍ

populus sive populi, id quod, ad præcedens refertur, est : بَدَنَلَرِي cor-

pora, videtur ergo, quomodo nominativus كِه, rei, quæ ad præ-

cedens refertur, præponatur, & eidem rei, quæ ad præcedens

refertur, affixum postponatur, quod كِه ad affixum sic collo-

catum, latinorum Genitivum *cujus*, à vi demonstrativa, semo-

tum, nobis repræsentat, Item : بُو قُرْآنِ عَظِيمِ كِه حِفْظُ أَوْلَنَمَاسِي

Hic magnus Coranus, *cujus con-*
servatio promissa est, permanet juxta voluntatem DEL. de int. ment.

Par ratio & in hoc exemplo, قُرْآنُ Coranus, est id quod præce-

dit, & حِفْظُ أَوْلَنَمَاسِي conservatio, est id quod refertur, cui كِه

præponitur, & affixum سِي adjicitur, & hoc modò genitivus

pronominum relativorum, strictè, & absque commixtione cum demonstrativo, observatur.

*De affixo indifferente ad Genitivum**pronominis demonstrativi vel
relativi.*

Ipsa Latinitas nos edocet, quòd subinde ipsius orationis Latinae sensus salvus & integer maneat, siue is per genitivum pronominis demonstrativi, siue per genitivum pronominis relativi exhibeatur, par ratio & in turcica oratione, hac solùm cum differentia, quòd apud latinos alius sit terminus Genitivi demonstrativi, alius sit terminus genitivi relativi, quod apud Turcas non est, quoad affixa, cum affixorum termini, per omnia pronomina iidem permaneant, & eorum qualitas à sensu sit pe-

senda, quod exemplis exhibere lubet. پَسْ اَنْدَرْدَن پَرِينَكِي

يُوزِينِي أَجْدَم كُورْدَم - يُوزَلَرِي ذُورْلُو لَوْنَلَرِي صَافِي اِيْدِي

Itaq; eorum unius faciem detexi, vidi, cujus facies lucida, cujus color purus erat, vel ejus facies lucida, color purus erat. Videtur hic, quomodo unus modus loquendi Turcarum ad duos modos loquendi latinorum se extendat. Sensu dirigente at-

tamen, hic loquendi modus, ad certam pronominis speciem restringitur, v. g. بُوْتَا قَلَمْ صُوقْمَغَه كِمْسَه قَايِرْ دَكْلُدُرْ حَقَّ

يُونُكِي صَقْلَامَهْسِنْ وَعْدَه اَيْلَمِشْدُرْ Nemo potest ingerere

calamum, DEUS excelsus ejus conservationem promisit. de int. ment. Hic enim magis convenit dicere: ejus quàm cujus. Item æquivocos terminos observare debemus, nè à vera sensus cognitione abstrahamur. exemp. gratia

يِرْ اُولُو بِيْغَمَرْ كُوْنْدَرْدِي كِه خَاتَمْ

اَلْنَبِيْن دُرْ كِه سَوْكُوسَنَه بُو وَارَلِفْ وَجُوْدَه كَلِمِشْدُرْ quod prius-

(PARS II.)

Hhh

quam

quam interpretemur, supponendum est, quòd terminus كے ad hunc locum non pronominaliter, & ut pars constituens genitivum relativi *cujus* concurrat, quia immediatè sequens اُنكى illi vim talem negat. Istud كے ergo, vel ut causalis, vel ut pleonastica particula, capiendum est, quo supposito, ejus interpretatio crit: *Magnum quendam Prophetam misit, qui coronis est Prophetarum nam ob ejus amorem ejus amore, omne hoc, quod existit, productum est. de int. ment.*

De temperato usu genitivi pronominis

Latinorum cujus extra Interrogationem.

Liberalissimi sunt Latini in usu hujus Genitivi *cujus*, præcipuè verò, ubi de laude aut vituperatione agitur, è contra Turcæ ab usu tam frequenti remotiores, & ad alias phrasces evagantur, ut per hanc subjectam periodum, ex historia Sultani Sulciman

mani clarè exhibetur. وَلَايَتِ رُومِ اِيْلَنَدَه سَرَحَتِ اِسْلَامْ اُولَانْ

يُوسَنَه دِيَارِي كِه آبُ زَوِي اِقْلِيمِ سَبْعَه دُرْ هَوَاسِي حَتِ اِعْتِدَالَدَه

مِهَبَتِ نَسِيمِ مَمَالِ آبِ نَابِي كَمَالِ لَطَافَتَدَه عَيْنِ زَلَالِ خَاكِ پَاكِي

اَنْوَاغِ مَعْدَنَه مَعْدِنِ هَر كُوشَه رَاحَتِ نُوشَه سِي بَهشتِ آسَا

بَاغِ اِيْلَه كُوشِ خَلْقَتِكِ اخْلَاقِي مَرْتَبَه كَمَالَدَه آهَالِي سِنَتِكِ

اهلِ مَنِي

أَهْلِيَّتِي دَرَجَهٗ اِقْتِمَالٍ وَ اَنْضَالِدَهٗ رُوْزِ كَارْتَرِي لَيْلٍ وَ كِهَارِ كُفَّارِ
خَاكِسَارِ اَيْلَهٗ جَنْكَاو غَزَاوَهٗ اَعْدَايِ دِيْنِ قَوِيْمِ اَيْلَهٗ دَايِمَا
اَوْغَرَاشْدَهٗ قَلْعَهٗ لَرِي دِيَارِ اِسْلَامَهٗ مُلَايِشْ حِصَارِ لَرِي قِلَاعِ مُسْلِيْمِيْنَهٗ
Ad regulatam hujus
وَلَايَتِ رُوْمِ اَيْلَنْدَهٗ : periodi interpretationem accedere lubet :

اَوَّلَانِ *in regione Gracia regula Quotiescunq; persica ordinaria*
existens confinium دِيَارِي بُوْسْنَهٗ *Bosnia ditio per regulam Quoties-*
cunq; turcicam cum genitivo occulto رُوِي كِهٖ آَبِ *qua (est) aqua*
faciei allegorica locutio, id est: qua est existimatio اَقْلِيْمِ سَبْعَهٗ دُرِ
septem climatum regula Quotiescunq; persica ordinaria. Laudes
Ditionis Bosniae sic incipit : اِهْوَاْسِي اِعْتِدَالِدَهٗ *ad verbum est:*
aër ejus in temperie juxta latinitatis phrasem: cujus aer est tem-
peratus لَوْسِيْمِ مَهَبِّ *locus spirantis zephyri regula Quotiescunq; per-*
sica ordinaria, latini dicerent: per cujus loca spirant Zephyri شِمَالِ
اِنْسِيْتَا اِيْتَا اِيْتَا اِيْتَا *Insita virtus influentis aliunde aqua in per-*
fectione amanitatis. Regula duplex Quotiescunq; persica ordinaria,
juxta latinitatem: cujus influentis aqua amanitas, est perfectissi-
H h h 2 ma

ma, زَلَالٌ fontes aquae dulcis & limpida, & latinis : *cujus*

fontes sunt aquae dulces & limpida خَاكِي پَاكِي terra purita-
tis regula persica ordinaria Quotiescunq, juxta latinitatem : *cujus*
terra puritas مَعْدِنٌ مَعْدِنٌ ad varias species metallorum

fodina regula Quotiescunq, persica ordinaria قُوشْدِسِي رَاحَتِ قُوشْدِسِي

omnis angulus commoditatis pennus. Initium à regula persica ordi-
naria Quotiescunq, finis per regulam Quotiescunq, Turcarum, è
persicae regulæ fine manans, *cujus* angulus Latini dicerent, &c.

كُلْشَنِ deliciarum locus, horti, paradyso si-
miles regula Quotiescunq, persica ordinaria *cujus* loca deliciarum

horti, paradyso similia. هُوتُ خَلِيقَتُكِ أَخْلَافِي مَرْتَبَهُ كَمَالَدَه

li mores, in gradu perfectionis, concurrit integra regula Quoties-
cunq, Turcarum ad principium, & sequitur integra regula persica

هُوتُ أَهْلِيَسِنَتُكِ أَهْلِيَتِي تَرَجَمَ إِقْبَالُ وَ أَفْضَالَدَه
eius Incolarum ap-
titudo, in gradu bonae sortis & excellentiae par ratio cum hñc im-
mediate præcedente constructione. *Ejus* est locò *cujus* رُوزِ تَارَتَرِي

لَيَزُ وَ تَهَارُ كُفَارِ خَاكِسَارِ اِيَلَه جَنَكِ وَ غَزَاوَه اَعْدَائِي دِيَمِي
Eorum tempora noctu diuq, in pugna & con-
flictu cum infidelibus abiectis, & cum recta fidei hostibus in certamine,

قَلْعَدَتَرِي خِيَارِ اِسْلَامَه Quorum tempora &c. مِلَاصَف

مُلاَصِفُ eorum (quorum) arces, regioni Islamismi contiguae sunt.

حِصَارَلَرِي قِلَاعِ مُسْلِمِينَ اُولَاشِقْ Illorum (quorum) munimina

مُجَاهِدَتَر هَر كَاه صَوَاشَدَه دُورَلَرِ Muslimorum arcibus adhaerentia

Bellatores pro fide omni tempore in dimicationibus subsistunt. Ex iis collige.

Primò, regulam *Quotiescunq;* persicam ordinariam, nullis affixis esse subjectam, sed in ea *cujus* implicitè contineri.

Secundò, Genitivum regulæ turcicæ *Quotiescunq;* affixum sibi expetere, & esse genitivum manifestum.

Tertiò, Affixum tertiæ personæ demonstrativè sumptum, ut est in حِصَارَلَرِي & قَلْعَهَلَرِي & رُوزْكَارَلَرِي هَوَاسِي respicere ad suppositum antecedens, ut: رُوزْكَارَلَرِي ad Bosniam هَوَاسِي:

بُكَغَارِ خَاكِسَارِ ad حِصَارَلَرِي & قَلْعَهَلَرِي & خَلِغَنَكِ ad

Tollitur pariter hic Genitivus latinus *cujus* per modos arabizandi vel persicizandi, dicent v.g. Turcæ arabizando اَرْضُ الشَّامِ

اولِ بَرِ اَقْلِيمِ دُرُكِه عَظِيمِ الْخَيْرَاتِ وَ كَثِيرِ الْبَرَكَاتِ terra Sy-
rie illud quoddam (*cujus*) clima est magnarum felicitatum & multarum benedictionum.

Persicizant, sed plerumque per regulam *Quotiescunq;* Persarum ordinariam. v. g. اَصْفَهَانِ صَحْتِ هَوَا اَيْلَه وَ لَطَافَتِ ثَرَابِ

اَيْلَهُ مَوْصُوفٌ Isphahan aëris salubritate, solis
 amenitate & aquarum dulcedine celebris. de mir. mund. In lati-
 nitatis cursu diceretur: Isphahan, cuius aër salubris, solum ama-
 num, & aquae dulces. Et etiam absolutè dici potest: سَنَ كِهْ

تُو جِهَانِ اَيْلَهُ مَشْهُورٌ tu certamine pro fide celebris, id est: tu cuius

pro fide certamen celebre est سَنَ كِهْ اَرْلُكِي مَذْكُورٌ سَنَ tu,

qui virilitate famosus es. id est: tu cuius virilitas famosa facta est.

Et simili phrasi illa latina v. g. tu cuius doctrina celebris est. per-

solvuntur. قَوْمٌ قَتْنَدَه رَقْمَتِ دَرَجَه وَ شَرْفِ مَنَزِلَتُمْ وَاَرِيْدِي

وَعَقْلُ وَفِكْرُ اَيْلَهُ مَوْصُوفٌ وَ مَعْرُوفٌ وَ رَايٌ وَ تَدْبِيْرُ اَيْلَهُ مَشْهُورٌ

و مَذْكُورٌ اَيْدُمْ coram populo meo, erat mihi celsitudinis gradus, &

honoris sublimitas, ab intellectu & penetrandi virtute descriptus

& cognitus, à prudentia & consilio celebris & commemoratus fui.

Hum. Nam, dicerent latini: Ego ille fui, cuius celsitudinis gra-

duis, & honoris sublimitas apud populum in veneratione erat. &c.

De Affixo Dativi.

Cum Dativus inter eos casus reperitur, qui à verbo regi
 potest, advertendum est, an purè, vel an cum aliquo verbo se
 non regente ad orationem concurrat, si purè, in usu erit pro-
 nomen relativum absolutum in Dativi casu, ut supra, sin cum
 verbo aliquo se non regente, verbum, à quo non regitur, in

participium in دُوْتُ vel دُوْتُكَ vel جَفْتُ vel جَفْتُكَ erit resolyen-
 dum, & illi cujuscunque personæ affixum ad Dativum transiens,
 ad-

addendum erit; rem exemplo claram reddo, sit v. g. sensus 'a-
tinus: *Opes DEI sunt, cui vult, dat.* Nota ergo, *vult* à velle, est
verbum quod non regit Dativum, *dat* autem à dare, est ipssi-
mum illud verbum, quod dativum *cui* regit, verbum ergo re-
gens, manet in esse suo finito, verbum autem non regens, tran-
sit ad participium in *دُو كُ*, *vult* est igitur: *اِسْتَبَكُ* cujus partici-

pium est: *اِسْتَدُو كُ* addatur affixum tertiæ personæ, fiet *اِسْتَدُو كِي*

affixi adminiculo, in dativo erit *اِسْتَدُو كَنَه*, & in hoc ipso Dati-
vo, sub affixi vi, simul cum verbo non recto, seu quod non re-
gitur, est latinus dativus *cui*, critque constructio perfecta *مَلِكِي*

اِسْتَدُو كَنَه *اَللّٰهُ تَعَالٰى* *Opes sunt DEI, cui vult, dat.*

De Affixo indifferente ad genitivum vel Dativum

pronominis demonstrativi, vel ad genitivum vel dativum

pronominis relativi, & de effectu verbi habeo in tali

circumstantia.

LAtini personam vel rem in memoriam reducendam subinde
per verbum *sum* strictè sumptum pronominibus junctum, aut
per *sum* in verbum *habeo* sinè pronomine transire potente, con-
struunt, quos construendi modos, si ad syntaxim turcicam trans-
ferre volumus, ut affixorum adminiculo transferamus oportet. Ver-
bum *sum* latinorū strictè sumptum, voco illud, quod constructioni
ita alligatum est, ut ad verbum *habeo* commodè transferri ne-
queat, non obstante eo, quòd cum alio verbo peraptè con-
strui possit. v. g. *Pagus quidam est, illius vel illi vel cujus vel cui*
nomen est Rakim latina phrasis haud patitur, ut per verbum *ha-*
beo dicatur: *Pagus quidam est, qui nomen habet Rakim.* Quamvis
dici

dici possit: *pagus quidam est qui Rakim appellatur.* Hic varius loquendi modus Latinorum apud Turcas ad affixum tertiæ personæ, quo persona aut res in memoriam reducenda est, transfunditur, dicetur ergo: *بِرْ قَرَبَهُ دُرْ كِه اِسْمِي رَقِمْدَر* videtur

enim quod *اِسْم* nomen affixum tertiæ personæ assumat, quod autem ante *اِسْم* præcedat *كِه*, illud potius pleonastice quam substantialiter adjicitur, cum dentur hujusmodi phrasæ, ubi *كِه* non

reperitur. v. g. *اَوَّلْ يُوْزِي قَرَه كُنَادَكَارْ قَوْلُشْ* *Servus ille tuus peccator, illius, vel illi vel cuius vel cui facies est nigra. id est: peccator ille infelix servus tuus.* de Illum. ment.

Affixum autem indifferens ad Dativum pronominis demonstrativi vel ad Dativum pronominis relativi, per verbum *sum*, & per verbum *habeo* sine pronomine resolubile, vult, ut nomen, quod ad id, quod in memoriam reducitur, refertur, per regulam *Quotiescunq;* turcicam cum genitivo manifesto desumpto ex genitivo pronominis demonstrativi, construatur, ut juxta illam regulam, hoc ipsum nomen tertiæ personæ, affixum assumere

possit, v. g. *اَلْقَرَمْ اَوَّلْ شَهْرْ دُرْ اَنَكْ حِصَارِي مَسَاجِدُو حَمَامَلَرِي* *Kirim urbs magna est, ei vel cui munimen, oratoria, & excelsa balnea sunt, vel Kirim urbs magna, qua munimen, oratoria, diversoria, & excelsa balnea habet.* de mir. mund.

Possunt item Latini, ea, quæ per verbum *habeo* exprimunt, etiam per verbum *sum* & dativum pronominis relativi bene exprimere, & tunc Turcæ, solum eam constructionem, quæ per

VER-

verbum *sum* cum dativo, per conversionem in regulam *Quotiescunq;* turcicam cum genitivo manifesto, constructa est, arripe-

rent, ut exemplis exhibetur: *قَر شَهْرَتِي اِيَكِي اِسِي وَاَر* *qua-*
vis urbs duo nomina habet, vel cuius urbi duo nomina sunt, de

mir. mund. *بِر تَمُورْچِينَتِي بِر كُوپِكِي وَاَر اِيَدِي* *quidam fa-*
ber quendam canem habebat, vel cuidam fabro canis quidam erat

بِر عَوْرَتِي بِر طَاوْغِي وَاَر اِيَدِي *mulier quaedam, quandam galli-*
nam habebat. vel, mulieri cuidam quaedam gallina erat. Fab. Loc.

Quòd dativus casus pronominis relativi *cui* latinorum, si-
militudinem significantium adiectivorum, apud Turcas ad geni-
tivum demonstrativi, per regulam *Quotiescunq;* turcicam cum
genitivo manifesto, ob substantivum, quo Turcae adiectivi locò

utuntur, retrahatur, res est indubia, v. g. *بُونَتِي بِر جَمِيلَه خُوب*

صُورَتِ مَلِكِي سِهَرَتِ قِر قَرْنَدَاشِي وَاَر كِه قَلَتِي بُونَتِي مَتَر و

فَورْمَن *Formosam quandam pulchrae faciei & mo-*
rum angelicorum sororem habet, orbis sphaera, tempori ejus, formam
& similitudinem non fert, de mir. mund. plura in syntaxi.

De affixo Accusativi.

Illic casus pariter cum reflexione ad verbum hoc pronomen
regens, per huc dicta participia in *دُونُ* vel *دُونَكِي* vel *جَقْ* vel

جَتَى additione quorumcunque affixorum exprimi debet, nec hoc in casu, ut hic in præcedente dativi casu, procedendum est, quia hoc in casu, sine reflexione, affixum ad participium verbi regentis accedit, quod exemplo exhibetur, sit v. g. Latina constructio: *liber quem volo*; certum est, quod accusativi casus pronominis relativi *quem*, à verbo *volo* quod Turcis est اِسْتَمَكِي regatur, verbum ergo regens, ponatur ad participium in فَوَكِي ei que personæ primæ affixum adjiciatur; quod est م præcedente damma, & illud affixum, accusativo latinorum *quem* aequivalerit, sic erit اِسْتَمَكِي وَاكُم & consequenter, كِتَابِ اِسْتَمَكِي وَاكُم *liber quem volo*; & sic per omnia affixa.

CAPUT NONUM.

Concursus pronominum per Affixa.

IN pronominibus absolutis, visæ sunt rationes concursus absoluti pronominis ad absoluta pronomina, hoc loco autem, rationes concurrentis affixi ad pronomen investigare oportet, cujus concursus ratio, est restrictio duorum pronominum ad unam eandemque personam vel rem, concurrunt autem: primitiva cum demonstrativis: demonstrativa cum demonstrativis: demonstrativa cum possessivis: possessiva cum relativis: relativa, vel horum locò demonstrativa cum relativis, & de concursu primitivi cum relativo in præcedente capite dictum est.

Pun-

*Punctum Primum.**Concursus primitivi ad demonstrativum.*

Id, quod in latinitate est, hac in parte nobis directionis loco sit oportet, & supponenda est observatio mea in cap. 2. de pronomi-
nibus absolutis, quod nempe كَنْدُ vel كَنْدِي omnium primi-
tivorum, consequenter etiam latinorum *sui* & cæterorum de-
monstrativorum & possessivorum pronominum vim, in se con-
tineat. Hoc supposito كَنْدُ vel كَنْدِي cum in concursu primi-
tivi reperitur, affixa personarum assumit, sequæ declinabilitati
subjicit, ut exhibeo.

Declinatio pronominis كَنْدُ per affixa.

S. N. كَنْدَمُ ego ipse

P. N. كَنْدُومُنْ nos ipsi

G. كَنْدُومُنْكَ mei ipsius

G. كَنْدُومُنْكَ nostrum ipsorum

D. كَنْدُومَنِي mibi ipse

D. كَنْدُومَنِي nobis ipsis

A. كَنْدُومِي me ipsum

A. كَنْدُومِي nos ipsos.

S. N. كَنْدُوكُ tu ipse

P. N. كَنْدُوكُنْ vos ipsi

G. كَنْدُوكُنْكَ tui ipsius

G. كَنْدُوكُنْكَ vestrum ipsorum

D. كَنْدُوكُنِي tibi ipse

D. كَنْدُوكُنِي vobis ipsis

A. كَنْدُوكِي te ipsum

A. كَنْدُوكِي vos ipsos.

یبروگزہ کندوگزدن *me ipsum cōercui* گندومی ضبط ایتدم
 locò vestri, vobis ipsis præstantio-
 rem aliquem, disponatis. Hist. Mahmud. Bassæ.

Terminus arabicus *نفس* *spiritus, anima, persona &c.* teste
 Golio, ejus rationis cujus *کندو* esse videtur, dicitur enim.

S. N. *نفسم* *ego ipse*

P. N. *نفسز*

G. *نفسکتی*

G. *نفسزکتی*

D. *نفسه*

D. *نفسزه*

A. *نفسی*

A. *نفسزی*

S. N. *نفسکتی* *in ipse*

P. N. *نفسکز*

G. *نفسکتی*

G. *نفسکزتی*

D. *نفسکه*

D. *نفسکزه*

A. *نفسکی*

A. *نفسکزی*

oportet, ut nosmet عیباندن و جهلندن *نفسزی* قورتارمق *نمکتی*
ipso a cecitate & ignavia eliberemus. de int. ment. چش امدی

حق

عُذْ عَزَّ وَجَلَّ وَ عَزَّ وَجَلَّ وَ عَزَّ وَجَلَّ *Euge ergo DEUM*

Excelsum & exaltatum time, & tui ipsius miserere. de illum ment.

Terminus tamen iste, in eo à كُنْدُو differt, quòd نَفْس inter
primitivorum & demonstrativorum pronominum sphaeram per-
maneat, & كُنْدُو se etiam ad possessiva extendat, nec نَفْس se

duplicatim capi sinit, ut: كُنْدُو, sed كُنْدُو, precedere debet, ut

هَبَانْ كُنْدُو نَفْسِه. duorum pronominum concursus stabiliatur.

بِالذَاتِ صُكْرَه قَضَا اَيْتَمَكِ تَكْرِي *verumtamen per se ipsum in*
persona determinare oportet. de int. ment.

An latinorum pronomen,

G. sui

D. sibi

A. se.

Per simplex كُنْدُو vel نَفْس, duplicato pronomine, enuntiari
debeat? respondeo, ad hoc pronomen simpliciter enuntiandum
sufficere solum كُنْدُو, dicunt enim: كُنْدُوِيهْ وَ اِصْلَ قِلَانْ طَرِيْقِي

كُنْدُوِيهْ وَ اِصْلَ قِلَانْ طَرِيْقِي *Ad se pervenire facientem viam exhibuit. de int. ment.*

كُنْدُوِيهْ وَ اِصْلَ قِلَانْ طَرِيْقِي *se vincere, se domare & نَفْس pro tali cir-*
cumstantia locum habere non videtur.

lii 3

Hoc

Hoc pronomen, concurrit cum demonstrativo vel per کُنْدُو

vel per نَفْس cum affixis, dicunt enim: قَرِيبُ کُنْدُو سِنْتِکِ یَرِینَه

omni anno sui locò hominem constituit. H. Mahmud. Bassa.

item: حَضَرَتِ اَیُّوْبُ نَبِیِّ عَلَیْهِ السَّلَامُ خُوْنُ کُنْدُو سَمِیْنُ خُدَا یَه

Dignitas Jobi Propheta, supra quem salus, se ipsum

Sibi ipsis solummodo damnum faciunt. de int. ment.

DEO commendavit.

Modus autem regulatus per نَفْس fit, ponendo کُنْدُو ante

یا موسی عزتم حَقِّچُونِ چُونِ اَوَّلِ قَوْلُمِ وِیْرَدُوکُمْ exem. gr. نَفْس

دُنْیَا کُنْدُو نَفْسِنَه وِیْرَمِیُوْبُ بَنُمِ یُوْلُمِ بَنُمِ فَعِیْرَلَرِیْمَه وِیْرَدِی

O Moyses, per honorificentiam equitatis meae, cum meus ille servus, opes quas dedi, non sibi ipsi applicuerit, & ad viam meam, pauperibus meis dedit. de Illum. ment.

An terminus کُنْدُو تَه verus an erroneus, an Dativi simplicis,

an cum affixo sit, praescindo, quòd tamen pro Dativo sibi stet, id exhibet exemplum è libro, Columna Islamismi, dicto, ex-

tractum, quod est: پَسِ اِیْمِدِی کُنْدُو تَه وَاجِبُ اَوَّلَانِ اَحْکَامُ

کُنْدُو تَه: itaq; sibi debita, seu necessaria mandata cognoscens, ut: بَدَنِ

ita

ita & كَنْدِينَه me legisse memini, studiosus sequatur id, quod in usu esse cognoverit. læpe tamen in libris, terminus hic ita scriptus legitur.

كَنْدُوزِي pro كَنْدُوسِي etiam reperitur, cujus accusativus

عَيْسِي قَوْمُنْكَى كَلِيَسَايِي, v. g. كَنْدُوزِي, pro se, stare observavi,

اَوْتُوَكْد كَلْدِي يَرَه دُوشْدِي كَنْدُوزِي تُوَرَه وَ طَيْرَانَه بُولاشْدُرْدِي

Venit ante templum populi JESUS, ad terram se prostravit, seq̃ pulvere & terra infecit. Serapius.

Punctum Secundum.

Concursus demonstrativi cum demonstrativo.

Quoad casum rectum, nullum sanè dubium, quin كَنْدُ cum

affixo tertiae personae سِي in usum veniat, v. g. كَنْدُوسِي مَلْعُون

يَنْدَ أَيُّوْبُ نَبِي قَاتِنَه كَلْدِي *Ille ipse maledictus, demum coram*

Propheta venit. de illū m. quoad casus obliquos autem, observan-

dæ sunt regulæ in præcedente capite secundo hujus partis alle-

Punctum Tertium.

Concursus demonstrativi ad Possessivum.

Hi sunt obvij loquendi modi, è: اَوُلْ بَنِمُ حَبِيْبِمُ *Ille me' amicum*

اَوُلْ

أُولَ قَوْلُهُمْ وَيَرْبُّوكُمْ دُنْيَا كَنْدُو *ille meus servus* أُولَ بَنُّم قَوْلُهُمْ

Ille meus servus, opes, quas illi dedi, sibi non applicuit. de int. ment. Nihil obest, etsi inter duo concurrentia pronomina, hoc in loco aliquid intercedat, v. g. أُولَ قَرَّة يُوْزِي

سَرُوءِ *Servus ille tuus, peccator infelix.* de illum ment.

Punctum Quartum.

Concursus primitivi & Demonstrativi ad Relativum.

Hac in circumstantia participiū, relativum pronomen, involvens in usu esse videtur, cui substantivum cum affixo personæ præmittitur, quia etsi relativum per se sit tertiæ personæ, participium attamen, in quo relativum implicite continetur, ad personas est indifferens, & affixorum adjectione, ad certam personam alligatur, ex quo inferitur, quòd etsi pronomen demonstrativum cum relativo sit concurrens, nihil attamen obsit, quominus participium pronominis demonstrativi simul & relativi, vim in se contineat: *Ille qui statum suum novit, sapiens est.*

Ad primas & secundas personas *أَنَا* & *أَنْتَ* adjici

potest, v. g. *Sum ille, qui statum meum cognosco.*

tu ille, qui statum tuum cognoscis.

In modo neutraliter loquendi neque *أَنَا* neque

أَنْتَ locum habere videtur, talia enim per participium cum

tertiæ personæ affixa expedire videntur. v. g. أَتَيْنِي طُونِي وَ. Equum suum, vestem suam, & cetera illa quæ super eum inventa fuerunt, extraxit, & Pastori dedit. de illum. ment. نَقَصَانِ أُولَانِ تَمَامِ آيَلَه. id quod deficit, supple. قَالَانِ صَغَلَا id, quod residuum est, serva. de mir. mund. هُوَ يَشْتَرِي قَالَانِ تَخِي. Ille, qui se ab his quinque continet, ab illis, quæ residua sunt, se etiam continebit. de int. ment.

Punctum Quintum.

Concursus Possessivi ad Relativum.

In concursu pronominis possessivi ad relativum, communiter, quidam neutralis loquendi modus continetur, & in tali circumstantia, pronomem possessivum, in affixa resolvendum, & pronomini relativo in esse suo permanenti, connectendum est,

ut ex: hinc sequentibus exemplis colligendum est. v. g. قَنَمُ بُو.

In hoc opere, quid meum est? de illum. ment. قَنَمُ بُو.

Item ibid. قَنَمُ بُو مَالِ طَوَارِ هَبْ أَنْكَ تَرِ بِنِ عَارِيَه.

Id quod meum habeo, opes, armenta, omnia illius sunt, ego persona sum commodataria. Item قَنَمُ بُو مَالِ طَوَارِ هَبْ أَنْكَ تَرِ بِنِ عَارِيَه.

Id quod meum habeo, opes, armenta, omnia illius sunt, ego persona sum commodataria. Item قَنَمُ بُو مَالِ طَوَارِ هَبْ أَنْكَ تَرِ بِنِ عَارِيَه.

سُنَّتِي أَوْلَادُنِي وَ مَالَتِي وَ قَلْعَدَه نَتِي وَ اَرِيْسَه سَتَا جَمَلَسِيْن

وَيُرُوْب قَه مَالَتِكَه قَه اَوْلَادَتِكَه ضَرَر اِيْمَرَز
Si munimen expugnave-
rimus & prolem tuam, & facultatem tuam, & quidquid tuum
in munimine est, tibi totum dabimus, nec bonis tuis, nec proli tuæ,

قَه نَتِي وَ اَرِيْسَه اَنْلَرَه
damnum obtinget. Gem. Hist. Item ibid.

وَيُرُوْب يَتَه قِرَال اَقْنَبِيْمَز اِطَاعَتِنْدَه اَوْلُوْرَسَز
quidquid vestrum
habetis, illis dabitur, & demum sub obedientia Domini nostri Regis

بُو تَكْلُو تَسْتَم ضَايِع اُولِيْدِي
tantum quid meum deperdi-

tum est. de int. ment. Videtur ex iis exemplis, quòd is lo-
quendi modus, tantum in نَه & in derivatis ab illo, locum
habeat.

Punctum Sextum.

An sit relativi ad Relativum concursus?

Cum apud Turcas pronomini relativo absoluto affixum con-
junctum videamus, quaestio oritur, an illud affixum etiam pro-
nominis relativi locò capi debeat? Respondeo: sub hac moda-
litate, arbitrarium modum procedendi latinorum latere, qui-
bus in arbitrio est, duo pronomina relativa ad eundem sensum
concurrentia, eodem sensu permanente, pronomen relativum,
quod juxta constructionis ordinem primò locò stare solet, ad
demonstrativum transferre, cum id pronomen relativum, quod
primò locò collocatum est, demonstrativi vim æquè ac rela-
tivi vim habere possit, hoc cognito, dico: Affixum turcicum
relativo pronomini junctum, esse in utentis arbitrio, an eo ut
de-

demonstrativo, vel ut relativo uti velit, & Turcz constructionem, per regulam *Quotiescunq;* turcicam, cum genitivo manifesto, consistente in genitivo demonstrativi, & cadente affixo pleonastico ad sequens relativum, instituunt. v. g. آندۀ اوج کشي

گوردوئي که يانتورلر بوتلرئي کيمي يادي کيمي ارقه لري اوزره
يانتيشلر Ibidem tres personas vidimus, quae jacent, earum vel qua-

rum quaedam supra dorsum jacebant. de mir. mund. Potest id ipsum contingere per implicitam regulam *Quotiescunq;* turcicam, qui Genitivus expressè equidem non est positus, sed è præce-

dentis discursus qualitate arguitur. v. g. آکلادوغني خلقه تهمان

ايلدي يازديلر هر بيرينه ير طايغه تابع اولدي کيمي ابو حنيفه

و کيمي شافعيه و کيمي مالک و کيمي احمده تابع اولديلر

Illud, quod intellexit, populo explicuit, scripserunt, cuicunq; seu potius unicuiq; quidam populus adhaesit, quidam eorum Ebu Hanifao, quidam eorum Schafijo, quidam eorum Achmedi adhaeserunt.

de int. ment. Item حصار اينديلر متجموعن دوتديلر کيمين

اينديلر Circumcinxerunt, congregationem eorum

vel congregatos caperunt, eorum vel quorum quosdam profligarunt, quosdam captivos fecerunt, Serag. Genitivus, qui argui potest,

est ille, qui post دوتديلر exprimi potuisset. v. g. دوتديلر بوتلرئي

کيمين &c. ut in precedente exemplo.

Vitanda his in circumstantiis amphibologia, quia quædam constructiones, hîc præcedentibus, similes esse videntur, ritè autem examinatz, tales esse non comperiuntur, exempli gratia

آسیر أولان یهودیتلر کی کیمینکی بوزنین کیمینکی قولاغین کسیدیلر

Hic duplex regula *Quotiescunq;* turcica cum suis genitivis mani-

festis observanda est, ita ut primi genitivi manifesti یهودیتلر کی

affixum pleonasticum ad pronomen relativum کیم cadat, & il-

lud ipsum pronomen relativum cum affixo, simul genitivi mani-

festi casus evadit, subsequens affixum pleonasticum ad substan-

tiva بوزن *nasus* & قولاق *auris* cadunt, non tamen inferri potest, quòd hoc in loco, sit duorum relativorum concursus, quia, ut consideranti patebit, concurrens affixum ad pronomen relativum se solummodo pleonasticè habet, juxta exigentiam regulæ *Quotiescunque* turcicæ, qua de causa, ejusdem ad latinitatem translatio, per unum, solum pronomen relativum absolutè positum, institui debet, nempe: *captivorum Judæorum quorundam nasum, quorundam aures absciderunt.* Seragius juxta latinitatis phrasem *captivis Judæis quibusdam nasum, quibusdam aures absciderunt.*

Plura adhuc de elegantissimo usu affixorum dicenda sunt, sed materies est, ad tractatum quintum sequentem de postpositionib⁹, & ad syntaxim ad participiorum constructionem pertinentem, de quibus suis in locis, quàm poterimus regulatissimè agemus.

Questio Finalis.

An affixa Arabum in turcismo locum habeant?

Affixa Arabum non ita exclusæ sunt à turcismo, ut eorum usus nullum locum obtineat, sententioso enim modo, quamvis

rarissimè , cursui orationis turcicæ immixta videntur , nec à scribentis , multò minus à loquentis arbitrio dependent , in aliis potius contemplandæ quàm imitandæ , nisi quis è scriptoribus autoritate validis , illud ipsum sententiosum dictum extrahere ,

& ad scripta sua transferre vellet , dicunt , v. g. حَشَاكَ مِنْكَ

absit à te , si placito tuo repugnantia , in mentem vel in animum meum venissent. Hum. nam.

Item ibid. اِيَجْنَدِهْ اَوْلَانْ مِيَاهْ بِنَامِيهَا نَقْصْ بُولْسَهْ كَرَكِي

que intus sunt , intermino suo , defectum inveniunt oportet. Item دُنْيَا

بيدكُري بَصْرَهْ نَرْ وَ لِيَكِنْ اِي بَغْدَاڢ مِثْلَكَ يُوْقْدَرْ

mundum appellant , Basra est , verùm , ô Babylonia ! similitudo tua

non est. de mir. mund. فُو مَالِكُمْ حَقَّ تَعَالٰى جَلَّ شَانُهُ وَ عَلٰى

وِيْرِيْ ibas divitias vestras , DEUS excelsus , cujus dignitas

magnificata & exaltata est , tibi dedit. de illum. ment. Arabismo

imbutus , rei veritatem comprehendet , & ultimi exempli trans-

latio latina : divitias vestras tibi dedit. clarè demonstrat , divi-

tias vestras esse dictum fortè ex Alcorano extractum , & poni pro

simplici مَالْ divitie.

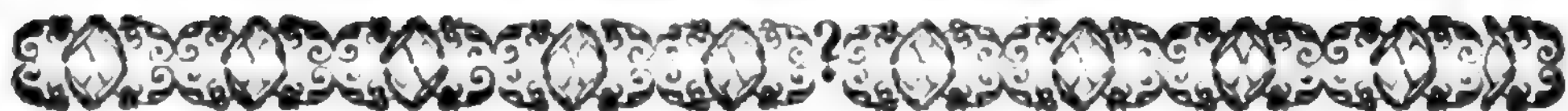

Adnotatio

Observatu dignum est, quòd ij termini, qui apud Latinos, à nominis qualitate procul absunt, apud hanc Gentem sub nominis ratione reperiantur, & insuper, non secus ac alia nomina personarum, affixa assumant: in exemplo: apud nos Latinos, pars illa orationis, quæ præpositio aut adverbium est, nihil habet cum illa parte orationis quæ nomen est, commune, nec declinatur, consequenter nec casus nec numeros cognoscit, secus apud hanc Gentem, quia eorum postpositiones, vel se nomini ita jungunt, ut cum nomine & affixo simul junctæ declinentur, ut: *ivi ad ejus domum*, hi tres termini Latinorum *ad ejus domum* cum nomine in unum terminum cum declinabilitate simul coalescere debent, & fiet *أَوَيْنَه وَارْدُم* id est: *أَوَيْنَه* vel ipsa postpositio totaliter in nomen conversa reperitur, v. g. *inter* si dicerent Latini, *meritum nostrum ex æquitate ponderabit*, id quod *inter me & te est*, *dirimet*, Gens hæc pro *inter* accipit *آر* quod est *medium* & latina constructio sic formari debebit ut bene ad turcismum cadat *meritum nostrum, rectum faciet* (æquitati subjiciet) & *medium nostrum dirimet*. *حَقُّنِي حَقَّ اِيْدُوْبْ آرَامَزِي فَصْرَ اِيْدُر* sic nonnunquam & in adverbiiis (præcipuè in adverbiiis loci inter postpositiones hac de causa collocatis) quibus de rebus suis in locis.

TRA-

TRACTATUS QUARTUS.

DE VERBIS.

Verbi definitio à Latinis petenda est. Genera verborum sunt tria (communia latinorum activi, & deponentia itidem latinorum neutri locò sumenda sunt) activa passiva, & neutra. Ex his oriuntur structurae. Subdividuntur demum verba, in regularia, & anomala, in personalia & impersonalia.

Infinitivorum terminationes sunt in *مَقْ* vel *مَكِي* ut *أَوْقَوْمَقْ*

legere *بَقْبَقْ* *aspicere* *سَوْمَكِي* *amare* *اَسْتَمَكِي* *velle, petere* &c.

Si quantitatem modorum & temporum observaverimus, eos, quoad tempora, Arabibus & Persis, quin imo & ipsis Latinis plus habere experiemur.

Tractatum hunc in tres partes dividere placuit, in parte prima de vi verbi substantivi, in secunda de verbis simplicibus juxta omnia genera & qualitates, & de infinitivorum, gerundiorum, supinorum & participiorum Latinorum ad turcismum translatione, & de phrasibus inde promanantibus, & examen dictionis, verbalis in *بْ* terminantis, & alia adjuncta, & de eorundem structuris. In tertia, de verbis compositis, & eorum structuris agetur.

PARS PRIMA.

Tractatur de verbo substantivo, & de ejus usu, juxta circumstantiarum diversitatem, qualiterve Latinorum verbum *habere*

bere in se contineat, & qualiter cum eo verbum اُولْتَق regulatum quod est *fieri*, concurrat,

CAPUT PRIMUM.

*De Verbo Substantivo**اُولْتَق Esse.*

Verbum substantivum, in quantum substantivum verbum est, anomalum est in affirmativa & negativa forma, & hoc verbum cum verbo اُولْتَق regulato, quod *fieri* significat, multum affinitatis habet, at suis cum reflexionibus, ut adnotabo: *اُولْتَق esse.*

cum reflexione ad verbum اُولْتَق *fieri*, ita conjugatur.

Conjugatio formæ affirmativæ

Indicativi Præsens.

Sing. *ego sum* & اُولْتَق اِيْنِ اِلِىَ اِيْنِمِ اِلِىَ اِيْنِمِ اِلِىَ اِيْنِمِ

tu es اُولْتَق اِيْنِمِ vel اُولْتَق اِيْنِمِ

ille est اُولْتَق اُولْتَق vel اُولْتَق اُولْتَق

Plur. *nos sumus* اُولْتَق اِيْنِمِ vel اُولْتَق اِيْنِمِ

vos estis اُولْتَق اِيْنِمِ vel اُولْتَق اِيْنِمِ

illi sunt. اُولْتَق اُولْتَق

Videtur subinde contingere posse, ut præsens verbi *اولمق* *fieri* pro hoc præsente stare possit, quod hac authorit. fultus, assero *هو شهرته* *in ea urbe* tot ficius sunt, ut hinc, ad circumjacentes Provincias deferant. de mir. mund. Item ibid. *اولور* *species piscis* est. seu *species quadam piscis datur*. At hic loquendi modus, de vi modulari habere videtur.

In secunda persona pluralis *سكز* illud *شي* cum tribus punctis, per omnium verborum conjugationes, ut ng. pronunciat, quasi *seng-us*.

Nota item, quod prima persona præsens singularis numeri, solo *م*, praeendente *satha* supra praequentis dictionis ultimam literam, enuntiari possit, v. g. *بن مسافرم سن مقيم سن* *Ego sum hospes, tu ille, qui subsistit*, Chur. Eff. Par ratio in prima persona pluralis, ubi *;*, praeendente *kesra*, sub praequentis dictionis ultimam literam collocatur, ut: *ديدار شريفكزه مشتاقز* *nobilitatem visus vestri desideramus*. Tandem persaepe hoc ipsum tempus præsens, in oratione implicite continetur, quodvè praequenti dictioni uno tractu connecti solet, ut: *عاليسن* *piens es* *عارفندر* *nosceus est*.

Præt. Imperfectum, seu potius Perfectum.

Sing. *بن ایدوم & بن ایدم vel بن ایدم eram*

سن ایدم vel سن ایدم eras

اول ایدی vel اول ایدی erat.

Plur. *یمز ایدوم vel یمز ایدم vel یمز ایدوم eramus*

سیمز ایدم eratis

اولم ایدم erant.

بن ایدم erat vel fuit dies una ante festa Bairam. de mir. mund. Potest etiam hoc loco pro imperfecto seu perfecto poni ex verbo regulato. اولم.

Sing. *اولم eram vel fui vel fiebam*

اولم eras vel fuisti vel fiebas

اولم erat vel fuit vel fiebat.

Plur. *اولم eramus vel fuimus vel fiebamus*

اولم eratis vel fuistis vel fiebatis

اولم erant vel fuerunt vel fiebant.

In secunda persona utriusque numeri, *تی* cum tribus punctis, ut *ng.* pronunciatur, quod & in aliis verbis contingit.

Aliud

DE VERBO SUBSTANTIVO,
Aliud Imperfectum

451

Sing. *eram* اولور يېشم vel اولور ايمشم
eras اولور ييمشئن vel اولور ايمشئن
erat اولور ييمش vel اولور ايمش

Plur. *eramus* اولور ييمشئ vel اولور ايمشئ
eratis اولور ييمشئ vel اولور ايمشئ
erant اولور لرييمش vel اولور لرييمش

Habetur enim in libro de mirabilibus mundi: اول يردہ زمان

قدیمہ چوق زعفران اگر لرييمش و قاون و قاريوز و شکر

Antiquo tempore, in eo loco, multa sata قاشي چوق اولور ييمش
croci erant, & pepones & anguria & sacchari canna erant. de mir.

mund. Item ibid. اولور ايمش *pulchra merx fuerat.* خوب قاشي

Præt. Perfectum aliud, de Imperfecto nihil participans.

Sing. *ego fui* ايمش ايم vel بن ايمشيم

fuiſti ايمش سن

fuit. ايمش در

Plur. *nos fuimus* ييز ايمشئ vel ييز ايمش ايز

fuiſtis ايمش سز

fuerant. ايمش لدر vel اولور لرييمشئ LII 2

Hæc

Hæc præteriti forma, est participij præteritum, quod præsentis verbi substantivi personas sibi vult postponi, habent enim Turcæ, ut visuri sumus, transitivorum & intransitivorum participiorum præterita, quibus latini carent.

Qui docet, hoc ipsum præteritum contractè capi, dicique posse in sing. مَشْنُ & مَشْنَسْ & مَشْنُ & in plurali مَشْرُ & مَشْرَسْ & مَشْرُ & nihil aliud observando, studiosum informare videtur, quasi omnino simplici modo hoc tempus contrahi possit, omnia alia reflexione seposita. Multa legi perlegi & relegi, nullibi hoc tempus per se ita positum reperi. Rem igitur non ita simpliciter intelligendam esse existimo, sed hac cum reflexione: subinde scilicet, rejecto ا poni يَمِشْ post aliquod v. g. nomen, ut:

مُعْجَزَاتٍ عَظَمَاءَ عَقْلِيَّةٍ وَمَعْنَوِيَّةٍ لَيَمِشْ *que miracula magna*

intellectualia & sensualia fuerunt. de int. ment. يَمِشْ autem pluralitatem suam à præcedente nomine plurali obtinet. Item in modis verborum quædam tempora reperiuntur, quæ pro sua terminatione hujus temporis personas sibi assumunt, ut completam significandi vim obtineant, & in tali assumptione, syllabam illam primam abjiciunt, ita ut loco v. g. اَيَمِشْ dicant

يَرَّ نَخِي خُوبُ قَمَاشِي اُولُورَمِشْ كِه بُونَلَرُ v. g. مِشْ dicant

پُلْخَرَا قَادَام تَلَا سَرِيعَا فُورَات, *pulchra quadam tela sericea fuerat,* *cujus in artibus illi cum perfectione celebres sunt.* de mir. mund.

اُولُور اَيَمِشْ pro اُولُورَمِشْ quia اُولُور per se foret modulareum,

sed

sed accedente hoc præterito, vim acquirit. Et eadem ratio est de *ايسم* *essent*, quod cum aliis verbis accedit, syllabam primam abjicit, ita ibidem, v. g. *اَكْرَ دِيكَيَّ وَ اَكْرَبَدَ بَاشَكِرِيْنَه هَر نَه* Sive bonum, sive malum, quidquid capitibus eorum imminebit. *اَكْلُور ايسه* pro *ايسه* *اَكْلُور*, quæ omnia, in decursu verborum clariora evadent.

Præteritum Plusquàm Perfectum.

Sing. <i>ايدُم</i> <i>fueram</i>	Plur. <i>ايدُكَي</i> <i>fueramus</i>
<i>ايدُش</i> <i>fueras</i>	<i>ايدُشكُز</i> <i>fueratis</i>
<i>ايدُي</i> <i>fuerat.</i>	<i>ايدُيكلر</i> <i>fuerant.</i>

Inter latinum verbum *sum* & *fio* seu *evado*, magna est differentia, nihilominus contingere potest, ut in circumstantia quadam, salvo eodem sensu, apud latinos *sum* & *fio* seu *evado* ejusdem rationis esse videantur, quoad tempus aliquod, quâ circumstantia cessante, cessat & convenientia, v. g. *hic Juvenis erit* vel *fiet doctus vir* vel *evadet doctus vir*, hoc in sensu, convenientia inter se apparet, quia idem sensus exhibetur. Eadem sanè ratio est & in turcismo, datur enim aliqua circumstantia, ubi tempus ex verbo *اُولَمَق* regulato, & in quantum *fieri* significat cum tempore verbi *اُولَمَق* *esse* in quantum irregulatum est & verbum substantivum, in pari vi dandi eundem sensum, concurrat

currit. v. g. *Demum* יֵדֵהּ יוֹסֵף חֲרָקְרִי אוֹן יְדֵי אוֹלִישׁ אִידֵי

Josephi (nominis Josephi scilicet) litera fuerant septemdecim vel septemdecim facta fuerant, vel septemdecim evaserant. de num. Cabal.

Nihil obstaret, quo minus etiam diceretur: אוֹן יְדֵי אִישׁ אִידֵי

id est: *septemdecim fuerant.* Ast si diceretur. v. g. בֶּן אוֹנֵה

אִידֵי אוֹלִישׁ fieri *heri ego ibi fueram* profectò temporis ex אִידֵי

אִידֵי pro hoc sensu, nullus est locus, quod est proprium

regulati verbi אוֹלִישׁ, quatenus pro *fieri* stat, & non est verbi ano-

mali & substantivi אוֹלִישׁ *esse.* Sua in circumstantia, ut hic in

plusquam perfecto dictum est, convenire potest. v. g. אוֹלִישׁ

אִידֵי אוֹלִישׁ אִידֵי אוֹלִישׁ אִידֵי אוֹלִישׁ אִידֵי *Si ita esset, securus non est, proditor erit, mendax erit, vel fiet Proditor, vel fiet mendax de*

num. Cabal. פֶּרְגָנָה וּמִגְרֵה וְאַנְדָּלֻסִּי טוֹגְרוֹ וְאַרְלֻסִּי דִּיבָר

אִידֵי אוֹלִישׁ אִידֵי אוֹלִישׁ אִידֵי אוֹלִישׁ אִידֵי *Si per Ferganam, Africam,*

& Andalusiam eatur, Regionis Islamitica longitudo, erit iter ducentorum dierum. de mir. mund.

Futurum, seu potius Modsfareum de Præsenti
& futuro participans.

Sing. *اولم* vel *اولم* Sed minus convenienter, & *اولايم* *ero*

اولاسن *eris*

اولا vel *اولا* *erit.*

Plur. *اولاوز* vel *اولايز* *erimus*

اولاسز *eritis*

اولاتر vel *اولاتر* *erunt.*

Afferere, quòd hoc ipsum futurum stare possit pro optativi futuro, & pro præsente conjunctivi latinorum, nos orationis turcicæ phrasis luculenter edocet. v. g. pro futuro Indicativi:

اولم *آلتز كي بي نام و نشان اولم* Sicut illi, sine nomine & signo *ero?*

de mir. mund. Pro futuro optativi *اولاسن* *بر مران*

Utinam sis supra intentionem tuam. Id est: utinam assequeris quod

optas, ex lit. Pro præsente conjunctivi *ايكه قوي دشمن كستنه دشمن قوي ايكه*

Si quis hosti robusto ad resistendum sit

impotens. Hum. Nam. *شويكه تحرير ايده لم كه طالبه آسان*

Ita scribamus, ut studiosis facile sit. de num. Cabal. Quòd

aliquando hoc locò modsfareum verbi regulati *اولم* *stare possit,*

scelus

sensus subinde patitur. v. g. *اُولَيْكَه اُولَسَه مُنَافِقٌ اُولُوْرَسِيْن* *Si ita sit, Hypocrita eris* de illum ment. Item ibidem. *سِرْ نَحْيِي تَنْجَلِيْن* *vos etiam sicut ego eritis.* Extra similem sensum, usus non habebit locum.

Imperativi Præsens & futurum, commune
verbis *esse & fieri.*

Sing. *اُولُ* *esto tu vel eris* vel *اُولُ سَنَ* vel *اُولُ سَنَ* vel etiam simpliciter *اُولُ*
اُولُسُوْن vulgò *اُولُسُوْن* *esto ille vel erit*

اُولُ اَفْرِيْن *Egregius esto in sorte feliciori, vel, frue-*
re Sorte feliciori. Hist. Dav. Bassæ.

Plur. *اُولَاْلُوْمُ* vel *اُولَاْلُوْمُ* *simus nos vel erimus*

اُولُوْكَزْ vel *اُولُوْكَزْ* *ut ng. estote vos vel eritis*

اُولُسُوْنَلَرُ *sunto vel erunt.*

اُولُوْكَزْ *ad preces & obsequium seduli*
estote. de illum. ment.

Pro secunda persona hujus temporis in numero singulari & plurali videntur stare posse eadem personæ præcedentis Modiarci,
اُولَاْسَنَ v. g. *اُولَاْسَنَ* *esto tu in incolumitate.*

اُولَاْسَنَ *Estote in incolumitate & sani-*
tate

ate. & *Estote in incolumitate & sanitate.* *صحتر و سلامتده اولاسز*

Chur. Eff. Nisi quis dicere vellet, id etiam significare: *erit in incolumitate & sanitate.* *غیر* Syllaba pleonastica est, quam Turcæ

imperativis adjiciunt, ut: *scito & noscito* *پیش و آگاه اولغی ای پادشاه* : *noscite* *و Rex.*

Optativi Præsens & Imperfectum.

utinam *تاشیکه vel تاشکی vel تاشیکی* *بولاییکه* idem.

Sing. *اولاییدم* *essens*

Plur. *اولاییدکی* *essemus*

esse *اولاییدتی*

essetis. *تشی* *ut neg.*

esset *اولاییدی*

essent. *اولاییدیلر*

Utinam hic liber, meus liber esset. *بولاییکه بو کتاب بتم کتابم اولاییدی*

Præteritum Perfectum.

Sing. *fuerim* *ایمیش اولام*

Plur. *fuerimus.* *ایمیش اولاوز*

fueris *ایمیش اولاسن*

fueritis *ایمیش اولاسز*

fueris *ایمیش اولآ*

fuerint. *ایمیش اولالز*

Si sensus admittat, hoc tempus etiam ab *اولمف* verbo regulato accipere licebit. v.g. *اولمیش اولام &c.* *انگی سن باعث اولمیش*

tu hujus causa fueris, de int. ment. *اولاسن*
(PAKS I.)

M m m

Præ

Præteritum Plusquàm Perfectum Primum.

Sing. *fuissem* ایشم اولایدنم Plur. *fuissemus* ایشم اولایدن

fuiſſes ایش اولایدن

fuiſſetis ایش اولایدن

fuiſſet ایش اولایدن

fuiſſent. ایش اولایدن

Si sensus admittat, hoc tempus etiam ab اولمف verbo regulato accipere licebit. v. g. اولمف اولایدنم

Præteritum Plusquàm Perfectum Secundum.

Ipsam Optativi præsens pro hoc tempore stare posse, in inflexione verbi regulati observabitur. Modus Indicativi, ut prænotatum est, huc etiam transferri debet.

Conjunctivi Modus.

Conjunctivi particula, plerumque particula conditionalis *si* esse solet, quæ persæpe elegantius subintelligitur, & non exprimitur. Sed de hoc modo plura inter verba regulata, quæ huc etiam trahi possunt.

Præmonitum est, quod Modus Indicativi huc etiam transferri possit, quo de tempore, in sequente regulato verbo, fusius agetur.

Conjunctivi Præsens.

Sing. *sim* ایشم

Plur. *simus* ایشم

sis ایشم

sis ایشم

sit ایشم

sint. ایشم & ایشم

اتلری

آتألري عسكري ايسه آلار نخي عسكريدز *Si Parentes militares sint, erunt & illi militares.* Can. Ottom. *Militarem esse, apud Turcas, est esse non subditum.* More nostro, *liber & non subditus.*

Notandum, quod tertia persona singularis numeri hujus temporis, postposita alicui personae modiarci aut praeteriti, modi Indicativi, quod ei modiarco aut praeterito, vis temporum conjunctivi, ac si particula conditionalis *si* adesset, attribuat.

اول كيسنه ايجنبدلر ايجدرلرسه قاضي منع ايلمه *Illum quendam ne molestia afficiant, si molestia affecerint, Judex impediat.*

فيجه يرلرده قطبيق لغات الغاظمه واقع اولديسه *Can. Ottom.*

Si aliquibus in locis quod voci enuntianda congruum est, inciderit. de int. ment. Aliquando pro particula conditionali *si* ponitur, verbo sum subintellecto, ايسه عاقل *si prudens est.* Aliquando pro par-

ticula subjunctiva capitur, ايسه بن *est ego, sed ego, ego verò, ego*

autem ايسه سن *sed tu, est tu, tu autem, tu verò.* كركي quod solum per se, pro disjunctiva particula Latinorum *sive* stare potest, subinde assumit hoc ايسه, quod in vi significandi, nihil addit,

ideoque ايسه, hoc loco, pleonasticum erit. Item tertiam per-

sonam Imperativi modi اولسون ad hoc tempus trahi posse, exem-

plis evinci potest. v. g. كركي اوزون كركي قصه اولسون

Mem 2

Nex

Nox sive longa, sive brevis sit. de rit. Relig. Item ibidem اَوَّلُ

سُوَيْلِدُوْكِ حَالَتَرِ اَوَّلُ كِشِيْدَه كَرَكْسَه اَوَّلَسُونُ كَرَكْسَه

اَوَّلَسُونُ تَكِي اَوَّلُ سُوَيْلِدُوْكِي سُوَزَلَرِ اَوَّلُ كِشِيْدَه خُوْش كَلَسُونُ

Status sive res illa quae prolatae sunt, sive sint in persona, sive non sint, dummodo illa verba, quae locutus es, personae illi in bonum cedant.

Si post hanc personam ponatur اِيْچُونُ haec postpositio pro particula conjunct. ut causali, stare poterit. v. g. عَدَاكُ وَ ظَلْمَلَرِي

اَوَّلَسُونُ اِيْچُونُ ut palam evadat equitas & iniquitas. Hist. Dav. Bassæ.

Præteritum Imperfectum Primum.

Sing. اَوَّلَسَمُ *essem vel forem*

اَوَّلَسَكِي *esses vel fores*

اَوَّلَسَه *vel* اَوَّلَسَا *esset vel foret.*

Plur. اَوَّلَسَكِي *essemus*

اَوَّلَسَكِر *ut ng. essetis*

اَوَّلَسَهَلَر *vel* اَوَّلَسَهَلَرَسَه *essent vel forent.*

اكر

اَكْرُ بُو دَرِيَا لَرُ كِي صَوْلَرِي طَتْلُو اُولْسَه قُوْقَرِي Si horum
marium aquae dulces essent vel forent, faterent. de mir. mund.

Imperfectum Secundum.

Ut Praesens optativi اُولَايِدْمُ خُوْشَنُوْ contentus essem vel fo-
rem اُولَايِدِي مَقْصُوْ اُولَانْ اِظْهَارِ فَضْلِ اُولَايِدِي Si desideratum, foret m-
nifestatio Excellentiae.

Imperfectum tertium abstractum à conditionali
particula.

Sing. اُولُوْرِسْمُ essem, sarei

اُولُوْرُنْ كِي esses, saresti

اُولُوْرِي esset, sarebbe.

Plur. اُولُوْرُنْ كِي essemus, saremmo

اُولُوْرُنْ كِي ut ng. essetis, sareste

اُولُوْرَلَرِي vel اُولُوْرِيْلَرِ essent, sarebbero.

Hoc Praesens & Imperfectum, etsi sit à regulato اُولْمَقْ de-
scendens, quia tamen sua in circumstantia huc trahi potest,
differt ab antecedente, planè sicut Italicum, quod terminatur in
si ab eo, quod terminatur in rei, ut fossi, sarei, differentia hæc
autem in eo consistit, quòd in si terminans prærequirat parti-
M m. culam

culam conditionalem, ut *se io fossi*, *si ego essem*, quæ conditionalis particula apud Turcas potiori ex parte subicitur, dicendo præcisè : *بَن اُولَايْدَمْ* : quando autem apud Latinos Imperfectum, Coniunct sine hac conditionali particula incidit, tunc Italis in usu est Imperfectum quod in *rei* terminatur.

Præt. Imperfectum quartum vi significandi
primo conveniens.

S. *اُولَسَيِدَمْ* vel *اُولَسَه اِيْدَمْ* *essem* P. *اُولَسَيِدْ كُ* *essemus*

اُولَسَيِدْ كُ *esses*

اُولَسَيِدْ كُزْ *essetis*

اُولَسَيِدِي *esset*

اُولَسَيِدِيْلَرْ *essent*

Eiusdem formatio per se patens est : *اَكْرِيْه اَرْضِ اَنْدَلُسْدَنْ*
قازيلوب دلتىكى ممكىن اُولَسَه اِيْدِي اَرْضِ چينه كلوب جلقوردى
Si per Andalusiam foderetur, & perforare possibile esset, ad Chinam
perveniretur & attingerentur. de mir. mund.

Præteritum Perfectum Primum.

Sing. *اُولَمْ اِيْمِشْ* *fuerim*

Plur. *اُولَاوَزْ اِيْمِشْ* *fuerimus*

اُولَسَنْ اِيْمِشْ *fueris*

اُولَاسَزْ اِيْمِشْ *fueritis*

اُولَا اِيْمِشْ *fuerit*

اُولَاَلَرْ اِيْمِشْ *fuerint*

Formatio per se patens, & temporis subsistentia è verbis regulatis magis adhuc colligetur.

Præ.

Præteritum Perfectum Secundum.

Sing. *fuerim* ایمنش ایسمPlur. *fuerimus* ایمنش ایسک*fueris* ایمنش ایسکut ng. *fueritis* ایمنش ایسکر*fuerit* ایمنش ایسه*fuerint* ایمنش ایسهتر

أولمف Dicitur posset etiam sensu ita exigente ex verbo regulato
 اولمف fieri ایسم.

Præteritum Plusquàm Perfectum Primum.

Sing. *fuissem* ایمنش ایسمPlur. *fuissemus* ایمنش ایسک*fuisset* ایمنش ایسکut ng. *fuissetis* ایمنش ایسکر*fuisset* ایمنش ایسه*fuisset* ایمنش ایسهتر

زیرا آکر جنتده کی Nota, quòd in libris legatur. v. g. ایمنش ایسم
 ایمنش ایسمه ratione dictante hoc ایمنش ایسمه
 quod pluries legi, videtur significare *essent*, ita ut hic
 præcedens sensus ita sit interpretandus: *quia si gradus Paradisi
 omnes pares essent.* An à dictione ad integrum tempus sit ar-
 guendum, praxis studiosum edocebit, memini me tamen ایمنش ایسمه
 legisse. Præ-

Præteritum Plusquàm Perfectum Secundum.

Sing. اَيْمِشْ اُولَسَم *fuissem*Plur. اَيْمِشْ اُولَسَكَي *fuissemus*اَيْمِشْ اُولَسَكَي *fuisset*اَيْمِشْ اُولَسَكَي *ut ng. fuisset*اَيْمِشْ اُولَسَه *fuisset*اَيْمِشْ اُولَسَهَلَر *fuisissent*

اُولَمِشْ اُولَسَم *Si nos ibi fuissetmus. Nec*
sensu ita exigente, reprobandum est.

Præteritum Plusquàm Perfectum Tertium.

Sing. اُولَايْدُم &c. Est ipsum præcedens Præt. Imperf. quod
 nonnunquam pro Præt. Plusquàm Perfecto stare potest. اَكْر

اَيْدُكَلَرِي كِي حَاشَا اُولْ اَصِلَانْ تَشْكُرِي اُولَمَفْ اِمْتَاَنْ وَاَرِيْمَسَه

اَيْدِي اِيْدِي كَرَكِيْدِيكُمْ جُمْلَه عَالَمْ يُوَفْ اُولَايْدِي *Si prout illi dicunt*

(quòd absit) Illum crucifixum, DEUM esse, possibilitas fuisset, opus fuisset, ut totus mundus perjisset. de int. ment.

Præt. Plusquàm Perfectum Quartum.

Sing. اُولُوْرَدُم Est ipsum præcedens præter. Imperf. quod non-
 nunquam pro præter. Plusquàm Perfecto stare potest.

Præt.

Præt. Plusquàm Perfectum Quintum.

Sing. *fuissem* ايسيدئم vel ايسه ايدئم

fuiſſes ايسيدئى vel ايسه ايدئى

fuiſſet. ايسيدي vel ايسه ايدي

Plur. *fuissemus* ايسيدئى vel ايسه ايدئى

fuiſſetis ut ng. ايسيدئى vel ايسه ايدئى

fuiſſent. ايسيديلر vel ايسه ايديلر

Alterum componitur ex præterito Imperfecto conjunctivi & ex Imperfecto seu perfecto Indicativi, ut.

Præt. Plusquàm Perfectum Sextum.

Sing. *fuissem* اولسيدئم vel اولسه ايدئم

fuiſſes ut ng. ايسيدئى vel اولسه ايدئى

fuiſſet. اولسيدي vel اولسه ايدي

Plur. *fuissemus* اولسيدئى vel اولسه ايدئى

fuiſſetis ut ng. ايسيدئى vel اولسه ايدئى

fuiſſent اولسيديلر vel اولسه ايديلر

Ejus substantia è verbis sequentibus patebit.

(PARS I.)

N n n

Yu-

Futurum.

Sing. *pro* أولورسم *si fuero* Plur. أولورسكى *fuermus*

ut ng. *fuertis* أولورسكى *ut ng. fueritis*

fuertis. أولورسه *vel fuerint.*

Quicunq; cum *DEO fuerit, DEUS etiam cum illo erit. de illum. ment.*

Futurum Præterito Mistum Primum.

Sing. أولمش *fuero*

ut ng. *fuertis* أولمش

fuertis. أولمش

Plur. أولمشكى *fuermus*

ut in præcedentibus, ita in consequentibus sine exceptione.

fuertis. أولمشكى *vel fuerint.*

Si infans in utero Matris fuerit. de mir. mund.

Se-

Secundum.

Sing. <i>fuero</i> اولۇرۇم اولۇش	Plur. <i>fuermus</i> اولۇرۇز اولۇش
<i>fuere</i> اولۇرسن اولۇش	<i>fuertis</i> اولۇرسىز اولۇش
<i>fuert</i> اولۇر اولۇش	<i>fuertint</i> اولۇرتلار اولۇش

Tertium.

Sing. <i>fuero</i> اولۇرۇم ايمش	Plur. <i>fuermus</i> اولۇرۇز ايمش
<i>fuere</i> اولۇرسن ايمش	<i>fuertis</i> اولۇرسىز ايمش
<i>fuert</i> اولۇر ايمش	<i>fuertint</i> اولۇرتلار ايمش

Praxis attamen persæpe modum seu ordinem hunc exhibet.

مسلمانلارنىڭ حماملىرىنىڭ ۋە چىشەلىرىنىڭ خېلى ۋ. گ. اولۇر ايمش
 Si Muslimorum balneū aut fontibus
 multum defectus aut damni illatum fuerit. Can. Ottom.

Infinitivi Præsens & Impertectum tam Regulati

quàm substantivi verbi *esse* & *feri*.

ALia infinitivi tempora apud Turcas quærere non oportet, quia perplura, quæ Latini per tempora infinitivi enuntiare solent, Turcæ (ut præcedenter in Tract. 2. cap. 13. & in ipsa syntaxi de constructione participiorum fufus ex hibituri sumus) aliter enuntiant, nè tamen sicco pede hoc loco materiam hanc pertranscam, dico: quòd ad par-

ticulas conjunctionum *quod* & *ut* sit attendendum, Infinitivus ergo latinus involvens particulam conjunctionis *quod*, subinde per ipsam conjunctionem *quod* indicativo junctam, enuntiatur

v. g. *زَعِمَ اَيْلِدِيلَرَكِه بُو يِيَر يُوْزِي بِرْ طَبَرْ شَكِلَتْنِه نُرْ* *Opi-*
pati sunt, terra faciem esse ad tympani formam, id est: quod sit ad
formam tympani. Vel est participium Præteriti cum affixo, ut:

مَضَلَحْتْ اُولَدُوْغْنِ بِلْدِي *Scivit enim negotium habuisse vel quod*
negotium habuerit. Vel est ipse Infinitivus nominalscens, ut:

مَلُوْلْ اُولْمَاسِي مُقَرَّرْ نُرْ *cum tristem esse certum est. seu certum est,*
quod ille tristis fuerit. Par ratio cum *ut*, si simpliciter sumatur,
est etiam simpliciter infinitivus nominalscens cum affixo v. g.

حَرَكَتْ اَوْزُرُه اُولْمَاكُزْ لَاْزِمْ كَتْبِكَلَه *Vos in motu esse cum sit*
necessarium, vel cum necessarium sit, ut vos in motu sitis, Gem.

Hist. Quod si causalitas adsit, postpositio *اَلْجُونْ* aut alia hujus

ordinis accedet, ut *بِرْ رَعَايَا فُقَرَايُنْكَ اُسُوْدَه اُولْمَاكِرِي اَلْجُونْ*

صُلَحْ وَ صَلَاحِي بُنْيَا قَنَايَه وَيَرْنِ جَنُكِي وَ جِدَالْدَنْ هَرْ زَمَانْ يَكِي

اَسْتَرْدُكِي *Nos ex eo, ut pauperes subditi in statu tranquillo sint,*
pacem & tranquillitatem, mundo corruptionem danti pugna & bello,
semper magis expetivimus. ex lit.

Aliquando ipsi puro infinitivo vis particulae *ut* inesse videtur, v. g.

بِرْ

هُوَ قَضِيَّةٌ بُوَ وَجِهَةً أَوْلَتْ بِأَمْرِهِ عَالَمٌ بِنَاهُ حَضَرْتَلَرِيْنِيْ أَمْرٍ

ut hac decreta hoc modo sint, Regis ad quem confugit orbis, ejusdem Majestatis nobilia mandata fuerunt, Can. Ottom.

Sed Subinde ipse Infinitivus ad Dativum collocatus, pro particula conjunctionis *quod* stare posse videtur. ut : **اللّٰهَ تَعَالٰی**

حَضَرْتَلَرِيْنِيْ حُضُوْرٍ شَرِيْفَلَرِنْدَه عُدْرَتِيْ مَقْبُوْلٍ أَوْلَمَغَه اَلْكَدَه

In nobili conspectu DEI Excelsi ejusdem Majestatis, ob excusationis tue acceptationem, decretum tuum Judiciale in manu tua non habes. Id est. Decretum in manu tua non habes, quod in nobili conspectu Excelsi DEI ejusdem Majestatis, excusatio tua sit accepta. Col. Islam.

ut perveniat, quid agere oportet. de. int. ment. Et particula ut ita exprimi posse videtur. v. g. خلاص اَوْلَمَغَه جَارَه يُوْقْدُرُ non est. Col. Islam. Hanc ipsam particulam ut sub affixo, in

infinitivo nominalcente praxis edocet, ut : آخِرٌ وَلَا يَنْتَلِزُهُ بِرَاكَنْدَه

ut dispersio ejus ad alias Provincias esset vel fieret, stabiliverunt. de mir. mund. Hæc ipsa particula ut cau-

saliter in postpositione خَلَقْتِيْ اِلچُون post infinitivum consistit, ut :

اِسْتَعْدَادِيْنَه كُورَه فُرُوعِ اَوَامِرِدَه وَ قَوَاهِيْدَه بَعْضِ تَغْيِرِ اَوْلَمَفْ

جُون *Juxta dispositionem populi, ut in propagatione mandatorum*

و vetitorum aliqua immutatio sit, vel fiat de int. ment. Item مَعْصِيَتِ

جُون *ut praevaricatio eveniat. Item si infinitivo*

حَاضِرِ الْقَلْبِ اَوْلَمَقْدَنْ خَالِي اَوْلَمَايَاسَنْ دَنْ adjiciatur

ut sis promptus corde, nè desistas. de int. ment. Talis infinitivus

cum postpositione دَنْ & pro negativa particula nè stare posse

videtur. ut: اَللّٰهَ صَقْلَسُونْ اَمْرَ اِيْمَانْ بُو وَبَالَه كِرْقَنْتَلَرْ اَوْلَمَقْدَنْ :

Avertat DEUS, nè fidelis hac noxa capiatur. Col. Idem.

Quòd si Infinitivo particula اِيْلَه postponatur, habetur par-

ticula conjunctionis Latinorum cum v. g. قُلُوْر سَتِي زِيَادَه

و سَنِكِسْتَانِيْكَ اَوْلَمَغِيْلَه *Cum via Catarri valde ardua*

& rupibus obnoxia sit. Gem. Hist.

At causalis particula quia, per sepe per Infinitivum, cul

بُو صَحْرَانْكَى هَوَاسِ لَطِيْفِ : syllaba adjicitur, enuntiatur, ut :

اَوْلَمَغِيْنِ *quia illius campi aer amenus erat, Hist. Dav. Bassa. Si ab*

Infinitivo abjiciatur ق, ejusve loco ل cum fatha, aut fatha sim-

plex subjiciatur, addaturque syllaba بِيْن habentur adverbia La-

tino-

tinorum: *antequam priusquam*, *ut*: *أَوَّلَمَدِينِ* *antequam vel priusquam* *effect* *mane* *فَجَسَدُ* *Tigridis pellis, antequam vel priusquam concinnetur, impura est. do-*
mir, mund. *Ast aliquando pro* *دِينِ* *etiam* *قَدْ* *dicere solent,*
sed postpositis vocibus *أَوَّل* *prius, ante vel* *صُتْرَه* *post ut* *عَاشَق*
priusquam quis fiat amans, finem
perpendat necesse est. *صُتْرَه* *أَوَّلَمَدِينِ* *postquam fuerit vesp.*
Quod si infinitivi ultima syllaba *مَق* *rejiciatur, ejusve locò*
vel *فَجَدَكِي* *vel* *فَجَدَكِي* *ponatur, habentur latinæ voces*
donec, usq̃, usquedum. ut *رَسْمِ* *و* *أَوْتَلَفَ* *و* *رَسْمِ*
Donec sit aut fiat registrum, alia portio fani aut
portio horti, non accipiatur *أَوَّلَمَدِينِ* *usq̃ ad vespem*
usq̃ dum sit mane. *صَبَاح* *أَوَّلَمَدِينِ*
& adjecto *أَلِي* *habentur voces latinæ: à quo ut* *أَفَنَدِيمِزْ* *وَالِي*
Dominus noster, à quo fuit *بَغْدَادِ* *أَوَّلَمَدِينِ* *قُصُورِ* *إِتْبَدِي*
Babylonia seu Bagdadi Praefectus, in servitio suo defectum non com-
misit. Gem. Hist. Dicit etiam potest: *أَوَّلَمَدِينِ* *v. g.* *وَالِي* *أَوَّلَمَدِينِ*

بِرُو *à quo est Praefectus.* Et dicendo اُولَا & postponendo Praeteritum verbi يَارْمَقْ habentur particulae Latinorum *vix non* ut:

اُولَا *vix non fui* يَارْدُكِي *vix non fuisti.*

Gerundium.

Latini in verbo substantivo *sum* gerundio carent, non item Turcae, quibus est : اِيَكْنِ vel etiam اُولُورِكْنِ cui Italicum *essendo* correspondet, & apud Latinos particula conjunctionis *cum* v.g. *cum essem, cum esses, cum esset, &c.* بُو اَمِيْنْدَه اِيَكْنِ بُو سَوْنَمَكْنَه

اِيَكْنِ اَشْكُسْرَه بِر اِسِي يَلْ اَسْدِي Italis est : *essendo questo in spe-*
me, essendo questo in allegrezza, all' improvista spirò un vento caldo.
Latinis: *cum esset hic in spe, cum esset is in gaudio, ex improvise spi-*
ravit ventus calidus. de int. ment. Item ibid. قَبَارَه اِيَكْنِ جَبْرَايِي

كَلْدِي *cum esset in oratione advenit dignitas Gabrielis.* De aliorum Gerundiorum Latinorum translatione ad Turcismum suo loco dicetur, quae, si ratio exegerit, etiam huc trahi poterit.

Supinum.

Supini in verbo *sum*, nulla est ratio.

Participium.

Hoc verbum apud Turcas, completum habet participium, ut cetera verba omnia, stat & pro اُولَان *à fieri* verbo regulato.

Par-

Participij Præsens & Imperfectum.

أُولَٰئِکَ *qui, quæ, vel quod est.* De quo supra in pronomini-
 bus relativis tum absolutis, tum affixis, perplura dicta sunt.

Præteritum Primum.

اِیْیَش *qui, quæ, vel quod fuit existens.*

Præteritum Secundum

اِیْدُوکَ *vel اِیْدُکَ qui, quæ, quod fuit existens.* neque regu-
 latum اُولْدُوکَ *vel اُولْدُکَ* excludendum est, quod sensu admit-
 tente, pro اِیْدُوکَ eleganter stare potest, vel maximè cum par-
 ticula *وَ* pro *cum*, *quando*, & *جَا* pro *quotiescunq̃*, *quandocunq̃* ei
 adjiciuntur ut: اُولْدُوکَ هَوَا *cum vel quando est serenus aer*
cum fuisset eximius Egypti. de int. ment.
 اُولْدُوکَ یَاکِش *quandocunq̃ vel Quotiescunq̃ fuit error.* Hæc
 phrasis, talibus in circumstantiis melior est, quàm per اِیْدُوکَ.

Futurum.

أُولَاجَتَ *quis, quæ, quod erit existens.* Phrases horum tempo-
 rum habes in syntaxi, in constructionibus de participiis.

اُولَاَجَاجِي *Quando is, qui diu noctuq; diversa beneficia facit, & benefacere studet, cum eo, cui derelictio commessationum non arridet, unus idemq; futurus erat. de int. ment. Exempla de*

بِر قَوْع بَالِف نَخِي اُولُور بُوْدُكِي قَنَادَلَرِي : اُولِيَجَق veluti : *Est quaedam species piscis, alas habet, cum vel quando vel dum advesperascit vel nox incipit, e mari exit, & in terra herbas carpit. de mir. mund. Item ibid. اُولِيَجَق بِي مَبَارَكِي زِيَادَه اُولِيَجَق benedictus Nylus cum vult ex- crescere. Item ibid. اُولِيَجَق نُفَان كُورِينُور Sed quando diescit, fumus videtur.*

اُولَاَجَق *Hoc apud Turcas pro possibile esse sumi potest* اُولَاَجَق *quantum erat possibile attulit. de Int. ment. Aliqui pro* اُولَاَجَق *dicunt: Sed erit rarioris usus* بُو عَالَمُكِي *pro* اُولَاَجَق *dicunt: Sed erit rarioris usus* يَغْلَمَاسِنَه وَ نَدْيَا خَرَاب اُولَمَاسِنَه سَبَب اُوچ طَائِفَه اُولِيَسِر نُر *pro* اُولَاَجَق *dicunt: Sed erit rarioris usus* بِي جَاهِل صُوفِيَلَر وَ بِي فَاسِق عَالِمَلَر وَ بِي ظَالِم بَكَلَر *Quod hoc Universum destruetur, & quod Mundus desolabitur, cau- sa sunt tres Gentes: inertes studiosi, facinorosi sapientes, & cru- deles Domini. de int. ment.*

Datur apud Turcas in hoc & in aliis verbis omnibus ver-
b. lis dictio quaedam, formata ab infinitivis abjecto مَق vel مَكِي

& aliis cum reflexionibus; ut suo loco visuri sumus, assumpto
 وَبُ ut ab اُولُوْبُ fiet اُولُوْبُ cuius natura ita vaga est, ut se

omni modo, omni tempore, omni numero, omniq[ue] perso-
 nae communicet, ejusq[ue] loco stare possit. Cujus autem Mo-
 di, temporis, numeri aut personae sit, à verbo finali ejus-
 dem periodi, prout ratio sensus postulat, desumendum est,
 qua de causa, hæc dictio verbalis jure merito vaga dictio verba-
 lis appellari potest, nec ullo modo eorum assertio vera est, qui
 dicunt: hanc dictionem ad Gerundium pertinere, quia à Ge-
 rundio quàm plurimum differt, cum Gerundij vis multò magis

sit restricta, non autem hæc vaga dictio: اَنْدَنْصُكْرَهْ صَنْفُ نَبِيْ

قَرِ تَرْيَايَهْ مُلَاَصِفُ اُولُوْبُ اَنْجَا كُوْكِ كَبِيْ اَنْدَنْ عُرُوْفُ ظَاهِرُ

اُولُوْبُ يَرْتَهْ بِتَرْ قَالُوْرُ *Postmodum Concha Margaritifera etiam*
fundo maris adhaeret, inde veluti radices arborum, varia vena ap-

parent & in terra crescit & manet. de mir. mund. مُلَاَصِفُ اُولُوْبُ

adhaeret sensus ratione dictante, se personae tertiae Indicativi præ-
sentis بِتَرْ crescit accomodat, quia ut insinuavi, verbum ulti-

mum est, à cuius modi, temporis, numeri & personae qualitate
illa in وَبُ præcedentia specificantur, & quia juxta turcismum,

ut suo loco visuri sumus, pluralis numerus sæpe ita se habet,
ac collectivum nomen Latinorum in singulari ظَاهِرُ اُولُوْبُ ap-

paret (quanquam de rigore latino pluralis numerus, ut posui,
esse debeat) se pariter eidem personae tertiae بِتَرْ accomodat, &

lic

sic per alios modos & tempora, ut fusius suo loco dicturi sumus.

کَرکَی Cum verbo Substantivo, pro latino impersonali *oportet* stare solet, etsi aliis significatis gaudeat, verbo Substantivo contractè jungitur, & quasi una esset dictio, scribitur, ut: کَرکَی *oportet, opus est.* کَرکَی *oportuit*, quod & cum یَکَرکَی *melior* turcico comparativo fieri videtur, یَکَرکَی *melior*, & *melius est* یَکَرکَی *melior*, vel *melius fuit*, quòd si hujus contractionis litera کَ causa foret, experientia edocebit, persæpe attamen hoc substantivum verbum Turcarum, juxta præsens Indicativi, & utrumque præteritum sic contractum, aliis etiam vocibus adjicitur, non autem alia tempora.

CAPUT SECUNDUM.

De verbo Negativo verbi اولمق non esse

participante tum de vi verbi negativi ac affirmativo

verbo اولمق regulato fieri, tum in anomali-
tatem declinante.

AD unius regulati negativi thema, duo regulata verba respiciunt, quorum unum est directum negativum verbi substantivi affirmativi, cum reflexionibus ad verbum اولمق fieri regulatum & involvens modum loquendi Latinorum *nequit esse, non potest esse.* Alterum autem est negativum irregulatum, sine

reflexione ad id, quod regulatum est, quia præcisè in terminis verbi negativi *sum* permanet, & solùm quoad certa tempora, se negativo directo communicat, ut hìc in inflexione exhibeo.

Indicativi Præsens seu Modifareum.

Sing. **أُولَمَّا** vel **أُولَمَّ** *non sum, & non fio*

non es اوليازين

non eff. أوليائز

Plur. أولمأزیز vcl أولمأزوز *non sumus*

non estis اولمازسىز

أولمازتر *non sunt.*

أَوَّلُ إِيْمَانٍ بَاسْتَرْ مُفِيدٌ أَوْ لَمَّازُ *Hæc est fides malitia, utilis non*
est, vel utilis esse nequit, vel utilis esse non potest. de int. ment.

In lusu Puerorum utilitas اَوْغْلَانْجَقْلَرْ كِي اُيُونِنْدَه فَايْدَه اُولَمَازْ

esse nequit. ibid. In negativo oportet, dicitur تَكْرِيْهُنَّ non oportet.

Modusareum simpliciter negans.

Sing. **نَكَلِمٌ** vel **نَكَلِيمٌ** *non sum* Plur. **نَكَلِيمٌ** *non sumus*

۱۰۰ - ۱۰۱

non estis قُطِبِرْ

non est. نَكُنْ vel تَطْنُرْ

نَکَلَزَنُ *non sans.*

منہا

دُنْيَا بِيْدُتْري اَنْجَت مَال دُنْدُر *Quod mundum appellant, non solummodo divitiae sunt.* de int. ment. Item ibid. قَزَانْغِيچُون دُورْشَمَكِي
 دُنْيَا كَنَاه دُنْدُر زِيْرَا اُول دُنْيَادَن دُنْدُر *Laborare ad lucrandum, peccatum non est, quoniam hoc, de mundo non est.* Hoc praesens aliquando in aliquo negativo implicitè reperitur, ut : دُنْيَا هِيچ
 وَ طَالِيْمَهَا هِيچ اِي هِيچ هِيچِي پَس هِيچِدَن دَخِي تَسْنَهجَكِي
 دُنْيَا اِسْتِيْن اُول دَخِي هِيچِدُر وَ هِيچِي هِيچَه صِيَار *Mundus nihil est, eum expetens nihil est, O nihil nihili! itaq; à nihilo aliquid expetens, ille etiam nihil est, & nihilum nihilo annumeras de illum.* ment.

Præteritum Imperfectum, sive etiam.
 Præteritum.

Sing. اُولْمَانِم *non eram, vel non fui, non factus sum*

اُولْمَادَتِي *non eras, vel non fuisti*

اُولْمَادِي *non erat, vel non fuit.*

Plur. اُولْمَادُق *non eramus, non fuimus*

اُولْمَادُنْز *non eratis, non fuistis*

اُولْمَادِيْلَر *non erant, non fuerant.*

obstupuit, nè puncto potens
fuit. id est, ut nos Latini loqui solemus: nec grij opponere po-
tuit. Et in *کرکی* v. g. *کرکیز* *بویله* *معنسی* *بونگی* *عجبا* *nan-*
quid hujus sensus, non oportuit ita. id est: non oportuit, ut ita sit.

Alterum Imperfectum, seu Præteritum
simpliciter negans.

Sing. *دکلیدم* *non eram, vel non fui*

دکلیدشی *non eras, vel non fuisti*

دکلیدی *non erat vel non fuit.*

Plur. *دکلیدکی* *non eramus, vel, non fuimus*

دکلیدکر *non eratis, vel non fuistis*

دکلیدیلر *non erant, vel non fuerant.*

حضرت یحییائی *کسککری قیخی آاز فطارتیه سبب*
معصیت دکلیدی که آآن قیخی اول ملعونلر بونجه انیما

Quod caput sancti Jo-
annis Baptiste resciderint, non imatura dispositioni causa est, num non
prævaricatio erat, vel fuit, ut illi maledicti nunc adhuc ob multos

in-

interfectos Prophetas, in omnium Populorum oculis, ludibrio sint.
de int. ment.

Præteritum Perfectum Primum, etiam simpliciter negans.

Sing. *أَيْمِشِيمُ non fui*

Plur. *أَيْمِشُوزُ non fuimus*

أَيْمِشِسْنُ non fuisti

أَيْمِشِسْزُ non fuistis

أَيْمِشْدُرُ non fuit.

أَيْمِشْدُرُ vel أَيْمِشْدُرُ non
[*fuerunt.*

أَيْمِشِيمُ *بُو وَاقِعْ أَوْلَدُ قَدَّهْ آئِدَهْ* *Cum hoc contingeret, ibidem non fui.* Chur. Effend.

Præteritum Perfectum Secundum.
simpliciter negans.

Sing. *دُكْلُ أَيْمِشِيمُ vel دُكْلُ أَيْمِشِيمُ non fui*
[*non fui*

Plur. *دُكْلُ أَيْمِشُوزُ non fuimus*

دُكْلُ أَيْمِشِسْنُ non fuisti

دُكْلُ أَيْمِشِسْزُ non fuistis

دُكْلُ أَيْمِشُ non fuit.

دُكْلُ أَيْمِشْدُرُ non fuerunt.

بُو صَاغْ أَوْلَمَادِي عِلَاجَهْ قَابِرْ دُكْلُ أَيْمِشُ *hic sanus non fuit*
factus, medicinae non fuit capax. Col. Mam.

(PARS I.)

Ppp

Præ-

Præteritum Plusquàm Perfectum Primum.

Sing. *ایمیش ایدم non fueram* Plur. *ایمیش اید کی non fuera-*
(*mus.*)

ایمیش اید کی non fueras *ایمیش اید کیز non fueratis*
ایمیش ایدی non fuerat. *ایمیش ایدیگز non fuerant.*

Aliud.

Sing. *اولمازیمیش vel اولماز ایمیش* Plur. *اولمازیمیشوز non fueramus*
vel اولمازیمیش non fueram

اولمازیمیشسن non fueras *اولمازیمیشسنز non fueratis*
اولمازیمیشدر non fuerat. *اولمازیمیشدرز non fuerant.*

Donec non علم و ارادت اولمینه عاصی دخی اولمازیمیش
fit cognitio aut voluntas, adhuc pravarricator, aut perduellis non
fuerat. Col. Islam.

Modi areum seu Futurum, ut Præsens.

Juxta بو تغدیر اوزرینه اولکی حرامدن اولماز &c. اولمام
hanc dispositionem de primo vetito non est, vel non erit.

اَكْرَه سُنْكَ اَيْتْدُوْتْكَ اَيْلْكَ اَوْلْ كِشِي قَاتْنْدَه ضَايِعْ اَوْلُورْسَه
 Sibeneficium quod fecisti coram illa persona deperderetur, in praesentia no-
 bili Majestatis DEI excelsi nunquam deperdetur. de mir. mund.

Imperativi Praesens & Futurum.

Sing.	Plur. اَوْلَمَايَاْلَمْ non sumus
اَوْلَا vel اَوْلَمَاْسَنْ non esto	اَوْلَمَاْكُز non estote
اَوْلَمَاْسُوْن non sit	اَوْلَمَاْسُوْنْلَرْ non sint.
اَوْلَا Prævaricator non esto.	

Optativi Praesens & Imperfectum.

اَوْلَايْكَي utinam.

Sing. اَوْلَمَايَايْدُمْ non essem	Plur. اَوْلَمَايَايْدُمْكَي non essemus
اَوْلَمَايَايْدُمْكَي non esses	اَوْلَمَايَايْدُمْكُز non essetis
اَوْلَمَايَايْدِي non esset.	اَوْلَمَايَايْدِيْلَرْ non essent.

اَيْتِي مُوْجِبْتَجِهْ اَوْلَانْ هَلَاكْ كَرْ اَنْلَرَهْ وَاَقِعْ اَوْلَمَغَهْ لَايْقْ
 Juxta necessarium caput (Alcorani) perditiones quae
 sunt, ut illis contingerent, conveniens non esset. Col. Mam.

Præteritum Imperfectum.

Sing. أولمازئم *non essem*
non farei.

Plur. أولمازئمكى *non essemus*

أولمازئمكى *non esses*

أولمازئمكز *non essetis*

أولمازئمى *non esset.*

أولمازئمىلر *non essent.*

Italorum more *non farei* iisdem cum rationibus, ut in affirmativo أولورئم &c. اولمازئمى *Nullatenus illi predominans esset.* Col. Illam.

Præteritum Perfectum.

Sing. أولم *non fuerim* Plur. أولوز *non fuerimus*

أولم *non fueris*

أولمىز *non fueritis*

أولم *non fuerit.*

أولمىز *non fuerint.*

Nec أولمامش أولم, admittente sensu, respuendum est, ut in affirmativo أولمىز أولم nam contrariorum eadem est ratio.

أولمامش أولمىز *in hujus causa non fueris.*
ex lit.

Præ-

Præteritum Plusquàm Perfectum.

Sing. *أولم أكن* *non fuissē* Plur. *أولم كن* *non fuissetis*
(*semus*)

أولم كن *non fuisses* *أولم كن* *non fuissetis*
أولم كن *non fuisset.* *أولم كن* *non fuissent.*

Nihil obstat admittente sensu, etiam pro hoc tempore statuere: *أولم كن* &c.

Futurum.

Sing. *أولم أكن* vel *أولم أكن* *non sim*

أولم أكن vel *أولم أكن* *non sis*

أولم أكن vel *أولم أكن* *non sit*

Plur. *أولم أكن* vel *أولم أكن* *non simus*

أولم أكن vel *أولم أكن* *non sitis*

أولم أكن vel *أولم أكن* *non sint.*

أولم أكن *Ultinam non sis*
desistens ab esse puri cordis.

Conjunctivi Præsens *أكن*.

أولم أكن vel *أولم أكن* ut hic præcedens futurum Optativi v. g.

أَنَا تَضَرُّعَاتِن خَالِي أَوْلَمِيَّةُوزْ *non sumus desistentes à supplicatione ad ipsum. de int. ment.* أَوْلَمِيَّةُ *Non sit, vel nè sit, ut irreverentiam committas. ibid Item* كَمَسْنَدِيَّة *ut nemini sit damnum, ut nemini damnum contingat, ut nemini damnum fiat.*

Præteritum Imperfectum Primum

Sing. *non es* /- *non essem* *non essemus* Plur. *non essetis*
(sem)

non es

non essetis

non esset.

non essent.

Præteritum Imperfectum Secundum,

S. *non essem* /- *non essemus* P. *non essemus*

non essem

non essetis

non esset.

non essent.

si ita non esset.

Præ.

Præteritum Imperfectum Tertium.

Sing. اَوْلَمَّيَايْدُمْ *non essem* Plur. اَوْلَمَّيَايْدُكُ *non essemus*

اَوْلَمَّيَايْدُشُ *non esses* اَوْلَمَّيَايْدُكُنْ *non essetis*

اَوْلَمَّيَايْدِي *non esset.* اَوْلَمَّيَايْدِيْلَرْ *non essent.*

حَقَّ تَعَالَى حَضَرَ تَلَرِي قَادِرْ اِيْدِيكِه اِنْسَانْ دَخِي مَلَكْ كِيِي

كُنَاهِسْز مَعْصُومْ خَلَقْ اَيْلَيِيْدِي كِسْسْز جَهَنَّمَلِكْ اَوْلَمَّيَايْدِي

Majestas DEI Excelsi potens fuit, ut hominem etiam innocentem sicut Angelum crearet, & nemo nostrum Inferni Incola esset. Col. III.

Præt. Imperfectum Quartum.

Sing. اَوْلَمَّازْدُمْ & اَوْلَمَّزْدُمْ *essem* Plur. اَوْلَمَّازْدُكُ &c.

اَوْلَمَّازْدُشُ اَوْلَمَّازْدُكُنْ

اَوْلَمَّازْدِي اَوْلَمَّازْدِيْلَرْ

اَكْرَ آتَمْ كِسْدَنْ قُورْقَمَايَايْدِي اِلَّا اَللهِ تَعَالَى دَنْ قُورْقِيْدِي

اَوْلَمَّازْدِي Si homo à nemine timeret nisi

ab Excelso DEO timeret, timor ei nunquam predominaretur.

de

TRACT. QUART. CAP. SECUNDUM.

أَكْرَ مِصْرَتَه لِيْمُون وَ تَعْض حُوضَات أُوتَسَه de mir. mund.

Si in Aegypto poma limoniorum, & quadam acida non essent, ob dulcedinem Nili nemo viveret. de mir. mund.

Si bonum tuum non esset malum tuum non esset. id est: si non es bonus, nè sis malus. Col. Islam.

Præteritum Perfectum Primum.

Sing. *non fuerim* اَيْمِيشْ أُولَامْ Plur. *non fuerimus* اَيْمِيشْ أُولَاوَزْ

non fueris اَيْمِيشْ أُولَاسْ *non fueritis* اَيْمِيشْ أُولَاسَزْ

non fuerit اَيْمِيشْ أُولَا *non fuerint* اَيْمِيشْ أُولَاكْرَ

Præteritum Perfectum Secundum.

Sing. *non fuerim* اَيْمِيشْ اَيْسَمْ Plur. *non fuerimus* اَيْمِيشْ اَيْسَكْ

non fueris اَيْمِيشْ اَيْسَكْ *non fueritis* اَيْمِيشْ اَيْسَكَزْ

non fuerit اَيْمِيشْ اَيْسَه *non fuerint* اَيْمِيشْ اَيْسَهَلْ

Præ-

Præteritum Plusquàm Perfectum.

Sing. اَيْمِيشْ اُولْسَم *non fuisset* Plur. اَيْمِيشْ اُولْسَكْ *non fuissetis*

اَيْمِيشْ اُولْسَكْ *non fuissetis*

اَيْمِيشْ اُولْسَكْ *non fuissetis*

Aliud.

Sing. اُولْدِيْسَم *non fuisset* Plur. اُولْدِيْسَكْ *non fuissetis*

اُولْدِيْسَكْ *non fuissetis*

اُولْدِيْسَكْ *non fuissetis*

بِر كِشِي اَيْدِه قَلْدُو كِي طَاعَتْ قَر كِي اَيْلَمَكِي اَيُو عِلَامَتْ

اُولْدِيْسَه *Aliquens solitum obsequium intermisisse, & bonum signum non fuisset. Col. Islam.*

Aliud.

S. اُولْمَزْسَه اَيْدُو كِي *non fuissetis* vel اُولْمَزْسِيْم *non fuissetis*

اُولْمَزْسَه اَيْدُو كِي *non fuissetis*

اُولْمَزْسَه اَيْدِيْلَر *non fuissent.*

Futurum.

Sing. *non fuero* اَيْمِشْ اُولُورْسَم Pl. *non fuerimus* اَيْمِشْ اُولُورْسَكْ

non fueris اَيْمِشْ اُولُورْسَن *non fueritis* اَيْمِشْ اُولُورْسَكْر

non fuerit اَيْمِشْ اُولُورْسَه *non fuerint* اَيْمِشْ اُولُورْسَه

An non dici possit *si non fuero*, praxis edocebit.

Ceterum tempora à verbo regulato ut: اُولَمَقْ اَيْسَم
& اُولَمَقْ اُولُورْم & اُولَمَقْ اُولُورْم & اُولَمَقْ اُولُورْم
corundem admissione, sensus ratio militaverit. v. g. مَرَايِ حَاصِلْ
وَالْعَمَلِ سَحْرَه وَاَصْلُ اُولَمَقْ اُولُورْم
præstigiarum operationem non pervenerit. de mir. mund.

Infinitivi Præsens tam regulati, quàm Substantivi

verbi اُولَمَقْ vel اُولَمَقْ *non esse, non fieri.*

OMnes illæ phrases, seu loquendi modi in verbo affirmativo adducti, & hîc in negativo locum habent, aliquo attamen in loco, ea cum reflexione, quæ infra de verbis habentibus ante infinitivi terminationem مق vel مَكْ vocalem, vel اَوَهْ literas in vocali quiescentes dicta est. In affirmativo infinitivo

اُولَمَقْ *esse, existentia*, affirmativa exempla, juxta ibidem currentem ordi-

ordinem, ad negativam formam huc transferentur, ut studiosus
oppositionis ope, rem tanto intelligibilius sibi imprimat, v. g.

مَكُولٌ مَضَلَحَتْ أَوْلَمَانُوعَنْ بِلْدِي *cum negotium non habuisse scivit*

بُو قَضِيَّةٌ بُو. *cum non esse tristem, certum est.* أَوْلَمَاسِي مَقَرَّرٌ نُرْ

وَجِبَاهُ أَوْلَمَفَ بَادِشَاهِ عَالَمٍ بِنَاهُ حَضَرَتَلَرِيْنَتَا أَمْرِ شَرِيْفَلَرِيْلَه

أَوْلَدِي *ut hac decreta hoc modo non sint, Regis ad quem confugit*

مَقْبُولٌ أَوْلَمَغَه: *sic: orbis, ejusdem Majestatis nobilia mandata fuerunt.*

negativè: أَوْلَمَاسَغَه & sic consequenter per alia exempla:

* أَوْلَمَاسَغِيْلَه * أَوْلَمَاسَغَدَنْ * أَوْلَمَاسَغِ اِيْچُون * أَوْلَمَاسَدِيْن * أَوْلَمَاسَغِيْن

* دَقْتَرٌ أَوْلَمَاسِيْنجَه * عَاشِفٌ أَوْلَمَاسَدَنْ * & si praxi conforme esset

مَقْ *quia ante infinitivi terminationem* أَوْلَمَاسِيْلِي

وَالِي. *vocalis est, & hac ratione stante* أَوْلَمَاسِيَالَدَنْ بَرُو

A quo non est Praefectus Bagdad أَوْلَمَاسِيَا يَزِيْمٌ *qui regulatus nega-*

tionis modus ex affirmativo, cum respectu ad id, quod praxis ad-
mittit, esse debet, nec temerè in iis procedendum, experientia ad
id, quod in usu est, disponat viam.

دَكْلٌ اِيْگَنْ Gerundium

Illis sanè rationibus fultus, quibus in affirmativa forma hu-
jus verbi Gerundium أَوْلُوْرَكَنْ *admissi*, ita & in hac negativa

forma *أُولَمَازِ اِيَكْنِ* vel *أُولَمَازِ كْنِ* admittendum esse existimo.

Participium præsentis & Imperfectum.

أُولَمَازِ vel *أُولَمَازِ كْنِ* *qui, quæ, quod non est existens.*

Præteritum Primum.

أُولَمَازِ كْنِ vel *أُولَمَازِ كْنِ* *qui, quæ, quod, non fuit existens.*

Præteritum Secundum.

أُولَمَازِ كْنِ quod ut in syntaxi de participiis dicetur, affixorum capax est. v. g. *أُولَمَازِ كْنِ كَرَكِ* *Omni- no ante mortem suam oportet, - ut profiteatur, Christum non fuisse.* Et sensu non repugnante, etiam huc trahi potest illud, quod est verbi regulati *أُولَمَازِ كْنِ* scilicet unicum phrasibus inter participia contentis, & supra in affirmativo expressis cum *أُولَمَازِ كْنِ* & *أُولَمَازِ كْنِ* ut : *أُولَمَازِ كْنِ* *cum, vel, quando non est serenum tempus, vel, ær serenus* *أُولَمَازِ كْنِ* *quandocunq, vel, quotiescunq, non est error.* Et hæc phrasis talibus in circumstantiis melior est, quam per *أُولَمَازِ كْنِ*.

Futurum.

أُولَمَازِ كْنِ *qui, quæ, quod, non erit, non futurus, & am.*

An hic eadem observatio, quæ in affirmativo circa **أُولَاجِقْ** vel **أُولِيجِقْ**, occurrit, quid in re sit praxis exhibebit, sed in negativo mihi præstare videtur, dicere : **أُولَمَادُقْدَه** cum non esset, vel potius **أُولِيجِقْ دَكْلٌ** & **أُولَاجِقْ دَكْلٌ** &c. Phrases aliæ ex participiis desumendæ erunt, juxta adnotationem in affirmativo hoc loco factam.

Vaga Dictio Verbalis.

أُولَيُوبٌ vel **أُولَمَايُوبٌ**

Ut indifferens ad omnem modum, ad omne tempus, ad omnem numerum, ad omnem personam, omnibus inflexionis partibus subest, ut in affirmativo verbo, hoc loco dictum est. v. g. **بُو قُورْقُودَن خَالِي أُولَيُوبٌ كِتَابُ اللَّهِ يَإِيشُوفَلَز** quando, vel cum ab hoc timore liberi non sunt, ad DE I librum accedant, de int. ment.

CAPUT TERTIUM.

*De Verbo **أُولَمَقْ** esse anomalo, sub forma Impersonali, cum significatis verborum sum & habeo, in ratione affirmativa.*

HOc verbum more Impersonalium solis tertiis personis numeri singularis gaudet, & prout ratio sensus suggerit, nunc pro verbo *sum*, nunc pro *habeo* possessivo stare solet. Ut autem constet, num verbi substantivi an possessivi vim habeat, advertendum est, quod cum pro verbo substantivo ponitur, debet

correspondere posse cum aliquo passivo Impersonali Latinorum v. g. *Datur, reperitur, habetur*. Quibus in constructionibus, casus nominativi simpliciter, aut etiam intercedente affixo pleonastico ob regulam *Quotiescunq;* cum verbo substantivo Impersonaliter sumpto, construi debet. Cum autem pro verbo possessivo personali *habeo* stare debet, tunc affixa personam possidentem notantia, cum re, de cuius possessione asseritur, jungi debent (notanter dico: *affixa ad personam*, ad differentiam scilicet affixi pleonastici, quod ex causa regulæ *Quotiescunq;* incidere posset) quod si verbum *habeo* impersonaliter passivè caderet, sinè respectu ad personam, affixis non erit locus, sed hoc ipso verbo, simpliciter, ut prenotatum est, utentur, quæ omnia, in hîc subiecta inflexione, exemplis exhibentur.

Indicativi Præsens & Imperfectum.

Sing. *وَارْتَر* vel *وَار*.

لَوْلُ قَلْعَدَهْ اَلْتُونْدَنْ بِرْ قُبَهْ وَار In illa Arce, fornix quidam aureus est, id est: *reperitur, invenitur*. de mir. mund. *اَلْكِرْدَهْ اَلْتُونْدَنْ عَصَاكِرِي وَار* In manibus suis aureos baculos habent. Item ibid. *بُو شَهْرَهْ بِرْ نَحْمَرَهْ وَارْتَر* In hac Civitate parvum quoddam mare est. id est: *reperitur, invenitur*. Item ibid. *قَرْوِينَ شَهْرَهْ قَرِيبْ بِرْ يَرِيْتَهْ وَارْتَر* In loco Urbis Kasvin propinquo fons quidam est id est: *reperitur*. Et pro *habeo* *حَالَنْدَر* *يَتَمْ حَقْمْ وَارْتَر يَتَا*
Jus

اُوکوز کی بونوز لری *Jus meum habeo, mihi licitum est. Item ibidem*

Infideles کفار کی زیادہ خوفی وار *Cornua habet, sicut bos. Cornu*

یا جماعت بندن پر مراد کز *multum terroris habent. Gem. Hist.*

O Communitas! de menè desiderium
 حاجت کز وار میدز
aliquid, aut, exhibitionem aliquam necessitatis vestra habetis? de
mir, mund.

Præteritum Imperfectum & Perfectum.

Sing. واریدی.

Vir quidam senex erat, vel reperiebatur. واریدی

Erat quidam Erat quidam فقیر کسنه واریدی. *de mir, mund, Item ibid.*

pauper, vel pauper quidam reperiebatur. Item ibid. واریدی

Regem quendam habebamus vel habuimus. Item ibid. واریدی

کچکی بو Vineas & hortos habebat vel habuit واریدی

censò has perfectiones omnes habuisti. واریدی

Col. 11am.

واریش

Hujus arboris magna **شجره** *proprietas fuit, de mir. mund. - Hoc locò affixum non ad per-*
sonam pertinet, sed incidit ad præcedentem casum genitivi **شجره**
arboris. Item **واریش** *habuit vel habuerat multas*
divitias.

Præteritum Plusquam Perfectum.

Sing. **اییش** *&c.*

Futurum, seu Modusareum.

Sing. **اولور** *est & erit.*

فول *est quædam species piscis : id*
est : reperitur, vel reperietur quædam species piscis **فول**
habet, vel habebitne via commentum ? Gem. Hist.
 Sic consequenter per verbi sum affirmativi tertias personas pro-
 cedendum erit.

Futurum simpliciter.

Sing. **اولا** *eris* **اولا** *& اوله*
rans, & robustus, seu fortis erit. in Lib. Cabal.

Imperativi Præsens & Modusareum.

Sing. **اولسون**

Si غَالِبٌ أُولُورَسَهُ مَشْغُولٌ أُولُسُونٌ وَإِلَّا غَيْرُ تَدَارُكِي إِنْشُونٌ

superans evaserit, sit attentus, si non, aliam dispositionem faciat.
Lib. Cabal.

Optativi Præsens & Imperfectum.

Sing. أُولَايِدِي *effect.*

Utinam superans reperiretur. كَاشِكُهُ غَالِبٌ أُولَايِدِي

Præteritum Perfectum.

Sing. أُولَا *fuerit.* اِيْمِشْ

Præteritum Plusquàm Perfectum.

Sing. أُولَا *fuisse.* اِيْمِشْ

Futurum.

Sing. أُولَا *sit.*

Conjunctivi Præsens Primum.

Sing. أُولَا *sit.* وَاَرِيْسَهُ vel وَاَرِ اِيْسَهُ & أُولُسُونٌ & أُولَهُ & أُولَا

زِمْسَنَانْدَهُ ذَخِيْرَهُ أُولُسُونٌ *ut in hyeme comineatus sit, vel re-*

periat. Hum. Nam. قَقْدَرُ صِيْجَانٍ وَاَرِيْسَهُ اَنْدَهُ جَمْعُ أُولَالَرِ

quot sunt vel reperiuntur mures, ibidem convenient. de mir. mund.

هَرَّ نَهَ حَاجَتِي وَاَرَايْسَهُ *quancunq; habeas necessitatem ibid.*

Præsens cum vi Modifarei.

Sing. أُولُورِ اِيْسَهُ & أُولُورَسَهُ *sit.*

(PARS I.)

R r r

Præ-

Præteritum Imperfectum Secundum.

Sing. *اولايدى* Exemplum hujus, habes in immediatè sequenti.

Præteritum Imperfectum Tertium.

Sing. *اگر آنا طرفندن قارى غالب اوليدي آنا* v. g. *اولوردي*
se ex طرفندن از اولايدي يوسف اول وقت فاقص اولوردي

parte Matris id, quod igneum est, superans reperiretur, ex parte Patris parum reperiretur, & tunc Joseph deficiens foret. Ex lib. Cabal.

Præteritum Imperfectum Quartum.

Sing. *اولسيدي* vel *ايسه ايدى* vel *ايسيدي* ejusdem significati ut primum.

Præteritum Perfectum.

Sing. *ايش اولّا* fuerit.

Præteritum Plusquàm Perfectum Primum.

Sing. *ايش ايش ايسه* fuisset.

Annotatio.

Duobus in locis, & in lib. de mir. mundi, & in lib. de Intent. ment. voces duas, hac orthographiâ scriptas, reperi: *واريمشسه*

in lib. de mir. mund. & *واريمسه ادي* & *واريمسه* in lib. de Intent. ment. & alibi, Ita ut orationis membrum in lib. de mir. mund.

se sic habeat: *اگر انكى سلاجي واريمشسه انكى ضيطي آدمه*
 مشكل

أَكْرَ دِيدْتَرِي Quod rationabiliter, & ad verbum cum sensu,
aliter interpretari nequit, quàm: *si sua arma habuisset, homini,
eiusdem coërcitio, difficilis fuisset.* In lib. autem de Intent. ment. ex
supposito discursu Christi crucifixionem negante.

كَبِي حَاشَا أَوْلَ أَصْلَانْ تَكْرِي أَوْلَمْ إِمْتَانْ وَارِيْسَه اِيِي
أَكْرَ بُو قَمَازْدَنْ Interpretatio vera hæc
est: *Si, prout illi dicunt (quod absit) quòd ille crucifixus DEUS
fauisset, oportuisset, ut totus mundus periisset.*

اِيْلَرْو حَقَّ تَعَالِي قَاتِنْدَه سَوَكُو عِبَانَتْ وَارِيْسَه اِيِي
si ante has preces coram DEO Excelso, magis affectuosa oratio fuisset. Hanc
orthographiam ob usum frequentem erroneam esse, dicere non
debemus, quia usus frequens, idipsum negat.

Præteritum Plusquàm Perfectum Secundum

Sing. اِيِيْشْ أَوْلَسَه

Præt. Plusquàm Perfectum Tertium.

Sing. اَوْلَايِيْدِي *fuisset.*

Præt. Plusquàm Perfectum Quartum.

Sing. اَوْلُورِيْدِي *fuisset.*

Præt. Plusquàm Perfectum Quintum.

Sing. اِيِيْسه اِيِيْدِي *fuisset.*

R r r 2

Præt.

Præt. Plusquàm Perfectum Sextum.

Sing. *أولسیدی vel أولسه ایدی* *fuisse.*

Futurum.

Sing. *أولورسه* *fuerit.*

Futurum Præterito Mistum.

Sing. *أولوریش & ایش اولور* *fuerit.*

Infinitivi Præsens.

أولف *esse.*

Hinc non excludendæ phrases, de infinitivo hujus verbi dictæ, quæ sua in circumstantiâ, & hic locum habere possunt. v. g.

أولف اچدهسي *ut pecuniam habeat.* &c. sic de cæteris.

Gerundium.

أول حالیا بو واریکن v. g. *واریکن vel وار ایکن* *cum hoc ita se habeat.* de mir. mund. *أول کلام ربانی ایدوکنه بونجه شاهد*

واریکن *cum essent multi Testes, quod hoc sit verbum divinum vel cum reperirantur multi Testes.* de int. ment.

Participij Præsens & Imperfectum.

أولان *id quod reperitur &c. aut existit.*

Pro hac circumstantia Indicativi præsens prævalere videtur.

Participij Præteritum Primum.

ایش *id quod fuit existens, aut, repertum.*

Par-

Participij Præteritum Secundum.

اُولُوْثُ vel اِيْدُوْثُ non excludendo phrasas de hoc præterito jam supra observatas.

Vaga verbalis dictio.

اُولُوْثُ

Parvum systema pro verbo Possessivo habeo.

وَارُوْثُ	كِتَابُنِيْ	Librum	Meum habeo
	كِتَابُكَ		tuam habes
	كِتَابِيْ		suum habet.
	كِتَابُنَا		Nostrum habemus
	كِتَابُكُمْ		vestrum habetis
	كِتَابُهُمْ		suum habent.

Pari passu cum aliis tertiis personis, v. g. اَتَجِدُّمُ اَيْسَةً pecuniam si habeam,

اَتَجِدُّمُ اُولَسَةً pecuniam si habeas

اَتَجِدُّمُ اُولَسَةً pecuniam haberem

Advertendum, quod affixa hoc locò, respectu phrasas latinæ, non sint necessario possessivè significantia, sed & solam

Præteritum Imperfectum & Perfectum.

Sing. یو غیدی vel یوق ایدی

اول پادشاه زمانده آتا بکرز هیچ پادشاه یوق ایدی *In tempore illius Regis, illi similis, Rex non fuit, vel, non fuit repertus, vel, non erat, vel, non reperiebatur. de mir. mund. Item ibid. یوقدر چاره بو خستدلیکه huic infirmitati non erat, aut, non fuit, non reperiebatur, aut non repertum fuit remedium. یر خالی یر یوغیدی non erat, vel, non fuit, non reperiebatur, vel, non repertus fuit locus vacuus. کاغدی یوغدی Chartam non habebat, aut, non habuit. رضامز یوغیدی Complacentiam nostram non habebamus, vel, non habuimus, id est: non consensimus.*

Præt. Perfectum & Plusquàm Perfectum.

یوغیش

اول حالده اوردوی هبایوندده تخیره یوغیش *Eo tempore apud Exercitum, vel, in Castris Augustis, commeatus non fuit, vel, non fuerat vel, non repertus fuit, aut, fuerat کتد و ترینه رضایری Ad eorum itiones suas complacentias non habuit, vel, non habuerat, id est: non consensit.*

Fu

Futurum seu Modusareum.

أُولَمَازْ vcl أُولَمَزْ

In lusu Puerorum utili-

tas non est. de int. ment. أُولَمَزْ فَايْدَهْ Post

suas molestias illi utilitas non est. أُولَمَزْ مَسْرِفْ دُرْ مَالِي Prodigus
est, opes non habet, aut, non habebit.

Imperativi Præsens, & Futurum.

Sing. أُولَمَاسُونْ

Optativi Præsens & Imperfectum.

Sing. أُولَمَآيَايْدِي

Præteritum Imperfectum.

Sing. أُولَمَازْدِي

Præteritum Perfectum.

Sing. اَيْمِشْ اُولَا

Præteritum Plusquàm Perfectum.

Sing. اَيْمِشْ اُولَيْدِي

Futurum.

Sing. أُولَمَيَهْ vcl أُولَمَايَا

Con-

Conjunctivi Præsens.

Sing. اُولَمَيَا vel اُولَمِيَه

اُولَمَيَا كِفَايَتْ مِقْدَارِي اُولَمِيَه قَطْ اَوْزَرَه اُولُوْر Si sufficientiam
quantitatis sue non habuerit, ad inopiam vergit.

Aliud Præsens & Præt. Imperfectum.

Sing. اُولَمَزَسَه vel اُولَمَسَه

اَكْر مِصْرَه لِيْمُونْ وَ بَعْضْ حَبُوضَاتْ اُولَمَسَه بِرْ كِسْنَه فِيلَكْ
Ni in Aegypto poma limoniorum & alia aci-
da essent, ob Nili dulcedinem, nemo viveret. de mir. mund.

Aliud Præsens & Præt. Imperfectum.

Sing. يُوْغِيَسَه vel يُوْغْ اِيَسَه vel دُطِيَسَه

اُولْ سُوَيْلْدُ وُكْشِي سُوَزَلَرْ اُولْ كِشِيَه يُوْغِيَسَه خُوْ كَذْبْ اِيْدَرْسَنْ
Si verba quæ tu locutus es, in Persona illa non sint, tu mentiris.
Col. 11am.

Præteritum Perfectum.

Sing. اِيْمِيَشْ اِيَسَه

Præteritum Plusquàm Perfectum.

Sing. اِيْمِيَشْ اُولَسَه

Aliud.

Sing. اُولْدِيَسَه

Aliud.

Sing. اُولْمَسِيْدِي vel اُولْمَرْسَه اِيْدِي

Futurum.

Sing. اِيْمِيْش اُولُوْرْسَه

Infinitivi Præsens.

اُولْمَمَق vel اُولْمَمَقْ *non esse, non habere.*

Phrases in verbo affirmativo & negativo prænotatæ, & hic, juxta sensûs qualitatem, locum suum habere possunt, v. g.

اُولْمَمَقْ اِيْجُوْن *ut non habeat pecuniam.*

Gerundium.

اُولْمَاَزَكْن & اُولْمَاَزَايَكْن vel دَنْل اِيَكْن

Participij Præsens & Imperfectum.

اُولْمَيَان *id quod non est vel non reperitur*, Sed pro hac circumstantia, Indicativi præsens præferendum esse videtur.

Præteritum Perfectum Primum.

Sing. اِيْمِيْش *id quod non fuit existens aut repertum.*

Præteritum Perfectum Secundum.

اُولْمَادُوْق vel دَلْمِيْدُوْق vel اِيْمِيْدُوْق *cû phrasibus insinuat.*

Vaga verbalis dictio اُولْمَايُوْب.

CA.

CAPUT QUINTUM.

*De verbo اولتق impersonaliter sumpto pro
debeo, in quantum obligationem ad quid
infert.*

Locô verbi *debeo*, sumpti sub vi significandi obligationem,
quâ quis alteri, sive naturali, sive legali ratione obstrictus
est, apud Turcas verbum اولتق in usu est, quod aliquô modô
equidem, ut personale est, subsistere posse videtur. v. g. سن
بتا بورجلو سن بتنه ستا بورجلو ايم ايكمز بربريزه بورجلو ايز
Tu mihi debes, & ego etiam tibi debeo, nos nobis invicem debemus,
vel, Tu mihi debitor, ego etiam tibi debitor, nos nobis invicem
debitores sumus. Chur. Ef. Item ibidem. سن بتا يوز غروش بورجلو
Tu mihi centum imperiales debes, vel locô سن بورجلو dicetur:
سن مديون سن ad verbum ex arabico, *credito*, seu *mutuò datô ob-*
strictus.

Ast phrasis sermoni magis conveniens, & elegantior, est ver-
bum اولتق impersonaliter sumptum, sive sub affirmativa, sive
sub negativa forma. Aliquando Creditoris casus ad Dativum,

& Debitoris ad Genitivum ponitur, v. g. قلانتك بتا بش يوز
Ad verbum est: *Talis cujusdam mihi quin-*

§§§

gen

gentorum Imperialium debitum est. Chur. Effend. Item ibid فَلَانُكَ

Talis cujus-
dam debitum mihi centum Imperiales fuerunt, totaliter persolvit.

Et adhuc elegantius per nomen دِمَّتْ *fides* vel postpositionis

nomen أَوْسَتْ *superior pars* quibus præponitur Debitoris Nomen in genitivo aperto vel occulto, ita, ut unum ex his duobus nominibus affixum cum postpositione دَ assumat. Creditoris

persona autem consistit in affixo postposito voci حَقْ *Jus*, quod

ipsis exemplis optimè declaratur. v. g. فَلَانُ كِبْسَتَهُنْكَ دِمْتِنْدَه

Ad talis cujusdam fidem centum Imperia-

lium jus habeo. Chur. Effend. Item ibid. زَيْدُكَ أَوْزَرْنْدَه بَنَمِ يِيْشْكَ

Supra Zeidum mille denariorum jus habeo. Item.

ibidem. اِيْلْ أَوْسِنْدَه حَقْمْ وَارْدَرْ *Supra Provinciam jus meum habeo.*

id est: *Provincia mihi debet.* Dicitur item. v. g. اِيْلَهْ وِيْرَهْ جَكْمْ

habeo, ut dem Provincie id est: ego debeo Provincie.

In sensu negativo par est ratio, v. g. فَلَانُ أَوْسِنْدَه حَقْمْ يُوْشْ

Supra talem quendam Jus non habeo. id est: *talis quidam mihi nihil de-*

debet. زَيْدٌ كَى دِمْتِنْدَه حَقْمٌ دُكَلِيدِي Ad fidem Zeidi Jus non habui.

id est: Zeidus mihi nihil debuit اِيْنِ اُوسْتِنْدَه حَقْمٌ يُوغِيْدِي Supra

Provinciam jus non habui. id est: Provincia mihi nihil debuit. Uti autem Latini dicere solent. v. g. nihil habeo quod pratendam ab illo, non habeo quid ab eo petam aut exigam, &c. Turcæ per verbi

قَالَمَقْ manere negativum قَالَمَاقْ non remanere eleganter stan-

te superiore loquendi modo expediunt. v. g. فَلَانَكَى دِمْتِنْدَه

حَقْمٌ قَالَمَاقْ Ad talis cujusdam fidem jus meum non remansit vel

زَيْدٌ كَى اُوزَرِنْدَه حَقْمٌ قَالَمَاقْ Supra Zeidum Jus meum non re-

mansit. Latini dicerent, nihil habeo quod à tali quodam aut à Zeido pratendam. Et hæc de verbo debeo sub hoc sensu.

Adnotatio.

Multa verba impersonalia Latinorum, apud Turcas per verbum اُولَمَقْ adjecto participio aut adjectivô aliquô expediri solent, de quibus hoc loco agere non censui, cum de iis in syntaxi commodius agi possit.

Quomodo autem verbum اُولَمَقْ pro posse, & اُولَمَقْ pro non posse, stare possit vide ad hujus sequentis partis caput. 16.

PARS SECUNDA.

De verbis simplicibus & eorundem structuris.

DE verbis simplicibus ad differentiam verborum compositorum ago, verbum enim simplex, verbi adminiculo non indiget, ut subsistere possit, secus compositum, accedunt &

rationes formationis temporum, & quidquid ad eorundem inflexionem & vim pertinet, Item infinitivorum, Gerundiorum, supinorum, & participiorum Latinorum ad Turcismum translatio, & de phrasibus inde promanantibus. Et examen dictionis verbalis in وَب terminantis instituitur. Verborum autem genera & qualitates longè alia sub consideratione apud Turcas sunt, quàm apud Latinos, qui suorum verborum genera è terminatione cognoscunt, non item Turcz, qui verbi genus è significandi vi colligere debent, sic activum à neutro subdistingunt. Habent autem Turcz, structuras suas, quæ verbi significato originali juxta circumstantiarum exigentiam, in vi significandi, modum aliquem addunt, quæ omnia per hujus secundæ partis decursum observabuntur.

CAPUT PRIMUM.

De Inflexione Verborum Simplicium.

A pud Turcas verbi thema sumendum est ab infinitivo, sicut apud Latinos, ea cum reflexione attamen, ut inflexionis intuitu, ea, quæ circa thema reperiuntur, observentur, ut inflexio tantò perfectius repræsentari possit. Terminatio ergo infinitivorum Turcicorum est in مَق vel مَكى cujuscunque demum generis aut qualitatis verba fuerint, ea tamen, quæ circa istud thema reperiuntur, sunt, quòd ante terminationem مَق vel مَكى vel sit consonans, vel vocalis fatha, vel litera l cum fatha, vel و cum dsamma, vel s quiescens cum fatha, vel ي ut consonans, aut cum vocali kesra, ut ergo perfectum inflexionis systema præ oculis ponam, verba, per omnem qualitatem in unam inflexionem simul disposui, ut uno intuitu, cujuscunque ratio obtineri pos-

possit, sint ergo themata juxta omnes qualitates بِقُتُّ vel بِأُتُّ
aspicere, سَوَمَكُ *amare*, consonans ante terminationem infinitivi.
 سَوِيلَمَكُ *loqui*, cum vocali ante terminationem
 infinitivi. صَقْلَامَقُ *custodire*, يَلَمَمَكُ *acnere* أَوْقَوْمَقُ *legere*, termi-
 natio infinitivorum اَو cum fatha & dlamma. صَالِيَقُ *numerare*
 terminatio infinitivi præcedente ي consonante, يَمَكُ *dicere*
 cum vocali. Verùm priusquàm ipsa inflexio instituatur, ad
 tempus præsens reflexio quædam habenda est, Turcis enim, ut
 ipsis Arabibus Modisarcum est, quod de præsentē & de futuro
 participat, præter hoc attamen, Turcæ, præsens quoddam, ad
 actionem quæ actu fit exprimendam, sibi formant, ab infinitivo
 juxta qualitatem vocalis, aut literæ consonantis, quæ ante مَق vel,
 مَكُ (ut hîc mentio facta est) reperitur, v. g. si ante
 مَق fuerit consonans sinè motionē aut vocali, ut بِقُتُّ *aspicere*
 supra consonantem ante مَق ا فathatum, aut vocalis fatha po-
 nenda est, & locô مَق ponuntur syllabæ يورم ut : بِقُتُّ *aspicere*
 طاپايورم *adorare* طاپيَقُ *actum aspicio* بَقُيورم *vel* بَقايورم
 آچايورم *actum aperire* آچيَقُ *actum gusto* طاتايورم *gustare* طاتيَقُ
 شاشيَقُ *actum corrumpo* بوزايورم *corrumpere* بوزَمَقُ *aperio*,
 شاشايورم *actum obstupefco*. شاشيَقُ *calcare*, بَصيَقُ vel بَاَصيَقُ
 قَالغايورم *surgere* قَالغَيَقُ *actum calco*, *actum premo*. باصايورم *actum*

actū surgo. صَايَايُورُم *numerare, speculari, meditari* *actū*
numero, &c. بِرَاغَايُورُم *projicere, ق in غ mutatio, actū*
projicio. Potest I fathatunī prædictum sæpe omitti, & solum
 fatha poni, ut : *actū aspicio* بَقْدَايُورُم, *actū obstupesco.* شَاشَايُورُم.

Aliqui in locō I fathati ponere volunt, ut : *actū aspicio.* بَقْدَايُورُم.

Verūm Modi præcedentes magis conveniunt. Consonans ante
 terminationem infinitivi in مَكْ plerumquē fatham sibi vendicat,

ut : *actū aspergo.* سَرِيْجَايُورُم *aspergere* سَرِيْجَمَكْ, *actū tegero.* اَوْرْتَمَكْ.

actū discerno. سَچَايُورُم *discernere* سَچَمَكْ, *actū teco.* سَچَمَكْ.

actū disco. اَوْرْتَمَكْ *discere* اَوْرْتَمَكْ, *actū nato.* يُوْزَايُورُم *nare* يُوْزَمَكْ.

dare, tamen وِیْرَايُورُم *dare videtur, actū do.* وِیْرَمَكْ.

Circa consonantem ل ante مق & مَكْ id observandum est,
 quòd hac in circumstantia ل potius kesrâ quàm aliâ vocali no-
 tari velit, ut : *actū accipio* اَلْمُورُم *accipere* اَلْمَقْ, *actū fieri.* اَوْلَمَقْ.

actū invenio بُولْمُورُم *invenire* بُولَمَقْ, *actū fio.* اُولْمُورُم.

actū venio کَلْمُورُم *venire* کَلَمَكْ, *actū scio.* بِلْمُورُم.

actū findo. &c. بُولْمُورُم.

Ea verba, quæ ante terminationem infinitivi مق vel مَكْ
 & plerumquē in initio dictionis dsammam assumunt, etiam ante
 syl-

syllabas ^{طورم} dsammam cum و quiescente, vel etiam sinè, sibi expetunt, ut : ^{طورم} stare, ^{طوروورم} vel ^{طوروورم} actu sto. ^{بورم} torquere, ^{بوروروورم} vel ^{بوروروورم} actu torqueo. ^{سوسم} tacere, ^{سوسوروورم} vel ^{سوسوروورم} actu taceo. Videntur tamen quædam ad priores regulas de consonantibus recedere, ut : ^{امم} vel ^{طوتاوروورم} tenere, ^{اموروورم} actu spero. ^{امم} sperare, ^{كورمم} &c. Videndum quid praxis exigat. In ^{كوروورم} vivere, ^{كورووروورم} vel ^{كورووروورم} actu video, ^{اورمم} intexere, ^{اوروروورم} vel ^{اوروروورم} actu intexo. ^{دوشم} cadere, ^{دوشوروورم} vel ^{دوشوروورم} actu cado.

Verba illa, quæ ante terminationem infinitivi ^{مم} vel ^{مم} vocalem aut literas ^{اوي} cum vocalibus habent, locô syllabæ infinitivi ^{مم} vel ^{مم} solum syllabas ^{يورم} suscipiunt, ut : ^{ارمم} querere, ^{اروروورم} actu quero. ^{سويلمم} loqui, ^{سويلوروورم} actu loquor. ^{صغلامم} Custodire, ^{صغلاوروورم} actu custodio, ^{اوقومم} legere, ^{اوقوروورم} actu lego, ^{بلدمم} acuire, ^{بلدوروورم} actu acuo, ^{بيمم} Dicere, ^{بيوروورم} actu dico.

Si ante Infinitivi terminationem مَکّ vel مَکّ fuerit litera ت
 sine vocali, ea, hoc locò in و convertenda est, si vox plus, quàm
 duarum syllabarum sit, ut : اَوْقُوْءُیُورُمّ *facere legere*
 vel بُوْشَادُیُورُمّ *Evacuare* بُوْشَاتُمّ *legere facio.* اَوْقُوْءُیُورُمّ
 vel اَوْکَرْدُیُورُمّ *Docere* اَوْکَرْتُمّ مَکّ in مَکّ & اَوْکَرْتُمّ بُوْشَادُیُورُمّ
actu doceo اِشْدُیُورُمّ *audire* اِشْتُمّ *actu audio.* Quis adde
 dissyllabum اِیْتُمّ *facere* اِیْدُیُورُمّ *actu facio.* Adverte subinde
 hujusmodi infinitivum, qui praesenti actualis actionis correspon-
 det, v. g. دِیُورُمّ مَکّ *actu dicere.* Sed rarissime obvi-
 us. Hoc
 supposito.

Indicativi Praesens actionis Actualis.

Sing. بَقَايُورُمّ vel بَقَيُورُمّ *actu* Plur. بَقَيُورُوز *actu aspiciamus*
aspicio

بَقَيُورُسْن *actu aspicias*

بَقَيُورُسُوز *actu aspiciatis*

بَقَيُورُ *actu aspicit.*

بَقَيُورُلُر *actu aspiciunt.*

Sing. سَوَيُورُمّ *actu amo*

Plur. سَوَيُورُوز *actu amamus*

سَوَيُورُسْن *actu amas*

سَوَيُورُسُوز *actu amatis*

سَوَيُورُ *actu amat.*

سَوَيُورُلُر *actu amant.*

Ali-

Aliqui v. g. pro بَقِيُورَ legere volunt: بَقِيُورَ Sed modus magis usitatus, prior est.

Modifareum de Præsente & Futuro participans.

Sing. بَقَرُمَ <i>aspicio & aspiciam</i>	Plur. بَقَرِيْزُ & بَقَرُوْرُ <i>aspicimus & aspiciemus</i>
بَقَرَسْنِ <i>aspicis & aspicias</i>	بَقَرِسْزُ <i>aspicitis & aspicietis</i>
بَقَرُ <i>aspicit & aspiciet.</i>	بَقَرِلَرُ <i>aspiciunt & aspicient.</i>
Sing. سَوْرُومَ <i>amo & amabo</i>	Plur. سَوْرِيْزُ & سَوْرُوْرُ <i>amamus & amabimus.</i>
سَوْرَسْنِ	سَوْرِسْزُ
سَوْرُ	سَوْرِلَرُ

Et juxta prædictum cursum terminationum Infinitivi, طَاپَارُمَ *adoro vel adorabo*, طَاثَارُومَ *gusto, vel gustabo*, آچَارُومَ *aperio & aperiam*, بُوْرَارُمَ *corrumpo & corrumpam*, شَاثَارُمَ *obstupeasco & obstu-
pescam*, بَاصَارُمَ *calco & calcabo*, پَرَمَ & پَرَمَامَ *surgo & surgam*, صَايَارُومَ *numero & numerabo*, | incrementi, ut in su-
periori, abjici posse videtur, præstat autem cum | scribere بِرَاقْمَقَ *projicere* dat بِرَاغَارُمَ *in* ق in غ mutatio: *projicio & projiciam* سَرَبَرُومَ
aspergo & aspergam اَوْرَتَرُومَ *tego & tegam*, سَجَرُمَ *discerno & discer-*

secundis personis utriusque numeri, si singularis in سَن & pluralis in سِر terminetur, interponatur, ut in exemplo: *aspici* بَقَرَسَن *aspicisne?* بَقَرَسِر *aspicitisne?* Et sic in taliter terminantibus temporibus کورر ميسر *aspicietne?* In superficie maris videtisne aliquid. de int. ment. بَقَجَقَسَن *aspiciesne?* بَقَجَقِيسِر *aspicietisne?* Sed hoc futurum & in tertiis personis idipsum admittit بَقَجَقِيسِر *aspicietne?* بَقَجَقِيسِر *aspicientne?* Et sic in cæteris.

Secundò: Tertia persona modifarei Indicativi modi quæ idem est ac participij tempus præsens, adminiculo verbi اُولَمَق *esse* quibusdam modorum temporibus pro præsentibus, & eodem modo participia præteriti in مَشِ hujus ipsius verbi ope, pro quibusdam modorum præteritis perfectis deservit, & participia futuri in جَق vel جَك pro solo futuro Indicativi modi stare possunt, ut per inflexionis decursum observari poterit.

Aliquando primæ personæ singularis modifarei ultima litera in يَمِش conversa videtur, ut: اَمَلِكِچُون كَسَرَن *pro* كَسَرَم *non erat fructum dans, propterea scindo. de mir. mund.*

Item ibid. يَا أَخِي سَيِّدُ اللَّهِ تَعَالَى حَضْرَتَهُ شُكْرُ اِيْدِيْجِي.

pro كُورْمَزَن وَ مَال وَ مَنَالِنَه طَيَانُوْب نَفْسَكَه مَغْرُور كُورُورَن

كُورُورَن O Frater! non video te divina Majestati gratias agentem

opibus & eorundem largitionibus fidis & tibi ipsi presumptuosum video. id est: quod tibi de te praeumas de mir. mund. rarissime

contingit. يَا اَمِيْرُ بُو كُوْن اُورُوج طُوْتَارِيْن O Imperator hodie jejuno. de mir. mund.

Præteritum Imperfectum.

Sing. بَقَرِيْدُم vel بَقَرَايْدُم & Plur. بَقَرِيْدُكْ vel بَقَرَايْدُكْ

بَقَرِيْدُم aspiciēbam

بَقَرِيْدُكْ

بَقَرِيْدُكْ vel بَقَرَايْدُكْ

بَقَرِيْدُكْ vel بَقَرَايْدُكْ

بَقَرِيْدُكْ &

بَقَرِيْدُكْ vel

بَقَرِيْدِي vel بَقَرَايْدِي

بَقَرِيْدِي vel بَقَرَايْدِي

بَقَرِيْدِي

بَقَرَايْدِي & بَقَرِيْدِي

Sing. سَوَرِيْدُم vel سَوَرَايْدُم & Plur. سَوَرِيْدُكْ vel سَوَرَايْدُكْ

سَوَرِيْدُم amabam

سَوَرِيْدُكْ &

اِيْدُكْ

& سَوَرِيدَنْگَز vel سَوَرَايدَنْگَز
 سَوَرِيدَنْگَز vel سَوَرَايدَنْگَز
 سَوَرِيدِي vel سَوَرَايدي
 سَوَرِيدِي & سَوَرَايدي

Formatur à tertia persona præsentis Indicativi singularis numeri habente se ut participij præsens, & cum Imperfecto verbi

اَوَّل اول quasi diceret: *aspiciens eram*, *amans eram*

حَبِيْثٌ تَشْرِيفٌ دَعْوَايْنِ اَيْدَرِي *spurcus ille, divinitatem am-*

biebat, de mir. mund. اَوْتُوْرُوْرِي *sedebat in tentorio*, Gem.

in oppido Dirama apud Hist. اَوْقُوْرُوْمِ خَوَاَجَهْدَه قَصَبَه دَرَامَه *Magistrum legebam*, de mir. mund.

Videtur etiam pro hoc Imperfecto dici posse.

Sing. بَقَرِيشِم vel بَقَرِيشِم Plur. بَقَارِيشُوْر

بَقَرِيشِم *aspiciebam*

بَقَارِيشَسَن

بَقَارِيشْدَر

بَقَارِيشَسَز

بَقَرِيشْدَر vel بَقَارِيشْدَر

بَقَرِيشَس & بَقَرِيشَس &

Sing.

Sing. سَوْرَ اِيْمِشْمِ vel سَوْرِيْمِشْمِ & Plur. سَوْرَ اِيْمِشُوْرَ

سَوْرَمِشْمِ amabam

سَوْرَ اِيْمِشْمِشْنِ

سَوْرَ اِيْمِشْدُوْرَ

سَوْرَ اِيْمِشْمِشْنِ

vel سَوْرَ اِيْمِشْلَرِ & سَوْرَلَرِ اِيْمِشْ

سَوْرَلَرِ اِيْمِشْ & سَوْرَ اِيْمِشْلَرِ دُوْرَ

Infideles, absq; fide (per

fidi) ita supposebant. Gem. Hist. Item ibidem. بِر سَنَه دَه يُوْرَ اَلْتِي

Uno anno centum quinquagin-

ta millia pondera pecuniarum acquirebant. خَلَايِفْ اِنِي قَرَشُو

Homines eum econtra videbant. de mir. mund.

Formatio per se patet, ad præcedentis
similitudinem.

Advertendum, quòd كِي incrementum secundarum persona-
rum utriusque numeri, ubique temporum ut ng. enuntietur.

Præteritum Perfectum Primæ Formæ.

Sing. بَغْدُمِ aspexi

Plur. بَغْدُمِ aspeximus

بَغْدُمِ aspexisti

بَغْدُمِ aspexistis

بَغْدِي aspexit.

بَغْدِيْلَرِ aspexerunt.

Sing.

Sing. **سَوْنِم** *amavi*Plur. **سَوْنِمَكِي** *amavimus***سَوْنِمَكِي** *amavisti***سَوْنِمَكِي** *amavistis***سَوْنِم** *amavit***سَوْنِمَكِي** *amaverunt*

سَوْنِمَكِي *Canis* **سَوْنِمَكِي** *accidentem* **سَوْنِمَكِي** *statum*
narraverunt. Gem. Hist. Item ibidem: **سَوْنِمَكِي** *تَبْدِيلِ* **سَوْنِمَكِي** *صورتیکه*

سَوْنِمَكِي *Duos* **سَوْنِمَكِي** *Cursores* **سَوْنِمَكِي** *incognitos* (*mutatâ formâ*) **سَوْنِمَكِي** *miserunt*.

Item ibid. **سَوْنِمَكِي** *A Supremo* **سَوْنِمَكِي** *Exercitus* **سَوْنِمَكِي** *Duce* **سَوْنِمَكِي** *Husein-Bassa* **سَوْنِمَكِي** *litera* **سَوْنِمَكِي** *advenerunt*. Pari modo cum præalligato verborum ordine.

Formatur ab Infinitivo mutatio **سَوْنِمَكِي** in **سَوْنِمَكِي** ut :

سَوْنِمَكِي *سَوْنِمَكِي* **سَوْنِمَكِي** *سَوْنِمَكِي* **سَوْنِمَكِي** *سَوْنِمَكِي*

Verba in Infinitivo in **سَوْنِمَكِي** terminantia, si ante **سَوْنِمَكِي** literam duriores habuerint, veluti : **سَوْنِمَكِي** *خ* **سَوْنِمَكِي** *ص* **سَوْنِمَكِي** *ط* **سَوْنِمَكِي** *ظ* **سَوْنِمَكِي** *ع* **سَوْنِمَكِي** *غ* **سَوْنِمَكِي** *ق* tunc **سَوْنِمَكِي** *سَوْنِمَكِي* **سَوْنِمَكِي** *ت* pronunciarî debet :

quasi diceret : **سَوْنِمَكِي**, nunquam autem taliter scribetur, hîc autem annotatæ literæ, ut hunc effectum habeant, debent ut *gezmatæ* ante infinitivi terminationem stare.

Accidit nonnunquam, ut hoc & sequens præteritum (Arabum more) quasi sub Modîarci significato accipiatur, ut :

(PARS II.)

Uuu

سَوْنِمَكِي

بِسْمِ دِينِز دِينِ اِسْلَامْدَر بِرُ اللّٰه طِبَارُوْر بِاِدِشَاهِ يَزِي اَوْلْدَرْمَكَا
اِسْتِدِي اَنْدَن قَجَارُوْر جُوْبَانِ اَيْتِدِي بَنْدِي اللّٰهِي بِر بِلْدَمِ

Fides nostra, est وَاثَا اِيْمَانِ كُتُوْرْتُمْ شِدَنْصُكْرَه سِيَزْدَن اِيْرْتَبَاْرَمِ
fides Islamitica, DEUM unum adoramus, Rex nos occidere voluit,
ab eo fugimus; Pastor reposuit: ego etiam unum DEUM scivi
(scio) illi credidi (credo) posthac à vobis non separabor. De
mir. mund.

Præteritum Perfectum Secundæ formæ.

Sing. بَقِشِيم & بَقِشْتُمْ *aspexi* Plur. بَقِشُوْر vel بَقِشِيْمِز

بَقِشْتَن

بَقِشِيْمِز

بَقِشْتَر

بَقِشْتَر vel بَقِشْتَر

Sing. سَوِشْتُمْ & سَوِشْتُم

Plur. سَوِشُوْر vel سَوِشِيْمِز

سَوِشْتَن

سَوِشِيْمِز

سَوِشْتَر

سَوِشْتَر vel سَوِشْتَر

Formatur à Præterito participij, adjuncto præsentis Indicativi

verbi substantivi, quasi: *sum, qui fui aspiciens.* وَاَفْعِ اَوْلَانِ اَحْوَالِشْكُرِي

Id quod vobis accidit, ex مَكْتُوبَاتِرِشْكُرِي مَقْرُوْمِنْدَن بِلِشِيْمِز
sensu vestrarum literarum scivimus. Gem. Hist. Et quasi pro
mo-

حَرَكَتِ اِيْدَهْلَمْ دُشْمَنْكِ تَرَكَمِي تَارْلَانَه اِيَكْن حَقّ modsarco

تَعَالِي حَضْرَتْلَرِي جَنَابِ شَرِيْفُكُرِي كَفَرَه بِي دِيْن اَوْزُرِيْنَه مُسَلِّطْ

اِيْنِيْشَنْدُرْ Progre diamur, cum Infideles adhuc in agris suis, proven-
tus habeant, Majestas DEI Excelsi latera vestra nobilia perfidis In-
fidelibus dominari faciet.

Aliquando in scriptis ante ultimam syllabam, præter بِي sci-

licet, وِيْرِيْ بِي vel بِي quoddam pleonasticum reperitur, v. g. pro وِيْرِيْ

يَا قُوْت بَهْرِيْمَايِي تَنْ بَرِ جَامْ وِيْرِيْ بِي : ut : وِيْرِيْ بِي :

Scyphum quendam è chrysolitho præstantissimo dedit. Est quid, quod
rarissimè accidit,

Primæ personæ pluralis numeri, Turcæ nonnunquam pleo-
nasticè tertiam personam singularis numeri Indicativi præsentis
verbi طَارَ مِيْحَالَه اَغْرَدَنْ : ut : طَارَ مِيْحَالَه اَغْرَدَنْ

اَصْبَارَلْدُغُكُرْ اَحْوَالِي تَقْرِيرْ اِيْدُوْبْ اِيْنَانِيْشُوْرْ نُرْ
Negotia quæ Mi-
chaeli Thar oretenus demandastis, confirmavit, & nos credidimus.
Ex lit. Pari modò, cum præallegato verborum ordine.

Annotatio.

Quæstio oritur : an non adjecta tertia personâ modsarci mo-
di Indicativi singularis numeri, ad verbi regulati اَوْلُتْ fieri
præteritum perfectum Indicativi, v. g. سَوْر اَوْلُتْمْ vel بَقَار اَوْلُتْمْ
Uuu 2 præ-

præteritum Indicativi pariter obtineatur ? legitur enim in libris
nonnunquam v. g. in quodam precum libello : **لَمَّا وَقَاتِ اَيْدِيْ** :

وَصِيَّتْ اَيْتِيْ Hujus sensus interpretatio ipsum da-

bium resolvet, quia hoc **اَيْدِيْ** se simpliciter per præ-
teritum interpretari non sinit, sed si tertia persona modisarei
pro participio præsentis sumatur, optima, & sensui convenien-
tissima interpretatio prodibit, ita ut **اَيْدِيْ** *aspiciens evasisti*

اَيْدِيْ *amans evasisti* **اَيْدِيْ** *aspiciens evasisti* **اَيْدِيْ** *amans evasisti*

amans evasisti significet. Stante hoc infallibili supposito, præ-
dictæ constructionis interpretatio sic erit instituenda : *tunc mo-
vienti evasisti, & mihi admonitionem fecit. Id est : Et me admonuit.*

consequenter dicetur, v. g. per præsens verbi **اَيْدِيْ** *regulati*

اَيْدِيْ *aspiciens fio, seu, evado* **اَيْدِيْ** *amans fio, seu,
evado, & penetrabimus, hunc loquendi modum, nobis talia verba
suggerere, quæ apud Latinos inchoativa appellantur. Sed &*

puri præteriti locò sumi potest, ut : **اَيْدِيْ** *شِيرْ قَيْنَايُوْ*

اَيْدِيْ *Mustum bullivit purum evasit, & odorem
dedit, nisi dicere velimus, fuit dans odorem. de mir. mund.*

Hac in circumstantia autem, cautè procedere oportet, quia
cum Gens hæc absque distinctionis notis & vocalibus scribat,
non vilo commate præcedentis membri, vox ultima, cum se-
quentis membri voce prima sumi posset, & hinc legentis se-
ductio, & ad falsa supposita deductio oriri potest, v. g. ex lib.

de

de illum. ment. *پَر پادشاه وَاَر ایدی خسته اولدی جماعت و اهل*
Si quis supponeret: quod بیت چاغریکم وصیت ایدہ ایدر
 ایدر sit ab *ایتمک* *facere*, quòdve hlc membrum finiatur, deci-
 pictur, & has duas voces *ایدہ ایدر* simul sumptas, pro aliquo
 tempore alicujus modi sumere volet. Sed *ایدہ* ab *ایتمک* *facere*
 est verbum finale præcedentis membri, & alterum legendum erit
ایدر ab *ایتمک* *dicere*, & erit verbum dans principium alteri
 membro, sic legetur membratim: *پَر پادشاه وَاَر ایدی* Quidam
جماعت و خسته اولدی *infirmus evasit* *جماعت و اهل* *communitatem & domesticos advocavit*,
ایدہ ac *testamentum faceret*, hlc comma supponatur,
 bene sequetur alterum *ایدر ای بنم یارقلرم* *inquit: o mei socij*,
 similisque lectio falsa supposita tollit. Si post præteritum per-
 fectum hoc, ponatur particula *کی*, æquivalere latinis particu-
 lis ac si v. g. *ایتمش کی* *ac si peccatum commisisset*. Col.
 Inā. Sed conjunctivi temporibus liberè jungi posse videtur, v. g. *کناه*
ایتمش کی *ac si peccatum committerem*.

Præteritum Plusquàm Perfectum.

بَقِشْ اید وگا vel بَقِشْ ایدتی P. & بَقِشْ ایدم S. & بَقِشْ ایدم

acceperam بَقِشْ ایدم

بَقِشْ ایدتی

بَقِشْ ایدگز

بَقِشْ ایدی

بَقِشْ ایدی & بَقِشْ ایدیلر

بَقِشْ ایدی &

سَوِشْ اید وگا P. & سَوِشْ ایدم S. & سَوِشْ ایدم

amaveram سَوِشْ ایدم

سَوِشْ ایدتی

سَوِشْ ایدگز

سَوِشْ ایدی

سَوِشْ ایدی & سَوِشْ ایدیلر

سَوِشْ ایدی &

Antecedenter in بَقِشْ ایدم کَلوب آلیشْ ایدی

byeme vanerant, & acceperant. Gem. Hist. سَوِشْ ایدم

Putares nunc nunc ab dormiverant, de mir, mund. بَقِشْ ایدی

Verum & hujus formæ præteritum Plusquàm Perfectum habere videntur, & est compositum ex participij præterito.

Sing.

Sing. *aspexeram* بَقِشْ اِيْمِشْ Plur. بَقِشْ اِيْمِشْ

بَقِشْ اِيْمِشْ

بَقِشْ اِيْمِشْ

بَقِشْ اِيْمِشْ

بَقِشْ اِيْمِشْ

Sing. *amaveram* سَوِشْ اِيْمِشْ Plur. &c. سَوِشْ اِيْمِشْ

Comemoromium قَوْمَارَانَه كَوِشْتَرْمَكْ اِيْمِشْ

ad ostendendum, fuit adferens, attulerat. Gem. Hist. بُو يَلَانْكَ

Hujus serpentis يُولْدَاشِي اِيْدِي عَقْرَبَدَنْ شِكَايْتَه تَلِشْ اِيْمِشْ
socius fuit, ad querelam de scorpione venerat, fuit veniens. de mir
 mund. Patet participium praeteriti, & ex verbo اُولْمَف Imper-
 fectum.

Aliqui pro praeteritis statuunt, v. g. سَوِشْ & سَوْر اُولْدَمْ

بُوْتَجَه زَمَان بُوْنْكَ يَانْتَجَه يُوْرُوْدَمْ مَرَانَمْ اُول دَعَا *amavi* اُولْدَمْ

بُوْتَجَه زَمَان بُوْنْكَ يَانْتَجَه يُوْرُوْدَمْ مَرَانَمْ اُول دَعَا *amavi* اُولْدَمْ

Multo tempore ad latus ejus am-
bulavi, intentio mea, erat hac oratio, illico mortuus fuit. Sed hoc
 non obstante, dico ego, si nobis ita sit discurrendum, quòd &
 apud Latinos plura tempora verborum adducere poterimus, cer-

tum enim est: quòd سَوْر tertia persona modifarei stet pro par-

ticipio praesente سَوْن ita ut سَوْر اُولْدَمْ propriè significet: *amans*

factus sum, & سَوِشْ اُولْدَمْ factus sum is qui fui amans. Si hac

de

de causa sunt tempora verborum particularia, à Latinis verbum substantivum *sum* & verbum *fio* accipiam, & dicam: *sum amans*, *eram amans*, *fui amans*, *fueram amans*, *ero amans*. Sic & per *fio*: *fio amans*, *fiebam amans*, *factus fui amans*, *factus fueram amans*, *fiam amans*. Quia ergo subinde talis loquendi modus incidere potest, ex eo inferre non oportet, quòd hæc sint tempora ad verbum *amare* pertinentia, par ratio & in turcicis. Pari

ratione reprobatur & *اوروزم سور* Italis: *sarei amante*, *amans esset*

Non deesse attamen alias Præteriti plusquam perfecti formas, autoritate comprobatur, dicitur enim.

Sing. *بَقْدَمَ اِيدَمَ aspexeram* Plur. *بَقْدَمَ اِيدُو كَ aspexeramus*

بَقْدَمَ اِيدُو كَ aspexeratis *بَقْدَمَ اِيدُو كَ aspexeras*

بَقْدَمَ اِيدِي لَر aspexerant. *بَقْدَمَ اِيدِي aspexeras*

Sing. *سَوْدَمَ اِيدَمَ amaveram* Plur. *سَوْدَمَ اِيدُو كَ amaveramus*

سَوْدَمَ اِيدُو كَ amaveratis *سَوْدَمَ اِيدُو كَ amaveras*

سَوْدَمَ اِيدِي لَر amaverant. *سَوْدَمَ اِيدِي amaveras*

Ur superius in principio libri dictum fuit. de illum. ment. *دَتِكُمْ يُوْقَارُوْدَه كِتَابَتِكِي اُولُنْدَه دَنَلَدِي اِيدِي*

Modus alius hujus Plusquàm Perfecti.

Sing. *aspexeram* بَقْدِي اَيْدُمْ Plur. *aspexeramus* بَقْدِي اَيْدُكُ

بَقْدِي اَيْدُكُ

بَقْدِي اَيْدُكُز

بَقْدِي اَيْدِي

بَقْدِي اَيْدِيلَر

Sing. *amaveram* سَوْدِي اَيْدُمْ Plur. *amaveramus* سَوْدِي اَيْدُكُ

سَوْدِي اَيْدُكُ

سَوْدِي اَيْدُكُز

سَوْدِي اَيْدِي

سَوْدِي اَيْدِيلَر

Illi carnem dederam. de mir. mundi. اَيْلَا اَيْلِي وِيرِي اَيْدُوم

Alius modus Præt. Plusquàm Perfecti.

Sing. *aspexeram* بَقْدُمْ اَيْدِي Plur. *aspexeramus* بَقْدُومُ اَيْدِي

بَقْدُمْ اَيْدِي

بَقْدُمْ اَيْدِي

بَقْدِي اَيْدِي

بَقْدِيلَر اَيْدِي

Sing. *amaveram* سَوْدُمْ اَيْدِي Plur. *amaveramus* سَوْدُومُ اَيْدِي

سَوْدُمْ اَيْدِي

سَوْدُمْ اَيْدِي

سَوْدِي اَيْدِي

سَوْدِيلَر اَيْدِي

Ante te Regem quem-
dam videram. de mir. mundi.

Futurum reale, & à Modisareo distinctum

Sing. بَقَايِم vel بَقَام <i>aspiciam</i>	Plur. بَقَاوَز vel بَقَايَز <i>aspiciamus</i>
بَقَاسَن	بَقَاسِر
بَقَا vel بَقَا	بَقَاوَر vel بَقَاوَر
Sing. سَوِيَم vel سَوِيَم <i>amabo</i>	Plur. سَوِيَز vel سَوِيَز <i>amabimus</i>
سَوِيَم vel سَوِيَم	سَوِيَز vel سَوِيَز
سَوِيَم	سَوِيَز vel سَوِيَز
سَوِيَم	سَوِيَز vel سَوِيَز

Hallucinatur is, qui futurum hoc indicativo tollere, & Imperativo & Optativo praesenti tribuere praetendit, admittens etiam, sed non concessa similitudine, quam temporis unius cum altero allegat (quam nego) similitudo termini equivo-
cationem ponit, non autem rei negationem tollit, non enim, quod terminus *Gallus* hominem significet, negat, quod & *Gallus* non possit significare commune illud & domesticum animal, sensu enim, equivocationis seductio evitatur, & hoc à me hic allegatum futurum, ad Indicativum pertinere, Authorum & scriptorum exemplis approbo.

حَرَامٌ أَوْلَافُكُمْ تَسْتَهْلِكُونَ حَوَاشِي وَ
Sensus & membra sua à rebus prohibitis cohibebis.

() de

مرض مزاجنی بیلم و مداواته احتیاجنی ایشتم de intent. ment.

Morbi naturam sciam, & audiam ejus ad curationem necessitatem.

هر وجهه کسه نکا مساویسن سویلنگدن پرهیز Hum. Nam.

Omni modo de vitiis alicujus loqui, abstinebis. de int. ment.

بن نخی سکا مطیع اولام هر نه وقتکم نکا کل بیسن

یا نکجه سکرتم هر نریه بیرسن بیلجه وارام سکا مخالفت

Es ego obediam tibi, Quandocumq; mihi dices: veni, lateri

tuo accurram, quove dices, simul ibo, tibi non adversator. de illum.

نکا اودنج و پروک هم دنیا ده برکت ویریم و هم آخرت ده ment.

Mibi mutuum dato, & in hoc mundo benedictionem

dabo, & in altera vita mercedem dabo. Col. Islam. Item ibidem.

Servitia, quae utilitatem da-

tura sunt, exhibebimus. Ex exemplorum frequentia, verum fu-

turum indicativi dari probatur, quod, etsi simile quid in alio

tempore alicujus modi, ut in futuro Optativi & Conjunctivi

praesente, reperiat, equivocatio, tollitur ipso sensu.

Formatur à Modsarco rejecto رَم & suscipiendo آم vel ایم

si ab infinitivo in مَق precedente consonante derivetur, ut: بَقَرَم

Quòd si in modsarco ante رَم reperiat, fit بَقَام vel بَقَائِم

رُم Si بَقَايِم vel بَقْلَم facit بَقَارُم : ut : tantum م vel يَم adjicietur, ut :
 autem sit ab Infinitivo in مَكْ precedente consonante, رُم in م
 precedente fatha convertetur. Quod si in modisareo ante رُم
 reperiaturs quiescens يَم adjicietur, ut : سَوْرُم facit سَوْرُم, aut : سَوْرُم
 facit سَوِيْم vel etiam سَوِيْم. Aliqui pro ة ponunt ا. Advertendum
 attamen, quod verba, juxta infinitivorum terminationes à me no-
 tatas, se huic futuro committant; nam, quæ ante infinitivi ter-
 minationem مَق habent, vocalem fatham, aut literas اويہ vo-
 cali affectas, habebunt, ab infinitivo مَق derivata, rejecto رُم
 صَقْلَارُم custodio صَقْلَامَق suscipere solent, veluti صَقْلَامَق custodire
 اَوْقُورَيَام lego اَوْقُورُم legere, اَوْقُومَق custodiam صَقْلَايِم صَقْلَايَام
 يَا حَفِيْظِ اسْمِنْ طُغُوزُ يُوْزُ طُغْسَانُ سَكْرُ legam اَوْقُويَعُم & اَوْقُويَام
 نomen كَرِه سَاعَتِ شَسْبِيْعَدَه خُسْتَه اَوْزَرِيْنَه اَوْقُويَهَلَر صَحْت بُولَه
 o custodiens noningenties & nonaginta octo vicibus in hora so-
 lis, supra infirmum legant, sanitatem comperiet. de talism. & ple-
 rumque à terminantibus in مَكْ possidetur, fatha igitur, seu ة
 quiescens ante مَكْ habentia, رُم abjecto, يَم assumunt, ut سَوِيْلَمَك
 يَلَمِيْم acuo يَلَمُرُم acueri يَلَمَمَك loquar سَوِيْلَمِيْم & سَوِيْلَمِيْم loqui
 صَايَمَق : ut مَق assumit abjecto اَم, مَق ante ي acuum يَلَمِيْم &

dicere دیتگی *numerabo* صایایم & صایام *numero* صایارم *numerate*
 بیتسن که تخبوی اول *dicam* دیتیم & دیتیم & دیتیم *dico* دیرم
dices, quod Mahmudum ad eam partem mitto. جانیبه کوندروم
 Hist. Mahmud.

Observandum, quod quemadmodum supra in modis arce ex-
 hibuimus, quod ultima litera م primæ personæ singularis in ن
 convertatur, quod idem & in futuro nonnunquam contingit,
 ut: *videbo, persona hac, quid adhuc aget.* کورین نوکشی تیخی قیلر:
 Item *ibid.* کوریم pro کورین de mir. mund.
 یلدیم pro یلدین

Addunt alij, alia futuri tempora, ut: سوجگی ایم بقاجق ایم
 Item & مکی ab infinitivo جکی & مت ab infinitivo جق
 scilicet ab infinitivo سوجگی ایتم & بقاجق ایتم
 currente inflexione verbi sub-
 stantivi.

Sing. <i>aspiciam, aut,</i> <i>aspecturus sum</i>	Plur. <i>aspiciemus, aut,</i> <i>aspecturi sumus</i>
<i>aspicies, aut,</i> <i>aspecturus es</i>	<i>aspicietis, aut,</i> <i>aspecturi estis</i>
<i>aspiciet, aut,</i> <i>aspecturus est.</i>	<i>aspicient, aut,</i> <i>aspecturi sunt.</i>

Sing. *amabo*, aut, *amabimus*, aut,

amaturus sum

amaturi sumus

amabis, aut,

amaturus es

amabitis, aut,

amaturi estis

amabit, aut,

amaturus est.

amabunt, aut,

amaturi sunt.

Vezirius maximus وزیر اعظم یر کتورمز عسکر ایله کلچکدر

cam Exercitu, quem terra portare nequit adveniet. Gem. Hist.

hoc infortunium capiti tuo imminebit. de

illum. ment. یر عسکر اسلامده لجه آدمئر واردر لجه محاصره لر.

گورمش اما یر کوته متین قلعه و یر کوته متین دشان نه

In hoc Exercitu Islamismi plures homines اولمشدر و نه اولاجقدر

sunt, qui plures obsidiones viderunt, verum hujusmodi forte ma-
nimen, & hujusmodi fortis hostis, nec fuit, nec futurus est. Gem.
Hist. de Obsid. Candia.

Hoc autem futurum in جف & جکي etiam cum aliis tem-

poribus verbi-substantivi jungitur, v. g. *aspecturus* بقاجف ایدم

eram سوجکي ایدم *amaturus eram* ایدم autem inflectitur, ut:

est quando futurum erat. de int. ment. اولاجف ایدی

Di.

Dicitur item **أُولُوْرُمُ سَوَجَكُ** quod correspon-
dere videtur futuro conjunctivi, ut : **وَأَكْرَهَكَ دِيْتَجَكُ أُولُوْرُسُ** :
Et si demum dixeris. Col. II. Quod etsi **سَوَسَر** vel **سَوِيْسَر** ejus-
dem sit significati, & cum eodem praesente stare posset, vox est
vix aliquando in usu; dicere autem, quod **سَوَسَمُ كَرَكِي** v. g. sit,
futurum, in re, ita non est, non enim est *amabo*, sed implicitè
continetur particula *ut*, ita ut significet : *oportet ut amem*, **سَوَمَلُو**
أَيَمُ autem, nullò modò *amabo*, ut sibi quidam persuadet, sed
amabilis sum, significat.

Nihil obstat, quo minus dicatur, quòd hoc ipsum futurum
etiam è participio praesentis desumi possit, si jungatur futuro verbi
أُولَمَقُ v. g. **سَوَنُ أُولُوْرُمُ** *amabo, ero amans* vel etiam per tertiam
personam modifarei indicativi praesentis, **سَوُرُ أُولُوْرُمُ** *amabo*,
& *amans ero*, rarus loquendi modus

Imperativi Praesens & Futurum.

Sing.

Plur. **بَقَالُمُ** *aspiciamus***بَقُ** vel **بَقُ** vel **بَقُ** *aspice***بَقُكُ** vel **بَقُكُ** *aspicite***بَقُسُونُ** *aspiciat.***بَقُسُونُكُرُ** *aspiciant.*

Sing.

Sing.

Plur. سَوَّلْتُمْ vel سَوَّلْتُمْ *amemus*سَوِّ *ama*سَوِّكُمْ vel سَوِّكُمْ *amate*سَوِّتُمْ *amet.*سَوِّتُكُمْ *ament.*

Formatur ab infinitivis rejecta terminatione مَتِّ vel مَتِّ
 his attamen cum observationibus, quòd etsi infinitivi habentes
 ante مَتِّ vel مَتِّ consonantem, pro Imperativi secunda persona
 singularis numeri, ا aut ة quiescens assumere possint, non tamen
 opus sit, ut assumant, si autem ante مَتِّ vel مَتِّ fuerit fatha,
 terminantia in مَتِّ ا In fatha quiescens, terminantia in مَتِّ ة
 in fatha quiescens sibi expetent, sic اَرَا *querere* اَرَمَتَّ *querere tu*
 سَوِّلَمَكِّ *loqui* سَوِّلَمَكِّ *loquere*. Quòd si ante مَتِّ vel مَتِّ fuerint
 literæ اوى quiescentes, secunda persona singularis numeri ha-
 betur, rejecto مَتِّ vel مَتِّ & juxta hìc sequentes modos for-
 mantur: Si ante مَتِّ fuerit ا manet illud, ùt: صَقِّلَامَتِّ *custodire*
 و, صَقِّلَه *custodi*. Ponunt subinde ا locò ة dicuntque v. g. اَوَقُّو *legere*
 اَوَقُّو *lege* mult; quiescens pariter مَتِّ rejicit, ùt: اَوَقُّو *legere*
 ة dicunt, ة quiescens in fatha, manet abjecto مَتِّ
 ùt اَوَقُّو *acuerere*, اَوَقُّو *acue*. In ي consonante, consonantium more
 pro-

proceditur, ut: *صَائِي* *numerare* *صَائِي* *numera*. Quidam etiam dicere volunt *صَايَا* ad *ي* in *kesra* quiescens, additur *o* in *fatha* quiescens, ut: *دِيَعِي* *dicere* *دِيَعِي* *dic*, quidam *دِي* dicunt. Per tertiam personam singularis numeri, ubique pari modo proceditur, ut: *بَلَهْسُون* *اَوْقُسُون* *صَغَلَّاسُون* *سُوَيْلَهْسُون* *اَرَّاسُون* *صَايَّاسُون*

Prima persona pluralis, juxta huc dictum terminationum ordinem dirigenda est, ut: *اَوْقُوبَالْم* *صَغَلَّايَالْم* *سُوَيْلَهْيَهْلْم* *اَرَّالْم*. Et in secunda persona pluralis: *اَرَّاكُز* vel *اَرَّاكِي* *اَوْقُوكُز* vel *اَوْقُوكِي* *صَغَلَّاكُز* vel *صَغَلَّاكِي* *سُوَيْلَكُز* vel *سُوَيْلَكِي* *صَايَّاكُز* vel *صَايَّاكِي* *بَلَهْكُز* vel *بَلَهْكِي*. Et in hujus numeri tertia persona: *صَغَلَّاسُونَلَر* *سُوَيْلَهْسُونَلَر* *اَرَّاسُونَلَر* *صَايَّاسُونَلَر* *بَلَهْسُونَلَر* *اَوْقُسُونَلَر*. Apparet ergo, qualis è quacunque infinitivi forma Imperativus educi possit, cognoscitur eodem modo (contra eum, qui inter futurum indicativi, & inter Imperativum similitudinem prætendit) differentia unius ab altero, quam exemplis ex authoribus adductis stabilio *پادشاه اَتَمَكِي* *Si tibi est jus, proba* *حَقَّتْکِي* *وَارِيسَه* *اَثَبَات* *اَيْکِه*

أُولُسُونُ سَتَا حَلَالُ *Panis Regis sit tibi licitus, id est: mereris, ut beneficiis Regis afficiaris, vel, justè fruaris Regis stipendiò. Gem.*

وَأَرْوَكِي أَبُو قَرْدَايَ كُلُّ بَيْتِهِ كَرٌ *Hist. Note! Ebu Derdai veni, dicite.*

وَزَكَاتَتْنِ وَصَدَقَتْنِ سُوَيْلَهْلُومُ *Veniamus, & de spontanea,*

& de necessaria Eleemosyna loquamur. de int ment. فَوْنَدْنِ مَقْصُودُ

قَدَرُ بَهَانِ آيَتِهْ إِشْهَدْلُومُ *Ex hoc, quod est desiderium, explica, an-*

diamus. صَدَقَهْ شُوَيْكَهْ كَرْلُو وَيَرْكِي كِمِ صَاغِ الشُّكْرِ آيَتِهْ وَيَرْكِي كَرْلُو

Elcemosynam ita occultè dato, ut quod è manu dextera vestra dedistis, sinistra non animadvertat. de illum. ment.

me ad illud feretrum ponito. Item ibid. قَوَكِي تَابُوتَهْ قَوَكِي

Omnem nigrum canem occidito. Non-

nunquam ipso futuro Indicativi pro Imperativo utuntur, ut:

Hodie ad Aulam excultam con-
gregemini. Hist. Mahmud.

Specialis quædam phrasis reperitur, quæ etsi Imperativi vim non habeat, modo suo tamen, quid de imperativi modalitate habere videtur, duo enim verba concurrunt, ita ut verbum primo loco stans, quid de Imperativo habere videatur, & secundum ad tempus, quod orationis ratio exigit, cadat: Verbum

pri-

primum autem formatur ab Infinitivo in مق terminante, post consonantem, aut fatham | vel ة in fatha quiescentia poni solent, cum ea significandi vi, quam sequens verbum habet, v. g.

پَاسِمْ پَاسِمْ *pacem inire*, چَقَمَ *exire*. rejecto مق | vel ة in fatha quiescens adjicitur, ut پَاسِمْ چَقَمَ v. g. اَقْدِيرْ اَيْلَهَ

هَبَانِ *Videamus solummodo, cum Domino nostro pacem incamus, omnia negotia facilia evenient.* de

int. ment. Videtur, quomodo پَاسِمْ præcedat, verbum autem sequens, tempus, numerum, personamque servet, & ad idipsum پَاسِمْ trahat. Item اَيْكُنْ جَبْرَائِيلُ چَقَمَ تَلِيّ *Cum*

esset in Oratione, Gabriël supervenit. Col. Islam. Item ibid, بَرَكْسَنَه

چَقَمَ *Si quis prodiret & veniret.* Quod si syllabæ ante

و مق sint duræ, & و habentes, tunc locò rejecti مق ponetur و in dhamma quiescens, v. g. طُورُ *Parce dabit* طُورُ *ut* : جَمَلَه

عَالَمِ *Cum totus Mundus à somno surrexisset, illi etiam steterunt (surrexerunt) &*

venerunt. de mir. mund. هَبَانِ نَمِ اَوَّلُ قَبْرَه يَتَانِ طُورُ تَلِيّ

Illico qui in sepulchro erat, surrexit; & venit. de Illum. ment. Ast & locò و & ipsum ة in fatha quiescens poni posse videtur, ut:

اَرْتَهْسِيْ كُونِ مُوسَى قَبِي طُورَه وَارِي *Die sequente, Moyses surrexit & ivit.* Col. Islam.

Observandum demum est circa Imperativum, quodd secundæ personæ singularis numeri, juxta modum antiquum, aut potius modernum tartaricum, syllabas pleonasticas *غل* vel *کين* vel *کل* vel *غير* assumant, nihil plus significantia, ut: *اما شوي بیکر و*: *Verum, hoc etiam scito, & certus esto, si te etiam occiderem.* de Illum ment. Ast quia hic loquendi modus, non adeo in usu est, non est, quodd huic particulari multum insistamus, cum modi loquendi per verbales dictiones in *وب* & alij, ut visuri sumus, de his loquendi modis, multum sustulerint.

Optativi Modus.

Præsens & Imperfectum. *بولایکي utinam.*

Sing. *aspice- بقاء ایدم vel بقاء اید* Plur. *aspici- بقاء اید کی vel بقاء اید کی*
rem *ceremus*

بقا اید کی vel بقاء اید کی *بقا اید کی vel بقاء اید کی*

بقا ایدی vel بقاء ایدی *بقا ایدی vel بقاء ایدی*

Sing. *ama- سوید ایدم vel سوید اید* Plur. *ama- سوید اید کی vel سوید اید کی*
rem *remus*

سوید اید کی vel سوید اید کی *سوید اید کی vel سوید اید کی*

سوید ایدی vel سوید ایدی *سوید ایدی vel سوید ایدی*

For.

Formatio est à tertia persona Indicativi, adjecto imperfecto Indicativi verbi substantivi اولتم یدم ۛ اولتم temporis valor exemplis comprobatur: روی خاکده آکری کیدیدی *In superficie terre distortè incederet. Hum. Nam.* بولایی آیوب قبی یر کون *Utinam Propheta Job die quadam suspiraret aut fleret. de Illum. ment.* اولم یتیدی یا خون آغلایدی *Utinam DEI Majestas de perfidis infidelibus vindictam sumere faciliat. Gem. Hist.* بولایی اول کویرونی اتم ایدیدیکر *Utinam eum pontem perficeret. Gem. Hist.*

آه نولیدی: Aliquando particula Optativi subintelligitur, ut: روی آکری *Ab quid fuisset, aut contigisset, si nos etiam pauperes fuissimus. de Illum. ment.*

آکری Si, non est semper particula conditionalis, sed & optandi, & qua talis ad Optativum pertinet, ut: روی آکری *مرتبه لرینگی درسی دنیاده یر دویایدگی و بیایدگی جمیع مالمزی حق یولیمه و یروب کندومز یر اویون مقناری ایتنگی قوماییدگی*

Si nos in hoc Mundo vel
 atomum dignitatum pauperum penetravissemus, & scivissemus, om-
 nes opes nostras in viam DEI disposuissimus (propter DEUM ex-
 posuissimus) non intermisissimus, nos tanquam lulum facere, do-
 nec nos etiam pauperes evasissemus. Nonnunquam implicitè hæc
 ipsa particula in sensu continetur, ut: *Si* *بُو صَنَعْتِي يَمْلِكِي*
banc artem sciret. Ex lit.

Præteritum Perfectum.

Sing. <i>أولام</i>	<i>Utinam aspexerim</i>	Plur. <i>أولاوز</i>	<i>Utinam aspexerimus</i>
<i>أولاسن</i>	<i>بَقِش</i>	<i>أولاسز</i>	<i>بَقِش</i>
<i>أولاه & أولاء</i>		<i>أولائر</i>	
Sing. <i>أولام</i>	<i>Utinam amaverim</i>	<i>أولاوز</i>	<i>Utinam amaverimus</i>
<i>أولاسن</i>	<i>سَوِش</i>	<i>أولاسز</i>	<i>سَوِش</i>
<i>أولاه vel أولاء</i>		<i>أولائر</i>	

واقع أولان آثار غضب المعين مقدمه نصرت و فتح مبين

*Vestigia ira Adjutoris (DEI) fuerint antecedens vi-
 ctoria & Expugnationis manifesta.*

Præt. Plusquàm Perfectum Primum.

Sing. <i>أولايتم</i>	<i>Utinam aspexissem</i>	Pl. <i>أولايدي</i>	<i>Utinam aspexissemus</i>
<i>أولايدي</i>	<i>بَقِش</i>	<i>أولايديكر</i>	<i>بَقِش</i>
<i>أولايدي</i>		<i>أولايديدي</i>	

Sing.

كَمْ كَفَرَهُ تَجِدَنَّ وَ يُوزِ اقْلِقْلَرَهْ نَصَبٌ وَ مُقَدَّرٌ اَيْلِيَهْ *Ad diversas victo-*
rias & glorias elevet, & concedat. Gem. Hist.

اَنْتَقَامُ الْبَغْيِ مَيْسَرٌ اَيْلِيَهْ *Facilitet (DEUS) ut de Germanis Infi-*
delibus vindictam sumamus. Gem. Hist.

Conjunctivi Præsens.

Particulæ quædam sunt, quæ apud latinos Indicativi modi temporibus peraptè junguntur, nihilominus sensûs ratione sic exigente aut permittente, etiam bene conjunctivi temporibus jungi possunt, sic & apud Turcas, sunt particulæ, quæ peraptè se Indicativis accommodant, nihilominus sensûs ratione sic exigente aut permittente, se conjunctivi temporibus jungi sinunt; quo in casu, id observandum est: Quòd, cum Turcæ hujusmodi particulam cum futuro suo, quod est Indicativo proprium, jungunt, illius futuri vis, in vim, quæ præsentis Conjunctivi propria est, transeat, idque ex eo, quia etsi modisareo Indicativi etiam futuri vis insit, futurum adhuc ad futuram actionem magis exprimendam aptum habent, quam actionis futuritionem, si dicere licet, dum cum particulis jungunt, hoc futurum respectu latinitatis, continet in se quid de præsentis subjunctivi, ita ut hoc tempus futurum Turcarum, suo modo, pro conjunctivi præsentis & futuro Latinorum stare, illique futuro proprio Indicativi Turcici vis quædam modisarei conjunctivi inesse possit, ut sequentibus exemplis edocebo.

إِلَّا Particula arabica: *si non, sin minus, nisi, præterquam*

أَرْسَلَانْ كَيْسَهْ يَمَزْ إِلَّا مُجْرِمٌ أُولَهْ *Leo neminem devorat nisi sit cri-*
minis reus. de mir. mund. Certum est quòd أُولَهْ sit tertia persona
 sin-

singularis numeri, à futuro proprio Indicativi modi verbi substantivi *sum*, quæ ad Latinos non nisi per modi Coniunctivi præsens transferenda est.

حَتَّى Particula arabica, & apud Turcas in usu, *ad, usque, donec, usquedum* nunc cum Indicativi, nunc cum Coniunctivi temporibus iuxta hanc præinsinuatam rationem, jungi potest, v. g.

فَرَعُونَ زَمَانِي أُولَئِى *donec tempus Pharaonis factum fuit, seu fuisset, id est: advenit, vel, advenisset. de int. ment.*

عَاقِبَتِ عَلَيْكَ بِالطَّيْعِ سَوَاحِلِي أُولُوبُ طَالِي *Item ibid.*

وَرَاغِبِي أُولُورُ حَتَّى غَدَا مَرْتَبَةِ سِنَةٍ *Deniq, qui naturaliter sunt scientia Amatores, ejus desideratores & expetitores evadunt, donec ad nutrimenti gradum perveniant, id est: donec scientia studio, ut nutrimento utantur. de int. ment.*

وَلَايَتِ نُوْبَهْدُكَ أَقْصَا سِنَةٍ وَأَرْجَحَ إِيكِي يَوْمَ مَرَحَلَةٍ نَرُ حَتَّى نَرُ

Demum ab Egypto, usq, ad terminos Nubia ducentæ mansiones (intervalla itineris) sunt, donec in hoc deserto extremitas dividat. de mir. mund.

Ex his exemplis apparet, quàm aptè ratione particularum, modus Indicativi pro Latinorum Coniunctivi temporibus sumi possit, sed & hæc ipsa particula conjunctivi turcici temporibus juncta videtur. قَرَكِشِي كَنْدُو

وَمِنْهُنَّكَ صَحَّتِي وَحَقِيقَتِي كِتَابَتَن بِيَلُورُ نُوْفَحَ كِتَابُ نَرُ

کہ ہوئے خطا کہ ایلہ آلدن آہ دگوب بیلدن دیلہ جوریلوب

حتی اول مراد اللہ کہ پیغمبرینکی الفاظ شریفیندن صادر

اولدوزی لغتدن کدروب کلی آبی اورتانن مکر ایتیش اولار

Omnis persona, sua fidei sinceritatem ex suis libris scit, multi libri sunt, qui multis cum erroribus de manu ad manum perveniendo, de lingua ad linguam sunt translati, donec, vel usq. dum illam DEI voluntatem, quæ à Propheta ejusdem idioma, ortis nobilibus enuntiationibus, recedit, illam totam è medio sustuleritis. de intent. ment. Differentiam autem aliquam præter præinsinuatam assignare, cur prima exempla ab hac particula in indicativo, & ultimum, in Conjunctivo regatur, illam nescirem quam eam, quæ ex supposito

discursus ipsius allegari potest, nempe: quod particula حتی in

præcedentibus exemplis, strictè pro donec cum relatione ad tempus sumatur, in ultimo autem exemplo, non tant ad tempus,

quàm ad actionem referatur, cujus actionis intuitu istud حتی

donec in turcismo ad turcicum کہ id est: ita ut transferri

potest, v. g. کہ کلی آبی اورتانن مکر ایتیش اولمیز

Ita ut illam totam è medio sustuleritis. Ratio autem meæ assertio-

nis in eo consistit, quia کہ quatenus ut significat, ut paulo post

visuri sumus, subjunctivo præsentis adheret, sic cum particula

vices particularum کہ اویکه suppleat, vicarias vices pari-

ter agit, quod suppositum de præcedentibus exemplis haberi

non potest, cum sensus ratio in iis non admittat, ut: حتی pro

اولیہ

sumi possit, æquivocatio ergo quæ in حَتَّى latere videtur; controversiæ causa est, quâ sublata, id quod in quæstione est, clarius evadit.

Particula persica, ejusdem significati & rationis, est in usu, ut arabica particula حَتَّى quod exemplis declaro

تا اول پیرہ donec contigit, aut, contigerit, ad eum

locum projicere, de mir. mund. Item هَر قَرَبَه

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْمُ شَرِيفُ لَرِينِي يَارَ لِيْشَن
كُورَسَدَلَرِي اَلْوَرَلَرِي وَ يُوَزَلَرِيْنَه وَ كُوزَلَرِيْنَه سُوْرَرَلَرِي تا شُول

مرتبہ عزت و اکرام قِلورَلَرِي In illis precedentibus libris ubi-
cunq; DEI Prophetæ (supra quem sit pax & benedictio DEI), no-
mina nobilia scripta vidissent, accipiebant ad facies, oculosq; suos
allinebant, donec illum honoris & reverentiae gradum exhibuissent.

Ex his duobus primis exemplis patet, quod particula تا non
bene per se resolvatur, aut è contra si dicetur, v. g. اَمَّا لُطْفٌ

اَيْلُكْ اَوْن بَش كُون بَزَه مُهَلَّتْ وَيُرُكْ تا مَاتَمَز تَمَام اَوَلَا

Verum favorem exhibete, quindecim dierum moram nobis dato, ut
luctus nostri sit finis. Hist. Mahmud. Bassæ Item : تا اَوَلَدَن

هَوَسَلَرِيْنَه شَرِيْعَتْ اَمْرِيْن دُوْتَمَقْ وَ مُسْلِمَانِلَقْ قَيْدِيْن يَمَكْ دُوْشَه

Ut prius ejus desiderio contingat legis mandatum observare, & Islamismi regulam haurire. de int. ment. Apparet demum ex his duobus exemplis quòd تَا ex eo, futuro proprio Indicativi à Latinis per præsens conjunctivi resolvendo, jungatur, quia ad significatum *ut* trahi potest, quod in præcedentibus duobus exemplis fieri non potest, ideoque Indicativi modi temporibus gaudet.

Ast circa hanc particulam تَا demum est observandum, quòd, dum ad temporis moram seu extensionem demonstrandam assumitur, in orationis membro, locò primo collocetur, & ab infinitivo مَتِّ vel مَتِّ ultima syllaba rejiciatur, ejus locò substituitur نَجِدَ vel نَجِدَ, videtur sub hac ipsa formalitate etiam contineri illa præsens Conjunctivi forma, de qua agitur, v. g. اِيْرِيْشَنَجَهْ اِيْرِيْشَنَكِيْ *pervenire, advenire* donec ad perfectionem perveniat. de mir. mund. Item اِيْرَمَكِيْ *pervenire advenire* تا اَجْر اِيْرِنَجِدَ هَرِيْر وَتَ تَمَارَتِيْ هُوْ مَلَاَحَظَهْ اِيْلَهْ *venire* donec adveniat fatum, nullo unquam tempore, has preces tuas, hac cum contemplatione, perficere desistas. de int. ment. Quòd si non verbo, sed nomine tempus exprimatur, ante nomen تَا, nomen ad casum dativi, & tandem vocula دِكِيْن vel دِكِيْن poni solet, v. g. اِتْبَاعْ اِيْدَنَكِيْ مَغْبُوْن دِكِيْن *Sequaces usq; ad diem Judicij deceperunt.* de int. ment. Hæc item particula تَا præponitur præsentis Indicativi, post quem se-

sequetur دَنْتَلُو quod تَا cum دَنْتَلُو Latinum significatum *acsi* suggerit, & Infinitivus turcicus pro aliquo tempore conjunctivi

latini sumi potest, ut: تَا أَنِي أَوْلَدْرَمْكَ دَنْتَلُو مَعْصِيَّتْ أَوْلِيَادِيْمِي:

Nunquid praevaricationem fecerunt, acsi occidissent? de int. ment. Ex eo autem, quod in oratione supponitur, colligitur modus, tempus numerus & persona, ad quam Infinitivus est referendus; suppositum hujus orationis sunt Judæi, quos Muhammedani negant Christum crucifixisse, sed DEUM ipsum, Christo similem illis in actis eorum intrusisse, quem Christi locô crucifixere, hinc est, quod Muhammedani dicant, quòd etsi Judæi ipsa re Christum non crucifixerint, quòd tamen ita praevaricati sint, acsi illum crucifixissent, ex quo colligitur, quomodo hujusmodi Infinitivus in orationem cadere possit.

Vel كِي vel كِيْم particula persica, terminus est æquivocus, nunc pro particula causali *quòd*, nunc pro *ut* stare potest, & de relativo, & de *quòd*, imo & de *ut*, ut in præcedentibus dictum est, participat, certum enim est, quòd *quòd* & *ut* persæpe cum modo Indicativi construuntur, v. g. بُو غَرَابَتْ بُوئْدَه دُرْ كِه بُو

بِيَارْتْ أَهْلِي شُو رَسَه شِنَاوَر دُرْ كِه آلْ لَرِيْنَه أَغْ آلْوَرْلَر وَ تَرِيَايَه يُوْزُوْبْ كِهْدَرْلَر وَ بَالِيْغِي بُو حَالِكِه أَوْلَهُوْبْ جِقَارُوْبْ يِرْلَر

Hæc admirabilitas in hoc est, quòd hujus maris Incole hujusmodi Natatores sint, ut rete ad manus suas accipiant, & ad mare nantes pergant, hocq; modo pisces capiant, extrahant & comedant,

de mir. mund. Item ibid. فَنَزْ دُرْ كِه أَوَّلْ زَمَانْدَه أَوَّلْ مَنَارَه

Zzz 3

شهر كِي

شهر کی اورتاسنده ایدی *Narratio est, quod in illo tempore, illa tur-*
ris lucis in medio urbis erat. Item ibid. شوبله روایت ایدر لر که

دورث یوز حمامی واریمش *Ita narrant, quod ei quadringenta*
balnea fuerint. Et juxta paulò ante dicta in principio tituli Con-
junctivi praesens, cum futuro de praesente. Conjunctivi Latino-
 rum participante, cum significato *ut* dicetur, v. g. و عقل ویردی
 دے آنی بدهوز آریاوز و بولاوز *Dedit etiam intellectum, ut hunc*
sciamus, queramus, & inveniamus. de int. ment. Item ibid. جاره ده
 دے بدهوز و بولاوز *quod est remedium, ut inveniamus & scia-*
mus. Item ibid. وصیت ایدهن *Oportet ut testamen-*
tum facias. ای مؤمن سنا لازمندر کیم توکل ایدهن *O fidelis, tibi*
necesse est, ut speres. de Illum. ment. Hoc tempus autem pro
 quòd causali non videtur stare posse, cum ad jam praedictas
 phrales, loquendive modos cadat.

Ex particulis perficis تا & که particulae compositae emanare
 solent, v. g. تا کیم vel تا که quae donec vel donec ut
 significant, Latinorum particulis ita ut non ab similes esse videntur,
 sed & etiam per simplex ut resolvi possunt, ut: تا که وقتندن صکره
 اول *Ita ut, vel, ut post*

mor-

mortem eâ facultatum servitute, juxta ordinem determinent; de
int. ment. *تا* ita ut, vel ut religioni præ-
judicium non veniat, aut, non contingat, vel, nè religioni præju-

dicetur, de int. ment. *تا* ut sint incolumes. de mir.

mund. Item ibid. *تا* Hominem
quendam miserunt, ut nuncium ferat. Item ibid. *تا*

Ut constans sit. Ipsa exempla demonstrant, quomodo hæ par-

ticulæ, futuro proprio Indicativi Turcarum, quod in Latinorum
Conjunctivi præsens resolvi potest, jungantur.

مگر particula item persica, sed, aut, nisi, præterquam, hude

sumpta, Indicativi temporibus adhæret, ut: *مگر آيا صوفيه*

مگر at in sancta Sophia multi Infideles fuerunt.

Hist. Mahmud. Bassa. Item ibid. *مگر قيوچيلر ايله جلال بي*

مگر Sed cum Janitoribus fuit perfidus carnifex. Sed &

subinde cum Conjunctivo juncta reperitur. Sed quia ad hanc

particulam *مگر* particula *که* vel *که* accedere solet, si *که* stet

pro *ut*, tunc futuro proprio Indicativi jungi potest, & vim præ-

sentis conjunctivi Latinorum habebit, ut: *مگر که دگر دن چقاچق*

مگر Nisi ut è mercato, qui
memoriâ elabi potest, præsens Mercatus aliquantulum plus sit, Col.

Islam.

Islam. Quòd si *که* pro quòd causali ponatur, Indicativus ponendus est. *نِیْسِ قُودِ مَکَرِ که بُو شَهرِ عَظِیمِ جُمَلَه کَمَر کَمَر دَر* Nisi quòd Urbs hac magna, totaliter structura arcuata sit. de mir. mund. Subinde hæc particula *که* vel *کهیم* cum *مَکَر* se purè pleonasticè habet, & tamen cum futuro proprio Indicativi turcici construitur, ut: *نِیْسِ مَکَر کهیم کَنه اُولِکی بَازار حِیکَمِسی کِبی ایلَمِه* Nisi *مَکَر کهیم* sursum juxta primi mercati fraudem operetur. Col. Islam. *مَکَر کهیم* Nisi sit necessitas. de mir. mund.

Ex Persismo adhuc est *کُویَا که بیَتی* ac *بی*, ut: *کُز خَتَم قُرآن ایتیش اُولَسِه* ac si mille vicibus Coranum (legendo) persolvisset. ex lib. prec.

اولَا که vel *اولَه که* particula turcica est, quasi diceret: *sic ut* vel *sit quòd*, *fiat ut*, sed & *forfan*, *fortè*, & *fortassis* significat, etiam futuro proprio Indicativi turcici cum vi præsentis conjunctivi Latinorum jungitur, verùm hac cum reflexione: quòd si pro *sit ut*, aut, *fiat ut*, sumatur, tunc futurum proprium Indicativi turcici pro præsente Conjunctivi, sin autem pro *forfan* sumatur, tunc futurum proprium Indicativi turcici, manet & apud Latinos pro futuro Indicativi, aut futuro conjunctivi, v. g. *بَعْضِ اَمَر جَنّت اُولَا که بَعْضِ مَقَامَاتِه بَقُوبُ فَظَر ایلَمِه* Quidam Beatorum sit ut, fiat ut, quosdam gradus aspiciant & vi

اوله كه جناب حَقْدَنْ عِنَايَتُ و هِدَايَتُ *videant. de int. ment.*

اَيَّا تَعْلِيْمٍ اِيْتِ اُولَه كه *Fiat ut ex parte DEI auxilium, favorq. veniat, defectum tuum obteget, & faciem tuam candidam reddat. de mir. mund.* اُولَه *doce illum, fortè doctus evadet, aut, doce illum, doctus evaserit.*

اولميه كه *Ad verbum est: non sit ut, vel, absit ut, item ne & nec eodem modo, futuro proprio Indicativi turcici junctum, Latinis conjunctivi Præsens latinum suggerit, ut:* اولميه كه *absit ut uni crini ipsius, defectus obtingat.*

شوييله كه *Et alia similia, ut ut admittentia ejusdem rationis sunt:* شوييله كه *ita ut si in ejus corde, atomi instar, mundi amorem videam. de int. ment.*

مَادَامَكه *Particula arabico persica quoad duravit, perennavit & ut utraque particula simul sumpta Turcis est: donec, quamdiu, quoad, videtur hæc particula, passim cum futuro proprio Indicativi, turcici construi, exinde tamen inferendum non est quòd particula كه sit adjecta pro significato ut & futurum proprium*

Indicativi turcici, per consequens, ut præsens conjunctivi Latinorum sumatur, quia in hac composita dictione *ك* se purè pleonasticè habere videtur, & futurum proprium Indicativi turcici, Latinitas ipsa, ut futurum sui Indicativi, subinde & ut futurum conjunctivi, optimo cum sensu capiet, v. g. *مَادَامِكِه* *quoad, vel, quamdiu, vel, donec in sanitate corporis eris, vel, fueris. de int. ment.* *مَادَامِكِه اَئْدِه اَصْلُكُو* *quoad ibi radicalis erit, vel, donec ibi radicalis fuerit. de. mic. mund. Item ibid.* *مَادَامِكِه جِهَانْدِه اُولَاسَن* *quamdiu in orbe fueris. Item :* *مَادَامِكِه بُو دِكْر اُولَنَان كِيسْتِه لَر جَامِع شَرِيف* *donec illi commemorati synagogam exstruent, vel, exstruxerint. Hist. Mahmud. Bassæ.*

Si particula *ut*, ad significatum verbi actionem ob causam exprimentis, jungatur, hoc *ut*, plerùmque post futurum proprium Indicativi turcici (de conjunctivo præsente Latinorum participante) per postpositionem turcicam *اِيچُون* *propter* exprimitur, ut : *اِيكِي كِبُوْتَر اُولَ اِيچُون عَالِم اِيلَه صُحْبَت اِيْدِرُوم :* *ut sapiens evadam, cum sapiente conversor. item.* *اِيكِي كِبُوْتَر اُول قَايِستَانْدِه* *per قَاچ دَانِه جَمع اِيْدُوْب زِمِستَانْدِه دَخِيْرَه اُولُسُون اِيچُون يَر* *Dua columba, prius in astate, grana aliquot*

congregaverunt, at in hyeme provisionem haberent, & ad angulum quendam posuerunt, Hum. Nam.

Subinde hoc ipsum futurum proprium indicativi turcici, subintellectâ & non expressâ particulâ conditionali *اكر* si, in oratione reperitur, sed vim futuri indicativi aut conjunctivi futuri Latinorum habere videtur, v. g. *اما سنجايي بيكي معرفتيه* At si cum scientia aut praescientia supremi Vexilliferi faciet aut fecerit. Can. Ottom. *ايدوكي مظلوم ظاهر اول* Si constet, quod fuerit injuriâ oppressus, de mir. mund. Item *بيغبرتن صلي الله عليه و سلم اشتدتم هر كيم بو عهد نامه عرفته ير كز اوقوسه* Pro-
pheta, supra quem pax & salus, audiui, quicumq; has federis literas in vita sua una vice legerit, si ab orbe (ab hac vita) cum fide discesserit, & si fuero illi Intercessor, ad Paradisum iverit. Et ut exemplis edocemur, non secus ac Latini hoc futurô proprio Indicativi turcici, liberè & independenter à particulis cum proportionem ad praesens & futurum conjunctivi Latinorum, utuntur, ut: *اول مصلحتده عجله ايد* in hoc negotio festinent. de mir. mund.
بو دعاي برکتیه صاغ اوله Hujus orationis benedictione sanus evadet, aut, sanus evaserit. lib. prec.

Advertendum est, in hoc ipso tempore aliquid de Modo

شَوْلِ اَسِيْلَرْدَه صُوْغْلَرْدَه سَقَرْلَرْدَه يُوْرِيُوْبُ
 دِيْنِ يُوْلَنْدَه صَرْرَلُوْ اَوْلَانْ اَنْوَاعِ دِيْنَسَزْلَرْتِكِي دِيْكَنْدَرِيْنِي كِيْدَرْوْبُ
 اِسْلَامِ يُوْلِيْنِي اَجُوْبُ تَوْحِيْدُ كَلِمَهْسِيْنِكِي اِعْلَاسِيْنَه چَالِشُوْبُ وَ قَلِيْچِ
 جَكُوْبُ غَازِي يَا شَهِيْدُ اَوْلَانْلَر اِيْلَه اَوَّلِ اَوِي بُوْجَاغِيْنْدَه عُوْرْتَلَر
 اِيْلَه عُوْرْتَلَر كِيْمِي قَالُوْبُ حُضُوْرْدَه وَ صَفَاْدَه يَاشُوْبُ اُوْيُوْيانْ

Tali nè ? qui in Expeditione bellica in calore & in frigore, Religionis causâ, diversas, & damnum inferentes Infidelium spinas amovet, Fideiq; Islamitica viam aperit, qui exaltationi fidei unum DEUM colentis allaborat, frameam extrahit, vel Pugnator aut Martyr evadit, sitnè similis ille ? Solte jener gleich seyn ? qui domesticis in angulis inter feminas, feminarum adinstar permanet, in deliciis & in tranquillitate decumbit & dormit, de int. ment.

His observationibus perpensis & examinatis, pro tempore præsentis Conjunctivi, & sua cum reflexione pro ejusdem futuro (ita ut hoc præsens suo modo modifareum Conjunctivi dici possit) futurum proprium Indicativi turcici, hac sub forma stabilietur.

Præsens Primum seu Modifareum.

Sing. بَقَامُ *aspiciam*

بَقَاسِيْ

Plur. بَقَاوَزُ *aspiciamus*

بَقَاسِيْزُ

بَقَاوَزُ

بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ vel

بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ vel

Sing. بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ amens

Plur. بَقَّاهُ amemus

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ

بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ

Plura sunt adhuc præsentia tempora Coniunctivi, aut inter se, in vi significandi subdistingua, quæ regulari modo subdistingvenda sunt *hoc tamen certum est, quod particula conditionalis* بَقَّاهُ *contractè* بَقَّاهُ *si occultè vel expressè posita, aut pronomina relativa composita, hac tempora sibi expectant.* At distinctiones exemplorum adductione examina-

Præsens Aliud.

Sing. بَقَّاهُ aspiciam

Plur. بَقَّاهُ aspiciamus

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ vel بَقَّاهُ

بَقَّاهُ

Sing. بَقَّاهُ amens

Plur. بَقَّاهُ amemus

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ

بَقَّاهُ

سَوَسَّة

& سَوَسَّةَلَر vel سَوَسَلَر

سَوَسَّةَلَرْدِي

Formatur ab Infinitivo rejecto مق vel مَكَا & substitu-
tâ syllabâ سَم ut يَقْمَقُ *aspiciam.*

Ab exemplorum adductione temporis hujus proprietatem
& qualitatem desumere lubet, & quia huic temporis multum
de modo permissivi, seu concessivi inest, ad magis manifestan-
dam rei veritatem, cum hi modi in phrase Germanicâ magis
pateant, exempla, in quibus quid simile continetur, & per

Germanismum exprimenda esse censui, v. g. زِيرَا اِيَكِي جِهَانِ

قَهْرِي مُحَمَّدُ الْمُصْطَفِي صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُبَوِّدِيكِي حَقَّ

جَلِّ وَ عَلَا حَضْرَتِي عَزَّ شَانَهُ بِرِ قَوْلِنَه خَيْرِ دِلَسَه اَنِي كَنْدُو

عَيْنَه آكَاه اِيْدُوْب كَنْدُو نَفْسِنَكِي قُصُورُ وَ عِيُوْبِيْن بِلْدَرَر اُولَا كِه

مُقَدَّمَا وَاقِع اُولَان سَيَانَكِي مَحُو اِيْدُوْب عَصَا اِيلَه بِرِ اُولَا

*Quoniam utriusq; orbis gloria Muhammed Electus, supra quem
pax & benedictio, dixit: quod si DELLIS Exaltatus & Magnificatus,
ejusdem scilicet Maiestas, cujus Dignitas honorificata est, cuidam
servo suo bonum velit, eum de vitijs suis consciunt reddit, & de
suis propriis defectibus & vitijs informat, fiat ut peccata tua, in
qua antecederet cadebas, obtegat, & directione, seu, misericor-*

diâ dirigente plenus evadat. de mir. mir. Item ibid. وَ تَخِي زِيَانَكَاَر

عَقْرَبَلَر

عَقْرَبَلَر وَ قَنَال اَفْعِيلَر جَوْقَدَر آدَمِي اُورسَلَر فِي اَلْحَال دُوشُوب

sunt etiam per plures damnum inferentes scorpiones, & letaliter interimentes serpentes, quod si hominem feriant, illico cadit, &

moritur. Item ibid. اَلْتُون كُورسَه دِيمَز كَيْت *si videret aurum,*

non diceret: abi. Item ibid. اُول دِيَارَدَه اَلْتُون وَ كُيش پَارَه لَرِي

يعني بعضي وقتَه قُيُون باشي دَنَلُو نُولُنُور لَكِن اُول يَرَش

اَهَالِيَسِي دِكِر اُولُنَان اُول بِيُوكِي پَارَه لَرْتَن طَبَع اِيْدُوب اَلْسَه لَر

In ea Regione frustra aurogi saeculae يا خُون اُول كُونْدَه اُولُورَلَر

ita auri & argenti nonnunquam tanta, quantum est caput arietis, reperiuntur, quod si hic dictae Regionis Incolae, de commemoratis frustis appetentes acciperent, hora qua accipiunt, vel ea die mori-

antur. Item ibid. مِر آتَم بِيَتَكِي يِيَز عَمِر سُورسَه وَ كَنْدُونَكِي هَر

اُمُورِيَنَه مَالَكِي اُولسَه وَ اُول بِيَتَكِي يِيَلْدَه لَدَات دُنْهَوِيَه اِيَلَه

مُنَلِيَد وَ مُغْتَنِم اُولسَه وَ اُول مُدَه مَدِيَدَه يَر سَاعَت خَسْتَه لِف

قِيحِي كُورمَسَه وَ خَاطِر عَاطِرِيَنَه هَر كَز هُوم وَ غُوم طَارِي

Vivat auliese قبره كِهَر دُوكِي كُونْدَه بُو جَمَلَه تَان لَم يَكِن اُولُور

homo etiam mille annis, omnium suorum negotiorum compos evadat,

& iste mille annis, omnibus seculi deliciis abundet & fruatur, & per hoc extensum tempus nec unius hora infirmitatem experiatur, & in animo suo suaviter redolente nullarum sollicitudinum aut maiorum accidens habeat, die qua in sepulchrum ingreditur, erit, fuit non est. Ex Germanica interpretatione modus permissivus magis patebit. Sey dem also/ vel, gesetzt daß der Mensch tausend Jahr lebe/ gesetzt daß er zu allen seinen Verlangen gelange/ gesetzt daß er die tausend Jahr hindurch alle weltliche Wohl-Lust überflüssiger gestalten habe/ und gentsesse/ gesetzt daß er auch durch den Lauff so langer Zeit die Krankheit einer Stund nicht versucht hätte/ gesetzt eben daß er in seinem wohlrichenden Herzen keinen Zufall einziger Betrübnuß oder Sorg hätte/ an demselben Tag/ in welchem er in das Grab gehen muß/ wird es seyn: es ist gewessen/ es ist nicht. Item

مَحَبَّتِيهِ اَدَلُو كِتَابَتِهِ يَا رَجِي اَوْغَلِي مُحَمَّدٌ رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ اَسْرَارُ

الْوَحْيِ يَا زِدْوْغِي مَحَلَّتِهِ حَضَرَتْ خَفَ جَلَّ وَ عَلَا رَسُوْلُ اللّٰهِ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ حَضَرَتْ لَيْلَتُهُ طُقْسَانِ بِيْتِي كَلَامٌ سُوَيْلِدُوْغِي

وَقْتُ مِعْرَاجَتِهِ اِيَكُنْ بِيُوْرْمَشْدَرِ كِيْمِ يَا اَحْمَدُ اَكْرَمُ قَوْلُوْمِ

جَنَّتِهِ كُوْتَلَرُكِي وَ يِيْمَرُكِي اَهْلَتَجِهْ قِمَارِ قَلْسَهْ وَ جَنَّتِهِ عَالَمُ خَلْقِيْنَتِكِي

قَدَرْتَجِهْ اُوْرُوْجِ طُوْتْسَهْ وَ جَمِيْعِ فِرَشْتَهَلَرِ كِيِي طَعَامْدَنْ بَرِيَهْ

اُوْلُسَهْ وَ هِيْجِ اَصْلَا لِيَاْسِ كِيْمِيُوْبِ دَايِمِ عَرِيَانِ يُوْرْسَهْ وَ بُوْ جَنَّتِهِ

صِفَاتِ حَبِيْبَتِهِ لَيْلَتِهِ مُتَّصِفِ اِيَكُنْ دَايِمِ جَالِشْدُوْغِي تَحْضِيْرِ

عَلَّمَ نَحْيَ أَوْلَسَهُ شَوِيلَهُ كَيْمَ بَنِ آتَشِ قَلْبِنْتَهُ دَرَهُ دَنْتُو دُنْيَا

مَحَبَّتِنِ كُورَمِ كِه آتَدَن صَغْنَبَامَشْدَرِ يَا رِيَاَسَتِ يَا دُنْيَا زِيْنَتِنِي

In Libro Muhammedia

nomine, scriptoris, filij Muhammed, supra quem misericordia DEI, locô in quo scribit secreta revelationis, cum DEUS magnificatus & exaltatus (tempore, quo Propbeta DEI in raptu existeret nonaginta millia verba loqueretur) dixit : O Achmed ! si quidam servorum meorum preces omnium Incolarum cali & terra persolveret, & juxta totius orbis populi potentiam jejunaret, & sicut Angeli a cibo immunis esset, nullasq; sanè vestes indueret, & semper nudus incederet ; etsi laudabilis esset ; juxta hæc attributa laudabilia, et si quotidie allaboraret, & scientia studeret, si in ejus corde vel atomi instar mundi amorem viderem, à quo non abstinuisset, Dominium & mundi ornatum amaret, non est, quòd mihi propinquus evaderet. de int. ment. In dem Buch Muhammedia genannt / deß Schreibers / so ein Sohn Muhammed, Gott seye ihm barmherzig / in dem Orth / an welchem er von den geheimen Offenbarungen schreibet. Als der Allerhöchste / und allergröste Gott mit dem Prophet Gottes / über welchen das Hehl und der Segen Gottes (zur Zeit seiner Verückung) neunzig tausend Wörter redete / sprach er / O Achmed ! gesetzt daß einer meiner Diener die Gebetter aller Inwohner deß Himmels und der Erden bettete / gesetzt er fastete in der Krafft aller Welt Völker / gesetzt er wäre wie die Engel aller speisen fren / gesetzt er truge gar keine Kleyder / und gienge zu jeder Zeit nackend / gesetzt er wäre auch lobwürdig allen disen löblichen Sprüchen gemäß / gesetzt daß er auch arbeitete und der Weißheit nachstrebete / wann ich in seinem Herzen die mindeste Lieb

(PARS II.) B b b b der

der Welt sehen sollte / von welcher er sich nicht hätte enthalten / und liebete die Herschung und Welt-Pracht / ein solcher ist mir nicht nahend. Ex præmissis exemplis ab examinante colligetur.

Primò: hoc tempus esse purum præsens, & in modicum non transire.

Secundò: quòd particulas conditionales expresse & implicite admittat.

Tertiò: quòd pro modo permissivo seu concessivo stare possit.

Huic præsentì adjici solet vocula كَرْتِ opus est, necesse est, oportet, significans, v. g. تَوَسَّمْ كَرْتِ oportet ut aspiciam تَوَسَّمْ كَرْتِ opus, seu, necesse est, ut amem. Et hìc, ut patet, particu-

la ut implicite continetur. هُوَ سُلْطَنٌ كِه سَنَ أَنْكَ اِبْجَنَدَه

سَنَ اِحْلَامِ قَائِمَه بَشَكْرَ يَعْنِي دُوشِ كِي دُرْ دُنْيَا بِرْ قَرْدَه بَاقِي

قَائِمَارِ سَنَدَن مَقْدَمِ كَلَنْتَرِ اَوْزَرِيَنَه نَجَه دُنْيَا كَجَدِيَسَه سَنَدَن

صُكْرَه دَخِي نَجَه رُوزْكَارِ كَجَسَه كَرْتِ Imperium illud, in quo tu

nunc versaris somnio somniantis simile est, nempe sicut somnium est: nulli persona mundus remanet, si super eos, qui ante te fuerunt multa secula pertransierunt, oportet etiam ut post te multa tempora transeant. de mir. mund.

Præ-

Præfens, seu potius, Modfareum.

Sing. بَقْرَسْتُمْ *vel per apocopen* Plur. بَقْرَسْتُمْ

بَقْرَسْتُمْ *aspiciam, vel, aspexero.*

بَقْرَسْتُمْ

بَقْرَسْتُمْ

بَقْرَسْتُمْ

بَقْرَسْتُمْ *vel* بَقْرَسْتُمْ

Sing. سَوْرَسْتُمْ *vel* سَوْرَسْتُمْ Plur. سَوْرَسْتُمْ

سَوْرَسْتُمْ

سَوْرَسْتُمْ

سَوْرَسْتُمْ

سَوْرَسْتُمْ *vel* سَوْرَسْتُمْ

Forma, est tertia persona modfarei præsentis singularis numeri, quæ, ut suo locô dictum est, pro participio præsentis sumi solet, cui adjicitur præfens conjunctivi verbi substantivi *sum*, quasi diceret: *aspiciens sum*, vel, *aspiciens fuero*, *amans sum*, vel, *amans fuero*. Usus ejus è sequentibus exemplis exhibebimus, ut :

Quis- هَر كَيْمُ پِيرَلَرَه مُحَبَّتْ اَيْنَرْسَه بَن اِلِي دُذِيَانْ چِقَارْمَزَن
quis dilexerit senes, eum ab Orbe non tollam. de mir. mund. Item ibid.

اَكْر كِه سَنَكْ اَيْنْدُو كُكْ اِيلَكْ اُول كِشِي قَاتِنْدَه ضَايِعْ اُولُورَسَه

جَقْ تَعَالِي حَضَرْتِينَكْ حُضُور شَرِيفِنْدَه هَر كَر ضَايِعْ اُولْمَاَزْ

Si beneficium quod fecisti coram illa persona deperdetur, in præsentia nobili Majestatis DEI Excelsi, nunquam deperdetur. Item

Bbbb 2

ibid:

ibid. *أَكْرَ بِيْرْتَرَسَه خَطَا اِيْدَرْتَر* *si dicunt, aut, si dixerint, peccatum committunt.* *قَدْ كِه بِلْتَرَسَه وَيَرَه* *quidquid a DEO Excelso petierit, dabit.* de rit. Relig. *يَصَاب لُطْفَنْدَن سِنِي يِي* *DEO Excelso petierit, dabit.* de rit. Relig. *اِيْدَرْتَر* *Si te gratia sua privet, vel, privaverit.* Lexic. *اَوَّل مَسْرَسَه اَكْثَا اَوَّل اِيِي يِرْتَر* *quicumq; prius pingvis evaserit, omnium primò illum comedent.*

Differentia hujus temporis ab immediatè præcedente, per se clarè patet, quia immediatè præcedens tempus, soli præsentì est adstrictum, & de exprimenda futuritionis vi nihil in se habet, hoc è contra, sibi modifarei naturam vendicat, quæ præcedenti tribui non potest.

Præt. Imperfectum Primum.

Dubium non est, quin Optativi, præsens & imperfectum, pro imperfecto Coniunctivi poni possit, cum id exemplis edocere possimus v. g.

اَكْرَ سَر بِيْلِيْدَكْر بَن بِلْدَوَكِي عَمْرَكْرَه هَر

اَكْرَ سَر بِيْلِيْدَكْر بَن بِلْدَوَكِي عَمْرَكْرَه هَر *si vos sciretis id quod ego scio de vita vestra, nunquam rideretis.* de Illum. ment Item

يِرْ اَدَمْتَن رَجَا اِيْتَمُوْب اَلِي

يِرْ اَدَمْتَن رَجَا اِيْتَمُوْب اَلِي *si ab homine non speraret,*

a Majestate Excelsi DEI speraret. de mir. mund. Et huic temporì vis modi permissivi inesse potest.

Præt-

Præt. Imperfectum Secundum.

Sing. بقار ايدم vel بقارم *aspi-* Plur. بقار ايدى vel بقارمى *aspiceremus.*
cerem.

بقار ايدى vel بقارمى

بقارىدى vel بقارمى

بقار ايدى vel بقارمى

بقارىدى vel بقارمى

بقارمى

Sing. سور ايدم vel سورم *ama-* Plur. سور ايدى vel سورمى *amaremus.*
rem.

سور ايدى vel سورمى

سورىدى vel سورمى

سور ايدى vel سورمى

سورىدى vel سورمى

سورمى

Formatio per se patet, ex tertia persona modisarei scilicet, quæ participij locò stare potest, & ex perfecto Indicativi verbi substantivi *sum*, quasi diceret: *aspiciens eram*, *amans eram*: qualiter hoc imperfectum à præcedente differat, visum est supra in Coniunctivo verbi substantivi *sum*. Sit pro ulteriori explicatione

ad huc: اكر بو دريا لركى صولرى طنلو اولسه قوقارىدى و يهر:

يوزينكى خلقى انكى رايحه كيره سيندن جمله هلاكي اولوردي

Si horum marium aqua dulces essent, faterent, & homines superficie terra ab earundem odore abominabili omnes perirent. Et

Italicè: *Se le acque, di questi mari fossero dolci, puzzarebbero, è la genti, che sono sopra la terra, per il di loro abominevole odore (puzzore) tutte perirebbero.* de mir. mund. Ex Italica translatione, differentia utriusque imperfecti inter se per aptè patet. Hæc duo tempora sibi invicem taliter adherent, ita ut verbum unum absolutè cadat, si præcedens cum particula conditionali sit expressum, ut ipsa exempla demonstrant, v. g. *Si horum marium aqua dulces essent.* Italis: *Se le acque di questi mari fossero dolci.* En si particula conditionalis verbo præcedenti iuncta, nunc alterum, quod particula conditionalis caret, est: *faterent.* Italis: *puzzarebbero.* Subinde attamen & illud, quod conditionis particulâ gaudere asserimus, non præsentis conditionis particulâ, pro italico in rei posse sumi videtur, ut: (*قَدْ أَوْلَايِي* pro *يَزِمُ*)

Ecquid esset? si directionis nostra prospectus (NB. situs in oratione servandus) *domus DEI esset.* Italis: *che cosa sarebbe, se la direzione del nostro prospecto, è sguardo, fosse la casa d' ID D IO.* de int. ment

Præc. Imperfectum Tertium.

Sing. *بَقْسِدُ أَيُّدِي* vel *بَقْسِدُ أَيُّدِي* a/pi. Plur. *بَقْسِدُ أَيُّدِي* vel *بَقْسِدُ أَيُّدِي*
cerem. aspiceremus

بَقْسِدُ أَيُّدِي vel *بَقْسِدُ أَيُّدِي* *بَقْسِدُ أَيُّدِي* vel *بَقْسِدُ أَيُّدِي*

بَقْسِدُ أَيُّدِي vel *بَقْسِدُ أَيُّدِي* *بَقْسِدُ أَيُّدِي* vel *بَقْسِدُ أَيُّدِي*

Sing. *سَوَسِدُ أَيُّدِي* vel *سَوَسِدُ أَيُّدِي* Plur. *سَوَسِدُ أَيُّدِي* vel *سَوَسِدُ أَيُّدِي*
amarem. amarem.

سَوَسِيدُ كُنْ vel سَوَسِه اِيدُ كُنْ

سَوَسِيدِ يَلُرْ vel سَوَسِه اِيدِ يَلُرْ

Formatio per se patens est, & significandi vi. cum Imperfecto primo hujus modi convenit: مَن يَلُدُوكُمِي بِمَلْسِيدُ كُنْ
Si scires, quod ego scio, fletes.

Præteritum Perfectum.

Sing. اُولَامْ } *aspexerim*
 اُولَاسَنْ } بَقِيشْ
 اُولَا }

Plur. اُولَاوَزْ } *aspexerimus*
 اُولَاسِرْ } بَقِيشْ
 اُولَاكِرْ }

Sing. اُولَامْ } *amauerim*
 اُولَاسَنْ } سَوَمِشْ
 اُولَا }

Plur. اُولَاوَزْ } *amauerimus*
 اُولَاسِرْ } سَوَمِشْ
 اُولَاكِرْ }

مَغْرُورْ اُولَمَا مَكْرِكِه مَالِ حَلَالْدَنْ رِيَا سِرْ Forma per se patet.
Superbus nè esto, si de opibus licitis sine hypocrisis
collegeris. de int. ment. مَطْلُوبَه اُولِ كِمَسَه وَاَصِلْ اُولَه يَار وَ مَرْدْ
 كَارِي

اولا پُرسَار اولا pervenerit ille quidam ad desiderium suum, cujus
valor virileq; opus, abundans fuerit. Hum. nam.

Præt. Plusquàm Perfectum Primum.

Sing.	ایسم } aspexissem	Plur.	ایسکی } aspexissemus
	بَقِیش } ایسکی		بَقِیش } ایسکُر
	ایسه }		ایسه لَر }

Sing.	ایسم } amavissem	Plur.	ایسکی } amavissemus
	سَوِیش } ایسکی		سَوِیش } ایسکُر
	ایسه }		ایسه لَر }

Dici etiam potest contractè : بَقِیشِسم & سَوِیشِسم Formatio,

aut derivatio per se patens est : آکَر اُنکی سِلَاجی وَا رِیشِسه

Si sua arma habuisset, illius
subactio homini difficilis fuisset. de mir. mund.

Præt. Plusquàm Perfectum Secundum.

Sing.	اولسم } aspexissem	Plur.	اولسکی } aspexissemus
	بَقِیش } اولسکی		بَقِیش } اولسکُر
	اولسه }		اولسه لَر }

Sing.

Sing. اولستم <i>amavissens</i>	PL. اولستكى <i>amavissens</i>
سومش اولستكى	سومش اولستكىز
اولسته	اولستهز

Formatio, aut derivatio patet. گرگز ایدیکم اول آمردن
 محبتنی قلبکه قویایسن و اگر کیرمش اولسته بو زیانکرتی
Oportet igitur,
 دیگر ایدوب قلبدن چیقارمغه جدو اقدام ایدسن
primumq; negotium est, ut ad cor tuum ejus amorem non intro-
mittas, quod si etiam ingressus fuisset, haec ejus damna perpendes,
ut e corde extrahas, conatum & diligentiam omnem impende. de
int. ment.

Præt. Plusquam Perfectum Tertium.

Sing. بقایدیم *amavissens*

amavissens, ut: Optativi præsens, quod-
 ve hoc loco stare possit, exemplis edocemur. v. g. جف تعالی
 حضرتی قاید ایدیکه انسان نفی ملک کبی گناهسز معصوم
Majestas DEI Excelss
 خلق ایلیمدی کسز جهنلک اولیمیدی
potens fuit, ut hominem Angeli adinstar innocentem infantem creavis-
set, nemo nostrum inferni incolae fuisset. Col. IIam.

(PARS II.)

Cccc

Præt.

Præt. Plusquam Perfectum Quartum.

Sing. *aspexissem* بَقَرْتُمْ.*amavissem* سَوَرْتُمْ, &c. ut præteritum Imperfectum secundum

huiusmodi, quod etiam ad hunc locum se trahi sinit, ut: قَرَوُ

جَوَهَرَلَه مَرَّع بَر سَفَرَه ویریدی که چورَه سَنَدَه اوتوز قَر آتم

Margaritis, gemmisq; distinctam mensam dedit, circa
cujus peripheriam triginta persone sedissent. de mir. mund.

Præt. Plusquam Perfectum Quintum.

Sing. *aspexissem* بَقِشش اُولَیْدُمْ.*amavissem* سَوِشش اُولَیْدُمْ. Est plusquam perfectum Opta-
tivi, quod etiam huc trahi potest, ut ex sequenti exemplo.

Præt. Plusquam Perfectum Sextum.

S. *aspexissem* اُولُورْتُمْ P. *aspexissem* اُولُورْتِی.

بَقِشش اُولُورْتِی بَقِشش اُولُورْتُمْ

اُولُورْتِی اُولُورْتِی

اُولُورْتِی اُولُورْتِی

Sing.

S. اولورۇنىم *amavisssem*P. اولورۇنى كى *amavisssemus*

سومىش اولورۇنى

سومىش اولورۇنىڭ

اولورۇنى

اولورۇنىڭ vel

اولورۇنىڭ

توبه ايتىش اولايىدى حَقَّ شَحَانَه وَ
 Formatio per se patet.

Si panitentiam egisset, DELIS
 sublimis & Excelsus ei peccata sua condonasset.

Præt. Plusquam Perfectum Septimum.

Sing. بقسىدىم vel بققىدىم *aspexisssem*.سوسىدىم vel سوسىدىم *amavisssem*, &c.

Formatio nota est, & quamvis simile sit imperfecto tertio
 præcedenti hujus modi, subinde tamen præt. plusquam perfecti vis
 eidem inesse videtur, ut ab exemplis edocemur, v.g. قە اولايىدى يۈزە

وعاياً كفره سندن بولدىڭىڭىز يۈزە بولدىڭىڭىز كوندۇرسىدىڭىز اقصل ايدى

Quid fuisset, si horum locô de subditis infidelibus ligonem tractantes
 transmisisset, melius fuisset. Gen. Hist. Quamvis Turcæ Latino-
 rum more, in temporibus ejusdem rationis paritatem servent,
 ut è præcedentibus exemplis colligi potest, in hoc exemplo at-

tamen recessus aliquis à regula apparet, in اقصل ايدى scilicet, cū

der Welt sehen sollte / von welcher er sich nicht hätte enthalten / und liebete die Herrschaft und Welt-Pracht / ein solcher ist mir nicht nahend. Ex præmissis exemplis ab examinante colligetur.

Primò: hoc tempus esse purum præsens, & in modicum non transire.

Secundò: quòd particulas conditionales expressè & implicitè admittat.

Tertiò: quòd pro modo permissivo seu concessivo stare possit.

Huic præsentì adjici solet vocula کَرَنِي opus est, necesse est, oportet, significans, v. g. سَوَسَمَ بَقَسَمَ کَرَنِي oportet ut aspiciam. کَرَنِي opus, seu, necesse est, ut amem. Et hìc, ut patet, particu-

la ut implicitè continetur. شَوْل سَلَطَت كِه سَن اَنَك اِيچَنَد.

سَن اِحَالَم قايِنَه بَشَكِر يَعْنِي دُوش كِيي دُر دُنْيَا بِر خَرَدَه بَاقِي

قَالَمَار سَنَدَن مُقَدَّم تَلَنَر اَوَزَرِيَنَه نِجَه دُنْيَا كَجَدِيَسَه سَنَدَن

صُكْرَه دَخِي نِجَه رُوزگار كَجَسَه كَرَنِي Imperium illud, in quo tu

nunc versaris somnio somniantis simile est, nempe sicut somnium est: nulli persona mundus remanet, si super eos, qui ante te fuerunt multa secula pertransierunt, oportet etiam ut post te multa tempora transeant. de mir. mund.

Præsens, seu potius, Modfareum.

Sing. بَقَرَّ اَيْسَمَ vel per apocopen Plur. بَقَرَّسَمَ

aspiciam, vel, aspexero.

بَقَرَّسَمَ

بَقَرَّسَمَ

بَقَرَّسَمَ

بَقَرَّسَمَ vel بَقَرَّسَمَ

Sing. سَوَرَّ اَيْسَمَ vel سَوَرَّسَمَ Plur. سَوَرَّسَمَ

سَوَرَّسَمَ

سَوَرَّسَمَ

سَوَرَّسَمَ

سَوَرَّسَمَ vel سَوَرَّسَمَ

Forma, est tertia persona modfarei præsentis singularis numeri, quæ, ut suo locô dictum est, pro participio præsentis sumi solet, cui adjicitur præsens conjunctivi verbi substantivi *sum*, quasi diceret: *aspiciens sim*, vel, *aspiciens fuero*, *amans sim*, vel, *amans fuero*. Usum ejus è sequentibus exemplis exhibebimus, ut:

Quis-
quis dilexerit senes, eum ab Orbe non tollam. de mir. mund. Item ibid.

اَكْرَكَ سَنَكَ اَيْتَدُوْكَ اَيْلَكَ اَوْل كِشِي قَانْتَدَه ضَايِعْ اَوْلُوْرَسَه

حَقَّ تَعَالِي حَضَرْتِيْنَكَ حُضُوْر شَرِيْفَنْدَه هَر كَر ضَايِعْ اَوْلِيَاْر

Si beneficium quod fecisti coram illa persona deperdetur, in præsentia nobili Majestatis DEI Excelsi, nunquam deperdetur. Item

Bbbb 2

ibid:

ibid. أَكْرَ دِيرْتَسَه خَطَا اِيدَرْتَر *si dicunt, aut, si dixerint, peccatum committunt.* قَدْ كِه دِيرْتَسَه وَيَرَه *quidquid*

فَصَاب لَطْفَتْنَن سِنِي يِي *DEO Excelso petierit, dabit. de rit. Relig.* اِيْدَرْتَر *Si te gratia sua privet, vel, privaverit. Lexic.*

اَكْرَ سَرَسَه اَكْا اَوَّل اَيِي يِرْتَر *quicumq; prius pingvis evaserit, omnium primò illum comedent.*

Differentia hujus temporis ab immediatè præcedente, per se clarè patet, quia immediatè præcedens tempus, soli præsentì est adstrictum, & de exprimenda futuritionis vi nihil in se habet, hoc è contra, sibi modisarei naturam vendicat, quæ præcedenti tribui non potest.

Præt. Imperfectum Primum.

Dubium non est, quin Optativi, præsens & imperfectum, pro imperfecto Conjunctivi poni possit, cum id exemplis edocere possimus v. g.

اَكْرَ سَر بِيْلِيدُكُز بَن بِلْدُوْكِي عُرْكُزْدَه هَر *si vos sciretis id quod ego scio de vita vestra, nunquam rideretis.* de Illum. ment Item

اَكْرَ كُوْلِيدُكُز *si ab homine non speraret,*

اَيْتَمُوْب اِلِي *à Majestate Excelsi DEI speraret. de mir. mund. Et huic temporì vis modi permissivi inesse potest.*

اَيْتَمُوْب اِلِي *si ab homine non speraret,*

اَيْتَمُوْب اِلِي *à Majestate Excelsi DEI speraret. de mir. mund. Et huic temporì vis modi permissivi inesse potest.*

Præ-

Præt. Imperfectum Secundum.

Sing. *aspici-* *cerem.* *aspicerem.* *aspici-* *cerem.*
 Sing. *aspici-* *cerem.* *aspicerem.* *aspici-* *cerem.*

aspici- *cerem.* *aspicerem.*

aspici- *cerem.* *aspicerem.*

aspici- *cerem.* *aspicerem.*

aspici- *cerem.* *aspicerem.*

aspici- *cerem.* *aspicerem.*

Sing. *am-* *rem.* *amarem.* *am-* *rem.*
 Sing. *am-* *rem.* *amarem.* *am-* *rem.*

am- *rem.* *amarem.*

am- *rem.* *amarem.*

am- *rem.* *amarem.*

am- *rem.* *amarem.*

am- *rem.* *amarem.*

Formatio per se patet, ex tertia persona modisarei scilicet, quæ participij locò stare potest, & ex perfecto Indicativi verbi substantivi *sum*, quasi diceret: *aspiciens eram*, *amans eram*: qualiter hoc imperfectum à præcedente differat, visum est supra in Coniunctivo verbi substantivi *sum*. Sit pro ulteriori explicatione

adhuc: *أَكْرَبُ دَرِيَاكَ صَوْتِي طَنَلُو أُولَسَه قَوَقَارِي وَيِير:*

يُوزِينَتِي خَلْقِي أَنْتِي رَايَحَه كِرِيَه سِنْدَن جَمَلَه هَلَاكِي أُولُورِي

Si horum marium aqua dulces essent, faterent, & homines superficie terra ab earundem odore abominabili omnes perirent. Et

سَوَسِيدُ كُنْ vel سَوَسِدْ اِيْدُ كُنْ

سَوَسِيدُ يَكُنْ vel سَوَسِدْ اِيْدِي

Formatio per se patens est, & significandi vi. cum Imperfecto primo hujus modi convenit: مَن يَلْدُوكُنِي بِمَلْسِدُكُنِي
Si scires, quod ego scio, feres.

Præteritum Perfectum.

Sing. اُولَامْ } *aspexerim*
 اُولَاسَنْ } بَقِيشْ
 اُولَا }

Plur. اُولَاوَزْ } *aspexerimus*
 اُولَاسِرْ } بَقِيشْ
 اُولَاكِرْ }

Sing. اُولَامْ } *amaverim*
 اُولَاسَنْ } سَوَمِشْ
 اُولَا }

Plur. اُولَاوَزْ } *amaverimus*
 اُولَاسِرْ } سَوَمِشْ
 اُولَاكِرْ }

مَغْرُورْ اُولَمَا مَكْرِكِه مَالِ حَلَالْدَنْ رِيَا سِرْ. Forma per se patet.
Superbus nè esto, si de opibus licitis sine hypocrisis
collegeris. de int. ment. مَطْلُوبَه اُولِ كِبْسَه وَاَصِلْ اُولَه يَار وَ مَرْدْ
 كَارِي

پَرْوَنَرِیٔ بَسْمَارِ اَوَّلَا pervenerit ille quidam ad desiderium suum, cujus
valor virileq; opus, abundans fuerit. Hum. nam.

Præt. Plusquàm Perfectum Primum.

Sing.	ایسم } aspexissem	Plur.	ایسکی } aspexissemus
	بَقِیش } ایسکی		بَقِیش } ایسکیز
	ایسه }		ایسکیز }

Sing.	ایسم } amavissem	Plur.	ایسکی } amavissemus
	سَوَمِش } ایسکی		سَوَمِش } ایسکیز
	ایسه }		ایسکیز }

Dici etiam potest contractè : بَقِیشِسم & سَوَمِشِسم Formatio,

اَكْرَانْکِ سِلَاحِی وَاَرِیْشِسه : aut derivatio per se patens est :

اَنْکِ ضَبْطِی آدَمَه مُشْکِرْ اَوَّلُورْدِی Si sua arma habuisset, illius
subactio homini difficilis fuisset. de mir. mund.

Præt. Plusquàm Perfectum Secundum.

Sing.	اُولسم } aspexissem	Plur.	اُولسکی } aspexissemus
	بَقِیش } اُولسکی		بَقِیش } اُولسکیز
	اُولسه }		اُولسکیز }

Sing.

Sing. *أولست* *amavissim* Pl. *أولست* *amavissimus*
سومش *أولست* *سومش* *أولست*
أولست *أولست*

Formatio, aut derivatio patet. *گرددن* *ایندیکم* *اول* *آمدن*.
محببتنی قلبکے قویایاسن و اگر کبرمش اولستده بو زیانگرتی
Oportet igitur, dīkr aīdūb qalbān jīqārmegē jidū aqdam aīkēsīn
primūq; negotium est, ut ad cor tuum ejus amorem non intro-
mittas, quod si etiam ingressus fuisset, haec ejus damna perpendes,
ut ē corde extrahas, conatum & diligentiam omnem impende. de
int. ment.

Præt. Plusquam Perfectum Tertium.

Sing. *بغایدم* *aspexissim*.

بغایدم *amavissim*, ut: Optativi præsens, quod-
 vè hoc loco stare possit, exemplis edocemur. v. g. *حق تعالی*
حضرتی قایر ایدیکه انسان نبی ملک کی کناه سر معصوم
Majestas DEI Excelis *خلق ایلیمدی کتسر جهنمیک اولمیدی*
potens fuit, ut hominem Angeli adinstar innocentem infantem creavis-
set, nemo nostrum inferni Incola fuisset. Col. Islam.

(PARS II.)

CCCC

Præt.

Præt. Plusquam Perfectum Quartum.

Sing. *aspexissem* بَقَرْتُمْ*amavissem* سَوَرْتُمْ &c. ut præteritum Imperfectum secundum

huiusmodi, quod etiam ad hunc locum se trahi sinit, ut : قَرَوُ

جَوَهَرْلَه مَرْصَع بِر سَفَرَه وَيَرِيدِي كِه جَوَهَر سَنَدَه اوتوز قَر آتم

Margaritis, gemmisq; distinctam mensam dedit, circa اوتوردي
cujus peripheriam triginta persone sedissent. de mir. mund.

Præt. Plusquam Perfectum Quintum.

Sing. *aspexissem* بَقِشش اُولَايْدُمْ*amavissem* سَوِشش اُولَايْدُمْ. Est plusquam perfectum Opta-
tivi, quod etiam huc trahi potest, ut ex sequenti exemplo.

Præt. Plusquam Perfectum Sextum.

S. *aspexissem* اُولوزْتُمْPl. *aspexissemus* اُولوزْتِي

بَقِشش اُولوزْتُمْ

بَقِشش اُولوزْتِي

اُولوزْدِي

اُولوزْدِي

اُولوزْدِي

Sing.

S. اُولُوْرُوسَمِ } *amavissens*P. اُولُوْرُوسَمِ } *amavissent*

اُولُوْرُوسَمِ } سَمِشْ

اُولُوْرُوسَمِ } سَمِشْ

اُولُوْرُوسَمِ }

aُولُوْرُوسَمِ vel

اُولُوْرُوسَمِ }

توبه ايتيش اولايدي حَقَّ سَحَابَه وَ
 Formatio per se patet.

Si penitentiam egisset, DEUS
 sublimis & Excelsus ei peccata sua condonasset.

Præter. Plusquam Perfectum Septimum.

Sing. اَيْدَمِ } بَقَسِيْدَمِ vel بَقَسَمِ اَيْدَمِ } *aspexissem*.

اَيْدَمِ } سَمِشْ اَيْدَمِ } *amavissem*, &c.

Formatio nota est, & quamvis simile sit imperfecto tertio
 precedenti hujus modi, subinde tamen præter. plusquam perfecti vis
 eidem inesse videtur, ut ab exemplis edocemur, v.g. فَهْ اُولَايْدِي يَزَهْ

وَعَايَا كَفَرَسَنْدَن بُولُوكْ يَرِيْنَه بَلَنَارْ كُونْدَرْسِيْدِي اَقْضَ اَيْدِي

Quid fuisset, si horum locò de subditis infidelibus ligonem tractantes
 transmisisset, melius fuisset. Geni. Hist. Quamvis Turcæ Latino-
 rum more, in temporibus ejusdem rationis paritatem servant,
 ut è precedentibus exemplis colligi potest, in hoc exemplo at-

tamen recessus aliquis à regula apparet, in اَقْضَ اَيْدِي scilicet, cū

juxta hic præallegatas rationes, potius **أَفْضَلُ أَوْلُوْرِي** dicendum
 esset, hunc loquendi modum erroneum esse, dicere nollem, non
 tamen modum adeo usitatum esse crediderim, cum **أَفْضَلُ أَوْلُوْرِي**
 juxta præmonita melius convenire videatur.

Futurum.

Ex præcedente præsentis seu modis **سَوْرَسَم** &c. & **بَقَرَسَم**
 &c. vis futuri hujus modi Conjunctivi sufficienter patet, sit ergo.

Futurum Præterito mistum Primum.

S. أَوْلُوْرَم	<i>aspexero.</i>	Pl. أَوْلُوْرُوْر	<i>aspexerimus.</i>
أَوْلُوْرَسَن	بَقِيْش	أَوْلُوْرِيْسَر	بَقِيْش
أَوْلُوْر		أَوْلُوْرَتَر	
S. أَوْلُوْرَم	<i>amavero.</i>	Pl. أَوْلُوْرِيْر	<i>amaverimus.</i>
أَوْلُوْرَسَن	سَوْمِش	أَوْلُوْرِيْسَر	سَوْمِش
أَوْلُوْر		أَوْلُوْرَتَر	

Forma per se patet **طَرِيْقُ اِلْجَنْدَه تَرْكِ اَدَبِ اِيْتِمِش اَوْلُوْر**
 In ipsa regula honestatem violaverit, è lib. cabal.

Fu..

Futurum Præterito mistum Secundum.

S. اولورسم *aspexero.*
 بقیش اولورسکی
 اولورسه

P. اولورسکی
 بقیش اولورسکز
 اولورسه لر vel
 اولورلر سه

S. اولورسم *amavero.*
 سومیش اولورسکی
 اولورسه

P. اولورسکی *amaverimus.*
 سومیش اولورسکز
 اولورسه لر vel
 اولورلر سه

آکر اوغلان آناسی قرئنده. Forma item per se patens est. *si proles in ventre matris exstiterit. de mir.*
 اولمش اولورسه
 سومیش اولورسه *si preces suas persolverit. Pro hoc fa-*
 سوجکي &c. بقاجف ایسم. *turo bene etiam dici posse videtur, v. g.*
 سوجکي اولورسم &c. بقاجف اولورسم &c. ایسم. *Ast jam supra*
dictum est in futuro Indicativi modi, quod hujusmodi futurum,
omnibus temporibus verbi substantivi sum, jungi possit, &c.

Ex omnibus temporibus hujus modi, potentialem permissivumque modum deducere licet, hac cum observatione, quòd personæ temporum potentialis modi, particulam كَرَكِي assumant,

ut: سَوِيْدِي كَرَكِي *aspiciam* solle ich schauen كَرَكِي *amavisset*.

أَوَّلَ وَقْتِهْ نَهْ عَذْرَ اِيْدَرْسَن كِيَمْ. Hätte er lieben sollen.

عَلَا سَنَدَن سَوَالِ اَيْلَسَهْ كَرَكِي *Eo tempore, quo DEUS*

sublimis & Excelsus te interrogaret, quam excusationem allegabis?

In derselben Zeit / in welcher dich der Allerhöchste fragen sollte / was würdest du vor ein Entschuldigung vorbringen? Personæ verò

modi permissivi post se ad etiam particulā, petunt, ut: سَوَمِشْ اَوْلَهْ

amaverit. Geseht er habe geliebt. سَوَسِيْدِي هَهْ *amavisset*.

Geseht er hätte geliebt / &c.

An isti loquendi modi v. g. بَقْدِي اَيْسَمْ vel بَقْدُمْ اَيْسَهْ

سَوَمِشْ اَيْسَهْ vel سَوَمِشْ اَيْسَمْ sint specialia quædam tempora, res

problematicè potius, quàm definitivè agitari posset, nam اَيْسَهْ

سَوَمِشْ & سَوِيْدِي اَيْسَمْ & بَقْدُمْ اَيْسَهْ & بَقْدِي اَيْسَمْ v. g. in اَيْسَمْ vel

اَيْسَهْ & in cæteris videtur hōc & in similibus locis non aliter ac

particula conditionalis, modo Indicativi juncta, suscipienda, v. g.

اَيْسَمْ اَيْسَمْ. Quòd autem semel dicatur v. g. بَقْدِي اَيْسَمْ

& alia vice بَقْدُمْ اَيْسَهْ ea de causa est, ut non obstante eadem

signi-

significandi vi, quæ utrique inest, ut per unum vel per alterum loquendi modum, persona determinetur, nam si dico : بَغْدِيَّيْ apparet, quòd بَغْدِيَّيْ inflexione sit destitutum, & quòd per بَغْدِيَّيْ inflexum, illi numerus & personæ tribui debeant, & quòd etsi بَغْدِيَّيْ inflectatur, illi tamen vis particulæ conditionalis permaneat, & è contra si dicatur : بَغْدِيَّيْ اَيْسَه est præteritum indicativi cum personæ determinatione, & اَيْسَه habet se ut particulam conditionalis, aliquando autem accidere potest, ut hoc اَيْسَه seu contractè سَه, pleonasticè se habeat, tunc præcipuè, cum ipsa particula conditionalis اَكْر, simili temporis Indicativi præponitur, ut : اَكْر يَارَ اَوْتُولْدِيَّيْ مَسَحْ بَاطِنِ اَوْلَايْدِيَّيْ si vulnus sanatum fuit, nunciatio vana fuit. Col. Islam.

Indicativi Præsens.

بَغْدِيَّيْ aspiciere

سَوَمَكِي amare.

Verùm linguae ratio, ut in ea quæ infinitivi sunt, subtilius inspiciamus, exigit, ideoque.

CAPUT SECUNDUM.

De Infinitivorum, Gerundiorum, Supinorum ac Participiorum Latinorum ad Turcismum translatione.

QUOD præter Latinorum consuetudinem, hæc caput novum instituiam, & non eadem continuatione verbum usque ad finem prosequar, ipsam Turcismi phrasim hujus subsectionionis & novæ rubricæ causam fuisse, ipsa rei prosecutio edocebit, alia enim illis pro Infinitivo, alia pro gerundiis, alia pro supinis, & alia pro participiis phrasis est; phrasis quæ infinitivis deservit, expressa est in hujus Tractatus parte prim. cap. prim. quam cum respectu ad verbum regulatum repetere, abs re non esse censeui.

Primò: si ante infinitivi præsens purè sumptum, præponatur particula تَا, & post infinitivi præsens terminus دَتْلُ, habetur particula Latinorum *ac* *fi*. Ast quod apud Turcas in verbo infinito est, ad Latinitatem per verbum finitum Conjunctivi modi, ad tempus, numerum & personam, quam sensus ratio exhibet,

ponetur, v. g. *بِسْ أَوَّلْ قَوْمُكَ يَمْتَلِرْنَدَهْ أَلْبَنَدَهْ عَيْسَايْ*

أُولْدُرْدُكْ يِيدُتْلَرْ وَ أَوَّلْ أُولْدُرْدُكْنِي آيِي ظَنْ اَيْتُدُتْلَرْ حَقْ

إِن تَعَالَى قَتْنَدَه تَا آيِي أُولْدُرْمَكْ دَتْلُ مَعْصِيَتْ أُولْمَادِي

hujus Populi intentionibus, quod dixerint: omnino JESUM occidimus, & quod illum occisum esse existimaverint, nunquid facta est prævaricatio, ac si illum occidissent. de int. ment. Item si post Infinitivum

po-

ponatur *صَاحِبٌ رَاضِي* *اولميجت* *ac si* v. g. *erit etiam Latinum* *ac si* v. g.

Si Dominus contentus non foret, est etiam ac si faceret usuram. vel etiam: si Dominus contentus non foret, est etiam usuram facere. Col. Islam. nam *كَيْي* *infinitivo postpositum pro latino sicut, vel, veluti accipi potest, & tunc infinitivus in suo esse permanet, ut v. g.* *حَقَّ تَعَالَى نَكَّى حَرَامٌ يَهُورُ دُغِي جُوقْدُرُ* *esse permanet, ut v. g.* *يَلَانْ سُوَيْلَمَكْ كَيْي وَزَنَا آيَلَمَكْ كَيْي وَنَا حَقَّ يِيَرَه قَانْ اِيَتَمَكْ* *Excelsi DEI praeceptum de illicito* *كَيْي* *و غَيْبَت سُوَيْلَمَكْ كَيْي دُرُ* *multiplex est: veluti non loqui mendacium, veluti non machari, veluti non injustè occidere, veluti non calumniari. Col. Islam.*

Secundò: permanendo iterum in terminis infinitivi & praescindendo à gerundio, infinitivus cum postpositione *د* sub significato substantivi latini stare potest, ut: *بُو أَمِيْدَنَه بُو سَوْتَمَكَدَه*

cum esset hac in spe, cum esset hoc in gaudio, ex improvise spiravit ventus calidus. de int. ment. Item *نَفْس شُول بَر مَهْدَن كَسَلُور اَوْغَلَانْجَت كَيْي دُرْ كِه اُول* *ibid.* *مَهْدَن كَسَلُور كِنْدَه قَه مَرْتَبَه وَ لِيْجَه مَشَقَّتْ چَكْرَسَه اُول* *Carnis concupiscentia, est sicut infans, qui ab ubere rescinditur (arcetur) qui* *(PARS II.)* *D d d d* *dum*

dum ab ubere arcetur, in quo gradu, & qualiter afflictionem patitur, ille etiam in rescissione à suis affectibus, ejusmodi afflictiones patitur.

Tertiò: Infinitivi præsens, præscindendo à gerundio, cum post se postpositionem *دَن* assumit, vel ad verbum finitum activè vel passivè sumptum cum particula negativa *نَه* Latino- rum, vel etiam cum postpositione *ا*, ad substantivum Latinum,

trahi potest, ut *قَر وَجْهَكَ كِمَسْنَكْ مَسَاوِيسِنْ سُوَيْلَمَكْدَنْ پَرِهِيَزْ* *Omnimode abstinebis, nè alicujus vitia proferas*, de int ment, *اَيْدَسِنْ*

Item *غَرَقْ اُولَمَقْدَنْ زِيَادَه خَوْفِ اَيْلِي* *Nè submergatur, valde timuit*, de mir. mundi.

Quartò: si huic infinitivo assumentis postpositionem *دَن*, postponatur particula pleonastica turcica *اَيْسَه* Latina particula quàm in modo comparativè loquendi prodibit, sive comparatio præcedat, sive sequatur, ut: *پَر چَالِي دِبْنَدَه يَاتُوبْ اَجَلَقْدَنْ*: *كَبُورْ اُولُوبْ قَالَتَقْ يَكْدَرِيَزْ حَرَامْ لُغْنَه يَا حُودْ اَللَهْدَنْ* *كَبُورْ قُوَيْجِي كَسْنَه طَلَبْ اَيْدُوبْ بُو قُورْقُوجْ اِنْذَارَلَرَه مَظْهَرْ* *اُولَمَقْدَنْ اَيْسَه* *Melius est jacere in fando rubi, aut caspitis, fame peri-*
re, mori, & manere, quàm prohibitum bolum, aut aliquid, quod à DEO
trahit, expetendo, & his pavendis commonitionibus, manifestationis
aut ostensionis locum esse. Latini juxta suam phrasim dicerent:
& harum pavendarum commonitionum objectum esse. de int. ment. In
currenti sermone plerumque pars illa negationis præcedit, que
par-

particulam pleonasticam ايسه regit. v. g. ايشيسز اوتورمقندن ايسه
 اويومقندن *melius est studere, quàm otiosè sedere.* سيراآه ايسه
 سيراآه *melius est orare quàm dormire* يكتدر ايسه
 وارمقندن ايسه اوقومق افضل در *Excellentius est studere, quàm*
 جاهل اولمقندن ايسه عالم اولمق اخير در *spatium ire.*
 ايسه *melius est esse sapientem quàm ignarum.*

Quintò : si infinitivo, ut hic dictum est præter postpositio-
 nem دن adhuc postpositio اوتورو adjiciatur, præscindendo ab
 eo, quod in gerundiis paulò post dicetur, continet in se ver-
 bum finitum modi conjunctivi Latinorum cum particula causali
 quòd, ad tempus numerum, & personam à sensus circumstantia
 deducibile, ut : و الحاصل حق جز و علا مال ويرمدوكي :
 طايفتي سوميوت يباهه اتينقندن اوتورو دكوليش بذكه غايت
 سوندوكندن اوتوري ايش Tandem DEUS Magnificatus & Exal-
 tatus, quòd huic populo non dederit divitias, non fuit ideo, aut,
 ex eo, quòd non amaret, aut, quòd ut derelictum rejiceret, quin
 imò ex eo fuit, quòd valde amaret eum. de int. ment. Ex hoc
 exemplo etiam colligi potest, quomodo particula causalis in
 Turcismo semel in دن اوتوري expressa, ad utrumque mem-
 brum ejusdem rationis apud Latinos trahi possit, idque ex ea
 ratione, quia, ut visuri sumus, verbalis vox in وب se sequentis
 verbi accidentibus accommodat.

Sextò: Infinitivi præsens particulam **ايجون** admittit, æst magis de gerundij vi, quàm de infinitivi habet, vide paulò post gerundia.

Septimò: subinde infinitivi præsens, mutató **ق** ultimâ literâ in **غ** & permanente **كى** syllabam **ين** assumit, & ubi prællegatur causa sequentis actionis, æquivalet particulis causalibus Latinorum, *quia*, *quoniam*, *ideo*, *quia*. & respectu Latinitatis ad verbum finitum trahi potest, ad tempus, numerum & personam, ut ratio sensus exhibet. v. g. **پس دعايى درگاه حقه**

قبول اوليغين في الحال روحاي قبض اولدي Propterea, quòd eorum preces in Aula DEI acceptæ fuerint, illico eorundem spiritus (animæ) suscepti fuerunt, de mir. mund.

حتي قدسكا اول Hic locus ad Hierosolyma Orientalem partem obvius venit, nunc precationem suam juxta consuetudines suas, ad illam partem conversionem (faciei scilicet in orando) instituunt. de int. ment.

مکان شرقيسنده وجوده تلمکين شيدى عبادتلى آيين لرفحه اول Quia hic locus ad Hierosolyma Orientalem partem obvius venit, nunc precationem suam juxta consuetudines suas, ad illam partem conversionem (faciei scilicet in orando) instituunt. de int. ment.

اتدوررلى Quia hic locus ad Hierosolyma Orientalem partem obvius venit, nunc precationem suam juxta consuetudines suas, ad illam partem conversionem (faciei scilicet in orando) instituunt. de int. ment.

توجه Quia hic locus ad Hierosolyma Orientalem partem obvius venit, nunc precationem suam juxta consuetudines suas, ad illam partem conversionem (faciei scilicet in orando) instituunt. de int. ment.

اتدوررلى Quia hic locus ad Hierosolyma Orientalem partem obvius venit, nunc precationem suam juxta consuetudines suas, ad illam partem conversionem (faciei scilicet in orando) instituunt. de int. ment.

Octavò: advertendum est, abstrahendo à verbi qualitate, dari quædam verba turcica, ut in syntaxi exhibebo, quæ casum Dativi regunt, quia autem in turcica syntaxi infinitivus verbi, non secus ac nomen ad casum à se sequente verbo expetitur collocandus est (quæ regula apud Latinos locum non habet) accidit, ut ratione regiminis, sequentis verbi præcedens infinitivus ad Dativum collocetur, qui dativus, respectu Latinitatis, erit sim-

lingua simplex praesens infinitivi, ut: **لِسَانِ قَصِيحْ اِيلَه كَنْدُويِي تَعْرِيفْ** : *Eleganti lingua se declaravit, & haec carmina legere capit. de mir. mund. باشلامق incipere.*
 dativum regit, praecedens **اَوْقُومَقْ** *legere*, ut casus verbi ad dativum collocatur. Item: **اَدِيتَر يُولَه كِتْمَكِه قَصْدْ اَيْلَدِي** : *ad iter ire, propositum fecit.* Chur. Eff. **اَيْلَمَكِي قَصْدْ** *propositum facere*, dativum regit, praecedens **كِتْمَكِي** *ire*, ut casus verbi ad dativum collocatur.

Quomodo infinitivi praesens Turcarum, rejiciendo ab Infinitivo ultimas literas **ق** vel **كِي**, & quasdam syllabas assumendo, modis & temporibus finitis se communicet?

Primò, si loco ultimae literae infinitivi praesentis, ponatur syllaba **دَن** & sequatur vel **اَوَّلْ** *prius*, vel **سُكْرَه** *post*: tempus finitum Latinorum, & particulas: *antequam, priusquam, postquam*. in se involvet ut: **كِشِي عَاشَقْ اُولَمَانْ اَوَّلْ صُوتُكُنْ** : *Persona, priusquam amore capiatur, ut finem eius perpendat, necesse est. de mir. mund. vel: persona priusquam amans evadat.* resolvitur enim **اَوَّلْ اُولَمَانْ** per conjunctivi praesens, Item

D d d d 3

اخشام

أُولَمَادَنْ أَخْشَامٌ أُولَمَادَنْ صُكْرٌ
 أُولَمَادَنْ *postquam fuerit vesper. hoc loco* صُكْرٌ
 resolvitur in futurum conjunctivi.

Secundò: videtur hæc ipsa phrasis inesse tertiæ personæ mod-
 sarei indicativi singularis numeri, si ei نَنْ postponatur, ut:
 آتَمَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ يَرْيُوزِنْدَه خَلْفَ أُولَمَارَنْ أَوَّلَ
 خَلْفَ أُولَمَارَنْ مُقَدَّمٌ Et pro أَوَّلَ etiam مُقَدَّمٌ dici potest, ut:
Priusquam Adamus, supra quem sit pax & benedictio, creatus fuisset.
 دَمِير. مُنْد. Item ibid. اِبْتَدَا اِيتَرَنْ أَوَّلَ
priusquam aliquid creasset, aut produxisset.

Tertiò: si loco ultimæ literæ infinitivi præsentis, ponatur
 syllaba دِينَ Latinorum passivum impersonale, & particulas:
antequam, priusquam, involvet, & solummodo prioritatem unius
 اِبْرَسَنَه يَمَدِينِ يَوْمُورْتَه يَمَكِي
actionis ante alteram arguet, ut:
priusquam aliquid comedatur, ovum comedere. Item اِبْرَسَنَه يَارُويَه

اِبْرَسَنَه يَارُويَه *priusquam ad scripturam aspi-*
 اِبْرَسَنَه يَارُويَه *ciatur, & cordis manifestatione legere. id est: memoriter recitare.*
 Ast hujus phrasis natura est, quod si verbum ad hanc phrasem
 cadens, sit activæ vocis, possit equidem pro ipso infinitivo
 etiam apud Latinos sumi, elegantius tamen ad impersonale pas-
 sivum verbi finiti transferretur, prout hic apposita exempla de-
 monstrant: posset tamen dici per infinitivum: *priusquam ali-*
 quid

quid comedere, ovum comedere. Priusquam ad scripturam a
 ere è cordis manifestatione legere. Ratio passivi sensûs cessa.
 Si post infinitivi præsens sequatur verbum in tempore finito
 expressum, cui se præcedens infinitivus accomodat, v.g. **أَوْغَلَانْدَنْ**
وَجَبَهْلَدَنْ بِرِي مَعْرَكَه يَرِينَه وَارْمَادِين قَاجَسَه Si famulorum,
 aut armatorum quidam, priusquam ad aciei locum pervenisset, fu-
 gisset. Can Ott. Tempus desumitur ex sequenti verbo **قَاجَسَه**, cui
 simile esse debet, quod præcedit, **وَارْمَف**, hac in circumstantia
 pervenire significans, numerus singularis tum ex ipso verbo **قَاجَسَه**
 tum ex voce **بِرِي** quidam, & consequenter tertia persona, cujus per-
 sonæ est demum **قَاجَسَه** quo suppositò, prima exempla in ab-
 stracto posita, ad concretum, seu determinatum sic trahi pos-
 sunt, v. g. **بَنْ بِر قَسَنَه يَمِين يَوْمُورْتَه يَدَمْ** Ego priusquam
 aliquid comedi, ovum comedi. **سَنْ يَارُويَه بَاقِيدِين عَنْ ظَهَر**
أُجَرْتْ شَرَطْ اَيْكَمِيدِين هَمَان شُويْتَه tu priusquam ad scripturam aspexisti, è cordis
 manifestatione legisti. Item : **وِيرَه** priusquam mercedis conditio fiat, solummodo ita det. Col. III.
 Hic ipse infinitivus, nonnunquam ob hanc syllabam, ad instar
 nominis se habebit, & **بِين** pro Latinis præpositionibus : *abs,*
abs-

اَوْشَنَدِيْن بُو قَدَر يَازُوِي كِيْمُ sine, stare poterit, v. g.

absq̃ tadio quis tantam scripturam scribet? Chur Eff. Item

اَوْشَنَدِيْن بُوَيْلَه جَامُورَه لِحَه چَارشُوِيه كِيْمَه بِيْلُورَسَن ibid.

absq̃ tadio in tali luto quomodo ad forum ire potes? Item

اَوَّل مَنَعْدَلَرْدَن صُولَر دَايِمُ الرِّمَانُ اَكْسَلَدِيْن اَقَار

penetrantibus, seu è fissuris montium aqua continuo tempore abs intermissione fluunt, de mir. mund.

Quomodo infinitivi præsens Turcarum reciijciendo ultimam suæ terminationis syllabam مَق vel مَكى & alias assumendo se modis & temporibus finitis communicet?

Primò: si loco syllabæ مَق vel مَكى ponantur literæ نَجَه vel

ut alij magis barbarè loquuntur نَجَا præcedente kesrâ, si ante syllabam مَق vel مَكى consonans fuerit, habetur particula Latinorum: donec, usquedum, & trahitur ad verbum finitum, & ad modum, tempus, numerum, & personam, quam sensus ex-

hibet, ut: خَلِيفَه دَن خَبَر كَلَنَجَه اَهَالِي مِصْرِي جِلَايِ وَطَن

اَيْتَمَدَلَرْدَن مَنَع اَيْلَدِي Donec veniret à Chalifa informatio, Incolas Egypti à migratione è Patria arcuerunt, de mir. mund.

Quòd si مَكى venire, habens consonantem ante مَكى & كَلَنَجَه ante مَق vel مَكى vocalis aut literæ اُوِيه in fatha vel kesra vel dsam-

dīama quiescentes fuerint, *cū kefra assumere solent, ut* سَوِيلَمَكْ
 loqui *صَقْلَايْنَجَه* *custodire*, *صَقْلَامَقْ* *سَوِيلَمَنَجَه* loqui
 legere *دِيَمَكْ* *بِلَدِيْنَجَه* *acuerē*, *بِلَدِيْنَجَه* *اَوُقُوِيْنَجَه* legere
 سِيَاهِي رَسْمِ جَفْتِ طَلَبِ اِيْتِمِيَه صَغِيرٌ بِيُوِيْنَجَه v. g. *دِيِيْنَجَه*
Ejus syphus, leu, eques ejus, portionem agri nē petat, donec parvus
excreverit. Can. Ott. Aliquando hæ literæ نَجَه pro Latinorum
 particula *quāmdiu* stare posse videntur, ut: *وَلَشْ وَ مُرْدَارْ*
وَلَجَشْ مَقُولَه سِي اُولَانْ قَسْنَه لَرِي اِنْسَانْ كُوَر نَجَه قَتْسَنُورْ
quāmdiu homo pituita aut cadaueris, aut spurci, aut quosdam impuri
Species videt, abhorret. de mir. mund. اُولِنَجَه
quāmdiu ventus favorabilis est, navis ve- رُوَزَكَارْ مُوَاَفَقْ اُولِنَجَه
lociter & placidē procedit. Chur. Eff. Quin imo, subinde & pro كِيْدَرْ
quando aut, cū in usum cadere videtur, ut: اَتَمْ جُوَقْ طَعَامْ
Homo quando, aut, cū multum comedit, aggra- يِيْنَجَه اَغِرْ لَانُورْ
vatur. Chur. Eff. يَمَلَرْدَه يَعْنِي جَدَه نَامِ اِسْكَلِيَه جِيْنَجَه اُولِ يَالْمَلَرْدَه
cū ad Emporium Gedde dictum قَلَزْمَتَه بُو بِالْغِي كُوَرْنَمْ
exivissem, in iis littoribus, id est: in mari Erithræo, hunc piscem
vidi. Item idem: اِيْجُوَرْدِيلَرْ فُلَانَه كَنْدُوْدَنْ فَيَحْبِرْ اُولِنَجَه يَادَه اِيْجُوَرْدِيلَرْ

Talem quendam per semetipsum, cum notitiam non haberet, vinum

bibere fecerant. Item بَنِ آدَمَكِّي يُوَزِينَه بَاقْتَجَه أَيَوْمِيدُر قَنَامِيدُر

quando conspicio hominem ad vultum, bonus-

ne an malus sit, per physionomiam colligo. بَنِ قَلَانِ كَمَسَنِي بَنِ

Talem quen- اِسْتَانِهَوْلَدَه صَانُورَنِم بُونَدَه كُورُنَجَه حَمِرْتَدَه قَالَدِم

dam Constantinopoli esse supponebam eum hic videndo, in obstupe-

factione mansi. Chur. Eff. Sub his loquendi modis sola verba-

lis ratio continetur. Continet & in se particulam nisi præ-

cedente حَتِّي si significatio cum *donec* conveniat, ut :

آندَه عُونِ آغَاجُنَكِّي رَايَحَه سِي وَاعْتِبَارِي يُوَقْدُر حَتِّي اُولِ وَلَايَتْدَن

Ibi, arbori aloës nullus est odor nec existimatio, nisi ex ea

Provincia extrahatur. de mir. mund. Quòd si ad literas نَجَا vel نَجَا

non secus ac in nomine declinabili, terminante in l vel s quiescens in

fatha, casus dativi terminatio accedet, & præterea post se particulas

adjectitias turcicas دَكِّي vel دَكِينِ assumet, vel verbaliter cum par-

ticula latina donec, aut nominaliter per particulas latinas usq; ad

transferri poterunt, ut : اُولِ كَمِيَجَه لُرَكِّي اُوزَنَلُو غِنْدَه آيَا قَلَرِي

شِي شَنَجَايِدَكِّي اِخْلَاصِ اِيلَه نَمَازَه طُورَانِيْلَه اُولِ صَبَاحَه دَكِينِ خُور

خُور اُويُويَانِ يَوْمَشَق دُوشَكْدَه يَاتُوبِ حُضُورِ اَيِدَنْلَرِ يَرِ اُولَاجَقِي

ایدی Huicne, qui cum sinceritate in precibus per noctium longitu-
dinem moratur, donec ejus pedes intumescant, vel, huic ne, qui cum
sinceritate in precibus per noctium longitudinem usq. ad intumesca-
tionem pedum moratur, illi, qui usq. ad matutinum tempus rhon-
chos trahendo dormiunt, in molli lecto decumbunt & quiescunt, pa-
res fuerint. de int ment. Item ibid. **فِر سوزم وارنر آئی سوتلموب**

کلتجاید ک بُو آماتنی طوتا Verbum unum habeo, illum alloquar,
donec veniam, vel, usq. ad adventum meum hoc depositum teneto.
Quod si per has particulas, orationis cursus sit terminandus, Tur-
cae videntur potius sibi expetere particulam arabicam **حَتَّى**, aut

arabico - persicam **کے** donec, ut: **لَکِنِ اسْحَاقُ قَسِلَنْدَانُ : حَتَّى کے**
یَعْقُوبُ بَیْغَبَرُ اَوْغُوللاری کے **بَنِی اِسْرَائِیلُ دِیْنَلِدیلر یُوسُفُ**
زَمَانَدَکِیْن کے **یُوسُفُ صَاتِلُوبُ مِصْرَه ایلدیلوب آندَه عزیزِ مصر**
اُولدُقَدَه اُول قَحْطِلِفُ بَهَانْدَسِیْلَه آبَاسِیْنِی یَعْقُوبِی اُول قَرْنَدَاشلَر
ایله یَمَلَه هَب مِصْرَه کُوجُورُب وَ آندَه مُرُور زَمَانِیْلَه بُونلَر

Verum è pro- **جُوغَلدیلر حَتَّى کے** **فِرْعَوْنُ زَمَانِی اُولدِی**
genie Isaac, Jacobi Propheta (Patriarchæ) filij, qui filij Israël
dicti sunt, usq. ad tempus Josephi, quo Josephus venditus in Ægyp-
tum deductus, postquam ibidem Eximius Ægypti evasisset, illius ste-
rilitatis causâ, Patrem suum Jacobum, una cum suis Fratribus simul
omnes in Ægyptum transire fecit, & ibidem lapsu temporis valde
Eccc a mul.

multiplicati sunt, usq̄ dum Pharaonis tempus advenit. de int. ment.

En, ubi oratio terminatur *حَتَّى* reperitur; ast si quis hac præstantiorem differentiam attulerit, eidem subscribam.

Secundò: positis syllabis *أَلِي* locò ultimarum terminationum infinitivi, habentium ante se consonantem, sine vi transcendi ad substantivum verbale, habentur particulae Latinorum: *à quo*, vel: *à quo tempore*, Germanis: *Senthero daß / von der Zeit an daß*. Italis: *da quel tempo, in qua che*. v. g. *بُو جَرْخَ بِمَوْقَا سَنَ تَلَزَارْمَدَنَ* *Hic orbis celestis ingratus, à quo, vel, à quo tempore tu à meo rosato amotus manes, nec dies meus, dies est, nec nox mea nox est.* *Diser undandabahre Himmels Lauff / senthero daß du / vel, von der Zeit an daß du dich von meinem Rosengarten hast entföhret / so ist mir der Tag kein Tag / und die Nacht ist mir keine Nacht.* *Sfera ingrata da quel tempo in qua, che tu ti sei slontanata dal mio Rosaio, il mio giorno non è giorno, ne è notte la mia notte.* de mir. mund. *قَالَتْ أَلِي*

manere. In *مَكِي* præcedente consonante terminantia *لِي* præcedente fatha assumere solent, ut: *تَلُو venire* *اِسْتَانْبُولْدَنَ* v. g.

اِسْتَانْبُولْدَنَ *تَلُو* *اَوْچَ آيَ كَچِي* *tres menses effluxerunt, à quo Constantinopoli venit.* Von der Zeit an / daß er von Constantinopeln angekommen ist / send drey Monath verflossen. *Da quel tempo in qua, che egli è venuto da Costantinopoli, sono passati tre mesi.* Quòd si ante *مَق* vel *مَكِي* sit vocalis, vel literæ *اَوْي* in fatha *kesra* aut *dsamma* quiescentes *يَالِي* adjicitur, ut: *لَوِيْلَكِي*

بَلَدِيَا لِي بَلَدَمَكَا صَغَلَايَا لِي صَغَلَامَقْ سَوِيكِيَا لِي *qui*

أَوِيوِيَا لِي v. g. دِييَا لِي دِيَمَكَا أَوْتُوِيَا لِي *legere* أَوْتَوْمَقْ

أَوْجُ يَوْمُ طُقُوزِ يَمِزُورْ *à quo dormiunt* (septem dormientes scilicet) *trecenti & novem anni sunt.* Tempus, numerus & persona è pronomibus, quæ adjiciuntur, aut supponuntur, cognosci possunt.

Tertiò : *أَلَدَنْ* & *مَكَا* pro *أَلَدَنْ* abjecto & substitutis habetur demum latina particula : *à quo*, quæ possit resolvi in ipsum latinum *quando* in Germanicum *als dann* / & in Italicū *quando*. v. g.

جَوْبَانِ أَقْنَدِيسِيْلَهْ بَارْشَالَدَنْ قُورْدَلَارْ قِيْخِيْ أَنْكَا قُويُودِيْلَهْ بَارْشَدِيلَرْ *à quo tempore, vel, quando Pastor se Domino suo reconciliavit, etiam Lupi se ejus ovibus reconciliarunt.* de int. ment. Als sich der Hirt mit seinem Herren versöhnet / als dann hat sich auch der Wolff mit seinen Schaafen versöhnet. Quando il Pastore si riconciliò col suo Padrone, anche il lupo si riconciliò con le sue pecorelle. Aliquando, talis infinitivus, pro substantivo verbali cum præpositione latina *à* : Germanis von der Zeit hero / biß auff. Italis : *dal, fin al*, si dictiones usq; ad sequantur, sumi potest, ut :

زِيرَا دُنْيَا يَارْدَلَدَنْ تَا قِيَامَتَدَكِيْنِ أَوَّلِ إِسْلَامْ دِيْنِي دِيْنِ حَقْ

Quoniam *à creatione mundi, vel passivè : à quo mundus*

creatus est, usq; ad extremam Judicij diem, illa Islamismi fides vera & aeterna est. [de int. ment. Dann von der Erschaffung der Welt hero / biß auff den Jüngsten Tag / ist der Islamitische Glaub der wahre und ewige Glaub. Dalla creazione del mondo fin' al giorno del Giudicio, la fede dell' Islamismo, è la vera &

eterna fede. Infinitivi autem, si ante **مَق** fatham habent, **يَالَدَنْ** sibi vendicant, ut: **آرَمَقْ** *querere* **آلَيَالَدَنْ** Item si **ا** in fatha vel **و** in dsamma quiescens adsit pariter **يَالَدَنْ** petunt, ut: **صَغَلَامَقْ** Si ante **مَك** **ا** *legere* **اَوْقُومَقْ** **صَغَلَايَالَدَنْ** *custodire*, fuerit fatha, **يَلَدَنْ** crit, ut: **سُويلَمَكْ** *loqui* Item si ante **مَك** **ي** in fatha, aut **ي** in kesra quiescens fuerit, ut **يَلَمَكْ** *dicere* **يِيلَدَنْ** *acuerere*

Quartò: Post hanc præcedentem adjectionem **لَدَنْ** vel **آلَدَنْ** ponunt subinde voculam **بَرُو**, & præcedenti phrasi æqualis est, ut: **قَرِيَانُكَ صُوبْ طُوزَلُو اُولْدُوغُنُكَ حِكْمَتِي قَقَانِمَ رَمَانِيَلَه وَدُنْيَا خَلَقْ اُولَدَنْ بَرُو مُنْتِن وَ مُتَغِيرْ اُولْدُوغِي وَ زِيَاَه فَتْصَارْ** *Causa, quòd maris aqua sit salsa, per temporis anterioritatem, & quòd à creatione mundi nec fatens, nec alterata, nec multi nocumenti fuerit, illa est causa.*

Quintò: ex hac rejectione syllabæ ultimæ infinitivi, substituendo eidem literam **ا** in fatha quiescentem, & ex aliis phrasibus, habentur modi loquendi, in quibus comprehenduntur latinorum particulae *quin*, *vix* & *vix non*, & quidem abjecto **مَق** vel **مَك** & postponendo ei præteritum perfectum simplex indi-

dicativi modi à verbo يَارْمَق *scribere*, veluti : *vix non* بَقَّة يَارْمَق *aspexi* سَوَّه يَارْمَق *vix non amavi*, cum reflexione attamen, an ante مق vel مَكِي vocalis fatha sit, vel una ex literis اوهي in fatha kesra vel dsamma quiescentibus, quia loco مق ponetur يَا veluti : اَوْقُوِيَا *vix non custodivi* صَقْلَايَا يَارْمَق *vix non quaesivi* آرَايَا يَارْمَق *vix non legi*, & loco مَكِي ponetur يَه ut : سَوَيْلَمَه يَارْمَق *vix non locutus sum* بِلَدِيَه يَارْمَق *vix non acui* يَحِيَه يَارْمَق *non dixi*. Verùm hi loquendi modi, ut plurimum in tali circumstantia, ubi *vix non* cum solo verbo ponitur, locum habent, quamvis subinde & aliis sensibus commisceri possint, at tunc sensus etiam per *quin* latinum, reddi solet, ut قَالِدِيَنَه

پَارُم رَمَانَسِتْ *parum remansit*, id est : *parum absuit*, quin *cadere*, vel omisso *parum remansit*, dici demum potest eodem stante sensu, *vix non cecidisti*. اِسْلَامْ عَسْكَرِنْدَن يَدِي بِيَكْ مَقْدَارِي زَرِيَن

اَوْغْلِينْكَ قَلْعَسِي اَوْزَرِيَنَه اَكْسِرْدَن وَاَرْوَبْ اَلْمَغَه اَزْ قَالِيَشْ

De militibus Islamismi, septem mille circiter ex improvise Zrinianum munimen adierunt, parum remansit, vel parum absuit, quin caperent, genuinè per dativum declinati infinitivi : captioni parum remansit, vel per gerundium : ad capiendum parum remansit. Gem. Hist. Et hæc phrasis turcica in aliam mutari potest, v. g.

اَوْلَا يَغِيَن اَوْلِيَشْ كِه هَلَاكْ اَوْلَا

non perivit, vel, *parum absuit*, quin periret, & consequenter: یَغِیْن

prope fuit, ut *ad vos venirem*, vel, *vix non ad vos veni*, vel, *parum absuit*, quin *ad vos venirem*. Dativô infinitivi activi id enuntiant, quòd Latini passivè enuntiare solent,

v. g. *parum remansit*, seu, *parum absuit* quin munimen caperetur, & cum *vix* terminus latinus, difficultatem

actionis arguit, Turcz voce کُوج *difficilis*, utuntur, postponen-

do eidem postpositionem ایلَه v. g. کُوج ایلَه *vix veniet*

کُوج ایلَه *vix ambulat*, seu, *difficulter ambulat*.

Aliquando s̄ quiescens, positum pro infinitivis مق vel مکه pro conjunctivi præsente cum particula *ut* stare potest, ut: دِقْتَمِلَه

دِقْتَمِلَه *videbo*, ut *subtiliter aliquam scripturam scribam*. Chur. Eff.

CAPUT TERTIUM.

De Phrasibus Gerundiorum.

Turcarû gerundia sunt: بَقَارَکَن *aspiciendo*, سَوَرَکَن *amando*, quod formatur à tertia persona singularis numeri modifarei indicativ; modi, additâ syllaba کَن aliqui autem exprimunt: بَقَارَ سَوَر اِيکَن

ایکَن

اَيْكُن quasi esset hic prædicti modisarci persona, & gerundium
 verbi substantivi اُولْتَق اَيْكُن v. g. بِيْشْه قَرِيْبْ عَسْكَرْ
 اَيْكُن quinque millibus militum circiter contra
 eos eundo. Gem. Hist. Alia gerundij forma est etiam بَقَارْتْ pro
 terminantibus in infinitivo in مَقْ, & سَوْرَكْتْ pro terminantibus
 in infinitivo in مَكْ, & tandem cum repetitione بَقَهْ بَقَهْ
 سَوَهْ. His cognitis, quomodo unum ab altero differat, investiga-
 dum est. Primum ergo سَوْرَكْتْ بَقَارَكْتْ, videtur esse simile ge-
 rundio Latinorum in *do*, quod mediante particulâ *cum*, se per
 conjunctivum ad certum tempus, numerum & personam trahi
 sinit, v. g. يَوْلَهْ دُوْشْدَمْ كِهْدَرَكْتْ آخْشَامْ اُولْدِي in *viam incidi*
 (eram in itinere) *cum irem, vespera facta sunt.* Chur. Eff. Item
 مَبَارَكْتْ يُوْزِيْنِي كُوْكه طُوْتَارْدِي وَ دَايْمَا تَمْنَا اَيْدَرْدِي حَتَّى كِه
 بِرْ كُونْ اَوِيْلَهْ فَمَارِي قِيلُوْرَكْتْ فَمَارَهْ اَيْكُن جَبْرَايِيْ حَضَرْتِي
 فَمَارَهْ قُلُوْبْ آيْتْ كَتُوْرُوْبْ قُدْسَدَنْ كَعْبَدِيَهْ دُوْنْدُوْدِي
Faciem suam be-
nedictam ad calum tenebat (calum versus elevabat) & *precaba-*
tur, donec die quadam, persolvendo preces meridianas (cùm preces
 meridianas persolveret) *orando* (cùm oraret) *advenit dignitas*
Gabrielis, paragraphum, (Corani nempe) *attulit, & ab Hiero-*
solyma ad delubrum Meccanum fecit ut (vultum in orando scilicet)
 (PARS II.) Ffff con-

converteret, de int. ment. Apparet, quòd hoc gerundium formetur à tertia persona modisarei singularis numeri, ut قِيلُورَكْنُ

sed hæc ipsa syllaba كُنْ, etiam tertiæ personæ numeri pluralis hujus modisarei, postponi potest, quanivis rarò id obviam habeatur.

ایکي عسکر پُر پُرتر ایله جنک ایدر لرکن فلان آتم آتتا. beatur.

دum duo Exercitus simul pugnarent, duran- te pugna talis homo fugit. Chur. Eff.

Secundum gerundium est سَوَرَكْ بَقَارَقْ differt à primo, quia hoc actionis qualitatem, præcindendo à tempore insinuat,

ut: Moses igitur پَسْ مُوسَى غَضَبْ ایدرَكْ طُورْ طَافِینَه کَتِیدي :

irascendo ad montem Thur ivit. Col. Islam. کِمِدَرَكْ پُرْ وادیَه

Eundo ad vallem quandam pervenerunt. de mir. mund. ایرِنیلر

Tertium, quod repetitione fieri solet, ut : سَوَه بَقَه بَقَه :

actionis excessum, intensionem seu continuationem præscin-

dendo à tempore insinuare solet, ut : کُولَه کُولَه بَایلدُم :

nuò ridendo deliquium passus sum. Ast necesse esse videtur, ut post

talem repetitionem, verbum aliud, quo hoc collimat, subsequa-

tur. Formatio est: rejectâ ab infinitivo terminatione مق vel

مکى positô a quiescente cum fatha, si ante مق vel مکى fuerit

consonans, sin vocalis fatha, aut una ex literis اوهی quiescen-

tibus in fatha kesra vel dsamma, tunc syllaba illis adjicietur, ut :

سویلِمکى

بَلَدَمَكَ صَغَلَايَه صَغَلَامَقْ سَوِيلَه سَوِيلَمَكَ *loqui*
 كُورْ كُومِي v. g. اَوْقُويَه *legere* اَوْقُومَقْ دِيَه *dicere* دِيَمَكَ بِلَدِيَه *acnere*

فُلَانْ كَمْسَنَه دُونْ اِسْتَانْبُولَه كَتَشِيدِي هَكْبَه سِينْ اَوْتَمَغِيلَه دُونَه
pellicium meum quotidie portando detrivi

Chur. Eff. Subinde absque repetitione stare potest, Item idem

Talis quidam heri Constantinopolim ierat, & quia pera sua

oblitus est, revertendo venit, hoc est: rediit, seu, reversus est.

Ast hic observari potest: quod hæc gerundij forma absque repetitione, non tam gerundij, quàm verbi finiti vim habere videatur.

Persepe autem accidit, ut hæc repetitio fiat, si infinitivi terminationis locò, simpliciter و ponatur, si consonans præcesserit,

سَوِينُو سَوِينُو حَقَّقْ رِضَا سِينِي v. g. سَوِينُو *gaudere* سَوْنَمَكَ :

ut: *gaudendo gaudendo cum eo etiam DEI voluntatem lucraris.*

Post اَوْي infinitivi يُو ut آغَلَايُو ab آغَلَامَقْ

flendo flendo demum ivit. Col. III. *flere* آغَلَايُو كَتْدِي

Nota: Turcas suo modo & præteritum perfectum gerundio-

rum habere, ut: *fuit aspiciendo* اِيَكْنْ بَقِشْ اِيَكْنْ :

شَامْ قُولِي اِبْشَرْ بَاشَايَه زِيَادَه فَصِيحَتْ اِيْتَمِشْ اِيَكْنْ, *amando*

Miles Damascus fuit Ibschir Bassa consilium dando. id est: cum miles Damascus Ibschir Bassa consilium dedisset. Gem. Hist.

Cognitâ qualitate gerundiorum turcicorum, nunc qualiter Latinorum gerundia ad Turcas sint transferenda, inspiciendum est. Primum ergo gerundium Latinorum est, quod in *di* terminatur, ut *amandi*. Certum est, quod hujus gerundij qualitas prope ad substantivum verbale accedat, hac tamen cum differentia, quod modus hic per gerundia in *di*, etsi sit de modis infinitè loquendi, aut indifferenter, aut cum determinatione temporis, numeri & personæ in activis per passivam vocem, ut *est tempus legendi*, dici potest: *est tempus ut legatur*. hinc enim à numero & persona præscinditur, etsi tempus exprimatur, sin autem in activa voce subsistendum est, temporis numeri, & personæ ratio habenda est, v. g. *nunc meum legendi tempus est*. crit: *nunc est tempus ut ego legam*. Hoc examine supposito, facilis evadit translatio phrasæ gerundij latini in *di* ad Turcismum, quia incidemus in regulas datas pro infinitivo, primò: in tract. secundo cap. 13. *de ceteris substantivis à verbis promanantibus* in cujus initiali contextu, hæc verba habentur: *Ipsum ergo omnium verborum infinitivi præsens ut sic, nominis substantivi locò stare potest*. Secundò: eodem capite, ubi dicitur: *substantivum aliud, quod ab infinitivo*. Tertiò in hujus tract. parte prima, cap prim. reperitur: *aliquando ipsi puro infinitivo vis particula ut inesse videtur*. His inter se combinatis, comperietur, quod, quia infinitivi præsens, nominis substantivi locò stare potest, & quia etiam gerundium in *di* Latinorum ad verbum finitum cum particula *quod* & *ut* reduci potest, & in hoc ipso infinitivo insit particula *ut*, quod per consequens ipse infinitivus turcicus, cum hoc gerundio Latinorum in *di* correspondebit, & quia demum hoc gerundium in *di*, cum ad nomen refertur, in se regulam *Quotiescunq̃* continet, & regula *Quotiescunq̃* apud Turcas implicita sit & expressa, sequitur, quod hoc gerundium in Turcismo, juxta hujus regulæ utramque partem exprimi possit, quod exemplis demonstro, cum locutio de re indeterminata est, genitivus im-

pli-

plicitè in suo themate continetur, sic: *tempus est amandi* per substantivum diceretur: *tempus est amationis*, quod turcicè ca-

deret: اَوْقَوْمَتْ سَبِي نَدَرْ: sic consequenter: سَوْمَكْ زَمَانِي دَرْ

que causa est legendi دَرْ يورومَكْ يَرِي obambulandi locus est. Genitivus implicitus est ipse infinitivus, quòd si ad genitivum explicitum

descenderetur, diceretur: اَوْقَوْمَكْ سَبِي سَوْمَكْ زَمَانِي دَرْ

exhibendi voluntas est. de int. ment. رَحْمَتِ اَيْتِكْ مُرَادِي دَرْ. v. g. يورومَكْ يَرِي

utilitas, seu, lectionis utilitas, lexic. اَوْقَوْمَشْ اُولْتَقْ اَوْقَوْمُكْ

Esse doctum, seu, lectione praeeditum esse, est legendi فَايْدَسِي دَرْ

Quòdvè & maldarum arabicum hac in circumstantia ejusdem cum infinitivo turcico rationis esse possit, hoc sequentis exemplo ad utramque partem se extendente probabitur, ut:

قَشَلَامَقْ قَرْطِيلَه فَتْجَه جَسَارِ اِيلَه قَرْكِي جَنْكِي وَ جِدَالِ

Cum Germanorum Cesare sub conditione hybernandi bellò pugnàq; abstinenti pactum habemus. lit. Tekelij ad Supr. Vizi-

rium Turc. Item: سَبِي تَحْرِيرِ بُو دَرْ كِه: Causa scribendi haec est.

ex lit.

Ubi autem Gerundium in di Latinorum se ad modum finitum per particulam conjunctionis quòd transferri finit, tunc potissimum regula illa Tract. 2. cap. 13. §. Substantivum aliud,

FFFF

quod

quod ab infinitivo. Vide ibidem, juxta formationem ibidem exhibitam (quam hic repetere opus non est) locum habet, ast in tantum, quantum gerundium in *di* Latinorum ad verbum finitum mediante particulâ conjunctionis *quod* transferri potest, quia idem loquendi modus, etsi ob particulas *quod* & *ut* sit institutus, non sequitur, quòd is loquendi modus apud Turcas repertus, ad Latinorum gerundium in *di* sit referendus, cum etiam ex alio capite apud Turcas phrasis hæc subsistere possit, v. g. خلاص

دiligentia vestra nos eliberandi sit decora. Gem. Hist. Item. اوليامزة سعيء جيلنگز اوله

حق تعالى بونكى صغلاماسى وعدة

DEUS excelsus hoc conservandi, seu, hujus conservationis promissionem fecit, de int. ment. Per verbum finitum diceretur: Ut diligentia vestra eliberationis nostrae, sit decora. DEUS Excelsus promisit, quòd hoc conservabit. Similia videntur cum gerundiis Latinorum in *di* convenire posse, ast aliae similes turcicae phrascs, quæ se sic resolvi non sinunt, ex alia ratione tales esse censer

debent, v. g. رعايا فقراسنكى اسوده اوليالري ايجون Ob Pauperum subditorum tranquillam subsistentiam. Apparet ex hoc sensu, quòd اوليالري infinitivus nominalcens, sub vi nominis potius, quàm verbi subsistat.

Subinde & per postpositionem اوزره hoc Latinum gerundium in *di* enuntiari potest, v. g. مكاندرنده قالنق اوزره قرار

In suis locis permanendi stabilimentum factum est. Gem. Hist.

Et

Et etiam cum hoc **أَوْزَرَه** debet in verbum finitum resolvi posse, quod in suo loco permanebunt, vel, ut in suo loco permaneant, stabilitum est.

Sed ad hanc phrasim magis liberè transeunt modi illi loquendi Latinorum per vocem *procinctus*, vel *promptus ut*, vel simpliciter, *ut*, v.g.: **كُنْتُكَ أَوْزَرَه دُر** est in procinctu eundi, vel, promptus ut eat, vel, ut eat. **تَلَمَّكَ أَوْزَرَه دُر** Est in procinctu ve-

niendi, vel, promptus est, ut veniat, vel, est ut veniat. **أَوْقَوْمَت**

أَوْزَرَه دُر Est in procinctu legendi, vel, est promptus ut legat, vel,

est ut legat. **إِشْتَمَّكَ أَوْزَرَه دُر** est in procinctu audiendi, vel, est

promptus ut audiat, vel, est ut audiat. **قَرَمَان عَالِيَه لَرِي أَوْزَرَه آرَنَل**

عَسْكَرِيَّي جَمْعَ اَيْدُوْب اُورْدُوِي هَمَايُونَه وَارَمَت اَوْزَرَه اِيَكْن

juxta ejusdem excelsi mandatum, cum exercitum meum transylvanicum collegissem, & essem in procinctu eundi ad Augusta Ca-

stra. Ex lit. Item. **خَاكِبَاي سَعَادَتْلَرِيْنَه وَارَمَت اَوْزَرَه كَمَال اِهْتِيَام**

اَيْلَدُوكُمْ مَعْلُوم سَعَادَتْلَرِي اُولَه *Ut ego in procinctu essem eundi ad pulverem pedum felicitatis vestrae, quod omnem diligentiam impen-*

derim, notum sit felicitati vestrae **أَوْزَرَه كُنْتُكَ سَفَرَه اَعْظَم**

أُولُوْب *Cum supremus Vizirius in procinctu esset eundi ad expeditionem bellicam, vel, ut iret ad expeditionem bellicam.*

Quod

Quòd si gerundium Latinorum in *di*, in ipsa Latinitate com-
modè ad gerundium in *dum* Latinorum præcedente præpositio-
ne *ad* transferri possit, ut : *occasionem quæro vobis serviendi*, di-
ci poterit : *ad inserviendum vobis occasionem quæro*. Hic loquen-
di modus, ad regulas gerundiorum in *dum*, ut mox visuri su-
mus, dirigendus est.

Secundum gerundium Latinorum est in *do* terminans, de
ejus ad Turcismum translatione, multum colligi potest ex iis,
quæ de propriis gerundiis turcicis paulò ante dixi. Verùm non-
nunquàm hoc ipsum gerundium Latinorum in *do* ad Turcas per
infinitivum, cui postpositio *ایله* adjecta est, transferri solet, quod
fit, cùm hoc Latinorum gerundium, se ut antecedens ad aliquod
consequens habet, v. g. *salutando humanitatis actum exercuisti*,
id est : *salutasti ergo actum humanitatis exercuisti*. Et idipsum ex

sequentibus colligetur, v. g. *زکات ویرمکن ایله مال آکسلر*

Dando Elemosynam jure divino debitam, opes non deficiunt. de int.

ment. Item : *اعتمادم قوي اولمغيله آبی سوال ایدوب حقیقتی*

Effendo forte la nostra confidenza &c. Cùm fi-
ducia nostra fortis sit, id interrogamus, & cum veritate scire volu-
mus. Ex lit. Item : *اول جانبداره حرکت اوزره اولمالری لازم تلبکيله*

Effendo *مکتوب مونت مکتوب تحریر ایله ارسال اولنیشدر*
egli cosa necessaria, che siate nel movimento verso quelle parti, &c.
Cùm necessarius sit motus vester ad illas partes, epistola, cum scri-
ptione associata benevolentia, transmissa est. Ex lit. supr. Viz. Turc.

ad

ad Principem Transylvania. Item: سَايَر مَجَار عَسْكَرِي بَخِي

صِبْطُ اُولُنَانْ وَلَايَتْنَه قَشْلَامَقْ شَرْطِييَه تَنْجَه جَسَارْ اَيْلَه تَرْكِي

جَنَكَا وَ جِدَالْ قَوْلْمَزْ اُولْدِي وَ بُو وَجَه اَوْزَرَه مَعَادِنْ شَهْرَلِي

بِيْلَه مُخَالَفَتَه قَايِرْ اُولْمَهْوَبْ حِمَايَه مُزِي قَبُولْ اَيْتْمَكِيْلَه بِيْرَه

اَيْلَدِيْلَر. Reliquus etiam Hungaricus Exercitus, sub conditio-

ne hybernandi in Provincijs conquestis, cum Germanorum Casare, à bello & pugna desistendi pactum habemus, hocq; modo Civitates montium mineralium simul, cum non possint resistere, protectionem nostram acceptando, nobis obedientiam obtulerunt. Ex lit. Tekelij ad supr. Viz. Turc. Sin autem Latini hoc gerundio cum præpositione *in*, apertè vel occultè utantur, apud Turcas infinitivi præsens cum postpositione *de* in usu esse solet, ut: سَاقْنَايْسِنْ

يَبِيْمَكْنَه وَ اِيْجِيْمَكْنَه Cautus esto, in edendo & bibendo. de int.

ment. Item: بُو طَرْفَدَنْ عَسْكَرْلَرِيْنَه نَخِيْرَه وَ جَمَه خَانَه جُوْشْ

Ex hac parte militibus eorum, & annona, & munitio multa provenit, & eorum homines

وَجَه تَحْرِيْر كَلَمْ sunt in eundo & veniendo. Gem. Hist. Item:

اُولْدَرْكَه شِيْدِيْكَه حَالْتَه دَرْكَاهِ مُعْلَانْ وَ بَارَكَاهِ اَعْلَانْ لَا

زَالَتْ عَالِيَا شُوَيْلَه اَمْرْ اُولْمَشِيْدِيْكَه جَمِيْعْ اَهْلْ حِرْفَتْ اَلْمَقْنَه

(PARS II.)

Gggg

صَاتْمَقْنَه

صَاتِمَقْدَه اِقْرَاطُو تَغْرِيط اِيْدَرَلَرِيْمِش بِرَابَر فَايْدَه يَه قَنَاءَت

اِيْتِمَزَلَرِيْمِش مُرَادَلَر تَجَه صَاتَارَلَرِيْمِش اَوِيْلَه اَوْلُسَه اَدَلَر تَقِي حَالَرِيْنَه

نَظَر اِيْدَرِيْسِر *Causa scribendi sermonem, hac est: moderno in statu*

ab excelso limine sublimiq, Regia (quæ quoad Celsitudinem suam non defecit) hujusmodi mandatum fuit, quia totus Opificum cæ-

tus, in emendo & vendendo excessus & defectus committebat, pari

utilitate contentus, non erat, sed juxta arbitrium suum vendebat,

si res ita est, in eorundem statum inspicietis. Can. Ottom. Et

quemadmodum apud ipsos Latinos hoc gerundium præpositio-

num, a, ab, abs, sinè, capax est, sic & apud Turcas, postpo-

sitionem نَظَر quæ iis præpositionibus latinis correspondet, habe-

re potest, v. g. سُوِيْلَمَكْدَن پَرِهَمَز اِيْدَرِيْسِن a loquendo facies conti-

nentiam.

Subinde hoc gerundium in *do*, Turcæ per *masdarum*, aut per

participium arabicum ad *nasbum* collocatum, juxta regulam

arabicam specificationis collocant. v. g. سَفَر اِيْتِمَز اِسْنَدَه مَتَوَكَّلًا

In *princi-*

pio expeditionis bellicæ, sperando in DEUM, semita progressus pro

Religione pugnantium, ab Adrianepoli facta fuit. Gem. Hist. Nisi

quis diceret: quòd hoc locò مَتَوَكَّلًا participialiter sit sumendum,

quod quidem modo suo esse posse videretur, sed clariùs per ge-

rundium latinum in *do* resolvitur.

Tertium participium Latinorum est: *amandum*. Huic ge-

rundio, in Turcismo, correspondere videtur turcici infinitivi de-

cli-

clinati, aut arabici masdari dativus, ut: **أَوَّلَهُ حَقَّقَنَ دَلَرَمَ كِه**

Ita à DEO exoro, ut ad serviendum vobis, occasionem donet. Chur. Eff. Item: **أَمَّا صُكْرَهْدَنَ**

كَيْمَ حَضَرَتِ مَرْيَمَ عَمْسِي بِيغَمَبَرِي طُوغْرَمَغَه وَتَبِ اِيَرَشُدُكَدَه قُدْسَدَنَ

جَقُوبَ مَشْرِقَ جَانِبِنَه بَيْتِ اَللَّحْمِ نَامَ قَرْيَه يَه تَوَجَّه اَيْلَمِشِيدِي

Postmodum verò, Majestas MARIÆ, cum ad pariendum JESUM (pariendi JESUM) tempus advenisset, Hierosolymis exivit, & ad partem orientis ad Oppidum Bethlehem migravit. de int. ment.

Item Ibid: **بُو قَيِّدِ بَنْدَلَرَدَن قُرْتَلَمَغَه دُورِشُوبُ جَالِشَقُ كَرَكِي**

ad eliberandum ab his vinculis compedum, niti & allaborare, oportet.

Item ibid. **وَ قَوْلُكُ اَيْتَمِكِلَه وَ حَقَّ تَبَارَكِي وَ تَعَالِي يَه طَاعَتِ**

وَعِبَادَتِ قَلْبَغَه طَرِيقِيْنِ كُوسْتَرِي

Ad serviendum & ad obediendum, & ad adorandum DEUM benedictum & excelsum viam ostendit. de int. ment. Est attamen advertendum, quòd & ad hunc loquendi modum, trahi possit futurum participij passivi in *da, dum.* v. g.

هَر فَه يُوَزْدَنَ قَرْمَانِ قَضَا جَرِيَانَلَرِي صَايِر اُولُورَسَه

بَتَلَن اِسْتَوَان دُوسْتَكُرَكِي تَعَدِي وَ تَجَاوَزِيْنِ مَنَع اَيْتَمِكِلَه سَمِي

اَيْتَمَدَمَر مَقَرَر دُر *Cujuscunq; formae mandatum currentium decre-*

torum emanaverit, ad propellendas hostilitates & injurias Stephani Bethlen mici vestri, diligentia studiumq; nostrum certum est. Ex lit. Viz.

Bud. ad Palat. Hung. Nicolaum Esterhazi. Et per masdarum arabicum : قَبْضٌ سَبَبُهُ عَمَلُهُ قَائِرٌ دَكْلٌ *ob causam constipationis, ad opus non est potens, id est: ad operandum, seu, ad emittenda excrementa, non est potens.*

Contingit autem nonnunquam, ut orationis ratio exigat, ut ad gerundia Latinorum in *dam*, item ad futurum passivorum participiorum in *us*, nunc hanc, nunc illam præpositionem ad-
jiciant, Turcæ, tunc infinitivo sui verbi, ut verbi, præscindendo à declinabilitate, & etiam à genere verbi, postpositiones suas

applicant. v. g. بِرْ مُهِمَّ مَضَلَحَتْ بِتُورْمَكْ اِيچُونُ *ad persolvendum*

magni momenti negotium. Col. Islam. Item : خَيْرِجِي كُونْدَرْدِي :

پيَلْدُرْمَكِيچُونُ *Prophetam misit ad, vel, ob, vel, propter, vel, pro significando, vel significandi ergo, vel, significandi causâ. de int. ment.* Ex ipso sensu colligitur, quòd بِتُورْمَكْ اِيچُونُ &

اَوَّلْ دُرْلُو دُرْلُو : *Item ibid: sit gerundium activum,*

اَنْوَاعِ دَوْلَتْلَرِي وَ نِعْمَتْلَرِي كِه كُوزَلَر كُورْمَدُوكْ وَ قُولَاقْلَر ايشتمدُوكْ

وَ كُونْتَلَرْدَن كَجْمَدُوكْ سَعَادَتْلَرِي تَحْصِيْلْ ايدُوبْ قَزَانْمَغِيچُونُ

فَرْصَتْ وَ رُخْصَتْ وَيَرْدِي *Varias illas prosperitates & gratias, &*

felicitates illas, quas nunquam fuerunt videntes oculi, quas nunquam fuerunt audientes aures, quæ nunquam fuerunt in cor transe-

untes, manifestas reddidit, & ad eas acquirendas occasionem, & opportunitatem dedit. de int. ment. قَزَانْمَقْ اَقْزَانْمَغِيچُونُ *acqui-*

rere, obtinere, lucrari. Est infinitivus verbi activi equidem, sed tali in circumstantia, ex hac causa pro passiva voce stare potest, quia est quasi diceret: manifestas reddidit, & *propter acquirere*, aut si mavis nominaliter: *ob acquisitionem*, modus lo-

quendi gentis est. Item ibid: *بِرّه ميسر اولف اجلچون بو حروفه*

Nobis facilitandi ergo, vel, nobis facilitandi causâ, vel, ad facilitandum nobis vestita fuit (oratio, seu sermo) *his literis enuntiationibus & verbis.* Item ibid.

والتحاصر حق جر و علا مال ويرمدوكي طايغه يي سوميوب

Tandem quòd DEUS Magnificatus & Exaltatus populo non dederit divitias, non fuit ideo, aut, ex eo, quòd non amaret, aut quòd ut derelictum rejiceret, de int.

ment. Item: *ثوابن برّه بغشلامق سبييله ديلر* *mercedem nobis donandi causâ petit.* Col. Islam.

CAPUT QUARTUM.

De Supino.

Quidquid de gerundio in *dum* cum declinabilitate infinitivi & ejusdem ad dativum collocatione dictum est, ob rationis paritatem, etiam de supino dictum esse, intelligendum est. Notandum pariter, quòd verba quædam à verbali dictione in *وب* de qua paulò post dicetur, *ب* rejiciant, ut ab *استيوب* v. g.

Amatam suam petitum venit, v. g. *استيو كلدي* v. g. *استيو*

G g g g 3

vel,

vel, venit, ut peteret amatam suam. Hist. Sul. Ibrah. Item:

يَا عَبْدُ اللَّهِ أَوَّلَ عَمَلِكِ مَقْبُولٌ أَوْلَدِي: veluti: آيَلَهُو v. g. آيَلَهُوْبُ

O Serve جَهْدُ إِيْلَهُ بِرَ آذْنِكِ كَيْبِي عَمَلٌ تَخِي كَسْبُ آيَلَهُو كُورُ

DEI! ista operatio tua accepta fuit, stude, ut adhuc unam similem obtineas. Col. Islam.

CAPUT QUINTUM.

De Participiis.

Præsens & Imperfectum.

بَقْنٌ quidam verò بَقَانٌ *aspiciens.*

سَوْنٌ *amans.*

In formatione horum participiorum, ad infinitivi desinentiam respicere oportet, illis enim verbis, quæ in مَقْ terminantur, & consonantem ante se habuerint, abjecto مَقْ littera ن præcedente fathâ, vel syllaba اَنْ adjicietur, ut: بَقْنٌ vel بَقَانٌ *aspiciens*, quòd si ante, مَقْ infinitivi fuerit fatha, vel ا in fatha, vel و in damma quiescens, abjectâ syllabâ مَقْ syllabam يَانْ assumunt, ut: اَرَمَقْ *querere* اَرِيَانْ *querens*, صَقْلَامَقْ *custodire*,

اَوُقُومَقْ *legere* اَوُقُويَانْ *legens*. Quòd si ante مَكْ fuerit fatha, vel ه quiescens in fatha, vel ي quiescens in kstra يَنْ syllabam sibi expetunt, ut: سَوِيلَمَكْ *loqui* سَوِيلَيْنْ

دِييَنَ dicere دِيَمَكَّ acuens , بِلْدِيَنَ acuere , بِلْدَمَكَّ loquens
dicens.

Habet hoc idem participium subinde vim præteriti, aut è
sensu colligibilem, ut: **يَكْهُ مُقَدَّمَا تَجَدَّهْ أَوْلَانْ وَعَدَّ أَوْزَرَهْ أُونْ**
اِيَكِي آيْدَكِيَنْ صَلَحْ وَ صَلَاحْ وَ قَطْعْ سِنُورْ وَ كُوَيْلَرَهْ مُرَاجَعَتْ
وَ صَلَحَهْ مُغَايِرْ بِلَانَقَدَلَرَكَّ يِهَقْلَمَاسِي وَ صَرَوَلَرَكَّ أَوْدَتَبَسِي
خُصُوصِيَّتَهْ وَيِرِيَلَانْ مَهْرَا تَبَسْكَلَرْ مُوجِبِنَجَهْ كُورْدَرْمَكَهْ وَعَدَهْ كُزْ
بِلَا *Ut secundum promissionem vestram, juxta*
transactiōem, quæ fuit antecederet Vienna ad duodecim Menses,
ad procurandam pacem tranquillitatem, confinium determinatio-
nem, pagorum restitutionem, & paci adversantem palanckarum de-
molitionem, & damnorum refusionem in conformitate datarum syngra-
pharum sigillo munitarum, præcipuè, diligentiam adhibeatis, ex lit.

Habet hoc idem præsens, ut alia modisarca vim futuritio-
nis, ut: **كَلَانْ قِيَشْدَرْ لَازِمْ أَوْلَدُوعِي دِيْمَلُورِسْزْ سِرَهْ سُوَيْلَمَلُوسْ**
دَكَلَرْ *hyems ventura est, vel, hyems veniens est, vel, hyems ad-*
venit, scitis id quod necessarium est, vobis loquibile (loquendum,)
non est. ex lit.

Adjectiva in **جِي** de quibus Tract. 2. cap. 2. dictum est,
participij locò stare posse videntur, ut: **حَقَّ تَعَالِي كُورِيَجِي**
وَ اَشِيْدِيَجِي

DEUS cel-
 situdinis, videns & audiens est, verum non oculis aut auribus, ut
 nos. de rit. Relig.

Participij Præteritum in مَشِ

بَقِشَ qui fuit aspiciens.

سَوَمَشَ qui fuit amans.

De huius præteriti qualitate, dictum est supra Tract. 3. cap.
 7. partis primæ, de pronomine relativo implicito, ad titulum: par-
 ticipia pronomine relativum involventia cum vi præteriti temporis.
 pag. 380. Suppositis illis observationibus, subjungo: syllaba
 جَه vel جِه huic præterito uno tractu adscripta, æquivalet lati-
 nis particulis: *ac si, quasi, ut*: هَرَكِيمِ اَشَبُو دَعَاءِ اَوْ قُورَسَه يَا كَتُورَسَه

يَا اَوْنَدَه قُورَسَه حَقِّ سُبْحَانَه وَ تَعَالَى اَوَّلِ كَشِي يَه بِيكِي كَر خَتَمِ قُرْآنِ
 وَ بِيكِي كَر كَعْبَه طَوَافِ اَيْلَشِجَه وَ نَخِي بِيكِي مُسْلِمَانِ قَوْلِ صَوْنِ آلِوْبِ

Quicunq; hanc ipsam orationem legerit, aut
 portaverit, aut domi suæ deposuerit, Gloriosus & Excelsus DEUS,
 huic persona mercedem dabit, ac si mille vicibus Coranum (legendo)
 persolvisset, ac si mille vicibus ad delubrum Meccanum processio-
 nem fecisset, & etiam, ac si mille Muslimanorum captivorum custo-
 diam suscepisset, & eliberavisset. ex lib. prec. Item ibid: هَرَكِيمِ يَر

كَر عُرْفَدَه بُو دَعَايِي اَوْ قُورَسَه يَا كَتُورَسَه يَتِيشَ بِيكِي يِيَز قَلَمِشِجَه
 ثَوَابِ

أَوَّلُ كَيْشِي *Quicumq; semel in vita sua hanc orationem legerit , vel portaverit , mercedem dabit (DEUS) ac si septuaginta millibus annis oravisset.* Hæ ipsæ particulae latinæ ac si è tali præterito elicientur, si illi particula turcica كَيْي postponatur, ut :
 أَوَّلُ نِدَايْ شَيْدِي اَيْشْتَمِشْ *hac persona est , ac si me injuria inculpasset.* Col Iſlam Item ibid.
 أَوَّلُ كَيْي *ac si modò hoc præconium audivisset.*

Participij præsens, Imperfectum, & præteritum
 دُوَكِّي vel دُكِّي & دُوَقْ vel دُقْ

بَغْدُقْ vel بَغْدُوَقْ *qui fuit aspiciens.*

سَوْدُوكِّي vel سَوْدُوَقْ *qui fuit amans.*

Hoc participium in simplici modo significandi, cum præcedente ejusdem rationis esse videtur, ut paulò post dicam, nihilominus in eo differt, quòd hoc, se in oratione, ut nomen substantivum aut adjectivum habere, & per consequens omnium nominum accidentibus subesse possit, non item præcedens.

Observandum autem est, quòd hæc participia præsentis activi vel neutrius generis, simpliciter ut adjectiva in latina translatione sumi possint, ut :
 حَالِيْنَ بِيَلَنْ *statum suum noscens.*

قَبُولْ اُولَمِشْ قَمَارْ *rhonchos trahendo dormiens* خُورْ خُورْ اُولُيُوِيَانْ

(PARS II.)

Hb b b

pre-

preces gratae, seu, acceptae, aut per verbum finitum, ut: ویرلان

abseruando pretium, quod datur. Can. Ottom. کوزه دوت

Cum Latini in passivis participii praesens non cognoscant, illud necessario per verbum finitum reddere debent, sic: *quod* ویرلان

datur. Ita etiam in participio praeteriti, quia Latini tali participio in suis activis aut neutris non gaudent, illud aut per verbum finitum ejusdem generis, aut per participium equidem, sed adminiculo verbi substantivi, cum temporis, numeri & personae manifestatione, quam sensus exhibet, exprimere debent, v. g.

sub activa & neutra voce: *بویر ایکی کونلجکی عمرمزه سهن*

زحمتيله و آراجف بها ایله اول درلو درلو اتواج دولتلی و

یعتلری که کوزلر کورمدکی و قولفلر ایشمدوکی و کونللدن

کچمدکی سعادتلری تحصیل ایدوب قزغیچون فرست و رخصت

Hac una vel altera dieculâ in vita nostra, levi molestia & ویردی

exiguo pretio, varias illas & diversas felicitates & gratias, quas oculi non viderunt, aut, non fuerunt videntes, nec aures audiverunt, aut, non fuerunt audientes, nec per cor transiverunt, aut, non fuerunt transeuntes, & beatitudines manifestas fecit, & ad lucrandum occasionem & facilitatem dedit. de int. ment. Videtur

ergo, quomodo *کورممدوکی* negativi verbi participium à

non videre. *ایشمدوکی* negativi verbi participium ab

audire activæ vocis & كَجَمْدُوکْ negativi verbi participium à كَجَمْدُوکْ *non transire* verbum neutrum, ad Latinitatem transferatur, & quævis pro significato adjectivi, inde desumi possit; Et in passivis : اُول كُورْتَمْدُوکْ اِشْدَلْمَدَكْ كُوزَل قَسْنَدَلَر : *pulchra illæ res, quæ nec visa nec audita fuerunt.* Et postpositiones assumere possunt, ut : جَمِيع شَرَايِط بُولْنَدُوغِيچُون : *quia omnes conditiones fuerunt repertæ.* Col. Islam.

Advertendum attamen, quod participium præteritî in مَشْ cum hoc in دُوکْ vel دُوکْ ejusdem sit rationis, præscindendo à ratione nominis, & ab affixorum accessu, quia illa solis participiis in دُوکْ jungi volunt, legitur quippe in lib. de mir. mund. بُو قَعْتَانِي آلْتُونْدَن بِر صَانْدَقْ اِيچِينَه قَوْمِشَلَر اِيْدِي كِيْمْ اَنْوَاعْ يَوَاقِيْتِ قَاحِرَه اِيْلَه مَرْصَع اِيْدِي كِه دَنْهَادَه هِيچ قِيْمَتْ اُولْمَازِي Castanum وَ كِمَسْنَدَلَرَكْ كُوزِي كُورْمَشْ وَ قُولَانْغِي اِشْتِيْشْ دَلْدَر : *quendam ex auro ad cistam posuerant, diversis rubinis pretiosis ornatus fuit, ut in orbe pretiū non fuerit, nec ullius oculus viderit, & nulli auris audiverit.* Patet hanc locutionem esse talem, qualis fuit præcedens activæ vocis at in tali circumstantia, ea quæ in مَشْ terminantur magis in usu sunt quàm quæ in دُوکْ vel دُوکْ terminantur.

Æquivocationis pariter magnum hîc est periculum, nam secunda persona singularis, & prima pluralis præteritorum simplicium modi indicativi, cum respectu ad terminationem infinitivi مَفّ vel مَكّي, ejusdem sunt Ortographiæ & soni, ita ut si supra كى hîc dictæ secundæ personæ, non ponantur puncta ad indicandum quod كى ut كى ng. sit pronunciandum, & prima persona quæ كى absolutum habet, è sensu illam esse debere colligatur, Facile unum pro altero sumeretur. Item, ubi affixum tertiæ personæ ad hoc participium adjicitur, sequente postpositione aut adverbio causali اِيْجُون quia &c. quod cum verbo sub significato quia aut alio adjicitur: fit plerumque rejecto اِ & remanente اِيْجُون, est autem اِيْجُون tertiæ personæ, post quod si اِيْجُون sequitur, tantum جُون poni solet, præcedente ي affixi, unde dubium est, an illud ي sit, ad مَحْدَنْدَه pertinens, vel an sit affixum, exempli gratia: بَيْنَ النَّاسِ اسْتَعْمَالِي Col. Illam. كَجُورْدِ كِيْجُون عَذَابْ اِيْلِيْه In his duobus exemplis ipsis, utique oculis videmus, quòd كَجُورْمَكّي ex eo, quia infinitivus in مَكّي terminatur, det participium præteriti in مَكّي, ut كَجُورْدِ مَكّي, sed etiam constat quòd prima persona præteriti perfecti simplicis pluralis numeri, indicativi, sit etiam كَجُورْدِ مَكّي Item quòd اُولْمَنْف esse vel fieri, ex eo, quia infinitivus in مَفّ terminatur, & ق ultimum in مَفّ, sequente declinabilitate aut affixo, convertatur, det par-

sciunt, hinc in maximas hallucinationes lapsus, sic: قَتَلَكُمْ عَمَلٌ

اُولَدُكَ يَلِدُ وَتَكْسَرُ اُولَدُكَ سَكًا تَلَوْرُ id quòd facere potuisses, hoc est, tibi veniet. Ex hoc exemplo apparet, quòd sit secunda persona singularis numeri, quia super كُ sunt puncta.

Hhhh 3

Pri-

Primò : Si huic participio turcica syllaba vel postpositio و postponatur, habebitur particula latina : *postquam*, *cum*, *cum modo*, *tempore*, *numero* & *persona*, quam sensus ratio suggeret, v. g.

سؤال اولنئق ایچون استولنی بلغرادده آتم کوندریلوب جواب

کندکده فی الواقع مذکور رعایایری ویرکو طلبی ایچون حبس

ایتیموب غیری یوزدن جریبه ناصیلده آخذ ایتیش ایسه بو تنبیه

اولنوب صالحیوریلوز *Ad interrogandum, in Albam Regalem homo missus est, postquam venerit responsum, eo casu, si prae-memoratos subditos ob exactionem tributi non incaptivârunt, si verò alio modò mulcta nomine incaptivâssent, cum hoc sit interdictum, dimit-*

tentur. Ex lit. Item : اما صکره دن کم حضرت مریم طوغرمغه وقت

ایرشدکده قدس دن چقوب مشرق جانینه بیت اللحم نام قریه یه

توجه ایلمشیدی *Sed postmodum Majestas MARLAE, cum JESUM*

Prophetam pariendi tempus advenisset, ex Hierosolyma exivit, & ad Orientis partem, ad oppidum nomine Bethlehem migravit. de int.

طعام تناول ایلدوکده *Postquam* cibum sumpsisset. *de*

int. ment.

Secundò : persæpe post hoc participium ponuntur postposi-
tiones و دن صکره & etiam pro *postquam* stare poterunt, cum

modo, tempore, numero & *persona*, quam constructionis ratio suggeret præcipuè in passivis, quia & apud Latinos ea participia sunt

præ-

præteriti temporis & manent in tempore cum præpositione *post* vel per ablativum absolutum, ut è sequente exemplo colligetur:

قَوْلَتْلُو وَ سَعَادَتْلُو وَ عِنَايَتْلُو وَلِيءِ نَعْمَ أَقْنَدُمْ سُلْطَانُمْ حَضَرَتْلَرِينَكِي

خَاكِبَاي سَعَادَتْلَرِينَه رُوي عُبُودِيَّت مَالِيَدَه قِلْدُقْدَنْ صُكْرَه

Felix, fortunate, auxiliumq; præbens, gratiaq; tutans Patrone & Sultane mi, post inclinatam obsequij frontem, vel, inclinatâ obsequij fronte ad pulverem prosperitatis pedum dignitatis ejus. lit.

تُو صُورَت ظَاهِرْ اُولْدُقْدَنْ صُكْرَه Tek. ad Supr. Viz. turc. Item:

اَيَلَرُو تَلْدِي وَمَا فِي الضَّيِّيرِيْن اَشْكَارَه اَيْدُوبْ *Postquam hac forma manifesta evasisset, coram venit, & quidquid in ejus animo erat, patefecit. de mir. mund.*

Tertiò: Si huic ipsi participio syllaba *چه* adjiciatur, habentur latinæ voces: *quandoq; & Quotiescunq; & in quantum & modus, tempus, numerus, & persona ab ipsius sensûs persona & qualitate intelligetur, ut:*

رُوشَن شَبَّ آسَا كُوْتْلَرَه بُوِيَانْدِي وَارْدُقْچَه اُولْ آتِشِن سُوْرَانْ شُوِيْلَه

فُرُوْرَانْ اُولْدِي كِه سَرَّاسَرْ اُولْ پِيْشَه زَارْدَه هَر نَكِم خُشَكِي وَ تَر

وَ اَرِيْدِي يَانُوبْ قُبْ قَرَه خَاكِسْتَرْ اُولُوبْ هَلَاكِي اُولْدِي *Conti-*

nus Draconum labor ad orbis sphaeram usq; personabat dies lucida, noctis instar celos colore lugubri imbuebat, Quotiescunq; vel quandocunq; progrediebatur, ignis ille ardens ita accensus fuit,

at

ut omne quod in hujus artificij multitudine sicci aut madidi erat, combustum fuerit in nigerrimum cinerem evaserit, & interierit. Hist. Solim.

كَيْفَهِ اِيْجَنْدَه مُخْتَلَفٍ وَ مُشْتَبِهٍ يُولَدُ وَاقِعٍ اُولَدُفَجَه قَاتِرُكِي

دَرْكَنْدِيْن صَالِيُوْرُنْمُ بِلَا خِلَافٍ وَلَا سَهْوٍ رَاسْتِ يُوْلَه جُفُوْبُ

التَّوْرِي *Quandocunq, vel, Quotiescunq, de nocte intri-*

cata & dubie via obtingebant, muli habenam laxavi, sine repu-
gnantia & sine hallucinatione ad veram viam prodians, deduxit. de

mir. mund. Dante DEO اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَلَدُفَجَه خِدْمَتِ اِيْدَرِيْزِ

in quantum è manibus nostris proveniet, servitium prestabimus. Hum.

nam. Et hæc ipsa syllaba جَه latinum adverbium similitudinis
prout in quantum, vel, in tantum in quantum significat in se continere

posse videtur, ut: قَاتِرُكِي اُولَدُفَجَه خِدْمَتِكُزِ اِيْدَهْلُمُ prout, vel,

in quantum poterimus, vel, in tantum, in quantum poterimus, etiam
stare potest: quandocunq, poterim, vel, Quotiescunq, poterimus, servi-

tium vestrum faciemus. Quòd si præcesserit مَا دَامَكِه & hoc par-

ticipium cum syllaba جَه sequetur, simul sumptum pro latino

donec, vel, tam diu, donec stare posse videtur, ut: تَاتَارُ بَنَّا دِيْشِكِه:

اَلْ عُتْمَانُ عَسْكَرِي شِدِي سَنَا قَرَشُو تَلَهْمَزْ مَا دَامَكِه جَايِرُ بَر

اَلْ قَارِشُ *Tartarus mihi dixi: Domus Ottomanica Exercitus*

nunc contra te venire non poterit, donec pratum (herba prati) sit
unius spithame, Gem, Hist.

Futurum Participij.

بَقَّجَتْ *aspecturus, a, um.*

سَوَّجَتْ *amaturus, a, um.*

Formatur ab infinitivo, ponendo locū مَقَّ & locū مَكِّي
 دَوْلَتَلُو وزیر تَنَجَه قَرَالِي تَنَدُو کَلَجَكْدُر وَ عَظِيم v. g. جَكِّي
 Felix Vizire, ipse Rex Germanorum venturus
 est, & magnum Exercitum allaturus est. Gem. Hist. Ante vocalem
 fatham, vel literas يَا, اَوْي respectu مَقَّ & respectu مَكِّي po-
 netur, ut: صَقْلَايَا جَقَّ صَقْلَامَقَّ آرِيَا جَقَّ *querere* آَرَامَقَّ
 بِلَهْ مَكِّي سُوئِلِيَجَكِّي *loqui* سُوئِلَمَكِّي اَوْقُوِيَا جَقَّ *legere* اَوْقَوْمَقَّ
 دِيَتِيَجَكِّي *dicere* دِيَتَمَكِّي بِلَهْ نَجَكِّي *acuere*

Advertendum attamen est, huic participio futuri temporis,
 inesse etiam vim modiaroi cum relativo implicito, & quasi pro
 quodam modiarco participij habendum esse, cum praxis nos
 edoceat, hoc tempus aliquid de præsente in se habere, ut: نَخِي
 بُو دُنْيَا بَاطِل تِيَز كَجِن بَزَلَر دُر آيو طُونَلَار وَ آيو بِنُونَلَر وَ
 يُوَجَه كُورَتَلَر اُولَر كِي وَ دُكَانَلَر (بَزِيَجَكِّي) نَسَنَلَر كِي كُورَتَلَر
 بَهَالُو قَوْمَاشَلَر نَخِي بُو دُنْيَا اُول بَزَلَلَر اِيلَه مَال اِيلَه فخر
 Etiam hic vanus mundus, sunt transeuntia ornamenta, si-

cut pulchra vestes, boni ad equitandum equi, alta, comptaq; domus, & sicut quid, quod tabernas exornat, elegantes & pretiosa merces. hujus mundi, est etiam his ornamentis & divitiis gloriari. de int. ment.

Si quando ante جَفّ vel چَكّي kefratum reperitur, ut: سَوِيَجَكّي بَقِيَجَفّ implicite particulam cum vel quando, in modo, tempore, numero & persona, quam sensus exhibet, in se continet, aut per ablativum absolutum latinorum resolvi potest, ut:

أَهْوِ أَتَيْدِي يَا رَسُولَ اللَّهِ بَنَّا يَغِينُ كُلُّ حَضَرَةٍ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْيِي يَغِينُ كَلِيَجَكّي أَتَيْدِي

يا Cervus dixit: O Propheta DEI accede me, dignitas Propheta supra quem pax & benedictio DEI Excelsi, cum magis accessisset, ait: o benedicte! qualis est status tuus? de mir

mund. Item: شَوِيْلَه كِم حَقّ تَعَالَى تَمَازَه بِرِي بِأَلَدَاتْ

كَنْدُوسِيْلَه مُصَاحَبَتِ اِيْتَدُورَز وَ هِيَج بِر دُرْلُو دَلْدَر بُوِي

(مُلاحَظَه اِيْدِيَجَكّي) Ita ut DEUS Excelsus in precibus nos secum in persona conversare faciat, nec res se

aliter habet, cum hoc comprehendamus, quis hoc gaudium

گوردي كه بِر قَرَفَا آيَاغِيْلَه apprehendere poterit? de int. ment.

بِر طَاش دُونْدُرَرِ كه اُول طَاشِي اَلِي كِشِي دُونْدُرْمَكَه قَايِر

اولماز

اُولَمَارْ بُو كِشِي بُوئِي (كُورِيَجَكْ) بِيَلِيكِه بُو شَهْرَه بِرْ بَلَا وَ

اُولُورُ *Vidit, quod cornix quædam pede suo lapidem inverteret, quem lapidem quinquaginta persona invertere non potuissent hac persona, cum hoc vidisset, vel, persona hoc visô, cognovit, quod huic Urbi, infortunium, & huic Regioni ira divina omnino imminet. de mir. mund. قَمَارْدَن*

فَجَعَلَ (وِيلِيَجَكْ) اَلْبَنَّة قَبُولُ اُولُورُ *finitis precibus, hanc orationem legat. Col. Islam. Item ibid. بُو دُعَا اَوْقُوِيَه*

Exigente necessitate, omnino gratum erit. Dicitur &: aspectu- سَايِرْ اَرْكَانْ حَقْنَدَه نِيخي اُولُ صُدُورُ سَوِيَسَرُ & rus, & In favorem Procerum aliorum, etiam hos reperturi erant. بُولِيَسَرُ

اَصْغَرَهَانَه جِي وَ يَهُودِيَه بِيَنلُورُ نَبَّالْ آئَدَن ظُهورُ *Hum. Nam. اِيْدِيَسَرُ نَرُ Isphahano, Gi & Jehudia dicitur, Antichristus inde appariturus est. de mir. mund.*

Datur participium futuri etiam in لُو, quod etsi de vi adjectivi participet, simileque sit adjectivis Latinorum à verbis pro- manantibus in bilis, ut: *amabilis, legibilis*, nihilominus apud Turcas ad vim absolutè verbalem auxiliante verbo اُولَمَفْ trahi

وَ بُو جَزِيرَه يَه كِتْمَلُو اُولَسَهَلَمْ كِيَجَه اِيلَه يَلْدِرْ اِيلَه : potest, ut : كَمْدِرَلَر

کیدرت Et si ad hanc Insulam ibiles essent, id est: ituri essent, vel,
 irent, de nocte per stellas eunt. de mir. Item ibid. قچنکه بر ایشنه
 عزیمت ایتملو اولسه Si quando ad rem aliquam propositum factu-
 rus esset.

CAPUT SEXTUM.

De verbali dictione in و terminante

Verbalis dictio in و terminans vel desinens, formatur ab
 infinitivis habentibus ante مق vel مکی consonantem, ab-
 jectō مق vel مکی & assumptā syllabā و precedente dsamma
 ut: سوب سوما بقب بقبف Si vocalis fatha, aut litera
 fatha kesra aut dsamma more solito habentes ante مق
 vel مکی præcedent یوب syllabam assument, ut: آرمق آریوب
 اوقویوب اوقومق صغلا یوب صغلامق سویلیوب سویلمکی
 دییوب دییمکی بله یوب بله مکی

Hanc verbalem dictionem sic definio: *Dictio verbalis, est ter-
 minus unicus, nil de nomine, sed de solo verbo participans, to-
 tumq; verbum tam finitè, quàm infinitè sumptum, juxta omnes mo-
 dos tam finitos, ut sunt Indicativus, Imperativus, Optativus, Con-
 junctivus, quàm infinitos, ut sunt: Infinitivus verbalis & nomina-
 scens, gerundium, supinum, & participium, juxta omnes circum-
 stantias & juxta tempora omnia, numeros & personas in se conti-
 nens,*

nens, ita ut in unico termino, vis integra conjugationis & aliarum phrasium comprehendatur. Cujus usus juxta sequentes regulas instituendus est.

Primò: In uno eodemque orationis cursu, perplurima verba ad eandem rem pertinentia, syllabam و suscipiunt, ultimo orationis verbo ad debitum modum, tempus, numerum & personam aut phrasem collocatò, ad quem modum, tempus, numerum & personam, ea quæ و syllabam assumpserunt, trahenda sunt, ut: **پس قیز بونلر بوجیه طعن و تشنیع ایدوب**:

و بوجالندن زیاده عار ایلوب لیکن ینه غیرت و حییتندن بونلردن استیحا ایلوب مسکینه کت بکری قیزاروب بونلردن

ایر یلوب *Virgo itaq, hoc modò illos vituperavit, & invasit. eamq, hoc de statu (ob hanc causam) puduit, verum demum ex animositate, honorisq, sui zelo, eam ob illos puduit, & misercule facies erubuit, ab illis se separavit, & in aliquantulum remotiori loco substitit.* de mir. mund. Quidquid in latina translatione præteritorum apparet, in turcismo sunt meræ dictiones verbales in و sinè ulla particula copulativa, expressum autem præteritum turcicum, quod est in fine, indicat omnes se præcedentes verbales dictiones, quoad omnem considerationem sibi esse similes, & in parvo membro **ایکی آیده**

آنچق آتم واروب کلور اییدی *Intra duos menses solummodo per-*

فرانجه الجیسی عظیم هدایا ایله *sone ibat & redibat. lit.* **کلوب**

تَلُوبُ اسْپَانِيَّة اَوْزَرِيْنَه يَارْتُمْ طَلَب اِيْتِيْدِي Legatus Gallie magnis cum muneribus advenit, contra Hispaniam auxilium imploravit. Algen.

Secundò: Si in oratione, sermonis ratio, ad gerundium Latinorum in *do* pro exprimenda actione, aut ad Latinorum Conjunctivum cum particula *cum* caderet, idque sinè reflexione pertinentiæ ad unam rem, talis gerundij vel conjunctivi vim, verbalis dictio in **بُ** obtinere poterit, ut : **بُونِي نِتَاح اَيْلُوبُ :**

بِر يَكِيْدَه وَيَرْيَلَر Eam Marito jungendo, Juveni cuidam conjunxerunt, vel, *cum* illam Marito jungerent, cuidam Juveni conjunxerunt. de mir. mund.

Tertiò: Dictum est ante in prima observatione, quòd ab ultimi verbi qualitate, arguatur qualitas præcedentis verbalis dictionis, & in gerundiis dictum est, quòd gerundia Latinorum in *do*, nonnunquam per infinitivum turcicum cum adjectione postpositionis **اَيْلَه** formentur, si ergo præcedat dictio verbalis in **بُ** & sequatur talis infinitivus turcicus cum postpositione **اَيْلَه**, arguendum erit, quòd præcedens dictio verbalis, sit ejusdem rationis, quòd etsi resolutio in Latinitate per gerundium non aptè prodiret, sufficit si per Conjunctivum cum particula *cum* prodeat, ut è sequenti exemplo colligere licet : **دُوسْتَانَه :**
اِيْنِه اُولُنُورِكِه سِر دُوسْتَمَزْدَن تَلَان مَكْتُوبَلَرَه دُوسْتَانَه
تَلَامَكَزْدَن دُرُونَزَه مُحَبَّت كِهْرُوب اِعْتِمَادَمَز قُوي اُولَمَغِيْلَه اِي
 سوال

سؤال ايدوب حقيقتي ايله بيلمكي استريز Significatur, cum è verbis amicabilibus in literis à vobis Amico nostro, ad internum nostrum, affectus ingressus sit, cumq; fiducia nostra firmata sit; hoc interrogamus, & cum veritate scire volumus. At resolutio Italico idiomate expressa, regulæ veritatem magis exhibet: Si significa, che essendo passato dalle amichevoli parole, che sono nelle lettere di voi Amico nostro, al nostro interno, un affetto, & havendo noi anche una ferma speranza, vi domandiamo ciò, & con verità lo vogliamo sapere. ex lit. Apparet ergo ex ipsius exempli in Latinitatem & Italismum traductione, quomodo duæ constructiones per gerundium, aut per conjunctivum, una post alteram sequatur, & quia sequens est per talem modum, de quo supra in gerundiis dictum est, sequitur, quod & præcedens ejusdem rationis esse debeat.

Quartò: In Tract. 2. cap. 13. de ceteris substantivis à verbo promanantibus ad paragraphum: substantivum aliud, quod ab infinitivo &c. dictum est: quomodo infinitivus verbi, ad nomen transeat, & quomodo personarum affixa, illi adjiciantur, & etiam sine illis affixis subsistere possit, quod hæc verbalis dictio etiam pro tali nomine capi possit, non est dubium, ut: اولافتريم واروب تلتتن اوصائم Cursors nostratione & adventu, tadio non afficiuntur. Gem. Hist.

Quintò: In memoriam revocare oportet dicta in Tract. 3. part. 1. cap. 5. De pronomibus relativis, & eorundem usu absoluto, ad rubricam: an verbalis dictio in و in his participiis locum habeat? quo studiosum remitto, ubi pro omnibus participij temporibus, exempla est reperturus,

Sextò:

Sextò: Videtur subinde absolutè stare posse pro gerundio in
dum, aut conjunctivi præsente, & si sequens verbum ad aliud

tempus cadat, ut: *هَآءِ آيَلَمُوبُ وَ نَهْ اَيَدَهْجَكَلَرِيْنْ بِيَلْمَزَلَرِيْ*

*Quid agendum? aut, quid agerent, & quæ eis agenda essent, ne-
 sciebant. de mir. mund. Quin imò & pro futuro participij ab-*

solutè, ut: *حَمِيْرِيْ مَتَّهِيْ كِيْمُ ظَهْرِيْنَهْ اَيَدُوْبْدُرُ Himeiri sectam*

quis sue apparentiæ redditurus est? de mir. mund.

Quid in verbali dictione *دِيُو* *pro* *دِيُوْبُ*

Observandum sit?

Dico: esse alterius dicti allationem, seu relationem, iisdem
 verbis expressam, quibus eam scribens, aut loquens expressit,

& *دِيُو* esse dictionem verbalem, quâ allationem talem expri-
 mere consueverunt, quod cum gerundio Latinorum in *do*, aut
 cum participio præsentis, ut videtur, modus quo nos Latini

raro utimur, v. g. *اِفْلَافُ وَبُغْدَانُ عَسْكَرِيْ سَفَرَهْ تَلْمَكِيْ اَوْزَرَهْ دُرُ*

وَلَايَتْنَزْ اِيْچَنْدَنْ كَجَسُونُ دِيُو وَلَايَتْنَزْ زِيَادَهْ سِيْمَكَهْ خَرَابُ اُولُوْبُ

Transylvania Rex *دِيُو اَرْتَلْ قِرَالِيْ صَدْرُ اعْظَمَهْ رَجَا قَامَهْ يَزُوْبُ*

(Princeps) *Magno Vizirio scripsit dicendo, vel, dicens: Valacho-
 rum & Moldavorum Exercitus, in procinctu est veniendi ad expedi-
 tionem bellicam, nè transeat per interiorem partem Provinciae no-
 stræ, dicendo, vel, dicens: Provincia nostra valde devastabitur.*

Gem. Hist. *وَاللّٰهَ دِيُو اَنْدُ اِيْچَمَكِيْ Per DEUM dicendo, jurare.*

Col.

Col. III. Et hic modus loquendi per ديو valde usitatus est, nec propterea ديوب totaliter excludendum est, quia orationis ornatus & illud nonnunquam admittere solet, ut: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ: *dicendo: in Nomine DEI Misericordis Miseratoris.*

Gem. Hist. عزرائيل ايدَرَ شَيْدِيكَيْنْ قَنْدَه ايدَكْ ديوب *Israil (Angelus mortis) inquit, dicendo: usq; ad hoc tempus ubi fuisti? de Illum. ment.*

De formatione verborum passivorum, vide paulò post de structuris, quia ad illas referantur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Verbis Anomalis.

SI anomalia illa, quæ in verbo substantivo اَوْلَمَقْ sub quacunque demum formalitate sumpto observatur, excipiat, dubium est, num præter hoc verbum substantivum, aliud, quod anomalum esset, reperiat, videretur equidem اَيْتَمَكْ *dicere de anomalia sapere, aut non tam anomalum, quàm defectivum dicendum est, quia juxta pauculas personas solummodo in usu est, v. g. اَيْتَمَكْ dicere, اَيْتَدِي dixit, اَيْتَدِيلَر dixerunt, & si quid aliud praxis suggereret. Et de quodam verbo negativo, quod in affirmativo طَنْفْ esse debere videretur, Chur. Effendi ita discurs-*

(PARS II.)

Kkkk

rit:

ut omne quod in hujus artificij multitudine sicci aut madidi erat, combustum fuerit in nigerrimum cinerem evaserit, & interierit. Hist. Solim.

كَيْجَه اِيچَنْدَه مُخْتَلَف وَ مُشْتَبِه يُولُورْ وَاقِعْ اُولْدُقْجَه قَاتِرْ كُتْ

بِزْكَتِيْن صَالِيُورُومْ بِلَا خِلَافْ وَلَا سَهْوِ رَاسْتْ يُولَهْ چُقُوسْ

التوردي *Quandocunq, vel, Quotiescunq, de nocte intri-*

cata & dubie via obtingebant, muli habenam laxavi, sine repu-

gnantia & sine hallucinatione ad veram viam prodiens, deduxit. de

mir. mund. Dante DEO

in quantum è manibus nostris proveniet, servitium prestabimus. Hum.

nam. Et hæc ipsa syllaba جَه latinum adverbium similitudinis

prout in quantum, vel, in tantum in quantum significat in se continere

posse videtur, ut: قَاتِرْ قَاتِرْ اُولْدُقْجَه خِدْمَتْ كُزْ اِيْدَهْلَمْ: prout, vel,

in quantum poterimus, vel, in tantum, in quantum poterimus, etiam

stare potest: quandocunq, poterim, vel, Quotiescunq, poterimus, servi-

tium vestrum faciemus. Quòd si præcesserit مَا دَامَكِه & hoc par-

ticipium cum syllaba جَه sequetur, simul sumptum pro latino

donec, vel, tam diu, donec stare posse videtur, ut: قَاتَارْ بَتَا يَمِيشِكِه: آلْ عَثْمَانْ عَسْكَرِي شَمِدِي سَتَا قَرَشُو تَلَهْمَزْ مَا دَامَكِه جَايِرْ بَرْ

Tartarus mihi dixi: Domus Ottomanica Exercitus

nunc contra te venire non poterit, donec pratum (herba prati) sit

anius spithama, Gem. Hist.

Futurum Participij.

بَقَّجَتْ *aspecturus, a, um.*

سَوَجَكْتِ *amaturus, a, um.*

Formatur ab infinitivo, ponendo locū مَقْ & جَقْ locū مَكْ
 دَوْلَتَلُو وزیر تَنَجَه قَرَالِي کَنَدُو کَلَجَکَدُر وَ عَظِيمُ v. g. جَقْ
 Felix Vizire, ipse Rex Germanorum venturus
 est, & magnum Exercitum allaturus est. Gem. Hist. Ante vocalem
 fatham, vel literas يَا, اَوْي respectu مَقْ & respectu مَكْ po-
 netur, ut : آرمَقْ *quarere* آریا جَقْ *custodire* صغلامَقْ
 بله مَكْ *loqui* سؤیلَمَكْ *legere* اوقویا جَقْ اوقومَقْ
 دیتَمَكْ *dicere* دیتَمَكْ *acuere* بله تَجَمَكْ

Advertendum attamen est, huic participio futuri temporis,
 inesse etiam vim modisarei cum relativo implicito, & quasi pro
 quodam modisareo participij habendum esse, cum praxis nos
 edoceat, hoc tempus aliquid de praesente in se habere, ut :
 بُو دُنْیَا بَاطِلْ تیز کَچِن بَزْکَلَر دُرْ آيو طوغلار و آيو يئودلر و
 يوجه گورتلر اولتر کي و دکاندلر (بَزْجَمَكْ) نَسَنلر کي گورتلر
 مَهالو قوماشلر نَخِي بُو دُنْیَا اول بَزْکَلَر ايله مال ايله فخر
 Etiam hic vanus mundus, sunt transeuntia ornamenta, si-

cut pulchra vestes, boni ad equitandum equi, alta, comptaq; domus, & sicut quid, quod tabernas exornat, elegantes & pretiosa merces: hujus mundi, est etiam his ornamentis & divitiis gloriari. de int. ment.

Si quando ante جَفّ vel جَكّي kefratum reperitur, ut: سَوِيَجَكّي بَقِيَجَفّ implicite particulam cum vel quando, in modo, tempore, numero & persona, quam sensus exhibet, in se continet, aut per ablativum absolutum latinorum resolvi potest, ut:

أَهْوِ أَيَّتِي يَا رَسُولُ اللَّهِ بَنَّا يَغِينُ كُلَّ حَضَرَتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْيِي يَغِينُ كَلْبِيَجَكّي أَيَّتِي

يا مَبَارَكِي نَدْرُ خَالَكِي Cervus dixit: O Propheta DEI accede me, dignitas Propheta supra quem pax & benedictio DEI Excelsi, cum magis accessisset, ait: o benedicte! qualis est status tuus? de mir

mund. Item: شَوِيلَه كِم حَقّ تَعَالَى فَمَارَدَه بِرِي بِأَلَدَاتِ

كَنْدُوسِيْلَه مُصَاحَبَتِ اِيْتَدُورَر وَ هِيچ بِر دُرْلُو دَكَلْدَر بُونِي

(مُلاحَظَه اِيْدِيَجَكّي) Ita ut DEUS Excel-

sus in precibus nos secum in persona conversare faciat, nec res se aliter habet, cum hoc comprehendamus, quis hoc gaudium

اِكُورِي كِه بِر قَرغَا اِيَاغِيْلَه apprehendere poterit? de int. ment.

بِر طَاش دُونْدُرَر كِه اُول طَاشِي اَلِي كِشِي دُونْدُرْمَكِه قَايِر

اولباز

اُولَمَارْ بُو كِشِي بُوئِي (كُورِيجَكْ) بِيْلِيكِه بُو شَهْرَه بِرْ بِلَا وَ
 اُولُورُ *Vidit*, quod cornix qua-
 dam pede suo lapidem inverteret, quem lapidem quinquaginta per-
 sona invertere non potuissent, hac persona, cum hoc vidisset,
 vel, persona hoc visó, cognovit, quod huic Urbi, infortunium,
 & huic Regioni ira divina omnino immineat. de mir. mund. قَمَارْدَن
 . حَجَّتْ (دِيلِيَجَكْ) اَلْبَتَه قَبُولُ اُولُورُ *finitis precibus, hanc orationem*
legat. Col. Islam. Item ibid. اُولُورُ *Exigente necessitate, omnino gratum erit. Dicitur &:*
 سَايِرْ اَرْكَانْ حَقْنَدَه دِيخِي اُولُ صُدُورُ *amaturus, & سَوِيَسَرُ*
 اَصْفَهَانَه جِي وَ يَهُودِيَه بِيْنَلُورُ نَبْجَالْ آئْدَنْ ظُهُورُ *In favorem Procerum aliorum, etiam hos reperturi erant.*
 اِيْدِيَسَرُ *Hum. Nam. Isphahano, Gi & Jehudia dicitur, Antichristus inde ap-*
pariturus est. de mir. mund.

Datur participium futuri etiam in لُو, quod etsi de vi adjecti-
 vi participet, simileque sit adjectivis Latinorum à verbis pro-
 manantibus in *bilis*, ut: *amabilis, legibilis*, nihilominus apud
 Turcas ad vim absolutè verbalem auxiliante verbo اُولَمَقْ trahi
 و بُو جَزِيرَه يَه كِتْمَلُو اُولَسَهَلَمْ كِيَجَه اِيلَه يِلْدِرْ اِيلَه : potest, ut:

کِهْدَرَلَر Et si ad hanc Insulam ibiles essent, id est: ituri essent, vel, یر ایشَه قچنیکه irent, de nocte per stellas eunt. de mir. Item ibid. عزیمت ایتیلو اولسه Si quando ad rem aliquam propositum facturus esset.

CAPUT SEXTUM.

De verbali dictione in وَب terminante

Verbalis dictio in وَب terminans vel desinens, formatur ab infinitivis habentibus ante مق vel مکی consonantem, abjecto مق vel مکی & assumptâ syllabâ وَب præcedente dsamma ut: سَووب سَوَمَكَا بَقُوب بَقُوق Si vocalis fatha, aut litera fatha kesra aut dsamma more solito habentes ante مق vel مکی præcedent يوب syllabam assument, ut: آرمَق آریوب اوقویوب اوقومَق صغلايوب صغلامَق سويليوب سويلمَكَا ييهوب ييمَكَا يلهيوب يلهمَكَا

Hanc verbalem dictionem sic definio: *Dictio verbalis, est terminus unicus, nil de nomine, sed de solo verbo participans, totumq; verbum tam finitè, quàm infinitè sumptum, juxta omnes modos tam finitos, ut sunt Indicativus, Imperativus, Optativus, Conjunctivus, quàm infinitos, ut sunt: Infinitivus verbalis & nominascens, gerundium, supinum, & participium, juxta omnes circumstantias & juxta tempora omnia, numeros & personas in se continens,*

nens, ita ut in unico termino, vis integra conjugationis & aliarum phrasium comprehendatur. Cujus usus juxta sequentes regulas instituendus est.

Primò: In uno eodemque orationis cursu, perplurima verba ad eandem rem pertinentia, syllabam وَ suscipiunt, ultimo orationis verbò ad debitum modum, tempus, numerum & personam aut phrasem collocatò, ad quem modum, tempus, numerum & personam, ea quæ وَ syllabam assumpserunt, trahenda sunt, ut: **پس قهر بونلره بو وجهته طعن و تشنيع ايدوب**

و بو حالندن زياده عار ايلوب لكن يته غيرت و حامينندن بونلردن استحياء ايلوب مسكينهنگي بگزي قيزاروب بونلردن

ايكي آينه Virgo itaq, hoc modò illos vituperavit, & invasit. eamq, hoc de statu (ob hanc causam) puduit, verum demum ex animositate, honorisq, sui zelo, eam ob illos puduit, & misercula facies erubuit, ab illis se separavit, & in aliquantulum remotiori loco substitit. de mir. mund. Quidquid in latina translatione præteritorum apparet, in turcismo sunt meræ dictiones verbales in وَ sinè ulla particula copulativa, expressum autem præteritum turcicum, quod est in fine, indicat omnes se præcedentes verbales dictiones, quoad omnem considerationem sibi esse similes, & in parvo membro

اچق آتم واروب تلوز ايدي Intra duos menses solummodo per-

فرائجه الجيسى عظيم هدايا ايله sone ibat & redibat. lit. **كلوب**

تَلُوبُ اسْپَانِيَّة اَوْزُرِيْنَه يَارْتُمْ طَلَب اِيْتِي Legatus Gallia magnis
cum muneribus advenit, contra Hispaniam auxilium imploravit.
Algen.

Secundò: Si in oratione, sermonis ratio, ad gerundium Latinorum in *do* pro exprimenda actione, aut ad Latinorum Conjunctivum cum particula *cum* caderet, idque sinè reflexione pertinentiæ ad unam rem, talis gerundij vel conjunctivi vim, verbalis dictio in وَبْ obtinere poterit, ut :

بُونِي نَكَاح اَيْدِيُوْبُ : بُونِي نَكَاح اَيْدِيُوْبُ
Eam Marito jungendo, Juveni cuidam conjunxerunt, vel, cum illam Marito jungerent, cuidam Juveni conjunxerunt. de mir. mund.

Tertiò: Dictum est ante in prima observatione, quòd ab ultimi verbi qualitate, arguatur qualitas præcedentis verbalis dictionis, & in gerundiis dictum est, quòd gerundia Latinorum in *do*, nonnunquam per infinitivum turcicum cum adjectione postpositionis اَيْلَه formentur, si ergo præcedat dictio verbalis in وَبْ & sequatur talis infinitivus turcicus cum postpositione اَيْلَه, arguendum erit, quòd præcedens dictio verbalis, sit ejusdem rationis, quòd etsi resolutio in Latinitate per gerundium non aptè prodiret, sufficit si per Conjunctivum cum particula *cum* prodeat, ut è sequenti exemplo colligere licet :

دُوسْتَانَه : دُوسْتَانَه
اِنْهَا اُولُنُورِكِه سِرْ دُوسْتَمَزْدَن كَلَانْ مَكْتُوبْلَرْنَه دُوسْتَانَه
كَلَامْ مَكْتَزْدَن دُرُونْمَزْ مَحَبَّتْ كِهْرُوبْ اِعْتِمَادْ سِرْ قُويْ اُولْتِغِيْلَه آيِي
سوال

سؤال ايدوب حقيقتي ايله بيلمك استريز Significatur, cum è verbis amicabilebus in literis à vobis Amico nostro, ad internum nostrum, affectus ingressus sit, cumq; fiducia nostra firmata sit; hoc interrogamus, & cum veritate scire volumus. At resolutio Italico idiomate expressa, regulæ veritatem magis exhibet: Si significa, che essendo passato dalle amichevoli parole, che sono nelle lettere di voi Amico nostro, al nostro interno, un affetto, & havendo noi anche una ferma speranza, vi domandiamo ciò, & con verità lo vogliamo sapere. ex lit. Apparet ergo ex ipsius exempli in Latinitatem & Italismum traductione, quomodo duæ constructiones per gerundium, aut per conjunctivum, una post alteram sequatur, & quia sequens est per talem modum, de quo supra in gerundiis dictum est, sequitur, quod & præcedens ejusdem rationis esse debeat.

Quartò: In Tract. 2. cap. 13. de ceteris substantivis à verbo promanantibus ad paragraphum: substantivum aliud, quod ab infinitivo &c. dictum est: quomodo infinitivus verbi, ad nomen transeat, & quomodo personarum affixa, illi adjiciantur, & etiam sine illis affixis subsistere possit, quod hæc verbalis dictio etiam pro tali nomine capi possit, non est dubium, ut: اولافتريم واروب تلمتن اوصائير Cursors nostritione & adventu, tadio non afficiuntur. Gem. Hist.

Quintò: In memoriam revocare oportet dicta in Tract. 3. part. 1. cap. 5. De pronomibus relativis, & eorundem usu absoluto, ad rubricam: an verbalis dictio in و in his participiis locum habeat? quo studiosum remitto, ubi pro omnibus participij temporibus, exempla est reperturus,

Sextò:

Sextò: Videtur subinde absolute stare posse pro gerundio in
dum, aut conjunctivi præsente, & si sequens verbum ad aliud

tempus cadat, ut: *هَآءِ اَيُّوْبُ وَ هَآءِ اَيُّوْبُ كَثِيْرِيْنَ* *Himeiri sectam*

Quid agendum? aut, *quid agerent*, & *qua eis agenda essent*, ne-
sciebant. de mir. mund. Quin imò & pro futuro participij ab-

solute, ut: *حَمِيْرِيْ مَتَّهِيْ كَيْفَ ظَهْرِيْنَهْ اَيُّوْبُ دُرْ* *Himeiri sectam*

quis suae apparentiae redditurus est? de mir. mund.

Quid in verbali dictione *دِيُوْ* *pro* *دِيُوْبُ*

Observandum sit?

Dico: esse alterius dicti allationem, seu relationem, iisdem
 verbis expressam, quibus eam scribens, aut loquens expressit,
 & *دِيُوْ* esse dictionem verbalem, quâ allationem talem expri-
 mere consueverunt, quod cum gerundio Latinorum in *do*, aut
 cum participio præsentis, ut videtur, modus quo nos Latini

raro utimur, v. g. *اِفْلَافُ وَبُغْدَانُ عَسْكَرِيْ سَقَرَهْ تَلْمِيْكَ اَوْزَرَهْ دُرْ*

وَلَايَتْنَزْ اِيْچَنْدَنْ كَجَسُونُ دِيُوْ وَلَايَتْنَزْ زِيَادَهْ سِيْمَكَهْ خَرَابُ اُولُوْبُ

Transylvania Rex *دِيُوْ اَرْتَلْ قِرَالِيْ صَدْرِ اعْظَمَهْ رَجَا نَامَهْ يَزُوْبُ*

(Princeps) *Magno Vizirio scripsit dicendo, vel, dicens: Valacho-
 rum & Moldavorum Exercitus, in procinctu est veniendi ad expedi-
 tionem bellicam, nè transeat per interiorem partem Provinciae no-
 strae, dicendo, vel, dicens: Provincia nostra valde devastabitur.*

Gem. Hist. *وَاللّٰهَ دِيُوْ اَنْدُ اِيْچِمَكِيْ* *Per DEUM dicendo, jurare.*

Col.

Col. III. Et hic modus loquendi per *دِيُو* valde usitatus est, nec propterea *دِيُوْب* totaliter excludendum est, quia orationis ornatus & illud nonnunquam admittere solet, ut: *بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ*: *dicendo: in Nomine DEI Misericordis Misericordis.*

Gem. Hist. *عِزْرَائِيلَ أَيْدَرُ شَيْدِيَكِينَ قَنْدَهْ أَيْدُكُ دِيُوْب* *Israil* (Angelus mortis) inquit, dicendo: *usq; ad hoc tempus ubi fuisti?* de Illum. ment.

De formatione verborum passivorum, vide paulò post de structuris, quia ad illas referuntur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Verbis Anomalis.

SI anomalia illa, quæ in verbo substantivo *أَوْتَمَقْ* sub quacunq; demum formalitate sumpto observatur, excipiat, dubium est, num præter hoc verbum substantivum, aliud, quod anomalum esset, reperiat, videretur equidem *أَيْتَمَكُ* dicere de anomalia sapere, ast non tam anomalum, quàm defectivum dicendum est, quia juxta pauculas personas solummodo in usu est, v. g. *أَيْتَمَكُ* dicere, *أَيْتَمَدِي* dixit, *أَيْتَمَدِيلَرُ* dixerunt, & si quid aliud praxis suggereret. Et de quodam verbo negativo, quod in affirmativo *طَنْقْ* esse debere videretur, Chur. Effendi ita discurs-

(PARS II.)

Kkkk

rit:

طَنْتَ مُسْتَعْنِ دَلَّ طَنْمَافْ دِيَمَكْ كَرَكْ سُوَيْلَمَكْ وَ :
 مُقَيَّدْ أَوْلَمَافْ مَعْنَايَنَه دُرْ تَغِي اِيلَه مُسْتَعْنِ دُرْ اَثْبَاتْ اِيلَه
 مُسْتَعْنِ دَلْدُرْ بِنْ تَهْ اَيْدِرْسَمْ سَنْ طَنْمَه يَغْنِي سَنْ مُقَيَّدْ أَوْلَه
 وَ سَنْ سُوَيْلَمَه يَيْشَكْدُرْ بِنْ طَنْمَافْ هِيْجْ طَنْمَافْ طَنْمَافْ بِيَنْلُورْ
 طَنْمَافْ *non est in usu* طَنْتْ : *Quod est* طَنْمَافْ بِيَنْلُورْ
dicere oportet, non loqui, non habere curam, sensus ejus,
in negatione in usu est, in affirmatione in usu non est, quidquid
ego fecero, tu nè loquere, tua cura non sit, est dicere nem-
pe طَنْمَافْ *ego non loquor,*
seu, curam non habeo, nihil sum locutus, non curā ego
habeo, nihil loquor, nullam habeo curam dicitur. طَنْمَافْ
 طَنْمَافْ *non dicitur.*

CAPUT OCTAVUM.

De Verbis Impersonalibus.

SI verba impersonalia Turcarum juxta conjugandi modum
 accipiantur, est denique inflexio tertiæ personæ singularis
 numeri, sive activæ, sive passivæ, sive intransitivæ aut neutrius
 sit formæ, ut : كُورْلَدَرْ *tonare* كُورْلَدَرْ *tonat* كُورْلَدَرْ *tonabat*

كُورْلَدَرْ

کورلده کورلدمشیدی *tonuerat* کورلدمشن *tonuit* کورلدیدی
tonabit. یارشیق یا راشیق & یاقشیق *convenire, decere, qua-*
drare. آسکی دوست دشمن اولماز اولسده یاقشیر *Antiquus Ami-*
cus hostis esse nequit, & si foret, non convenit. Proverb. Rara esse
 videntur, quæ uno termino exprimuntur. Advertendum ergo
 est, quod apud Turcas multa impersonalia, quæ nos Latini uno
 termino enuntiāmus, plerumque per nomen adjectivum verbo
 alicui junctum enuntiantur, sic : قار یغیق *pluere* یغور یغیق
ningere. قورشون یغور کبی یغاردی *Plumbum* (id est : globi
plumbei) یت *pluvia pluebant*, Gem. Hist. یغور یغدی
una nocte pluit. Gem Hist. Sed de impersonalium verborum
 usu, in syntaxi, ubi de impersonalium constructione agetur, di-
 cturi sumus.

Impersonalia passiva non ita frequentis usûs sunt, ac apud
 Latinos, quia eorum locô, tertia persona pluralis verbi activi,
 persæpe sumi solet : لاس کورلور *lampas qua-*
dam est, quæ scheris appellatur کورلور *fertur quod* یغوشک
 دیکون (*fertur*) کوزی او یور و بیر کوزی او یومار دیرلر
Dicunt (fertur) quod *noctua uno oculo dormiat, altero non dormiat*. de mir. mund. Item
 یغوشک او دینی کوزه جکسلر ظلمتن دفع اید *Noctua*
felleo, si ad oculum trahant, arcebit ejus obscuritatem. Latini dice-
 rent :

CAPUT NONUM.

Quomodo Latinorum debeo & soleo ad Turcismum sit transferendum?

Hoc verbum *debeo*, apud Turcas, per verbum اُولَيْتُ aperte vel occultè diversorum adjectivorum adiectione exprimi solet, hoc autem observandum est, an Latinorum *debeo* actionis necessitatem, vel convenientiam in se involvat, quia juxta hujus sensus differentiam in usu, seu praxi procedendum est, si necessitas actionis exprimenda sit, tunc واجب participium arabicum à وَجِبَ necesse fuit quid agere, cum اُولَيْتُ ut: واجب اُولَيْتُ in usu erit, quod cum اَوَزَرُ adjectis personæ affixis constructur.

v. g. Obligationi nostræ دَمْتَرَه لَازِمُ اَلَا دَا وَ اَوَزَرِيْزَه وَ اَجِبُ اَلْفَدَا. *conveniens persolutio, & supra nos necessaria existens directio. id est: quod solvere & dirigere debemus, seu, nobis conveniens persolutio (precum scilicet) ad quam obligamur, vel tenemur, & directio ad salutem quam debemus, واجب verbum اُولَيْتُ subintelligit, quod implicitè involvitur; Item قَلَمْتُ اَوَزَرِيْزَه وَ اَجِبُ دُرُ. Preces persolvere supra nos necessarium est, id est: debemus persolvere preces, واجبْدُرُ expressè adest. Res ulteriori exemplo*

confirmatur, v. g. اَللّٰهُ كَتَبَ اَمْرِيْنِي طُوْتَمَقُ بَرَه وَ اَجِبْدُرُ. Debe-
mus observare DEI mandatum. Chur. Eff. Videtur autem hoc واجب

de vi significandi abligatoriè habere, quia & لازم equidem participium arabicum à لازم pro *debere* sumi potest, sed quòd non ita strictè sumatur, patet ex diversitate phrasìs, possum enim dicere: قَمَارٌ قَلَمٌ أَوْزِيرِيْمَزَهْ لازمٌ دُرٌ eodem modo significat: *preces persolvere supra nos necessarium est*, possum & dicere: بَنَّا أَقْجَهْ *mihi pecunia necessaria est*, id est: *debeo habere pecuniam*, quod per وَاجِبٌ exprimere non conveniret, non enim potest dici: وَاجِبٌ دُرٌ أَقْجَهْ nam ita loqui, Gentis phrasi repugnat. Hoc لازم autem ad obligationem se non extendit, sed & de significato, *debere*, *oportere*, *opus esse*, *necessè*, aut, *necessarium esse*, participat, sic superior constructio بَنَّا أَقْجَهْ لازمٌ دُرٌ *debeo habere pecuniam*, *oportet ut habeam pecuniam*, *opus est mihi pecunià*, *necessaria est mihi pecunia*. Sed hæc demonstrationes non tam Grammaticales sunt, quàm syntacticæ, de quibus in syntaxi fufius dicemus.

De Verbo *soleo*.

Verbum *solere*, in quantum differt à *consuescere*, seu, *consuetum esse*, apud Latinos tam latè patens est, ut illius usus se etiam eò, ubi necessarius non est, extendat, qua de causa, Latini, pro formanda Turcica phrase, prius ut attendant, necessè est, an in sensu latino verbum hoc sit necessarium, vel non, si non est necessarium, nulla huius in Turcismo habenda est ratio, dicunt Latini v. g. *subinde venire solet*, *hoc solet*, hìc, se
plco-

pleonasticè habet, nec necessarium est, quia Latine etiam bene diceretur: *subinde venit*, & Turcæ in tali circumstantia hoc verbo non utuntur, dicunt enim *يَزِيدُ كَالْعَادَةِ* quòd si apud Latinos cum *consuescere*, aut, *consuetum esse* conveniat, tunc in Turcismo sequentes phrases ei correspondere solent, v. g. *اِعْتِيَادُ* vel *اُولَمَقْ* vel *عَادَتُ* illud quod est per *اِيتْمَكْ* regulariter conjugabitur, juxta conjugandi modum verborum compositorum de quibus infra, *عَادَتُ* & *اُولَمَقْ* autem per verbi *اُولَمَقْ* tertias personas numeri singularis, impersonaliter scilicet, conjugatur.

Sing. *عَادَتُمْ دُرُ* *soleo*

Plur. *عَادَتُمْز دُرُ* *solemus*

مُعْتَادُمْ دُرُ *soleo, consuetudinem habeo*

مُعْتَادُمْز دُرُ *solemus*

عَادَتُكُمُز *soles.*

عَادَتُكُمُز دُرُ *soletis.*

Sing. *مُعْتَادُكُمُز دُرُ* *soles*

Plur. *مُعْتَادُكُمُز دُرُ* *soletis*

عَادَتِي دُرُ *solet*

عَادَتَلَرِي دُرُ *solent.*

مُعْتَادِي دُرُ *solet.*

مُعْتَادَلَرِي دُرُ *solent.*

Et sic per tertias personas aliorum temporum singularis numeri.

تَلُوبُ اسْپَانِيَّة اَوْزَرِيْنَه يَارْتُمْ طَلَب اِيْتْدِي *Legatus Gallie magnis cum muneribus advenit, contra Hispaniam auxilium imploravit. Algen.*

Secundò: Si in oratione, sermonis ratio, ad gerundium Latinorum in *do* pro exprimenda actione, aut ad Latinorum Conjunctivum cum particula *cum* caderet, idque sinè reflexione pertinentiæ ad unam rem, talis gerundij vel conjunctivi vim, verbalis dictio in وَبْ obtinere poterit, ut :

بُونِي فَتَاحْ اَيْلَهَوْبْ : بُونِي فَتَاحْ اَيْلَهَوْبْ
 بِرْ يَكِيْدَه وَيَرْيَلَرْ *Eam Marito jungendo, Juveni cuidam conjunxerunt, vel, cum illam Marito jungerent, cuidam Juveni conjunxerunt. de mir. mund.*

Tertiò: Dictum est ante in prima observatione, quòd ab ultimi verbi qualitate, arguatur qualitas præcedentis verbalis dictionis, & in gerundiis dictum est, quòd gerundia Latinorum in *do*, nonnunquam per infinitivum turcicum cum adjectione postpositionis اَيْلَهْ formentur, si ergo præcedat dictio verbalis in وَبْ & sequatur talis infinitivus turcicus cum postpositione اَيْلَهْ, arguendum erit, quòd præcedens dictio verbalis, sit ejusdem rationis, quòd etsi resolutio in Latinitate per gerundium non aptè prodiret, sufficit si per Conjunctivum cum particula *cum* prodeat, ut è sequenti exemplo colligere licet :

اِيْنِهْ اُولْتُوْرِكِهْ سِرْ دُوسْتُوْرْدَنْ تَلَانْ مَكْتُوْبْلَرْنَهْ دُوسْتَانَهْ
 تَلَا مَكْتُوْرْدَنْ دُرُوْنَهْ مُحَبَّتْ كِيْرُوْبْ اِعْتِيَادْمَزْ قُوِيْ اُولْتَغِيْلَهْ اِيْنِي
 سوال

سؤال ايدوب حقيقتي ايله بيلمكي استرير
Significatur, cum è
verbis amicabilibus in literis à vobis Amico nostro, ad internum,
nostrum, affectus ingressus sit, cumq; fiducia nostra firmata sit; hoc
interrogamus, & cum veritate scire volumus. At resolutio Ita-
lico idiomate expressa, regulæ veritatem magis exhibet: Si signi-
fica, che essendo passato dalle amichevoli parole, che sono nelle let-
tere di voi Amico nostro, al nostro interno, un affetto, & havendo
noi anche una ferma speranza, vi domandiamo ciò, & con verità
lo vogliamo sapere. ex lit. Apparet ergo ex ipsius exempli in La-
tinitatem & Italismum traductione, quomodo duæ constructio-
nes per gerundium, aut per conjunctivum, una post alteram se-
quatur, & quia sequens est per talem modum, de quo supra
in gerundiis dictum est, sequitur, quòd & præcedens ejusdem
rationis esse debeat.

Quartò: In Tract. 2. cap. 13. *de ceteris substantivis*
à verbo promanantibus ad paragraphum: *substantivum*
aliud, quòd ab infinitivo &c. dictum est: quomodo infi-
nitivus verbi, ad nomen transeat, & quomodo personarum affi-
xa, illi adjiciantur, & etiam sine illis affixis subsistere possit, quòd
hæc verbalis dictio etiam pro tali nomine capi possit, non est du-
bium, ut: اولاقترير واروب تلتدن اوصاتير *Cursores nostratione*
& adventu, tadio non afficiuntur. Gem. Hist.

Quintò: In memoriam revocare oportet dicta in Tract. 3.
 part. 1. cap. 5. *De pronomibus relativis, & eorundem usu ab-*
soluto, ad rubricam: an verbalis dictio in وَ in his participiis
locum habeat? quo studiosum remitto, ubi pro omnibus parti-
 cipij temporibus, exempla est reperturus,

Sextò:

Col. III. Et hic modus loquendi per ديو valde usitatus est, nec propterea ديوب totaliter excludendum est, quia orationis ornatus & illud nonnunquam admittere solet, ut: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ: *dicendo: in Nomine DEI Misericordis Misericordis.*

Gem. Hist. عزرايئ ايدر شيديكين قنده ايدك ديوب *Israil* (Angelus mortis) inquit, *dicendo: usq; ad hoc tempus ubi fuisti?* de Illum. ment.

De formatione verborum passivorum, vide paulò post de structuris, quia ad illas referuntur.

CAPUT SEPTIMUM.

De Verbis Anomalis.

SI anomalia illa, quæ in verbo substantivo اولئق sub quacunq; demum formalitate sumpto observatur, excipiat, dubium est, num præter hoc verbum substantivum, aliud, quod anomalum esset, reperiat, videretur equidem آيتمكى *dicere* de anomalia sapere, ast non tam anomalum, quàm defectivum dicendum est, quia juxta pauculas personas solummodo in usu est, v. g. آيتمكى *dicere*, آيتدى *dixit*, آيتديلر *dixerunt*, & si quid aliud praxis suggereret. Et de quodam verbo negativo, quod in affirmativo طئق *esse debere videretur*, Chur. Effendi ita discut-

(PARS II.)

Kkkk

rit:

طَنْفٌ مُسْتَعْتَبٌ دَكُلٌ طَنْبَامٌ دِيمَكٌ كَرَكٌ سُوَيْلَمَكٌ وَ :rit
 مُقَيَّدٌ أَوْلِيَامٌ مَعْنَايَنَهُ دُرٌ نَغِي إِيْلَهُ مُسْتَعْتَبٌ دُرٌ اِثْبَاتٌ إِيْلَهُ
 مُسْتَعْتَبٌ دَكُلٌ بَنٌ نَهْ إِيْدَرَسَمٌ سَنٌ طَنْمَه يَعْنِي سَنٌ مُقَيَّدٌ أَوْلِيَمَه
 وَ سَنٌ سُوَيْلَمَه دِيْمَكُدُرٌ بَنٌ طَنْبَامٌ هِيْجٌ طَنْبَاْدُمٌ طَنْبَاْرِمٌ دِيْنَلُوْر
 طَنْبَاْمٌ *non est in usu* طَنْفٌ : Quod est : طَنْبَاْرِمٌ طَنْدُمٌ دِيْنَلَمُرٌ
dicere oportet, non loqui, non habere curam, sensus ejus,
in negatione in usu est, in affirmatione in usu non est, quidquid
ego fecero, tu nè loquere, tua cura non sit, est dicere nem-
pe طَنْبَاْرِمٌ *ego non loquor,* هِيْجٌ طَنْبَاْمٌ * بَنٌ طَنْبَامٌ
seu, curam non habeo, nihil sum locutus, non curā ego
habeo, nihil loquor, nullam habeo curam dicitur. طَنْبَاْرِمٌ
 طَنْدُمٌ *non dicitur.*

CAPUT OCTAVUM.

De Verbis Impersonalibus.

SI verba impersonalia Turcarum juxta conjugandi modum accipiantur, est denique inflexio tertiz personæ singularis numeri, sive activæ, sive passivæ, sive intransitivæ aut neutrius

sit formæ, ut : كُوْرْلَدَرِي tonabat كُوْرْلَدَرِي tonat كُوْرْلَدَرِي tonare كُوْرْلَدَمَكِي sit formæ, ut :

كُوْرْلَدَرِي

تَوَلَّدَتْ كَوَلَّدَتْ مَشِيدِي *tonuerat* كَوَلَّدَتْ مَشْن *tonuit* كَوَلَّدَتْ مَشْن *tonuit* كَوَلَّدَتْ مَشْن *tonabit.* يَارَشَقَّ & يَاقَشَقَّ *convenire, decere, quadrare.* أَسْكِي دُوسْت دُشْمَن اُولَمَاز اُولَسَدَه يَاقَشَقَّ *Antiquus Amicus hostis esse nequit, & si foret, non convenit.* Proverb. Rara esse videntur, quæ uno termino exprimuntur. Advertendum ergo est, quod apud Turcas multa impersonalia, quæ nos Latini uno termino enuntiamus, plerumque per nomen adjectivum verbo alicui junctum enuntiantur, sic : قَار يَغَقَّ يَغْمُورُ *pluere* قُورْشُونُ يَغْمُورُ كِي يَغَارْدِي *ningere.* *Plumbum* (id est : globi plumbei) يُتْ پَلَاوِيَا پَلُوبَانْتِ *Gem. Hist. ut pluvia pluebant, Gem. Hist. una nocte pluit. Gem. Hist. Sed de impersonalium verborum usu, in syntaxi, ubi de impersonalium constructione agetur, dicturi sumus.*

Impersonalia passiva non ita frequentis usûs sunt, ac apud Latinos, quia eorum locô, tertia persona pluralis verbi activi, persæpe sumi solet. بِر قَنْدِيلِ وَارْدَرِكِه شَرِيَا دِيَنِلُورُ *lampas quædam est, qua scheris appellatur fertur quod* بَايَغُوشَكِّي رَوَايَتِ اُولُنُورِكِه *Dicunt (fertur) quod* بِر كُوزِي اُويُورُ وَ بِر كُوزِي اُويُومَاز دِيرَلَر *noctua uno oculo dormiat, altero non dormiat. de mir. mund. Item* بَايَغُوشَكِّي اُويُوي كُوزَه جَكْسَلَر ظَلَمَتِن دَفَع اِيدَه *Noctua fellens, si ad oculum trahant, arcebit ejus obscuritatem. Latini dicerent :*

Kkkk 2

CAPUT NONUM.

Quomodo Latinorum debeo & soleo ad Turcismum sit transferendum?

Hoc verbum *debeo*, apud Turcas, per verbum اُولَمَّقْ aperte vel occultè diversorum adjectivorum adjectione exprimi solet, hoc autem observandum est, an Latinorum *debeo* actionis necessitatem, vel convenientiam in se involvat, quia juxta hujus sensus differentiam in usu, seu praxi procedendum est, si necessitas actionis exprimenda sit, tunc وَاجِبْ participium arabicum à وَجَبَ *necesse fuit quid agere*, cum اُولَمَّقْ ut: وَاجِبْ اُولَمَّقْ in usu erit, quod cum اَوَزَّرْ adjectis personæ affixis constructur.

v. g. اُولَمَّقْ اُولَمَّقْ اُولَمَّقْ Obligationi nostræ conveniens persolutio, & supra nos necessaria existens directio. id est: quod solvere & dirigere debemus, seu, nobis conveniens persolutio (precum scilicet) ad quam obligamur, vel tenemur, & directio ad salutem quam debemus, وَاجِبْ verbum اُولَمَّقْ subintelligit, quod implicitè involvitur; Item اُولَمَّقْ اُولَمَّقْ وَاجِبْ دُرْ quod implicitè involvitur; Item اُولَمَّقْ اُولَمَّقْ وَاجِبْ دُرْ Preces persolvere supra nos necessarium est, id est: debemus persolvere preces, وَاجِبْ دُرْ expressè adest. Res ulteriori exemplo

confirmatur, v. g. اُولَمَّقْ اُولَمَّقْ اُولَمَّقْ اُولَمَّقْ Debe-
mus observare DEI mandatum. Chur. Eff. Videtur autem hoc وَاجِبْ

de vi significandi abligatoriè habere, quia & لازم equidem participium arabicum à لازم pro *debere* sumi potest, sed quòd non ita strictè sumatur, patet ex diversitate phrasìs, possum enim dicere: قَمَارٌ قَلْبَقٌ أَوْزَرِيْمَزَهْ لازمٌ دُرٌ eodem modo significat: *preces persolvere supra nos necessarium est*, possum & dicere: بَنَّا أَقْجَهْ *debeo habere pecuniam*, id est: *debeo habere pecuniam*, quod per وَاجِبٌ exprimere non conveniret, non enim potest dici: وَاجِبٌ بَنَّا أَقْجَهْ nam ita loqui, Gentis phrasì repugnat. Hoc لازم autem ad obligationem se non extendit, sed & de significato, *debere*, *oportere*, *opus esse*, *necessè*, aut, *necessarium esse*, participat, sic superior constructio بَنَّا أَقْجَهْ لازمٌ دُرٌ *debeo habere pecuniam, oportet ut habeam pecuniam, opus est mihi pecunià, necessaria est mihi pecunia.* Sed hæ demonstrationes non tam Grammaticales sunt, quàm syntacticæ, de quibus in syntaxi fufius dicemus.

De Verbo *soleo*.

Verbum *solere*, in quantum differt à *consvescere*, seu, *consuetum esse*, apud Latinos tam latè patens est, ut illius usus se etiam eò, ubi necessarius non est, extendat, quà de causa, Latini, pro formanda Turcica phrasè, prius ut attendant, necessè est, an in sensu latino verbum hoc sit necessarium, vel non, si non est necessarium, nulla huius in Turcismo habenda est ratio, dicunt Latini v. g. *subinde venire solet, hoc solet, hic, se* plco-

pleonasticè habet, nec necessarium est, quia Latine etiam bene diceretur: *subinde venit*, & Turcæ in tali circumstantia hoc verbo non utuntur, dicunt enim *تَوَرَّ كَاهِدَه* quòd si apud Latinos cum *consuescere*, aut, *consuetum esse* conveniat, tunc in Turcismo sequentes phrasæ ei correspondere solent, v. g. *اِعْتِيَانْ* vel *اُولَمَقْ عَاثْ* vel *اُولَمَقْ اِيْتَمَكْ*, illud quod est per *اِعْتِيَانْ*, regulariter conjugabitur, juxta conjugandi modum verborum compositorum de quibus infra, *اُولَمَقْ* & *عَاثْ* autem per verbi *اُولَمَقْ* tertias personas numeri singularis, impersonaliter scilicet, conjugatur.

Sing. *اُولَمَقْ عَاثَمْ دُرْ* *soleo*

Plur. *اُولَمَقْ عَاثَمَزْ دُرْ* *solemus*

اُولَمَقْ مَعْتَاَمْ دُرْ *soleo, consuetudinem habeo*

اُولَمَقْ مَعْتَاَمَزْ دُرْ *solemus*

اُولَمَقْ عَاثْ تَشْكُرْ *soles.*

اُولَمَقْ عَاثْ تَشْكُرْ دُرْ *soletis.*

Sing. *اُولَمَقْ مَعْتَا تَشْكُرْ* *soles*

Plur. *اُولَمَقْ مَعْتَا تَشْكُرْ دُرْ* *soletis*

اُولَمَقْ عَاثْ تَهْدُرْ *solet*

اُولَمَقْ عَاثْ تَهْدُرْ دُرْ *solent.*

اُولَمَقْ مَعْتَا تَهْدُرْ *solet.*

اُولَمَقْ مَعْتَا تَهْدُرْ دُرْ *solent.*

Et sic per tertias personas aliorum temporum singularis numeri.

صَبَاحُ دُنْ & مُعْتَانُمْ دُرْ & عَابَتُمْ أَوْلَهْ & عَادَتُمْ إِيْدِي. meri.

soleo surgere ante tempus matutinum. Chur. قَالَ غُبَّ عَادَتُبْدُرْ

Eff. Verùm phrasès illæ Latinorum v. g. prout esse solet, prouti moris est, aut, prouti consuetum est, ut fieri solet, & his similia, hæc apud Turcas speciali verbo impersonali, scilicet per compo-

situm verbum **أُولِيَكْلِيَكْ**, in cuius significati rationem, cùm inspiciere prætenderem (salvâ me subtiliorum opinione) juxta à me visam vocalizationem, est **أُولِي** & etiam **أُولِي**, si juxta **أُولِي**

discurrendum est, **أُولِي** non ut plurale illud arabicum **أُولِي** prædicti, possessores, cùm ad quæstionem nostram proportionem non habeat, sed ut corruptam vocem arabicam ex **أُولِي** anterior, & in neutro genere *anterioris*, accipiendum duxi, has corruptas voces. Turcæ **مَشْهُورْ غَلِيْطْ** errorem notum, aut, celebrem appel-

lare consueverunt, ita, ut juxta hanc adnotationem **أُولِيَكْلِيَكْ** de verbo ad verbum: *anterioris venire*, significare debere arguam, quod significatum, ut consideranti patebit, pro prædictis significatis Latinis stare potest, Indic. **أُولِيَكْلَوْرْ** *anterioris venit, moris*

est, consuetum est, consuetudinis est ab antecedente tempore. Imp. **أُولِي**

moris erat, consuetum erat, consuetudinis erat ab an-

tecedente tempore. Præt. Perfect. **أُولِيَكْلِيَكْ** & **أُولِيَكْلِيَشْ** *moris fuit,*

fuit, consuetum fuit consuetudinis fuit ab antecedente tempore. Et sic cum suppositione anterioris temporis, cum ceteris verbo convenientibus temporibus & loquendi modis, dicta mea, exemplis

stabilio قديمين اوليكلميش ايسه Si ab antiqua ita moris fuis-

set, ita consuetum fuisset. Lex. اوليكلمدوكي اوزره prout de more

fuit, ut consuetum fuit, juxta consuetudinem quae fuit. بيوكي ايلجي

قديمين اوليكلمدوكي اوزره دولته لايق پشكش و هدايا ايله

Magnus Legatus juxta antiquam consuetudi-

nem cum donis & muneribus imperio dignis pergat, & fiat per-

mutatio. Gem. Hist. اوليكلميش ايكن cum moris fuerit, cum

consuetum, cum consuetudinis fuerit. پيرلر دپرتمكي و كوشش

طوتلف نه جزوي فسنه در بونلر خون هيبشه اوليكلمدكه در

Terram moveri, solem obscurari, quid hoc est specialitatis? hac aliq. semper consue- sunt, vel, semper fieri solent. de int. ment.

Quod si اولي ut a Doctioribus scribitur, legetur, res magis

conueniens videtur, quia erit arabicum adjectivum foemininum

anterior significans, de declinationibus uno casu constantibus,

de quibus in mea Gram. arabica tract. 3. cap. 10. pag. 438.

& quia accusativi arabici etiam adverbialiter sumi possunt, hoc

اولي etiam adverbialiter sumi poterit, cum significato: antece-

denter. بيغي كوزلنه آرپه سي آري و غله اوليكلميش عادت اوزره

صَاتِيكَه Attendatur etiam, ut ejus hordeum, apes, & alij terra pro-
ventus, juxta consuetudinem qua fuit antecederet, vendantur. Can.
Ottom. Alij اولي ut sit, pro قديم الايامدن : ut :
اولي تلبيسه ينه ايله اولي prout consuetum ab antiquis die-
bus ut sit, etiam demum fiat. Can. Ottom.

At salva me doctiorum opinione, dicerem: quod اولي etiam
pro verbi اولمق refectione stare possit, de quibus refectionibus
infra dicetur, aut pro talis imperativi forma, ut in hujus tra-
ctatus parte secunda, cap. 1. de imperativo dicitur, talia enim
habemus exempla: قورينوب اولمق رسم آينو تلمش
Olim, vel, ab antiquo disponebatur (moris erat) ut portio feni ac-
ciperetur. Can. Ottom. Item: ايله تلدوكي طاعت تركي ايلمكي
Obsequium, quod praestari solet, derelinquere. Illud تلمكي autem,
quod se ut verbum auxiliare ad illam verbalem refectionem ha-
bet, ut verbum perfectum conjugatur, & omnibus verborum
regulis subest, sic سوه تلمكي & بقا تلمكي & سوه تلمكي
In epistolis مكاتيبده استعمال اولنه تلمشدر &c. صغلايا تلمكي
uti solent. Chur. Effend. Quod autem اوله تلمكي dicatur, en exem-
plum ex. Gem. Hist. سپاه حرامزاده سي خاين بين و دولت اوله
Nequam Syahorum, rebelles fidei & imperii esse solent.

CAPUT DECIMUM.

*An verba Arabica & Persica finitè sumpta,
in Turcismo locum habeant.*

DE hac re quæstio movetur, non ob constituendam imitatio-
nis regulam, sed ad investigandum, an quid simile con-
tingat. Nonnunquam contingit, ut in Turcismo, quid simile
de arabismo reperiatur, sed rarissimè, quæ contingentia non imi-
tandi, sed cognoscendi causa adducitur, res enim potius autho-
ritatis est, quàm regulæ, exemplum adfertur, v. g. هَرَفَه كِه

quodcunq; فرمان بیورلشش ایسه سَمَعْنَا وَاَطَعْنَا امر شریکزه
mandare dignatus fuerat, audivimus, & nobili vestro mandato ob-
secuti sumus. ex lit. Item اِي مِلْکِ حَقِّ تَعَالٰی سَنِي اَنکِمچون

مالکي ایلديکي تَنَدُونکي قولگري اورتاسنده قَاَحْکُم بِيَسَن
DEUS Celsitudinis te ideo regentem fecit, ut inter servos
eius, Judica inter homines cum equitate. In primo exemplo سَمَعْنَا &

أَطَعْنَا sunt verè primæ personæ præteriti perfecti pluralis nume-
ri, immixtæ turcico sensui. In secundo exemplo magis apparet,
quod sit sententia Corani, quàm interjectio verbi in turcico
sensu, sicut & in hoc exemplo: اَمَّا يَا نَبِيَّاهُ وَرَاكِبِيَّاهُ اَهْدِنَا

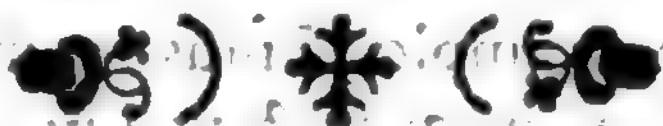
الصِّرَاطَ In imperio Regis, dirigit nos via recta.

Gem. Hist. Hoc in exemplo, sensus completur per adjectio-
nem sententiæ arabicæ, in qua est verbum respiciens id quod est

turcicum. *و یتبغی دُر که چو بیگانه* decet, ut multas
 (arbores) plantent. de mir. mund. Item ibid. *قبره کبر دوی کونده*
بو جسته آتا کان لم یکن اولوز Die, qua ingreditur in sepul-
 chrum, hoc omne erit illi: fuit, nequaquam erit. Et cum affixo
 etiam arabico: *سحر وقتند در دیله یا رب دیتگی لبتگی یا*
قولوم دیو جواب بولاندز مومن Fidelis est ille, qui matutino tem-
 pore dum dicit: O Domine morigerus tibi sum & obsequens, respon-
 sum habet, dicens: O serve mi.

Persica verba finita, in oratione turcica, rarius obviā habentur.

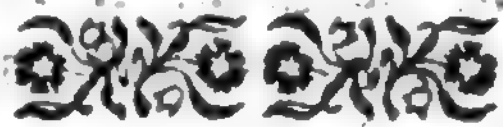
بی قاج کون اوتراق ایدهلم شاید ut diebus aliquot subsistamus
 convenit. Gem. Hist. Observavi attamen in Gemma Historiarum,
 quòd Turcæ terminationem infinitivi persicam *تن* vel *تن* abji-
 ciant, & ejus locò syllabam *لک* vel *لک* substituant, v. g. *عذر*
اورلق *excusare*, *عذر اورلق* *excusatio*, cui verbum auxiliare
ته یوز ایله تالمیم دیو addunt, & est: *excusare*, v. g. *عذر*
اورلق ایدری Quas facie veniam, dicens, se excusabat, est
 id rarissimè contingere existimo.

CAPUT UNDECIMUM.

De nominibus ad verbum transeuntibus.

Valde usitatum est apud Turcas, è nomine rei rationem aliquam actionis suggerente, verbum formare, quod plerumq; adiectione syllabarum *لَمْق* vel *لَمْق* & *لَمْق* formari solet, & inflexionem regulatam sequitur, v. g. *يُولَمْق* *via* Et pro *ante* *مق* subinde in fatha quiescens *يُولَمْق* quod rarissime contingit, in re est, *aliquem ad viam, seu, ad iter expedire*, v. g. *يُرْآم* *hominem quendam, ad viam, seu, ad iter expedi vimus*. Chur. Eff. Quòd si nomen sit à voce habente vocalem in sola prima litera, sequentibus duabus literis consonantibus, qualia sunt fere perplura maldara Arabum, sub secunda litera consonante kesra poni solet, ut: *نَقْشَمْق* *pictura* vel *نَقْشَمْق* *pingere*, præcipuè autem, *ac pingere* de cætero dicitur, v. g. *طَاش* *lapis* vel *طَاشَمْق* *lapidescere*, & etiam, *lapidibus percutere*. *أَوْكْتَلَمْق* *admonere*, *أَوْكْتَلَمْق* *senescere*, *قَوْجَهْلَمْق* *senex*, *قَوْجَهْلَمْق* *consulere*, seu, *dare consilium*. *طَلَبَتْكَمْق* *sera claudere*, *سَفَرَتْكَمْق* *iter ad bellum*, *سَفَرَتْكَمْق* *iter bellicum aggredi*, seu, *ingredi*.

CAPUT DUODECIMUM.

De structuris in abstracto.

Structura verbi, est: incrementum thematis verbi radicalis per interjectionem quarundam litterarum, significatum radicale, seu originarium verbi non tollentium, sed modum aliquem actioni & significato originatio promananti, adjicientium. — Sunt autem structurae duplicis ordinis, simplicium unus, & mixtarum alter, in quibus formandis, non exigua reflexione opus est, quibusdam enim verbis huius, quibusdam alterius, & aliis omnium structurarum formae convenire possunt, qua de causa, aliae strictae, aliae latius patentes, & aliae latè patentissimae, ut in examinis decursu videri poterit. Litterae autem structurarum characteristicae sunt:

ن * م * ل * ش * و * ث * ن * ت

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De structuris in concreto, & in primis de simplicibus.

Suppositis infinitivorum terminationibus مق & مك, quam vim littera his terminationibus praeposenda (quoad modum) verbo praebet, examinemus.

Prima structurae strictae forma, actio reciproca appellanda est, quae ante infinitivi desinentiam ن expetit, idque virium habet: passionem in ipsum agentem refundere, & tunc littera ن cum gezmate ante infinitivi thema مق vel مك collocanda est, sed quia ante terminationem infinitivi مق vel مك consonans gezmata, aut fatha, aut litterae او و in sibi similes vocales quiescentes praecedere solent; sciendum est, quod si ante مق vel مك sit consonans gezmata, quod, accedente ن littera structurae, praecedens

cedens characteristica consonans, illa motione vel vocali affici
velit, quæ enuntiationi magis conveniens est, convenientia enun-
tiationis autem, desumitur plerumque à præcedentium syllaba-
rum qualitate in eadem voce contentarum, quæ causa est, quòd
consonans ante ن characteristicum, nunc kesra, nunc dsam-
mam assumat, ita ut si in præcedentibus syllabis fatha aut kesra
purè, aut cum similibus sibi literis, veluti اوى prævaleat, con-
sonans gezmata ante ن characteristicum, sibi vocalem kesra
vendicabit, v. g. كَنَاهِلَرْدَن وَ قَاجِنَبْ fugere subtractere se.

جَمَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرُكَ فِيهِ أَيْلَدُكَ شَهْلَرْدَن قَاجِنَبْ وَاجْتِنَابُ
اَيْتَمَكْ كَرْتَا a peccatis, & ab omnibus rebus, quas DEUS Excel-
sus prohibuit, se subtrahere oportet. de int. ment. ا سَوَمَكْ ama-

re, قَلَانِ كَمَسْتَهْ ذِكْرُكَ اَوْغَلِي طَوْغَمَاغَلَهْ latari ا سَوَمَكْ amare se, id est: latari

سَوْنَدِي Quia tali cuidam filius natus est, amavit se, id est:
'gavisus est, letatus est. Chur. Effend. (Gaudens enim ut se amans
judicatur, ob affectum, quo in interno commovetur) Patet er-
go in قَاجِنَبْ ubi fatha cum sibi simili litera ا præcedit, & in

سَلِكْنَبْ excutere سَلِكْمَكْ Item س س est sola fatha supra

excutere se. اَلْدَرْدَن بِرْ كَرَهْ سَلِكْنَدِي excussit se, vel, se semel sub-

traxit eorum manibus. lex. patet, quòd in سَلِكْنَبْ kesra præ-
cedat. Quòd si dsamma præcedat, consonans gezmata ante
ter-

640 TRACT. QUART. CAP. DECIMUM TERTIUM.

terminationem infinitivi مق vel مك dīammam assumet, ut:

lau-
dare se, vel, jactare se *fæmina negotium, seu, labor est.* Chur.

Eff. Item *exuere* صُوِيْنَمُ *exuere se,*

cum ad balneum ingrederer, me exui. Item اورَكْنَمَكُ *terreri*

v.g. *ab illis terrefacti* يُوْنَلَرْدَن زِيَانَه اورَكْنُوْبُ خَوْف اِيْتَدِيْلَر

timuerunt. Gem. Hist. Quod si ante terminationes in مق vel مك
consonans vocali insignita fuerit, aut præcederent اوْهِي in sibi
similibus vocalibus quiescentes, literam characteristicam ن sic

admittent, ut: *attendere* بَكْلَمَكُ, *attendere sibi.* ضَرَّرَ

Se custodire, vel, sibi attendere وَيَرَن نَسْنَهَلَرْدَن بَكْلَمَكُ كَرَكْدَر

oportet ab omni re nociva. de mir. mund. Item: *decipere* اَلْدَانَمُ

dicipere se. بُو جَسَابَدَه بَن اَلْدَانَمُ In hoc computu ego

me decepi. Chur. Eff. Item idem يُوْرُوْبُ يَانْدَمُ

involvi me in tegumentum, & jacui à بُوْرُمَكُ *obtegere sic.* جَزَهْمَكُ

dicere, si in بَزْمَكُ *ornare se* vel بَزْمَكُ *ornare* جَزْمَكُ

usu esset. دِيْنَمَكُ *dicere se,* sed hoc verbum sic sumptum, passi-

vum est.

Ast nonnunquam, ubi reciproca forma in usu esse posset,
omittitur, arabismo concurrente, & habente اِيْتَمَكُ auxiliaris

verbi locô, aut aliud quodpiam verbo etiam sub forma verbi
auxiliaris accedente, v. g. كُنْدُو كُنْدُوْسِي ضَبَطَ اَيْتَمَكَا aut

كُنْدُو كُنْدُوْسِي صِيَانَتْ اَيْتَمَكَا vel كُنْدُوْسِي ضَبَطَ اَيْتَمَكَا *continere*

se, vel, semetipsum compefcere. تَيْبِي كُنْدُوْكَة زَحْمَتٌ وَ تَعَبٌ وَيَرْمُو *tibi molestiam & fatigium non da.* Et ad hujusmodi phrascs & lo-
quendi modos, arabilmus perſæpe deducere ſolet, ut praxi com-
prehendetur.

Verba reciproca coincidunt ſæpe cum paſſivis, quibus certis
in circumſtantiis hæc ipſiſſima forma obtingit, hinc æquivoca-
tiones, ſed vi ſenſus patentes, & ſubterfugibiles, v. g. فَلَانٌ

صَغْلَانْدِي كَمْسَنَه بَنْدَن صَغْلَانْدِي *talis quidam ſe à me abscondit.* Chur. Eff.

Item: جَوَاهِرٌ صَنْدُوقٌ اِيْچَنْدَه بِكْجَه صَغْلَانْدِي كَر كِي *uniones in*
cista valde conſervari debent.

Secunda forma ſtriçtæ ſtructuræ, *actionis mutue* dicenda eſt,
quia unam eandemque actionem, à duobus in ſe mutuò agentibus
& patientibus inſinuat, & ſæpe cum Latinorum verbis *con-*
ſuſcipientibus, & cum ſecunda ſtructura verborum arabicorum
convenire videtur, & fit per collocationem literæ characteriſti-
cæ ش ante infinitivi terminationem مق vel مَكَا, cum eadem
reflexione ad literas & vocales, ut in præcedente ſtructura, v. g.

اِيْشِدِي بِر بَرِيْنَه بِقِشِدِي *unus alterum conſpexit, à بَقِشِدِي aſpicere.* Item

خِدْمَتَا رِيْنَه چِكْشُورُ آغا خِدْمَتَا اِيْلَه چِكْشُورُ *Dominus*

(PARS II.)

M m m m

cum

cum famulo contendit, à چڭمكى trahere, quasi se invicem tra-
hant. Chur. Eff. Item قېودانلري كلوب بولشورلر cum Capitanei
advenerint, se mutuo invenient, id est: convenient, à بولمق inve-
nire. Gem. Hist. بوني كتابة آرشم hoc in libro conquievi.
Chur. Eff. ab آرمق querere. Item: تکرار صلح ایچون سويلششکه
Cum demum ad colloquendum prop-
ter pacem ad tentorium venisset, literas suas tradidit. Gem. Hist.
فتچمڭكى مرادي يوقدر دوكوششکه loqui. Item ibid. اوتاغه كلوب نامدهسين ويردي
Germano- rum intentio non est confligere, verum capiti suo quos apparatus
facturi sint, nesciunt. à دوكمكى tundere. Si quod verbum repe-
riretur, quod a quiescens in fatha ante مق vel مكى infinitivi
terminationem haberet, eadem sanè ratio militaret, quæ pro
fatha ante مق vel مكى militat. Par ratio de ي ketrâ notato
nihil immutaretur. Et hæ duæ sunt structuræ strictioris ordinis.

Structura Latius Patens.

Structura latius patens est: formatio verbi passivi ex verbo
transitivo, sive activo, & ideo latius patens, quia adhæret om-
ni verbo transitivo seu activo, sive directo sive indirecto, quod
è structuræ alicujus qualitate prodire potest, de quo in sequen-
tibus, fit autem ponendo ante terminationem infinitivi مق vel
مكى literam J vel ن Quòd si in activa voce ante terminationem
ia-

infinitivi transitivi seu activi, مق vel مك sit consonans gezmata, idem vocalium ordo ac in præcedentibus observabitur, & su-

binde, sed rarissimè كعرا ي adjicitur. *ille sus-*
spensus DEUS (ita Muhamedani nil distinctè de divinitate aut
 humanitate Christi intelligentes, in ludibrium Christianorum)

de int. ment. Item: *مكتوب* بكتربكيسنه

يازوب و اون بيك غروش بولمجه ايدوب برة بر قاچ كمي

Domine نخيره يتشدرتك يوحسه شام خلقي اجلندن قريدي

Noster etiam Praefecto Aegypti literas scripsit, fecitq; literas cambij

decem mille imperialium, nobis naves aliquot annona fac pervenire,

alias populus Damascenus, fame confractus est. Gem. Hist. à قرمق

frangere. Item ibid. مكتوب يازيلوب ارسال اولندي scripta &

transmissa fuerunt litera. Item: ويريلور قشلا حقي

jus datur. Can. Ottom. Item ibid: بيمورليشدر تيمار صاحينه

Possessori Colonia imperatum est, Item ibid. كچلدي بر كونده

die transitum est. Si ante مق vel مك infinitivi terminationem

fuerit fatha, aut litera اوي in sibi similibus vocalibus quiescen-
tes, eis solummodo ن gezmatum accedit, fitque structura
structurae actionis reciprocae similia, quae tamen (ut monui)

sensu subdistinguntur. محمد پاشا يالكر شغلوسنه قاياندي

Solus Muhammed Bassa in Siclos inclusus fuit. Gem. Hist. Item,

ibid. *أُوتِلَتْ سُوَيْلَنِيَشْ Apud limen (portam) ita dictum*

fuit. *خَطِّ هُمَايُونِ مُشَاوَرَةً أَوْقُونْدِي lineæ augustæ (Epistola)*

in consilio lecta fuit. ibid. *خَطِّ هُمَايُونِ تَلُوبْ أَوْقُونْدِي cum ve-*

nisset lineæ (Epistola) augustæ lecta fuit. *وَبُوصَنَّمْ أَنْوَاعِ جَوَاهِرِ*

Hoc Idolum variis margaritis,

auro & gemmis ornatum est. de mir. mund. *أُزْنَمَكْ ornare.*

Aliquando præter *ن* structuræ passivæ, signum adhuc alterum, *ل* scilicet suscipiunt, sic ab *أَلِيْقُونَمَقْ retinere, sistere*

مِهْمَاتِ سَفَرِيَّةِ idem أَلِيْقُونَمَقْ & أَلِيْقُونَمَقْ retineri, sisti,

مِهْمَاتِ سَفَرِيَّةِ idem أَلِيْقُونَمَقْ & أَلِيْقُونَمَقْ retineri, sisti, & أَلِيْقُونَمَقْ idem أَلِيْقُونَمَقْ *preparamenta bellica in tali arce retenta fuerunt.* Chur. Eff. Ast modus loquendi, qui rarissimi est usus.

Verba *كُورَمَكْ videre & دِيَمَكْ dicere*, cum ad passivam formam transferenda sunt, ad passivæ formæ qualitatem attendendum

est, si passiva forma verbi personalis est, tunc est, *كُورَمَكْ & دِيَمَكْ*

si autem impersonalis est, tunc *دِيَمَكْ & كُورَمَكْ* dicendum erit, res

exemplis declaratur: *بُويَلَه رَايَ مَنَاسِبْ كُورَمَكْ talis sententia*

نَجْه مَعْقُول كُورِيلُور *conueniens videbatur. Gem. Hist. Item ibid.*

اولًا *prout rationi consentaneum videtur, ita fiat. Et cum*

ن *Ire Kanisam abominabile vi-*

detur, *Gem. Hist. بُوْتَا جَارَه كُورِيلُور huic remedium visum est.*

جَرَارَات دِيدَنَلَرِي بِر صِنْفِ عَقَرَب دُر كِه مَثَلَا قُوِيرُقَلَرِي يُوغُون

وَ اِيچِي طُيْطُلُو زَهَر دُر آغَرِغَنَدَن قُوِيرُقَلَرِي يُوَقَارُو قَالِدَرْمَغَه

مَجَالَلَرِي اُولَمَز آردَنَجَه سُوْرِيَنُور اُول اَجَلَدَن جَرَارَات دِيدَنُور

Quod Gerrarat appellant, est quadam species scorpionis, cujus nempe cauda crassa sunt, & internum ejus veneno est plenum, ob gravitatem caudam suam sursum tollere nequit, post se trahit, & ideo gerrarat (id est: scorpio verrens) appellatur. de mir. mund. Item

ibid. *لَامْپَاس قَادِي بِر قَنْدِيَن وَارَدُر كِه شَرِيَا دِيدَنُور*

ria appellatur. Item دِينُور اِيلِيَه هِدَايَتِ جَمَلَهْمَزَه

Dicitur, DEUS Excelsus nos omnes di-

rigat, nec dicitur: homo direxit. Chur. Eff. (Per incidens, in hoc

exemplo dicitur, quod vox هِدَايَتِ directio, non de homine,

sed de DEO in significatione dirigere dicatur) An hac differen-

tia rigorosa sit, praxis edocebit, quia subinde non differre viden-

tur. Et كُورْدَهَكِي fortè cum latino apparere convenit. Ver-

bum تَلَمَكِي venire suo modo vim passivè significandi habet, ut !

• ٣٥ - ٣٣ - ٣٠ •
 كَوْنُكُمْ لَنَا سُرُورٌ كَلَسُونِ
ad animum nostrum letitia veniat, seu, ani-
mus noster letitia afficiatur.

Structura latè Patentissima.

Structuræ latè patentissimæ hoc ordine sequuntur, quarum

Prima est, ut quidam dicunt, transitiva in alium, id est: actio actionem causans, seu invitans ad agendum. Latè patentissima structura est, quia cuilibet verbo convenire potest, & significandi vi, similis est primæ & tertiæ structuræ Arabum, juxta regulas Grammaticæ meæ (simile quid habent Latini, ut *latificare*, *vivificare*, *beatificare*, sed suis cum limitibus) nunc de vi causalitatis, nunc de vi imperij participans, at nonnunquam hæc ipsa structura in vi significandi eadē est cum suo radicali verbo aut radicale verbum passivè, & structura hæc activè significat, involvit subinde & significata: *facere*, *efficere*, *procurare*, & permissionis, ut sunt: *permittere*, *sinere*, quæ omnia è translatione sequentium exemplorum patebunt. In hac structura explicanda, ordo requiritur, qui juxta alphabeti cursum instituetur, ut modus, similitudo & dissimilitudo pro regula haberi possit, quia juxta literam ante infinitivi terminationem in مق vel مك, structura formanda est. Hujus structuræ literæ characteristicæ

sunt : nunc ت nunc تُ nunc دُ nunc رُ videatur ergo primo lo-
cō , quomodo formetur verbum agens in impulsu ad agen-
dum , seu hæc structura actio actionem causans appellata. Ante
vocales ergo, aut ante literas ا و هـ in sibi convenientibus voca-
libus quiescentes, nil aliud requiritur, quàm ut ante termina-
tionem infinitivorum solum ت gezmatum ponatur, ut : اَرْمَقْ

quarere اَرْتَمَقُ *facere* اَرْتَمَقُ *quarere* اَرْتَمَقُ *jugulare* اَرْتَمَقُ *facere* اَرْتَمَقُ

jugulare. قربانناري بومغازلندي *victimās jugulare fecit.* Gem. Hist.
 اول كغاز اولاغن كئورديلر *loqui facere loqui* سويلتمك *loqui* سويلتمك
 Illum Infidelium Cursorem attulerunt, & loqui fecerunt.
 خط شريفى *auscultare facere* دكلمك *auscultare* دكلمك Ibidem.
 كندو عسكرينه اوقودب دكلمدي *lineam (epistolam) nobilem suo,*
Exercitui legere & auscultare fecit. ibid. آغلامق *fere* آغلامق
cere fere. آغلامق *Cave, neminem fac fere, id est:*
nemini de te conquerendi causam praebe. Chur. Eff. قيامق *claudere*
 خندقك صوين قياتديلر *claudere facere* قياتمق *claudere* قياتمق
 ديوتمك *crescere facere* ديوتمك *crescere* ديوتمك Ibidem.
 بوي بوي كوچكدن بسلوب بويتدم *vel* بوي بوي كوچكدن بسلوب بويتدم
 Ego hunc à parvo educaui, & adolescere feci. Chur. Eff. اويدى
 قوروتمق *exsiccare facere* قوروتمق *exsiccare* قوروتمق
 قوروتسالر *si ejus fellem ad umbram exsiccare fecerint.* de mir. mund;
 قوروتمقده و *ascendisset, & quidam madidas suas vestes exsiccare facerent, & alij fla-*
 123

tui suo attendissent. Gem. Hist. اَوْقُوْتَيْتُ legere facere
legere اَوْقُوْدُوْبُ كَنْدُو عَسْكَرِيْنَه اَوْقُوْدُوْبُ legere
lam) nobilem suo Exercitui legere faceret. ibid. طَاشَيْتُ portare,
طَاشَيْتُ portare facere اَسْتَبَايْتُ طَاشَيْتُمْ vestes meas adferre
curavi. Chur. Effend. آجَيْتُ dolere facere
اَكُوْزَلْمَه صَابُونُ صَوِي كِهْرِي كُوْزَلْ رُوْمِي آجَيْتِي
smigmati in oculos meos incidit, oculos meos dolere fecit. ibid.
فَلَانُ كِسَه پِيْدَرْمَكِي facere comedere dat, Alt پِيْمَكِي comedere
خَسِيْسِيْرَه كَنْدُو پِيْرَه خُوْنُ غِيْرَه يَدَرْ رُو فَلَانُ اَنَم جُوْمَرْ
Talis quidam avarus est, nec ipse come-
dit, nec etiam alios comedere sinit, & talis quidam liberalis est, &
comedit, & alios comedere facit, sinit. Chur. Eff. Reperitur at-
tamen pro قُوْمَتُ ponere, قُوْدَرْمَتُ facere ponere, pro قِيْمَتُ in
partes minutas diffecare قِيْدَرْمَتُ in partes minutas diffecare facere,
pro پِيْمَكِي dicere پِيْدَرْمَكِي facere dicere. Fortè quia sunt ver-
ba dissyllaba. Post consonantes.

adificare يَابِتُّ vel يَأْتِيَتْ ut نَرُ assumit مَكَا vel مَف ante پ vel ب
يَقْلَانِ يَرْي تَالَاوَلْ بِنَا اِيدُوْب مُحْكَم *adificare facere* يَآبِدُرْمَف
diruta loca, ut antea, exstruere & adificare facies.
يَآبِدُرْمَسِنْ vel

vel, *adificari curabis*, vel, *ut adificentur mandabis*. Gem. Hist.

ab *اوپدَرَمَكِّي* osculari *مَرِي* mandare, vel *facere*, vel *jubere ut osculetur terram*. Lex.

Ante *مَق* vel *مَكِّي* assumit *نَر* aut cum teschdid *نَر* ut:

روزگار کیمی بی صویه *بَانْدَرَمَق* *مَرِ* *بَانْمَق* *mergi* *facere ut mergatur*

طَانْمَق *بَانْمَق* *بَانْدَرِ* *ventus navis in aquam merfit*, vel *بَانْدَرِ* *gustare*

اَنَلَرَه جَوْرَكِّي وَ ظَلَمَكِّي *اچیسین طَانْدَرَمَشْسَن* *طَانْدَرَمَق* *gustare facere*

fecisti illos gustare amaritudinem violentia & crudelitatis tuae. de

mir. mund. *دِخیره* *ايندَرَمَكِّي* *facere dat* *ايتَمَكِّي* *fieri curare*

annonam ad Urbem Damasci transportare facere. Gem. Hist. Sed de *ايتَمَكِّي* clarius inter verba com-

posita. *اَوْرَم نَه كُوْنَجَكِّي* *ايتَمَكِّي* *facere ire*, ut:

اَوْرَم نَه كُوْنَجَكِّي *ايتَمَكِّي* *facere ire*, ut:

طَعَام وَ نَه لَطِيف فَعْمَنْدَر سِگَرَلَرِي مُحْكَم ايدوب وَ زَحْمَتِي

Uva quàm elegans esca, & quàm amanum

ferculum est, nervos corroborat, molestiam tollit & abire facit. de

mir. mund. *آرَبَه* *پَكِّي* *بِهَادَه* *اَوْتَمِغِيلَه* *اَتُومِي* *كِهْدَرَمَق* *cum hor-*

deum in pretio sit, equum meum abire feci. id est: *vendidi* Chur.

(PARS II.)

Nnnn

Eff.

Eff. Et. *مَلَكْتَنِي* *facere crescere*, veluti: *عَرَفْتُمُ* *crescere* dat *عَرَفْتُمُ* *non est ad augenda ejus Regionem* *طَرَفْتُمُ* *ponderare* *صَانَدْرُمُ* *vendere* *صَانَدْرُمُ* *facere vendere* *قَاضِي* *Judex ille, qui vendere fecit.*

Can. Ottom. Apparet ergo, quòd post ت plerumque دُر sequatur.

ت Vix' reperietur ante terminationem infinitivi.

ر sed saepius ج Vel ج ante eandem terminationem raro دُر sed saepius ج
solum præcedente dsama habet, ut *أَجَدْرُمُ* *aperire*, *أَجَدْرُمُ* *aperire facere*. v. g. *وَزِيرٌ قَبْلَانٌ بَاشَا يَغِينُ يَكْرُمِي كُونُ دُر*
Vizirius Caplan Bassa non permittens Infideles oculos suos aperire, viginti diebus, diu noctuq; in quatiendo est, Gem. Hist. Et cum *قَاجُتُمُ* *fugere* *عَسْكَرِيْنِي كُورُوتُ أَنْلَرَه خَبَرُ* *fugere facere*: *قَاجُورُمُ* *fugere* *عَسْكَرِيْنِي كُورُوتُ أَنْلَرَه خَبَرُ* *Cum vidisset eorum Exercitum, informavit, ut fugere faceret.* de mir. mund. ab *أُوجُورُمُ* *volare* *أُوجُورُمُ* *volare facere*. *فَالُونُ شَاهِيْنِي أُوجُورُمُ* *falconem à brachio meo avolare feci.* Chur. Eff. ab *أَبْجُورُمُ* *bibere* fit *أَبْجُورُمُ* *bibere facere*, v. g.

أَبْجُورُمُ

عَمَّ عَمْرٍا عَمْرٍا عَمْرٍا عَمْرٍا عَمْرٍا *Eum experientia causâ vinum
bibere fecerunt, de mir. mund. Item كَجَمَكِي transire كَجَمَكِي facere
transire كَجَمَكِي كَجَمَكِي كَجَمَكِي كَجَمَكِي كَجَمَكِي omnes parvos & ma-
gnos vestros per frameam transire facietis. Gem. Hist.*

مَكِي مَكِي مَكِي مَكِي مَكِي *Vix reperientur ante مَكِي vel مَكِي.*

و *Etiam quid rarum esse videtur, dicetur, v. g. دَامَقَ pro
طَانَقَ gustare, & crit دَامَقَ دَامَقَ facere gustare.*

و *Ante has terminationes locum non habet.*

و *Ante notam infinitivorum terminationem, ت gezmatum
& rarius دَر exigere videtur, sic : جَعَرَمَقَ vocare جَعَرَمَقَ*

فَعَجَرَمَقَ جَعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ *facere vocare. اَشْتَهَ جَعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ اَشْتَهَ*

اَشْتَهَ اَشْتَهَ اَشْتَهَ اَشْتَهَ اَشْتَهَ *Austriaci جَسَابِسَرِ آلِ عُثْمَانَ عَسْكَرِي تَلِيْمُورِ بُوْتَا جَارَهْ كَزْنَهْ دَر*

*Regis Supremus Praefectus, omnes vocare fecit, Ecce innumerabilis
Ottomanica Domus Exercitus advenit, huic rei, quod erit reme-*

dium. Gem. Hist. اَجْعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ extrahere جَعَرَمَقَ facere extrahere.

كَنْوَارْمَكَا اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ *me in via extrahere fecit. Lexic. اَجْعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ جَعَرَمَقَ*

اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ *adferre, كَنْوَارْمَكَا adferre facere. مَرَانْ كَنْوَارْمَكَا كَنْوَارْمَكَا كَنْوَارْمَكَا كَنْوَارْمَكَا*

اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ *Ut ad suas praesentias adferre facerent, sibi propositum. اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ اَجْعَرَمَقَ*

formaverunt, Hist. Dav. Bassæ Item *auferre* كُوتُورْتَمَكْ
auferre facere كُوتُورْتَمَكْ حَبَالَكْرَه *Bajulis vestes portare*
feci, id est: per *Bajalos vestes portare feci*. Chur. Eff. كُوتُورْتَمَكْ
in horto florem (rosam) ad perfectionem deferre feci, seu
pervenire feci. Chur. Eff. كُوسْتَرْتَمَكْ *ostendere*
facere inveni كُوسْتَرْتَمَكْ تَخِي كُوسْتَرْتَمَكْ نَبْ *ostendimus ne*
ostendamus nostris sequacibus. Gem. Hist. ab آغِرْتَمَكْ *dolere*,
dolere facere. مَعْدُورْ اُولْسُونْ جُوقْ سُوَيْلَمَكْلَهْ مُبَارَكْ بَاشْكَزِي
excusatum sit, multum loquendo, benedictum caput ve-
strum, dolere fecimus, vel dolore affecimus. Chur. Eff. ab اوتُورْتَمَكْ
sedere, اوتُورْتَمَكْ *facere sedere*. Hic homo me
quiescere non finit. Chur. Eff. وِزِيرْ كُيْ يَانِهِنَهْ وَارْدُوعْبَدَهْ وَزِيرْ بِنِي
Cum ego ad latus Vizirij venissem, Vizirius me sedere
fecit. idem طُورْتَمَكْ *stare facere stare, ut*: بَرْ يَوْمَرْتَهْ
Ovum aliquod مَرْمَرْ اَوْزَرْتَهْ دِيكِيَهْ طُورْتَمَكْ مَكِنْ دَلْدَرْ
supra marmor rectè stare facere, non est possibile, Chur. Eff.

Ante subintellectam terminationem solum *در* sibi expe-
tere videtur, à *قیزدُرْمَق* *incalescere*, *قیزدُرْمَق* *incalescere facere*
قیزدُرْمَق *incalescere facit & libidinem auget*, de mir. mund.
Hunc *شو آتی کزدر* *ambulare facere* *کزدرْمَق* *ambulare* *کزْمَق* *ambulare*
equum fac obambulare. Chur, Eff. ab *آزْمَق* *deviare, errare* *آزْمَق*
deviare facere *آزْمَق* *Hominem ad ma-*
las res, demon deviare facit, id est: deducit, seducit Item *اوردوبی*
In castris angustis *هبايونده عربتر ايله* *خلايغدری کزدرْمَق*
ancillas curribus obambulare fecerunt, Gem. Hist. id est: *per ca-*
stra, curribus deducere fecerunt.

Ante hanc terminationem *در* assumit, ut *کسْمَق* *scin-*
dere *کسْمَق* *scindere facere* *کسْمَق* *scindere facere* *کسْمَق*
pita refecare fecit, vel refecari jussit. Gem. Hist.

آلشدُرْمَق *asvescere* *آلشدُرْمَق* *asvescere* *آلشدُرْمَق* *asvescere*
Ego fe- *قهره ایچمکه فلان آدمی بن آلشدُرْمَق* *asvescere facere*
ci ut talis quidam homo, ad bibendum Khahve asvesceret, seu effe-
ci ut ali' quidam Khahve biberet. Chur. Eff. Item ibid. *قاینار استیجف*
Ego feci *صوبی صوف صوایله بن آلشدُرْمَق* *آل یایقامف ایچون*

Nnn 3

afva

asvescere aquam calidam bullientem cum aqua frigida ad lavandas
manus ا قارشُومَق قارشُومَق *miscere* *facere ut unum alteri se mi-*
sceat. یوغردی صوایله قارشُومَق ایزان ایدرلر *Cum commiscere*
faciunt oxygalam cum aqua, faciunt serum lactis. Chur, Eff. دولا شُومَق
vel آته بنوب دولا شُومَق *circumire, facere circumire* طولاشُومَق
Equum conscendi & totum forum cir- جملة میدانی طولاشُومَق
cumgyravi. idem شاشُومَق *confundi, dat* شاشُومَق *confundi facere,*
confudit, aut, perturbavit. idem, dicitur & شاشُومَق *veluti:*
talis quidam in precibus me فلان کسنه بنی قمازده شاشُومَق
confudit, aut, perturbavit. idem, dicitur & شاشُومَق *veluti:*
talis quidam me terrefecit. idem طومان *vel*
nebula fecit nos errare viam, دومان یزم یولزی شاشُومَق
scu, a via.

Si terminatio fuerit in مکی in iis verbis, quæ duas syllabas
 superant videtur etiam در stare posse, ut : دکشُومَق *permutare*
 دکشُومَق *permutare facere* آسبابی *vestem meam per-*
mutare feci C.E. est & Ejusdem significati cum suo radicali. ا یتشُومَق
 قاره ملهم ایله یتشُومَق *facere pervenire, ut:* یتشُومَق
vulnus unguento contiguum reddidi, scu, ad contiguitatem per-
venire

feci. Chur. Eff. *كل يتشدرمكى* *in hortu florem (rosam)*
pervenire facere. Verba duarum syllabarum in *مكى*, præce-
 dente *دسا* seu puro, seu cum *و* sibi vendicare videntur, à *دوشمكى*
يز قلىچ اوروپ باشيني سقره *cadere facere* *دوشمكى* *cadere*
فرامعا quadam percussit, illiq; caput ad mensam cadere
fecit. de vir. mund. à *شيشمكى* *intumescere* *شيشمكى* *intumesce-*
re facere. *قويوني بوغازلدقندن صكره قصاب آياغندن اوقلديوب*
Lanio postquam jugulavit arie-
tem, stat per ejus pedes, postquam pellem ejus intumescere fecit, ex-
coriat. Et si quæ alia praxis suggererit.

invadere *بصدرمق* *invadere* *بصق* *سibi* *در* *expetit, à*
Talem *فلان كمندهي قحبه عورت ايله بصدروب دوتيشلر*
quendam cum muliere meretrice invadere fecerunt, & ceperunt. Chur.
 Eff. *اصدرمق* *suspendere* *اصق* *facere suspendere.*

ع ط ط ص Has literas ante infinitivorum terminationes ob-
 vias non habui, & probabile est, quod *در* sibi expeterent, si
 darentur.

pluere *يغمق* *pluere* *يغمق* *Eodem modo per* *در* *exprimitur, à*
اول طيهندن مترسليمزه قورشوني يغمور كيسي *pluere facere.*
 يغمور ديلر

يَغْدُرْدِيلَر ex eo propugnaculo in fossas, seu, aggeres nostros plum-
bum (globos plumbeos) veluti pluviam pluere faciebant. Gem.
Hist. à بُوغْدُرْمَقْ strangulare strangulare facere آلي
بُوغْدُرْدِي cum strangulare fecit.

ف Litera, ante-suppositas syllabas, non facile reperietur, &
si reperietur, دُر probabiliter admitteret.

Communiter دُر exposcit, à بَغْدُرْمَقْ aspicere aspicere
يُر يُوْكْسَكْ يَرَه چَقُوْبْ اَطْرَافْ و جَوَانِبَه بَغْدُرْدِيلَرِي
exeundo ad locum altum, ad laterum partes circumspicere fecit
de mir. mund. à بِرَاقْدُرْمَقْ projicere facere projicere
خَنْدَقْ دَلُوْبْ صُوِيْنْ آقْتَمَقْ facere fluere autem آقْبَقْ
Perforarunt fossam & aquam effluere fecerunt. Gem. Hist.

ك Simplificiter, aut cum tribus punctis, ante dictas syllabas
دُر pariter obtinet, à دُوْكْمَكْ tundere percutere, dat. دُوْكْدُرْمَكْ
veluti: Ob crimē commissum eum percu-
tere fecerūt. Chur. Eff. à چَكْدُرْمَكْ trahere facere trahere ab
بَن يَارِيْنْ چَارْ سُوِيَه كِتْسَمْ آكْدُرْمَقْ recordari
كر كِي

facere sperare, si in usu esset, cujus loco اَمِيْدٌ
 اِيْتَدِرْمَكِي *facere sperare*, magis conveniens erit. Usitatissimum
 autem est. اَمِيْدَلْنَدِرْمَكِي vel اَمِيْدَلْنَدِرْمَكِي ab اَمِيْدَلْنَسَكِي *se spe*
nutrire.

قَوْنْدُرْمَقْ *castra metari, locare* قَوْنَقْ : *ut* Sibi *exoptat* ن
 عَسْكَرِيْ فُلَانٍ يَّرِدَه قَوْنْدُرْدِيْلَر *Exercitum ad*
 اَوْتَانَقْ *facere castra metari, vel, collocare fecerunt. Chur. Eff. ab*
 اَوْتَانَقْ *confundere* اَوْتَانَقْ *pudere*,
 اَوْتَانَقْ *aliquem, exprobrando illi coram populo defectus, nè confun-*
 اَوْتَانَقْ *dito, pudore nè afficito. idem.* اَوْتَانَقْ *facere*
 اَوْتَانَقْ *placere* اَوْتَانَقْ *placere*.
 اَوْتَانَقْ *Perfectus Magister, sua*
 اَوْتَانَقْ *propria opera placere facit. idem.* اَوْتَانَقْ *redire*,
 اَوْتَانَقْ *me a via redire fecerunt. idem.* اَوْتَانَقْ
 اَوْتَانَقْ *conscendere*, اَوْتَانَقْ *conscendere facere.* اَوْتَانَقْ
 اَوْتَانَقْ *Cum illi abirent, supra dorsum equorum*
 اَوْتَانَقْ *conscendere fecerunt. Gem. Hist.*

**Secunda structura latè patentissima est
verbi negantis.**

Structura verbi negantis, fit, ponendo ante terminationem infinitivi مق vel مكى cujuscunque demum qualitatis, sive transitivi, sive intransitivi, sive radicalis, sive cujuscunque demum structuræ, م fathatum sine reflexione ad literas præcedentes. Observandum attamen, infinitivum in مق frequentissime ad negativum م assumere literam ʾ in fatha quiescentem, ut يَقِفْ *aspicere* يَقِفْ vel يَقَامْ *non aspicere* سَوْمَكْ *amare* سَوِيلَمَكْ *non amare* آرَمْ *querere* آرَامْ vel آرَامَمْ *non querere* صَغْلَامَمْ *custodire* صَغْلَامَكْ *non custodire* صَغْلَامَمْ *non custodire* أَوْقَوْمَمْ *legere* أَوْقَوْمَكْ *non legere* بِلَمَكْ *acuerere* بِلَمَكْ *non acuerere* دِيَمَكْ *dicere* دِيَمَكْ *non dicere*. v. g. قَالِمَاَزْ *mundus nulli permanet*. de mir. mund.

جَمَعَرُمْ قَلْبِنْدَنْ اَنَكْ سَوَكُومِي هِيچ قُومَايمْ

قَلْبِيْهِ ظَلَمْتُ بِرَأْغَمِ بُوْلَمِيَّا اَنْدَنْ خَلَاصْ

هَمْ مُحِبَّتَيْنِ حَلَاوَتِ قَلْبَيْنِ طَائِدُ رُمَيَّامِ

چونکہ دنیا سودی اول ایلہ تکرکی آتا قصاصہ

Amorem ejus in me, è corde ejus extraham, nihil relinquam.

In cor ejus tenebras injiciam, ut ab illis libertatem non inveniat.

Nec cor ejus de amoris dulcedine gustare faciam.

Quia amavit mundum, sit illi per illum, pena talionis, de int.

ment. *بِرْ قَرْنُ بُو حَكْمَتِكْ سِرِّي بِلْمَزْ* nullus hominum hujus mysterij arcanum novit.

Advertendum autem est hoc locò, Latinis, & aliis quibus in ipso nomine negatio est, ob quam per consequens verbum in negatione est, ut: *nemo scit*, nam scire ex natura sua est verbum affirmativum, sed quia *nemo* adjectivum negans præcedit, verbum in negatione constitutum est. Apud Turcas ergo negatio non in nomine sed in verbo collocanda est, quasi latinè di-

ceres: *aliquis nescit* *بِلْمَزْ كِمَسْه نِمُو* *nemo amat* *كِمَسْه سَوَمَزْ* quasi di-

ceres: *aliquis non amat, nullus videt.* *كِمَسْه كُورَمَزْ* quasi diceres:

aliquis non videt *حَسَابَه تَلْمَزْ وَ قِيَّاسَه صَغَرْ عَدَدَنْ اَللَّهْدَنْ*

بِلْمَزْ كِمَسْه غَيْرِي *In numerum non venit, in mensuram non ingre-*

ditur, præter DEUM de numero nemo scit. de mir. mund. *هَيْچ*

nihil, nullus, etsi terminus sit negativus, in verbo attamen nega-

tionem expetit, ut: هَيْچ بِلْمَزْ nihil scio. Ea quorum infini-

tivus in مَكْ terminatur, post م negativum subinde & valde ra-

rò | admittunt, legitur equidem. v. g. اِخْتِلَافْ هَيْچ مَقْسَرِيْنْ

O O O O 3

اتمامش

اِتِّمَامِشْلَرُ دُرُ Commentatores nullam repugnantiam faciunt, de mir.
mund. Aliquando contingere potest, ut negatio quæ verbo
inest, à verbo separetur, & ad verbum negativum اَوْلَمَاقْ trans-
feratur, verbô aliô in forma affirmativa permanente, v. g. اَثَارِ

غَرِيبَةٍ وَ اَطْوَارِ عَجِيبَةٍ وَ اَرْدُرِ كِه سَايَرِ اَقْلِيمِدَه اَنَكْ مَثَلِي كُورْلِمِشْ
monumenta peregrina & admiranda rerum formæ quarum
similitudo in alio climate non videtur. Sed rarus loquendi modus.

Tertia structura latè patentissima est, verbi cum
impossibilitate negantis.

HÆc verbi forma, præsupponit formam verbi negativi, quâ
suppositâ, respicit, an ante negationis syllabam vocalis, an
literæ اَوْي in sibi convenientibus vocalibus quiescentes, an li-
teræ consonantes præcedant, si vocalis aliqua, aut hîc dictæ
literæ cum sibi similibus vocalibus præcedant, vocales & literæ
molles, ante negationis syllabam, يَ vel يَ & duriores يَا assu-
munt, ut : اَرَمَقْ سُوِيْتَمَمَكْ non posse loqui سُوِيْلَمَمَكْ non loqui :
اَرَمَقْ صَقْلَامَقْ non custodire اَرِيَامَقْ non querere
اَوْقُوِيَامَقْ non legere اَوْقُوْتَمَقْ non posse custodire صَقْلَايَامَقْ
non posse legere بِلَدِيَمَمَكْ non acuerere بِلَدِيَمَمَكْ non posse acuerere, & بِلَدِيَمَمَكْ
dicere licet. بِلَدِيَمَمَكْ non dicere بِلَدِيَمَمَكْ non posse dicere; Si con-
sonant

sonans ante negationem fuerit, & vel quiescens in fatha, aut sola fatha super consonantem cadet, ut بَقِيفٌ *non aspicere* سَوِّمَكَ *non amare* سَوِّمَكَ *non posse aspicere* بَقِيفٌ *non posse amare* سَوِّمَكَ *non posse amare* ظَفَرٌ بُولَهْمَزَلَرٌ *eum superare non possunt*. Lexic.

Notandum, quòd verba ت gezmatum ante terminationem infinitivi in مَف vel مَكَ habentia, ut : كَتَمَكَ *facere* اَيْتَمَكَ *non facere* اَيْدَمَكَ *non posse facere* كَتَمَكَ *ire* اَيْدَمَكَ *non ire* كَتَمَكَ *non posse ire*.

v. g. جَوَابَتَرِينَ اَيْشَدُوبُ تَحْشُ *non posse ire*.

اَيْدَمَهْمُوبُ بِالذَّاتِ كَنْدُوسِي جِغْدِي *Cum Legatorum responsa audiret, tollerare non potuit, & ipsemet in persona exiit*. Gem. Hist. Vide ea, quæ dicuntur in hujus Tract. parte 2. cap. 1. §. Si ante infinitivi. Advertendum, quòd apud Latinos esse possit, ut ad interrogationem per verbum affirmativum, præcisè per particulam negativam *non* responderi possit, v. g. *audisne?* responderi potest: *non*, & subintelligitur verbum, per quod interrogatio facta est. Id apud Turcas contingere nequit, sed omnino per verbum negativum interrogativi respondendum est, v. g.

سَوِّمَكَ *non amo*. سَوِّمَكَ *non amo*.

Quar-

Quarta structura, seu Phrasis verbi, actionis possibilitatem exprimentis, aut quomodo Latinorum verbum *posse*, aliis verbis adjiciatur?

NOtante dico, de verbo *posse*, aliis verbis adjecto, cum ratio alia sit, quando verbum *posse* per se, & independenter ab alio verbo in orationem cadit. Verbum بِلَمْكَ igitur *scire* in hac circumstantia pro *posse* sumitur, illudque inflexioni subjicitur, verbum autem, cujus actionis possibilitas exprimenda est, terminationem sui infinitivi مَف vel مَكى abjicit, & si ante مَف vel مَكى vocalis, aut literæ اَوْهِي in sibi similibus vocalibus quiescentes reperientur, يَ pro mollibus, يَا pro durioribus assumunt, diceturvè, v. g. اَوْقُوِيَهْ بِلْوَرْمُ ego possum querere آريَا بِلْوَرْمُ ego possum legere سُوِيَلِّيَهْ بِلْوَرْمُ ego possum loqui بِلَهِيَهْ بِلْوَرْمُ ego possum acnere. دِيِيَهْ بِلْوَرْمُ Ego possum dicere. Quòd si ante مَف vel مَكى fuerit consonans, rejecto مَف vel مَكى ponetur ا vel ة in fatha quiescens, ut بِلْوَرْمُ بَقَا بِلْوَرْمُ vel بَقَّة بِلْوَرْمُ possum aspicere بِلْوَرْمُ صَقْنَا بِلْوَرْمُ possum me continere بِلْوَرْمُ صَقْنَا بِلْوَرْمُ qui se a quinq; continet, & ab ejus residuis se continere potest. de mir. mund. De verbo *posse* plura in verbis compositis infra. Ea verba, quæ ت gezmatum ante مَف vel مَكى habent, & in modis arce indicatiui in و vertunt, & in hoc loco in و vertere debent, ut: اَيْدَهْ اَيْتَبَكَا dicetur صَبْرٌ v. g. اَيْدَهْ اَيْتَبَكَا

اَيْدِهٖ يَلُوْزِمِيْن patientiamne habere potest Nonnunquam | vel a
literæ, quæ post consonantem, ut hic dictum est, ponuntur, in
و dsammatum verti possunt, ut : اَنْوَاعُ تَهْجِيَّاتٍ اَيْدِهٖ اَلُوْ
diversis captionibus (Abs-
zwaehlungen) juxta mensuram, quam potuerunt accipere, acce-
perunt. Can. Ottom.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De structuris mixtis.

STRUCTURÆ mixtæ, nil aliud sunt, quàm : *concurfus ordinatus*
diversarum literarum characteristarum, ad diversas qualita-
tes structurarum se extendentium, ita, ut inde orta structura mix-
ta, de iis structuris, è quibus mixta est, participet. (Qua in re
id observandum est, quòd etsi quædam verba sint intransitiva,
seu verba neutra, per structurarum qualitates, in activum genus,
juxta structuræ significatum, transire possint, v. g. يَكْنُبُكَ placere
يَكْنُدُ رَمَكُ facere placere. Patet quòd placere sit verbum
neutrum, ast quòd facere placere jam de activo genere partici-
pet, hinc est, quòd ex eo forma passiva formari possit, diciq;
يَكْنُدُ رَمَكُ facere, ut quid placitum evadat. Et sic prout ratio,
ut plurium structurarum characteristice literæ ad unum verbum
concurrent, permittet, ita concurrent. v. g. سَوْنُدُكَ amare se ip-

sum, seu, letari سَوْنُدُ رَمَكُ facere ut aliquis se ipsum amet, aut,

(PARS II.)

Pppp

facere

facere ut aliquis latetur سَوْنْدُرْدُكِي *tu me latificasti.* Chur.

Eff. Et en concursum characteristarum literarum: è duarum
 — structurarum formis hæc mixta structura est, & est generis acti-

vi, cum etiam passivam formam admittere possit, v g. سَوْنْدُرْلَمَكِي

facere, ut à se ametur. Et en verbum mixtum è trium structu-
 rarum formis. Et quia demum verbum his structurarum diver-
 sarum characteristicis præditum, etiam formam negationis as-

sumere potest, dicetur etiam: سَوْنْدُرْلَمَكِي *facere ut à se non*

ametur. Et en è quatuor structurarum characteristicis mixtam
 structuram. Sed quia ad hanc sic mixtam structuram, caracte-
 ristica impossibilitatem exprimentis verbi accedere potest, fieri

poterit سَوْنْدُرْلَمَكِي seu سَوْنْدُرْلَمَكِي *facere ut à se non possit*

amari. Sic etiam dici poterit à بَقْنَدُرْمَقْ *aspicere* بَقْنَدُرْمَقْ

بَقْنَدُرْلَمَقْ vel بَقْنَدُرْلَمَقْ & بَقْنَدُرْلَمَقْ talique mo-
 do videtur, quomodo structura simplex in mixtam transeat.

Modò supremus Vi-
 xirius venit, faciam ut te simul cum illo invenias, id est, ut nos
 loqui solemus, faciam te habere audientiam, vel, faciam ut te ad-

بُولُشْدُرْمَقْ & بُولُشْدُرْمَقْ *invenire se, & بُولُشْدُرْمَقْ *invenire**

facere se invenire. Subinde verbum transitivum, seu agens in
 agentem, in simplici structura uno, & in mixta alio modò
 reperitur, habetur enim in libro de mir. mund. præcitatum exem-
 plum:

plum: *Exe-* پُر یو کسکای یرہ چغوب اطراف و جوانبہ بقدر لردي
undo ad locum altum, ad laterum portas circumspicere fecerunt.

Et in eodem loco in structura mixta habetur : سوال ایدردي :
 کہ قرشزده دریا یوزنده نسنه کورینورمي خلقي تخیي
Interrogabat, è regione nostri versus mare aliquidne
videtur ? simul & populum aspicere faciebant. de mir. mund.

Hoc locò notandum est, quòd si structura transitiva, seu
 agentis in agentem, mediante ت litera peragitur, quòd si huic
 structurae passiva structura accedat per ل, tunc ت in و converti
 solet, ut : صودلنگ frigescere, structura passiva erit
 صودلنگ, ut quid frigidum evadat, v. g. بُو نسنه شوینده صودلنگ
 tale quid non ita fit, ut frigidum evadat. Chur. Eff.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De structuris verborum à nomine promanantibus,
& de verbis à nominibus ipsis, directè in structuram
transeuntibus.

Verba, de quibus paulò ante in cap. 11. de nominibus ad
 verbum transeuntibus dictum est, æquè ac alia verba, &
 iidem cum observationibus, se ad structurarum ordinem trans-
 ferri sinunt, dicetur enim v. g. ex یوللامف aliquem ad viam, seu
 ad itinerandum expedire ایلچیمیزی یوللادوق Legatum nostrum

PPPP =

ex.

expedivimus. يُولَانْتَفٌ passivè, *ad viam, ad itinerandum expediri.*
 يُولَانْتَفٌ بُوْدِيْنَه دُوْغْرِي يُولَانْتَفِي Inde directè Budam versus fuit
expeditus. Gem. Hist. Item ibid. اِيْلَجِيْتَر بُو مَكْتُوْب اِيْلَه طَرْفُكْرَه
 يُولَانْتَفِي Legatus vester hac cum epistola ad partem vestram ex-
peditus fuit. Item per verbum agens in agentem : يُولَانْتَفٌ fa-
 cere aliquem *ad viam, seu, ad itinerandum expedire* اِسْتَاذْبُوْلَه
 فُلَانٌ خُصُوْصِيْجُوْنٌ وَزِيْرُ اَعْظَمَه بِرْ اُولَاَقٌ يُولَانْتَفِي Constantino-
 polim ad Supremum Vizirium ob talem causam Cursorem expedire
fecerunt. Chur. Eff. Item طَبِيْدَتْنِكِي سِرَاْ claudere *serà*
 طَبِيْدَتْنِكِي facere *serà claudere,* Et sic de aliis ver-
 bis habentibus in se qualitatem talem significandi, quæ nunc ad
 hanc, nunc ad illam structuram, prout ratio exigit, trahi possunt.

Dantur & verba, quæ à nomine ipso directè in structuram
 transcunt, quæ nullo verbo radicali nituntur, & ex eo, quia
 datur aliqua actio, quam ipsum nomen vi sui significati naturalis
 insinuare videtur, v. g. صُوْلَانْتَفٌ aqua vel صُوْلَهَنْتَفٌ se aqua

اَوَّلُ قَصَبَهَنْتَكِي لَطِيْفٌ وَ لَيْدِيْدٌ صُوِيٌّ وَ اَرْنُوْرٌ حَاْجِلَرٌ وَ اَرُوْبٌ reficere
 اَنْدَه صُوْلَهَنْوَرْتَرٌ Illius oppidi sapidus & amarus fons est, peregrinantes
 eunt & ibi se aqua reficiunt. de mir. mund. يُوْمَشْتَفٌ mollis, potest enim
 ali-

aliquid, quod durum est, in molle evadere, & dicetur: **يَوْمُشَاقْلَانْدِي**

molle evadere **هَوَا بِرْ آز يَوْمُشَاقْلَانْدِي** *Aër mollis evasit.* Chur. Eff.

Ex supposito, quòd antecederet præ frigore aër frigidus & du-

rus fuisset, sic **كَوْلَانْدِي** *umbra*, & umbra res est, quam solis æstus

subterfugiens quærit, hic, qui ab æstu fugit, agit, ut umbrâ

se contra æstum solis tueatur, & eam actionem fugæ ab æstu

ad umbram, & quietem sub umbra Turcæ **كَوْلَانْدِي** vel

كَوْلَانْدِي appellant, quasi, si latinitas tale verbum admitteret,

diceres: *se umbrare*. Hinc apparet tali verbo subesse formam

structuræ reciprocae, ut: **أَوَّلُ تَهْرُكِي كَنَارِنْدَه بِرْ أَوَّلُو آغَاجِ وَارْ**

سَايَه سِنْدَه بِشَن يُوَزْ آتَمْ كَوْلَانْدِي مُبَكِن دُرْ *In littore huius*

fluvij, magna arbor est, sub ejus umbra quingenti homines (si La-

tinis dicere licitum esset) se umbrare possunt, seu, ut se umbrent

possibile est, id est: se ad umbram collocare possunt, vel si quis

asserere vellet, hanc structuram passivè sumi posse, dicique:

v. g. umbrari possunt esse potest, pro utraque parte ratio pu-

gnare videtur. Item ab **أَمِيدَانْدِي** *speces* **أَمِيدَانْدِي** *sibi aliquid sperare*

خَيْرَتَرْ أَمِيدَانْدِي عِنَايَتِ آيَلِيَه *ad sibi speranda bona, auxilium*

præstet. de int. ment. **چِيكَلَانْدِي** *flos* **چِيكَلَانْدِي** *ad passivam po-*

tius, quàm ad reciprocam structuram referendum verbum, id est:

in florem verti. Sic à **تَرْبِيَتَانْدِي** *educatio* **تَرْبِيَتَانْدِي** *maledarum arabicum*

educari.

Alia nomina in structuram formæ mutue transire videntur, ex eo, quia actio, quæ à nomine suggeritur, mutue structuræ rationem indicat, sic جَنَكٌ *pugna*, ipsa significati ratio docet, pugnam cum alio esse debere, intercedente mutua actione & passione, hinc جَنَكْلَشَكٌ *pugnare, confligere*. عَهْدٌ *pactum, stipulatio*, ipsa significati ratio demum docet, quòd pactum & stipulatio inter duos aut plures fieri debeat, hinc عَهْدٌ لَشَكٌ *inter se transigere* عَسْكَرٌ اِيْلَهْ عَهْدٌ لَشَكٌ *exercitum cum exercitu transigere*. Chur. Eff. à قَوْلٌ *transactio* قَوْلٌ لَشَكٌ *transigere* عَسْكَرٌ اِيْلَهْ عَسْكَرٌ قَوْلٌ لَشَكٌ *exercitus cum exercitu transegit*. مَكْتُوبٌ لَشَكٌ *epistola* مَكْتُوبٌ لَشَكٌ *secum invicem epistolis aut literis correspondere*. Item per structuræ mixtas, ut : مَكْتُوبٌ لَشَوْرْمَكٌ *facere ut secum literis correspondeant*. v. g. كَرَكٌ عَسْكَرِ اِسْلَامٌ كَرَكٌ كَفَرَهْ بِي بِيْنِ جُمْلَهْ اَيَاْقَدَهْ اِيْكُنْ بُوِيْلَهْ مَكْتُوبٌ لَشَوْرْمَكٌ *Tam Islamiticus, quàm Infidelium perfidorum Exercitus, cum quovis subsisteret, ita sibi invicem literis correspondebant*. Gem. Hist. Apparet, hanc structuram compositam esse ex structura mutua.

In iis structuris, quæ à nominibus directè procedunt, dantur & mixtæ, v. g. كَوْلَكْدَلْنَمَكٌ *se umbrare* كَوْلَكْدَلْنَمَكٌ *ut:*

PUT DECIMUM SEXTUM.

De structura in verbo latente.

Dicere structuram in verbo latere, est dicere : verbum esse simplex & sine ullius structuræ signo , illi nihilominus implicitam structuram inesse , & hoc verbum , est verbum **أُولَمَقْ** *esse*, vel *fieri*, regulariter inflexum, inest autem huic verbo vis exprimendi accidens cum possibilitate vel impossibilitate, quod accidens, Latini explicare nequeunt, nisi ad *esse*, vel *fieri*, verbum *posse* accedat, quod Turcæ solo verbo **أُولَمَقْ** excluso *posse*, exprimere solent , veluti in expressione possibilitatis **بِرْ غَيْرِي** *ut alteri cuidam pro interpretatione traderem esse posset*. Chur. Eff. *esse posset*, vel, *fieri posset*, consistit in sola turcica voce **أُولُورْدِي** Item **عَمَلِنَه مَشْغُولْ أُولُوكْ** *dicere, actioni ejus attendite, esse potest, vel fieri potest*. de int. ment. *Esse potest, vel fieri potest* consistit in solo **أُولُورْ** Item : **يُوقْدُرْ : أُولَمَغَه جَارَه** *ut liber esse possit, remedium non est*. Col. Idem. *Esse possit, fieri vel evadere posset* consistit in solo **أُولَمَغَه**, sic & in expressione impossibilitatis. **رَحْمَتِنْدَنْ صُكْرَه** *post molestiam suam, illi utilitas esse non potest*. de int. ment. Item ibid. **أُولَمَيُوبْ كِتَابُ** *de int. ment.* Item ibid. **بُو قُورْقُونَنْ خَالِي** *الله*

يَإِشْسُونَلَرُ *si ab hoc timore liberi esse non possunt, ad lib-*
rum DEI accedant. de int. ment. Esse non possunt, consistit in
 اُولَمَيُونُ. *Ast hi loquendi modi in hac sola sphaera subsistunt,*
cum hoc possibilitatis vel impossibilitatis accidens, supra ver-
 bum اُولَمَقْ *cadit.*

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

An Structurarum ratio in verborum inflexione, ali-
cujus mutationis causa evadat.

TRes primæ structuræ, in inflexione, totaliter præconjugato-
 rum verborum regulis inhaerent, sic سَوْنُورَسَنُ ✱ سَوْنُورُمُ ✱ سَوْنَمَكَا
 اَلْدَانَمَقْ ✱ اَوَكْنُورُ ✱ اَوَكْنُورَسَنُ ✱ اَوَكْنُورُمُ ✱ اَوَكْنَمَكَا ✱ سَوْنُورُ
 جِكْشُورُمُ ✱ جِكْشَمَكَا ✱ اَلْدَانُورُ ✱ اَلْدَانُورَسَنُ ✱ اَلْدَانُورُمُ
 قِرْلُورُ ✱ قِرْلُورَسَنُ ✱ قِرْلُورُمُ ✱ قِرْلَمَقْ ✱ جِكْشُورُ ✱ جِكْشُورَسَنُ

Ast in structura transitiva, seu agentis in agentem, hoc obser-
 vandum est, quod ت characteristicum post vocales aut literas
 اوهي in sibi similibus vocalibus quiescentes, aut post literas
 alias ت exigentes, in sui inflexione, quibusdam in locis ت in و
 vertatur, ideoque verbi unius exemplar, primas personas tangendo,
 præ oculis ponendum esse censui, è quibus aliæ personæ & nu-
 meri inferrentur.

Præsens Secundum.

Sing. آلداتسم &c.

Præsens, seu Modulareum.

Sing. آلدادرسم &c.

Præt. Imperfect. primum, ut Optat. præf.

Præt. Imperfect. Secundum.

Sing. آلدادر ايدم &c.

Præt. Imperfect. tertium.

Sing. آلداتسه ايدم &c.

Præt. Perfectum.

Sing. آلداتيش اولم &c.

Præt. Plusquàm Perfect. primum.

Sing. آلداتيش ايسم &c.

Præt. Plusquàm Perfect. secundum.

Sing. آلداتيش اولسم &c.

Præt. Plusquàm Perf. tertium.

Ut Optativi Plusquàm Perfectum.

Præt. Plusquàm Perfect. quartum.

Sing. آلدادرسم &c.

Qqqq 2

Præt.

Præt. Plusquàm Perfect. quintum.

Sing. آلدَاتِيشْ اُولَايْدُمْ &c.

Præt. Plusquàm Perf. sextum.

Sing. آلدَاتِيشْ اُولُورْدُمْ &c.

Præt. Plusquàm Perfect. septimum.

Sing. آلدَاتِيشْ اَيْدُمْ &c.

Futurum Præt. mixtum primum.

Sing. آلدَاتِيشْ اُولُورْ &c.

Futur. Præt. mixtum secundum

Sing. آلدَاتِيشْ اُولُورْسُمْ &c.

Infinit. Præsens.

آلدَاتِيشْ

Gerundium.

آلدَادِرْكَنْ

Participij Præsens.

آلدَادَانْ

Præteritum.

آلدَاتْدُوْقْ & آلدَاتِيشْ

Futurum.

آلدَادَاغْ

Dictio verbalis.

آلدادوب

Exemplar inflexionis verborum negativorum , &
consequenter impossibilium, cum proportionem ad modos
& tempora verbi affirmativi,

بَقَمَمَقْ Vcl بِقَامَمَقْ non aspicere Vcl بِقَامَمَقْ Vcl
سَوَمَمَكْ Sَوَمَمَكْ non posse aspicere Sَوَمَمَكْ non amare Sَوَمَمَكْ Vcl
non posse amare.

Indicativi præsens actionis actualis.

Sing. بَقَمَمَقْ Non aspicio actu. Plur. بِقَمَمَقْ Non aspicimus actu.

بَقَمَمَقْ non possum aspicere actu. بِقَمَمَقْ non possumus aspicere
actu,

بَقَمَمَقْ non aspicis actu. بِقَمَمَقْ non aspicitis actu.

بَقَمَمَقْ non potes aspicere actu. بِقَمَمَقْ non potestis aspicere
actu.

بَقَمَمَقْ non aspicit actu. بِقَمَمَقْ non aspiciunt actu.

بَقَمَمَقْ non potest aspicere actu. بِقَمَمَقْ non possunt aspicere
actu.

Sing. سَوَمَمَقْ Non amo actu. Plur. سَوَمَمَقْ Non amamus actu.

سَوَمَمَقْ non possum amare actu. سَوَمَمَقْ non possumus amare
actu.

3 999

سَوَمَمَقْ

678 TRACT. QUART. CAP. DEC. SEPTIMUM.

• • • • •
 non amas actū.

• • • • •
 non amatis actū.

• • • • •
 non potes amare actū.

• • • • •
 non potestis amare
 actū.

• • • • •
 non amat actū.

• • • • •
 non amant actū.

• • • • •
 non potest amare actū.

• • • • •
 non possunt amare
 actū.

Modifareum de præsente & futuro.
 participans.

Sing. بَقَامٌ vel بَقَمٌ non aspicio & non aspiciam.

بَقَامٌ vel بَقَمٌ non possum aspicere vel non potero aspicere.

بَقَامَسٌ non aspicias vel non aspicies.

بَقَامَسٌ non potes aspicere vel non poteris aspicere.

بَقَامٌ non aspicit vel non aspiciet.

بَقَامٌ non potest aspicere vel non poterit aspicere.

Plur. بَقَامِيزٌ non aspicimus vel non aspiciemus.

بَقَامِيزٌ non possumus aspicere vel non poterimus aspicere.

بَقَامِيزٌ non aspiciitis vel non aspicietis.

بَقَامِيزٌ non potestis aspicere vel non poteritis aspicere.

بَقَامِيزٌ

بِقَبَّازِلَر non aspiciunt vel non aspicient.

بِقَبَّازِلَر non possunt aspicere vel non poterunt aspicere.

Sing. سَوَم non amo vel non amabo.

سَوَم non possum amare vel non potero amare.

سَوَمَسَن non amas vel non amabis.

سَوَمَسَن non potes amare vel non poteris amare.

سَوَم non amat vel non amabit.

سَوَم non potest amare vel non poterit amare.

Plur. سَوَمَزِيز non amamus vel non amabimus.

سَوَمَزِيز non possumus amare vel non poterimus amare.

سَوَمَزِيز non amatis vel non amabitis.

سَوَمَزِيز non potestis amare vel non poteritis amare.

سَوَمَزِلَر non amant vel non amabunt.

سَوَمَزِلَر non possunt amare vel non poterunt amare.

divitias cui vult dat
وِيرَزِيز اسْتَدُوَكْنَه وِيرَزِيز اسْتَدُوَكْنَه وِيرَمَزِيز

قَا عَمَر بُونَلَر شَنِی Item
cui non vult, non dat. de int. ment. Item
الْدَادِرَلَر

O Omar illi te decipiunt, nullas preces
 persolvant. de illum. ment. *يَا أَمَّ اِيكِي يُوْزِيْمِي نَحْيِ اَغْلَارَسَن*
 O homo etsi adhuc ducentis annis fleres, utilita-
 tem facere non potes. lib. prec. *خَلْقُكَ حَاجَتَرِيْن يَرِيْنَه كَتُوْرَمَز*
 necessitatibus populi prospicere non potest. Scrag.

Præt. imperfectum primum.

Sing.	اَيْدُنْ	بَقْمَز vel بَقْمَار Non aspiciebam
	اَيْدُكْ	بَقْمَز vel بَقْمَز non poteram aspicere, &c.
	اَيْدِي	سُوْمَز
		سُوْمَز
Plur.	اَيْدُكْ	بَقْمَز vel بَقْمَار
	اَيْدُكُرْ	بَقْمَز vel بَقْمَار
	اَيْدِيْلَرْ	سُوْمَز
		سُوْمَز

Negotium *اَوْل اِيْشِي تَمَام اَيْدِه مَز اَيْدِي وَاَرَايِي سِن اِتْمَام اَيْلَه*
 illud ad finem, perducere non poterat, i, tu perface illud.

Præt.

Præt. imperfectum secundum.

Sing.	ایمیشیم	}	بَقَّاز vcl بَقَز Non aspiciēbam
	ایمیشسن		بَقَّاز vcl بَقَز non poteram aspicere, &c.
			سومز non amabam.
	ایمیشدر		سومز non poteram amare, &c.
Plur.	ایمیشیز	}	بَقَّاز vcl بَقَز
	ایمیشیز		بَقَّاز vcl بَقَز
			سومز
	ایمیشلردز		سومز

Præt. perfectum primum.

Sing.	بَقَّام Non aspexi.	Plur.	بَقَّادق Non aspeximus.
	بَقَّام non potui aspicere.		بَقَّادق non potuimus aspicere.
	بَقَّام كى non aspexisti.		بَقَّادق كى non aspexistis.
	بَقَّام كى non potuisti aspicere.		بَقَّادق كى non potuistis aspicere
	بَقَّادی non aspexit.		بَقَّادیلر non aspexerunt.
	بَقَّادی non potuit aspicere		بَقَّادیلر non potuerunt aspicere.
	(PARS II.)	Rrrr	Sing.

Sing. ^{و-و-و}سومدم *non amavi.*

Plur. ^{و-و-و}سومد كي *non amavimus*

^{و-و-و}سومدم *non potui amare.*

^{و-و-و}سومد كي *non potuimus amare.*

^{و-و-و}سومد كي *non amavisti.*

^{و-و-و}سومد كنز *non amavistis*

^{و-و-و}سومد كي *non potuisti amare.*

^{و-و-و}سومد كنز *non potuistis amare.*

^{و-و-و}سومدي *non amavit.*

^{و-و-و}سومدي لتر *non amaverunt.*

^{و-و-و}سومدي *non potuit amare.*

^{و-و-و}سومدي لتر *non potuerunt amare.*

طاش اوزر نده طاش *Non mansit lapis super lapi-*
dem. de int. ment. بولمدي بولمدي *Accedendi ad Jo-*
bum viam invenire non potuit. de illum ment.

Præt. perfectum. secundum.

Sing. ^{و-و-و}بقيامشيم *non aspexi.*

Plur. ^{و-و-و}بقيامشيمز *non aspeximus.*

^{و-و-و}بقيامشيم *non potui aspicere.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non potuimus aspicere.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non aspexisti.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non aspexistis.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non potuisti aspicere.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non potuistis aspicere.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non aspexit.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non aspexerunt.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non potuit aspicere.*

^{و-و-و}بقيامشيمز *non potuerunt aspi-*
cere.

Sing.

Sing. سوئمشیم Non amavi.

سوئمشیم non potui amare.

سوئمشین non amavisti.

سوئمشین non potuisti amare.

سوئمشان non amavit.

سوئمشان non potuit amare.

Plur. سوئمشیز Non amavimus.

سوئمشیز non potuimus amare

سوئمشیز non amavistis.

سوئمشیز non potuistis amare.

سوئمشان non amaverunt.

سوئمشان non potuerunt amare.

An dici possit اُولْدَم بَقَمَاز &c. praxis edocebit.

Præt. plulquàm perfectum primum.

Sing. ایدم

ایدکی

اییدی

Plur. ایدکی

ایدکیز

اییدیلر

بَقَمَاش Non aspexeram, &c.

بَقَمَاش non poteram aspicere, &c.

سوَمَاش non amaveram, &c.

سوَمَاش non poteram amare, &c.

بَقَمَاش

بَقَمَاش

سوَمَاش

سوَمَاش

Rrrr 2.

Præt.

Præt. plusquàm perfectum secundum.

Sing.	اَيْشِيمْ	}	بَقَامِشْ Non aspexeram, &c.
	اَيْشَسْنْ		بَقَامِشْ non potueram aspicere, &c.
			سَوَمِشْ non amaveram, &c.
	اَيْشَدْرْ		سَوَمِشْ non potueram amare, &c.
Plur	اَيْشِينْ	}	بَقَامِشْ
	اَيْشَسْرْ		بَقَامِشْ
			سَوَمِشْ
	اَيْشَدْرْ		سَوَمِشْ

Juxta tempora in affirmativis allegata, negationis paritate, idipsum asserendum foret, v. g. سور اولدَمْ ✕ بقَار اولدَمْ ejus negativum foret بقَدَمْ ايدَمْ &c. سَوَمَز اولدَمْ ✕ بقَمَار اولدَمْ ejus negativum سَوَمْدَمْ ايدَمْ &c. سَوَمْدَمْ ايدَمْ ✕ بقَمَامْ ايدَمْ ejus negativum سَوَمْدَمْ ايدَمْ سَوَمْدَمْ ايدَمْ ✕ بقَمَامْ ايدَمْ ejus negativum سَوَمْدَمْ ايدَمْ &c. بقَمَامْ ايدَمْ ✕ سَوَمْدَمْ ايدَمْ ejus negativum سَوَمْدَمْ ايدَمْ &c. Hæc solùm cum proportione ad

con-

conjugationem affirmativi verbi allegavi, quæ tempora, cum sub forma negativa in lectione obviam non habuerim, an in usu esse possint, praxis edocebit.

Futurum reale, & à Modfareo distinctum.

Sing. بَقَّيَامٌ vel بَقَّيَايِمٌ vel بَقَّيَايِمٌ non aspiciam.

سَوَمِيَمٌ vel سَوَمِيَمٌ vel سَوَمِيَمٌ non amabo.

بَقَّيَامٌ vel بَقَّيَايِمٌ vel بَقَّيَايِمٌ non potero aspiciere.

سَوَمِيَمٌ vel سَوَمِيَمٌ non potero amare.

جِ قَرْمٌ قَلِينْدَنَ اَنْكَا سَوَكُومِي هِيچ قَوْمَايِمٌ E corde illius, amorem meum extraham, nihil relinquam. de int. ment. Item ibid.

اَوَّلَ مَرْتَبَةً دَكَلَمٌ قَلِينْدَنَ ظَلَمْتُ بِرَاغَمَ بُولَمِيَا اَنْدَنَ خَلَاصٌ cordi ejus tenebras injiciam, inde libertatem non inveniet, Item ibid.

كِه فَوَايِدِ تَجْرِيْبَةً دَنَ مَحْرُومٌ اُولُوبُ خَيْرٌ وَ شَرٌّ وَ نَفْعٌ وَ ضَرٌّ in hoc gradu non sum, ut ab utilitate experientia reprobatus sim, ut bonum & malum, utile & nocivum scire non possim. Hum.

Nam. بُو اِيَشَهْ اَلْ اَوْرَامَامٌ buic negotio, manus applicare non pos-

sum. Chur. Eff. هِيچ اَصْلًا نَفْسَكَه اِعْتِمَادَ وَيَرْمِيَهْسِنٌ tibi ipse nullam sanè fidem prestabis. Col. Islam.

Futurum alterum suo affirmativo correspondens.

Sing. *بَقَايَجَقْ اِيْمَ non aspiciam, &c.**بَقَايَجَقْ اِيْمَ non potero aspicere.**سَوَمِيَهَجَكْ اِيْمَ non amabo, &c.**سَوَمِيَهَجَكْ اِيْمَ non potero amare.**بِيْلَه تَلَهَجَكْ كُفْرُ بُولْنَمَايَجَقْ يُولُ via qua non reperietur.**blasphemia, qua ad linguam non potest venire, id est: quæ lingvâ non potest exprimi. de int. ment. Et hîc observanda est differentia supra dicta in affirmativis, circa hoc futurum, cùm kefram antè**جَمْلَه سِي بُولْنَمَايَجَقْ بَيْتْ دِيْلَمَزْ vel جَكْ vel جَق assumit, ut: cùm illa omnia non reperiuntur, domus non dicitur. Col. Islam.*Pro futuro etiam dici potest: *سَوَمِيَه اُولُورُمُ aut etiam اَمَّا قُجَانْ اُولُ non amabo, aut non ero amans. v. g.**حَوْضَكْ اِيچِنْدَه جُنُبْ كِمْسَه وَ يَا خُونْ حَايِضَه عَوْرَتْ كِرْسَه صَو**هَمَانْدَمْ كِسْلُوبْ آقْبَارْ اُولُورُ Quod si in illud aqua receptaculum quidam pollutione sordidus, aut menstruis affecta mulier ingrediatur, scinditur (definit fluxus) nec erit fluens, id est: non fluet. de int. ment.*

Imperativi præsens & futurum.

Sing. *بَقَا vel بَقْمَه non, vel, nè aspice, vel, nè aspicio.**بَقَا nè possis aspicere.**بَقْمَه سُونْ vel بَقْمَه سُونْ non, vel, nè aspiciat.**بَقْمَه سُونْ nè possit aspicere.*

Plur.

Plur. بَقْيَاْمٌ non, vel, nè aspiciamus.

بَقْيَاْمٌ nè possimus aspicere.

بَقْيَاْكُرْ vel بَقْيَاْكُرْ non, vel, nè aspiciate.

بَقْيَاْكُرْ nè possitis aspicere.

بَقْيَاْسُوْنَلْرٌ vel بَقْيَاْسُوْنَلْرٌ non, vel, nè aspiciant.

بَقْيَاْسُوْنَلْرٌ nè possint aspicere.

Sing. سُوْمَةٌ non, vel, nè ama, vel, nè amato.

سُوْمَةٌ nè possis amare.

سُوْمَاْسُوْنٌ vel سُوْمَاْسُوْنٌ non, vel, nè amet.

سُوْمَاْسُوْنٌ nè possit amare.

Plur. سُوْمَاْمٌ non, vel, nè amemus.

سُوْمَاْمٌ nè possimus amare.

سُوْمَاْكُرْ nè, vel, non amate, vel, nè amatote.

سُوْمَاْكُرْ nè possitis amare.

سُوْمَاْسُوْنَلْرٌ nè ament.

سُوْمَاْسُوْنَلْرٌ nè possint amare.

هـان

نَهْ كَوِجِتَسْ ، قُوْدُ سَلْ
Nè cogites , quòd sol-
lummodo pecunia & possessio rerum , sint veritas. de int. ment. Item
 هَمَانْ كَنْدُو لَرِيْنَهْ ضَرَرْ اَيْدَرْ لَرْ
ibid. nè arbitrentur,
 دُنْيَا يُوْلَنَهْ عَمْرُ جَوْرْدَنْ لَرْ
quòd solummodo sibi damnum inferant. Item.
 هَرْ كَشِي كَنْدُو نَفْسِيْنِي اَوَكْسُونْ
illos , qui vitam ad mundi viam circumgyrare faciunt ,
non observa. de rit. Relig. Non
omnis persona semetipsam laudet. Col. Islam.

Optativi modi Præsens & Imperfectum.

- Sing. بَقْمَايَايْدُمْ vel بَقْمِيَهْ اَيْدُمْ *Non aspicerem.*
 بَقْمَايَايْدُمْ vel بَقْمِيَهْ اَيْدُمْ *non possem aspicere.*
 بَقْمَايَايْدُ كِي vel بَقْمِيَهْ اَيْدُ كِي *non aspiceres.*
 بَقْمَايَايْدُ كِي vel بَقْمِيَهْ اَيْدُ كِي *non posses aspicere.*
 بَقْمَايَايْدِي vel بَقْمِيَهْ اَيْدِي *non aspiceret.*
 بَقْمَايَايْدِي vel بَقْمِيَهْ اَيْدِي *non posset aspicere.*
- Plur. بَقْمَايَايْدُو كِي vel بَقْمِيَهْ اَيْدُو كِي *Non aspiceremus.*
 بَقْمَايَايْدُو كِي vel بَقْمِيَهْ اَيْدُو كِي *non possemus aspicere.*

بَقْمَايَايْدُ كَر

بَقْمِيَّهٖ اَيْدُو كَزْ vel بَقْمَايَايْدُو كَزْ *non aspiceretis.*

بَقْمِيَّهٖ اَيْدُو كَزْ vel بَقْمَايَايْدُو كَزْ *non possētis aspicerē.*

بَقْمِيَّهٖ اَيْدِيْلَرْ vel بَقْمَايَايْدِيْلَرْ *non aspicerent.*

بَقْمِيَّهٖ اَيْدِيْلَرْ vel بَقْمَايَايْدِيْلَرْ *non possent aspicerē.*

Sing. سَوْمِيَّهٖ اَيْدُمْ vel سَوْمِيَّيْدُمْ *Non amarem.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدُمْ vel سَوْمِيَّيْدُمْ *non possem amare.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدُ كَشْ vel سَوْمِيَّيْدُ كَشْ *non amares.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدُ كَشْ vel سَوْمِيَّيْدُ كَشْ *non posses amare.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدِيْ vel سَوْمِيَّيْدِيْ *non amaret.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدِيْ vel سَوْمِيَّيْدِيْ *non posset amare.*

Plur. سَوْمِيَّهٖ اَيْدُو كَشْ vel سَوْمِيَّيْدُو كَشْ *Non amaremus.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدُو كَشْ vel سَوْمِيَّيْدُو كَشْ *non possemus amare.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدُو كَزْ vel سَوْمِيَّيْدُو كَزْ *non amaretis.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدُو كَزْ vel سَوْمِيَّيْدُو كَزْ *non possētis amare.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدِيْلَرْ vel سَوْمِيَّيْدِيْلَرْ *non amarent.*

سَوْمِيَّهٖ اَيْدِيْلَرْ vel سَوْمِيَّيْدِيْلَرْ *non possent amare.*

Mibi cum eo
 consuetudo & familiaritas facilis non esset. Hum. Nam. Item.
 Non videret convenire. de mir. mund. Alij
 dicunt. بَقِيَّةُ اَيْدِيْكُمْ

Præteritum perfectum.

Sing.	بُولَايِكِي اُولَامْ	} بَقِيَّامِشْ	Utinam non aspexerim non potuerim aspicere, &c.
	اُولَاسَنْ		Utinam non amaverim non potuerim ama-
	اُولَا		re, &c.
Plur.	اُولَاوَزْ	} سَوَمِشْ	
	اُولَاسِزْ		
	اُولَاكِرْ		

Præt. plusquàm perfectum primum.

Sing.	بُولَايِكِي اُولَايْدُمْ	} بَقِيَّامِشْ	Utinam non aspexissem non potuissem aspicere, &c.
	اُولَايْدُشْ		Utinam non amavissem non potuissem ama-
	اُولَايْدِي		re, &c.
Plur.	اُولَايْدُقْ	} سَوَمِشْ	
	اُولَايْدُكُزْ		
	اُولَايْدِيلَرْ		

Præt.

Præt. plusquàm perfectum secundum.

Esse potest ipsum Optativi præsens.

Futurum Optativi, ut futurum Indicativi.

Conjunctivi Modus.

Observationes de conjunctivo, in verbis affirmativis adductæ, locum habent & in negativis, contrariorum quippe, eadem ratio.

Præsens primum seu Modifareum.

شَأْكُرُ ut vel

Sing. شَأْكُرُ Non aspiciam.

شَأْكُرُ non possim aspiciere.

شَأْكُرُ non aspicias.

شَأْكُرُ non possis aspiciere.

شَأْكُرُ & شَأْكُرُ non aspiciat.

شَأْكُرُ & شَأْكُرُ non possit aspiciere.

Plur. شَأْكُرُ & شَأْكُرُ Non aspiciamus.

شَأْكُرُ & شَأْكُرُ non possimus aspiciere.

شَأْكُرُ non aspiciatis.

شَأْكُرُ non possitis aspiciere.

شَأْكُرُ non aspiciant.

شَأْكُرُ non possint aspiciere.

SSSS 2

Sing.

Sing. ⁰⁰⁰ Non amem	Plur. ⁰⁰⁰ Non ame- ⁰⁰⁰ mus.
⁰⁰⁰ non possim amare.	⁰⁰⁰ non pos- ⁰⁰⁰ simus amare.
⁰⁰⁰ non ames.	⁰⁰⁰ non ametis.
⁰⁰⁰ non possis amare.	⁰⁰⁰ non possitis amare.
⁰⁰⁰ non amet.	⁰⁰⁰ non ament.
⁰⁰⁰ non possit amare.	⁰⁰⁰ non possint amare.

Accedant ⁰⁰⁰آلله يابشسونلر و غمري يه آلدانماسونلر
ad librum DEI & ab alio non decipiantur. de int. ment.

Præsentis tempora alia, collecta è tribus
affirmativis.

Sing. ⁰⁰⁰ Non aspiciam non aspexero, &c.	⁰⁰⁰ بقماز ايسم & بقمزسم & بقمس
⁰⁰⁰ non possim aspicere.	⁰⁰⁰ بقماز ايسم & بقمزسم & بقمس
⁰⁰⁰ non aspicias.	⁰⁰⁰ بقماز ايسكى & بقمزسكى & بقمسكى
⁰⁰⁰ non possis aspicere.	⁰⁰⁰ بقماز ايسكى & بقمزسكى & بقمسكى

بقماز ايسه

non aspiciat. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non possit aspicere. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

Plur. non aspiciamus. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non possimus aspicere. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non aspiciatis. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non possitis aspicere. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non aspiciant. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non possint aspicere. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

Sing. non amet. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non possim amare. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non amet. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non possis amare. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non amet. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

non possit amare. & ܒܩܡܪܐܝܫܐ & ܒܩܡܪܝܫܐ

Plur. *Non amemus.* سَوَمَزْسَكُ & سَوَمَزْسَكُ & سَوَمَزْايسَكُ

non possimus amare. سَوَمَزْسَكُ & سَوَمَزْسَكُ & سَوَمَزْايسَكُ

non ametis. سَوَمَزْسَكُنْ & سَوَمَزْسَكُنْ & سَوَمَزْايسَكُنْ

non possitis amare. سَوَمَزْسَكُنْ & سَوَمَزْسَكُنْ & سَوَمَزْايسَكُنْ

non ament. سَوَمَزْسَلَرْ & سَوَمَزْسَلَرْ & سَوَمَزْايسَلَرْ

non possint amare. سَوَمَزْسَلَرْ & سَوَمَزْسَلَرْ & سَوَمَزْايسَلَرْ

Præt. Imperfect. primum.

Ut Optat. præsens & Imperfectum.

Præt. Imperfect. Secundum.

Sing. *Non aspicerem.* بَقَمَزْايدُمْ vcl بَقَمَزْنُمْ

non possem aspicere. بَقَمَزْايدُمْ vcl بَقَمَزْنُمْ

non aspiceres. بَقَمَزْايدُكْ vcl بَقَمَزْنُكْ

non posses aspicere. بَقَمَزْايدُكْ vcl بَقَمَزْنُكْ

non aspiceret. بَقَمَزْايدِي vcl بَقَمَزْنِي

non posset aspicere. بَقَمَزْايدِي vcl بَقَمَزْنِي

Plur.

Plur. بَقَّازِدُوکَي vel بَقَّازَايدُوکَي Non aspiceremus.

بَقَّازِدُوکَي vel بَقَّازَايدُوکَي non possemus aspicere.

بَقَّازِدُوکَي vel بَقَّازَايدُوکَي non aspiceretis.

بَقَّازِدُوکَي vel بَقَّازَايدُوکَي non possētis aspicere.

بَقَّازِدِيلَر vel بَقَّازَايدِيلَر non aspicerent.

بَقَّازِدِيلَر vel بَقَّازَايدِيلَر non possent aspicere.

Sing. سَوَمَزْدَم vel سَوَمَزَايدَم Non amarem.

سَوَمَزْدَم vel سَوَمَزَايدَم non possem amare.

سَوَمَزْدَم vel سَوَمَزَايدَم non amares.

سَوَمَزْدَم vel سَوَمَزَايدَم non posses amare.

سَوَمَزْدِي vel سَوَمَزَايدِي non amaret.

سَوَمَزْدِي vel سَوَمَزَايدِي non posset amare.

Plur. سَوَمَزْدُوکَي vel سَوَمَزَايدُوکَي Non amaremus.

سَوَمَزْدُوکَي vel سَوَمَزَايدُوکَي non possemus amare.

سَوَمَزْدُوکَي vel سَوَمَزَايدُوکَي non amaretis.

سَوَمَزْدُوکَي vel سَوَمَزَايدُوکَي non possētis amare.

سَوَمَز

سومز ديلر vel سومز ايديلر *non amarent.*

سومز ديلر vel سومز ايديلر *non possent amare.*

Præt. Imperfect. tertium.

Sing. بقسیدم vel بقسمه ایدم *Non aspicerem.*

بقسیدم vel بقسمه ایدم *non possem aspicere.*

بقسیدک vel بقسمه ایدک *non aspiceres.*

بقسیدک vel بقسمه ایدک *non posses aspicere.*

بقسیدی vel بقسمه ایدی *non aspiceret.*

بقسیدی vel بقسمه ایدی *non posset aspicere.*

Plur. بقسیدوک vel بقسمه ایدوک *Non aspiceremus.*

بقسیدوک vel بقسمه ایدوک *non possemus aspicere.*

بقسیدکتر vel بقسمه ایدکتر *non aspiceretis.*

بقسیدکتر vel بقسمه ایدکتر *non possetis aspicere.*

بقسیدیلر vel بقسمه ایدیلر *non aspicerent.*

بقسیدیلر vel بقسمه ایدیلر *non possent aspicere.*

Plur.

Sing. *سَوَمَسِيدُمْ* vcl *سَوَمَسَه اِيدُمْ* Non amarem.

سَوَمَسِيدُمْ non possem amare. vcl *سَوَمَسَه اِيدُمْ*

سَوَمَسِيدُ كُتْ vcl *سَوَمَسَه اِيدُ كُتْ* non amares.

سَوَمَسِيدُ كُتْ vcl *سَوَمَسَه اِيدُ كُتْ* non posses amare.

سَوَمَسِيدِي vcl *سَوَمَسَه اِيدِي* non amaret.

سَوَمَسِيدِي non posset amare. vcl *سَوَمَسَه اِيدِي*

Plur. *سَوَمَسِيدُوكْ* vcl *سَوَمَسَه اِيدُوكْ* Non amaremus.

سَوَمَسِيدُوكْ non possemus amare. vcl *سَوَمَسَه اِيدُوكْ*

سَوَمَسِيدُوكْز vcl *سَوَمَسَه اِيدُوكْز* non amaretis.

سَوَمَسِيدُوكْز non possetis amare. vcl *سَوَمَسَه اِيدُوكْز*

سَوَمَسِيدِيلَر vcl *سَوَمَسَه اِيدِيلَر* non amarent.

سَوَمَسِيدِيلَر non possent amare. vcl *سَوَمَسَه اِيدِيلَر*

Præteritum perfectum.

Sing.	أُولَامْ	} بَقَامَشْ	Non aspexerim, non ama- verim, non potuerim aspicere, non potuerim amare, &c.
	أُولَاسْ		
	أُولَا		

Plur.	أُولَاوَزْ	} سَوَمِشْ	
	أُولَاسِزْ		
	أُولَاكِرْ		

Præt. plusquàm perfectum primum.

Sing.	أَيْسَمْ	} بَقَامَشْ	Non aspexissem, non ama- vissem, non potuissem aspicere, non potuissem amare, &c.
	أَيْسَكِيْ		
	أَيْسَهْ		

Plur.	أَيْسَكِيْ	} سَوَمِشْ	
	أَيْسَكِرْ		
	أَيْسَهَلَرْ		

Præt.

Præt. Plusquàm Perfect. secundum.

Sing.	أولسّم	}	بَقَامَشْ	}	<i>Utinam non aspexissem, non potuissem aspicere, non amavissem, non potuissem amare, &c.</i>
	أولسكى				
Plur.	أولسة	}	سَوَمِشْ	}	
	أولسقى				
	أولسكز				
	أولسهلر				

Præt. Plusquàm Perf. tertium.

Ut Optat, præsens, rationem, in affirmativis una cum exemplo vide.

Præt. Plusquàm Perfect. quartum.

• • • • • *non aspexissem non amavissem, &c.*
 بَقَمَزْم بَقَمَزْم سَوَمَزْم سَوَمَزْم

Ut præsens & imperf. secundum hujus modi.

Præt. Plusquàm Perfect. quintum.

Sing.	أولايْدُم	}	بَقَامَشْ	}	<i>Non aspexissem, non potuissem aspicere, non amavissem, non potuissem amare, &c.</i>
	أولايْدُكْ				
Plur.	أولايْدِي	}	سَوَمِشْ	}	
	أولايْدُوْ				
	أولايْدُكْز				
	أولايْدِيْلَر				

T t t t a

Præt.

Præt. Plusquàm Perf. sextum.

Sing.	أُولُورْدُمْ	}	بَقَامَشْ	Non aspexissem, non potuissem aspicere, non amavissem, non potuissem amare, &c.
	أُولُورْدُشْ		بَقَامَشْ	
	أُولُورْدِي		بَقَامَشْ	
Plur.	أُولُورْدُقْ	}	سَوَعَشْ	
	أُولُورْدُكْزْ		سَوَعَشْ	
	أُولُورْدِيلَرْ			

Præt. Plusquàm Perfect. septimum.

Simile, præterito imperfecto tertio hujus modi.

Futurum Præt. mixtum primum.

Sing.	أُولُورْمْ	}	بَقَامَشْ	Non aspexero, non potero aspicere, non amave- ro, non potero ama- re, &c.
	أُولُورْسْ		بَقَامَشْ	
	أُولُورْ		بَقَامَشْ	
Plur.	أُولُورُوزْ	}	سَوَعَشْ	
	أُولُورِسْزْ		سَوَعَشْ	
	أُولُورَلْزْ			

Fu-

Futur. Præc. mixtum secundum.

Sing.	أُولُورَسَم	{	بَقَامَش	{	Non aspexero, non potero aspicere, non amavero, non potero amare, &c.
	أُولُورَسَكِي		بَقَامَش		
	أُولُورَسَه		سَوَمَش		
Plur.	أُولُورَسَق		سَوَمَش		
	أُولُورَسَكُنْ				
	أُولُورَسَلَر				

Infinitivi præsens.

بَقَامَش vel بَقَمَش Non aspicere.

بَقَامَش vel بَقَمَش non posse aspicere.

سَوَمَش non amare.

سَوَمَش non posse amare.

Observationes infinitivi, in affirmativo & hic in negativo, locum habent, contrariorum enim, eadem est ratio.

Gerundium.

بَقَمَازِكُنْ vel بَقَمَازِ اِيَكُنْ Non aspiciendo.

بَقَمَازِكُنْ vel بَقَمَازِ اِيَكُنْ Cum non possim possis possit aspicere, & sic in plur. cum non possimus, possitis, possint, aspicere. Italis est: non potendo guardare.

T t t t 3

سومزکن

سَوَمَزْ اِيَكْنُ & سَوَمَزْ كُنْ *non amando.*

سَوَمَزْ اِيَكْنُ & سَوَمَزْ كُنْ *cum non possim amare, &c. Italis:*
non puotendo amare.

Notata in affirmativis hoc loco, & huc trahi possunt.

Supini eadem est ratio, quæ in verbis
affirmativis.

Participium.

Præsens & imperfectum.

بَقْمَايَانْ *Non aspiciens.*

بَقْمَيَانْ *non potens aspicere seu, qui non potest aspicere.*

سَوَمِينْ *non amans.*

سَوَمِينْ *non potens amare seu, qui non potest amare.*

Præt. Perfectum.

بَقْمَامِشْ *Is qui non fuit aspiciens.*

بَقْمَامِشْ *is qui non fuit potens ut aspiceret.*

سَوَمَمِشْ *is qui non fuit amans.*

سَوَمَمِشْ *is qui non fuit potens ut amaret.*

Præ.

Præteritum aliud.

بَقَّادُوْكَ *Is qui non fuit aspiciens.*

بَقَّادُوْكَ *is qui non fuit potens ut aspiceret.*

سَوَمَدُوْكَ *is qui non fuit amans.*

سَوَمَدُوْكَ *is qui non fuit potens ut amaret.*

Eadem differentiarum ratio, & eadem observationes, quæ in affirmativis sunt expressæ.

Futurum.

بَقَّيَجَّ *Qui non erit aspiciens.*

بَقَّيَجَّ *qui non poterit esse aspiciens.*

سَوَمَّيَجَّ *qui non erit amans.*

سَوَمَّيَجَّ *qui non poterit esse amans.*

صَقِيْنْ تَا صَحَّتْ بُولْمَايَجَّ طَشْرَه جَقْنَه *Cave nè ex eas donec non reperieris sanitatem. Chur. Eff.*

Dictio verbalis.

سَوَمَيُوْبْ بَقَّيُوْبْ

سَوَمَيُوْبْ بَقَّيُوْبْ

Circa hanc dictionem eadem observanda sunt, quæ in affirmativis dicta sunt.

PARS

PARS TERTIA.

De Verbis compositis

CUm de verbis compositis loquimur, non loquimur de compositione Latinorum verborum adinstar, sed de via quadam latissima, quâ arabismi Oceanus, Persarum commixtus pelago se per Turcismi sterilitatem diffundens & effundens, non elegantias tantum, sed phrasum voragines, & constructionum abyssum efformat, est ergo verbum compositum Turcarum, modus quidam statuendi verbum, Genti proprium, formatum à nomine, sive arabico, sive persico, sive turcico, adjuncto ei pro inflexionis, aut conjugationis adminiculo, certo aliquo verbo turcico, ita ut verbi significatum à nomine, & non ab auxiliante verbo sit desumendum, ni usui autoritas obstet, quod rarò accidit. Arabica masdara, sive radicum, sive structurarum, nec non arabica adjectiva & participia, his in compositis locum præcipuum obtinent. & de vi originis in significandi energia secum trahunt. Substantiva, participia & adjectiva persica, non excluduntur, ab ipso Turcismo petita, pauciora sunt, hæc igitur ex verbo, & nomine composita, respectu nostræ Latinitatis, unum solum verbum constituunt, ideoque nomen ut unum verbum, cum suo auxiliari semper in suo themate manet, nec ullo modo declinabilitati subicitur, & verbum auxiliare est, illud quod inflexionem patitur. Nunc ad cætera examinanda transire lubet.

CAPUT PRIMUM.

Verborum genera his in compositis

Verborum genera tria sunt: activa, passiva, & neutra, genera hæc, suum esse tale à fonte, unde promanant, secum trahunt, & propter suum esse tale, se certo auxiliari verbo fulciunt.

Genus

Genus activum provenit à masdaro arabico, cuius radix est activi generis, & pro ordinario, & magis latè patente verbo auxiliari, verbo *أَيْتَمَكِّي* vel *أَيْتَمَكِّي* *facere* utimur. Notanter dico: pro ordinario & magis latè patente, quia sunt & alia verba auxiliaria, sed rarioris usûs, & solâ authoritate fulta, de quibus infra suo locô, hîc dicta, exemplis declaro: *تَرَكَ أَيْتَمَكِّي* *derelinquere*, est verbum activum ex eo, quia masdarum est proveniens ab activa radice Arabum *تَرَكَ* *dereliquit*. v. g. *بَرَكَمَسْنَه* *دُنْيَا* *أَرْزُولَرَنْدَن* *اللَّهِ* *اِيْجُون* *بَرَكَمَسْنَه* *تَرَكَ* *أَيْلَسَه* *حَق* *سُتْحَانَه* *و* *تَعَالَى* *أَوَّل* *كِمَسْنَه* *خَيْرْلُوسِي* *وَيَرَر* *Si quis de suis mundi desiderii propter DEUM aliquid dereliquerit, DEUS gloriosus & Excelsus, dat tali id quod melius est. de mir. mund. Item ibid.* *دُنْيَا* *أَي* *تَرَكَ* *اِيْتَمَدَن* *أَوَّل* *دُنْيَا* *تَرَكَ* *اِيْتَمَدَن* *Priusquam Mundus eum derelinquat, ille mundum derelinquat.*

Item: *جَمَع* *اِيْتَمَكِّي* masdarum à radice arabica *جَمَع* *collegit*, activi generis *خَلَقَكِّي* *أَوْزُون* *عُمَرْلُوسِي* *أَوَّل* *كِمَسَه* *دُرَكِه* *عِلْمِي* *جَمَع* *اِيْتَمَدِي* *و* *كَنْدُون* *صُكْرَه* *كَلَنْتَر* *أَنْكَلَه* *فَايْدَهَلَنْدَلَر* *Populi (homo) longioris vite ille talis est, qui scientiam collegit, & post eum venientes, illâ utilitatem faciunt.*

Ast ut ad cognitionem activi generis à masdarorum qualitate promanantis perveniamus, Nota, esse posse, ut radix verbi
(PARS III.) U u u u sim.

simplex non sit generis activi, accidit autem, ut hujusmodi radices prima & tertia structura, juxta Grammaticæ meæ arabicæ cursum loquendo, per radices suæ non activæ significatum procedendo, in activum genus incidant, & qua tales structurae, ad genus activum delabantur, ut exemplis exhibere lu-

bet, v. g. ^{حَسَنٌ} *bonus, pulcher, elegans fuit.* radix hæc, non exprimit actionem, quæ patiens suum connotaret, sed subsistit in expressione qualitatis in subiecto existentis, ejus ergo masdarum ad activi verbi qualitatem nullam habet proportionem, at

^{حَسَنٌ} prima ejus structura, juxta regulam artis procedendo, *bonum, pulchrum, elegans esse fecit, vel, fecit, ut aliquid sit bonum, pulchrum, & elegans.* Apud Turcas, hujus masdarum

^{تَحْسِينٌ} junctum cum auxiliari verbo ^{اَيْتَمَكِي} dabit: *facere esse bonum, pulchrum & elegans*, quæ significati collectio, in se, nostrum latinum verbum *approbare* continet, masdarum hoc sic sumptum, erit activi generis, etsi arabici verbi radix activi generis non fuerit.

Talis ^{فُلَانٌ اُسْتَادُكِي اَيْشِنْدَه هَر كَس تَحْسِين اَيْلَدِي} *cujusdam Opificis opus, quisq; bonum fecit, id est: approbavit.*

Par ratio & in tertia structura ^{اَحْسَنٌ} *bonum fecit, seu, benefecit* seu, *beneficentiam fecit*, significat, ex quo patet, quòd ejus significatio sit activi generis, quòdve consequenter & ejus masdarum ad Turcismum translatum, mediante auxiliari verbo ^{اَيْتَمَكِي}

^{فُلَانٌ اَدَمَه حَضَرَتِ جَنَابِ بَارِي عِلْمٌ وَ مَعْرِفَتٌ} *activi generis sit.*

^{اَحْسَانٌ اَيْدُوْبْ اَهَر عِلْمٌ اَوْلَدِي} *Tali viro, Dignitas DEI in scientia & artibus, beneficentiam fecit, & sapiens evasit.* Et in iis regulatus

gulatus quidam procedendi modus esse videtur. Per accidens autem contingere potest, ut in aliis structuris à radice non activi generis derivatis, significatum aliquod sive cum radice concordans, sive non, reperiatur, quod ad activum genus trahi debet. v. g. radix حَرَمَ *vetitum fuit*, in septima structura dat.

إِحْتِرَامَ *dignitate & presidio venerabilis fuit*, ejus masdarum اِحْتِرَامَ à Giggeo sic explicatur: *dignitatis & honoris impensio*. Hinc Turcis اَيْتَمَكِّي اِحْتِرَامَ, ergo, *dignitatis & honoris impensionem facere*, nobis Latinis *honorare*, & en verbum activum, dicent itaque Turcæ اَيْتَمَكِّي اِحْتِرَامَ فُلَانٌ بَنًا *talis quidam mihi dignitatis & honoris impensionem fecit*, id est: *talis quidam me honoravit*. Sic & ex nona structura اِسْتَحْسَنَ *approbavit*, radicis حَسَنَ *cujus* masdarum اَيْتَمَكِّي اِسْتَحْسَانٌ *apud Turcas est: approbare*. اَوَّلُ

اَيْتَمَكِّي اِسْتَحْسَانٌ اَيْتَمَكِّي اِسْتَحْسَانٌ اَيْتَمَكِّي اِسْتَحْسَانٌ *Illius Senis verba approbavit.*
de mir. mund.

De Formatione Verborum activorum è Persismo.

NON secus ac Turcæ & Persæ ipsi, à masdaris arabicis suorum verborum qualitates educunt, & hoc in casu Persis & Turcis in procedendi modo paritas. Persarum infinitivus ad Turcas cum vi verbum componente, non transit, usus attamen infinitivi perfici, est in turcismo, sub masdari non verbaliter, sed nominaliter sumpti forma, at plerumque, ubi in oratione tur-

cica titulorum aut rubricarum ratio obtingit, sed juxta syntaxim persicam, v. g. *خروج کفار و جنگ کردن بعسکر اسلام* *Exitus Infidelium, & pugna cum Exercitu Islamismi* Gem. Hist. Item ibid. *آمدن ایلیچی نجه* *Adventus Legati Germanorum.*

Formatio ergo verbi activi de persismo ad Turcismum transferibilis est, adjectione auxiliaris verbi turcici *ایتیکی* seu *ایتیکی* ad tale substantivum persicum, cui proportio inest ad significandam actionem in patientem transeuntem, v. g. *برکی* substantivum persicum *robur*, *potentia* significans, adde *ایتیکی* erit:

ایتیکی برکی *robur* seu, *potentiam facere*, hoc est: *confirmare, stabilire*. v. g. *ای ملک حق تعالی سکا امر آیلد و کی ایشلری ترکی*

آیلد کی و نهی آیلد و کی سنه لر کی محبتینی قلبشده بر کی آیلد کی
O Rex, ea negotia, quae tibi DEUS Excelsus demandavit, omisisti, & affectum, in ea quae prohibuit confirmasti. de mir. mund. Ali
arabismus, his in circumstantiis primas obtinet.

Dantur item activi generis verbi composita, quae & in ipsa Latinitate reperiuntur, quibus utimur, cum subjecto alicui, qualificationem aliquam attribueri praeceperimus, quae formatur ab adjectivis qualificantibus, addendo illis auxiliare ver-

bum *ایتیکی* vel *ایتیکی* *facere*, sic: *پاکی* *purus*, *a*, *um*, *پاکی*

ایتیکی

يَاغُورُ يَاغُوبُ صُوقَاغُورِي *purum reddere, seu, purificare.* اَيْتَمَكِّي

pluvia pluit, & plateas puras reddidit, seu, purifi-

cavit. Item : صَافٌ اَيْتَمَكِّي *mundus, -e, -um, mundum red-*

dere, seu, mundare. آيِنَه كِي قَلْبِكِي صَافٌ اَيْلَه *Speculi ad in-*

star cor tuum mundum redde.

Hoc loco notandum est, quod auxiliaris verbi اَيْتَمَكِّي loco,

substitui solet *بِهَورَمَق*, si sermo sit de DEO, Propheta, Rege,

aut magnæ dignitatis viro, v. g. وَعَدَ اَيْتَمَكِّي *promittere in com-*

muni. *صَدْرُ اعْظَم*, si de hoc notatis est discursus. v. g. وَعَدَ *bِهَورَمَق*

Dignitas supremi Vi- *حَضَرَتَكِي بَرَه فَلَان مَنَصِيبي وَعَدَ بِهَورَمَق*

zirij, nobis tale quoddam officium promisit. Chur. Eff.

Compositio autem verbi passivi, cujus activum compositum

est per verbum اَيْلَمَكِّي seu اَيْتَمَكِّي non fit per artem structuræ,

ut in verbis simplicibus, sed substantivum illud, quod causa fuit

significati activi, rejecto auxiliari verbo اَيْتَمَكِّي seu اَيْلَمَكِّي è ver-

bo اُولَمَق *esse*, verbum passivum اُولَمَق *fieri* assumit, v. g.

سَقْمُونِيَا صَفَرَايِي اِسْهَالٌ اَيْتَرَقْن بُونِي اِمْتَحَان اَيْتَمَقْن

Scam- *Uon* *monium*

monium solvit, laxatq. bilem, ego hoc probavi. Chuc. Eff. اِمْتَحَان

اِيتْمَكْ est activæ vocis probare, hujus passivum hoc exemplo de-

monstratur. وَ شِهْرُ مَرْدِلِيْكَتِهْ مَشْهُوْرٌ لَرْدَرْ كَرَاتْ وَ

مَرْدَانْدَلِيْكَ وَ شِهْرُ مَرْدِلِيْكَتِهْ مَشْهُوْرٌ لَرْدَرْ كَرَاتْ وَ اِمْتَحَانْ اُولُنْدِيْ

generositate, eorumq. leonina virilitate celebres sunt, plurimis frequentibusq. vicibus tentatum & probatum fuit, de mir. mund.

Activa autem, derivata ab adjectivis, per quæ res qualifica-

tur, cum ad passivum genus transeunt, pro suo verbo auxiliari,

verbum اُولْمَقْ suscipiunt, v. g. پَاكِيْ اِيتْمَكْ ut paulò ante vi-

sum est, est purum reddere, seu, purificare, ejus passivum erit

مُودِيْ لَرْدَنْ وَ لَايْتْ پَاكِيْ اُولُنْدِيْ veluti: Provincie

حمامه كُرْدِيْ پَاكِيْ اُولُنْدِيْ a noxiis (hominibus) pura reddita est.

ingressus est ad balneum, & purus redditus est, seu, purificatus est. id est: purus evasit.

Q U Æ S T I O . I.

An auxiliare اِيتْمَكْ, passivè sumi possit.

Constat ex regulis arabicæ Grammaticæ, quòd structura quarta, de vi passiva in se contineat, & pariter, quòd mas-

dara, sui verbi naturam conservent, quæstio ergo oriri potest.

An quando Turcæ his masdaris verbum auxiliare اِيتْمَكْ adji-

ciunt, passivam vim conservent? Respondco, quoad sensûs cla-

ritatem

ritatem explicandam, esse posse, sed quia constat, quòd hæc ipsa structura de vi structuræ reciprocae in se contineat, quæ cum passiva, ut supra observatum est, incidere potest, nullum dubium est, quin hoc auxiliare *اَيْتَمَكِّي* se ad utramque partem trahi sinat, sic:

روزگار طوق نماز يره جوته و بز قونلسه تعقن ايدر Si pannus & tela ad locum, quo aer pertingere nequit, ponantur, corrumpuntur, seu, se corrumpunt, Chur. Eff.

QUÆSTIO. II.

An verbum *اُولْتَف* pro verbo auxiliari passivo, verborum compositorum activorum stare possit?

Negabile quid non est, sed suis cum reflexionibus in rem inspicere debemus, dantur enim exempla verborum compositorum, quæ de activa ad passivam formam sub hac modalitate transeunt, dicitur v. g. in activa forma, *بَن فُلَانُ كَمْسَنَهِي*

جَلَانُ اَلِنْدَنُ خَلَاصُ اَيْنْدُم Ego talem quendam è manibus Carnificis liberavi, Chur. Eff. In hoc exemplo constructio activa ma-

nifestè apparet in *خَلَاصُ اَيْتَمَكِّي*, è contra *ظَالِمَكِّي اُولُ كُوجِيَه اُولُ*

اَلِنْدَنُ خَلَاصُ اُولْدُم Vix è manibus illius Tyranni eliberatus fui.

Chur. Eff. Ex hoc exemplo constructio passiva manifestè pa-

tere videtur in *خَلَاصُ اُولْدُم*. Confirmatur idipsum per alia

exem-

exempla ایتندی قبول ھبہ می *donum meum acceptavit.* Chur. Eff.

Item: دعا آیلدی پلر که الله تعالی روحلرین قبض آیلده *orant DEUM*

Excelsum, ut animas eorum susciperet. de mir. mund. In his exemplis constructio activa manifesta evadit; & cū per illa

ipsa maldara cum اولمق constructio passiva: پس دعالر درگاه

حقده قبول اولمغین فی الحال روحلری قبض اولدی *Quia*

ergo illorum preces in aula DEI acceptae fuerunt, illicò eorundem

animae susceptae fuerunt. de mir. mund. خرسوزہ و حرامی یہ عقوبت

ایدرلر یعنی یولداشلرکی دیویرسونلر *Fures & Latrones torquent,*

scilicet ut socios suos dicant. ایتمک *torquere,* est verbum

activum, ut patet ex hoc exemplo, & en sub formalitate passiva:

عنایت الله الملیک الفتح بعون عنایت کردکار ایله قلعه

اویوار بند کیند تسخیرہ کرفتار اولوب کفار دوزخ قرار اتواج

خدا لایله دلخواه همایونم اوزره عقوبت اولدوغی مزده خبری

و کاب همایونیه مسرت بخش اولدوقده درگاه و اهب العطایایه

اتواج حد و ثنا قلنیشدر *Cum ad augustos meos stapedes gau-*

dium largientes, latum nuncium (quod per favorem DEI Regis expugnantis, & per auxilium & gratiam Numinis, Munimen Vi-

ua-

varinum ad vinculum laquei expugnationis captum, & Infideles inferni mansio, varia despectione juxta augustam meam voluntatem puniti fuerint) pervenisset, ad Portam Datoris munerum varia laudes & preces persoluta fuerunt. Gem. Hist. Ergo horum exemplorum allegatione manifestatur, quòd verbum **أُولِّقَ** etiam, suo modò, pro auxiliari verbo in passivis compositis stare possit, cujus rei causa, esse potest.

Primò: quia constat, quòd substantiva vim abstracti hac in lingua, ut adjectiva vim concreti in se habentia, capi possint, ut in exemplo: **كُفَّارِ جَهَنَّمَ قَرَارٌ** Infideles inferni mansio, id est: inferni incolae. **تَانَارِ عَدُوِّ شَكَارٍ** Tartarus hostis captura, hoc est: Tartarus hostes capiens. Si tale, ut substantivum, verbo **أُولِّقَ** jungatur, quia tale, ut passivum erit capiendum. v. g. **رُومِ اِيلِيْ** بَشَكَارِ بَكِيْسِي بِهَرَامِ بَاشَايْ قُولُورِي قَتْلِ اَيْدُوْبِ فَسَادُ وَ شَتَاعَتِ اَيْدُوْبِ عَسَكِرِ شَمِشِيرِ عَرْتِ كِبِرِ خُسْرُو اَذِيْلَهْ جُمْلَهْسِي سِيَاْسَتِ **اُولْدُقَلَرِي حَادِثَهْ دُرُ** Casus est, quomodo Bihram Buffam Gracie Beklerbegum, sui milites occiderint, quas exorbitantias & excessus commiserint, & Exercitus Regij gladio fulgore corusco punitio evaserint. Latini dicerent: puniti fuerint, quia Latinis talis loquendi modus non convenit. Hoc cognitò, exemplum de **خَلَاَصْ** **مُوجِلَهْ اَوَّلِ ظَالِمَكِيْ اَلِنْدَنْ خَلَاَصْ اُولْنَمِ** examinandum est.

(PARS III.)

Xxxx

101.

terminus خلاص substantivum equidem est, & insuper nomen substantivum verbale, Giggeo teste, id est, maldarum radice خلاص liberavit, ut hic Author in suo arabico thesauro exhibet, sed quia formæ adjectivorum hujus arabicæ radice potius *purus* & *merus* significant, neque ad significatum *liber* trahuntur, Turcæ huic arabico maldaro dant absolute vim adjectivi, quod ipsa praxi exhibeo. Chanus enim Tartarorum ad Magnum Virarium Turcarum, de suo per Transylvaniam adventu, ut se Ottomanorum Exercitui ad Vivarinum conjungat, scribens, inquit:

اوغور هبايون شهر ياري و سعادتلو سلطانمكي خير نعالري
بر تاتمله قولشوار قلعه سينده ايكي يوز مقداري نجه و مجار
آتلوسي عسكر اسلامكي اوغورينه راست تليش ايدي يلطف
سجانه و تعالي طعمه شيشير اولنوب قتي آر كفار خلاص
اوليشدر و صفبار قلعه سينده ايكي يوز نجه و ايكي يوز مجار
آتلوسي عسكر كي اوغورينه راست كلوب آتلردن بر تاتمه خلاص

Fortuna augusti Opitulatoris & abundantia feliciū precū felicis mei Domini, apud munimen Claudiopolitanum, ducenti circiter Germani & Hungarici equites, se citati Exercitus Islamitici obvii facti, per Excellsi & gloriofi favorem, gladiorum esca evaserunt, valde pauci Infideles liberi evaserunt. Ex munimine Sackmar ducenti Germani & du-

ducenti equites Hungari, felicitati Exercitus obvii facti, eorum nullus liber evasit, omnes gladiatorum esca evaserunt. Gē. H. Hic manifestè

videtur, quòd خَلَّاصٌ terminus, qui in præcitato activæ vocis exemplo pro substantivo capi debuit, juxta hoc exemplum, adjectivè capi debeat, & juxta hanc observationem exempli præcitati translatio sic instituenda erit: *Vix è manibus istius tyranni liber evasi.* Et juxta has observationes colligetur, quòd masdara & substantiva verbis auxiliaribus juncta, non semper ut nomina composita capi debeant, sed quilibet terminus nonnunquam distinctè capi debeat, ut sequentibus exemplis exhibetur:

أَوْلَسْكَدَنْ اَيْسَهْ نَصِيفِ مَالِ اَيْلَهْ خَلَّاصٌ اَوْلَمَقْ دَوْلَتْ وَسَعَادَتْتَنْدَرْ

Potius quàm mori, dimidiâ parte bonorum liberum evadere, pro-

speritas est & felicitas. de mir. mund. بِنِزْ بِلْمَزْنِ كَفِ عَذْرِ اَوْلَمَزْ. *nos*

nescivimus, excusatio, esse non potest. Col. Islam. Quòd nihilominus, sub his loquendi modis, sit passivum genus, magis adhuc

manifestè, ex hoc exemplo colligere possumus: فِرْقَرَهْ جَمْعِ اَوْلَسُوْفَلَرْ

ad unum locum congregentur. Hist Mahmud Bass. Non tamen studioso licitum erit, juxta arbitrium suum tale passivum formare, sed authoritati solum adhærebit, quâ non habitâ, ordinatum modum formandi passiva, observabit.

De Verbis neutris Compositis.

Arabice lingue natura est, ut verba neutra, quæ apud nos Latinos uno terminò exprimuntur, equidem & apud arabes uno terminò expressa reperiantur, sed & quid, quod in Latinitate non est, illis est, scilicet: verba neutra tali sub radice comprehensa, ut una eademque radix sub eadem vocalizatione, respectu uno, activi, respectu alio, neutrius generis sit, quæ reflexio etiam

ad structuras extendi debet, v. g. *فَرَّ* *fugit*, significatum hoc neutrale est, ut patet, in quantum autem *exploravit*, *disquisivit* significat, vox est activa. Habent iterum radices, quæ radicalibus conveniunt, vocalizatione, consequenter & vi significandi

differunt, ut *عَبَرَ* *transivit*, *trajecit*, & *عَبَرَ* *lacrymavit*. Item, quæ in modis vocalizatione differunt, licet in radice vocalizatione

conveniant, & vi significandi demum differant, ut *يَمِرُّ* *amarum* *fuit res*. Habent demum radices subjectum qualificantes,

quæ apud Latinos per adjectivum qualificans, & verbum substantivum esse enuntiantur, v. g. *حَظٌّ* *sorte bona*, *felicitate* &

commodis præditus fuit *يُحِظُّ* *sorte bona*, *felicitate* & *commodis præ-*

ditus est.

His suppositis, omnia masdara, quæ à voce intransitiva seu neutrali ad Turcismum transcunt, non secus, ac activæ vocis

masdara, *اَيْتَمَكْ* vel *اَيْتَمَكْ* pro verbis suis auxiliaribus agnoscent

& in esse suo neutrali permanebunt, ut exemplis ad huc dicta

referendis, clarè demonstro. Juxta primam observationem *فَرَّ*

fugit vox neutralis, Turcis *اَيْتَمَكْ* *فَرَّار* *fugere* *تَتَرِ* *نَام* *حصار*

اَوْكَنَه *قونلوق* *اَهالي* *يَسِي* *فَرَّار* *اَيْتَمَش* *Cum castra è regione muni-*

minis Titl dicti, collocata fuissent, Incole fugerunt. Hist. Sulcim.

Juxta secundam observationem. *چِسَر* *عَظِيم* *عُور* *اَيْتَمَدِيلَر* *per*

ma-

magnum pontem transiverunt. Gem Hist. Juxta tertiam observa-

tionem *تَجَرَّ قَيْسَهُ مَرُورًا اَيْتَمَي* *transiit flumen Tybisci.* In quar-

ta quippe observandum est, quòd *masdara*, quæ ab hujusmodi radice, quæ adminiculo verbi auxiliaris ad activam vocem transire nequit, proficiscitur, quòd semper in suo neutrali, seu intransitivo significato permaneat, v. g. *حَظَّ* *sorte bona, felicitate & commodis præditus fuit.* Licet ei accedat auxiliare verbum

حَظَّ اَيْتَمَي ex eo esse suum neutrale non mutat, sed *حَظَّ اَيْتَمَي*

Turcis erit: *placere*, seu, *complacere*, ut: *بَرَكْسَنَدُكَي صَحَبَتِنْدَن*

حَظَّ اَيْتَمَي *in alicujus conversatione sibi complacere.* Hoc autem

specialiter est observandum, quòd in arabismo radices dentur quæ una cum suis *masdaris* ad neutrum genus pertinent, hoc tamen non obstante, & eo ipso, quòd talia *masdara* ad turcismum

translata auxiliare verbum *اَيْتَمَي* vel *اَيْتَمَي* vel aliud ad acti-

vum genus proportionem habens, suscipiant, ad activi generis qualitatem transcant, causa est, quia auxiliaris verbi ad *masdarum* accessus, ob significandi vim quam acquirit, ab esse suo originali recedere debet, quod exemplo manifestum reddo sic

radix *عَزَّ* *in honore fuit*, hujus radice sub hoc significato stantis

masdarum, Castello teste, est *عَزَّت* Turcis *عَزَّت* quòd cum rigore ad radicem suam est *in honore esse* seu *in honore existentia*, hoc

masdarum *عَزَّت* ad turcismum auxiliaris verbi *اَيْتَمَي* adminicu-

lo translatum, dabit de rigore *in honore esse facere*, Nobis Latinis, quid aliud indicat quàm *honorare*: *أَفْلَرَه خَيْلِي عَزَّتْ أَيْلَدِي* *Illis multum honoris exhibuit, vel, illos multum honoravit.* Quòd si simile quid in alia radice neutrali contingeret, utique talia composita, ad genus activum referenda erunt, ejusdemque rationis passiva. Passivum autem impersonale neutrorum, datur in verbis compositis, non secus ac in simplicibus.

CAPUT SECUNDUM.

Conjugatio verborum Compositorum.

Activi & neutrius conjugatio ejusdem rationis est, passivum pariter simplicium verborum normam sequitur. Nihilominus ut studiosis omnis dubitandi materies subtrahatur, uno systemate, activa & passiva conjugatio exhibetur.

سَوَالْ أُولُنْمَقْ *Interrogare* *سَوَالْ اَيْتْمَكْ* *Interrogari.*

Præsens per quod actualis actio determinatur, *سَوَالْ اَيْدِيورْم* vel *سَوَالْ اَيْلَيورْم* *actus interrogo* dici potest, ut supra in *سَوِيورْم* & in passivo *سَوَالْ اُولُنُوِيورْم* *actus interrogor*, si ratio id ipsum tempus postularet, & in linguæ praxi approbaretur, &c.

Mod.

Modus areum de præsente & futuro.

participans,

Activum.

Passivum.

Sing.	אֵילְרִם vcl אֵידִם
	Interrogo.
	אֵילְרִסְנִי vcl אֵידִרְסְנִי
	interrogas.
	אֵילְרִי vcl אֵידְרִי
	interrogat.
Plur.	אֵילְרִיז vcl אֵידְרִיז
	Interrogamus.
	אֵילְרִיזְנִי vcl אֵידְרִיזְנִי
	interrogatis.
	אֵילְרִיזְנִי vcl אֵידְרִיזְנִי
	interrogant.

אֵילְרִיזְנִי

אֵילְרִיזְנִי
Interrogor.
אֵילְרִיזְנִי
interrogaris.
אֵילְרִיזְנִי
interrogatur.
אֵילְרִיזְנִי
Interrogamur.
אֵילְרִיזְנִי
interrogamini.
אֵילְרִיזְנִי
interrogantur.

Præt.

Præt. Imperfect. primum.

Activum.

Passivum.

S. ایتدیریدم vel ایدر ایدم S.

اولنوریدم vel اولنور ایدم

آیلریدم vel آیلر ایدم

*Interrogabar.**Interrogabam.*

ایتدیریدک vel ایدر ایدک

اولنوریدک vel اولنور ایدک

آیلریدک vel آیلر ایدک

*interrogabaris.**interrogabas.*

ایتدیریدی vel ایدر ایدی

اولنوریدی vel اولنور ایدی

آیلریدی vel آیلر ایدی

*interrogabatur.**interrogabat.*

P. ایتدیریدک vel ایدر ایدک P.

اولنوریدک vel اولنور ایدک

آیلریدک vel آیلر ایدک

*interrogabamur.**Interrogabamus.*

ایتدیریدگن vel ایدر ایدگن

اولنوریدگن vel اولنور ایدگن

آیلریدگن vel آیلر ایدگن

*interrogabamini.**interrogabatis.*

ایتدیریدیلر vel ایدر ایدیئر

اولنوریدیلر vel اولنور ایدیئر

آیلریدیلر vel آیلر ایدیئر

*interrogabantur.**interrogabant.*

Sing.

Imperfectum secundum.

Activum.

Passivum.

S. ایدریمیشم vel ایدر ایمیشم
ایتلریمیشم vel ایتلر ایمیشم
Interrogabam.

اولنوریمیشم vel اولنور ایمیشم
Interrogabar.

ایدریمیشسن vel ایدر ایمیشسن
ایتلریمیشسن vel ایتلر ایمیشسن
interrogabas.

اولنوریمیشسن vel اولنور ایمیشسن
interrogabaris.

ایدریمیشدر vel ایدر ایمیشدر
ایتلریمیشدر vel ایتلر ایمیشدر
c. *Interrogabat.*

اولنوریمیشدر vel اولنور ایمیشدر
اولنور ایمیش
interrogabatur.

P. ایدریمیشوز vel ایدر ایمیشوز
ایتلریمیشوز vel ایتلر ایمیشوز
Interrogabamus.

اولنوریمیشوز vel اولنور ایمیشوز
interrogabamur.

ایدریمیشیز vel ایدر ایمیشیز
ایتلریمیشیز vel ایتلر ایمیشیز
interrogabatis.

اولنوریمیشیز vel اولنور ایمیشیز
interrogabamini.

اولنوریمیشلر vel اولنور ایمیشلر ایدریمیشلر vel ایدر ایمیشلر
ایتلریمیشلر vel ایتلر ایمیشلر اولنور ایمیشلر vel اولنور ایمیشلر
ایتلریمیشلر vel ایتلر ایمیشلر اولنور ایمیشلر

(PARS III.)

Y Y Y Y

Sing

Præt. perfectum primæ formæ.

	Activum.		Passivum.
Sing.	<p>ايتندم vel ايلندم <i>Interrogavi.</i></p> <p>ايتدكي vel ايلدو كي <i>interrogavisti.</i></p> <p>ايتدي vel ايلدي <i>interrogavit.</i></p>		<p>اولندم <i>Interrogatus sum vel fui.</i></p> <p>اولندكي <i>interrogatus es vel fuisti.</i></p> <p>اولندي <i>interrogatus est vel fuit.</i></p>
Plur.	<p>ايتدكي vel ايلدكي <i>Interrogavimus.</i></p> <p>ايتدكنر vel ايلدكنر <i>Interrogavistis.</i></p> <p>ايتديتر vel ايتديكر <i>interrogaverunt.</i></p>		<p>اولندكي ايلندكي <i>interrogati sumus vel fuimus.</i></p> <p>اولندكنر <i>interrogati estis vel fuistis.</i></p> <p>اولنديتر <i>interrogati sunt vel fuerunt.</i></p>
			Præt.

Præt. Perfectum secundæ formæ.

	Activum,		Passivum,
Sing.	ايتيشتم vel ايلميشتم Interrogavi.		اولنیشتم Interrogatus sum vel fui.
	ايتيشسن vel ايلميشسن interrogavisti.		اولنیشسن interrogatus es vel fuisti.
	ايتيشدڭ vel ايلميشدڭ interrogavit.		اولنیشدڭ interrogatus est vel fuit.
Plur.	ايتيشوز vel ايلميشوز interrogavimus.		اولنیشوز Interrogati sumus vel fuimus.
	ايتيشسڭ vel ايلميشسڭ interrogavistis.		اولنیشسڭ interrogati estis vel fuistis.
	ايتيشلڭڭ vel ايلميشلڭڭ interrogaverunt.		اولنیشلڭڭ interrogati sunt vel fuerunt.

Præt. plulquàm perfectum primum.

Yyy 2

Acti-

Activum.

S. ایتیشدُم & ایتیش ایدُم vel

ایتیشدُم & ایتیش ایدُم

Interrogaveram.

vel ایتیشدُ & ایتیش ایدُ & ایتیشدُ & ایتیش ایدُ

ایتیشدُ & ایتیش ایدُ

interrogaveras.

vel ایتیشدی & ایتیش ایدی

ایتیشدی & ایتیش ایدی

interrogaverat.

P. ایتیشدُ & ایتیش ایدُ vel

ایتیشدُ & ایتیش ایدُ vel

interrogaveramus.

ایتیشدُ & ایتیش ایدُ vel

ایتیشدُ & ایتیش ایدُ vel

interrogaveratis.

& ایتیشتر ایدی & ایتیش ایدیلر

& ایتیش ایدیلر & ایتیشتری

ایتیشتری & ایتیشتری

interrogaverant.

Passivum

اولنیشدُم vel اولنیش ایدُم

Interrogatus eram vel fueram.

اولنیشدُ & اولنیش ایدُ vel

interrogatus eras vel fueras.

اولنیشدی vel اولنیش ایدی

interrogatus erat vel fuerat.

vel اولنیش ایدُ & اولنیشدُ

اولنیشدُ

interrogati eram vel fueramus.

اولنیشدُ & اولنیش ایدُ vel

interrogati eratis vel fueratis.

اولنیشتر vel اولنیش ایدیلر

اولنیشتری & ایدی

interrogati erant vel fuerant.

Prat.

Præt. plusquàm perfectum secundum.

Activum.

Passivum.

Sing. ایتیش ایشم vel
آیش ایشم
Interrogaveram.
ایتیش ایشسن vel
آیش ایشسن
interrogaveras.
ایتیش ایش vel
آیش ایش
interrogaverat.
Plur. ایتیش ایشوز vel
آیش ایشوز
Interrogaveramus.
ایتیش ایشسز vel
آیش ایشسز
interrogaveratis.
ایتیش ایشلرور vel
آیش ایشلرور
interrogaverant.

اولنیش ایشم
Interrogatus eram vel fueram.
اولنیش ایشسن
interrogatus eras vel fueras.
اولنیش ایش
interrogatus erat vel fuerat.
اولنیش ایشوز
interrogati eramus vel
fueramus.
اولنیش ایشسز
interrogati eratis vel fueratis.
اولنیش ایشلرور
interrogati erant vel fuerant.

Præt. Plusquàm Perf. tertium.

Activum.

S. آیتندم ایدم vel ایتندم ایدم

interrogaveram.

ایتندگی ایدگی vel

آیتندگی ایدگی

interrogaveras.

ایتندی ایدی

آیتندی ایدی

interrogaverat.

Plur. آیتندگی ایدگی vel

آیتندگی ایدگی

interrogaveramus.

آیتندگزی ایدگزی vel

آیتندگزی ایدگزی

interrogaveratis.

ایتندیتر ایدیتر

آیتندیتر ایدیتر

interrogaverant.

Passivum.

آولندم ایدم

interrogatus eram vel fueram.

آولندگی ایدگی

interrogatus eras vel fueras.

آولندی ایدی

interrogatus erat vel fuerat.

آولندگی ایدگی

interrogati eramus vel fueramus.

آولندگزی ایدگزی

interrogati eratis vel fueratis

آولندیتر ایدیتر

interrogati erant vel fuerant.

Præt.

Præt. Plusquàm Perfect. quartum.

Activum.

Sing. اَيْتَدِي اَيْدُمْ vel

اَيْلَدِي اَيْدُمْ

Interrogaveram.

اَيْتَدِي اَيْدُكُ vel

اَيْلَدِي اَيْدُكُ

interrogaveras.

اَيْتَدِي اَيْدِي vel

اَيْلَدِي اَيْدِي

interrogaverat.

Plur. اَيْتَدِي اَيْدُكُ vel

اَيْلَدِي اَيْدُكُ

interrogaveramus.

اَيْتَدِي اَيْدُكُز vel

اَيْلَدِي اَيْدُكُز

interrogaveratis.

اَيْلَدِي اَيْدِيْلَر vel اَيْتَدِي اَيْدِيْلَر

interrogaverant.

Passivum.

اُولُنْدِي اَيْدُمْ

Interrogatus eram vel fueram.

اُولُنْدِي اَيْدُكُ

interrogatus eras vel fueras.

اُولُنْدِي اَيْدِي

interrogatus erat vel fuerat.

اُولُنْدِي اَيْدُكُز

interrogati eramus vel fueramus.

اُولُنْدِي اَيْدُكُز

interrogati eratis vel fueratis.

اُولُنْدِي اَيْدِيْلَر

interrogati erant vel fuerant.

Præt.

Præt. Plusquàm Perfect. quintum.

Activum.

Passivum.

Sing. ایتندم ایدي vel

اولندم ایدي

آیتندم ایدي

*Interrogatus eram vel fueram.**Interrogaveram.*

ایتندگی ایدي vel

اولندگی ایدي

آیتندگی ایدي

*interrogatus eras vel fueras.**interrogaveras.*

ایتندی ایدي vel

اولندی ایدي

آیتندی ایدي

*interrogatus erat vel fuerat.**interrogaverat.*

Plur. ایتندگی ایدي vel

اولندگی ایدي

آیتندگی ایدي

*interrogati eramus vel fueramus.**interrogaveramus.*

ایتندگزی ایدي vel

اولندگزی ایدي

آیتندگزی ایدي

*interrogati eratis vel fueratis.**interrogaveratis.*

آیتندیتر ایدي ایتندیتر ایدي

اولندیتر ایدي

*interrogaverant.**interrogati erant vel fuerant.*

Fu-

CONJUGATIO VERB. COMPOSITORUM. 729
Futurum reale, & à Modfaro distinctum.

Activum.

S. اَيْدِيْمُ vel اَيْدِيْهِمْ vel اَيْدِيْمُ
اَيْلِيْمُ vel اَيْلِيْهِمْ

Interrogabo.

اَيْدِيْسُنْ vel اَيْدِيْهَسُنْ

اَيْلِيْسُنْ vel اَيْلِيْهَسُنْ

interrogabis.

اَيْلِيْهِ vel اَيْدِيْهِ

interrogabit.

Plur.

اَيْدِيْهَوْزْ vel اَيْدِيْهِيْزْ
اَيْلِيْهَوْزْ vel اَيْلِيْهِيْزْ

Interrogabimus.

اَيْدِيْهِيْزْ vel اَيْدِيْهَسِيْزْ

اَيْلِيْهِيْزْ vel اَيْلِيْهَسِيْزْ

interrogabitis.

اَيْدِيْهَتْرْ vel اَيْدِيْهِيْتْرْ

interrogabunt.

Passivum.

اُولُنَايْمُ vel اُولُنَاْمُ
interrogabor.

اُولُنَاْسُنْ

interrogaberis.

اُولُنَاْ

interrogabitur.

اُولُنَاْوَزْ vel اُولُنَاْيَزْ
interrogabimur.

اُولُنَاْسِيْزْ

interrogabimini.

اُولُنَاْتْرْ

interrogabuntur.

(PARS III.)

Zzzz

Aliud

Aliud futuri tempus.

Activum.

Passivum.

Sing. ایتجکای vel ایدجکای ایم

اولناجق ایم

vel ایتجکای ایم

Interrogabor.

Interrogabo.

vel ایدجکسن

اولناجقسن

ایتجکسن

interrogaberis.

interrogabis.

vel ایدجکدر

اولناجقدر

ایتجکدر

interrogabitur.

interrogabit.

Plur. ایتجکیز vel ایدجکیز

اولناجقیز

interrogabimus.

interrogabimur.

vel ایدجکیز

اولناجقیز

ایتجکیز

interrogabimini.

interrogabitis.

ایتجکدر ایدجکدر

اولناجقدر

interrogabunt.

interrogabuntur.

In prima persona singulari etiam scribi potest. اولناجقم

ایدجکم اولناجقم ایتجکم

Im-

Imperativi præsens & futurum.

Activum.

Passivum.

Sing.

اَيْتْ

اُولُتْ

اَيْلَهْ

*Interrogare vel
interrogeris.*

Interroga tu.

اَيْتْسُونْ vel

اَيْلْسُونْ

اُولُتْسُونْ

interrogetur.

interroget ille.

Plur. اَيْدِلْمْ vel اَيْدِهْلْمْ

اَيْلِيلْمْ

اُولُنَاْلْمْ

interrogemur.

interrogemus.

اَيْدُكْ vel

اَيْلُكْ

اُولُتْكْ

*interrogamini vel
interrogaminor.*

interrogate vel

interrogatote.

اَيْتْسُونْلَرْ vel

اَيْلْسُونْلَرْ

اُولُتْسُونْلَرْ

interrogentur.

interrogent.

Optat. præsens & Imperfectum.

Activum.

بُولَايِكَة *Utinam*

Passivum.

Sing.

اَيْدِيْدُمْ vel اَيْدِيْدُمْ

اُولْنَايْدُمْ vel اُولْنَايْدُمْ

vel اَيْلِيْدُمْ

*Interrogarer.**Interrogarem.*

اَيْدِيْدُكْ vel

اُولْنَايْدُكْ

اَيْلِيْدُكْ

*interrogaberis.**interrogares.*

اَيْدِيْدِي

اُولْنَايْدِي

اَيْلِيْدِي

*interrogaretur.**interrogaret.*

Plur.

اَيْدِيْدُكْ

اُولْنَايْدُكْ

اَيْلِيْدُكْ

*interrogaremur.**interrogaremus.*

اَيْدِيْدُكْز

اُولْنَايْدُكْز

اَيْلِيْدُكْز

*interrogaremini.**interrogaretis.*

اَيْدِيْدِيْلَرْ اَيْلِيْدِيْلَرْ

اُولْنَايْدِيْلَرْ

*interrogarent.**interrogarentur.*

Præt.

Præt. Perfectum.

Activum.

Passivum.

Sing. اُولَامْ

Interrogaverim.

اُولَاسَنْ اَيْتَمِشْ

interrogaveris. اَيْلَمِشْ

اُولَا & اُولَهْ

interrogaverit.

Plur. اُولَاوَزْ

interrogaverimus.

اُولَاسِنْ اَيْتَمِشْ

interrogaveritis. اَيْلَمِشْ

اُولَاكِرْ

interrogaverint.

Præt. Plusquàm-

Sing. اُولَايْدُمْ

interrogavissem.

اُولَايْدُكْ اَيْتَمِشْ

interrogavisses. اَيْلَمِشْ

اُولَايْدِي

interrogavisset.

اُولَامْ

Interrogatus fuerim.

اُولَاسَنْ

interrogatus fueris.

اُولَا & اُولَهْ

interrogatus fuerit.

اُولَاوَزْ

interrogati fuerimus.

اُولَاسِنْ

interrogati fueritis.

اُولَاكِرْ

interrogati fuerint.

Perfect. primum.

اُولَايْدُمْ

Interrogatus fuisset.

اُولَايْدُكْ

interrogatus fuisses.

اُولَايْدِي

interrogatus fuisset.

اُولَاسِنْ

اُولَاسِنْ

اُولَاسِنْ

Plur. اُولَايْدُقْ
Interrogavissimus.

اُولَايْدُقْ
interrogavissetis.

اُولَايْدِقْ
interrogavissent.

اَيْتَمِشْ
اَيَلَمِشْ

ع
هـ

Interrogati fuissimus.

اُولَايْدُقْ
interrogati fuissetis.

اُولَايْدِقْ
interrogati fuissent.

اَيْتَمِشْ
اَيَلَمِشْ

Præt. Plusquàm Perfect. secundum
ut Optativi præsens.

Futurum Optativi ut futurum Indicativi,
vide observationes in verbis simplicibus
hoc locò.

Conjunctivi præsens primum juxta reflexiones in verbis simplicibus allegatas, esse potest, ipsum futurum reale indicativi, quòd futurum attamen respectu conjunctivi ut Modsarum capi potest, etsi in Indicativi modo ad id virium non elevetur, hoc ergo præsente seu Modsarco supposito, sequitur.

Præsens Secundum.

Activum.

اَكْرْ Si.

Passivum.

Sing. اَيْتَمِشْ vel
اَيَلَمِشْ

ع
هـ

اُولَنْسَمْ
Interroger.

اَيْتَمِشْ

ایتسکی vel	اولنسیکی
ایتسکی	<i>interrogeris.</i>
<i>interroges.</i>	
ایتسه vel	اولنسه
ایتسه	<i>interrogetur.</i>
<i>interroget.</i>	
Plur. ایتسکی vel	اولنسکی
ایتسکی	<i>interrogemur.</i>
<i>interrogemus.</i>	
ایتسکنز vel	اولنسکنز
ایتسکنز	<i>interrogemini.</i>
<i>inter. ogetis.</i>	
ایتسنسکر vel ایتسنسکر	اولنسکر vel
ایتسنسکر دی vel	اولنسکر vel
ایتسنسکر vel ایتسنسکر	اولنسکر دی
ایتسنسکر دی vel	<i>interrogentur.</i>
<i>interrogent.</i>	

Omnes illæ observationes, quæ in temporibus Conjunctivi verborum simplicium adductæ sunt, & in his locum habent.

Pra-

Præsens seu potius Modifareum.

Activum.

Passivum.

Sing. ایدرسم vel
ایلرسم Interrogem &
interrogavero.

اولنسم Interrogetur vel
interrogatus fuero.

ایدرسکی vel
ایلرسکی interrogas &
interrogaveris.

اولنسکی interrogaris
vel interrogatus fueris.

ایدرسه vel
ایلرسه interroget &
interrogaverit.

اولنسه interrogetur
vel interrogatus fuerit.

Plur. ایدرسکی vel
ایلرسکی interrogemus
& interrogaverimus.

اولنسک interrogemur
vel interrogati fuerimus.

ایدرسکنر vel
ایلرسکنر interrogetis
vel interrogaveritis.

اولنسکنر interrogemini
vel interrogati fueritis.

ایدرسکنر vel ایلرسکنر
ایلرسکنر vel ایلرسکنر
interrogent vel Interrogaverint.

اولنسکنر vel اولنسکنر
interrogentur vel interro-
gati fuerint.

Præter.

Præt. Imperfect. primum ut Optat. Præs.

Præt. Imperfect. Secundum.

Activum.

Passivum.

S. ایدریم vel ایدر ایدم &c.

vel ایلریم vel ایلر ایدم &c.

Interrogarem.

ایدردن کی vel ایدر اید کی

ایلردن کی vel ایلر اید کی

interrogares.

ایدردی vel ایدر ایدی

ایلردی vel ایلر ایدی

interrogaret.

P. ایدردن کی vel ایدر اید کی

ایلردن کی vel ایلر اید کی

Interrogaremus.

ایدردن کز vel ایدر اید کز

ایلردن کز vel ایلر اید کز

interrogaretis.

(PAKS III.)

اولنوریم vel اولنور ایدم

Interrogarer.

اولنوردن کی vel اولنور اید کی

interrogareris.

اولنوردی vel اولنور ایدی

interrogaretur.

اولنوردن کی vel اولنور اید کی

interrogaremur.

اولنوردن کز vel اولنور اید کز

interrogaremini.

Aaaaa

ایدر

Activum.

Passivum.

ایدر دیلر vel ایدر ایدیلر

vel ایدر لری

آیلر دیلر vel آیلر ایدیلر

vel آیلر لری

interrogarent.

Præt. Imper-

S. ایتسیدم vel ایتسه ایدم

آیتسیدم & آیتسه ایدم

Interrogarem.

ایتسید کی vel ایتسه اید کی

آیتسید کی & آیتسه اید کی

interrogares.

ایتسیدی vel ایتسه ایدی

آیتسیدی & آیتسه ایدی

interrogaret.

P. ایتسید کی vel ایتسه اید کی

آیتسید کی vel آیتسه اید کی

interrogaremus.

اولنور دیلر vel اولنور ایدیلر

vel اولنور لری

interrogarentur.

fectum tertium.

اولنسدیم vel اولنسه ایدم

Interrogarer.

اولنسد کی vel اولنسه اید کی

interrogareris

اولنسدیدی vel اولنسه ایدی

interrogaretur.

اولنسه اید کی vel

اولنسد کی

interrogaremur.

ایتسه

Activum.

Passivum

اَيْتَسِيْدُكُزْ vel اَيْتَسَه اِيْدُكُزْ
لَيَلَسِيْدُكُزْ vel اَيَلَسَه اِيْدُكُزْ
interrogaretis.

اَيْتَسِيْدِيْلَرْ vel اَيْتَسَه اِيْدِيْلَرْ
اَيَلَسِيْدِيْلَرْ & اَيَلَسَه اِيْدِيْلَرْ
interrogarent.

Præteritum.

Sing. اَوْلَمْ
Interrogaverim.

اَيْتَشْ اَوْلَسَنْ
interrogaveris.

اَيَلَشْ اَوْلَا & اَوْلَه
interrogaverit.

Plur. اَوْلُوْزْ
interrogaverimus.

اَيْتَشْ اَوْلَسِيْزْ
interrogaveritis.

اَيَلَشْ اَوْلَاْلَرْ
interrogaverint.

اَوْلَسِيْدُكُزْ vel اَوْلَسَه اِيْدُكُزْ
interrogaremini.

اَوْلَسِيْدِيْلَرْ vel اَوْلَسَه اِيْدِيْلَرْ
interrogarentur.

Perfectum.

اَوْلَمْ
Interrogatus fuerim.

اَوْلَسَنْ
interrogatus fueris.

اَوْلَا & اَوْلَه
interrogatus fuerit.

اَوْلُوْزْ
interrogati fuerimus.

اَوْلَسِيْزْ
interrogati fueritis.

اَوْلَاْلَرْ
interrogati fuerint.

Præt. plusquàm perfectum primum.

Activum.

Passivum.

Sing. ^{اَيْتَمِشْ} *interro-*
gavissēm.^{اَيْتَمِشْ} *inter-*
rogavisses.^{اَيْتَمِشْ} *interro-*
*gavisset.*Plur. ^{اَيْتَمِشْ} *Inter-*
rogavissēmus.^{اَيْتَمِشْ} *inter-*
rogavissetis.^{اَيْتَمِشْ} *inter-*
rogavissent.

Præt. plusquàm per-

Sing. ^{اَيْتَمِشْ} *inter-*
rogavissēm.^{اَيْتَمِشْ} *inter-*
rogavisses.^{اَيْتَمِشْ} *inter-*
rogavisset.^{اَيْتَمِشْ} *interrogatus*
fuissem.^{اَيْتَمِشْ} *interroga-*
tus fuisses.^{اَيْتَمِشْ} *interrogatus*
fuisset.^{اَيْتَمِشْ} *interroga-*
ti fuissēmus.^{اَيْتَمِشْ} *interroga-*
ti fuissetis.^{اَيْتَمِشْ} *inter-*
rogati fuissent.
fectum secundum.^{اَيْتَمِشْ} *interroga-*
tus fuissem.^{اَيْتَمِشْ} *interro-*
gatus fuisses.^{اَيْتَمِشْ} *interroga-*
tus fuissent.

Plur.

CONJUGATIO VERB. COMPOSITORUM.

741

Activum.
Plur. اُولَسْتَف Inter-
rogavissimus.

Passivum.
اُولَسْتَف interro-
gati fuissimus.

اَيْتَمِشْش اُولَسْتَف Inter-
rogavissetis.

اَيْتَمِشْش اُولَسْتَف Inter-
gati fuissetis.

اُولَسْتَف vel اُولَسْتَفْت
interrogavissent.

اُولَسْتَف vel اُولَسْتَفْت
interrogati fuissent.

Præt. Plusquàm Perf. tertium.

Ut Optativi præsens.

Præt. Plusquàm Perfect. quartum.

Ut præcedens præter. imperfectum
secundum hujus modi.

Præt. Plusquàm Perfect. quintum.

Ut præter. plusquàm perf. primum Optat.

Præt. Plusquàm Perf. sextum.

Sing. اُولُورْدَم Inter-
rogavissem.

اُولُورْدَم Inter-
gatus fuisssem.

اَيْتَمِشْش اُولُورْدَم Inter-
rogavisses.

اَيْتَمِشْش اُولُورْدَم Inter-
rogatus fuisses.

اُولُورْدَم Inter-
gavisset.

اُولُورْدَم Inter-
gatus fuisset.

Ααααα 3

Plur.

Activum.

Passivum.

Plur. اُولُوْرُدُقْ *inter-*
rogavissimus.

اَيْتَمِشْ *interro-*
gavissetis

اَيَلَمِشْ *interro-*
gavissent.

م
—
٢

اُولُوْرُدُقْ *Inter-*
rogati fuissimus.

اُولُوْرُدُقْ *inter-*
rogati fuissetis.

اُولُوْرُدُقْ *inter-*
rogati fuissent.

م
—
٢

Præt. Plusquàm Perfect. septimum.

Ut præcedens præt. imperf. tertium.
hujus modi.

Futurum Præt. mixtum primum.

Sing. اُولُوْرَمْ *Interro-*
gavero.

اَيْتَمِشْ *interro-*
gaveris.

اَيَلَمِشْ *interroga-*
verit.

م
—
٢

اُولُوْرَمْ *Interroga-*
tus fuero.

اُولُوْرَمْ *interro-*
tus fueris.

اُولُوْرَمْ *interroga-*
tus fuerit.

م
—
٢

Plur.

Activum.

Passivum.

Plur. ^{اُولوروز} Interro-
gaverimus.

^{ايتيمش} inter-
rogaveritis.

^{ايليمش} inter-
rogaverint.

Futur. Præt.

Sing. ^{اُولرسم} Interro-
gavero.

^{ايتيمش} inter-
rogaveris.

^{ايليمش} inter-
rogaverit.

Plur. ^{اُولورسق} In-
terrogaverimus.

^{ايتيمش} inter-
rogaveritis.

^{ايليمش} & ^{اُولورسدلر}

^{ايتيمش} inter-
rogaverint.

^{اُولوروز} Interro-
gati fuerimus.

^{ايتيمش} inter-
gati fueritis.

^{ايليمش} interroga-
ti fuerint.

mixtum secundum.

^{اُولورسم} Interro-
gatus fuero.

^{ايتيمش} inter-
gatus fueris.

^{ايليمش} interro-
gatus fuerit.

^{اُولورسق} Interro-
gati fuerimus.

^{ايتيمش} inter-
rogati fueritis.

^{ايليمش} & ^{اُولورسدلر}

^{ايتيمش} interro-
gati fuerint.

In-

Infinitivi præsens.

سؤال ایتتمکى & سؤال ایتتمکى

Interrogare.

سؤال اولننق

Interrogari.

Eadem observationes, quæ in verbis simplicibus sunt adductæ, & pro infinitivo, & pro gerundiis supino, & participiis locum habent, ut & ea quæ in affixis de verbis tam finitis quàm infinitis habentur,

Gerundium.

سؤال ایلرکن vel سؤال ایدرکن

Interrogando.

سؤال اولنورکن

Cum interrogatur.

Supini eadem ratio, quæ in simplicibus verbis.

Participij præsens & Imperfectum.

سؤال ایلین vel سؤال ایدن

Interrogans.

سؤال اولنان

Quod interrogatur.

Præteritum perfectum.

سؤال ایلیمش vel سؤال ایتیمش

Qui fuit interrogans.

سؤال اولنیمش

Qui interrogatus fuit.

سؤال ایلدوکى vel سؤال ایدوکى

Qui fuit interrogans.

سؤال اولندوکى

Qui interrogatus fuit.

Juxta distinctiones in simplicibus allegatas.

Futurum.

سؤال اولناجق vel سؤال ايدجك & سؤال ايدجك

سؤال ايتيجك Interrogaturus. سؤال ايتيجك Interrogandus.

Dictio verbalis.

سؤال اولنوب vel سؤال ايتيوب

Cujus explicatio juxta dicta in simplicibus.

Ut antecedenter dictum est, participia & adjectiva, quæ ratione ita exigente, pro verbo auxiliari verbum ايتيك vel ايتيك suscipere possunt, si contingeret, ut per hujus auxiliaris susceptionem, significatum verbi activi prodiret, per consequens & ad passivum, ut cætera verba activa composita transferri poterit, quemadmodum enim dici potest, v. g. ولاي

فلان منصبدن معزول ايتيدل Talem quendam ab Officio amoverunt.

Chur. Eff. poterit passivè dici. فلان منصبدن معزول اولندي

Item idem. Mi Sultane بنم سلطانم لطفكردن بري محروم ايتيك ne me à gratia vestra nè arceto, passivè dici poterit. بنم سلطانم بن

بنم سلطانم بن لطفكردن محروم اولنم Mi Sultane ego à gratia vestra non arce-

bor Occisorem caperunt قاتلي طوتوب زنداند محبوس ايتيدل

(PARS III.)

Bbbbb

ش

طشوارده مقبوس اولنان & in carcere detinuerunt. Chur. Eff.

اسيرلر يميزكي حفظ ايتد ريسي بابنده حمايه دولتنگزرجا اولنور

Ob captivorum nostrorum in Temesvar detentorum custodiam insti-
tuendam, speratur protectio felicitatis vestrae. ex. lit. مقبوس

مقبوسم معزول sunt participia passiva arabica, quæ ratione sic
admittente, veluti masdarum aut substantivum capta, ad com-
positum verbum activum transferuntur, & juxta ejus regulam,
ad formam passivam cadunt.

Conjugatio verbi neutrius cum auxiliari verbo regulato اولنگ

Præsens actionis, quæ actu agentem supponit.

Sing. اوليوروم Pervenio.

Plur. اوليوروز Pervenimus.

اوليورسن pervenis.

ف

اوليورسن pervenitis.

اوليور pervenit.

اوليورلر perveniunt.

Præsens, seu Modsfareum.

Sing. اوليوروم Pervenio & perve-
niam.

Plur. اوليوروز Pervenimus &
perveniemus.

اوليورسن pervenis & per-
venies.

ف

اوليورسن pervenitis & per-
venietis.

اوليور pervenit & perve-
niet.

اوليورلر perveniunt & per-
venient.

Præc.

Præt. imperfectum primum.

Sing. اولوریدم vel اولورایدم P. اولوریدک vel اولورایدک

Perveniebam.

Perveniebamus.

اولوریدک vel اولورایدک

perveniebas.

اولوریدک vel اولورایدک

perveniebatis.

اولوریدی vel اولورایدی

perveniebat.

اولوریدی vel اولورایدی

perveniebant.

Præt. imperfectum secundum.

Sing. اولوریشم vel اولورایشم P. اولوریشور vel اولورایشور

Perveniebam.

Perveniebamus.

اولوریشم vel اولورایشم

perveniebas.

اولوریشم vel اولورایشم

perveniebatis.

اولوریشد vel اولورایشد

perveniebat.

اولوریشد vel اولورایشد

اولوریشد vel اولورایشد

اولوریشد vel اولورایشد

perveniebant.

Præt. perfectum primæ formæ.

Sing. اولدم *Perven.*

Plur. اولدق *Pervenimus.*

اولدق *pervenisti.*

اولدق *pervenistis.*

اولدی *pervenit.*

اولدی *pervenerunt.*

Præt. Perfectum secundæ formæ.

Sing. أولمِشِمُ *Pervenî.*اولمِشَسَنِ *pervenisti.*اولمِشَدُرُ *pervenit.*Plur. أولمِشَوُزُ *Pervenimus.*اولمِشِسِرُ *pervenistis.*اولمِشَدُرُ *pervenerunt.*

Præt. plulquàm perfectum primum.

Sing. أولمِش ایدِمُ vel

اولمِشَدِمُ *Perveneram.*

اولمِش ایدُ كُ vel

اولمِشِدُ كُ *perveneras.*

اولمِش ایدی vel

اولمِشِیدی *pervenerat.*

Plur. أولمِش ایدُ كُ vel

اولمِشِدُ كُ *Perveneramus.*

اولمِش ایدُ كُزُ vel

اولمِشِدُ كُزُ *perveneratis.*

اولمِش ایدیَلَرُ vel

اولمِشِیدیَلَرُ vel

اولمِشَدُ ایدی vel

اولمِشَدُ ایدی *pervenerant.*

Præ-

Præt. plusquàm perfectum secundum.

Sing. <i>Perven-</i> <i>eram.</i>	Plur. <i>Perven-</i> <i>eramus.</i>
<i>perven-</i> <i>eras.</i>	<i>perven-</i> <i>eratis.</i>
<i>pervenerat.</i>	<i>pervenerant.</i>

Præt. plusquàm perfectum. tertium.

Sing. <i>Perven-</i> <i>eram.</i>	Plur. <i>Perven-</i> <i>eramus.</i>
<i>perven-</i> <i>eras.</i>	<i>pervenera-</i> <i>tis.</i>
<i>pervenerat.</i>	<i>pervenerant.</i>

Præt. plusquàm perfect. quartum.

Sing. <i>Perven-</i> <i>eram.</i>	Plur. <i>Perven-</i> <i>eramus.</i>
<i>perven-</i> <i>eras.</i>	<i>pervenera-</i> <i>tis.</i>
<i>pervenerat.</i>	<i>pervenerant.</i>

Præt. plusquàm perfect. quintum.

Sing. <i>أولدتُم إيدي</i> <i>Pervene-</i> <i>ram.</i>		Plur. <i>أولدتُ إيدي</i> <i>Perve-</i> <i>neramus.</i>
<i>أولدتُ إيدي</i> <i>pervene-</i> <i>ras.</i>	٢٠	<i>أولدتُز إيدي</i> <i>pervenera-</i> <i>tis.</i>
<i>أولدت إيدي</i> <i>pervenerat.</i>	٢١	<i>أولدتُز إيدي</i> <i>pervene-</i> <i>rant.</i>

Futurum reale, & à Modfareo distinctum.

Sing. <i>أولأم</i> <i>Perveniam.</i>		Plur. <i>أولأوز</i> <i>Perveniemus.</i>
<i>أولأسن</i> <i>pervenies</i>	٢٠	<i>أولأسز</i> <i>pervenietis.</i>
<i>أولأ vel أولآ</i> <i>perve-</i> <i>niet.</i>	٢١	<i>أولألز</i> <i>pervenient.</i>

Aliud futuri tempus.

Sing. <i>أولآجقِيم</i> <i>Perve-</i> <i>niam.</i>		Plur. <i>أولآجقِيز</i> <i>Pervenie-</i> <i>mus.</i>
<i>أولآجقِسن</i> <i>pervenies.</i>	٢٠	<i>أولآجقِسنز</i> <i>pervenietis.</i>
<i>أولآجقِذُر</i> <i>perveniet.</i>	٢١	<i>أولآجقِذُرز</i> <i>pervenient.</i>

Im-

Imperativi præsens & futurum.

Sing. <i>أول</i> <i>Pervenī.</i> <i>أولسون</i> <i>perveniat.</i>	Plur. <i>أوللم</i> <i>Perveniamus.</i> <i>أولتكن</i> <i>pervenite.</i> <i>أولسون</i> <i>perveniant.</i>
---	---

Optat. præsens & Imperfectum.

أولايكه *Utinam.*

Sing. <i>أولايديم</i> <i>vel أول</i> <i>أيدم</i> <i>Pervenirem.</i> <i>أولايديكن</i> <i>vel أول</i> <i>أيدكن</i> <i>pervenires.</i> <i>أولايدي</i> <i>vel أول</i> <i>أيدي</i> <i>perveniret.</i>	Plur. <i>أولايديكن</i> <i>vel أول</i> <i>أيدكن</i> <i>Perveniremus.</i> <i>أولايديكن</i> <i>vel أول</i> <i>أيدكن</i> <i>perveniretis.</i> <i>أولايديكن</i> <i>vel أول</i> <i>أيدكن</i> <i>pervenirent.</i>
--	--

Præt. Perfectum.

Sing. <i>أولام</i> <i>Pervenerim.</i> <i>أولاسن</i> <i>perveneris.</i> <i>أولا</i> <i>pervenerit.</i>	<i>أولوز</i> <i>Pervenerimus.</i> <i>أولسن</i> <i>perveneritis.</i> <i>أولن</i> <i>pervenerint.</i>
---	---

Præ.

Præt. plusquàm perfect. primum.

Sing. أُولَآئِدُمْ
Pervenissem.أُولَآئِدُكَ
pervenisses.أُولَآئِدِي
pervenisset.Plur. أُولَآئِدُنَا
Pervenissemus.أُولَآئِدُكُمْ
pervenissetis.أُولَآئِدِيكُمْ
pervenissent.Præt. Plusquàm Perfect. secundum
ut Optativi præsens.

Futurum Optativi ut futurum Indicativi.

Conjunctivi Præsens primum.

Juxta reflexiones in verbis simplicibus
allegatas.

Præsens Secundum.

Si أَكْرَ

Sing. أُولَسِّمُ Perveniam.

أُولَسِّكُ pervenias.

أُولَسِّهْ perveniat.

Plur. أُولَسِّفُ Perveniamus.

أُولَسِّكُمْ perveniatis.

أُولَسِّتَهُمْ vel أُولَسِّتَهُنَّ vel

أُولَسِّتَهُمْ perveniant.

Præ-

Præfens seu potius Modfareum.

Sing. أولورسم *Perveniam* &
pervenero.

أولورسكني *pervenias* & *per-*
veneris.

أولورسه *perveniat* & *per-*
venerit.

Plur. أولورسك *Perveniamus*
& *pervenerimus.*

أولورسكنز *perveniat* &
perveneritis.

أولورسك *vel* أولورسه *per-*
perveniant & *pervenerint.*

Præt. imperfectum primum.

Ut Optat. præfens.

Præt. imperfectum secundum.

Sing. أولور ايدم *vel*
pervenirem.

أولور ايدشي *vel*

أولور دكشي *pervenires.*

أولور ايدبي *vel*

أولور دبي *pervenires.*

Plur. أولور ايدكي *vel*

أولور دكي *Perveniremus.*

أولور ايدكنز *vel*

أولور دكنز *perveniretis.*

أولور ايدلر *vel*

أولور دلر *pervenirent.*

(PARS III.)

Ccccc

Præt.

Præt. Imperfectum tertium.

اولسیدم vel اولسه ایدم

Pervenirem.

اولسیدت vel اولسه ایدت

pervenires.

اولسیدی vel اولسه ایدی

perveniret.

اولسیدئ vel اولسه ایدئ

Perveniremus.

اولسیدتئ vel اولسه ایدتئ

perveniretis.

اولسیدیلر vel اولسه ایدیلر

pervenirent.

Præteritum. Perfectum.

Sing. اولم

Pervenerim

اولسن

perveneris.

اوله vel اوله

pervenerit.

Plur. اولوز

Pervenerimus.

اولسز

perveneritis.

اولاتر

pervenerint.

Præt. plusquàm perfectum primum.

Sing. ایسم

Pervenissem.

ایستئ

pervenisses.

ایسه

pervenisset.

Plur. ایسکئ

Pervenissemus.

ایستئز

pervenissetis.

ایستلر vel ایستلر

pervenissent.

Præt

CONJUGATIO VERB. COMPOSITORUM.

755

Præt. plusquàm perfectum secundum.

Sing. **أَوَلَسَّمْ**
Pervenissem.

أَوَلَسَّتِي
pervenisses.

أَوَلَسَّة
pervenisset.

Plur. **أَوَلَسَّقْ**
Pervenissemus.

أَوَلَسَّكُنْ
pervenissetis.

أَوَلَسَّكُنْ أَوَلَسَّكُنْ
pervenissent.

Præt. Plusquàm Perf. tertium.

Ut Optativi præsens.

Præt. Plusquàm Perfect. quartum.

Ut præcedens præt. imperfectum
secundum, hujus modi.

Præt. Plusquàm Perfect. quintum.

Ut præt. plusquàm perf. primum Optat.

Præt. Plusquàm Perf. sextum.

Sing. **أَوَلُورَنَّمْ**
Pervenissem.

أَوَلُورَنَّتِي
pervenisses.

أَوَلُورَنِّي
pervenisset.

Plur. **أَوَلُورَنَّقْ**
Pervenissemus.

أَوَلُورَنَّكُنْ
pervenissetis.

أَوَلُورَنِّيْلَرْ
pervenissent.

Ccccc 2

Præt.

Præt. Plusquàm Perfect. septimum.

Ut præcedens præt. imperf. tertium.
hujus modi.

Futurum Præt. mixtum primum.

Sing.	أُولُوْرُم		Plur.	أُولُوْرُوْرُ
	<i>Pervenero.</i>			<i>Pervenerimus.</i>
	أُولُوْرَسَن			أُولُوْرُسِز
	<i>perveneris.</i>			<i>perveneritis.</i>
	أُولُوْرُ			أُولُوْرَتَر
	<i>pervenerit.</i>			<i>pervenerint.</i>

Futur. Præt. mixtum secundum.

Sing.	أُولُوْرَسَم		Plut.	أُولُوْرَسَف
	<i>Pervenero.</i>			<i>Pervenerimus.</i>
	أُولُوْرَسَكُ			أُولُوْرَسَكُز
	<i>perveneris.</i>			<i>perveneritis.</i>
	أُولُوْرَسَه			أُولُوْرَسَهَلَر vel أُولُوْرَسَهَلَر
	<i>pervenerit.</i>			<i>pervenerint.</i>

Infinitivi præsens.

وَأَصِلْ أُولُوْرَمَقْ *Pervenire.*

Cum Observationibus ut supra in aliis verbis.

Gerundium præsens & imperfectum.

وَأَصِلْ أُولُوْرَكُنْ *Perveniendo.*

Supini eadem ratio quæ in simplicibus verbis.

Participij præsens & Imperfectum.

وَأَصَلَ أَوْلَانُ *Perveniens.*

Præteritum perfectum.

وَأَصَلَ أَوْلَيْشَ *Qui fuit perveniens.*

Præt. perfectum.

وَأَصَلَ أَوْلْدَوْقَ *Qui fuit perveniens.*

Juxta distinctiones alibi hoc loco allegatas.

Futurum.

وَأَصَلَ أَوْلَجَقَ *Perventurus.*

Dictio verbalis.

وَأَصَلَ أَوْلُوبَ *Juxta explicata alibi hoc loco.*

CAPUT TERTIUM.

*De Structuris cum reflexione ad
origines arabicas.*

DUæ illæ structuræ, inter verba simplicia minus latè patentēs, quarum una reciproca, & altera mutua appellatur, in verbis compositis, pari passu non procedunt. Hoc enim loco ad significatum reciprocum obtinendum, in usu esse solet pronomen primitivum كَنْدُ cum suis affixis, aut etiam نَفْسٌ pariter cum suis affixis, aut separatim aut conjunctim, ut ex hîc adjectis exemplis colligi potest, v. g. كَنْدُ وَسَنِ صِيَانَتْ اَيْتَمَكَا *Semet*

Ccccc 3

ipsum

ipsum custodire. Chur. Eff. Item idem. أَنِي ضَبَطَ اِيْتَمَكْ

man suam, id est: semet ipsum continere, franare, &c. أَلْفُ نَفْسِ

plerumque simul secum pronomen primitivum كَنْدُو trahit, ut:

Qui ani- كَنْدُو نَفْسِي حَرَامَدَنْ ضَبَطَ اِيْدَنْ كِيْمَسَنَه اَيُو اَدَمَدَرْ

man suam seu, qui semet ipsum à malo cohibet, bonus homo est.

Chur. Eff. Item idem. عَاقِلْ اَوْلَانْ كَنْدُو نَفْسِي حَرَامَدَنْ ضَبَطَ

Sapiens semet ipsum ab illicitis continet. اِيْدَرْ

Mutuum verbum, habetur adminiculo vocis يَرْ يَرْ quasi: *Unus*

unus, in casu à verbo requisito, ut: يَرْ يَرْ اِيْلَهْ اَلْقَتْ وَ مَحَبَّتْ

Unus cum uno, vel Lati- وَ يَرْ يَرْ يَرْ يَرْ شَفَقَتْ وَ مَرَحَبَّتْ اِيْدُوْبْ

nitati convenienter: unus alteri familiaritatem & benevolentiam

unus alteri commiserationem & misericordiam faciendo. de mir. mund. اِيْتَمَكْ يَرْ يَرْ يَرْ يَرْ بَغْضْ

Secunda structura arabica, quæ, ut in arabismo videri potest, Latinorum particulam *con* in se continet, si hujus structuræ masdarum ut masdarum structuræ ad Turcismum transiverit, structuræ arabicæ vim & in Turcismo sibi conservabit, v. g. Teste

Giggeo & Castello عَنَقْ arabica radix est, *collum apprehendis* significans, cujus secunda structura عَانَقْ est, *unus alteri collum apprehendit, id est, unus alterum amplexus est, seu, amplexatus fuit*

fuit معانقه' ejus masdarum, *amplexus unius & alterius*, ut:

فَلَانٌ آتَمَ سَفَرَتَهُ تَلْدُوْكَدَهْ دُوسْتَمِ اُولْمَغِيْلَهْ مُعَانَقَهْ اَيْتْدُوْكَدَهْ

Talis quidam, cum ab expeditione bellica veniat, & meus amicus sit, nos invicem amplexi, seu, amplexati sumus.

Structura passivæ formæ ut est in verbis simplicibus, his in verbis non reperitur, sed juxta regulam & conjugationem in capite præcedente exhibitam procedetur.

Structura illa quam quidam transitivam in alium appellant, seu actio actionem causans, aut ad actionem invitans, hic etiam juxta verborum simplicium regulam contingere solet, nam ab

auxiliaris verbi infinitivo اَيْتْدُرْمَكْ fit اَيْتْمَكْ v. g. فَغِيْرْلَقْ اَدَمِي

جُوْقْ بَلَايَهْ صَبْرُوْ تَحْمِلْ اَيْتْدُرْمَكْ *Paupertas, hominem facit pati &*

tolerare multas miseras. Chur. Eff. Ast ratione Masdarorum arabicorum à prima seu tertia structura, radicum arabicarum emanantium, cum vi significandi, huic turcicæ structuræ sunt paria, quæstioni causam præbent, an si masdarum hujusmodi arabicæ structuræ, cum verbo auxiliari اَيْتْمَكْ seu اَيْلْمَكْ concurrat,

cum hac significandi vi se jungat, vel an verbum اَيْتْمَكْ seu اَيْلْمَكْ

sibi debitas literas characteristicas assumat, ut: اَيْتْدُرْمَكْ vel

اَيْلْمَكْ? Respondeo cum distinctione, cui hanc observationem

præmitto. Notum est ex principiis arabicis, quòd prima & tertia structura, radicum arabicarum, sint equidem transitivæ in alium, nisi sub hujus structuræ forma, significatum à structura in-

independens , reperiatur , sicque à radicis significato differat , neque se ut transitivum in alium exhibeat. Hac observatione suppositâ , respondeo ; si maldara harum duarum structurarum arabicarum sub eo significato ut sunt structuræ transitive in alium ad turcismum cadant , & cum verbo *اَيْتَمَكْ* sive *اَيْتَمَكْ* , verbum unum compositum euadant , tunc sine alia mutatione se ut structuræ transitive in alium habebunt , quod exemplis declaro : sit v. g. radix arabica *حَشَا* infirma *ي ل* ultima radicali *implevit* , *farcivit* ejus prima structura est *حَشَى* quæ dat regulatum maldarum *تَحْشِيَّةٌ* Turcæ hanc vocem ad se transferentes , utuntur eâ ut est transitiva in alium , ita ut *حَشَى* sit *fecit implere* , *fecit farcire* , hinc maldarum ejusdem significati : *تَحْشِيَّةٌ* *factio impletionis* , seu , si dicere licet : *factio farcitionis* , hoc maldarum , pro verbo composito ad Turcas translatum , *اَيْتَمَكْ تَحْشِيَّةٌ* dabit , id est : *facere implere* , *facere farcire* , v. g. *اَيْتَمَكْ تَحْشِيَّةٌ* id est : *Sermonem suum farcire faciunt* , id est : *relationi alicujus rei quisquis aliquid adjungit* , & ab esse suo genuino , addittamentis retrahit : sic ex *قَدَّمَ* *præcessit* , structura prima *قَدَّمَ* *precedere fecit* hinc Modfarcum *اَهْلِي عِلْمٌ تَقْدِيْمٌ* *facere precedere* , *اَيْتَمَكْ تَقْدِيْمٌ* *Oportet facere ut precedat scientiis imbutus*. Chur. Eff.

Item

Item *حَيَّ* infirma radix *ع ي و ل* & *vixit*, hujus structura tertia, est *أَحْيَى* vel *أَحْيَى* *vivere fecit* seu, *vivificavit*, quæ dat regulatum masdarum *أَحْيَاوُ* *vivificatio*. Turcæ hanc vocem ad se transferentes, utuntur eâ, ut est transitiva in alium ita ut: *أَحْيَى* sit *vivificavit*, hinc masdarum ejusdem significati *أَحْيَاءُ* *vivificatio*, Turcis, *أَحْيَا* *إَيْتَمَكْ* *facere vivere* seu, *vivificare*, ut: *حَضَرَتِ عِيسَى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مُعْجِزَةً إِيْلَهُ أُولُوْمِي أَحْيَا* *Majestas JESUS supra quem benedictio & salus, per miraculum mortuum vivificavit*. Chur. Eff. Patet ergo, quod Masdara arabica quatenus sunt transitiva in alium, in suo verbo auxiliari *أَيْتَمَكْ* vel *أَيْلَمَكْ* nullam mutationem patiantur: quod si harum duarum arabicarum structurarum masdara, sub tali significato ad Turcismum non transferantur, tunc verbum auxiliare *أَيْتَمَكْ* seu *أَيْلَمَكْ*, characteristics hujus significati literas assumunt, v. g. ab inusitata radice arabica prima hamzata *أَخَّرَ* *posterior vel postremus fuit* aut *venit* teste Golio, promanat inde structura prima *أَخَّرَ* *posterioorem esse fecit*, aut *procrastinavit, retardavit*, hujus regulatum masdarum est, *تَأَخَّرَ*, si hujus masdari usus erit juxta significatum *posterioorem esse fecit*. junctum verbo auxiliari turcico *أَيْتَمَكْ*, eo ipso erit verbum transitivum in alium,

(PARS III.) D d d d d ut

ut: *تَأْخِيرُ* *aitimki* *facere esse posteriorems.* Ast si hujus usus erit pro secundo significato *procrastinavit, retardavit*, cum hæc significatio non transeat in alium, nec verbum transitivum in alium exprimatur, non amplius *تَأْخِيرُ* *aitimki* sed *تَأْخِيرُ* *aitidurimki* *facere procrastinare facere retardare*, dicendum erit: *دوشمینی* *aitidurimki* *fecimus hostem procrastinare.* Chur. Eff.

Verba composita per auxiliare **أَوْلَفَ** *latum* *esse, letari*, cūm ad hīc dictam structuram transeunt, auxiliare verbum mutant, & rejecto **أَوْلَفَ** ejus locō **أَيْتَمَكْ** substituunt, dicuntque **أَيْتَمَكْ مَسْرُورٌ** *latum facere, seu, latificare*, ut: **بِو فَقِيرَه**. Quia huic pauperi rem aliquam dono dedit, ejus animum *latum* fecit, seu, *latificavit*. Chur. Eff.

Aliquando verba composita per verbum auxiliare ایتْمَكْ aut simile, affuendo locô ویرْمَكْ verbum ایتْمَكْ auxiliaris verbi locô ad hanc structuram transcent, ut سرور ایتْمَكْ *letari* جو صحبت جانمہ *letitiam dare, leu, latificare*, ut: *Hac conversatio animum meum letificavit. Chur. Eff.* سرور ویرْدِی

Obfer.

Observatione etiam dignissimum est, quòd aliquando maldara hìc dictarum arabicarum structurarum primæ & tertiæ, sub significato transitivo in alium, ad Turcas simpliciter sinè verbo auxiliari transeant, hinc magna sensuum obscuritas, sed sciendum est, hujusmodi constructiones figuratas esse, & in iis latere figuram, quam nos in nostra syntaxi latina Eclypsim appellamus, cum nempe id, quod in oratione deest, foris omnino petendum est. deest ergo verbum auxiliare turcicum, denotans tale maldarum, cum vi verbali & transitionis in alium sumendum esse, quòd nos ad completam sensus cognitionem deduceret, si orationis turcicæ fluxus id admitteret, rem exemplo clare demonstro:

أَحْمَدُ بَاشَا تَقْدِيمِ أَهَمِّ مَسْلِكِنْدَه سُلُوكِي إِيْتِمَكِينِ :

Hanc constructionem ad Latinitatem clarè & fundamentaliter transferre, res impossibilis esse videtur, illi, qui regulis ad reflexionis actus requisitis est destitutus, cum ergo videamus, hìc esse quendam

purorum nominativorum cursum, ut : أَحْمَدُ بَاشَا تَقْدِيمِ أَهَمِّ :

supponere debemus, hìc latere regulam aliquam *Quotiescunq;* vel juxta persicam, vel juxta turcicam syntaxim, juxta persicam esse nequit, quia illa vox quæ præcedit, kesrâ notanda est, ut arguat sequentem vocem esse genitivi casum, quòd hìc esse posse non videtur, quia deberet esse : أَحْمَدُ بَاشَا & non est, nec

esse posset, nam juxta hanc regulam procedendo, ad sensus claritudinem non perveniretur, rationabile ergo est, hìc latere regulam *Quotiescunq;* turcicam occultè sumptam, & أَحْمَدُ بَاشَا

stare pro أَحْمَدُ بَاشَاكَ & quia post genitivum turcicum sequi-

tur affixum pleonasticum, quòd etiam hìc non apparet, rationabiliter ergo dicetur, illud affixum per kalam sub ultimam literam vocis *أَهْم* latere, ut: *أَهْم* stabilità aliquali modò per regulam *Quotiescunq̃*, turcicam occultè sumptam hujus sensus cognitione, respectu Latinitatis attamen sensus clarus, & completus non obtinebitur, ob loquendi modum latinæ phrasi incomparabilem, ad sensus claritudinem ergo, & phrasem latinam sensui accommodatissimam pervenietur, si transitio in alium sub termino arabico *تَقْدِيم* latens, in Latinitate adminiculo cujusdam verbi exprimetur, quòd ob casus sibi debiti rationem regulam turcicam *Quotiescunq̃* equidem tollet, sed sensum juxta syntaxim turcicam completè expressum, & in ipsa Latinitate completè & identificatè, si dicere licet, exprimet. *تَقْدِيم* ergo primæ structuræ masdarum verbi in alium transitive est, *precedere*, seu, *precedentia* à radice *قَدَم* *præcessit*, *præivit*, ita ut *قَدَم* ejus prima structura teste Golio ad hunc locum *precedere jussit*, *præire jussit* significet, cùm autem simplex vox *precedentia*, illam transitionem in alium nobis Latinis in memoriam non reducat (quòd alias de natura Eclypsis est, ut rationi, quod in oratione deest, suggerat) datò etiam, quòd terminus arabicus, respectu Arabismi aut Turcismi, Eclypsim figuram in se non contineat, respectu Latinitatis attamen reperitur, quia simplex radix *قَدَم* *præcessit*, dare potest masdarum *precedentia* sed *precedentia* quæ à prima structura emanat, respectu Latinitatis quid plus in se continet, quàm illa quæ à simplici emanat, hinc respectu Latinitatis Eclypsis oritur, & ideo artis Grammaticalis ope, in id, quod deest, Latini inquirere debent, cùm

ergo

ergo ex principiis arabicis nobis constet, hoc masdarum esse primæ structuræ, quæ est verbum, quòd in alium transit, nos Latini, illum transitum in alium, circumscriptivè exprimere debemus, & erit completus sensus, circumscriptio autem è verbo illo, quòd transitum explicat, desumenda est, & sensus latinus completus sic prodibit, notum est, quòd اَيْنَكَيْن, particulam causalem Latinorum *quia* in se contineat, his suppositis præcedentis turcici sensûs cum sensu completo interpretatio hæc *Quia præcedenti acuris plena (der gähliche voraus March) quam fieri jussit Achmed Bassa, & ingressus ad itineris viam, per impediencia resolutionem, dicti muniminis expugnatio retardata fuit. Et en, quomodo arabicum masdarum تَقْدِيم per præcedentia, quam fieri jussit exprimatur.*

Nè autem aliquis seducatur, si viderit hic verbum *jubere* latinum, ad transitum in alium juvare, quasi verò *jubere* hanc vim in se haberet, quàm nullo modo habet, quia hoc locò pro *facere* stare videtur, & dici potest, *præcedentia quam fieri fecit*, & merum accidens est, si *jubere* se pro *facere* capi sinat.

Dantur apud Latinos verba quædam in sensu passivo constructa, quæ si ad activam formam sunt transferenda, apud Turcas, ad formam transitivi in alium transferri debent, v. g. à *tempestatibus ad hoc litus appulsi sumus*, quia appellere apud Turcas in hoc sensu, est *advenire*, quod est verbum intransitivum, siue neutrum, ex quo passivum non derivatur, oportet, ut hoc neutrum, modò suò ad formam activam transferatur, quæ alia esse non potest, quàm *facere pervenire*, & hinc constructio pro Turcismo bene cadet: *tempestatas nos ad hoc litus pervenire fecit.*

بِرِي بُو قُورْتُونَه بِرِي بُو كَنَارَه يَتَشَدُّرْدِي juxta Gentis phrasem بُو كَنَارَه
Dddd 3

کَنَارَه اُورْدِي *Nos ad hoc litus percussit.*

Structura verbi negantis, ejusdem est rationis, ut in simplicibus, auxiliare quippe verbum, literam characteristicam, م scilicet cum fatha suscipit, ut: اِنْكَارْ اَيْتَمَكَا *non negare*, ut: هَر نَه :

کِه اُولَسَه حَضَرَتِ رَسُوْلُ اَللهِ حُضُوْرِنْدَه سُوِيْلَرْدِي هِيْج اِنْكَارْ

اَيْتَمَرْدِي *quidquid esset, dignitatis Apostoli in conspectu DEI loquebatur, nihil negabatur.* de mir. mund.

Structura verbi cum impossibilitate negantis, cadit pariter supra verbum auxiliare, & fit, ut in structura verborum simplicium hujus loci, & exemplum, quod ibidem reperitur, etiam

huc trahibile est: چُونْکِه اِيْلَچِيْنْدِي جَوَابْلَرِيْن اِيْشِدُوْب تَحْمَر :

اِيْدَه مَيُوْب بِاَلذَاتْ کَنْدُوْسِي چَقْدِي *Cum Legatorum responsa audiret, tolerare non potuit, & ipsemet in persona exivit.* Gem Hist.

Structura, seu potius phrasidis actionis possibilitatem exprimens, eadem & hinc est, quæ in verbis simplicibus, ut: صَبْر اِيْدَه :

پِيْلُوْر مِيْسَن *patientiamnè habere potes?* Chur. Eff. Ast quia supra de verbis simplicibus, me hoc loco de verbo *posse* aliquid dicturum promisi, lubet diversos modos & phrasas exhibere,

qualiter hoc significatum *posse* sub verbis compositis cadat. قَايَر

participium simplicis radicis قَدَر *potuit*, sub significato *potens*,

& مِيْکَن *fuit possibile*, اَمْتَن *participium structurae tertiae* مِيْکَن

dignitate, aut auctoritate polluit, seu, valuit. Hæc igitur participia قَابِرٌ & مُكِنٌ verbo substantivo اُولَمَقٌ esse junguntur. Circa significandi vim autem, hæc differentia esse videtur, quòd قَابِرٌ se auxiliari suo, juxta omnes modos, tempora numeros & personas communicet, non item مُكِنٌ quod solùm sub forma impersonali se communicare videtur. Hic dicta exemplis declarantur. v. g. اَيْتَمَكْ قَابِرٌ اُولَمَدُكَ mibi beneficium exhibere non potuisti. Chur. Eff. Item idem. قَابِرٌ اُولَمَدُوْغُمُ Juxta mensuram quam potui, tibi beneficium prestare studui. Dicetur ergo conjugatione instituta.

Indicativi præsens.

Sing. قَابِرٌ اَيْدُمُ Ego possum.	Plur. قَابِرٌ اَيْزُ Nos possumus.
قَابِرٌ سَنُ tu potes.	قَابِرٌ سِزُ vos potestis.
قَابِرٌ دُرُ ille potest.	قَابِرٌ تَزُ illi possunt.

Præt. Imperfectum.

Sing. قَابِرٌ اَيْدُمُ Poteram, &c.
Sic & in negativo.

In

Indicativi Præsens.

Sing. قَايِرٌ دَتْلِيمٌ *Non possum.* Plur. قَايِرٌ دَتْلِيْزٌ *Non possumus.*

قَايِرٌ دَتْلَسَنٌ *non potes.*

قَايِرٌ دَتْلِسِرٌ *non potestis.*

قَايِرٌ دَتْلَدِرٌ *non potest.*

قَايِرٌ دَتْلَدِرٌ *non possunt.*

Præt. Imperfectum.

Sing. قَايِرٌ دَتْلِيْدِمٌ *Non poteram, &c.*

Sic & per ceteros modos, tempora, & personas, & hac

viâ, verbum *posse* Latinorum obtinebitur. سِرْدَنٌ بَرِيْكَزٌ قَرْنَدَا شَتَه

Si quis vestrûm fratri suo utili-

tatem facere potest, faciat. de mir. mund. Item ibid. زَعَمٌ اِيْدَرَلَرٌ

يَكُهْ بَرِ كَمَسَنَدَنَكَا اَوْغَلَايِي وَ يَا بَرِ دَلِيْلِي اَوْلَمَسَه اِيْجِرُو كِرْدَنَدَن

Opinantur, صُكْرَهْ بَاشَقَهْ بَاشَقَهْ كِيْمَرُو طَشْرَهْ جَقْبَاغَهْ قَايِرٌ اَوْلَمَز

quod, si cui suus non sit puer, aut Ductor, postquam ingressus fuerit, seorsim neq. regredi, neq. exire possit.

Per مَبْكِنٌ autem plerumque impersonaliter adjectivum pos-

sibilis & possibile enuntiatur, cui verbum اَوْلَمَقٌ *esse*, affirmativum

aut

aut negativum, prout ratio exigit, adjicitur, nec أولمق ut regulatum respicit, si ratio idipsum exigeret, res exemplis declaratur, v. g.

أول مصالحي ووجوده كنورمكا لجه ممكن اوله

Quomodo possibile erit, hac negotia producere. ايله و قلم ايله

neg. lingua, neg. calamo, ejus explicatio est

و بو طاغتك حصيضند بي نهايه اشجار و

ad hujus montis calcem innumerabiles arbores, pascua, & amani flores nascuntur, ut exprimi non possit. Aliquando جائز

licitus a, um, pro

بو غاركا ايچنه يدي بيك اتم : stare posse videtur, ut :

in interioritatem hujus spelunca septem mille homines ingredi, & abscondi possunt, de mir. mund.

Ast & aliae phrasae habentur, ut eas ex hinc subiectis exemplis desumemus, v. g.

بحمد الله تعالى ملكك بزم ارمزده

دخي دشمن يوف و بحد الله تعالى اوكرده قلعه ايچنده

اولان كغاركا دخي طاقتي طاق اولوب همان حضرت رب

العالين عسكر اسلامه قوت و قدرت احسان ايله ايشر جناب

(PARS III.)

Ecce

باري

770 TRACT. QUART. CAP. TERTIUM.
 بِشَدْرَ Per laudem DEI Excelsi, regio à tergo
 nostro pariter hostem non habet, & cum per Laudem DEI Excelsi,
 etiam infidelium, qui ante nos in Arce sunt, robur sit impar, dum-
 modo Majestas Domini Creaturarum Islamitico Exercitui vires tri-
 buat, negotium nostrum ex parte DEI (cujus Celsitudo magnifice-
 tur) persolutum est. Gem. Hist. Dicere enim, robur impar esse,
 est dicere: non posse. Item: جُونُ حَرَكَتِهِ بِيَطَاقَتِ إِيْدِي cum ad
 motum sine robore esset, sine robore esse, est: non posse. Hum. Nam.
 بِشَدْرَ پادشاهه بُوِي تَكْلِيْفِ اِيْمَكِه قُدْرَتِيْزْ يُوْقْدِرْ Hoc Regi offerre,
 potentiam non habemus, id est non possumus. Item: جَنْرَالُ زُوْزَه غُرُوْفِيْ
 قُمْرَضْ سَبِيْ اِيْلَهْ مُبَادَلَهِيْهْ تَلْمَكْ اِقْتِدَارِيْ اَوْلِيَامْغِيْلَهْ Cum Gene-
 ralis Comes Souches ob infirmitatem ad commutationem venire po-
 tentiam non haberet, id est: non posset. Vide infra in verbis neu-
 tris compositis, ad verbum اَلْ وَيَرْمَكْ quod etiam ad significa-
 ta verbi posse, trahi potest. dicent & اَوْلَمَقْ cum اِسْتِطَاعَتْ
 habere significat, ut: سَنَكْ اِسْتِطَاعَتُكَ وَارَايْسَه si tu poteris.
 Chur. Eff.

De cætero, si in his verbis compositis structuræ mixtæ in-
 ciderent, reciprocae & mutuae in iis commixtæ non reperirentur,
 nec locum hîc habere videntur verba à nomine promanantia.

CAPUT QUARTUM.

*De verbis compositis, pro auxiliari verbo alia
verba quàm اَيْدَمَكْ vel اَيْتَمَكْ cognoscentia, & quid
circa ea sit observatione dignum.*

AD prædicta masdara arabica & substantiva, item ad parti-
cipia, & adjectiva in præcedente capite adducta, diversa
verba auxiliaria, nunc sub activa, nunc sub passiva, nunc sub
neutrali forma accedunt. Ut autem studiosus hac in materia
facili passu progrediatur, in quantum potui, ejusmodi auxiliaria
verba collegi, & juxta genus suum in ordinem disposui, & exem-
plis elucidavi quæ magis in usu sunt.

Auxiliaria activo Generi deservientia.

صُورَتِ اَلْمَقْ Copiam accipere, id est: aliquid transcribere, seu,
describere, & لَسَخَ اَلْمَقْ exemplar & Copiam accipere, seu, de-
scriptionem facere بُو كِتَابُكَ صُورَتِنِ اَلْوُرُوزِ hujus libri copiam
accipiemus. بُو مَكْتُوبَتِكَ لَسَخَسِينِ اَلْوُرُوزِ illarum literarum
exemplar accipiemus, اَوْدُجِ اَلْمَقْ seu قَرْضِ اَلْمَقْ mutuum acci-
pere. اَلْقِجْهَ كُيْ يُوغِيَسَهْ بَرَكِيْسَنَهْ دَنِ اَوْدُجِ اَلْ si
& لَذَتْ اَلْمَقْ pecuniam non habes, ab aliquo mutuum accipe. دَانُ اَلْمَقْ
gustare, oblectari, suavitatem, delectationem, volupta-
tem

عِلْمُكَ لَدَيْنَ آلَانْ كِتْدُكْجَه عِلْمَه هَوَسِي زِيَادَه اُولُور *sem accipere.*
Scientia gustum, seu, oblectationem accipiens, successive voluptas
 دَرُسْكَ دَايِيْنْ آلَانْ طَالِبْ *eius ad scientiam augetur. Item.*
 دَرُسْدَنْ فَرَاغَتْ اَيْتَمَرْ *Lectionis, seu, studij gustum capiens studiosus,*
a studiis non desistit. دَرُسْ آلَمَقْ *accipere lectionem ab aliquo Ma-*
 مُحَمَّدْ أَقْنَدِيْدَنْ دَرُسْ آلَمَقْ *Magistro. a Mehmed Effendi lectionem*
 اِسْتَانْبُولَه *accepi. Item* قُونُوقْ آلَمَقْ *hospitium capere, divertere*
 كِمْدَرْكَنْ آخْشَامْ وَقْتِنْدَه فَلَانْ كِمْسَنْدُكْ اَوِيْنَه تَلْدُوكْ بِيْ قُونُوقْ
 آلَبَادِي *Cum Constantinopolim ivissemus, vespertino tempore ad talis*
 رَشَوْتْ آلَمَقْ *cujusdam domū pervenim⁹, nos hospitio non suscepit. Item*
corruptionis donum accipere. Dicitur de Judice, qui se donis
 كِيْنْ آلَمَقْ *& muneribus corrumpi sinit. Item.*
 مُشْرِكِيْنْ دَنْ كِيْنْ آلَبِي *vindicavit se de Infidelibus, vel, vindictam*
 اِنْتِقَامْ آلَمَقْ *cepit de Infidelibus. peculiariter Christianis.*
 دُشْمَنْدَنْ *de hoste vindictam capi.* اِنْتِقَامْ آلَمَقْ *De hoste meo vindictam meam sumpsi.*
 حَكْمْ آلَمَقْ *De hoste meo vindictam meam sumpsi.*
 اَرَبِي

arbitrium (v. g. litis seu controversiæ) *suscipere*. وَيَرَسِيهِ الْيَقَّ

accipere creditò. سَلَامٌ الْيَقَّ وَيَرَسِيهِ صَاتَمَقَّ *vendere ad creditum*.

suscipere salutem. جَمَلُهُ بِكَلَرَبِكِيَلَرِي وَ سَلَامَتَهُ دُورَانْ عَسَاكِرِ

Omnes Beglerbegi, & ad salutationem

subsistens Islamismi exercitus horum salutem susceperunt. Mos quip-

pe Turcarum est, ut minor majorem non salutet, sed major

minorem. Hinc Turcarum Exercitus se ordinatim collocat, ut

à transeunte Supremo Vizirio salutem suscipiat. Quòd & Con-

stantinopoli in ablegatione Casarea observavi, ubi edocti eramus,

ut præterequantibus Viziriis salutem non impertiremur, quia

nos illi prius salutaturi essent, & tunc inclinato capite & ma-

nibus in crucis formam supra pectus nostrum positis, salutem

restitueremus. Hoc per accidens. آلْ أَوْرَمَقَّ *percutere*

manu percutere, id est: *assumere in se aliquod negotium* v. g. بَنَ

buic negotio manus applicui, id est: hoc nego-

tium in me assumpsi *aliquam rem aspicere*. بَرَّ شَيْهَ فَظَرَّ أَوْرَمَقَّ

auscultare verbum أَوْرَمَقَّ يُوَزَهْ *ad faciem*

percutere صَغِينِ بَرَّ كَسَنَهْ نَكَّ عَيْنِي يُوَزِينَهْ أَوْرَمَهْ *cave, nemini*

sua vitia ad faciem suam percutere, id est: *neminem opprobrio affice*.

ad verbum est: جَاقَقَّ *Jacere, projicere* بَرَّاقَقَّ

jacere id, quod difficile est. alit in usu est: *gravamen, seu tribu-*

Subditis gravamen, seu, tributum imposuerunt. رَعَايَا أُوزِرِينَ تَكْلِيفَ بِرَأْقِدِيلَرُ : *ut : unum contra alterum concitare, veluti mendaciis* فَلَانْ كِمَسْنَه بَزْمَ آرَامَزَه فِتْنَه بِرَأْقِدِي *Talis quidam, ad medium nostris, tentamen projecit, id est : talis quidam inter nos discordias concitavit* قَمَلْ بِرَأْقَمَقْ *convenit cum Latino fundamentum jacere. v. g. pro ponderoso, seu, gravi edificio, fundamentum firmum jacere oportet.* آغَرْ بِنَايَه قَوِي تَمَلْ بِرَأْقَمَقْ كَرْ كَا

Premere, imprimere كُوتَكَا بِصَقْ *imprimere baculum id est : baculo tundere, baculo excipere* بَصَارَلَرْ كُوتَكَا *reus baculo excipiunt.* خَرَسُوزْ أَوْمَزَه آيَاقْ بِصَقْ *figere pedem Fur in domum nostram pedem fixerat.* اَيَدِي بِصَيِشْ

Imperare, iubere, mandare. بِيُورَمَقْ *excusatum imperare, id est excusare.* مَعْدُورْ بِيُورَمَقْ *Loquendi modus inferioris ad superiorem* بِنْدَه كَزِي مَعْدُورْ بِيُورَمَقْ *Servum vestrum excusatum habeto, excusato.* كَا

Percutere, ferire. چَالَمَقْ كُوتَكَا *baculo percutere* چَالَمَقْ

فَلَانْ

فُلَانٌ كَسَنَهُ فُلَانٌ كَسَنَيْهِ كَوْنَتَكَ جَالِدِي *Talis quidam, talem quendam, baculo excepit, aut, percussit præscindendo à generis ratione. طَارُلْ جَالَتَقْ tubâ canere. pulsare tympanum*

أَوَيْغُو جَالَتَقْ جَاكْ جَالَتَقْ *Somnum perficere, pulsare campanam جَالَتَقْ طَبَانْ جَالَتَقْ dormire percutere plantam pedis, id est: ambulare*
أَوَلْتَهْ جَالَتَقْ *obambulare.*

صَحَّ جَئِكْ *firmare signo Trahere, pati, subire. جَئِكْ*
نُورُولِدِيَّةَ وَزِيرَ *authentico scripturas, ut moris est in Dicasteriis*
صَحَّ جَئِكْ *ad verbum est: Vizirius supremus ad mandatum veritatem, seu, integritatem traxit. جَئِكْ*
فُلَانٌ كَسَنَهُ *nomen trahere, id est: proscindere, traducere aliquem. جَئِكْ*
بَعْضُ مَجَالِسَنَهْ بَنَّمْ نَامْ جَئِكْ *talis quidam, quibusdam in confessionibus nomen meum proscindit, vel, me traducit. جَئِكْ*
نُوزَهْ مِيْنْ جَئِكْ *talis quidam nomen meum proscindit. جَئِكْ*
مِيْنْ كُوزِيْنَهْ مِيْنْ جَئِكْ *ad oculum aquam occacantem trahere, id est: excacare aquâ, quam appellant اِيْمِشْ*
جَئِكْ *ad oculum ejus aquâ traxerunt, id est: illâ aquâ excacârunt جَئِكْ*
اِسْتِيَاثْ *desiderium*

خَاكِپَاي شَرِيفَه يُوْز سُوْرْمَكَه *rium pati, id est: avidè desiderare.* خَهْلِي دَن اِشْتِيَاق چَكْرُوْز *Jam pridem ad pedum nobiles pulveres* حَسْرَت چَكْمَك *ingens deside-*
 سِرِي كُوْرْمَكَه چُوْف حَسْرَت *rium pati, seu, avidissimè desiderare* چَكْمَك *Summè desideravimus ut vos videremus.* قُوْرُقُو چَكْمَك
 كَا فِرْدَن خَوْف *item: timorem, metum pati* چَكْمَك *vel* قُوْرُقُو چَكْمَك *ab Infidelibus sibi timere, vel, Infideles timere.*

يَاغ سُوْرْمَك *Trahere, pellere* يَنْغ *pinguedine allinire,*
 بِر كَسْنَه دَك *inungere.* صُوْقْدَن اِلِي چَا ثَلَاثَه يَاسِيْن يَاغِيْن *Si alicujus manus pra frigore crepet, Jasmini pin-*
 سُوْرْمَك كَرَك *guedine inungat* سَلْطَنَت سُوْرْمَك *dominium trahere, id est: impe-*
 سُلْطَان اِبْرَاهِيْم طُوْقُوْز يِيْز تَحْت پَاي شَاهِي دَه سَلْطَنَت *rare, regnare* سُلْطَان اِبْرَاهِيْم *Sultan Ibrahim, annis novem in throno regio imperavit,*
 سُوْرْدِي *regnavit.*

طُوْتَنَق *Tenere.* مَعْدُوْر طُوْتَنَق *excusatum tenere, excusare.*
 بَنْدَه كُزِي مَعْدُوْر طُوْتَنَق *Servum vestrum excusato.*

قالبت

قَالَ بَقَّ *Manere*, verbum neutrum, sed subinde præcedente nomine cum postpositione بَقَّ, vim activam sibi vindicare videtur, ut:

أَيْشِدَنْ قَالَ بَقَّ *à re*, seu, *negotio remansit*, id est: *rem*, seu, *negotium deseruit*, vel etiam, ut nonnunquam & in aliis verbis contingere solet, per metonymiæ figuram, neutrum ad activum transferri potest, v. g. خَا طِرْ قَالَ بَقَّ *animum remanere*, aut per metonymiam *offendere*, aut, *pro offensa reputare*. Dicique potest, v. g.

بِرْ بَرِينَهْ أَكْرِي بَقَّ بِرْ بَرِينَهْ خَا طِرِي قَالَ بَقَّ *Unus alterum sinistra aspexit, uni, alterius animus remansit*, id est: *unus offendit alterum*.

قِلْمَقَّ Vel قِيلْمَقَّ *facere, persolvere*, sed & pro *stabilire*, v. g.

قَرَّارْ قِلْمَقَّ *cujus ulus sub forma activa parum in usu erit, reperitur tamen sub passiva, ut visuri sumus, aut دِيرِي قِيلْمَقَّ *vivum reddere, vivificare*, significat, v. g. حَضَرَتْ عَيْسِي عَلَيَّهِ الصَّلَوةُ*

وَالسَّلَامُ أُولُومِي دِيرِي قِيلْمَقَّ *Majestas JESU, supra quem sit pax & benedictio, mortuum vivificavit. قَبَّازْ قِلْمَقَّ *orare**

كَنْوَرْمَكَا *Ferre, adducere* كَنْوَرْمَكَا *fidem ferre, id est: credere*

كَنْسَنَهْ قَالْبَارْ إِلَّا إِلَهْتَهْ مَوْتَنْدَنْ أَوْكَا اِيْمَانْ كَنْوَرْسَهْ كَرَكَا عَيْسِي
(PARS III.) Fffff دَلِيد و كِهْنَه

تَوَلَّاهُ كَسَمَكُ *tollere stipendium, seu, sala-*
rium كَسَمَكُ *idem.* بَهَا كَسَمَكُ *pretium determinare.*
 فَلَانْ أَسِيرْ بَشْ يُوْزْ غُرُوشَهْ بَهَا سِهِنْ كَسَمَشْ
Talis Captivus Quin-
gentos imperiales pretii determinavit.

بَنْ جَمَلَهْ سَفَرْ تَدَارْ كِهِنْ *providere.* كُورْمَكُ *Videre*
 دِيرِي *pro* دِيرْ كُورْمَكُ *providi de omnibus necessariis bellicis.* كُورْمَكُ
 حَضَرَتْ عِيسِي عَلِيَهْ *vivificare, ita Chur. Eff. in suo Lexico.* كُورْمَكُ
 مَاجِسْتَسْ J E. *Majestas* اَلصَّلَوةُ وَ اَلسَّلَامُ مُعْجِزَهْ اِيْلَهْ اُولُوْمِي دِيرْ كُورْدِي
SU, supra quem salus & pax, per miraculum mortuum vivi-
ficavit.

وِيرْمَكُ *Dare, multorum verborum verbum auxiliare esse*
 فَلَانْ كَسَمَنَهْ بَتَا اَلَمْ وِيرْمَكُ *affligere* اَلَمْ وِيرْمَكُ *videtur, v: g.*
 تَالِسْ قُودَامْ مِهْ اَفْلِخِيتْ وِيرْمَكُ *affligere, cruciare, molestare*
 اَلَمْ وِيرْمَكُ *talis quidam me afflixit* بُوْ يَارَهْ بَتَا غَايْتِمَلَهْ جَقَا وِيرْمَكُ
hoc vulnus me valde cruciat.
 فَلَانْ كَسَمَنَهْ نَكُ كِتْمَسِي *affligere, anxiare.* اَلَمْ وَ غَمَّ وِيرْمَكُ
 تَالِسْ قُودَامْ دِسْجَسَسْ مِهْ اَفْلِخِيتْ وَ غَمَّ وِيرْمَكُ *Talis cujusdam discessus me afflixit &*
anxiavit. اَفْلِخِيتْ وِيرْمَكُ *afflictionem, angustiam dare, seu, angu-*
 Fffff 2 *stia*

مَحْكَارَ بُو تَكْلِيْفِ اَيْلَه رَعَايَايَه پَتَا مُضَايِقَه وِیْرِیْ *stia premere*
 زَحَّتْ *Rex hac gravaminis impositione subditos angustia preffit.*
 بُو یُوْلُ بَتَا *molestiam dare, molestare, molestia afficere.* وِیْرِیْ مَتَا
 اِضْطِرَّابْ *hac via me valde molestia affecit.* زَحَّتْ وِیْرِیْ
 دِیْشْ اَغْرِیْسِی بَتَا پَتَا *perturbationem dare, exagitare.* وِیْرِیْ مَتَا
 زِیْتَتْ *dentium dolor me multum perturbavit.* اِضْطِرَّابْ وِیْرِیْ
 اَوْطَهْسَنَه زِیْتَتْ وِیْرِیْ *ornamentum dare.* وِیْرِیْ مَتَا
 دُكَّانَه *ornatum & elegantiam dare.* زِیْبْ وِیْتَتْ وِیْرِیْ مَتَا *exornavit.*
 اَوْفِیْنَه زِیْبْ وِیْتَتْ وِیْرِیْ مَتَا *Officina sua ornatum & elegantiam de-*
 وُجُوْدْ وِیْرِیْ مَتَا *dit, id est: Officinam suam eleganter exornavit.*
 اَوْفِیْنَه وِیْرِیْ مَتَا *ego huic* بُو بُو تَا وُجُوْدْ *essentiam dare, creare, & credere*
 وِیْرِیْ مَتَا *nobi-* شَرْفْ *rei non do existentiam, id est: hanc rem non credo*
 بُو یَا صَدُقْلَرْ وِیْرِیْ مَتَا *nobilitatem dare, id est: nobilitare* بُو دُوشَه وِیْرِیْ مَتَا
 اَوْطَهْدِیَه شَرْفْ وِیْرِیْ مَتَا *hac pulvinaria, & hac strata, huic cubi-*
 اَوْفِیْنَه وِیْرِیْ مَتَا *culo nobilitatem dederunt, id est: nobilitavit. Item* اَوْفِیْنَه وِیْرِیْ مَتَا
 اَوْفِیْنَه وِیْرِیْ مَتَا *homo quidam probus Gentem Tribumq;* وِیْرِیْ مَتَا
 اَوْفِیْنَه وِیْرِیْ مَتَا *suam*

suam nobilitat, illustrat. جان ویرمکى spiritum tradere, metapho-

ricè, animam dare, seu, se alicui tradere سَتَا تِيبِ اَنِيْمَمِ ویرمکى tibi ani-
mam meam tradidi, id est: me totum tibi dedicavi. Modus lo-
quendi inter eos, qui se amant, seu ad exprimendum affectum. بَلَا

اللَّه بَلَاکِ ویرسون infortunium dare, id est: maledicere

DEUS malum tuum det, id est: maledicat tibi DEUS قَسْتُور

استاذبوله کیدرتم اما بابام. اجازت اِدن ویرمکى licentiam dare.

Constantinopolim irem, sed ویرمز اجازت ویرمز اِدن ویرمز
Pater meus mihi licentiam, seu facultatem non dat, non concedit

آجر ویرمکى premium, seu, mercedem dare, retribuere, recompen-

sare, sed in bonam partem ایلک ایتدکى الله تعالى بزه جوق

mihi multa beneficia fecisti, DEUS eorum mercedem tri-
buat, vel ea tibi retribuatur, vel, recompenset بتم مصالحته جوق ویره

In negotiis جد و جهد ایتدکى الله تعالى سَتَا اَجْر عَظِيم ویره

meis magnam diligentiam, & curam adhibuisti, DEUS excelsus ti-

bi magnam mercedem tribuat. Item آیو خیرات ایلدکى الله تعالى

Opera bona fecisti, DEUS Excelsus mercedem tribuat

آجرین ویرسون

Fffff 3

جزا

سَنَ بَنَّا *retributionem dare*, sed in malam partem جزا ویرمکی

تو میخی چوف *tu mihi multa* *malafecisti, DEUS Excelsus retribuatur.* ویرمکی

سَنَ بَنَّا *recompensandi* *gratiâ rem unam pro altera dare, si quis quid donasset.* ویرمکی

بَغْشَلَانْ کُی بَنَ نِیخی سَنَّا آذْکُی مُقَابَلَهْ سِنْدَه بِر قُومَاشْ عِوَضْ

تو میخی *tu mihi librum aliquem donasti, ego etiam tibi in ejus oppo-*

posito *suppellectilem (ein Zeug) dedi.* ویرمکی

Præter *DEUM, alius quidam, boni operis mercedem dare.* ویرمکی

بِر آتَم *DEUM, alius quidam, boni operis mercedem non dat. Item:*

آلله ایچون بِر خیر ایشلسه آلله تعالی آثا شولقدَر ویرمکی

Si homo quidam propter DEUM aliquid boni fecerit, DEUS Excelsus tantam mercedem illi dat, ut Angeli attoniti

maneant. ویرمکی

اَدَرْدَهیه کِلنجه بِر بَارکیم ایچون دُورث غُروش اُجَرْت ویرمکی

Constantinopoli usq; Adrianopolim pro equo uno, quatuor imperia-

لیم *mercedem dedi.* ویرمکی

شفا ویرمکی *sanare.* شفا ویرمکی

الند

بِرْ *sanitatem donare, seu, sanare, in manu DEI Excelsi est.*

بِرْ *damnum, detrimentum, noxam inferre.*

بِرْ *hac mercatura nobis damnum & detrimentum intulit, attulit.*

بِرْ *cibus, quem comedi, mihi nocuit.*

بِرْ *gratiam fac, me molestia afficere.*

بِرْ *polire, nitorem dare.*

بِرْ *Macheropegus frameam polit, framea nitorem dat.*

بِرْ *Macheropego rubiginosam quandam frameam dederam, illam polivit, seu, illi nitorem dedit.*

بِرْ *dotare, seu, dotem dare.*

بِرْ *repudiare, seu, libellum repudij dare.*

بِرْ *ordinem dare, seu, ordinare, disponere, præcipue de rebus imperij.*

بِرْ *ordinem dare, seu, ordinare, disponere, præcipue de rebus imperij.*

بِرْ *ordinem dare, seu, ordinare, disponere, præcipue de rebus imperij.*

بِرْ *ordinem dare, seu, ordinare, disponere, præcipue de rebus imperij.*

بِرْ *ordinem dare, seu, ordinare, disponere, præcipue de rebus imperij.*

Justitiâ, Orbi dispositionem dedit, id est: Orbem justitiâ gubernavit.

بِرَقَبَتِي الْمَغَّة. *promisso stabilire, seu, promissionem dare.* اِقْرَارٌ وَيَرْمِكُ

اقرار و پرمیٹکی ad ducendam Virginem promisso stabilire, seu, promiss-

sionem dare, de ducenda Virgine. رَشَوْتُ وِزْمَكِي donum, seu, mu-

Talis qui فَلَانٌ كَمَسَنَةٍ قَاضِيَةٍ رَشَوْتِ وَيَرْبِي *nus corruptionis dare.*

جزء سلامه salutare ویرمکی dam Judicem muneribus corrumpit.

وَيَرْدِيهِمْ وَآخِزَهُ سَلَامٌ رَّبِّ آيَاتُكَ
nos salutârunt, illis salutem reddidimus.

Notandum hoc locô verbum **أُولِمْتُ** in quantum substanti-
vum verbum est, & *esse* significat, modô suô, masdaro (quamvis
rarissimè) jungi, cum vi activè significandi, ut : **تَسْلِيمٌ أُولِمْتُ** obe-

Ego mandato tuo obedivi, بَن سُنْكُ فَرْمَانَكَّة تَسْلِيمْ اُولَدْنِمْ dire

فُلَانٌ كَيْسَهُ تَسْلِيمٌ أَوْلِيَّيْ obtemperavi. Item pro animam reddere

talis quidam animam reddidit, id est: mortuus est. عرض يفتى fa-

nam ledere يَغْشَى عَرَضِينَ *quidam cujus-*
dam famam laderet.

De structuris horum Verborum.

Horum verborum structurae ab auxiliari verbo formandae, & sequuntur communes structurarum regulas, quae in verbis simpli-

plicibus sunt expressæ, v. g. بِرَكْسَنَه عَشُورَا كُونِي صَائِمٌ اُولُسَه

اَوَّل كَيْسَنِيَه اَوْن اِيكِي بِيكْتِ حَجَّ وَ اَوْن اِيكِي بِيكْتِ عُمَرَه وَ

اَوْن اِيكِي بِيكْتِ شَهِيدْ ثَوَابِي وَيَرْيَلَه *si quis decima die (Mensis Mu-*
harram scilicet) jejunus fuerit, illi tali, merces duodecim millium pere-
grinationum, & duodecim millium visitationum templi Meccani, &

duodecim millium Martyrum dabitur. Col. III. فَلَاذْكُ آيِي چِكَلْدِي

Illius talis nomen proscissum est. Quemadmodum ergo hæc stru-
ctura regulariter formata est, pro voce passiva, ita exigente ra-
tione, & aliæ structuræ juxta regulam formari poterunt.

Nisi usus circa unum aut alterum loquendi modum phra-
sem aliquam differentem suggereret, ut esse solent auxiliaria ver-
ba بُولْمَقْ *reperire* چِكْمَكْ *trahere*, quæ verba pro verbo la-

tino pati capi possunt, & يَمَكْ *comedere*, v. g. مَتَصَوَّرْ اُولَانْ مُصَافَاتْ

وَ مَوَالَاتْ يِي قُصُورْ ظُهُورْ بُولُسَه كَرَكْ *præcepta sinceritas & ami-*
citia necesse est, ut sinè defectu, conspicua reddatur. de mir. mund.

هَمَانْ اَوَّل كُونْ صَحْتْ بُولْدِي هَمَانْ اَوَّل كُونْ شِفَا بُولْدِي

صَقِينْ تَا صَحْتْ بُولْمَبَاچَاقْ *illa die solummodo sanatus est.*

بِرْ خُوشَجَه وَجُودْ كُتْ *Cave, nè priusquam saneris, exear.* طَشْرَه چَقْمَه

شِفَا بُولْمَدُ قَجَه طَشْرَه كَرْمَه *donec persona tua non sanetur, nè*

(PARS III.)

Ggggg

exear.

exeat. Si hanc herbam
 (aquam herbæ) *biberis, sanaberis.*
affligaris, DEUS misericors est.
De rebus malis quas patravi, penitentiâ ducor, vel,
penitet me
tui causâ multâ
tui causâ
in ex-
peditione bellica, molestiâ & malâ fortunâ pressus fui.
multa afflictione & adversitate pressus fui.
Si opes tue perditæ sint, curam nè comede,
id est: curâ nè affligaris.
puer, qui lectiones suas nescit, à Magistro suo tunditur
usuram comedere, id est: usurarium esse.

Auxiliaria neutro generi deservientia.

vanitatem percutere, id est: ja-
ctare se, gloriari
jactare se de lucta, vel
jactare se de lucta.

آند اِبچِمَكْ Bibere *juramentum bibere*, id est: *jurare*.

و. g. اُورَاق اِبچِمَكْ DEO *juravit*. اَللّٰهَ آند اِبچِدِي
quasi diceret: falx metere, sed Gentis intentio est: *falce
 segetes metere*, ut notat Chur. Effendi suo in Lexico, dicens: اُورَاق
*falx est instrumentum, quo segetes, seu
 fruges demetunt. اِكِيْن اِبچِمَكْ satum, seu, segetes metere
 وقت اِبچِمَكْ messis tempore segetes metunt, aut, segetes
 demetuntur. چوَق مَحْتَت و اِسْكَنجَه چَكَمَكْ trahere, pati
 چَكَمَكْ multas afflictiones & cruciatus sunt passus, vel, passus sui.
 چَكَمَكْ رِي remum trahere, id est: remigare. چَكَمَكْ
 اِيْمِيْنَدَه پَايَزْدَلَر كُورَكْ چَكَمَكْ In navi triremi, remiges obligati,
 aut, coacti, trahunt.*

سُورَمَكْ خُرُوش دِيْمَكْ Calcitrare *choreas ducere*
trahere, pellere. سُورَمَكْ صَغَا oblectamenta, seu, recreationes trahere.
 فُلَان كِيْسَنَه اِيْلَه مَسِيْمَه لَرْدَه چوَق صَغَا سُورَدَكْ
*Cum tali quodam
 in locis amana ambulationis, multa oblectamenta, seu, recreationes
 traxi, id est: habui, seu, oblectatus sum, dicitur & سُورَمَكْ*

idem. Item سَوْرَمَكْ چِفْتُ *jugum bouum trahere*, id est: *arare*

اول چِفْتُ سَوْرَمَكْ صَكْرَه تَحْم اَكْرَم *prius arant, postea seminant.*

بَشْتَجِي لَشَكْر بَاشِي هَقَا قَدْرُ خَر *Loqui impietatem* (præcipue in materia fidei) *loqui*, id est: *blasphemare*.

اَبَجَنْلَرُ مَسَلَطْدُرْ كِه هَر كُنَاهِ كِبِيرْدَه سَرخوشلِغِمَلَه كَلْبَه كُفْر سَوِيلَدَلَر

Quintum Exercitus caput (Exercituum Daemonum homines seducientium) *suggerens est, vinum bibentibus dominatur, ut in omni magno (gravi) peccato cum ebrietate, verba impietatis loquantur,*

id est: *ut blasphement.* Col. Ilam. سَوِيلَمَكْ & كَلَج سَوِيلَمَكْ

فِيْز صَالَمَقْ تَوْتَقُون سَوِيلَمَكْ & *germen mittere, seu, pullulare.*

فَلَانْ كِسْنَه بَنَم كِتَابِي *quasi, non apertum sinere, id est: simulare, connivere.* قَوْمَقْ *Ponere, sinere, relinquere*

اَوْغورلادوغني كَنْدُو كُوزَم اِيلَه كُورْنَم لِيَكْن اَجَبَار قَوْمَقْ *Quod talis quidam meum librum furatus fuerit, meis oculis vidi, verum non apertum fuit, id est: simulavi, connivi*

سَوِيلَمَكْ *sponsionem ponere, id est: sponsione certare, Italis scommettere. Germanis Wetten.*

فَبَارِ قَلْبَكَ preces persol. قَبْلَكَ persolvere, finire. Vcl قَلْبَكَ

verè, id est: orare. قِيمَانُكَ اِسْلَامِي دُرُسْت دَكْلَرُ non
orantis Islamismus, non est perfectus, id est: qui non orat, se verum
Islamismi sequacem non exhibet. كُودَه بَنَش وَقْت قِيمَانُكَ
de Jure divino nobis impositum est, ut quinque
temporum preces persolvamus.

comitari, v. g. *Irē kōndārē kōnmakā* & *kōnmakā* تشيع كتمكاي و كونداره كتمكاي
Amicum meum ad talem locum usq, sum comitatus. دوستي فلان يره دكي كونداره كتمم

هَوَايَ كَزْمَنَكْ otiose ambulare آواره كَزْمَنَكْ Ambulare كَزْمَنَكْ
 اَعْرَعَه (si dicere liceret) ambulare مُعَطِّلُ كَزْمَنَكْ neglectum ambu-
 lare. nobis Latinis: otiosi هَوَايَ vel آواره كَزْمَنَكْ حَظِي يُوقَدُّرُ
 مُعَطِّلُ كَزْمَنَكْ حَظِي يُوقَدُّرُ vel كَزْمَنَكْ حَظِي يُوقَدُّرُ
 otiosa am-
 bulationis oblectatio non est. !

Scindere بِهَا كَسَبْتُ pretium scindere, id est : pretium
determinare. تَالِيْسٌ قُلَانٌ أَسِيرٌ بَنَشْ يُوْزُ غُرُوشَةً بِهَا سَبَّحْتُ كَسَبْتُشْ Talis qui-
dam captivus, quingentis imperialibus pretium suum determinavit.

ایشم رَاسْتٌ *Venire* تَلَمَّكَ *quali, dexter venire, seu potius, dexterè venire, aut, evenire, id est: bene succedere* تَلَمَّكَ *negotium meum bene successit. bene venire, advenienti ad se, dicere solent: bene veneris. صَقَا خوش بُولْدُقُ incolumiter adveneris, ad inventum in loco bene invenimus صَقَا fanè invenimus. Item pro placere* فُلَانُكَ سُوْزِي خوشْتَه تَلَمَّكَ *Illius cujusdam verbum ad bonum meum venit, id est: mihi placuit illius cujusdam verbum لطيفتي* فُلَانُكَ بَتَا خوش تَلَمَّكَ *Illius cujusdam facetia mihi placuit. Item pro conducere طَعَامُ فُلَانُ طبيعتَه خوش تَلَمَّكَ talis cibus natura mea conduxit. Item pro Quadrare, seu, convenire, sed cum præcedente رَاسْتٌ v. g. صَاتُونُ الدَّوْعُمُ قَرَاچَه بُوِيْمَه رَاسْتٌ تَلَمَّكَ exteriorē vestem, quam emi, statura mea, dexterè quadrat, seu, convenit.*

دُورِ وِيرَمَكُ *Dare* وِيرَمَكُ *mutuum bonum dare, id est: dare alicui mutuum sinè fanore. وِيرَمَكُ vel ضِيَا illuminare, v. g. كُوْش طُوغْدُقْتَه جَمَلَه دُنْيَايَه نور وِيرَر ضِيَا*

خَوْفٌ وَيَرْمِكُنِي *cum sol oritur, totum mundum illuminat.*
 رَعِبٌ وَهَرَأَسَ وَيَرْمِكُنِي & يَمِينٌ وَيَرْمِكُنِي &
 فَلَانٌ يَزُهُ فَلَانٌ كَيْسَنَهُ خَوْفٌ وَ يَمِينٌ وَيَرْمِي
 فَلَانٌ يَزُهُ فَلَانٌ كَيْسَنَهُ رَعِبٌ وَ هَرَأَسَ وَيَرْمِي *incussit, vcl*
 نَفْسٌ إِيْلَهُ شَيْطَانٌ إَغْوَا *suggestere* وَيَرْمِكُنِي *timorem incussit*
 أَنَدَ *ipse met Demon mala suggerit, vcl, ad malum inducit.*
 فَلَانٌ كَيْسَهُ يَمِينٌ وَيَرْمِكُنِي & وَيَرْمِكُنِي
 مَحْكَمِيَّةٌ كَتُورُوبٌ بَتَا بُورْجَلُو أُولْدُ وَغِنَه قَاضِي أَوْتِنْدَه أَنَدَ وَيَرْمِي
 vcl *Talem quendam, ad pratorium deduxi, quod mihi*
 سَوَكْنَدَ وَيَرْمِكُنِي *debeat, coram Judice, Juramentum ei detuli* idem
 عَارِيَّتٌ وَيَرْمِكُنِي *nudum usum alicujus rei concedere, ut res eadem re-*
 خَلٌّ وَيَرْمِكُنِي *stituatur, Juxta Golium عَرِيَّةٌ scribitur*
 فَلَانٌ آتَمَ كَلُوبٌ إِيْشُرَه خَلٌّ *inferre, more nostro, prajudicare*
 وَيَرْمِي *talis homo venit, & negotio nostro defectum dedit, intulit*
 id est: *negotio nostro prajudicavit, seu, prajudicium intulit.* Item
 طَاشَلُو بِنَالَرَه زَلَزَلَه خَلٌّ وَيَرْمِي *corrumpere, damnum inferre*
terra motus lapidea aedificia corrumpit, seu, lapideis aedificiis dam-
num

num intulit ویرمکی *alii* مشتولف ویرمکی *dare mercedem*
 کتابی ضایع اندم هر کیم بولدیسه بر غروش مشتولف *boni nuncij*
 ویرمکی *librum meum perdidit, quicumq; illum repererit, eidem im-*
 کوزل قوقو رائحه ویرمکی *perialem unum lati nuncij dabo.*
 ویرمکی *bonum odorem dare* رائحه لو چچکی
 ویرمکی *muscus & ambra & amani odoris flores, dant*
 ویرمکی *fragrantias* رائحه ویرمکی *lucere, splendorem da-*
 ویرمکی *re, id est: lucere, splendere.* شعله ویرمکی
 ویرمکی *bac can-* بو موم شعله و فروغ ویرمکی
 ویرمکی *dorsum dare, id est: ful-* آرقه ویرمکی
 ویرمکی *circ* دیواره آرقه ویرمکی
 ویرمکی *Talis quidam Vizirio dorsum dedit, id est:* آتم وزیره آرقه ویرمکی
 ویرمکی *Vizirius talem hominem protegit.* آل ویرمکی
 ویرمکی *manum dare, seu,* آل ویرمکی
 ویرمکی *manus dare, est in te est, esse posse, & Germanis sich thun lassen.*
 ویرمکی *Italys: puoter fare* ویرمکی
 ویرمکی *has merces, live, vestes levi pretio etiam venderem, manus dat,*
 ویرمکی *id est: esse potest.* Wann ich auch diese Wahren oder diesen
 Zeug / oder Kleidung wolfeil verkauffen solte / es gibt sich an
 die Hand / es laßt sich thun. Se io vendessi anche à buon mer-
 cato

conspicuum reddere, ad existentiam ferre, perficere. v. g. بَنِم مَصْلَحَتِي

Spe- بِر سَاعَتٍ مُّقَدَّمٍ وَجُودَهُ كَتُورَمَكَا سَعِي شَرِيفُكَز رَجَا اُولُنُور
ratur nobilitatis vestrae diligentia, quod unâ horâ prius negotium
meum manifestabit, conspicuum reddet, ad essentiam feret, perficiet.

اَيْمَانٌ idipsum significant ظُهُورُهُ كَتُورَمَكَا & حُصُولُهُ كَتُورَمَكَا &

بَن جُوقٌ *ad fidem ferre, id est: ad fidē convertere* اَيْمَانُهُ كَتُورَمَكَا *fides*

Ego multos infideles *ad fidem tuli, id est: conver-* كَافِرِي اَيْمَانُهُ كَتُورَمَكَا

ad iram provocare, inducere. اِيْرَامُهُ كَتُورَمَكَا *ad iram* اِيْرَامُهُ كَتُورَمَكَا

talis quidam me ad iram provo- فَلَانٌ كَيْسُهُ بَنِي غَضَبُهُ كَتُورَمَكَا

ad executionem deducere, ad اَعْمَالُهُ كَتُورَمَكَا & اَعْمَالُهُ كَتُورَمَكَا

actum ponere, exequi اَعْمَالُهُ كَتُورَمَكَا كَرَكَا

ut homo verbum suum ad executionem deducat, ad actum po-

nat, exequatur, Item اَعْمَالُهُ كَتُورَمَكَا كَرَكَا

ad animum deferre, اَعْمَالُهُ كَتُورَمَكَا

id est: recordari اَعْمَالُهُ كَتُورَمَكَا

ego te sem- بَن سَتِي هَر زَمَانٍ اَعْمَالُهُ كَتُورَمَكَا

per ad animum meum defero, id est: ego tui semper recordor, item

tui mentionem facio, te commemoro. اَوْتُنِيْش اَيْدُم صَكْرُهُ

اَعْمَالُهُ

تاليس كؤوسم خاطره كتورسم Talis cujusdam rei oblitus fui, postmodum ad animum retuli, id est: postmodum mihi incidit, seu, recordatus sum. Ex primo exemplo patet, quomodo pronomina latina mei, tui &c. in tali modo loquendi per verbum *recordor*, in turcismo per affixa applicentur. كچمكى *transire*, vult ante se immediatè substantivum persicum واز *desinentia*, seu, *recessus ab aliqua re*, Castello teste. Et vox substantivi præcedentis, assumit postpositionem دن, & tunc كچمكى acquirit significatum Latinis correspondens, *relinquere*, *derelinque*, *supersedere*. كل بوايشتن واز *veni, hanc rem derelinquito, hanc rem desere, huic rei supersede*. Item: بو سنكى ايشكى فنا در آندن واز كچ *hoc tuum opus malum est, illud desere, relinque, huic supersede* يانگنه سنكى *rei, quam apud te sum promeritus, supersedi*.

كسكى Scindere, مبدن كسكى *ab ubere scindere*, id est: *ab-lactare*. سوندىن كسكى *scindere à lacte*, id est: *ab-lactare* صبيبي *infantem ab-lactant*, & كسرلر مبدن كسرلر *pro defalcare, & imminuere*, یتش غروش كسدیلر *à stipendio nostro quinque imperiales defalcârunt*.

Hhhhh 3

طلبكى

demandavit, at talis quidam intercessionem interponendo, illum liberare fecit.

Exempla sub forma neutrali.

تَمَكِّي ظُهُورَه Venire تَمَكِّي ad apparentiam pervenire, id est:

سَمَكِّي جَمَلَه كَيَزَلُو اِيَشْتَرَكِّي ظُهُورَه تَمَكِّي palam evadere Summa
tuarum absconditarum rerum ad apparentiam venit, id est: pa-
lam evasit.

رُويَا دَه vel وَاقَعَدَه كُورْمَكِّي دُوشْدَه Videre كُورْمَكِّي

كُورْمَكِّي in somnio videre, id est: somniare, seu, somnium habere.

بُو كَيَجَه فَلَان نَسَنَدِي دُوشْدَه كُورْمَكِّي hac nocte tale quid in som-
nio meo vidi, id est: hac nocte tale quid somniavi. Advertendum

autem est, quòd nomina رُويَا وَاقَعَه وُوش دُوش, Somnium, perso-
nam somniantis, affixo exprimant, ut ex exemplo colligitur.

CAPUT SEXTUM.

*De verbis compositis è duorum verborum
concurso ad unius verbi compositionem.*

REperiuntur apud Turcas nonnulla verba, quæ ad unius
verbi significatum formandum, se simul conjungunt, ita,
ut primum ordine, infinitivi terminationem مَكِّي vel مَكِّي rejiciat,
ejusvè

ejusvè locô ي literam Kefratam substituat; hæc autem formare, non à componentis arbitrio, sed ab usu, quem authoritas suggerit, dependet. Verbum autem, quod ultimo locô ponitur, est *ویرمک* *dare*, quod est inflectendum, & ad structuras regulariter, juxta regulas simplicium transferendum. Turcarum autem doctissimorum (apud quos me, de suorum verborum natura, diligenter informavi) hæc est doctrina, quòd vis primi significati in ordine, observari debeat, quasi diceres latinis: *amare sine*. Italis *lascia amare*. Germanis *laß lieben*. Sed res sequentibus exemplis magis declaratur.

کوستر یویرمک *Ostendere* *ویرمک* quod nihil plus significat, quàm *کوسترمک*, ni *ویرمک* pro *sinere*, ut hic dictum est, sumere velis, v. g. *یول کوستر یویرمک* *ostende mihi viam*, quasi diceres: *finito, ostende mihi viam*. Sed plerumque *ویرمک*, sc. pleonastice habet.

فلانی زنداندن صالیرمک *Mittere, demittere* *کمی متخلنه* *talem quendam, è carcere dimiserunt*. *تلدوگدن صکره یلکنلرین صالیروب باغلر* *Cum navis ad suum locum pervenit, velum demittunt & ligant*.

خرسوزیا دوتیشیکن قومق قویویرمک *Permittere, sinere* *قویویرمک* *cum cepissent furem, è manibus suis dimiserunt*.
ایتویرمک

فَلَانٌ كَمَسْنَدِيْ اَيْتْمَكِيْ *protrudere, trudere, intrudere* ab اَيْتْوِيرْمَكِيْ

تَالَمَ قَاصُورَ اِيْچِنْدَ اَيْتْوِيرْمَكِيْ دُوشْدِيْ *talem quendam ad lutum intrusi,*

وَمُومِيْ يَاقِيْوِيرْ *accendere.* يَاقْمَقْ هُ يَاقِيْوِيرْمَكِيْ *cecidit.*

accendito. Sic dicitur, v. g. كَتُوْرِيْوِيرْمَكِيْ *pro* كَتُوْرْمَكِيْ *offerre*

قَالْدُرْمَقْ *pro* قَالْدِرِيْ وِيْرْمَكِيْ *aufferre* كُوْتُرْمَكِيْ *pro* كُوْتُوْرِيْوِيرْمَكِيْ

elevare v. g. de terra aliquid, aut, *servare, custodire* aliquid

هُ صُوْرِيْ وِيْرْمَكِيْ اَيْنْدُرْمَكِيْ *pro* اَيْنْدُرِيْوِيرْمَكِيْ *facere descendere*

صُوْمَقْ *porrigere.* Aliquando secundum utriusque verbi signifi-

catum capi possunt, si usus id exhibuerit, quod rarissimè in usu

esse crediderim, v. g. وِيْرْمَكِيْ آليْ *accipere dare, id est: porrigere*

Dicunt & كَتْمَكِيْ آليْ *accipere & ire, quod an bene sit, ipsi*

Turcae litigant, dicunt enim aliqui, bene dici v. g. بَنُ آليْ وَلَايْتُوْمَهْ

ego eum ad regionem meam violenter accepi,

وَمُومِيْ آليْ *accipere, & ivi.* Alij dicunt, non esse bene dictum.

صَانُوْنُ آليْ *accipere, & emere* significat, ut autem *emere* bene exprimatur,

صَانُوْنُ آليْ *vendere.* Et phrasibus

aliorum verborum gaudent, ut: كِيْمِيْوِيرْمَكِيْ كِيْمِيْ *Cum ego*

exivissem, seu, quando exivi. Chur. Eff.

CAPUT SEPTIMUM.

*An apud Turcas, alicujus particula adminiculo,
verbum compositum reperiat.*

NOtanter dico an adminiculo particulae, ut insinuem, verbo simplici turc-arabico aut turcico-perfico aut purè turcico non posse accedere particulam aliquam postpositionis, ut inde ut apud Latinos verbum aliquod compositum ex verbo simplici & præpositione emanare possit; hoc autem, hac in lingua (et si non frequenter) contingere potest, ut nomen quo postpositionis locò Turcæ utuntur, terminationem ultimarum syllabarum verbi assumat, & in verbum transeat v. g. ex particula de nomine participante يَان quoad nomen *latus pars*, quoad vim particulae, *prope*, hinc يَانَشَق vel ut aliqui scribunt يَنَاشَق accedere veluti *ad latus alicujus* يَانَشَدِي *famulus ad me accessit* (serviendi causâ scilicet, eum suscepi) dicunt & يَقِينَلَامَق à يَقِين *propinquus* in particulis *prope*, sed verbum inusitatum est, v. g. يَقِينَلَامَق بِادِشَاهَه *accessit ad Regem* sed locò يَقِينَلَامَق perapocopen dicere solent يَقِلَاشَق *prope accedere, appropinquare.* قِيَش يَقِلَاشَدِي كُومُورَو اودُون لَازِمْدُر *Heymes appropinquavit, carbonibus & lignis opus est.* دُولَآي *circuitus*, inter particulas *circum* فَلَان كِيَمَسَنَه جُوقِ وَلَآيَت دُولَاشِيَش *circumire* دُولَاشَق

lis

lis quidam multas provincias circumivit. dicitur & دُولَامَتْ *cir-*
cumdare, circumcingere, v. g. كُفَّارُ قَلْعَةِ ذِي طَرَفَيْنِ دُولَابِي *In-*
fideles circuitum muniminis circumdederunt. جَوْرَه *circuitus*, inter
 particulas, *circum, circa*, sic جَوِيرْمَكِّي præposito ي ante, & omis-
 so ا quiescente, *circumdare, circumcingere* كُفَّارُ قَلْعَةِ ذِي طَرَفَيْنِ
 جَوِيرْمَكِّي *Infideles circumdederunt arcis, seu, muniminis circuitum*
 & è particulis seu postpositionibus à nominibus non promanan-
 tibus قَرَشُو *contra, è regione*, dicetur قَرَشُو دُولَامَتْ *contra ire, obviam*
ire, opponere sc. لَشْكِرِ اَعْدَا فَقَدَرُ جَوْتِ اُولُوْرَسَه بِيْنِ اَنْلَرِي قَرَشُو لَارُوْز *Exercitus hostium quotquot demum fuerint, obviam ibimus, seu, nos*
illis opponemus, & quia talia verba non à certa artis regula, sed
ab usu solo dependent, usus ipse, si plura hujusmodi verba da-
rentur, suggeret.

CAPUT OCTAVUM.

Transitus verborum compositorum Latino-
rum ad turcismum.

PRæpositiones quæ in nostra Latina lingua ad verba acce-
 dunt, apud hanc Gentem ad nomina, vel ad alias linguæ
 proprias phrasas, diversis sub modalitatibus transire solent, & ut
 in harum modalitatum fundamentum pervenire valeamus, in
 abstracto vim concurrentium præpositionum ad verbi compositi

constitutionem considerare oportet, ut in tali circumstantia, quomodo nos in hujus Gentis lingua gerere debeamus, penetremus.

Primò: Notandum est, perplurima Latinorum verba, præpositiones, solummodo pleonasticè suscipere, & nullam vim simplici verbo tribuere, & in suo simplici significato permanere, v. g. *cognoscere* pro *noscere* item *conservare* pro *servare*, similia in turcica lingua, nulli observationi sunt subjecta, præterquam syntacticæ, sic *cognoscere* بِلْمَكِي suum casum expetit, aliàs nihil بِلْدُنْمُ Ego te cognovi, sic *conservare* صَقْلَامَقْ & dicunt, v. g. وَجُو دُكِّي خَطَانَنْ صَقْلَاسُونْ DEUS Excelsus personam tuam à peccato conservet.

Secundò: Subinde ipsis verbis turcicis simplicibus, ea vis inest, quæ compositis latinis, v. g. apud Turcas, كِيرْمَكِي est verbum simplex, quod Latini per verbum compositum *ingredi* exprimere debent, ut: چَقْمَقْ يُولَه كِيرْمَكِي iter ingredi Turcis est verbum simplex, Latinis per verbum compositum *egredi* اَوْدَنْ چَقْدُمْ Egressus sum domo, at quid in similibus mysterij lateat, paulò post visuri sumus.

Tertiò: Præpositiones ad Latina verba accedentes, subinde actionem à verbo expressam qualificant, ut *obdormire*, *evigilare*, & similia, apud Turcas, sua propria significata habere, & in oratione nihil immutare videntur, sic: اَوْمَزْغَنَمَقْ *obdormire*
v. g.

v. g. *او مى‌خندیم* *obdormiam aliquantulum sic & evigilare*
صباحدن اول او یقونن او یاندنم v. g. *Priusquam manè fieret, evigilavi.*

Quartò : Nonnunquam præpositiones Latinæ, dum ad verbum suum accedunt, sensui vim illam tribuunt, quam à verbo simpliciter sumpto, habere nequeunt, ut in exemplo, latinum verbum simplex *ducere*, quod Turcis *ایتتمکى* significat, sensu non convenit cum *seducere* quod Turcis est *آزدرمق* v. g. *چونکه*
قاصه ایریشدی معاویه قاتنه ایتدیلتیر *Cum Damascus pervenisset,*
یرامز یولداش *duxerunt ad conspectum Muavia. de mir. mund.*
آدمی آزدرور *Malus socius, hominem seducit : ex his exemplis, sensus diversitas clarè patet, qua de causa, similia verba respectu turcismi, ut simplicia verba considerata sunt.*

Quintò quibusdam præpositionibus latinis id inest, ut verbis junctæ motum ad locum vel de loco insinuent, quæ vis, apud Turcas, non in verbo ut apud Latinos, sed in nomine consistit. Ita ut præpositionis vis, quæ in verbo composito Latino latet, apud Turcas, ad nomen sit transferenda, præscindendo à verbi turcici qualitate, dicta hæc exemplis clara redduntur. Dicunt Latini, v. g. *Constantinopolim advenire* certum est, quòd latinum compositum *advenire*, per præpositionem *ad*, motum ad locum insinuet, hæc præpositio *ad* apud Turcas, non verbo, sed nomini adjicietur, visuri autem sumus paulò post, ubi de præpositionibus agemus, quòd calus dativi turcici, Latinorum præpositio-

nem *ad* in se contineat, *Constantinopolis* est nomen, ergo illud *ad* dativum collocabitur, & *advenire* apud Turcas, verbô simplici *venire*, exprimetur, v. g. *اِسْتَانْبُولَه تَلَمَكِي* *Constantinopolim venire*.

مَحَرَّمَكِي اَوَاخِرِنْدَه اِسْتَانْبُولَه تَلَمَكِي *In ultimis diebus Muharram Constantinopolim advenimus*. Item Latinorum compositum *imprimere*, præpositio compositi est *im* pro *in* & motum *ad* indicat, Turcis *imprimere* est *نِشَان اُورْمَقْ* quasi diceret *signum tundere*, sic v. g. *Mercium oneri signum imprimere* *دَنَكِي* est *onus mercium*, ergo *دَنَكِي* *ad* dativum collocabitur & dicetur *دَنَكِه* & sic de his similibus.

Pro exprimendo autem motu *unde*, seu de loco, nomini postpositio *دَن* adjicienda erit. Dicunt Latini v. g. *aberrare à vera via*, certum est, quòd terminus Latinus, *aberrare* motum de loco insinuet, hæc præpositio *ab*, apud Turcas, non verbo sed nomini adjicietur, & *آزْمَقْ* quod Turcis est, *errare*, in suo simplici significato permanebit, ergo *via* est nomen illud, quod postpositionem *دَن* assumere debet. *آزْمَقْ* in suo simplici significato permanente *طوغرو يول* est *vera via*, itaque dici debebit: *طوغرو يولدن آزْمَقْ* *aberrare à vera via*, sic *jacere* *يَرَاتْمَقْ* hinc *abjicere* motum de loco insinuans, manente *يَرَاتْمَقْ* dicetur, v. g. *طاشي*

طاشي الدن برآفت *lapidem è manu abjicere.*

Etsi verba in turcismo reperirentur, quæ significatō simplici, cum latino composito motum connotante convenirent, hoc non obstante, nomen termini *ad quem* vel *à quo*, solitum suum dativum aut postpositionem *دن* regere vult, v. g. *Adigere* compositum ex *ad* & *agere* motum *ad* connotans, Turcis *جبر ایتدی* dicetur itaque, v. g. *Bassa me adigit*, sic *exire* ab *ex* & *ire* Turcis *چققت یولدن* fiet *exire è via.* *Ablactare* ab *ab* & *lactare*. Turcz metaphoricè *کسمک* *scindere* dicunt, *کسمک مبدن* *scindere ab ubere*, id est: *ablactare*.

Sextò: quibusdam præpositionibus Latinorum in verbis compositis, id inest, ut quietem connotent, & tunc nomini termini quietem connotanti, *دن* postpositio adjicienda, est ut ab exemplis colligetur, v. g. *incolere*, *inhabitare*, composita sunt, substantiam seu quietem in loco arguentia, horum duorum verborum compositorum significatum, apud Turcas est *ایتمک* *قوطن* *habitare*, sic *ایتمک قوطن شهره* *Urbem incolere*, sic *ایتمک قوطن* *substere* *درور آتدی فلان لیمانده یاندوق* *in portu jacere* *ferum (anchoram) projecimus & in tali portu jacuimus, substitimus.*

Septimò: Quibusdam præpositionibus Latinorum in verbis compositis, id inest, ut cum motu & quiete simul & situm conjungant,

jungant, cujus cum situ usus, etiam extra rationem motûs & quietis, & etiam pro casu verbo debito stare potest, & tunc Latinorum præpositio verbo adjecta, in Latinum substantivum, vi significandi, cum præpositione conveniens, immutanda est, nomen autem, cujus casum verbum Latinum regit, pro disponenda constructione turcica, ad genitivum collocari debet, tanquam dispositio ad regulam *Quotiescunq;* turcicè sumptam, cadente substantivo ex propositione formato cum suo affixo pleonastico, ad eum casum, qui genitivi non est; id autem contingit, si præpositio, ad certum & determinatum quid referatur. Hanc regulam, exemplis diversitatem situum cum motu & quiete & extra rationem motûs & quietis in se continentibus, intelligentiæ causâ, declaro.

Situs superior cum motu *ad* & *de* & quiete.

Sit v. g. Latinum verbum compositum *superillinire*, sitque v. g. hæc Latina constructio. *Superillinire vulnus unguento*, casus verbi est, *vulnus*, quod Turcis est, جراحَتِ juxta exigentiam phrasidis turcicæ, *vulnus* ad genitivum cadere, & regulæ turcicæ *Quotiescunq;*, principium esse debet, casus alter qui non est genitivus regulæ, & affixum pleonasticum juxta regulæ exigentiam assumit, & ad dativum pro expressione motûs *ad* & situm simul cadit, formandus est, ex præpositione latina verbo adjecta, capiendum est ergo substantivum, quod præpositioni latinæ significandi vi sit conveniens, & est اَوْزَرُ vel اَوْسَتُ *superioritas*, vel, *superior situs*, aut, *pars* alicujus rei, & ipsa latinitas hoc pacto construendi modum pro turcismo exhibebit, quæ erit, *Ad vulneris superioritatem*, vel, *superiorem partem unguentô linire*. Ex supposito infallibili, quod casus dativi Turcarum præpositionem

nem Latinam *ad* simul & motum *ad* in se contineat substantivum ex præpositione formatum, quod ad casum qui genitivus regulæ non est, ob motum quem insinuat, cadit; casus autem verbi *linire*, erit *unguentum*, his reflexionibus positis, turcicè dicetur :

جَرَّاحَتِ اَوْزَرِيْنَه مَرَّهْمُ سُوْرْمَكِي & procedendo juxta hanc

observationem, constructio Latina, *Lapidibus sepulchrum accumulârunt*, hic per præpositionem latinam *ac* pro *ad*, situs & motus *ad* indicatur, quia supra sepulchrum, cum motu ad sepulchrum

cumulârunt, dicetur ergo : مَرَّارِ اَوْسِنْتَه طَاشِ يَغِيْشَلَرِ Item : *si-*

gnum aloës igni superimponere اَوْزَرِيْنَه قَوْمَقِ هُودِ آتَشِ hoc est : *lignum aloës ad ignis superioritatem ponere.*

In motu *de*, specialiter observandum est, quòd latinæ lingvæ phrasis, sub quacunque demum modalitate situs concurret, id exigat, ut motus *de* per aliquam præpositionem nomini junctus exprimatur, non obstante quòd in ea oratione etiam verbum compositum simili cum præpositione reperiat; quòd etsi Latina phrasis per accidens ab hoc loquendi modo recederet, sufficit, si ad hunc loquendi modum retrahi possit. In tali circumstantia, præpositio Latini nominis indicans motum cum situ, in substantivum præpositioni conveniens, vertenda erit, verbi autem præpositio in solo dativo qui ad motum refertur, consistet, quod exemplo clarè exhibetur, v. g. *De lapide equum conscendere*, hic est præpositio *de* motum de loco cum situ significans, & ad nomen refertur, ergo præpositio *de* in sibi simile substantivum vertenda est, quo facto ad regulam *Quotiescunq;* turcicam, recurrendum est, Genitivus regulæ erit substantivum cui juncta est præpositio latina, quod in hac constructione est *lapis* Turcis طَاشِ, & ex *de* ejus præpositione, formabitur substantivum quod

motui *de situ* sit conveniens, quod erit ^{اوزر} *superioritas* seu, *superior pars*, quia motus *de* fit à superiori parte lapidis: ^{اوزر} ergo erit casus, qui genitivi non est, illudque affixum, & postpositionem ^{دن} assumet, & præpositionis latinum verbum componentis ratio, non erit habenda, sed ut simplex verbum ad orationem cadet, & turcica constructio talis evadet: طاش اوزرندن

^{آته بنمک} *de superioritate lapidis ad equum scandere.* Quod si ut præmonui, Latina constructio aliter exhiberetur, nihil obstat, si modò ad hunc loquendi modum trahi possit, v. g. *Aquila, penna defluunt* quia etiam latinè dici potest: *Ab aquila penna defluunt*, erit loquendi modus ejusdem rationis, ut: عقاب اوزرندن تويي نکلور

Aliquando hujus phrasidis ratio vel in qualitate unius solius verbi compositi Latinorum consistere potest, v. g. *pertransire*, nam *per*, in suo sensu, potest partem rei superiorem insinuare, & *trans* motum *de* v. g. *Pontem pertransire*, *per*, arguit superiorem partem pontis, *trans* arguit motum *de* cum respectu ad *ire*. *Pons* igitur evadet genitivus regulæ *Quotiescunq;* turcicæ, & *per* dabit substantivum, *superior pars*, quod est ^{اوست}, assumet affixum pleonasticum, & demum pro motu *de* ^{دن}, & verbum simplex, fietque ^{کوپرو اوستندن کتدک} *Pontem pertransivimus.*

Quietis ratio eadem est, quæ pro motu *ad*, est allegata, ut ex hîc adjuncto exemplo colligi potest: *Arcis parieti aram inscripserunt.*

scripserunt: قلعه دیواری اوزرندنه قاریخ یازمشدر *Ad arcis parietis superioritatem, aram scripserunt.*

Stantibus ergo fundamentis hinc adductis, juxta eadem & in aliis procedendum erit.

Situs inferior cum motu *ad & de*
& quiete.

Motus ad. Hypomoclium saxo subjicere, juxta prædicta fundamenta erit: طاش آلتند منجنیق ایتنکی *ad inferioritatem lapidis hypomoclium facere.*

Motus de. Sub lapide aqua emanat طاش آلتندن صو نبوغ *ab inferioritate Lapidis aqua scaturit.*

In quiete. Serico telam subtexere: حریر آلتند بڑ طوقومق *in inferiori parte serici telam subtexere.*

Situs interior cum motu *ad & de*
& quiete.

Motus ad. Vestes suas bulga imposuit: تسایینی بوغچه نکی *Vestes suas ad interioritatem bulga posuit & abiit.*

Motus de. 2 vase, seu, dolio vinum emanat نوچینکی ایچندن *2*
شراب

أَكْرَ الشَّرَابِ سِرَارٌ *ab interioritate dolij vinum emanat.*

أَكْرَ الْآهْوَاذِ اِيْجَنْدَه اِنْسَانٍ بِرِيْمٍ طَوْرَه عَقْلَنَه *In quiete.*
 اِيْرِيشُورُ غَايْتَنَدَه نَقْصَانِ اِيْرِيشُورُ *si homo Ahvaze (Urbs est) uno anno subsistat, mens ejus ad magnum defectum pervenit, de mir. mund.*

Cæterum, omne verbum compositum Latinorum, cujus præpositio insinuat situm cum motu & quiete, juxta hîc exhibita fundamenta, ad orationem introducendum est, sic: situs cum motu *ad v. g. Agrum circumferere* præpositio latina *circum* dabit sibi conveniens substantivum *circuitus*, quod Turcis est أَطْرَافٌ

تَارَ لَانَكِي أَطْرَافَنَه *ergo Ad agri circuitum ferere, & Turcis*
 أَكْمَكِي *per plateas circumpellere, id est: ad circuitum platearum*
 صَقَافَلَرَكِي *چَوْرَه سَنَه قَوْمَقِ pellere.*

Situs cum motu *de v. g. equitibus & sclopetariis se opponere* præpositio latina *op, pro ob, seu, contra* Turcis est. قَرَشُو substantivè sumptum, ergo juxta regulas prædictas: أَتْلُو وَ تَغْنَكِي
 اَنْدَازِ قَرَشُولَرَنْدَنِ مُقَاوَمَتِ اِيْتَمَكِي *Equitibus, & sclopetariis se opponere.*

In quiete autem, v. g. *In arcem, seu, munimen includi*, præpositio Latina *in*, situm simul & quietem indicat, substantivum latinæ præpositioni conveniens est, *interioritas*, quod Turcis est, اِيْجِ

قلْعَدُنْكَ اِيْچِنْدَه قَاپَانْكَ *Ad arcis interioritatem clau-*
di. Item *perlabi* præpositio Latina, *per*, situm simul & quietem
 indicat, substantivum latinæ præpositioni conveniens est, *medie-*
tas Turcis اَوْرْتَا ergo: *Fluvius perlabitur*, juxta Gentis phrasim
in medio ejus, fluvius, vel, fluvius, per medietatem ejus labitur,
 بَعْلَبْكَ بُو نَخِي بِر طَاغْكَ صَغِيْحِنْدَه لَطِيْف زِيْبَا شَهْر دُر اَوْرْتَا سِنْدَه

بِر اِيْرْمَقْ كَلُوْبْ اَوْتَرِيْنْكَ اَكْتَرَنْدَنْ كَنْزْ اِيْلِيُوْبْ جَرِيَانْ اِيْدَرْ
Baalbek, hac etiam ad aliquam declivitatem montis amena & orna-
ta Urbs est per ejus medium fluvius quidam venit (eam perlabitur
fluvius quidam) ad plures ejus domus transit & fluit.

Etsi cum composito verbo Latino, præpositionem sitûs cum
 motu *ad* vel quietem indicante, nomen pari præpositione præ-
 ditum concurreret, idem, est ac si non esset, nullamque in
 formanda constructione alterationem causat, ut ab hîc adjun-

دِلْكَوْبَر اِيْرْمَقْ كَنْارِنَه كَلُوْبْ
 Quis exemplis colligere licet, v. g.

قُوْبْرُوْغِيْ طَرْفِنْ اِيْرْمَقْ اِيْچِنْدَه صَوْقَازْ
Cum vulpes ad cujusdam
fluminis ripam veniret, sua cauda partem ad flumen immisit. de
mir. mund. Patet regula Turcica Quotiescunq, cum flumen geni-
tivus evadat, etsi latina præpositio ad illi sit addita. Item بُو

سَرِيْرْ كُتْ اَوْرَنْدَه بِرْ كِشِيْ يَاتُوْرْ
Supra thronum persona quadam de-
cumbit: adduxerunt eum ad Muaviam. de

mir. mund. Item ibid. *مِرْ طَاغِ الْجَنَّةِ بُو مَغَارَةِ بَرَاو قَارْلِيَشْ*

ایدی In hac spelunca, in quodam monte, domus quaedam effosa fuit.

Exempla examinanti, rei veritas manifestabitur.

Subinde verbi latini compositi praepositio, excluso motu & quiete, solum situm in se continet, & juxta praedictam regulam turcicam *Quotiescunq;*, nihilominus procedetur, & substantivum ex praepositione formatum una cum affixo suo, casum verbi sequitur, ut ex hic suppositis exemplis colligetur, v. g. *Infideles munimen obsederunt.* Pro turcismo erit constructio: *Infide-*

les muniminis circuitum cinxerunt: *كُنْفَار قَلْعَتِكْ اَطْرَافِنْ قُوشَانْدِي*

videtur quomodo substantivum e componente praepositione manans *اَطْرَافْ*, ad casum verbi collocetur. Item *Murum subsodere*,

dicendum est: *Muri inferiorem partem fodere.* *فِيوَارْ كِي اَلْتِي*

قَارْمَقْ Radicem circum fodere, dicendum est: *Radicem circuitum*

fodere *كُوكْتِكْ اَطْرَافِنْ قَارْمَقْ &c.*

Si in hoc septimo puncto allegatz praepositiones verborum compositorum Latinorum, ad personam referentur, eò ipsò, ratio regulæ *Quotiescunq;* turcicæ cessabit, formabitur equidem substantivum praepositioni conveniens, cui personarum affixa cum casu & particulis motûs aut quietis, aut his cessantibus, cum casu verbi adjicientur, res exemplis declaratur. *Substraverunt nobis stramen*, dicendum erit: *ad inferiorem partem no-*

stram stramen straverunt. *اَلنُّزَّة صَبَانْ دُوشَهْ بِيَلَرْ Nebula me cir-*

emendedit viam videre non potui, dicendum erit: Nebula superio-
rem partem meam cinxit, viam videre non potui. اوزريبي طومان

قبلاي يولي كوره مدم

Octavò, si præpositio latina, situm motus aut quietis con-
notans, ad vagum & indeterminatum quid referatur, eò ipsò
prædictæ regulæ *Quotiescunq;* turcicæ, ratio tollitur, hoc tamen
non obstante, præpositio latina in substantivum conveniens im-
mutanda, cum casu aut postpositione sua collocanda erit, v. g.
Mercator Merces suas circumfert, ergo *circum*, hoc in loco, *pars*
omnis significat, & situm vagum cum motu *ad* involvit, unde
erit: *Mercator, merces suas, ad omnem partem fert.* بازرگان قوماشلريني هر طرفه كتورر

Nonò: si verbi latini præpositio modum explicet, quo
fit actionis institutio quoad motum, & præpositio neque
ad personam, neque ad rem referatur, præpositioni lati-
næ, correspondebit postpositio turcica, quæ rationi magis con-
sentanea erit, v. g. *resistere*, turcismo conformiter, erit *contra*
stare, quod est: *Talis homo, mihi resistere non po-
test* قرشو فلان اسم بتا قرشو طورامز
tina re. Item *præferre*, id est: *anteferre* ايلرو Turcis *ante* فلان
Talis quidam كيمسنه چوقه يي جمله بازاركافلر تن ايلرو كتوري
pannum ante omnes Mercatores tulit. Item translucere. Turcis آشوري
est *trans*, ايتنلر و صيا ويرمكي

At

At quæ in hoc capite sic in abstracto dicta sunt, mei Cal-
lepinii Orientalis ope, si DEO volente in lucem venerit, omnia
facili modò, studiosi adipiscuntur.

CAPUT NONUM.

De verbo composito per nomen metaphoricè sumptum.

Turcæ inter cæteras suæ orationis figuras, hanc habere viden-
tur, quòd subinde methaphorâ quadam à nominis signifi-
cato petitâ, elegantiae causâ, proprii significati usum deserant,
& metaphoricum significatum libentius amplectantur; modus lo-
quendi ad quem nisi studiosus bene attendat, in dubia & confusio-
nes incidet, sit exemplum ex Mustapha Ben Gelal, Hist. Suleim.

جَنكِ عَظِيمٍ وَ قِتَالٍ أَلِيمٍ أُولَيْشِ كَفَّارٍ كَشْتِي لَرِ اِيلَهٗ أَهْلِ اِسْلَامٍ
تَمِيْلَرِ جَانْلُوْبُ قِيَايِي طُوْبِلَرِ اَتْلُوْبُ قُفْنَكَا وَ قِيْرَلَرِ سِيْنَانُ وَ
خَلْجِرَلَرِ اِيلَهٗ اَوْغْرَاشِيْشَلَرِ صَفْحَهٗ دَرِيَا خُونَابُ كَشْتِيْلَرِ اِيْجِيْنَهٗ مُسْلِمُ
كَافِرٍ جَنكِكَ وَ اَشُوْبَهٗ غَرَقَابُ اُولَيْشَلَرِ

*Conflictus & atrox pugna con-
tingit, cum Islamismum profitentium naves cum Infidelium navibus
iunctæ & consecutivè à tormentis iaculata fuissent, sclopetis, telis,
bastis & pugionibus conflixerunt, superficies maris, aqua (angvis) (erat)
in interioritate navium, Muslimi & Infideles pugnando & configendo*

aqua vortex evaserunt. Metaphora consistit in اُولَيْشَلَرِ
*vortex, vult enim Author à ventorum vortice, qui quæque circum
agit & circum girat, petitâ similitudine, impetum & ardorem illum
quo milites in ipsis navibus colluctando configebant, exprimere.*

TRA-

TRACTATUS QUINTUS.

DE PARTICULIS.

PArticularum nomine, intelliguntur præpositiones, adverbia, conjunctiones, interjectiones. Tractatus is, ob dicendarum rerum copiam, tum ob phrasem Genti propriam, in duas partes subdividendus est, cujus pars prima, de solis præpositionibus; pars altera de adverbiiis, conjunctione & interjectione aget.

PARS PRIMA.

PArticulæ, quas Latini præpositiones appellant, ex eo, quòd nominibus præponantur, apud Turcas postpositiones sunt appellandæ, quia nominibus postponuntur. Quædam postpositiones, in ipso casu nominis continentur: quædam casum nominativi expectunt & separatim à dictione scribuntur, è quibus nonnullæ separatim vel conjunctim pro libitu adscribuntur, idq; ob calligraphiæ convenientiam, quædam, eodem cum casu dictioni adscribuntur. Quædam demum separatim scribuntur, & dativi casum sibi vendicant; Quædam ad sui significati postpositionalis complementum, postpositionem aliam prærequirunt; quædam adminiculo nominis cum requisito casu aut aliis postpositionibus exprimuntur; Quædam quæ ex natura sua postpositiones sunt, ut ea quæ adminiculo nominis formantur, dirigi volunt. Quædam in certorum sensuum circumstantiis, in alterius generis particulas, phrasas aut loquendi modos transeunt.

De iis omnibus ergo, singularibus & subdistinctis capitibus agam, & correspondentes Latinorum præpositiones ad marginem
(*PARS I.*) LIII

nem adnotabo, hoc pacto, studiosus diligens, phrasem genti propriam, labore faciliore cognoscere, & eâ regulatè uti poterit.

CA P U T P R I M U M.

De casu cui postpositionis vis inest, & ad quas prapositiones Latinas se extendat.

Ipsi dativo turcico postpositionum vim inesse, nullum sanè est dubium, sed iis in circumstantiis, cùm motus ad locum exprimendus est, quocunq̃ue demum modo is apud Latinos exprimatur, v. g. استانبولہ کیدرم *eo Con-*

stantinopolim, آوہ کیدر *is in Italiam* فرنیستانہ کیدرسن

AD
IN

کمی یہ کهرورسز *imus ad agrum.* تارلایہ کیدروز *it domum*

بوقامہ *Equos conscendunt.* آتله بینورلر *navem ingredimini*

ایتله مذکور ایلچي و قیو کنخداسي اوسکي منزله

قلوب تکرار صلح ایچون سویلشکه اوتاغہ قلوب نامہ سین

ویردی *His cum literis, commemoratus Legatus & ejus Re-*

sidens, in statione Ossikiana, ut propter pacem demum col-
loquerentur, ad tentorium venerunt, & literas suas tradide-

runt. G. H. patet quod اوتاق tentorium in casu dativi

cum vi prapositionis Latinæ ad ob motum ad locum repe-
riatur

riatur. Item ibid. *postquam* قَصَبِيَّةٌ تَلْدُوْكَدَه
deventum fuisset ad Oppidum Nissa dictum. قَصَبِيَّةٌ oppidum
ad oppidum. Item ibid. *Budam fuit expeditus.* بُوْدِيْنُ Bu-
da urbs juxta motum ad locum.

Sed huic ipsi Dativo nonnunquam præpositiones la-
 tinas, *adversus, contra, erga, in, pro contra, ob, seu propter,*
per, & supra pro ad & versus inesse, sequentibus exem-
 plis exhibetur. *adversus,* A D-
seu contra eam personam multam vindictam tenuit, id est: VER-
in illam, vel contra illam personam plurimâ vindictâ fere- SUS.
batur. de mir. mund. مَوَالَاتَه تَشَبَّتْ اَيْتِي *Erga ejus,* CON-
vel in ejus familiaritatem laudabiliter propendebat. Hum. TRA.
 شَانُ وَخَنْدَانِ اَيْدِي قَلْبِي صَبِيْمٌ جَانْدَنُ *ERGA*
 آثَا مُتَعَلِّقٌ جَانْمُ دَرُوْنِ دِلْدَنِ آثَا مُتَسَوِيٍّ وَ مُنْعَسَفٍ اَيْدِي *IN*
latus fui & hilaris, cor meum puritate mentis ei deditum
fuit, & anima mea ex interno corde erga eum recta
& assidua fuit. Item پَوْنْدَرِي آثَا يَپْدَرِي *per* PER
eum fieri curavit, Gem. Hist. Item. بَرِ غَمَرِي نَسْنَه اَوَلَايِي
 غَمَرِي كِمَسْنَهِي تَرْجِيَه اَيْتَدَرْمَكَا مُكْنِ اَوَلُوْرِي
quid aliud esset, curare, ut per alium interpretaretur,
 Lllll 2 fieri

فِي قَلْبِ أُرُوبَ بَاشِنِي *fieri potuisset. Chur. Eff. Item*

SUPRA *ictum frameda impegi, caput ejus supra,*

vel ad mensam, cadere feci. de mir. mund. قَهْرِبَجْلَهْ أَقُوبَ

VER- *Euphrates fluvius it, & Babyloniam versus*
SUS

بِرْ اِيَكِي كُونْ أَكْتَمَزَهْ بَاعِثْ سَعَادَتْلُو خَانْ بَابَاْمَرْ *fluit.*

OB *Causa ob mo-*
PROP- *ram unius & alterius diei, felix Chanus Pater meus est. qui ad*
TER *Ducem exercitus Cosacorum, hominem miserat. Gem. Hist.*

Adverbia loci Latinorum, quibus ad interrogatio-
nem *quo?* respondetur, cum motum ad locum conno-
tent, è nominibus ad dativum positis componuntur,
ideoque hujus loci esse, censenda sunt. Sic regula illa
syntactica Alvari: *Ad quò redduntur hæc: huc, isthuc, il-*
luc, eò, eodem, illò, aliquò, aliò neutrò, utroq, quoque,
quocunque, quolibet, intrò, foras, peregrè, longè, nusquam.
Sic *quò?* ex pronomine *ذ* *quis, quæ, quod, & يَر* locus
dicetur: *ذ* *ad quem locum?* vel ex eodem pronomi-
ne, & substantivo *آر* *interstitium inter locum & locum, di-*
cetur: ذ *quasi diceret: ad quod interstitium, quod*
corruptè, perque usum receptum ذَرِيَهْ enuntiatur, repo-
netur:

شو آرایه *huc* بُوراجغه vel بُورایه vulgariter. بُو آرایه *netur*:
 اُورایه vulgariter اُول آرایه *isthuc* شورایه vulgariter
 وَ نه بُو *aliò*, *aliquò*, *illò*, *eò*, *eòdem*, همان اُول یَره
 اِسْتَدُوکُم یَره *utroq;* ایکی یَره *neutrò* وَ نه اُول یَره
 اِسْتَدُوکِی یَره *quoquò vis* اِسْتَدُوککا یَره *quò volo*
 اِسْتَدُوککُر یَره *quoquò volumus* اِسْتَدُوککُر یَره *vult*
 هَر نه یَره ایسه. *quoquò volunt.* اِسْتَدُوککُرِی یَره *vultis*
 اِیچَنْده کی یَره *quovis* اِسْتَدُوککا یَره *quolibet*
 اِیْرَاق یَره *peregrè* بِر آَر اِیْرَاق یَره *foras* دِیشارنده کی یَره
nu/quam. هِیچ بِر یَره *prope* یَغِین یَره *longè*
 nis paritatem, huc etiam refertur regula altera Alvari:
Ad quorsum? id est, *ad quem locum, redduntur hac, hor-*
sum, istorsum, illorsum, aliorsum, deorsum, sursum, dex-
trorsum, sinistrorsum, levorsum, prorsum, rursum, intro-
sum, vel introsum, retrorsus, quoquo versum, quoquo-
versus. Hæc omnia pariter per nomina arabica طَرَف *pars*
 سَمْت *semita* ad dativum
 جانب *latus* & nonnunquam
 turcicum collocata enuntiantur, & latino *quorsum* in-
 LIII 3 terro-

interrogativo respondebit in turcismo *طَرَفَهْ* *ad quam*
partem? *جَانِبَهْ* *ad quod latus?* *سَنَتَهْ* *ad quam semi-*
tam? seu *viam*, id est: *quorsum?* *بُو طَرَفَهْ* vel *جَانِبَهْ*
 vel *سَنَتَهْ* *ad hanc partem*, *ad hoc latus*, *ad hanc semi-*
tam, id est: *horsum* *طَرَفَهْ شُو* vel *جَانِبَهْ شُو* vel *سَنَتَهْ شُو*
ad istam partem, *ad istud latus*, *ad istam semitam*, id est,
istorsum *طَرَفَهْ اُولُ* vel *جَانِبَهْ اُولُ* vel *سَنَتَهْ اُولُ* *ad illam*
partem, &c. id est: *illorsum* *طَرَفَهْ غَيْرُ بَرِ* vel *جَانِبَهْ*
 vel *سَنَتَهْ* *غَيْرُ بَرِ* *aliorsum*, *alioversum* *طَرَفَهْ* *اشَاغِي* vel
يُوقَارُوكِي *جَانِبَهْ* vel *يُوقَارُوكِي* *طَرَفَهْ* *اشَاغِي* *جَانِبَهْ*
صُولُ *طَرَفَهْ* *dextrorsum* *صَاغُ* *جَانِبَهْ* vel *صَاغُ* *طَرَفَهْ* *sursum*
اِلْيَنْتَهْ *طَرَفَهْ* *sinistrorsum*, vel *levorsum* *صُولُ* *جَانِبَهْ* vel
كِبْرُويَهْ *اِلْيَنْتَهْ* *intorsum*, vel *'introrsus* *كِبْرُويَهْ*
prorsum *دُوغْرِيَهْ* vel *دُوغْرُويَهْ* *retrorsus* vel *retrorsum*
quouoversum, vel *قَرَشُويَهْ* *جَانِبَهْ* vel *قَرَشُويَهْ* *طَرَفَهْ* *rursum*
اُولَتَهْ *cis*, *citra*, *trans* *بَرُو* *جَانِبَهْ* vel *طَرَفَهْ* *quouoversus*
اُولَتَهْ *trans* *جَانِبَهْ* vel *طَرَفَهْ* *trans*.

CIS

CITRA

TRANS

Ejusdem rationis erit etiam dativi casus in pronomi-
nibus, sive absolutis, sive affixis, in absolutis dicetur,

v. g. آتَا سَتَا تَلِي ad te venit بَتَا تَلِي ad me venit

سِرَه تَلِي ad nos venit بِرَه تَلِي ad eum venit,

ad vos venit آنَلَرَه تَلِي ad illos venit. كِمَلَرَه تَلِي

quem venit? كِمَلَرَه تَلِي ad quos venit? In affixis au-

tem, cum reflexione ad ea, quæ dicta sunt supra Tract.
Secund. cap. vigesimo nono, de iis, quæ accidunt nomini

in sua declinabilitate. Sic procedendum est آستانه دن

بِر عَابِل پَادِشَاه حُضُورِیْنَه وَاَرَايِن Porta, ad Urbem Adrianopolim de-

ventum est. Gem. Hist. فِر عَابِل پَادِشَاه حُضُورِیْنَه وَاَرَايِن

Ibo ad conspectum alicujus justî Regis, de mir. mund. فِر

بِر عَابِل پَادِشَاه حُضُورِیْنَه وَاَرَايِن aliquem ad no-

bilem conspectum Judicis citare. Chur. Eff. حَقَّ تَعَالٰی نَكَا

ad DEI Excelsi spirituale latus, de int.

ment.

CAPUT SECUNDUM.

De postpositionibus à dictione separatis, è quibus quaedam conjunctim, si lubet, scribi possunt. & nominativo gaudent.

Juxta sensuum diversitatem, tribus latinis præpositionibus correspondere potest, veluti: *In, juxta vel secundum, supra.* Et hæc postpositio, nominativo gaudet,

آياس باشا واسطه سيده تليا اول سنكرته عصيان. v. g.

اوزره قنقدار آرتاوت طايغمسي و آرايسه تليا كلوب اطاعت و

Per mediationem Ajas Bassæ, quot quot in

IN illis partibus Epirotarum in contumacia erant, omnes venerunt, obsequium & obedientiam exhibuerunt. Gem. Hist.

JUXTA Item. طيغتلي استقامت اوزره *juxta, vel secundum suo-*

SECUN- *rum Geniorum rectitudinem. de int. ment.*

اول منوال اوزره *juxta illum modum, sive, juxta illam rationem.* Item

لغت اوزره حفظ اولتاسي اقم مهماتندن اوليدي

SUPRA *stodia ejus supra idem idioma, foret de summis necessitatibus, de int. ment.*

ايچون Correspondet præpositionibus latinis: *ob, pro propter,* dictioni separatim & conjunctim adjici potest.

ف

die quadam ob OB
venationem & pradam exiit. de mir. mund. Item ibi-

dem pro PRO
negotio alterius vitæ aliquid dispone. Item ibid. أَنَا

propter hoc, quod solis PROP-
lux ab illis remota sit. Et conjunctim dicitur, v.g. مَرَانْ TER

propter ob causam voluntatis حَقِيقُونْ

propter me propter DEI إِيچُونْ

propter nos propter إِيچُونْ

propter vos propter illorū vel أَنَلَرُكْ إِيچُونْ

quo patet, quod ob hanc postpositionem, pronomina

possessiva, primitiva evadant, dicunt & pro إِيچُونْ

ob quem? & إِيچُونْ & إِيچُونْ cur? & إِيچُونْ

pro quo?

ایله Correspondet præpositionibus latinis cum & per

ob & propter, ejusve adminiculo, ablativi latinorum ab-

soluti instrumenti causæ, modi & actionis, exprimuntur.

(PARS I.)

M m m m m

Nunc

nunc separatim, nunc conjunctim cum dictione scribitur. **CUM** *ego cum Ibn Sajar*

sum conversatus. de mir. mund. Item مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ

Illico, ut Moyses ibidem cum filiis Israël aquam ingressus est. de int. ment. Item ibid.

PER *per miracula, quae in eo sunt, firmum est. Ablativus absolutus, v. g.* اللَّهُمَّ

ABLA- *auxilio DEI, seu, auxiliante DEO. Ablativus*
TIVUS
ABSO- *instrumenti, v. g.* بَحْرِ مُحِيطُكَ ابْتَدَأْسِنْدَن بَرِّ رُوزِكَارِ
LUTUS

IN- *Si ab initio Ocea-*
STRU- *ni ventô aliquô progredieris, te ad plurimam partem mas-*
MENTI
CAU- *ris deferet. de mir. mund. Ablativus causæ, v. g.* اِنْسَانِ
SÆ

وَحَمَتِنْدَن اَوْتُورِي وَ تَغْدِيرِ رَبَّانِي مُرَّابِ اللَّهِ اَيْلَهْ اُولَمِشْ
OB *Propter, vel ob misericordiam hominis (erga homines)*
PRO- *dispositio divina facta est, voluntate DEI. de int. ment.*
PTER

MODI *Ablativus modi, v. g.* يَا رُوحَ اللَّهِ يَا كَلِمَةَ اللَّهِ دُعَا اَيْلَهْ

يَهْ حَقَّ جَرِّ وَ عَلَا حَضَرْتِي بَنِي بُو وَرَطَهْدَن اَسَانِ وَجِهَهْ

O Spiritus DEI, O Verbum DEI, ora Ma-
jestatem magnificati & Exaltati DEI, ut me ab hoc infor-
tunio

tunio modô facili eliberet. de mir. mund. Ablativus actio-

nis. ACTIO
NIS
آرَا لَرَنَدَه بِيَعُ وَ شَرَا ايدَرَلَر اَنِكَلَه دُر تَعَامَلُ وَ اَلْغَتَلَرِي

Inter se emunt & vendunt, & hac re, commercium & familiaritatem habent. de mir. mund. Et per hanc ipsam postpositionem, pronomina possessiva in viam pronominum primitivorum transeunt, sic : بَنِمَ ايلَه vel بَنِمَ ايلَه

mecum, & a_n_k_l_e secum, vel, cum eo. بَنِمَ ايلَه

nobiscum & a_n_d_r_k_i secum, seu cum اَدَلَر ايلَه & اَدَلَر كِي

illis. Dicitur & k_i_m cum quo? اِبَر اِهِيَم دَخِي & كِيْمَكِي ايلَه

Abraham etiam cum eo erat. de int. ment. اَبْرَاهِيْم اَنِكَلَه اُولَدِي

Sic & t_r_a_n_s, ut: صُو اَشُورِي كَچِمَكِي اَشُورِي & اَشُورِي

per aquam Chur. Eff. Item idem. طَاغ اَشُورِي كَچِمَكِي PER

transire per, vel, trans montem.

CAPUT TERTIUM.

De postpositionibus nominativo immediate connexis.

Postpositiones nominativis immediate connexæ, seu adjectivæ sunt: سِرْ vel سِرْ دَه & دَن جَه nonnulli hæ postpositiones simplici themati, seu nominativis utriusque numeri adjiciuntur.

جَه Correspondet latinis præpositionibus : *juxta*, *secundum* & subinde in v. g. حَقَّ تَعَالَى بِكَ أَمْرٌ شَرِيفٌ جَه
 Ivi *juxta nobile mandatum DEI Excelsi*. de int. ment.
 Item ibid. قَائِدَ سِي أُولْدُوغِي تَقْدِيرْ جَه حَسْرَتٌ وَ بِشِيمَاذِلَفْ
Secundum quantitatem utilitatis, quam habuit, anxietas

JUXTA & *penitentia erit.* صَحِيحٌ أُولْدُوغِي تَقْدِيرْ جَه
 SECUN *determinationem, quæ vera fuit.* Col. Islam. Prout sub-
 DUM *stantiva cum postpositione, affixum admittunt, ut:* عَنِى

juxta men- جَه مَقْدَارُ نَجَاةٍ *juxta essentiam* عَيْنُ نَجَاةٍ
suram peccati ejus. سُوْرُمِي بَكَنْتِيُوْبُ اَنْكِي خِلَافِ نَجَاةٍ

IN *Cum verbum meum non placuisset, in eius* سُوْرٌ سُوَيْلَتِي
contrarium verbum locutus est. Chur. Eff. جَه Subinde ad-
jectivis aut participiis postpositum, iis vim adverbialem
tribuit, sic: مُقَدَّمٌ *precedens, prior existens, antecedens.*

اِيَكِي اَدَمُ : مُقَدَّمٌ جَه *precedenter, antecedenter, prius, ut:* مَعَا سَفَرَه كُنْمَكَه قَوْلٌ اَيْلَسَه لَر بِرِي سِي مُقَدَّمٌ جَه قَالْقُوْبُ
 Si duo in- يُولْدَا شَنَه قَاتْلَنْتِيُوْبُ كُنْسَه اَيْلَرُو كُنْدِي دِيَرَلَر
ter se conveniant, quod ad expeditionem bellicam ire velint,
& unus eorum antecedenter, seu prius discesserit, non ex-
spectando

pectando socium suum, dicunt, antecessit, praecessit. Chur. Eff.

دَنْ è Latinitate correspondet : à, ab, abs, de, è,

ex, per, pra ut : بِسْ بُو الْجَوْلَرْدَنْ وَ بَنَادِقِ مِسْكَدَنْ : ex, per, pra ut :

Itaq̃ ex iis gemmis & globulis musci, in quantum possibile fuit, accepi. de mir. mund. EX
DE
A

Item : تَصَرَّعْدَنْ خَالِي أَوْلَمَايَهْ وَرْ : à supplicatione ad il- AB
ABS

lum nè desistamus. de int. ment. بِأَلْفِ بَاشْدَنْ قَوْقَارْ : E

Ab eo veni أَفْلَاقْ وَ أَنْدَنْ تَلْدَمْ : scis à capite fatet. proverb.

بُغْدَانْ عَسْكَرِي سَقَرَهْ تَلْمَكْ أَوْزَرَهْ دُرْ وَلَايْتَمْزْ اِيچَنْدَنْ

Valachorum & Moldavorum Exercitus in pro- PER
cinctu est veniendi ad iter bellicum, nè transeat per interio-

rem partem regionis nostra. Gem. Hist. Item ibid. يَا أَبَا

أَلْفُقْرَا يَا أَبَا أَلْمَسَاكِينِ اِشْتَهْ أَجِلْعْدَنْ قِيرْلُدَنْ

ter pauperum, O Pater miserorum! ecce, pra fame peri- PRÆ
vimus. Gem. Hist.

Hæc ipsa postpositio in motu de loco, perpetua est,

أُونْ كُونْ اِيچَنْدَهْ مِصْرَدَنْ كِيپَلَرْ شَامْ شَرِيفْ اِسْكَدَسِنَهْ ۷. 8.

Ex Aegypto, seu Memphi inter decē dies ad nobilis Dāa- EX

M m m m m 3

sci

sci portum naves advenere. Gem. Hist. Item ibid. شام

A شريقتن آستانديده اون يدي كوندبه كلدي
bili ad Portā, inter septemdecim dies venit. Itē ibid. آستاندن
à Porta ad Urbem Adrianopolim
deventum est.

Ad hunc motum de loco, ut ex nominibus compositis ex adverbii loci Latinorum, referuntur hæ regulæ Alvari: Ad unde redduntur hæ: hinc, isthinc, illinc, inde, indidem, aliunde, undelibet, undevis, undiq̃, undecunq̃, undequaq̃, utrinq̃, eminus, cominus, supernè, infernè, peregrè, intus, foris. Sic unde, ex pronomine ده quis, qua, quod, و locus, dicetur: یردن & etiam آندن illinc & in-
isthinc شوندن hinc بوندن unde قندن
غير سائر یردن vel غير یردن indidem عيني آندن de
سائر جانبندن vel غير جانبندن سائر طرفندن vel طرفندن
هر ده vel هر ده طرفندن ایسه vel هر ده یرتن ایسه aliunde
undelibet, undevis, undecunq̃, undequaq̃. جانبندن ایسه
ایکي یرتن undiq̃ هر جانبندن vel هر طرفندن vel هر یرتن
aut ex ایکي جانبندن ده vel ایکي طرفندن ده vel duali

جَانِبَيْنْدَنْ *utrinq;* جَانِبَيْنْدَنْ *utrinq;* طَرْفَيْنْدَنْ *utrinq;* duali arabico
 مُحَارَبَاتٍ عَظِيمَةٍ *utrinq;* dimicatum est. Item وَقُوعُ بُلُوبٍ طَرْفَيْنْدَنْ جُوفِ آتَمِ هَلَاكِي اُولَدِي
Cum magna certamina acciderent, utrinq; multi homines in-
 تَرِيْعُرُنْ. Gem. Hist. اَوْرَاقْدَنْ *vel* اِيْرَاقْدَنْ *eminus* يَغِيْبِنْدَنْ
cominus يُوْقَارُوْتَنْ *supernè* اَشْغَهْدَنْ *infernè*, peregrè idem
 ac aliunde اِيْجْرُوْدَنْ *intus* دِيْشَارِيْدَنْ *vel* طَشْرَهْدَنْ *foris*.

Hic, ad modum loquendi Latinorum valde attendendum est, illi namque per suas præpositiones his turcicis postpositionibus quidem correspondent; ast sunt illis quidam loquendi modi per has præpositiones, quibus Turcæ aliqua cum reflexione correspondere debent, & primò quidem, si latina præpositio à vel ab temporis tractum, sive cursum de uno ad alterum terminum illimitatè sumptum in se involvat, erit quidem postpositio turcica بَرُو sed post se بَرُو particulam expetet, v. g. آتَمِ
 جُوفِ بَرُو *ab Adamo Propheta. de int. ment. sic* بَرُو
 بِيْشَكْدَنْ بَرُو *ab incunabulis* بَرُو
 زَمَانْدَنْ بَرُو *à multo tempore* بَرُو
 اَتَا دَهْدَنْ *à parvo* بَرُو *à parvo* بَرُو *à parvo* بَرُو
 كُوْجُوْقِلِكْدَنْ بَرُو *vel* كُوْجُوْقِدَنْ بَرُو
 اَبْ شَبَابْدَنْ بَرُو *à tempore Patrum & Prædecessorum* بَرُو
 اَدُولِسْجَنْتِيَا. Quod si terminus sit limitatus, بَرُو emanet,
 &

& sensus cum نَكِينٌ ut apud Latinos per usq̄ claudetur,

ut : *إِطْسَ إِمْدِي آتَمَ بِيغْمِرْدَن دُوح طُوفَانِدَدَكِين* Igitur

à *Propheta Adamo*, usq̄ ad *diluvium Noë*. de int. ment. Quodsi demum Latini, addendo hanc præpositionem substantivis, nomen Actoris exprimant, Turcæ purum Actoris nomen expriment. Dicent Latini v. g. à *consiliis* pro *Consiliarius*, à *secretis*, pro *Secretarius*. Turcæ directe

per nomen Actoris dicent: *سِرْ كَاتِبْ مُشَاوَرَجِي* *Consiliarius* *Secretarius*.

O b rationis paritatem & hæc regula Alvari ex adverbii loci huc referenda est: *Ad quâ? redduntur hæc:*

hâc, isthac, illac, aliquâ, quâlibet, quacunq̄. هَ آرَادَن

è quo interstitio? id est: quâ? بُو آرَادَن vulgariter بُورَاتَن

illac يِر يَرَاتَن *aliquâ* هَر آرَادَن *qualibet, quacunq̄.* Et in pro-

nominationibus primitivis, in motu de, بَنَدَن alij بَنَدَم v. g.

آندَن *discessit à te* سَنَدَن *discessit à me* بَنَدَم *discessit à me* كَتِيدِي

سِرَدَن *discessit à nobis* بِرَدَن *discessit à illo* كَتِيدِي *discessit ab illo* كَتِيدِي

آندَرَدَن *discessit ab illis* كَتِيدِي *discessit à vobis* كَتِيدِي

هَ In Latinis, correspondet: *apud, in, inter, intra, ob, propter.* Et ablativus temporis Latinorum, si per quan-

quando fiat interrogatio, v. g. قُرُوزْدَه اِسْتَانَه سَعَادَتْنَه

مَوْجُون بُولَنْدَسِر In die Anni novi apud Portam felicitatis IN
mea reperiamini. Gem. Hist. Vel cum reflexione ad ab. APUD

lativum temporis Latinorum die anni novi. بُو خُصُوصَه

مَحْمُون بَاشَانَكْ اَخِرْتَه ضرر يوقْدَر Ob, vel, propter hanc OB.
particularitatem Mahmud Bassæ ad alteram vitam non est PRO-
præjudicium. Hist. Mahmud. اَقْنَدِيْمَرْ شَام شَرِيْفَه اِيَكْن PTER

دُورْزِي سَفَرْنَه جَان حَقِيْلَه خِدْمَت اِيْدُوب Cum Domi-
nus noster esset in nobili Damasco, & cordis equitate in bello Drusico servitium præstaret. Gem. Hist. Item IN

اَوْقْنَدِي عِطْ هُمَايُون مَشَاوَرَه اَوْقْنَدِي Epistola Augusta in

بُو شَهْرَكْ طَاعْ زِيْلَنْدَه اُولَان مَحَلَاتْنَه consilio lecta fuit.

اَوْن قَوْم يَهُون سَاكِنَلَرْ in locis, quæ sunt inter horum mon- INTER
tium separationes (spatia) habitat populus Judaicus. de INTRA

شَام شَرِيْفَتْن اِسْتَانَه اَوْن يَدِي كُونَدَه mir. mund.

E nobili Damasco ad Portam intra septemdecim dies venit. Gem. Hist.

Ad hunc locum quietis, è nomine seu pronomine derivata adverbia, adverbiiis latinis hujus loci opponuntur. Regula Alvari est: ad interrogationem ubi? red-

(PARS I.)

Nnnnn

duntur

duntur hac : Hic isthic , illic , inibi , ibidem , alibi , alicubi , ubiq̃ , utrobiq̃ , ubilibet , ubivis , ubicunq̃ , passim , vulgò , intus , foris , nusquam , longè , peregrè . Cætera quæ in Alvaro sequuntur , alibi paulò post tractabuntur . Sic

قني vel ذرّه vel ذره vel vulgariter ذره vel ذره vel ذره

vel قنیا vel قنیه vel قنیه ? قنیه hic شونده isthic آند vul-

gò غیری يره inibi , ibidem عيني بونده illic , ibi اونده

غير vel سائر طرفه vel غير طرفه vel سائر يره

ubiq̃ هر يره alicubi در يره alibi سائر جانبده vel جانبده

passim , vulgò , ubilibet , ubivis , ubicunq̃ الجروده intus

اير آند nusquam هیچ در يره foris طشده vel ديشارده

& اوزآند longè , peregrè . Et in pronominibus primiti-

vis cum quiete بند apud me سنده apud te آند apud il-

lum آند apud vos سنده apud nos بنده

ABS عيسز latinis est : abs , absq̃ , sine Alij سيز

ABS- QUI يار استين يارسيز قالور qui Socium absq̃ vitio petit , sine

SINE socio manebit. proverb.

Notandum, quòd quemadmodum in declinationibus dictum est, quòd casus terminatio etiam ad id nomen

men adjiciatur, quod se in parenthesi habet, ita & cum
postpositionibus accidere possit, ut : **أَوَّلُ قَوْمٍ شُومَ بُو**

سُوزِي شَيْطَانٌ عَلَيْهِ اللَّعْنَةُ *Infaustus ille po-
pulus hoc verbum à Diabolo, super quem maledictio, audi-
vit. de mir. mund.*

CAPUT QUARTUM.

De postpositionibus separatim scribendis **ع**
Dativi casum sibi exposcentibus.

بُوغَرِي *Vel* **دُوغَرُو** *vel* **طُوغَرِي** *vel* **طُوغَرُو** *rectâ, versus, VER-*
أَنْدَنَ بُودِينَه دُوغَرِي يُولَانْدِي *Inde Bu-*
دَامَ *versus, vel, rectâ Budam fuit expeditus. Gem. Hist.*
يَنَه قَلْعَه يَه طُوغَرِي اِيَكِي قُولَاجْ كِيدِيلُور
Item ibidem demum rectâ versus munimen duabus orgyis itur.

فَلَانُ سُوَزِي آتَا قَارَشُو *contra, versus* **قَرَشُو & قَارَشُو**
سُوِيلْدَنَم *tale verbum contra illum locutus sum. Chur. Eff.*

جَنَكْدَه أَهْلِ اِسْلَامَه قَرَشُو كِيمُ تَلُور *Item ibid. In pugna,*

كُغَار *quis contra profitentes Islamismum veniet? Item ibid. CON-*
تَارَا

خَاكِسَارْ عَسَاكِرِ اِسْلَامَه قَارَشُو طُورَهَمَزْ *Infideles viles*

contra Exercitus (milites) Islamismi stare non possunt. قَارَشُوْ وَارْتَمُ فَلَانَهٗ *Contra talem quendam ivi, id est:*

tali cuidam, obviam ivi. Item قَرَشُوْ اَوْتُوْرْمِيَهٗ *ne se-*

VER- *deat versus templum Meccanum. Col. Islam.*
SUS

اِعَانَتْ وَ عِنَايَتِ عَلَيْهِ لَرِي *Prope, penes, circa* قَرِيْبْ

PROPE *Eiusdem excelsa*
PENES *benedictione, auxilio & favore, prope portum salutis factus*

est, id est: accessit ad portum salutis. Hist. Mah. Bassæ.

اَوَيْلَهٗ زَمَانَهٗ *Prope, vel, penes Civitatem.* قَرِيْبْ شَهْرَهٗ

CIRCA *circa octavam.* سِيَكْرُ سَاعَتَهٗ قَرِيْبْ *circa meridiem* قَرِيْبْ

كُوْرَهٗ *Ex latinis præpositionibus correspondet: juxta secundum, aut stat pro phrasibus latinis: quoad, intuitu, cum respectu, ob quam significandi vim, differt à præce-*

JUXTA *dente* اَوَزْرَهٗ *Juxta dispositionem* خَلَقَتْ اِسْتَعْدَادَهٗ كُوْرَهٗ *populi, vel quoad dispositionem populi, vel, cum respectu ad*

dispositionem populi. de int. ment. Item ibid. اَمَّا بُو تَغِيْرُ

هَمَانِ بَزَهٗ كُوْرَهٗ دُرْ كِهٖ يَمَزُ يَرُ مَرِيضَهٗ بَنُگَرُ رُوْزِ كِهٖ طَبِيْبْ

اَوَّلَانِ كِشِي نَبَضُوْرَهٗ وَ مِرَاجْمَزَهٗ كُوْرَهٗ مَرَضُوْرُ كَشِي كَيْفِيَّتِيْنِ

كُوْزَلِيُوْبْ

كُوزَلْيُوبُ دَوَا يَكْتَلِيُوبُ وَيَرْزُ *Alst hac immutatio, seu al-*
teratio, est solummodo juxta nos, seu quoad nos, seu intui- JUXTA
tu nostri, seu cum respectu ad nos, seu respectu nostri,
quia infirmo cuidam similes sumus, ut Medici persona jux-
ta pulsum & complexionem nostram, vel cum respectu ad
pulsum & complexionem nostram, qualitatem infirmitatis
nostrae observat, medicinam renovat & exhibet. Item cum
similitudinis expressione in agendo, ut : فَلَانُ كَمَسْنَه

أَوَيْنِي بَتَّا كُورَه يَا بِيْشَنُرُ *talis quidam domum suam*
juxta me, seu cum respectu ad me, edificavit, id est : ad
similitudinem domus meae extruxit, Chur. Eff.

أَنَا طُولِي قَوْلَنَه يَقِينُ *Prope & penes, circa*

أُولُنُوبُ *cum fieret prope, seu penes milites Anatolia.* PROPE
 PENES

سَكْرُ سَاعَتَه أُوَيْلَه زَمَانَه يَقِينُ *circa meridiem* CIRCA
 Gem. Hist.

يَقِينُ *circa horam octavam.*

نَكِينُ دَنِي *Observatio circa postpositiones* vel دَنِي

وَأَرْجَه & *Latinis usq, versus & tenus & phrasem*

aliam in se continentes, & de par-

ticula. تَا

ET hæ particulae dativo gaudent, & inter earundem
 significandi vim aliqualem esse differentiam, usus
 Nnnnn 3 ipse

ipse insinuare videtur. Aliorum salvò Judiciò, vim differentiae in eo consistere arbitror, quia terminum **وَارْتَجَهْ**

non ut tertiam personam Indicativi verbi anomali **أَوْلَمَفْ**

sed ut infinitivum verbi **وَارْمَقْ** *ire* sumo, & juxta regulam supra Tract. 4. part. 2. cap. 2. ad Titulum: *quomodo infinitivi praesens Turcarum, rejiciendo ultimam suae terminationis syllabam مق vel مكي & alias assumendo, se modis & temporibus finitis communicet?* Dico, quòd hæc infinitivi species, consuetudine ad vim postpositionis sit translata, ejusque usum ibi esse, ubi de motu ad

locum agitur, v. g. **قَلْعَةً نَكِّي خَنْدَقَتَهْ وَاَرْتَجَهْ** quasi Latine activè diceret: *donec eat*, aut intelligibilius quasi passivè: *donec eatur ad fossam muniminis*. Gem. Hist.

Quòd si diceretur: **قَلْعَةً نَكِّي خَنْدَقَتَهْ نَكِّي** esset præcisè distantiae terminus exclusò motu, & significaret: *usq; ad muniminis fossam*, sic: **شَامْدَنْ مَصْرَهْ نَكِّي أَوْتُوْزْ مَرَحَلَهْ نَرْ**

A Damasco usq; Memphim triginta diversoria sunt. de mir. mund. Neque enim bene conveniret, dicere: *A Damasco, donec eatur Memphim*, quia *motus ad*, hoc in locò non intenditur, sed simplex distantia loci à loco intelligitur, ergo terminum **وَارْتَجَهْ** in usu esse, ubi de *motu ad*, seu spatio cum *motu ad* agitur, hoc diversis exem-

plis comprobatur. **هَر دَر كَدَنْ يَم بَرَكَهْ وَاَرْتَجَهْ نَقْدَرْ**
ايدوكين

اَيِدُو كِيْن اَيِي كَمْسَنَه وَصَف اَيِلْمَزْ اَنَجَفْ اَلَلَه بِيْلُوْر

de columna (donec eatur ad) usq; ad columnam alteram, quantum sit, id nullus exprimere potest, DEUS solus scit. USQUE Col. In Qui modus loquendi quoad motum ad & in expres-

sione spatij temporum stare potest, v. g. اَكْر يَدِي كُوْنَه

اَوْلُسَكِي Si moreremur, donec eatur ad septem dies, SPA- id est: si intra spatiu septem dierum moreremur, C. I. Itē ibid. TIUM

اَيِدُو كِيْن اَيِي كَمْسَنَه وَصَف اَيِلْمَزْ اَنَجَفْ اَلَلَه بِيْلُوْر accidit ab uno Ramezano (donec eatur ad) usq; ad alterum Rameza-

num. Item ibid. صَاچ دِيْبَنْدَنْ اَلْتِنَه وَارِنْجَه a fundamen- to crinium versus inferiorem partem menti: In temporis

determinatione reperi pro اَوْلُسَكِي وَارِنْجَه ut: اَوْلُسَكِي وَارِنْجَه VER- SUS

كَنْدُوسِي كُوْبُرِي اَوْرَزَنْدَه دُوْرَرْتَرِيْدِي دُون يَارِيْسِي اَوْلُسَكِي

اَيِدُو كِيْن اَيِي كَمْسَنَه وَصَف اَيِلْمَزْ اَنَجَفْ اَلَلَه بِيْلُوْر Stabat ipse in persona supra pontem, & usq; ad mediam noctem diligentiam adhibebat. Gem. Hist.

Cessantibus hīc dictis rationibus دَكِي وَ دَكِيْن vel دَكِيْن USQUE

تَا اَوْل بَهَارَه دَكِي اَيِلَه طُوْرَه locum habere incipit, v. g.

Sic permanebit usq; ad initium veris. de mir. mund. Item

اَوْل كِيْشِيْه زِيَادَه كِيْن طُوْتِيْدِي تَا شُوْل وَقْتَه دَكِي ابid. كَه

USQUE *batur ad illud usq; tempus, quo die quadam suam occasionē ob-*
 AD *tinuit.* طوفانیدن صکره تا ابراهیمه دیکین *post diluvium*
usq; ad Abrahamum. de int. ment. Item ibid. کبجدن
usq; ad manē anima-
liū ad instar nē decumbat. Particula و کي pro latina particula
tenuis stare potest, ut: بو قیشده بعضی یرلر ده ییزه و کي *tenuis*
ninxit. قار یاغدی *hac hyeme quibusdam in locis genu tenuis*
 قتله مستحق آدمی یسره v. g. دیکین & Sic Chur. Eff.
 Reum mortis بلند دیکین کومرلر و طاش ایله قترایدلرلر
ad terram lumborum tenuis sepeliunt, & lapidibus occi-
dunt. De Particula تا vide dicta Tract. 4. parte 2.
 cap. 1. ad conjunctivi præsens.

CAPUT QUINTUM.

De postpositionibus alterius postpositionis ad-
miniculo enuntiandis.

Sunt quædam postpositiones quæ ad sui significati
 complementum requirunt, ut se præcedenti voci, post-
 positio دن adjiciatur.

ایلیجی قومارانندن آشفه در آشفه *Legatus est infra Comoromium, Gem. Hist.*

حلوا و قیسی یدیدن آشوری *Ultra, pluris. libra (turcica scilicet 2. & 1. austriacæ) dulciarij ultra septem, vel pluris septem nè sit. Can. Ott.*

UL-
TRA
PLU-
RIS

آفزون *Præpositio persica præter in sensu ultra signifi-
cans, juxta hanc regulam dirigi cupit, ut :
اندوکلری : improbitates,
quas fecerunt, sunt extra terminos, & præter, vel ultra
opinionem.*

بی دینگی قلعدن *Propter, ob, pro. vel اوتوری اوتورو
propter, vel ob, vel pro munimine
infidelium verbum factum non fuit. Gem. Hist.*

OB
PRO-
PTER
PRO

اوزاق *Procul a urbe.*

PRO-
CUL

آذکی کوئلنه حقدن اوزکه نسنه کلزیدی *Præter
ad cor ejus præter DEUM nihil veniebat. de illum, ment.*

PRÆ-
TER

عیسی پیغمبر زمانندن اوکتین *Ante
tempus JESU Propheta.*

ANTE

(PARS I.)

Ooooo

اول

ANTE *زَيْدٌ عَمْرُودَنَ* *أَوَّلُ سَكْرَتَيْدِي* *Antè Zeidus ante*
Amrum cucurrit. Chur. Eff.

PRO- *كُنْدِي عَلَمًا مَجْلِسِنَدَنَ* *أَيْرَاقَ* *Procul*
 CUL *procul nè fac à sapientum confessu.* Chur. Eff. *Datnr &*
دُورٌ & بَعِيدٌ sed potius adjectiva sunt, quæ hoc ipsò
 modò construi possunt,

ANTE *خِدْمَتَكَرَ آغَايَسِنَدَنَ* *أَيْلَرُو دُوشَكَه* *Antè, præ*
 PRÆ *يَاتَامَرُ* *Servus antè Dominum suum, seu, præ Domino suo*
decumbere non potest. Chur. Eff.

UL- *أَنْكَا جَزَائِرِنَدَنَ* *بَرِي جَزِيرَه* *Ultra vel procul*
 TRA *بَرِي*
 PRO- *أَنْدَلُسَ* *ultra ejus insulas, vel procul ab ejus insulis*
 CUL *est Insula Andalusia. de mir, mund. Item ibid.*
أَوَّلُ جَمَلَدَنَ *Illa (Insula) omnibus magis procul est.* Viden-
dum nè بَرِي cum unus eorum confundatur. His
accedet persica præpositio بِيْرُونِ extra, quæ etiam post-
positionem دَنَ sibi præponi patitur, ut:
دَاوَدَلَرِنَكَا شَمَارِي دَايِرَه *جَسَابَدَنَ بِيْرُونَدَر*
Summa gra-
norum

notum in ejus interiori parte est extra sphaeram computus. EX-
de mir. mund. TRA

كَيَّامِ بَهَارَتِه قَصَبَتَن خَارِجِ بِرِ يَرِه Extra خارج
Cum in diebus veris extra Oppidum ad locum
aliquem tenderet. Hist. Mahmud.

خِيَلِي مَدَّتَن صُكْرَه اَوَّلِ مَسْكِينِ جَانِ Post صُكْرَه
Cum post aliquot tempus miser ille expiraret. de POST
int. ment.

قَصَبَتَن طَشْرَه بِرِ مِيلِ مِقْدَارِي Extra طَشْرَه
Extra Oppidum uno milliari circiter co- EX-
mitantur. Hist. Mahmud. TRA

اَشْتَدُّم كِه بَنَدَن غَيْرِي قَتَرِي يِه طَبَرَسِزْ Prater غَيْرِي
audivi, quod prater me DEUM alium adoretis. de mir. TER
mund. Item. ibid اَللّٰه غَيْرِي اَللّٰه
In terra & in celo prater DEUM, DEUS non est. PR Æ
يُوقَدُّ TER

اَدُّو نَصَائِحَه سَنِ جَمَلَتَن مَقْدَمِ Ante, pra مَقْدَمِ ANTE
hac exempla tu ante omnes es, id est: hac exempla pra cate- PR Æ
ris tibi conveniunt. de mir. mund.

PRÆ-
TER

بِأَلَاةِ دِكْرٍ أُولُنَانِ أَحْوَالِدَنْ مَاعِدَا Prater مَاعِدَا
prater negotia, quæ superius insinuata sunt. art. pacis.

Advertendū est, inter has postpositiones, vi significandi convenientes *أَوَّلٌ* & *غَيْرِي* frequentioris usūs esse quàm *أَوَّلِي* & *مَاعِدَا prima*, sunt exclusivæ naturæ aliæ verò inclusivæ, ut ex ipsis allegatis exemplis colligi potest.

UL-
TRA

حَدَثَنْ Pro *ultra*, est etiam hujus loci, ut : *آشُورِي*
ultra terminum scidisti. Chur. Eff.

Si nomini tempus significanti, postponatur *دَنْ* postpositio, & postmodum *بَرُو* vel *بَرِي*, habetur particula latina *abhinc*, ut *أَوْجٌ يَلْدَنْ بَرُو* *tribus abhinc annis.*

دين Particula, de qua supra in Tract. 4. parte 2. cap. 2. de infinitivo. tit. *Quomodo infinitivi prasens turcarum rejiciendo ab infinitivo ultimas literas ق vel كى &c.* §. tertiò si locò ultimæ literæ pag. 582. præter ibidem allegatam vim, hoc locò etiam differentem aliquam obtinet. Crediderim autem æquivalere particulis latinis *absq̃ hoc ut*, positis ante verbum; Et ad quod tempus aut personam verbum, cui adjuncta est, sit referendum, è verbo alio illi adjuncto, colligendum est, hoc enim modò, sequens exemplum resolvi debere videtur,

V. g.

v. g. يَاتُورُزْ صَوِينْدِينْ سَقَرَهْ in expeditione bellica absq̃
hoc ut nos exuamus, jacemus. Videmus enim, quòd
يَاتُورُزْ sit prima persona pluralis numeri præsentis tem-
poris, ad quam etiam verbalis dictio, cum دِينْ par-
ticula, trahenda erit.

CAPUT SEXTUM.

*Usus præpositionum latinarum motum, quie-
tem & situm in se continentium.*

SUPRA Tract. 4. parte 3. cap. 8. puncto 7. pag. 807.
de vi præpositionum latinarum verbo adjectarum
cum vi motus, quietis, & situs dictum est, modusque etiam
est exhibitus, qualiter ad Turcismum transferri debeant,
& par est ratio de præpositione ad nomen concurrente,
quam materiem, ut modo clarò proponerem, quam
libet præpositionum latinarum adducere, & juxta re-
gulam examinare censui.

A D, substantivum ad hanc latinam præpositionem
proportionem habens, est *latus*, quod turcicè يَانْ signifi-
cat, si de motu & situ ad agendum est, formanda est
regula *Quotiescunq̃ turcica, duo nomina &c.* Nomen ex præ-
positione formatum cum affixo, ad casum dativi collo-

catur, sic جَمَلَه شَامِ شَرِيفَكِي اَتَمَكْجِيَسِينْ وَ زَكِرْ مَنَكْجِيَسِينْ

Ooooo 3

و

Omnes nobilis Damasci
 Pistores, Molitores, & Regni Proceres ad latus suum (ad
 se) deferre (convocare) fecit. Gem. Hist. Item اوطه نكثي
 ad latus cubiculi tui etiam
 cubiculum quoddam extruxi. Chur. Eff. Item: طاش صو
 lapidem ex aqua
 interioritate traxit, & ad latus suum servavit. de mir.
 mund. Et ubi ratio pronominum primitivorum, seu de-
 monstrativorum usum admittit, sic procedetur, v. g.
 يانكه ad latus meum, id est: ad me venit
 يانزه ad latus tuum vel ad te ياننه ad latus ejus, vel ad eum
 يانكزه ad latus nostrum, vel ad nos يانكزه ad latus vestrum,
 vel ad vos يانلرينه ad latus eorum, vel ad eos.

In quiete autem huic nominali postpositioni ه
 adjicitur. v. g. اقبديز ياننده خان زاده سلطان و
 ad latus Domi-
 ni nostri, sedebant Sultanus filius Chani & Vizirij summa
 dignitatis. Gem. Hist. Item ibid. اوستورغون ياننده چسر
 ad latus strigonij pontem construxerunt, juxta no-
 stram

gram latinam phrasem esset: *Apud Dominum nostrum, APUD sedebant Sultanus, &c. Penes, vel apud strigonium, sic & PENES*

in pronomibus primitivis يَأْتِدُّ apud, vel penes latus

meum, id est: apud, vel penes me يَأْتِكُدُّ apud, vel pe-

nes te, &c. يَأْتِنْدُّ apud, vel penes eum, &c. يَأْتِمَزِدُّ

apud, vel penes nos, &c. يَأْتِكُرْدُّ apud, vel penes vos, &c.

يَأْتِرْدُّ apud, vel penes eos, &c.

In motu de loco autem, diceretur, v. g. يَأْتِدَنْ

يَأْتِكُدَنْ à latere meo, vel à me discessit يَأْتِكُدَنْ à latere

tuo, seu à te يَأْتِنْدَنْ à latere ejus, seu ab illo يَأْتِمَزَنْ

à latere nostro, seu à nobis يَأْتِكُرَنْ à latere vestro, seu

à vobis يَأْتِرَنْ ab harum lateribus, vel ab illis, &c.

APUD Hæc præpositio quietem ab extra connotat, & ut ex hîc præcedentibus exemplis visum est, latet in turcica postpositione و, quietem ab extra connotante.

ANTE Videretur vox arabica اَوَّلُ hîc locum habere debere, ast quia usus ejus ad præpositionis rationem non cadit, & quia nec cum hoc loquendi modo nec cum pronomibus primitivis jungi potest, sed se ut alia pro-

nomina ad affixa habere solet, ut: فِي الْقَعْدَةِ ذِكْرًا يَوْمَ
 أَوْلَيْتَهُ حَانِيَا لِيَبَانِنَهُ أَوْنَ فِرْقَتَهُ وَدُرْتُ شَيْفَةً مَسْلُوسًا
 سَلَامَتِيْلَهُ تَلُوبُ دَاخِرُ أَوْلِيْشَلَرُ *Primâ die Zilkaade* (no-
 men mensis) *ad portum Hania plena cum salute decem*
(ut barbaris terminis utar) fregatta & quatuor Schaika
pervenerunt, & ingressæ sunt. Gem. Hist. Ad præpositio-
 nem ante igitur, proportionem habens substantivum est,
 anterior pars Turcis. اَوْنَكِي

In motu ad ergo dicetur, v. g. قَنْدِيَّةَ قَلْعَةٍ اَوْنَكِي
 تَلْدِي *Venit ad anteriorem partem Candia, id est: venit an-*
te Candiam. Gem. Hist. & permanendo, in situ præscin-
 dendo à motu: اَفَنْدِيْزُ اَوْنَكِي طُوْرْدِي *Stetit ad ante-*
riorem partem Domini nostri, id est: stetit ante, Domi-
num nostrum تَرِيَا مَتَالِ عَسْكَرِ اَوْنَكِي *Ante, anteriorem par-*
tem, exercitus maris adinstar, id est: ante exercitum. Et
 in pronomine primitivis اَوْنَكِي *ad anteriorem partem*
meam, vel ante me. اَوْنَكِي *ante anteriorem partem tuam,*
id est: ante te. اَوْنَكِي *ante anteriorem partem ejus, vel an-*
te eum. اَوْنَكِي *ante anteriorem partem nostram, vel ante*

nos ^{اَوَكْتَرَه} ante anteriorem partem vestram, id est: ante
vos. ^{اَوَكْتَرِيْنَه} ante anteriorem partem eorum, vel ante eos.

In quiete per ^ه v. g. ^{مُحَافَظَه} قَرَل طَبِيَه اَوَكْتَدَه دَرِيَا مُحَافَظَه
^{سَبْجُون} tormenta, quæ collocata erant
ad anteriorem partem rubri propugnaculi, pro custodia. Gem.
Hist. Et in pronomibus primitivis. ^{اَوَكْتَدَه} apud antero-
rem partem meam, id est: ante me. ^{اَوَكْتَدَه} apud Ante-
riorem partem tuam, id est: ante te ^{اَوَكْتَدَه} apud ante-
riorem partem eius, id est: ante eum ^{اَوَكْتَرَه} apud antero-
rem partem nostram, id est: ante nos. ^{اَوَكْتَرَه} apud an-
teriorem partem vestram, vel ante vos ^{اَوَكْتَرِيْنَه} apud an-
teriorem partem eorum, id est: ante eos. ^{اَوَكْتَرَه قَلْعَه}
^{اَبْجِنْدَه} Apud anteriorem partem nostram, in APUD
interiori parte muniminis, existentes infideles, id est: In arce IN
ante nos, existentes Infideles: ^{اَوَكْتَرَه} زَبُورِ كِتَابْ وَاَرِيْدِي
apud anteriorem partem nostram, vel ante nos erat Psal-
terij Liber.

In motu de, dicitur: ^{اَوَكْتَدَه} اَنْتَنْ اَيْنَرْ كِهْدَرْ بَغْدَا اَوَكْتَدَه
(PARS I.) Ppppp
كَجَر

١٠٠٠ Inde descendit , it , ab anteriori parte Bagdadi , seu,
 Babylonia transit. Et in pronomibus primitivis اَوْتَمَدَنْ
 ab anteriori parte mea. اَوْتَمَدَنْ ab anteriori parte tua.
 اَوْتَمَدَنْ ab anteriori parte ejus. اَوْتَمَدَنْ ab anteriori parte
 nostra. اَوْتَمَدَنْ ob anteriori parte vestra. اَوْتَمَدَنْ ab an-
 teriori parte eorum.

ADVERSUS , vel ADVERSUM , id est : è regione ,
 vel ex opposito. Ex arabismo masdarum مُقَابَلَةٌ accipiunt,
 & pro contra, in usu esse potest, cum adversus , ad hunc
 sensum trahi potest.

In motu ad , & in situ ejusdem rationis est , v. g.
 ١٠٠٠ Via ejus adversus palatium,
 vel è regione palatij , vel , ex opposito palatij incidit. Quòd
 si ratio usum pronominum primitivorum insinuet , juxta
 regulam adjicientur , ut : مُقَابَلَةٌ &c.

In quiete , v. g. ١٠٠٠ Adversus , vel ,
 adversum Haniam , id est : è regione , vel , ex opposito Hania.
 ١٠٠٠ هَرِكْشِي بَتَكْنَدُوْكِي اَسْبَابُكْشِي مُقَابَلَهْ سِنْدَهْ حَدَّ قَرَارِي دَنْلُو
 Quisque adversus mercem , vel , ex opposito
 mercis , tantum quantum termini stabilimentum est , aurum de-

deponit. *أَوَّلُ بُرْكَدُنْكَ مُقَابَلَةِ سِنْدَةٍ بُو طَاغُكَا أَسْفَلِنْدَةٍ*

Adversus illam piscinam, vel è regione illius piscine, in inferiori parte hujus montis, è quadam spelunca, horribiles voces, seu soni percipiuntur. de mir. mund. Cum pronomine primitivo juxta regulam.

In motu de loco, v. g. *قَلْعَدُنْكَ مُقَابَلَةِ سِنْدَتْنِ كِتْدِي*

Abivit à parte Arci opposita, &c. Cum pronomibus primitivis regulariter.

Sit autem pro regula, quòd si alicubi ratio exigeret, ut hæ nominales postpositiones, pronomibus primitivis adjicerentur, quòd affixa, illis, juxta datas regulas in affixis, adjicientur, qua de causa in sequentibus postpositionibus, pronominum primitivorum mentionem repetere non opus erit.

CIS & CITRA, Pro postpositione hac exprimenda, utuntur particulâ *بُرُو* vel *بَرِي* hinc cui postponunt arabicos terminos *طَرْفٌ* pars, *جَانِبٌ* latus, vel, turcicas voces *يَقَا* vel *يَقْدَ* litus, ora, ripa, vel *يَا لِي* ripa, &c.

In motu ad locum, seu situ: *جِيحُونُ صُوَيْنْكَ بُرُو*

Citra, vel, Cis aquam (flumen)

PPPPP

Oxi

Oxi Abadan dicitur. de mir. mund. Scilicet, ad hanc partem fluminis Oxi, consequenter : طُونَانَكْ بَرُو طَرْفَنَه
vel بَرُو يَالِيْسَنَه vel بَرُو يَغَاسَنَه vel بَرُو جَانِبَنَه &c.

In quiete, v. g. بَرُو طَرْفَنَدَه دُرُو
Quoddam devastatum munimen cis, vel, citra aquam est.
Gem. Hist.

In motu de v. g. بَرُو طَرْفَنَدَن &c.

CIRCA, de *circa*, ut hic sumere intendo dictum est, supra cap 4. voces يَقِينٌ & قَرِيبٌ nihilominus videntur substantivi locô ad postpositionem hanc proportionem habentis sumi posse, ad quod credendum me, sequens exemplum in. Col. Islam. à me repertum, inducere videtur, quod se sic habet: لَكِنْ أُولُوْكَ يَقِينَنَدَه أُولُوسَه
Sed si non fuerit circa canalum, hinc est quod in iis motus ad, quies & motus de, formari posse videatur, attamen quid in praxi sit inspicendum est.

CIRCA & CIRCUM, Substantiva ad has latinas prepositiones proportionem habentes sunt: جَوْرَه *circuitus* طُولَايْ *vel* دُولَايْ & حَوَالِي *circumferentia, ambitus, circuitus.* Item arabicum plurale اطْرَافٍ *partes.*

In motu ad: زَيْتُونْ آغَاچُنَكْ جَوْرَه سَنَه قَلُوْطْ آغَاچُنَدَن
 منظر

میختر ایدوب قاقسه لر قوی اولوب یمشی زیاده ویریلور

Ad circuitum arboris Olea, id est: circa, vel, circum arborem Olea; ex ligno glandis clavos faciendo, illosq; incu- tiendo, robur acquireret, & , fructus plures dabit. de mir.

mund. لیمان مزبور کی شهر کی طو لایینه کندی

ivit ad circuitum Urbis, id est: urbem circumivit. de mir. mund. لیمان مزبور کی

فعلیت کوردی *fecit ut iret circa dictum portum. Gem.*

Hist. *Circa, vel, circum* شهر کی اطرافنه دیوار جورلیدی. *Urbem murus circumductus est. Chur. Eff.*

In quiete حصار کی چورسینده اوت یتیش

arcem gramen, seu, herba crevit, Chur. Eff. Item ibid,

لیمان مزبور کی حواله سینده دریا نه یر *canes circa cadaver*

vociferant. Item. عظیم جنک و بر عظیم الله الله صدای ایشیدی

Circa dictum portum in mari, magnus quidam conflictus, & magnus quidam sonus Allah Allah (DEUS! ita clamant

Turcae dum pugnant) auditus fuit. Gem. Hist. مزبله نک

Cornices circa finetum volant. قرغه لر اوچار

Chur. Eff

In motu de: چوره مزدن سيلگر روان اولدي *Ac circuitu nostro torrentes currebant. de mir. mund.*

CIRCITER vid. infra capite 8. non est hujus loci.

CONTRA Quamquam hæc præpositio propriam postpositionem turcicam à substantivo derivatam non habeat, de qua, sequenti capite agetur, adest & alia à substantivo اوزر emanans, *pars superior* significans, quæ juxta Turcarum phrasem, latinæ præpositioni *contra* correspondere potest v. g.

In motu ad: ربیع الاولکى ابتدايسته نويغران و لوه *In principio Rabbij elev-vel (nomen mensis) contra arces Novigrad & Leva exercitus missus fuit. Gem. Hist.*

In quiete: حسين پاشا دشمن اوزرند *Husein Bassa agit contra hostes. Gem. Hist.*

In motu de: دشمن اوزرندن dici potest *تلدی*

ERGA, Si sumatur pro *adversus*, seu *contra*, vide eas præpositiones, si pro *ad* accipiatur, vide supra cap. I. quid de postpositionibus in Dativo existentibus dictum sit.

EXTRA, Habet propriam postpositionem turcicam sibi correspondentem, de qua in sequente capite agetur, non tamen rejiciendus est, terminus arabicus

خارج

خَارِجٌ *id quod extra est*, aut vox persica : بیرون *extra*
vel, *exterior*. dici quippe potest.

In motu *ad* : عَسْكَرُ اَدْرِتِهْ دَنَهْ خَارِجِنْدِه كُنْدِي *Exercitus*
ivit *extra Adrianopolim* : غَارُكَا بِيْرُونِنْدِه چَغْدِي *Exi-*
vit *extra speluncam*, seu, *exiit ad exteriorem partem*
spelunca. de mir, mund.

In quiete : اَنَاطُولِي عَسْكَرِي اِسْتَانْبُولُكَا خَارِجِنْدِه
Cū *exercitus Anatolia extra Constantinopolim sub-*
sisteret غَارُكَا بِيْرُونِنْدِه اَوْتُورُر *sedet extra speluncam*.

In motu *de* : شَهْرُكَا خَارِجِنْدَن *ab exteriori parte*
دِرُونِي اَهْلِ دِلْكَرِكِي بِيْرُونِنْدَن پَاكَا *Internum ejus*
est sicut cordati, seu, *cordatorum adinstar est*, *ejus ex-*
terno purius.

IN, INTRA, Ut hoc locō accipitur, motum & quie-
tem in se continet, & est اِيچ, vox turcica, *pars interior*,
item terminus arabicus : دَاخِلٌ *internus*, & persicus دَرُون *internus*.

In motu *ad* : چُونِكِه مَقَارَه اِيچِنْدِه كِهْرِي كُورْدِيكِم
بُونِلِر

بَوْدَلَر كِيرُو، حَبَّتْ حَقَّةً وَاصِلْ أُولُيْشَلَرُ Cum in speluncam ingressus fuisset, vidit, quòd ij demum ad DEL misericordiam pervenerint, id est: mortui fuerint: de mir. mund. Item.

عَسَكْر اَيْلَه آرْتَل دَاخِلَنْدَه كِهْدَرْكَنَ Dum cum exercitu in, vel in interiorem partem Transylvania iret. Item

دَرْوَنْمَرَه مُحَبَّتْ كِيرُوْر e verbis vestris in nos, vel, in interiorem partem nostram, amor transit. ex lit.

قَوْمَارَانْ صَو اِيچَنْدَه قَلْعَه دُرُ In quiete: Comorominum munimen est, in aqua. Gem. Hist. Item ibid. قَوْمُولَه
لِيْمَانْدَه بِرْ سَاعَتْ اِيچَنْدَه تَلْدِي Intra horam ad portum
اَرْتَل سَنُورِي دَاخِلَنْدَه اُولَانْ عَسَكْرُ Fudula venit.
دَرْوَنْمَرَه Confinia Transylvania existens exercitus. Lex. دَرْوَنْمَرَه
اُولَانْ مُحَبَّتْ Amor qui in me est.

زِيرَا صَافِي طَاشْ اِيچَنْدَن كِهْدَلْدِي In motu de
اِيچَنْدَن كِهْدَلْدِي itum est, ex interiori parte puri lapidis. Gem. Hist. vide
& sequens caput ad اِيچَرْو.

INTER, Hæc præpositio Latina, variis modis, tum è turcismo, tum ab arabismo, tum à persismo petitis enuntiatur, ut consequenter exhibeo.

In

In motu ad: آراء vox turcica *medium*, seu, *medium*

spatium, *interstitium* &c. يُولْتَرُ طَاغَلَرُ آراسَنده وَاوُوتُ

Cum via vestra sit, vel, inter montes procedat. de mir.

mund. Item. اورْتَا vel اورْتَه turcicus terminus *medium*

significans اِيَكِي طَبِيَه اورْتَا سَنده كِهْنده لَمْ eamus inter duo

propugnacula, vel, ad *medium* duorum *propugnaculorum*.

Nonnunquam & praedicta turcica vox: اِلْبِج pro *inter*,

stare posse videtur. خَلْفِ اِلْبِجَنده آتْجَه بِرَاغْدِي Pecunias

inter *populum* projecit. Termini ex arabismo, مَبَيْنَ me-

dium, seu, *medium spatium*: مَبَيْنَ الْقَاسِينَ

رجَا اِيْدَرَيْنَ ad *medium*, seu, *inter* eos *beneficentia*, &

amoris propensionem spero. Item. مَا بَيْنَ *intermedium*,

seu, *quod in medio est*, ut: دُشْمَنَتْكَ مَا بَيْنِنده كِهْرِي In-

gressus est ad *medium* hostis, id est: *inter* hostes. His

accedit persicum: مِيَانِ مَدِيُونِ *medium*. كُفَارَتْكَ مِيَانِنده هُجُومِ

اِيْدُوتُ Ad *medium* *Infidelium*, vel, *inter* *Infideles* impe-
tum fecit.

In quiete. نِتْرَه صَوِي آراسَنده قُونْدِي *Inter* *aquam*

(PARS I.)

Q9999

nitram,

Nitram, vel, in medio aqua Nitra castra metatus est. Gem.

Hist. بوذرگ آراسنده پيركشي و آريدي Inter eos senex

quedam persona erat. de mir. mund. Item ibid. الْحَصَّ

Ciceres inter cibum non comedant. طعم اورتاسنده يميتر

de mir. mund. Item ibid. بو شهر ايكي طاغكا اورتاسنده

hac urbs inter duos montes incidit, id est:

inter duos montes sita est E duobus illis terminis, qui ad

inter referuntur, dum in quiete اورتا incidit, primò lo-

cò ponendus postpositionem ايله sibi vendicat, & se-

cundò locò ponendus, postpositionem اورتا poscit, ut:

وقت كه سنكله يلان اورتاسنده اول نسه واقيع

Eo tempore, quo inter te, & serpentem istud contigit. اولدي

de mir. mund. اورتاسينده اوكوفه ايله بصره

Kufa in medio Bassra, id est: inter Kufam & Bassram. de mir.

mund. Item ibid. بني خلف اچينده حرمتسز ايدرسز

inter homines in honorificum redditis. بينز اولان محبت

Amor, qui inter nos est, aut juxta hanc dictam observa-

tionem in اورتا, dici potest, v. g. حصار ايله كفار بيننده

quali,

quasi, cum munimine in medio infidelium, id est: inter

munimen & infideles. Item بَغْضِي يَارَانُكَ وَارَكِه بَنِيْلَه

آنْدَرُكَ بَيْنِنْدَه بَغْضُ وُ خُصُومَت دَايِم وَ شَطْرَنَج عَدَاوَت

odium amicorum, seu, sociorum. inter illos & me est,

perpetuum odium & jurgium, & lusus latrunculorum ho-

stilitas firma est. Hum. nam. Item. مَابَيْنَزَدَه قَلْعَه يَه

Inter nos & ingressione ad muni-

men decem orgye remanserunt. aut ut in اَوْرَتَا & مَيْنُ notatū

est. آنْدَرُكَ اِيْلَه بَزْم مَابَيْنَزَدَه اُوچ اَيْلِف يُولْدَر

nos & illos, est iter trium mensium. de mir. mund. Item.

Inter eos, amicitia

prætextus erat. Hum. nam. aut juxta phrasem duorum

terminorum prænotatam. اِي زَاغْ اَكْرَجَه كِه سَنِكَلَه

بَنِم مِيَانِنْدَه بَنِيَان عَهْد وُ پِيْمَان پَايْدَار وُ بَنِيَان اَمَن وُ

O cornix, quavis inter te & me structura pacti,

& faderis constans, & structura fidei & securitatis certa

fit. Hum. nam. Item. ibid. بَنِيْلَه سَنُكَ مِيَانِنْدَه اَرْتَا ن

Inter te & me amicitia fundamenta. Item ibid.

inter me sociumq;
 tuum hac est conditio. Ad has phrascs in quiete, hæc ac-
 cedere potest. دَکِيزَ کَنَارَنَدَه بِر چَشْمَه دُر بهتُ الْمُقَدَّس
 In ripa maris fons
 est, inter eum & Hierosolymas, est trium dierum iter. de
 mir. mund.

In motu de : مَوْضُوعٌ دِيدَتَرِي شَهْرُکُ مُقَابَلَه سِنْدَه
 E re-
 gione Urbis, qua vocatur Ninive, è medio utriusq;, fluvius
 Euphrates fluit, & Babyloniam vadit. de mir. mund.
 نَهْرُکِه مَبْدِلُ دِيْمَكِيْلَه مَشْهُورُ دُرْ اَوَّلُ شَهْرُکُ اَوْرَتَا سِنْدَن
 Fluvius, quem Mebzil vocant, celebris est, è me-
 dio illius Urbis venit. Ast مِيَان in quiete magis quàm in
 motibus in usu est. Notandum autem, quòd vox tur-
 cica اِيچ, ibi in usum cadere possit, ubi duo termini
 non respiciuntur.

Hæc particula inter apud Turcas, nonnunquam per
 حَايَكُم شَهْرُ طَرْفَنْدَن بِرْسِي v. g. exprimi potest, بَرِ بِرِيْلَه
 گِچَرَكَن بُونَلَرُکُ بِرِ بِرِيْلَه فِرَاعُ وَ جِدَالِيْنِ اسْتِمَاعُ اِيْتَدِي
 Cum

Cum ex parte Urbis quidam Prudentum transiret, eorum unus cum altero (inter se) disceptationem & disputationem audivit, de mir. Hæc ipsa præpositio *inter*, in ipsis sensibus latet, etsi non exprimatur. Vide infra in syntaxi ad tit. *Relativum cum antecedente*; ubi è translatione exemplorum ad Latinitatem, quid in te sit, colligere poteris. Enuntiatur item per اَيْلَه v. g. فُوسْتُ اَيْلَه Inter amicum & inimicum distinguere non potest.

INFERA Quia cum præpositione latina *sub* multum convenit, studiosum ad illud significatum quod sequetur, remitto, alias in quiete persæpe arabicum comparativum بِوَ طَاعَتِكَ اَسْفَلِنْدَه v. g. بِوَ طَاعَتِكَ اَسْفَلِنْدَه obviū habui, v. g. بِوَ طَاعَتِكَ اَسْفَلِنْدَه Infra hunc montem, seu, sub inferiori parte hujus montis, magnos & horribiles sonos audiunt. de mir. mund. An hæc vox etiam se ad motus extendat, praxis exhibebit.

JUXTA, Si est pro *adversus*, vel, *adversum* vide eam phrasem. Cætera superius in cap. 3. dicta sunt.

OB, Non est hujus loci, de hac præpositione in præcedente capite, dictum est.

PENES Vide *apud*, in hoc capite & ea quæ in præcedentibus capitibus explicata sunt.

PÉR Vid. supra cap. 2. & 3. hujus loci.

PONE, POST, Consistit in turcico termino
 آرَن quod posterior pars, leu, dorsum significat.

In motu ad : خُوِيَمِنْ بِلْمَدُوْنَكْ اَنَكْ اَرْدَنَه كِهْمَنَه
 Ponè aut post equum cuius naturam nescis, nè ito. Chur.

Eff. Item idem فُلَانْ كِهْمَنَه كَنْدُو اَرْدَنَه بِرْ قَاجْ كُوِيَكْ
 Talis quidam ponè, vel, post se, canes aliquot

اَوِيْدُ رَمِيْشْ sequi fecit.

In quiete : جَبَرْ قَافَكْ اَرْدَنَه يَتَمِيْشْ بِهَكْ يَرْ وَاَرْدَرْ
 Ponè, vel, post montem Khaf sunt septuaginta millia lo-
 ca. de mir mund.

In motu de : آرْدَنَدَنْ &c. Persæpe in turcismo re-
 peritur post آرَن affixum cum postpositione جَه sed tunc
 non postpositionis, sed nominis locò stare videtur, sic:
 خَدْمَتْكَارْ آغَا سِنَكْ اَرْدَنَجَه كِهْمَدَرْ
 servus juxta Domini
 sui tergum it. An vox arabica خَلْفْ idem significans,
 hujus loci esse possit, praxis edocebit.

PRÆTER, PROPTER, SECUNDUM,
 Non sunt hujus loci, vide dicta in præcedentibus ca-
 pitibus.

PROPE, SECUS, Arabico termino قَرْبْ mas-
 darò

darô arabicô vicinam, seu, propinquum esse, vel, vicinitas, aut, propinquitas utuntur.

In motu ad: قَلْعَةُ مَرْبُورَةَ قَرْبِنَةَ نَزُولُ أُولُوبُ Prope dictum munimen descensum est. Gem. Hist.

In quiete عَبَادَن بُوِيرُ شَهْرُ أَنْكَ مِثْرُ وَمَانْتَسِدِي Sabbadan, hac civitas quaedam est, illius paritas & similitudo, id est: illi par & similis esse non potest, prope illam, vel, in ejus propinquitate, litus maris est. de mir. mund.

In motu de قَرْبِنَدَن

SUPER, SUPRA, Hac sequentibus substantivis turcicis enuntiari solent, nempe اُوُسْت, اُوُرَر, اَكْنُ superior pars, superioritas rei alicujus,

In motu ad: اَكْنَه يَلَاسْ كَهْدِي Ad superiorem partem ejus tegumentum posuit, seu, super eum vestimentum vile posuit. Latini dicerent, induit illum vestimento vili. de mir. mund.

In operatione tua esto supra pietatem, id est: operare cum timore

DEI: بُو تَاغِدِي يُولِي اُوُرِينَه يِرَاقِشْتَرُ Hanc epistolam

seu, chartam, supra ejus viam projecerunt. Item اَلَنَه

يَايِشْدِي

یا پیدیشدی تخت اوستنده چقردي *Manum ejus apprehendit.*
 & supra thronum suum attraxit. de illum. ment.

ایچرودن بر خاتون چقا تلدي باشنده : In quiete :
 آلتون تاج اکینده حریر *Ab intus mulier quadam super-*
venit, in capite ejus aurea corona, & super eam sericea
vestis de illū. ment. ارماتلر واردر که اوزرندة کیملر یورر.
Amnes sunt saper quos naves progrediuntur. de mir. mund.
 تختک اوستنده بر سلطان اوتورر. Item.
In superioritate throni, id est: supra thronum, Sultanus quidam sedet.

بوز اوزرندن کاربان جمله یوللر قترلر : In motu de :
 ایلہ و عربہ لری ایلہ کچوب کیدرلر *A superioritate glaciei*
peregrinantium, seu, itinerantium cohortes una cum omni-
bus onustis mulis & curribus transeunt & eunt. de mir.
mund.

TRANS, ULTRA Substantivum huic postpositioni
 conveniens est : اوتہ locus qui trans, vel, ultra est, ut :
 بر کون اوتہ کچمک احتیالی یوق *Die quadam ad locum*
qui trans est, transire, ejus tolerantia non est. de mir. mund.
 بوندن اوتہ سینه یول یوقدر *Hinc ad locum qui*
trans est, via non est. In usu autem cum reflexione ad
 mo-

motum seu quietem, post se, petit illos ipsos terminos quos supra in *cis*, postpositioni *بِرُو* postposui. Potest etiam pro *اوتَه*, stare *قَرَشُو*, postpositis iisdem terminis, exprimitur item per vocem arabicam *مَاوَرَا* *locus qui trans est*, ut: *بُوَجَبَرُ قَافُكُ مَاوَرَايِي بَحْرٌ مُحِيطٌ*: *Locus ille qui trans, seu ultra montem Khaf est, Oceanus est.* de mir. mund.

In motu *ad locum*: *مُشْرِكِينَ كَيْدَلَرِ اَيْلَه طُونَانُكُ* *In motu ad locum*: *اوتَه جَانِيَنَه كَجُوبُ بُوْدُون اَوْتَنَدَه دَخِي بَشِ اَلْتِي كُون* *DEO socios attribuentes (Idololatrias, & Christianos ob fidem in SS. TRINITATIS mysterium, ita appellant) navibus Danubium transiverunt, Ante Budam intra quinque vel sex dies circiter, magnus pons constructus fuit.* *Gem. Hist.* *Trans flumen* *تَهَرُ عَصَا قَرَشُو يَقَدَسِنَه وَاَرَلْدِي* *Trans* *جَبَرُ قَافُكُ مَاوَرَايِنَه كَمَسَه وَاَرَمَدِي* *Osfma itum est.* *montem Khaf nemo ivit.*

In quiete: *Trans Danubium* *طُونَانُكُ اوتَه طَرَفَنَدَه* *Trans dictum flumen.* *بُوَجَبَرُ تَهَرُ مَرْبُورُكُ قَرَشُو يَقَدَسِنَه* *Trans montem Khaf mare aliud est.* de mir. mund.

(PARS I.)

Rrrrr

In

In motu *de*: قَرَانُكِي قَرَشُو يَقْدَسْنَدَنْ *E loco qui ultra,*
seu, trans Euphratem est.

VERSUS vel est pro *ante*, vel, *adversus*, vel,
erga, vel, *contra*, & de iis omnibus dictum est. vid. su-
 pra cap. 4.

USQUE vid. sup. cap. 4.

A, AB, ABS, DE, E, Ex, latent hinc inde in præ-
 cedentibus.

CUM Vid. sup. cap. 2.

CORAM, Potest cum præcedente *ad*, &, *ante* con-
 venire, per hæc autem per قَات vel قَت vocem turcicam
 etiam, *pars*, vel, *latus* significantem enuntiant.

In motu *ad*: پَادِشَاهُكِي قَاتِنَه وَارْدِي *ivit coram Rege*
seu, ivit ad latus Regis, sive, ivit ad Regem. حَاكِم دِيخِي
 آلتُون ایلَه یَمَلَخَاي پَادِشَاه قَاتِنَه کَتُورْدِي *Sapiens etiam,*
cum auro Jemlechaium coram Rege detulit, seu, ad Re-
gem detulit, de mir. mund.

In quiete: قَتِنْدَه کُنَاهْدَرْ حَق تَعَالِي *Coram DEO*
 APUD excelfo, vel, apud DEUM Excelsum peccatum est. de int.
 ment.

In motu *de*: قَاتِنْدَنْ *à latere ejus, &c. Pro hac præ-*

po-

positione *coram* terminus arabicus حُضُورٌ in sermone re-
 verentiali, quod *praesentia*, seu, *conspēctus* significat, valde,
 in usu est, ut: قَاضِي حُضُورِيْنَهٗ وَآرْبِيلِرْ Jverunt *coram*, seu
 potius, *ad praesentiam*, live, *ad conspēctum* Judicis. Item
 قَاضِي پَادِشَاهُكَ حُضُورِ شَرِيفَتَرِيْنَهٗ تَلْدِيلِرْ Venerunt *ad nobilem*
praesentiā Regis. Itē قَاضِي حُضُورِنْدَهٗ اَمْرِ شَرِيفِ اَبْرَارِ اَيْنْدِيلِرْ
Coram Judice, vel, *ad praesentiam*, vel, *ad conspēctum* Ju-
 dicis, *mandatum nobile produxerunt*. Chur. Eff. قَاضِي
 قَاضِي حُضُورِنْدَانِ تَلْدِيلِرْ venerunt *à conspēctu* Judicis, &c.

PRÆ vide *ante*, & دُن supra cap. 3.

PRO vide *propter*, supra cap. 2.

CLAM vid. cap. 8. infra.

PROCUL vide supra cap. 5.

PALAM vide cap. 8. infra.

SINE vide supra cap. 3.

TENUS vide supra cap. 4.

SUB Substantiva quibus hæc latina præpositio enun-
 tiatur, est vox turcica آلت *par inferior*, & subinde ter-
 minus arabicus تَحْتِ idem significans.

In motu ad: عَسْكَرُ أُوَيَوَارِ آلِثَنَّةَ قُوْنُلُوبُ *Cum exercitus sub Vivarino collocatus fuisset. Gem. Hist. item ibid.*
 طَبِيْدَلَرِي يَيَوَارِي آلِثَنَّةَ وَارِيْلُوبُ *Cum eatur sub muro eorum propugnaculorum. قُوْبِيْلَرُ* *Sub Arce, seu, ad inferiorem partem Arcis collocaverunt.*

تَحْرُ شَجَرٍ مُّبَارَكٌ دُرُ حَضْرَتِ عِيْسَى رُوحُ آلله: *In quiete:*
 طُوغْمِيْشْدُرُ *Palma benedicta arbor est, quia sub ea JESUS DEI Spiritus natus est. de mir. mund. Item.*
 غِيْرِي *مشهور گئی دگر ندہ فایدہ سی و تحنندہ عایدہ سی و فاس*
 آراسِنْدَہ اَعْتِبَارِي اُولِيْمَان شہر دَن قَرَاغْت ایلْدُکُ *In commemoratione aliarum celebrium rerum, quae utilitatis, & quae in inferioritate sua meriti, & existimationis inter homines non sunt, destitimus. de mir. mund. Nec hinc excluditur arabicum* اَسْفَلِيْنْدَہ: *inferior, ut:*
 بُو طَاغُکُ اَسْفَلِيْنْدَہ *Sub inferiori parte hujus montis è Spelunca quadam, soni formidabiles percipiuntos. de mir. mund.*

شو آلتُونِي يِيْرُ آلْتِنْدَن چَقْرِيْلَرُ *Hoc aurum ex inferiori parte terra traxerunt. de mir. mund.*

Ad-

Adnotatio.

آر قور ي , آقوررو Aliàs adjectivum *transversus*, *obliquus* significans, in vim substantivi transire videtur, ut affixi & postpositionis adminiculo in postpositionem transeat, per regulam *Quotiescunq;* turcicam, ut hic prædicta substantiva : بر آغاچ صويك آر قريسنه دشيش
 صونك جرياننه مانعده Lignum quoddam *suprà obliquam*, seu, *transversam partem aquæ cecidit*, (&) *aquæ cursum*, seu, *fluxum impedit*. Chur. Eff. Quòd si in pluribus id ipsum contigerit, hinc argumentum à pari desumi poterit.

CAPUT SEPTIMUM.

De postpositionibus & aliis particulis naturam nominis assumentibus, ut sub hac qualitate, adinstar nominum, ad vim postpositionum cadere possint.

Sunt quædam postpositiones apud Turcas, per se stantes, & à nomine non derivatæ, iis accedunt quædam particule adverbiales, quæ se huic loquendi modalitati intrudunt, quæ ut in situ, in motu *ad*, in quiete & in motu *de* adinstar nominum cadant, ut hic prædicta nomina affixa assumunt, ad dativum transeunt, & postpositiones ن و expetunt. Sunt autem hinc sequentes,

Rrrr 3

اشغه

آشَغَا *Deorsum, infra, inferius, sultus*, substantivi partes sequitur, ut ad hinc prædictas regulas referri possit, & *pars inferior* significat, in situ cum *ad*, seu in motu *ad* dicitur,

SUB

In situ seu motu *ad*: قَرْتَبَانْ آشَغَسِنْدَه *ad inferiorem partem scala*, id est: *sub scala*.

SUB

In quiete: قَهْرُكِي آشَغَسِنْدَه بَالِقْ كُورِينُورْ *In inferiori parte fluminis, piscis apparet*, id est: *sub flumine piscis apparet*.

In motu *de*: آشَغَسِنْدَنْ &c.

اِيچِرُو *Intus* adverbium loci, vim nominis *interior* pars hac in circumstantia significantis, sibi vendicat.

In motu *ad*: يَكْرَمِي قُولَاجْ قَدَرْ قَلْعَدُنْكَ اِيچِرُوسِنْدَه *Viginti circiter Orgyas ad interiorē partē muniminis, ingressi sunt. Gem. Hist.*

In quiete: يَكْرَمِي قُولَاجْ قَدَرْ قَلْعَدُنْكَ اِيچِرُوسِنْدَه اِيَزْ *Viginti circiter Orgyas in interiori parte muniminis sum. Gem. Hist.*

In motu *de*: قَلْعَدُنْكَ اِيچِرُوسِنْدَنْ *ex interiori parte muniminis. &c.*

اِيَلَرُو *Ante* præcisè significat, hujus phrasıs causa in
sub-

substantivum convertitur, & *anterior pars* significat.

In motu *ad*: ايلرو سِنَّهٗ طَبِيهٗ تَرِي قَلْعَهٗ نَكِّي *Ad anteriorem partem propugnaculorum muniminis.* Gem. Hist.

In quiete: جَمِيْعُ قَلْعَهٗ نَكِّي طَشْرَهٗ طَبِيهٗ تَرِي ايلرو سِنَّهٗ
In anteriori parte exterorum propugnaculorum totius muniminis. Gem. Hist.

In motu *de*: ايلرو سِنَّدَن &c.

طَشْرَهٗ *Extra, foris, foras, transformat se in substantivum exterior pars.* Idem de بِيْرُوْن.

In motu *ad*: اِلْكُ حَنْدَقَكِّي طَشْرَهٗ سِنَّهٗ وَاَرْنَجَهٗ
Usque ad exteriorem partem fossa. Gem. Hist.

In quiete: قَنْدِيَهٗ قَلْعَهٗ سِنَّكِّي حَنْدَقَكِّي طَشْرَهٗ سِنَّهٗ
Propugnaculum quod erat in exteriori parte fossarum muniminis Candia.

In motu *de*: طَشْرَهٗ سِنَّدَن &c.

قَرْشُو *Contra, vel, adversus* evadit hujus phrasidis gratiâ substantivum, *pars adversa.*

In

In motu ad: ^{وَأَرَدِي} ^{مُؤْمِنًا} ^{قَرَشُولَرِيَنَه} ^{إِيت} ^{CONTRA} ^{CRE-}
dentes in unum DEUM. de mir. mund.

In quiete: ^{فُلَان} ^{كَيْمَسَنَكْ} ^{أَوِي} ^{فُلَانَكْ} ^{قَرَشُولَرِيَنَه}
Illius cujusdam domus, est contra, vel, adversus, vel,
è regione illius domûs. Chur. Eff.

In motu de: ^{بِر} ^{سُورِي} ^{چَكْرَكَه} ^{قَرَشُولَرِيَنَه} ^{چِيَقَه}
Gregem quendam attraxit, qui contra nos egrediens ve-
nit, de mir. mūd. ^{آتَلُو} ^{وَتُوفَنَكْ} ^{اَنْدَا} ^{قَرَشُولَرِيَنَه} ^{مُغَاوَمَتْ}
Cum nobis constet, ^{قَصْدِيَن} ^{كُوسْتَرْدُكَلَرِي} ^{مَعْلُومَز} ^{أُولِيغِيَن}
quòd propositum resistentia contra Equites & Sclopetarios ex-
hibuerint. Gem. Hist.

^{كَبِرُو} Rursus denuo, retro, ponè, ut se hîc dictis ac-
commodet, substantivi partes sequitur, & pars quæ po-
nè, seu, retro, est, significat.

In motu ad: ^{بِر} ^{كَشِي} ^{كَيْبِلَه} ^{بُويَرَه} ^{كَلَسَه} ^{بُونْدَن} ^{كَبِرُوسِنَه}
Si quidam navi ad hunc locum veniret, hinc ad
partem quæ ponè, vel, retro est, revertatur. de mir. mund.

In quiete: ^{كَبِرُوسِنَه} &c.

In

In motu *de*: كُورُونْدَن &c.

يُوقَرُو vel يُوقَرِي *Superius, supra, sursum*. Substantivi nominis vim induit, ut hujus sit loci, & est *superior pars*.

In motu *ad*: بُو طَاغُرُكَّيْ يُوَقَرُونْدَن وَاَرَنْدِيلَر *Ad superio- rem partem hujus montis jverunt*. de mir. mund.

In quiete: بُو طَاغُرُكَّيْ يُوَقَرُونْدَن اُولَانْ مَغَارَهَلَر *In supe- rioritate hujus montis existentes spelunca*. de mir. mund.

In motu *de*: يُوَقَرُونْدَن &c.

Dubitandum non est, quòd quædam adjectiva, com- posita ex postpositionibus hoc capite contentis, ut su- pra in Tract. 2. cap. 4. demonstratum est, substantiva quædam ad postpositiones proportionem habentia assu-

mant, ut dici possit, v. g. أَشْغَهْكَ طَرْفَنْدَه & أَشْغَهْكَ طَرْفَنْدَه

& أَشْغَهْكَ طَرْفَنْدَن &c. est quid in usu sit, spectan- dum est.

CAPUT OCTAVUM.

Quid circa prepositiones Latinas circa, cir- citer, clam & palam in Turcismo observan- dum sit.

CIRCA, five CIRCITER, Particula hæc, arguens imperfectum, temporis, numeri, mensuræ & pon- deris
(PARS I.) S I S S I

deris terminum, & attamen ad hunc ipsum terminum prope accedentem opinionem eliciens, nonnunquam etiam latinam præpositionem *per*-admittens, apud Turcas quocunque demum modo in latinitate se habeat, *per* قَدَرٌ seu مِقْدَارٌ seu تَخْمِينًا terminos arabicos *quantitas, mensura*, significantes, nec non *per* دَنْكُو terminum turcicum, exprimi solet. اَوْنٌ سَاعَتٌ مِقْدَارِي *decem circiter horæ*, quasi diceret: *decem horarum mensura per regulam Quotiescunq.* سَكْرٌ سَاعَتٌ مِقْدَارِي *Octo circiter horis* *per* بِرِ سَاعَتٌ مِقْدَارِي *per horam circiter.* بَشٌ يَوْزٌ قَدَرٌ آتَمٌ قَتَرٌ اُولُنْدِي *Quingenti circiter homines fuerunt occisi: ex lit. اُولُنْدِي شَهِيدٌ اُولُنْدِي* *triginta circiter martyres, seu, confessores evaserunt, seu, facti fuerunt.* Gem. Hist. Ex his exemplis colligi potest, quòd قَدَرٌ literam affixi, ut: مِقْدَارٌ non expetat, & *per* خَمَلِي اَوْزاقٌ يَرْتَنٌ صُيُولِينٌ اَجْدِيلَرٌ *circiter* تَخْمِينًا *a loco multum remoto aquæ viam aperuerunt, fuit labor decem dierum circiter.* Gem. Hist. Item *per* دَنْكُو ut مَذْكُورَةٌ بِرِ اَغَاجِ اُولُورٌ *In commemorata Insula*

arbor quadam est, quæ in statura sua, circiter centum cubitos procera est. de mir. mund.

Aliquando hæc latina præpositio *circa*, vel, *circiter*, ipsi numero cum particula *vel* inest, v. g. بَشِ آلْتَنِ

Inters *inter* كُونُ الْيَجْنَدَةِ كَمِيلًا أَوْزَرَهُ جِسْرٌ عَالِي تَرْتِيبٍ أُولُنْدِي quinque, vel, sex dies *circiter*, magnus pons supra naves fuit constructus. Gem. Hist.

CLAM, Præpositio Latinis propria, quæ ut in Latinismo diversis phrasibus enuntiari potest, ita & in Turcismo, sed huic lingvæ magis convenientia videntur esse substantiva arabica مَعْرِفَتٌ *informatio* & خبر *scientia*, خبر equidem assumit affixa personarum, vultque verbo substantivo negativo irregulato jungi, veluti: خَيْرَم :

clam me, id est: cum non esset mihi *informatio*: خَيْرَم يُوغُ اِيَكْنُ اِيَجُوبُ سَرْخُوشِ اُولُنْدِي: Cum non haberem *informationem*, seu, *notitiam*, bibit & inebriatus fuit, id est: clam me bibit & inebriatus est. & per مَعْرِفَتٌ

Abq̃ cogni- قَاضِي مَعْرِفَتَسِزْ كَمَسْتَنَدِي حَسِ اَيْلَمِيَةِ v. g. tione, seu, *præscitu* Judicis, *neminem* detineat. Can. Ott. id est: clam *Judice* *neminem* detineat. Item ibidem. قَاضِي

مَعْرِفَتِيسْ تَسْتَهِييَ الْبَيَّاَلَرِ Absq̃ cognitione Judicis, seu,
clam Judice, nihil accipiant &c.

Aliquando in adverbialem terminum per constructionis dispositionem transit, v. g. بِر تَسْتَهِييَ occulte

بِر صَاقِلِي يَرْتَن صَاحِبِي كُورْمَدِين كِهَر لَهَجَه كَنْدُو اِيچُون

آلْمَق Aliquid è loco custodito, priusquam videat Dominus ejus (rei scilicet) id est: clam Domino, occultè pro se accipere, vis later in priusquam videat Dominus, occultè.

PALAM, Ab Alvaro inter præpositiones ponitur, & quatenus ut præpositio sumi possit, mihi idem esse videretur, ac ante, seu, coram de quibus terminis jam in præcedente capite dictum est; ast Lexicographi Latini, hunc terminum palam, solummodò inter adverbia collocare videntur.

CAPUT NONUM.

De postpositionibus quibusdam vi phrasis, in naturam aliarum particularum transeuntibus.

HÆc materies, in syntaxi ad constructionem participiorum in دُو كَا & دُو قُ intermixta reperietur. Et cognoscetur, quòd ob naturam ibidem exhibitæ phrasium, postpositiones quædam in vim aliarum par-

particularum transire soleant, qua de causa studiosum
cò remitto.

Adnotatio.

Notandū præterea quòd آرقوري vel آرقورو Non sit ve-
ra postpositio, sed potius adjectivum *transversus* quod ad
Latinitatem translatum, aliquando præpositionis Latinæ,
adminiculò transferri debet, v. g. قارلہی آرقوري قاز
Agrum per transversum fodias. Chur. Eff. Sed & abso-
lutè per præpositionem latinam, explicari debet, v. g.
صوتر شول مرتبه طاشيش كه كوپري آشوري آقاز
Aqua in tantum exundant ut supra pontem fluant. Chur. Eff.
Hæc dictio præfixa verbis, pro *trans* sumi potest, ut :
آرقوري قاز *transfodies*.

CAPUT DECIMUM

Anterminus arabicus بَاب porta, causa, genus,
ratio, modus, &c. *Substantivi an postpositionis locò*
apud Turcas sumatur.

Hic terminus apud Turcas, ferè ut postpositio à no-
mine desumpta se habere videtur, ast id per acci-
dens est, ut nunc visuri sumus, re ipsâ autem, substan-
tivum est, quod est adinstar particulæ causalis ad ali-
quod suppositum respicientis sine affixo, cum absolutè
ut substantivum sumitur, cum affixo ut alia substantiva,
cum ratio affixi occurrit, & juxta regulam *Quotiescunq*, si
turc. genitivus apertus vel occultus præcesserit, aut si se
sum-

summa discursus ut genitivus aliquis exhibeat, v. g.

قانون قديم اوزر مد عيلري شاهدتر ايله قيومه

كوندرمسز كه بوندته استماع اولنوب حق يرينه واره

جuxta antiquum Canonem, بوبابنده بردرلو دخي اتديهسز

Actores suis cum testibus ad Portam meam mittatis, ut
hic audiantur & ad juris viam progrediatur, in hoc par-
ticulari, vel, in hac, causa, vel, in hac ratione, secus ne

faciatis. Can. Ott. Et cum affixo بابنده صلاحتي

OB
PRO-
PTER

Ob causam, vel, in causa pacis & tranquillitatis, vel sim-
pliciter Ob, vel, propter pacem & tranquillitatem. Appa-
ret, ergo quomodo per accidens ex hoc arabico sub-
stantivo latinæ præpositiones educi possint, & quomo-
do genitivus manifestus præcedat. Et cū affixo respectu tur-
cismi, in esse nominis, in casu à regula Quotiescunq̃ ema-
nantis, permanere videtur, hoc tamen non obstante, apud
Latinos per qualvis particulas causales resolvi potest,

v. g. ممالك مختروسهمنر حدوبنده اولان امراء ذوي

الاعتباره شرايط عهد و پيماني رعائت و قواعد صلح و

امانه صيانت ايلمكي بابنده محدر الحكام هيايونسز

In confiniis nostrarum regionum custoditarum

UT

existentibus imperantibus existimationis Possessoribus ut con-
ditionibus pacti & faderis reverentiam exhibeant, & leges pa-
cis & securitatis custodiant, nostra Augusta mandata Confinio-

rum

rum Praefectis scripta sunt. ex lit. Hic terminus arabicus se per latinam particulam *ut* resolvi sinit. Item aliter: *Ob* vel *propter* reverentiam erga conditiones pacti *OB* & *federis*, & *propter* custodiam legum pacis & securitatis. *PR* *O*- Patet & quòd per praepositionem latinam *Ob* vel *pro*. *PTER* se resolvi sinat, videtur pariter in hac interpretatio- *ERGA* ne, qualiter constructio turcica, in qua postpositio turcica *erga* significans explicitè non est, eodem stante sensu, in constructione Latina explicitè educatur. Hæc item constructio eodem stante sensu hoc modò resolvi posset: *Ad exhibendam reverentiam conditionibus pacti AD* & *federis*, nec non *ad custodiendas leges pacis & securitatis*, &c. Concluditur ergo hunc terminum arabicum بَاب ad omnes particulas causales Latinorum trahi posse. Sumitur subinde pro latino *quoad*, vel, *in quantum*, v. g.

التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب

التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب

التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب

التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب

التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب

التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب

التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب
التون وآفجه باینده سزاوار اولدوغندن زیاده ویروب

CAPUT UNDECIMUM.

An arabica & persica prapositiones se Turcismo communicent ?

PER decursum hujus partis, utique sufficienter exhibitum est, qualiter arabici & persici termini, ad Turcarum postpositiones concurrant, nunc autem oritur quaestio, an ipsae prapositiones Arabum & Persarum se integrè Turcismo communicent ? Respondeo affirmativè, hac tamen cùm observatione, quòd prapositio arabica solis terminis arabicis, persica autem arabicis & persicis praposita reperiatur. Nemo tamen sibi persvadeat, harum duarum linguarum prapositiones, Turcis esse communes aut necessarias, cùm earundem in oratione usus, non à scribentium arbitrio, sed ab auctoritatis documento, sit desumendus, rei veritatem exemplorum allegatione comprobo, v. g. **أَمَّا بُو مَرَضُكَيَّ**

Verum à زمان حدوتندن إلی هذا الآن بوفكره ايم *tempore accidentis infirmitatis usq; ad hoc momentum, in ea cogitatione sum. de mir. mund.* **اوج ايتمكي كذالك دُرْت** *Tria facere, pariter quatuor facere quinq; facere usq; in infinitum.* **Chur Eff.**

بِحَمْدِ اللَّهِ تَعَالَى وَجُودِ مَزَّ *Per dicetur, v. g.* **Per DEI Excelsi laudem. Nos ipsimet, vel, essentia nostra, in incolumitate est.**

بحسب

تَحْصِيْلُ مَعَارِفٍ بِحَسَبِ *Juxta, secundum, بحسب*

اَلْاِسْتِعْدَادُ بِرُ لُطْفِ خُدَايْ *Acquisitio scientiarum juxta promptitudinem seu secundum dispositionem, est beneficentia*

Juxta بِحَسَبِ اَلْقَرْمَانِ اَوَّلِ كِهْجَه حَسَنِ اَيْلِدِي *DEI:*

mandatum illa nocte incarcerarunt. de mir. mund. Nota

est terminus persicus *mandatum* significans, habet

articulum arabicum اَلْ, me alibi simile quid vidisse

non recordor, suppono esse contingens rarissimum, &

solum ob euphonicam orationis cadentiam, positum

esse,

بَعْدَ زَمَانٍ قَلْبِي *Post* : *Post tempus surrexit.*

de mir. mund. Nota quòd Author dicendo زَمَانٍ giar-

rum arabicum, præpositionis casum exprimere voluerit,

quod rarissimum quid est. Quod aliàs sic exprimen-

dum: *post temp'* شَايْدَ كِهْ بَعْدَ زَمَانٍ بِشِيْمَانِ اُولُوْر:

panitebit. Hum. Nam.

بَنِ اَوْ مَجْلِسَه بَغَيْرِ عِلْمِ وَاَرْوَبِ سِرِّي بَوْلَدْتُمْ *Sine* ut:

Ego ad eum confessum abs, vel, sine præcognitione veni & vos inveni.

تَطْوِيْرُ اَلْكَلَمِ بِلَا قَايِدَه تَضْيَعْدُرُ *Sine, ab/q*

Protractio sermonis sine utilitate, est perturbatio capitis.

بَيْنَ النَّاسِ اِسْتِعْمَالِي اُولَدُوغِي اِلْجُونِ *Inter* بَيْنَ

Quia ejus usus inter homines fuit.

(PARS I.)

Ttttt

ملي

فَبَارَزَ عَلَيَّ التَّغْصِيرُ قَضًا اَيْتَدُوْكَدَنَ عَلَيَّ

Ex eo quia juxta prolixitatem preces determinavit.

عَنْ *Absq̃ sine*, hæc præpositio, plerumque simul cum tota constructione arabica ad turcismum transit v. g.

حَقَّ تَعَالَى عَنْ التَّنْظِيرِ vel حَقَّ تَعَالَى جَزَّ عَنِ الشَّبِيهِ

DEUS excelsus & Magnificatus sine simili.

حَسَدَ اَيْتَمَكَا عِنْدَ اللّٰهِ وَ عِنْدَ

عِنْدَ *Apud*, v. g. *Invidere*, & *apud DEUM* & *apud homines vilipendium est.*

فَوْقَ السَّحَابِ وَ اَلْغَايَةِ مَسْرُورٍ اَوْلَدِيْلَرِ

Supra, v. g. *Supra terminum & modum lati fuerunt.*

فِي *In*, hæc præpositio pariter cum integra arabica constructione ad turcismum transit, v. g. فِي نَفْسِ الْأَمْرِ

in rei substantia.

بِ Per DEUM ex-celsum, تَعَالَى سَنَ كِمَ سَنَ *Per*, v. g. *celsum, tu, quis es.*

لَكِنْ بُوْكَشِي بُوْنِي مَعَ اَلْكُرَاهَةِ اِجْدِي مَعَ

Cum, v. g. *Verum hæc persona hoc cum nausea bibit.*

مِنْ جَمِيْعِ جَوَابِ مَحْضُوْرٍ A, abs, de, ex, v. g.

مِنْ

وَ خَايِبٌ أَوْلَدُوقْلَرْنَدَنْ شَاشِيدِلَرِ Ex eo quia ex omni parte obsidebantur & premebantur, exhorruerunt.

Nec alienus est modus à Turcis, Arabum præpositiones, eo modò, ad orationem suam inducere, quò modò ipsi Arabes illas ad suam orationem inducunt, dictum est, specificationis calum Arabum, in se præpositionum causalium vires, etiam continere posse, unde illa vis præpositionis causalis una cum aliis præpositionibus arabicis sibi connexis, ad orationis turcicæ fluxum induci potest: quod hîc annexo exemplò confirmatur.

بِلْمَكْ كَرَكِي كِه حَضَرَتِ قُرَانَكَا حَقَائِقِيْلَه دَقَائِقِيْلَه جُمْلَه
مَعْنَاء عَجَائِبَاتِنَه بَطْنًا بَعْدَ بَطْنٍ وَ حَقَّ تَعَالَى نُسْكَا
رَسُولِ حَضَرَتِيْلَه أَوْلَانِ رُمُوزِ اسْرَارِ الْهَيْسَنَه كَنْدُويِلَكِه
رَسُولِنَدَنْ غَيْرِي مُطْلَعِ أَوْلَمَقْ مَبَسَّرِ دَكْلَرِ Scire oportet
quòd non sit facile, per veritates (demonstrationes) &
subtilitates, in omnes sensus admirandarum rerum dignita-
tis Alcorani, ob internum post internum (id est propter
recondita mysteria) & ad DEI excelsi Divina mysteria &
typum, cum dignitate Prophetae, prater ipsum & Prophe-
tam, cognitione pervenire. de int. ment. بَطْنًا بَعْدَ بَطْنٍ

Ob internum post internum. Bene autem notandum est, quòd etsi sæpe adverbialiter casus specificationis Arabum capi possit, quòd ipsa Arabum masdara, in se præpositiones causales implicitè contineant, quòdve cum

Ttttt 2

da-

dativo turcico construi velint, veluti : **أَنِ عَلَيْهِ رِعَايَةٌ**

وَحِلْيَتُهُ حَيَاةٌ وَزِيرٌ أَعْظَمُ اِيْتَمَكُ مَرَانِ هُمَايُونْدَرُ

Eum propter venerationem suae scientiae, & ob respectum ejusdem mansuetudinis, supremum Vizirium facere intentio mea Augusta est. Hist. Mahmud. Bassa. Quòd si magis arabizent, arabicum giarrum in mixta constructione post

se poni volunt, v. g. اِمْتِنَالًا لِّلْأَمْرِ اَلْعَالِي جَمْعُ اُولُنْدِي

Propter obedientiam mandato excelso collectum fuit. Can. Ottom.

Arabicae praepositiones cum arabicis affixis in oratione turcica.

Turcas orationi suae, praepositiones arabicas affixis arabicis junctas commiscere, res est manifesta, idque sequentibus exemplis comprobatur : **سُلْطَانُ مُرَانِ**

خَانُ غَازِي مُحْتَبِهْ اَنَرَكْدَهْ سَاكِنَلَرِ اِيَكْنِ عَانَتْ وَ

قَانُونْلَرِي بُو اِيْدِيكِهْ عَدَالَتْ وَ ظَلْمَلَرِي مَعْلُومْ اُولُسُونْ

اِيچُونْ هَر قَاضِيْلَقْلَرِهْ كَنْدُو جَانِبَنْدَنْ مُعْتَدُّ عَلَيْهِ

كِيْمَسْنَهَلَرِ خَفِيَّةْ اَحْوَالِ وِلَايَتِ دِيچَهْ اِيْدُوَكْنِ مَعْلُومْ

اِيْدِي نُورْلَرِي *Cum Sultanus Murad Chan bellicosus Adrianopolis*

moraretur, consuetudinem & Canonem hunc habebat, ut illi aquitas & iniquitas perspecta foret, à latere suo ad om-

nem Jurisdictionem, quidam supra eum fulcrum (quorum fide se fulcire poterat) erant, clam, qualis esset stat^{us} regionis informabant. Hist. Mah. Bassæ. nam ^{معتد} Castello teste est:

fulcrum & ^{فأيدى} supra eum, quid est: fulcrum supra eum, id est: cui fidendum est, seu, cui quid fiditur. Item ^{مكتوب إلى مناسبتنا} Epistola ad eum, est apprecatio conveniens, de art. scrib. ^{عنه} de eo, plerumque in

apprecationibus quæ de mortuis fieri solent, locum habet, v. g. ^{حضرت علي بن أبي طالب رضي الله عنه}

Dignitas Aaly Ben Ebi Talib, DEUS complacentiam habuit de eo, Hist. Sul. ^{رضي الله عنها} DEUS complacentiam

habuit de his duobus & ^{رضي الله عنهم} DEUS complacentiam habuit de iis. Et hæc sic arabicè constructa plerumque orationi turcicæ immiscentur.

Arabica præpositio cum affixo arabico, & casus obliquus pronominis arabici, apud Turcas, nominis ad instar capiuntur, & postpositiones & affixa turcica admittunt.

SI arabica præpositio cum affixo arabico, in oratione arabica ita incidat, ut cum respectu ad quid quod antecedit, quasi pro unius sensûs termino capi possit, Turcæ ipsi præpositioni arabicæ affixo junctæ, postpositionem suam adjicient, quod ipso exemplô declaro. ^{ما نحن فيه}

فِيهِدَنْ جِقَالْمُ *in quo nos sumus exeamus.* Turcæ per id : *in quo nos sumus*, nil aliud intelligunt, quàm discursum in quo inter se colloquentes versantur, ergo dicendo : مَا نَحْنُ فِيهِدَنْ جِقَالْمُ dicunt : *à discursu recedamus.*

Quin immo casui obliquo pronominis arabici, Turcæ affixa & postpositiones suas adjiciunt, v. g. مَا وَضَعَ لَسُنْدَ In ejus illi, non est partus, Turcis, idem est ac nostris Rhetoribus, *Catachresis* quæ Soarez teste est *cum abutimur verbô simili & propinquo pro certo & proprio* & sic : non est partus, est dicere : non est proprium verbum, & illud : in ejus illi vult dicere rem illam, quæ certo suo & proprio verbo non fuit appellata, & in discursibus scientificis hujusmodi termini reperiri solent.

Quid de persicis præpositionibus sit sentiendum?

Præpositiones persicæ, ut hætenus colligi potuit, in oratione turcica persæpe reperiuntur, solisque arabicis & persicis terminis adjiciuntur, & de iis hoc locô quid dicamus, nihil occurrit.

Adnotatio.

In primo capite hujus partis, dictum est, Dativis turcicis vim præpositionis inesse, observavi attamen, quòd præpositio illa, quæ dativo casui inest, in concursu nabbi specificationis arabicæ, quòd præpositio non ad eum casum cui inest, ut supra notatum est, sed ad se sequentem

tem calum specificationis referatur, v. g. مَا يَنْزِلُهُ

أُولَٰئِكَ مُحِبَّتٌ وَمُودَّةٌ بِنَاةٌ *Ad confirmationem amoris & benevolentia qua inter nos est.* ex lit. Latina præposi-

tio *ad*, quæ est in مُودَّةٌ, & ut è translatione ad Latini-
 nismum apparet, casui specificationis magis convenit. Specificationis quippe casus, vel in ipso arabismo, à suo casu specificativo non recedit, etsi ei præpositio giar-
 rum exigens adjungatur, ut in ipso turcismo luculen-
 ter apparet, dicunt enim ipsi Turcæ Arabum more v. g.

يَوْمًا قُوتٌ بُولَدِي *de die in diem vires recupera-*
vit. de mir. mund.

Accidit aliquando ut in ipsa phrasi seu modo lo-
 quendi Turcarum, præpositio aut postpositio non repe-
 riatur, ad Latinitatem attamen, sinè adminiculo præ-

positionis transferri nequit, v. g. أَكْرَهَ جَهَنَّمَكَ

quasi diceret: *Etsi esset infernalitas* Latinus sensus
 obscurus foret, ast phrasis Gentis intelligit hominem,
 & latinè diceretur: *Quodsi esset in inferno.*

Notandum etiam est, quòd arabicum substantivum,
 وَجْهٌ *facies; vultus, effigies, modus*, præpositum nomi-
 nibus arabicis, à Turcis pro sua postpositione آيَةً capi
 possit, sic me meus Constantinopolitanus Magister Chu-

rem

rem Effendi docuit, ut: *وَجْهٌ قَابِلِيَّتٌ* vel *وَجْهٌ اسْتَعْدَانٌ*

pro *ايْلَة* *قَابِلِيَّتٌ* *ايْلَة* *اسْتَعْدَانٌ* *Cum dispositione cum habilitate*, aliquando in suo significato arabico permanet,

aut ut pleonasticum habetur, ut: *يَزِمُ فُلَانٌ شَيْهَ اسْتَعْدَانٍ مَرٌّ*

يُوقَدُ *Ad rem talem modum dispositionis non habemus*, aut absolutè: *Ad rem talem dispositionem non habemus*. Item *وَجْهٌ*

وَصْفٌ الْحَقِيقَتِي *ايْلَة* *وَصْفٌ الْحَقِيقَةِ* pro *cum predicato vero*.

P A R S A L T E R A.

De aliis particulis.

Particulae aliae sunt adverbia, conjunctiones, interjectiones, quas hinc ordine, cum phrasibus & modis loquendi, quos è diligenti lectione collegi, subjungo.

C A P U T P R I M U M.

De adverbio.

Supposita adverbij definitione ut est in Alvaro, certum est, arabismum diversis sub modalitatibus sc hujus orationis parti commiscere, ut hoc in capite visurum sumus, priusquam autem ad eorum qualitates descendam; necesse est, ut quaedam in abstracto prae mittam.

Primo

Primò: Illud ipsum substantivum arabicum, quod à Turcis substantivè sumitur, nonnunquam eo ipso nudo substantivò, ut adverbio utuntur, sensus orationis autem, rationis disparitatem exhibet, veluti: *زِيَادَةٌ incrementum & غَايَةٌ finis, terminus*, dicitur enim, v. g. *أَزْدَنْ زِيَادَةً وَنُقْصَانًا أَيْلَمَزْ* Nunquam augmentum, vel, incrementum aut decrementum facit, de mir. mund. Item *تَمَامٌ غَايَةٌ سَفَرٍ فَتْحٌ وَظَفَرٌ* Finis belli, victoria & triumphus est. *عِيسُ أَذْكَى مَضْلَحَتِي تَمَامَهُ كَتُورِدِيلَرْ* ejus perfectio, persolutio rei, v. g. *negotium perfecerunt*, vel, *ad finem perduxerunt*. Chur. Eff. Patet quòd hi tres termini *زِيَادَةٌ غَايَةٌ تَمَامَةٌ* substantivè sumantur, & idipsum, sensus qualitas suggerit; sub hac ipsa formalitate pertinent ad adverbiale significatum: *يَنْدَنْدَنْ زِيَادَةً بِحُضُورٍ أَوْلَدِي* Ex ejus exemplo magis inquietus, vel, multum inquietus evasit. Chur. Eff. Item *بُو طَاشْ غَايَتٌ سِيَاهُدَرْ* hic lapis valde niger est. de mir. mund. *أَلْنَدَهْ أَوْلَانْ بَارَقْنَادِيلَهْ جَامِي أَوْرُوبْ إِيچِنْدَهْ أَوْلَانْ آبْ* *Falco, quem manibus gestabat, alis phyalam percussit aqua qua in ea erat, totaliter fuit effusa*. Hum. nam. An quid simile in substantivis persicis contingat, ipsa praxis edocere debet.

Secundò: Adjectiva arabica & persica & turcica, nonnunquam simpliciter sumpta, ad significatum adverbiale transeunt, sic ex arabicis: *أَوَّلٌ* teste Golio prior, anterior, primus, idem & Turcis
 (PARS ALTERA.) Uuuuu ut:

ut : *Caput primum juxta quatuor sectiones ordinatum est.* Can. Ottom. Item ibid. *قصر*

Sectio prima, exhibet mul-
Etam adhaerentem scortationi, & in sensu adverbiali: *أَوَّلُ بَنٍ سُوَيْلَدَمَ*

Primò, seu, prius ego locutus sum, postea ille lo-
cutus fuit. Chur. Eff. Ille idem. *سُوَيْلَدَمَ* *أَوَّلُ* *فِكْرُ* *أَيْلَّةَ* *أَنْدَنَ*

Primò verbum tuum perpende, demum loquere. Item

participium passivum arabicum teste Golio id quod intelli-
gitur, seu, intelligibilis, item rationi conveniens, seu, conforme
idem & Turcis, v. g. *بُو حَكَمِي مَعْقُولُ كُورْدِيلَرُ* *Hanc sententiam*

rationi conformem existimaverunt. Lex. *أَوَّلُ كَنْخَدَاسِنْ مَكَمِنْ*

Primò ejusdem Locumtenentem
cum Aula sua perfectæ (optima) militia ad hanc partem mittere,
rationi consentaneum est. Gem. Hist. Et adverbialiter: *بِكَمِي مَعْقُولُ*

rationi convenientissimè, seu ut Latini dicere solent, Optimè. Item
قلعہ پنی شہیدی *teste Golio firmus idem & Turcis ut* *مُحْكَمُ*

Manimen nunc firmum reddiderunt. Chur. Eff. Et

adverbialiter: *قُيُوبِي مُحْكَمُ قِيَابِيلَرُ* *Portam firmiter clauserunt.*

Chur.

Chur. Eff. Ex perficis, v. g. آفرین *Creans*, seu, *Creator*, idem & Turcis ut : اول جهان آفرین *Ille mundi Creator* & adverbialiter approbando & laudando dicitur : آفرین ut apud Latinos egregie sanè, egregie profectò, praeclarè. Item خوش *amanus*, *latus* sic & Turcis : زبان ایلہ سويلدي خوش *amanâ linguâ locutus est*, &c. & adverbialiter کلدن خوش *bene veneris*. Item خور *vilis*, *abjectus*, idem & Turcis : خور ايتنک *vilem*, seu, *abjectum reddere* متاعي خور ايدوب بهاسندن آشي ايتدي *viliter aspicere* بکا *Mercem abjectam reddidit & de pretio detraxit*. Chur. Eff. آيو آبدور آيو *bonus* خور باندي *me viliter aspexit*. Ex turcicis خرسوزي آيو ايتديلر *Furem suspenderunt*, *bene fecerunt*. Chur. Eff. Item بک *durus* *validus* صوپک *Aqua valde calida est*. Chur. Eff. item چوق شي *multus* چوق *multa res* سويلر *multum loquitur*. Sic & cum adjectivis diminutivis, de quibus in Tract. 2. cap. 17. dictum.

Adjectiva quæ gentile nomen sunt, ut adverbia evadant

Uuuuu 2

چه

Latine لطین تَرْكِيَّة Turca تَرْكِي vel جة affumunt, ut: Hungarice مَجَار Italicè فَرَنَكِيَّة Italus فَرَنَكِي Latine لطِينِيَّة Latini Hungarice مَجَارِيَّة.

Tertiò: Perplura tum substantiva, seu masdara, tum adjectiva, aut participia arabica, sub forma arabicæ specificationis, aut cum tanvino nasbi, seu accusativo, ad Turcas, ut adverbia transeunt.

Exempla substantivorum seu masdatorum خصوصاً præcipue, ut: Armeni آرْمَنَان كُونْدَرَرْتَر خصوصاً قوم يَهُودِي Dona mittunt præcipue populus Judaicus. de mir. mund. Itē جملةً summam totaliter, جَبَرَقَات Mons Kaf. Mons شُول طَاغُدْرِكَة يَر يوزِينِي جملةً إحاطةً اَيْلَمِشْدَر ille est, qui superficiem terræ totaliter circumdedit. de mir. mund. بُو چَشْمَنَكِي صَوِي مَثَلًا: ut: exempli gratiâ, verbi gratiâ, مثلاً بُو چَشْمَنَكِي صَوِي مَثَلًا: ut: exempli, aut, verbi gratiâ, candida & pura evadit ut unio. de mir. mund. قَرَضًا بُو يِلَانَلَرَكِي كَثَرَةٌ وَ قَرْتَدَن omnino, datô casu, suppositô. قَرَضًا بُو يِلَانَلَرَكِي كَثَرَةٌ وَ قَرْتَدَن Omnino, seu, plane ob multitudinem & copiam horum serpentum, incolæ ejus (insulæ) à patria migraverunt. de mir. mund. Item ibidem. قَرَضًا كُورْنَسَه لَجَه زَمَان باقرسن

بِأَقْرَبِ حَتَّى قُوَيْرُوعِي طَرْفِي بَيْحِي ظُهُورِ أَيْدِيَةٍ *Dato casu, seu, suppositio si videretur, multum temporis aspicias, donec etiam sua cauda partem ostendat. Item ibid.* *أَوَّلُ صَوْتَلِيَا فَرَضَا بِرَقَمٍ بِرَقَمٍ* *Aqua illa universim, planè drachmatim (per drachmas) divenditur. fuse, distinctè, ut :* *بَعْدَ أَرْكَاتِ أَحْوَالِي* *Babylonia status, suo locò fuse seu, distinctè commemoratus fuit. de mir. mund. لِسَانًا* *Oretenus* *إِسْمَانًا* *conformiter, ad significandum oretenus. اِعْلَامًا* *ad significandum oretenus. اِمْتِنَانًا* *collectum ad instar alti mandati. Can. Ottom. قَرَدًا قَرَدًا* *Sigillatim* *أَيْلَهُ* *Eorum quisq; sententiis sigillatim bene dispositus est. عِبَارَاتٍ* *compendiosè summatim, v. g. (liber) Col. Islam. ظَاهِرُهُ* *Ex eo quia compendiosè, seu, summatim manifesta explicationes continentur. Col. Islam. مُؤْمِنٌ حَقٌّ تَعَالَى حَضَرَتِي قُرْآنُهُ* *pure putè tantummodo :* *أَلِي* *Fidelis est qui طُقُوزِ يَمِينِهِ* *مَحْضًا* *إِيمَانًا* *أَيْلَهُ* *مَدَحًا* *أَيْلَهُ* *وَكَيْدًا* *in Alcorano, in quinquaginta novem locis, pure putè per fidem Ma-*

jestatem excelsi DEI laudat, Col. Islam. حِصَارِي violenter جَبْرًا
Munimen violenter expugnârunt & قَهْرًا violen-
ter subjuganter آتَمَقَ جَبْرًا وَ قَهْرًا آتَمَقَ
pere. Chur, Eff. ظَلَمًا injuriosè, crudeliter, tyrannicè, ùt : فَلَانْ
Talis quidam, bona mea, injuriosè كَيْسَةً بَيْنَ مَلِكُومَ ظَلَمًا الْمَدَنَ الْدِي
è manu mea accepit. Chur, Eff. sic خَيْرًا bene, feliciter شَرًّا malè, &c.
& alia. Notandum attamen quòd أَبَدًا nunquam, in æternum non,
أَصَلًا niminè, nullomodò, nequaquam nequicquam, neq̃, ni-
hil, &c. قَطْعًا nullatenus, nunquam, minimè, &c. verba negativa
sibi vendicent, ùt: أَبَدًا خَوْفٌ اِيْتَمَزَ nunquam timet, de mir. mund.
Item ibid. اِنْ فَعَلْنَ عَوْرَتَهُ الْجَوْرَسَهْلَرُ أَبَدًا حَامِلَةً اَوَّلِيَمَهْ
ut inde mulier bibat, nunquam gravida evadet. مَجَرَنَ اَوَّلَ وَلَا يَنْدَهْ
solummodo ha- اُولَانْ اَدَمَلَرَهْ اَصَلًا مَلَالٌ وَ حُزْنٌ كَلَمَزَ اِيْمِشْ
minibus illis qui in ea regione habitant maror & tristitia nunquam ve-
nerit, de mir. mund. Item ibid. اِيْتَمَزَ خَوْفٌ اِيْتَمَزَ
nunquam timet. Item ibid. اَصَلًا لَطَافَتِي وَ قِيَمَتِي يُوْقَدُرُ
quam gratia aut pretij inest. Item ibidem. كَرَكِي كَوْمِشْ كَرَكِي
 التون

اَلْتُّونْ اُولُسُونْ قَطْعًا آتَا ضَرَرُو كَزَنَد اِيَرَشْمَز *Sive argentum sive aurum sit, ad eum nullatenus damnum aut detrimentum pertingit.*

De ejus odore nec quicquam prodit, &c. *Item ibid.* قَطْعًا رَايَحَه سِي جَقْمَار

Exempla adjectivorum aut participiorum مُتَبُّو وَ مَجَانًا *fra-*
 بُو صُوِيَكِّي قَرَارِي وَ كَنَارِي : *totaliter universaliter :* تَلِيَا

Hujus aqua statio (alvius) & litus *totaliter lo-*
 عَيْشَه رَضِي اِلَلَهْ عَنْهَا سَابِقًا *antecedenter* سَابِقًا *arenosus est* رِيكْسْتَانْدَر

Maisha de qua DEUS complacentiam habuit, ante-
 cedenter votum fecit. Col. Islam. دَقْتَرْدَار پَاشَا سَابِقًا جَبَدَجِي

Defterdar Bascha, seu, supremus rationum Magister,
 fuit antecedenter munitio Bascha, seu, Praefectus. Gem. Hist. پَاشَا اِيْدِي

Ejus tolerantia plerumq, seu, po-
 tissimum بُو دُرْ اِخْتِيَالِي *potissimum* غَالِبًا *hac est.* کِمَسْدَلَم دِيَحِي عَلَانِيَه کُورْدِيلَر

manifestè viderunt. de mir. mund. مُسْتَقْلَا *specificè, absolute*

اَشْبُو دُرْت دُرْلُو دَلِيلَلَر کِي هَر بَرِيْسِنْدَه بَر نِجَه دَلِيلَلَر کَتُورُوبْ تَقْصِيصْ
 Ad haec quatuor diversa, argu-
 اَوَزِيْنَه مُسْتَقْلَا بَر رِسَالَه اِيلِيْشْدَر

menta

menta aliquot attulit, diffusè absolutè tractatum parvum
 fecit. Col. Islam. عَيَانًا aperte, publicè, manifestè, palam
 آندۀ غوغا و غلبه و مشغله آوازي ايشيديلور لكن عَيَانًا پَر فرْد
 ibidem rixa & praevalentia & sonus tumultuosus percipitur,
 verum palam, aut, aperte nemo videtur. de mir. mund. وَاحِدًا
 ايشدۀ وَاحِدًا وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ بُوْتَا sigillatim, seorsim: شاهيد دُر
 Ecce talis quidam & talis quidam, sigillatim & alterna-
 tim, huic testes sunt. Hum. nam. ظاهراً interne باطناً
 اول ديارده غرق اوليشدر بحر مظلم دُر وخش دُر باطناً و
 in eo mari submersus est Pharo, mare obscurum est, & vi-
 le est interne & externe, id est: in interno & externo. de mir. mund.
 Porta simul venit. lit. آستانه دن مَعًا تَلَدِي simul, conjunctim
 ha dua voces conjunctim non
 dicuntur. Chur. Eff. واقعا datò casu, positò, عَارِضًا & عَارِضًا acci-
 dentaliter مُعَجَّلًا festinanter, ut: پادشاه دَخِي
 Rex etiam fe-
 stinanter per Muhammed Bassam, Achmed Bassa homines misit.
 Algen. مُطْلَقًا حَرَامٌ اُولُور absolute prohibetur.
 de

de mir. mund. *شَرَعًا* Judicialiter. *أَوَّلُ آدَمِي شَرَعًا تَعَزَّيْسُ*
hunc hominem Judicialiter puniunt. Chur. Eff. Et alia plura.

Aliquando sub hujusmodi nasbatis adverbiiis, latet adver-
 bium latinum quoad: *طُولًا أَوَّلُ بَشْ كُونَلِكْ يُولُ دُرْ* quoad lon-
 gitudinem, via quindecim dierum est. de mir. mund. Item ibid.
وَ عَرْضًا تَخِي أَوَّلُ كُونَلِكْ يُولُ اِيْمَشْ quoad Latitudinem fuit
 via decem dierum *طُولًا وَ عَرْضًا يُولُكَ جَزِيرَه دُرْ* quoad longitu-
 dinem & latitudinem magna insula est. de mir. mund.

Aliquando, locô tanvini nasbi, simplici fathâ utuntur, v.g. *أَكْثَرِيَا*
أَوَّلُ عِلْمِ رُومٍ وَلَايَتِنَه دُوشْدُوكِنْدَه رُومِ عَلَمَاسِي v. g. *plerumq̃*,
أَكْثَرِيَا أَوَّلُ عِلْمِي كِرُو عَرَبِ يَلْ أَوْزَرِينَه بِيَانِ اِيْدُوبِ عَوَامِ خَلْقِنَه
Postquam *عِلْمِ قَاغِ يَرِ آلْتِنْدَه بِرِ كِرْلِي مَالِ كِبِي مَسْتُورِ قَلْدِي*
hac scientia (doctrina) in Graciam incidit (delata est) Gracia sa-
pientes etiam plerumq̃, vel, ut plurimum, demum juxta Arabum
linguam explicabant. Plebi, doctrina utilis, veluti divitiae abscon-
dita sub terra, condita permanebat. Col. Islam. *دَائِيَا* *semper con-*
tinuò, ut: *فُلَانٌ آدَمِ دَائِيَا اَيْلِكْ وَ صِلَاحُ أَوْزَرَه دُرْ* *Talis quidam sem-*
per est in bonitate & tranquillitate. Chur. Eff. *مُقَدِّمًا أَقْنَدِيْمُسُ*
 (PARS ALTERA) XXXXX علي

کوندردی *Dominus noster praeceperat Aalij Baschae informationem dedit.* Gem. Hist.

Quartò: Turcae amplectuntur etiam formam adverbiorum Persicorum in *آنه*, sive ex arabicis, sive ex persicis adject. vis emanent. Ex arabismo *عاقلاًنه* *Sapienter, prudenter*, adjectivè *بِرْ عَاقِلْ وَ* *Non repertus fuit vir Sapiens aut Prudens*, adverbialiter: *بَنِمْ قَرْنَدَاشُمْ کُونْ بَکُونْدَرْ عَاقِلَانَه حَرَكْتْ ايدَه لُمْ* *Mi frater dies in diem est* (dies post diem labitur) *sapienter nos moveamus.* Gem. Hist. adjectivè: *مُحِبِّ مُخْلِصْ* *Amicus sincerus*, *quod amicabiliter significatur hoc est.* *اُولُنَانْ بُو دُرْ مُحِبَّانَه اِنْهَا* *Quod sincere significatur hoc est.* *اُولُنَانْ بُو دُرْ مُخْلِصَانَه اِنْهَا* *Tu es meus amicus* *بَنِمْ دُوسْتَم سَن* *Quod amicabiliter significatur hoc est.* ex lit.

Quintò: Præpositiones arabicæ cum arabicis; persicæ, cum arabicis & persicis; & postpositiones turcicæ cum arabicis persicis & turcicis substantivis junctæ, ad adverbia turcismi trahi, & à Latinis vel nominaliter cū præpositione *cum* vel adverbialiter sumi possunt; sic ex arabicis *بِالْتَمَامْ* *complete, perfecte*: *اَوْجِي اَيْلَه اَلْتَوْبِي* *صيارلر*

بِرَ الْتُونُ جِقَارُ *Volâ suarum manuum nume-*
rant, mille & unus aureus, cum perfectione, vel, completè pro-
dit. Hist. Mahm. بِالْجُمْلَةِ in summa, in totalitate, summam
 جَاسَارُتْ بِالْجُمْلَةِ عَسْكَرِي وَمَجَارُ عَسْكَرِي قَرَفَ بِيكْ *Cesaris,*
in summa, vel, in totalitate, vel, summam Exercitus, cum exer-
citu Hungarico, sunt quadraginta millia. Ex lit. بِالذَّاتِ essentialiter,
 بَعْضِي أُمُورَ وَأَرْكَه بِالذَّاتِ جَنَابِ بِادِشَاهَه مَخْصُوصُذَر *proprie, v.g.*
Negotia quadam sunt quæ essentialiter, seu, proprie ad Re-
gem spectant. Hum. Nam. بِالْفِعْلِ Nunc, actu, actualiter, ut:
 بِالْفِعْلِ مَجَارُ مَلِكْتِنْتْ بِالْأَظِنُوسِي أَسْتَرْخَازِي مِيغْلُوس *Nunc,*
actu vel actualiter Regni Hungariae Palatinus Nicolaus Esterhazi. بِالطَّبَعِ
 عَاقِبَتْ عِلْمُكْ بِالطَّبَعِ سَوِيحِيْسِي أُولُو *Tandem natu-*
raliter, vel, per naturam scientia amator erit. de int. ment.
 بُو جُمْلَه حَرَامْدَنَ وَ أَوْصَافِ دَمِييْدَنَ بِالْكُلِّيَّةِ *totaliter, omnimode*
 بِالْكُلِّيَّةِ خَلَاصُ أُولَمَغَه يُوقْدَرُ *Ab omnibus his illicitis & vitupera-*
bilibus attributis totaliter, vel, omnimodè, vel, cum totalitate eli-
berari non est remedium. جَبَه خَانَه تَخِي بِالْكُلِّيَّةِ صُويَه بِرَاقْدِي
Munitionem etiam totaliter ad aquam projecit. ex lit. عَلَي التَّفْصِيلِ

Xxxxx

fusi

Ex eo *fusè, distinctè, ut: quia fusè, vel, ex eo quia juxta extensionem, preces determinavit*

عَلَيَّ الْخُصُوصُ *præcipue, principaliter:*

سَرَحَدَلَرْتَه قَشَلَايَه نَعِيمَن اُولَنَان اَوْن بِيَتِك تَاَتَا اِيْدِي *Præcipue*

in his Confiniis ad hyberna determinati decem mille Tartari. Gem.

فَوْقَ الْحَدِّ وَالْغَايَةِ *supra, ultra, summopere.* *Hist.*

مَسْرُورٌ اُولَدِيلَر *supra, vel, ultra modum, seu, summopere & ex-*

cessivè latatus fuit. فِي الْمِثْلِ *in similitudine, seu, pariformiter.*

آسْبَانَكْ كَنْعَلَرِي فِي الْمِثْلِ قُورْلِيَشَن *v. g. Cali tractus in similitu-*

dine, seu, pariformiter extensi sunt. de mir. mund. Et plura alia

عَلَيَّ الْعَجَلَه *vel festinan-*
ter, subito.

Pauciora sunt adverbia quæ sub hac formalitate persissimum respiciant. Præpositio persica cum substantivo arabico, v. g.

جِيكِي وَ تَرَارُو اُولَمِيَا بَتَامَه *in perfectione, id est: perfectè*

نَه لَبْرَا سِتْ اَوْتِ سَاتَرَا *in perfectione, seu, perfectè attenda-*

تُر, *Can. Ott.* بِر دَوَام *supra continuationem, seu, continuò esse,*

سَمْبَرِ *esse, v. g.* بِر دَوَام اُولَهَسَن *esto supra continuationem, seu,*

بِيَعْنِي سُوَيْلَمَكْ *continuo sis, id est: diu sis felix, diu vive, &c.*

Sinè

Sinè sensu loqui, id est: inutiliter, seu, vanè loqui, frustra loqui:

بی معنی ہندہ ایچی ارسال ایلدیتر *Legatum frustra in Indias*

miserunt. de mir. mund. بی چاره sinè remedio, irremediabiliter:

بی کار. *sinè remedio, id est: irremediabiliter flevit.*

sinè opere, seu, otiosè بی کار کنن Sinè opere, vel, otiosè incedens.

قرهآن پاشا طریق فسادہ سالکی اولوب بو بہانہ ایلہ اول دیارگی

اعیانندن بشن آلتی یوز مقداری کستہلری نا حق یرہ خفیسة

ایندردی *Ferhad Bâssa per iniquitatis viam ambu-*

labat, & hoc cum prætectu, quinque, vel, sexcentos circiter illius regionis Magnates injustè & occultè occidere & perire fecit. Hist. Sulcim. Si plures hujusmodi phrases reperientur, praxis eas suggeret.

Turcæ postpositiones suas pluribus arabicis substantivis, aut masdaris jungunt, quæ sæpissimè adverbiorum locô capi solent,

v. g. شہوتیلہ cum appetentia, cum libidine, id est: appetenter,

libidinosè, ut: بَر کَمْسَہ نَا مَحَرَّم عورتہ شہوتیلہ نظر ایلہ

Si quis etiam ad faminam extra clausuram existentem appetenter,

aut, cum appetentia aspiciet. C. 11. Itē ibid. ایلہ قصد cum proposito,

sponte, deliberatè, بَر کَمْسَہ بَر وقت قمازن قصد ایلہ ترکی ایلہ

Si quidam, tempore aliquo, cum proposito, sponte, vel, deliberatè

Xxxxx 3

Ora-

Orationes omittat. Col. II. Item بِنَم دُوسْتَم حَقِيقَتِ اِيْلَه يَلْمَكِي
 اِسْتَرْوَزْ *Mi Amice, per veritatem scire volumus, vel, veraciter sci-*
re volumus. ex. lit. Item. هَر وَجِهَه كَسَنَكِي مَسَاوِيْسَن سُوِيْلَمَكْدَن
 پَر هِيْز اِيْدَه سَن *Per omnem modum, aut, omnimodè cavebis ab elo-*
cutione vitiorum alicujus. de int. ment. Et alia plurima, quæ pra-
 xis exhibebit.

Sextò. Subinde Turcæ per regulam *Quotiescunq*, perficam, id
 enuntiant, quod Latini per adverbium enuntiarent, v. g. هَمَان
 تَعَجِيْل اِيْدُ كِي *ad verbum est; Solummodo festinationis pa-*
nitentiam facito Latini dicerent. *Solummodo festinanter penitentiam*
agito. de illum. ment.

Harum igitur regularum in abstracto sumptarum adverbia,
 studiosorum quisque ad speciem illam adverbiorum ad quam
 referri debent, suâ ipsâ prudentiâ retulerit. Cætera juxta eum
 ordinem qui in rudimentis Alvari reperitur, adjectis Gentis phra-
 sibus, subjunguntur.

Optandi, de iis particulis observa id, quod supra in Opta-
 tivo præsentè verbi بَقِيَّتْ & سَوَمَكِي adnotatum est.

Vocandi اِي يَا.

Interrogandi قَه سَبَب؟ فَيَجِدَه vel فَيَجِدَه عَر فَيَجِدُون
 اَلْجَوْن

اِيچُون *qua de causa, quare* & subinde نَتّه pro نَجّه & nominali-
 ter نَه شَيْل *qua forma, id est: quomodo* يوزَنْن *qualiter? quo-*
modo? ut: صُلِحِي نَه يوزَنْن ايدّه لَمْ *qualiter, aut, quomodo fa-*
ciemus pacem? Gem. Hist. Ad interrogationes pertinet ùt plu-
 rimùm syllaba مِي, quæ Latinorum particula interrogativæ *nē*
 correspondere videtur, verbiq̃ue in sensibus interrogativis uno
 tractu adscribitur & enuntiatur v. g. يوقِي *num non est? nonne*
habet? وارْمِي *estne? habetne?* سوزْمِي *amone?* سوزْمِيَسَنْ *amasne?*
 سوزْمِي *legitne?* اوقوزْمِي *natne?*

Respondendi affirmative اَوَيْلّه نَرّ *ita* بَلِي *vel* اَوْت *ita*
 ظَاهِر *vel* بَلَكِيده *vel* بَلَكه دِخِي *immo* بَلَكه *est*
 تَحْقِيق *vel* مَقَرّ *profectò, certò* كَرچَكّا *certè, vel* صَحِيح *verè,*
 كَرچّه *sinè dubio, procul dubiò* بِي كَمَان *vel* بِلَا رَيْب *certè* تَحْقِيقًا
vel كَرچّه كِه *quavis, etsi* دَاتِنْدّه *in ipso termino, vel* ùt di-
 cimus *in terminis terminantibus, tandem, &c.* فِي الْوَاقِع *acci-*
dentaliter, contingenter اَوَلَسُون *vel* اَوَلّا *re verè* كَرچَكْدَنْ
 بَاش *supra caput, id est: Omnino* اَوَزّه *perbellè* نَه كُوزَل *esto*
 اوستنه

يَاشُم كُوزِم اُوسْتِنَه *ad superioritatem capitis*, id est: *libenter*
ad superioritatem capitis & oculi mei, quasi Latine diceret: *li-*
bentissime ex toto corde. Per animam & *ad*
superioritatem capitis ejus, phrasis Gentis id est: *libentissime*
ex animo & ex corde.

Respondendi negative يَوْف non خَيْرٌ *bonum*, sed in usu
 pro non. Quasi quis negando diceret: *omne bonum*, quod & in
 nostris loquendi modis nonnunquam in usu est, v. g. Was
 neues mein Herz? alles gutes. Sive sit quid boni, sive non.
 وَ نَه بَن وَ نَه سَن *nec, neque* اُولْ *nec hic, nec iste.* نَه
neg. ego, neg. tu. Et adverte negantes particulas يَوْف & نَه, in
 usu esse, dum verbo negativo non junguntur, alias negandi vis
 verbo adhæret. Ast ubi per negationem actio affirmans ne-
 gatur, verbum affirmativè sumptum, manet in sua forma affir-
 mativa, & ei particula negativa نَه præponitur, v. g. وَ نَه آيِي
 اُولْدُرْدِيلَرْ وَ نَه آيِي اصْدِيلَرْ *neg. eum occiderunt, neg. eum su-*
sponderunt. de int. ment. Item بُو فَتْجَه كَفَرَه بُو بَر طَايْفَه دُرْكِه
 وَ نَه صُلْحَه رَاضِي وَ نَه سُوْرَدَن آلُور وَ نَه الزَّام اُولُور
Hi Germani
Infideles, populus est, qui neg. pace contentus, neg. de verbis accipit,
neg. cogitur. Gem. Hist. وَ حِسَابَه
 الدِيلَرْ

الدِّلَّةُ وَ نَهْ اسْرَارِ سَلْطَنَتِي كِه اسْرَارِي وَاجِبْ اِيْدِي بَنْدَن مَخْفِي

طَوْدِيلَر Nec consulentium verba ponderarunt, aut perpenderunt, nec imperij secreta, quorum celatio necessaria erat, à me absconderunt.

Hum. Nam. بِرْ شَيْءِ res aliqua, sed pro nihil sumitur.

بِلَمْ نِهْ شَيْءِ nihil. Adverte, quòd particula negans, verbo negativo cum permanente vi negationis jungatur. بِلَمْ نِهْ شَيْءِ nihil scio. Item syllaba negativa con-

stituens verba negantia, suò modò hujus loci esse videtur **عَمْرًا** nunquam.

Confirmandi دُرُسْتِ bene, rectè, ejusdem rationis cum præcedente respondendi affirmativè, quod vide.

Negandi vide respondendi negativè paulò ante. Præterea negandi vis in نه, si Gentis phrasem consideremus, etiam ex modo loquendi affirmativè educi potest, infinitivo verbi affirmativi, postpositionem وَنْ adjiciendo, v. g. غَرَفْ اُولَمَقْدَنْ

غَرَفْ اُولَمَقْدَنْ si infinitivus غَرَفْ substantivè sumatur, est: à submersione valde timuit. Si verbaliter, hoc ipso sensu stante, est: timuit nè submergatur. de mir. mund. Item ibid.

DEUS اَللّٰهُ صَغَلَسُونْ اَهْلِ اِيْمَانْ بُو وَبَالَهْ كِرْقَتَارْ اُولَمَقْدَنْ
مَحُو اُولَمَقْدَنْ غَايَتْ

(PARS ALTERA)

Yyyyy

قورقو

قَوْرُقُو وَارْدَرُ بِرْ خَرَرُ وَ زِيَانْ كَلْمَكْدَنْ وَ بِرْ كَزَنْدْ اِيَرِشَكْدَنْ
Nè (illi) noxa aut damnum aliquod immi-
neat , aut nè detrimentum instet , protegit & custodit.

Notandum est , quòd, etsi particula negativa نَهْ ipsi negativo
 verbo insit, si negatio ex causa fuerit, post verbum negativum
 postpositio اِيچُون ponenda erit, ut: حَقْ سُبْحَانَهْ وَ تَعَالَى
 اَنْلَرْ كَتَا اَوْزَرْ لَرِيْنَهْ بِرْ مَلَكْ مَوَكَّرْ قَلْدِي بَدَلْ لَرِي چورومسون
 اِيچُون DEUS Excelsus super
 eos (illis) Angelum quendam praefecit , qui corpora eorum, nè pu-
 trefierent , quotidie ad partem unam vertebat. de mir. mund. يوق
 هِيچ بِرْ وَجِهَلَهْ nihil vid. Tract. 2. cap. 8. in additamento. هِيچ
 DECIANO هِيچ بِرْ وَجِهَلَهْ تَقِيَانُوسْدَنْ خَوْفْ اِيْتِيْدِي nullô modô
 nullô modô timuit. de mir. mund.

Dantur quædam particulae apud Latinos , quæ verbis aut
 nominibus præfixæ vim negandi in se continent , quæ verbis jun-
 guntur , faciunt verbum turcicum in esse suo negativo perma-
 nere , v. g. *ignorare à gnarum esse* , est negatio in ipso verbo tur-
 cico , juxta regulam nempe: *وَاقِفْ اَوْلَمَامَقْ, حَالُكْ وَاقِفْ اَوْلَمَامْ*
statum tuum ignoravi , at quæ nominibus adjiciuntur apud Tur-
 cas , in nomine manere non possunt , sed negatio ad verbum
 quod in sensu reperitur , cadere debet , v. g. *inobsequens* ut ne-
 ga-

gativè cadat, negativum verbum ab **أُولَئِكَ** quod est **أُولَئِكَ** accipiendum est; **مُطِيعٌ** *obsequens* significat **أُولَئِكَ** *obsequentem non esse*, erit pro: *inobsequentem esse* & sic de cæteris, cum proportionè ad sensum autem, verbum capiendum est. Huic regulæ subinde derogat Tract. 2. cap. 5. non arte sed auctoritate.

Dubitandi بلکه *forte*, *forſan*, *fortaſſis*, *fortaſſe*. اوله که
 شاید که بعد زمان پشیمان *forſan*, *fortaſſis* شاید که vel شاید vel
forſan poſt tempus, (*aliquando*) *pœnitentiâ ducetur*. Hum.
Nam. forte moleſtiam & in- چکه سن
fortunium patieris. بونگ عوعاسندن
Sine, ut canis tuus abeat, forte ejus latratu
caput noſtrum in discrimen cadet, id eſt: de capite noſtro agetur.
de mir. mund. احتمالدر *tolerantia eſt, id eſt: eſſe poteſt, id eſt:*
fortaſſis.

Hortandi هَـلَـهْ اِيْنَدِي *ergo* اِيْنَدِي *igitur* اِيْنَدِي
 & verbaliter : اِيْلَهْ غِيْرَتْ *videbore*, id est : *agedum*, كُوْرِيْمُ سَنِي
animus, seu, *audacter*, تِيْمَزْ اَوَّلْ *velox esto*, *velociter*, طُوْثْ
subito cape, id est : *cito agito*, تِيْمَزْ جَكَا *citiuscule*.

Prohibendi. Omne verbum prohibitionem significans, ut: *قَرِهِيْزْ اَيْتْمَكْ صَقْنَمَقْ* *cavere*, *اَبْستِنِره* *abstinere*, & si quæ alia hujus significati reperiuntur, item omne verbum negativum, in se negationem simul & prohibitionem continet. *دَكَمَه* imperativus à *دَكَمَكْ* *sinere*, *relinquere*, servit aliquando pro particula prohibendi, sed verbo negativo præponetur, v. g. *بُو صَوِيَه مَرِيضْ اَوْلَمَانْ دَكَمَه* *Adhanc aquam, qui infirmus non est, caveat nè ingrediatur.* de mir. mund.

Eligendi *بَلَكَه* *immò*, *quin immò*, *potius*, v. g. *اَوْجَنَجِيْ عِبَانَتْ رَمَضَانْ اَيْنِيْ اَوْرُجْ طَوْتَقْدُرْ وَاورُجْ هَتَانْ يَمَكْدَنْ اِيچْمَكْدَنْ جِمَاعْدَنْ اِمْسَاكْ اَوْلِغَلَه اَوْلَمَارْ بَلَكَه نَوَاهِيْدَنْ اِيچْتِنَابْ اِيْدُوْبْ اِفْتَارْدَه وَاَقْوَالْدَه اَطْوَارْدَه وَاَفْعَالْدَه اِمْسَاكْ اَوْزَرَه* *Tertia servitus est observatio jejuniij mensis Ramexani*, & *jejunium solummodo in abstinendo ab esu potu & coitu, nequit esse, immò, vel, quin immò, vel, potius abstinendo à rebus prohibitis & in cogitationibus, & in verbis, & in procedendi modis, & in actionibus supra cohibitionem esto (te cohibebis.)* de int. ment. Item. *عَوَامْدَنْ لِيْجَه كِيْمَسْنَهَلَرْ اَتْمَكْ دَرِيْسِنْدَنْ كَنْدُوِيَه قَقْتَلَنْ* *Quidam de plebe*

plebe sibi ex ejus (tigridis) pelle vestes fieri curant, & eas ob gloriam induunt, immò etiam preces persolvunt (in talibus vestibus scilicet, lege Muhammedanâ prohibitum indumentum, quò, qui indutus est, à precibus arcetur.)

Terminus Latinorum *potius* ad adverbia eligendi pertinens, apud Turcas, in oratione, non ita latè patenter significat ut apud Latinos, hinc est quòd cum terminus hic de Latinismo ad turcismum est transferendus, examinandus sit, potest enim contingere ut terminus hic apud Latinos electivè simul & comparativè, aut solummodo electivè in orationem cadat, qua de causa, in turcismo, termini diversitas reperietur: per *electivè* & *comparativè* intelligo, si terminus Latinus *potius* eodem stante sensu, ad comparativum simul vim electivam habentem cadere possit, quod ex adiectione particulae *quàm* colligi potest, v. g. *potius obambulabo quàm sedebo*. Quia huic termino *potius* vis electionis cum comparatione inest, etiam Latine dici poterit, *Melius est ut ambulem quàm ut sedeam*. & tunc regula illa Tract. 2. cap. 16. de comparativis §. In expressione electionis, &c. locum habebit,

& hinc prænnotatum exemplum in turcismo sic cadet: *أَتُورُمَقْدَنْ*

يَمَكْدَنْ ايسه item: *potius bibam quàm comedam* ايسه *كَزِيم يَكْدَنْ*

أُولَمَكْدَنْ & elegans est sequens modus loquendi *اَلْبَجِيم أُولَانَر*

ايسه تَصِف مَال اَيْلَه خَلَاَصْ أُولَمَقْ دَوْلَت وَ سَعَادَتْدَرْ *Potius quàm*

mori, mediâ substantiâ liberari, prosperitas est & felicitas. de mir. mund. Quòd si terminus latinus *potius* in sola vi electionis sine comparationis termino permanserit, tunc Turcae vocu-

lis *تَيْز* id est: *citius* uti solent, v. g. Si detur inter duas res optio, & quis diceret, *hoc potius accipiam*, dicerent Turcae:

Y y y y 3

دُونِي

نِهَا تِيَزْ آلُورْمُ & quia نِهَا تِيَزْ nihilominus etiam comparativi gradus est, comparativorum more construi poterit, v. g.

&c. بُونْدَن نِهَا تِيَزْ آلُورْمُ. *potius hoc accipiam quam illud.*

Comparandi زِيَادَ *magis* آرْتُوَق *plus amplius*, comparationis ratione زِيَادَ *magis* in usu est quam آرْتُوَق, hoc آرْتُوَق verbis per se simpliciter adjungitur, v. g. آرْتُوَق آغْلَامَزْ *plus, ultra, amplius non fiet* آرْتُوَق أُوَيُورْ *jam dormit.* Particula comparativi *quam*, verbis juncta in postpositionem تَن transiit, ut:

حَرَامَتَن وَ رَبَاتَن بِرْ دِرْهَمْ كَسْبْ آيَلَمَكْ أَوْتُوَزْ كَرْ زَنَانْ أَشْدَنْ

Ex illicitis & ex usura drachma unius utilitatem facere, durius est, quam trigesis machari. Col. II. آرْتُوَق أَوْلَهْ يِيْدِي مَا *plus fiat dixit.*

زِيَادَهْجَهْ *ut plurimum.*

Congregandi مَعَا *collective* vel بِلَهْ vel بِيْلَهْ vel سَوْكُو بَرْتَهْ *unâ simul, & unâ cum* بَرْتَهْ *pro* اِيْلَهْ *simul* بِلَهْجَهْ *cum amore.*

Separandi بَرْ بَرْ *seorsim, sigillatim* بَاشْتَهْ بَاشْتَهْ *vel* بَاشْتَهْجَهْ *solummodo.* آلايْ مَلَايْ, هَبَانْ *seorsim, separatim, sejunctim, distincte.*

Intendendi hac adverbia plerumque è prædicta regula hujus

hujus capitis : Quintò Præpositiones arabicae cum arabicis, &c.

تَقِيدُ اَيْلَهَ scriber ailer vel سَرَتْلِكِلَه vel كَسَنَلِكِلَه
 قُوْدَرَتْلَه vel قُوْتْلَه violenter كُوْجِيْلَه vel زُوْر اَيْلَه diligenter
 شَدِيْتْلَه fortiter, potenter vebementer.

يَا بَجَه يَا بَجَه Remittendi تَنْبَلَلِكِلَه Segniter negligenter
 vel سَهْلَجَه سَهْلَجَه paulatim.

نَه زَمَانٌ v.g. قَحْنٌ vulg' batſchan, quando قَحَانٌ Temporis
 حَالِيَا vel جَالَا nunc شِيْدِي quod tempus, id est : quando
 nus qui plerumque titulis dignitatis alicujus adjicitur, nunc,
 هَمَانٌ شِيْدِي & شِيْدِي diminutivum اِ شِيْدِيجَكِي
 سَوَالِمٌ فِي الْحَالِ solummodo nunc, adesso a punto, gleich anjeto :
 قُوْرِيجَه diminutivum hujus quasi mox
 قِيْرَجَه vel قِيْرَجَه diminutivum ex قِيْر
 قِيْرَجَه قِيْرَجَه citò قِيْرَجَه قِيْرَجَه citiuscule
 قِيْرَجَه قِيْرَجَه citò cum desiderio, id est : ci-
 قِيْرَجَه قِيْرَجَه idem seu raptim قِيْرَجَه قِيْرَجَه proxime,
 قِيْرَجَه قِيْرَجَه annò
 قِيْرَجَه قِيْرَجَه pridem, jam pridem. قِيْرَجَه قِيْرَجَه
 pra-

vel اَوْتَه كُونُ heri دُونُ, *tertiô ab hinc annô*, اَوْتَه كِه يِهِنَ *prateritô*
 heri ve- دُونُ آخْشَامُ vel دُونُ كِهِنَجَه *nudius tertius* دُونُ دَكْل اَوْبِر كُونُ
 mane صَبَاحُ vel صَبَاحُ *has nocte* بُو كِهِنَجَه, *hodie*, بُو كُونُ, *vesperi*,
 sequenti mane يَارَنْدَه سِي vel اَيْرَنْدَه سِي *cras* يَارِينِ *vesperi* آخْشَامُ
 de die كُونْدَن كُونَه *quotidie* هَر كُونُ *perendie* يَارِنِ دَكْل اَوْبِر كُونُ
 vel دَايْمَا vel هَر زَمَانِ *de anno in annum* يِيلْدَن يِيلْدَه *in diem*
 mane صَبَاحُ آخْشَامُ *din noctuq* كُونْدُوَز كِهِنَجَه *semper* هِمِهيشَه
nuper, olim, tempore prateri- كِهِنَ زَمَانْدَه vel كِهِنْدَرْدَه *vesperiq*
nuper اَوْتَه كُونْدَرْدَه vel اَوَّل كُونْدَرْدَه *proxime* يَغِينْدَرْدَه
 كَاهِنْدَه *mane* صَبَاحْدَن بَرُو *brevi tempore, paulò post* يَغِينْدَه vel
subinde, aliquando, in- كَاهِنْدَه بَرُو vel كَاهِنَجَه بَرُو vel كَاهِنَجَه بَرُو
 tunc (de اَوَّل وَقْتِ vel اَوَّل زَمَانِ *aliquando, olim* بَرُو زَمَانِ *scilicet*
 بَرُو آزْدَن vel بَرُو آزْدَن *illico, eò instanti*, هِمَانِ سَاعَتِ (*tempore*)
 بَرُو بَرُو آن *paulisper* بَرُو سَهَن *aliquantulum* بَرُو *paulò post* صُكْرَه
mature, tem- اَرْكَنْجَه vel اَرْكَنِ vel اَرْجَه vel اَرْ *unò momentô* لَحْظَه
 festive

نَبِيحَه *quousq̃ tandem* نَبِيحَه بِرْ *tardiusculè* كَبِيحَه *tardè* كَبِيحَه *pestive*
 سَن بُونَدَه سَجْدَه نَبِيحَه *quamdū?* نَبِيحَه دَكِيَن & يَدَكِيَن
 قَاج زَمَان *in hoc orationis actu quamdū permanebis.* نَبِيحَه قَالُورِسَن
tamdū. Alia hoc locō *quamdū?* نَقْدَر زَمَان &
 جُوف زَمَان *nunc* آلَان *observatione digna, vide in sequente capite.*
 بُونَدَن *postea* صُكْرَه *ante hac* بُونَدَن اَقْدَم *antea* مُقَدَّم vcl اَوَّل *dū*
 آب vcl اَكْسِر *ultimò tandem, demum* اَكِّي صُكْرَه *post hac* صُكْرَه
 طَرَفَه vcl طَرَفَه اَلْعَيْن *derepentè, ex improvīso* اَكْسِرِيَن vcl اَكْسِر
 صَبِيحَه *sape, sapissimè* صَبِيحَه vcl صَفْ صَفْ *in noctu oculi* اَلْعَيْنَدَه
 كُونْدُوزِيَن *de die, inter-* بُو آرَانَه vcl بُو اَتْنَادَه
in hyeme قَبِيشِيَن *in aestate* يَازِيَن *de nocte* كَبِيحَه اِيلَه *dū*
 دُون يَارِيَسَنَدَه *meridiano tempore* اَوِيلِيَن *jejunijs tempore* اَوْرُوجِيَن
tempore vespertino آخْشَامِيَن *tempore matutino* صَبَاحِيَن *de media nocte*
tempore nona, seu, medio inter ortum solis & meri- قُوشْلَغِيَن
diem يَاسِيِيَن *tempore medio inter meridiem & occasum* اِيَكِنْدِيِيَن
tempore inter crepusculum nocturnum & mediam noctem, &c. Ex
lexicis.

(PARS ALTERA)

ZZZZZ

Lo-

Loci Quia hæc adverbia apud Turcas ex nominibus & postpositionibus fiunt, juxta interrogationes *quo? ubi? unde?* ubi. cap. I. & 3. de postp. obtinebuntur, quo studiosum remitto.

Numeri *اول دنگو quoties?* *دبجه دفعه vel قاج کره toties*
aliquoties, *و مرات* *دفعات* *vel چوق کره vel بر قاج کره*
vel multoties, & numeris cardinalibus postponuntur, *vel کره vel*
بر کره vel دفعه & habentur adverbia numeralia, velut: *بر کره vel*
bis *ایکي کره vel دفعه* *ایکي کره* *semel* *بر کره vel بر دفعه*
دورت دفعه vel دورت کره *ter* *اوج کره vel اوج دفعه* *اوج کره*
يکريمي decies *اون کره vel اون دفعه* *اون کره* *quater* *دورت کره*
vel *اوتوز کره* *vigesies* *يکريمي کره vel يکريمي دفعه* *کره*
centies *يوز کره vel يوز دفعه* *يوز کره* *trigesies* *اوتوز کره* *دفعه*
millies & sic consequenter. *يکي کره vel يکي دفعه* *کره*
demum, *يکيدن* *vel کنه* *vel ينه* *retro* *کيرو* *raro* *نادر* *vel سیرکي*
قات اندر قات *ad huc* *semel* *بر* *نهي* *rursus*, *vel*, *de novo*, *denuo*,
هر جان قاج دفعه *ايشتبسه اول دنگو* *حج* *ميسر multipliciter*
omnis anima quoties audivisset, toties ei peregrinatio facilis
evasis.

evafit. Col. Iflam. Item كَرَّاتٌ وَ مَرَّاتٌ تَجْرِبَةٌ وَ اِمْتِحَانٌ اَوْلَمِشْدُر
aliquoties, multoties praxi & experientia comprobatum est. de mir.
mund. غالبًا vel غالبًا potissimum, fere, maxime, plerumq; signi-
ficant, sed participium غَالِبٌ etsi juxta phrasem turcicam in sta-
tu participij permanere videatur, respectu Latinitatis adverbiali-
ter sumendum esse videtur, ut: بَيْنَ النَّاسِ اِسْتِعْمَالِي غَالِبٌ :
 اَوْلَدُ وَ غِيْجُونُ مُطْلَقًا اِسْتِعْمَالِي حَقْنَدَه نَهِي حَبِيثِي وَ اَرْدَاوَلَمِشْدُر
Quia inter homines ejus usus est praevalens (maxime praevalet) in
ejusdem usus favorem, sententia interdicti pervenit (emanavit)
de mir, mund.

اَوْدَنُ صُكْرَةٌ مُقَدِّمًا *Ordinis antecedenter, antebac* vel
 حَتَّ دَاتِنْدَه عَاقِبَتِ اٰخِرُ *postremò* *posthac, deinde* غِبَتْ دَا
 اَلْحَاصِلُ *summa* *tandem, postremò* اٰخِرُ اَلْاَمْرُ *vel* عَاقِبَتِ اَلْاَمْرُ
rei, tandem, in summa, summarie مُخَصَّنْ كَلَامُ *productum verbi,*
seu, productum è verbo, id est: cum nos Latini dicimus: con-
cludenter, seu, conclusivè loquendo قَتِيْجَه كَلَامُ *consequentia verbi,*
 بَرَبَرَه *nos dicimus sermonis summa, vel, quod è sermone sequitur*
 بَرَبَرَه *simul, invicem sed cum motu ad, quasi, unus ad alterum*
 بَرَبَرَه *simul, invicem, seu quasi, unus cum altero, aut, inter se invicem*
 Zzzzz 2 *ut:*

حَاكِمُ شَهْرٍ طَرَفِنْدَانِ بِرِيسِي كَجَرَكَن بُونَلَرَكَا بِرِ بِرِيلَه فِرَاعُ و : ut:

جدالین استماع ایتندی *Ex parte Urbis , sapiens quidam abambu-*
lando , illorum inter se invicem contentionem & disputationem au-
divit. de mir. mund. بِرِجَكَا بِرِجَكَا sigillatim per particulas, ut:

هُوَ طَاشُكُ آلتِنْدَه كِرْلُو كَنزُ وَاَرُ دُر لِيَجِيَهْدَكُ آلتُونُكُ بِرِجَكَا

Sub hoc lapide thesaurus aliquis
latet , quamdiu allationem serpentis sigillatim per particulas praestolabi-
mur. de mir. mund. اِيلَه اِيلَه consecutivè , subsequenter , successivè ,

id est: *unus post alterum. فَوْتِمِلَه vicibus successivis, vel, ordine successi-*

vo solenniter , pompose , ut in publici triumphi exhibitio-

ne odinatè Italis : alla fila Germanis Gledweiß / ut
in progressu militum.

Modalitatis, adverbia modalitatis, seu modum, quò fit
actio exprimentia, fiunt repetitione nominis substantivi, è quo
adverbialiter, modalitatis significatum, directè vel descriptivè
educi potest, ut in exemplo: turma, dabit adverbium directum,
turmatim, cohors autem, dabit adverbium descriptivè modali-
tatem connotans, adminiculò præpositionis per v. g. per coh-
tes, cùm ergo modalitatis actio adverbialiter est exprimenda,
fiet apud Turcas ejusdem substantivi repetitione, sic in Historia

سِيَاهِيلَر سِلَحْدَارَلَر عَلَوْقَه جِيلَر غَرِيْبَلَر بُلُوكُ بُلُوكُ
 طلب

طَلَبَ طَلَبَ قَوْشُونَ قَوْشُونَ جُمْلَةً جُمْلَةً جَمَعَ جَمَعَ كُرُوه كُرُوه

صَفَّرَ دُوزَنِيَشَلَرُ *Sypahi, Ensiseri, stipendiarii & peregrini, turmatim, appetenter & festinanter, simul, collectivè, confertim & per cohortes, ordines disposuerunt. Hist. Sulcim.*

Numeri ordinales adverbialiter sumpti, plerumque ex arabismo cum tanvino nasbi, ast in purum fatha conversò ad Turcicum trahi solent, ut: *أَوَّلًا primò ثَانِيًا secundò تَالِيًا tertio*

أَوَّلًا شَرَايِطُنْ دِكُمْ اَيْدَهْلُمْ ثَانِيًا سَاعَتَلَرِيْنْ تَالِيًا رَابِعًا quartò, ut: ثَالِيًا

هَرَّ بَرِيْنَتَكْ حِصَّةَلَرِيْنْ بَيَانْ اَيْدَهْلُمْ Primò conditiones ejus commemoramus, secundò horas ejus, tertio uniuscujusq; partes demonstramus. lib. cabal.

Eventus يَوْخُسَة vel وَالْأَلَا aliàs, alioquin. هَلَا sit, ut sit, ut sit est.

Similitudinis hæc adverbia, amplè se extendunt, ut hic patebit, ut: فَتَهْ كُمْ vel فَتَهْ كِهْ vel فَتَهْ كِهْ vel فَتَهْ كِهْ

فَوَيْلَهْ vel فَوَيْلَهْ vel فَوَيْلَهْ vel فَوَيْلَهْ quemadmodum, sicut أَوَيْلَهْ vel أَوَيْلَهْ

فَوَيْلَهْ vel فَوَيْلَهْ omnino, hoc modò, sanè, sic, ita أَوَيْلَهْ

hujusmodi, ejusmodi. فَرَصَاكِهْ vel كَوِيَاكِهْ vel كَوِيَاكِهْ vel صَانِكِهْ

Zzzzz 3

بِهَاغِي

بَيَّانِي vel مَحْضًا *quasi, acsi, quasi-verò, planè, aequè ac, perinde, acsi.*
 صُورَتًا *apparenter.*

Quomodo autem particulae أَنْجَدَيْنَ & بُنَجَلَيْنَ nec non
 particulae أَوْزَرَهُ & بَرَلَهُ & كَبِيْ adverbia similitudinis, orationi
 sint applicanda vid. Tract. 2. cap. 8.

Particulae similitudinis, persæpe ex arabismo petuntur, v. g.
 قُوْجَالِيْغِي وَ صَعْفِي كِيدُوْبْ يَتْغِي بَاشْدَنْ *sicut fuit*, v. g.
 سَنَعْتُسْ & قَارَهْ أُولُوْرْتَرْ وَ يَكْتَلِكْلَرْي كَمَا كَانَ عَوْتَتْ اِيْدَرْ
debilitas recedit, denuo à capite molles & recentes evadunt, & eo-
rum Juventus sicut fuit, redit. de mir. mund. الْأَوَّلُ *sicut*
 كَمَا فِي الْأَوَّلُ قُوْرْتَهْ قَلْعَهْسِيْنِي مُحَاصَرَهْ اِيْتِيْدِي *præcedenter*, v. g.
 تَاَّ الْأَوَّلُ *sicut, præcedenter munimen Coronam obsedit.* Gem. Hist.
 يَغْلَانْ يَرْي تَاَّ الْأَوَّلُ بِنَا اِيْدُوْبْ كَذَالِكْ مُحْكَمْ يَآيْدُوْرَهْسِنْ *erant ante*
 كَذَالِكْ *diruta loca, prout ante, ita fortiter exstrues.* Gem. Hist.
 جِيَا فَاجِيَهْسِيْنْدَهْ كَذَالِكْ *similiter, pariter, ut:*
 in districtu Cziga. Can. Ottom. تَا positum ante verbum, & ejus-
 dem casum & sequente immediatè دَنْكُوْ pro latinis particulis
acsi

تَا آيِي اُولْدُرْمَكِّي مَعْصِيَّتْ اُولْمَادِييِي *acsi stare posse videtur:*

nonne acsi eum occidissent, pravaricatio facta est. de int. ment. Particulæ similitudinis subinde in ipso sensu implicite continentur,

حَاشَا اُولْ اَصْلَانْ تَكْرِي اُولْمَقْ وَاَرِيْمَشْسَه اِيْدِي تَكْرِيْدِي v. g.

كِيْمْ جُمْلَه عَالَمْ يُوغْ اُولَايِيْدِي يِيْرَلَرْ دِيْرْتَمَكِّي وَكُوْتَشْ طُوْتَلْمَقْ

اَبْسِيْ! فَهْ جُزُوِي تَسْتَه دُرْ بُوْنَلَرْ خُوْنْ هَمِيْشَه اُولِيْكَلْمَكْدَه دُرْ

si possibilitas fuisset, ut ille crucifixus, DEUS fuisset, oportuisset, ut totus Orbis in nihilum redigeretur, terra motum esse, eclipsim solis fieri, quid partium est? (quid miri est) hac autem semper in antiquo accidere sunt, id est: accidunt, sicut ab antiquo accidere consueverunt. de int. ment. Ita Muhammedani Christi divinitatem negantes.

Aliquando arabico substantivo رَسْمٌ *signum, vestigium* ad dativum turcicum collocatō, præcedentibus turcicis pronomini-

bus utuntur, ut: وَاَفِرْ يَاغْمُوْرْ يَاغْدِي شُو رَسْمَه اُولِيْدِي كِيَه :

جَوْرَه مَزْدَن سِيْمَلَكَرْ رَوَانْ اُولْدِيْلَرْ *abundans pluvia pluit, ita ut a circuitione nostra, torrentes manaverint. Gem. Hist.*

Dantur præterea duæ particulæ similitudinis جَلْمِيْنْ una &

altera لِيْنْ, plerumque pronominibus primitivis & demonstrativis absolutè sumptis postponuntur, & pro *sicut*, aut aliis adver-

bis similitudinis stare solent, ut: سَنِيْجَلْمِيْنْ سِيْمَلَكَرْ بَنِيْجَلْمِيْنْ

عَنْ

cut tu سَنَ تَخِي بَنَجَلِينَ اُولُورَسَنَ *sicut ille* اُولَجَلِينَ *cut tu* *eris* *fi-*
cut ego. de illum. ment. اَنَجَلِينَ *sicut hujusmodi* اسَبَابِي
 سِرَجَلِينَ *sicut nos* بِرَجَلِينَ *hujusmodi vestem non vidi* كُورَمِشِيمَ
sicut vos. In tertia persona conveniet potius اَنَلَرَكِّي vel اَنَلَرَكِّي
 مُحَمَّدٌ *sicut illi.* لَيْنَ autem aliis nominibus adjici solet, ut :
 مُحَمَّدٌ *sicut JESUS mortuos* اُولُويي بيري قِلُورُ
 سَعَانَتَ طَرْقَنْدَنَ *su/citat.* Serag. Item. اَشْكَارَه دُرْكِه اَسْتَانَه
 كُوزَلْ صُلْحُورِي دُغْرُولُفْ اِيلَه چَالِشْمِش اِيَزْكِه اُولِكِه لِيَسَن
Manifestum est, quod ex parte felicitatis Porta, cum sinceritate, bona paci laboraverimus, ut pacem, sicut antea, observemus.
 و بُونَه سَنَكَلِكِي : *Gem. Hist. Item & verborum temporibus,* ut :
 دَعْوَاهِنَه مُتَحَيَّرْ دُرْكِه تَلْدُوكَنْدَه بُو قَدَرْ نَسْنَه اَلْوَمَه كِيرْدِي
 يِيُو سَوِينْدَسَن وَ اَلْدَن چَقْدُقْدَه بُو دَنَلُو نَسْنَمْ صَايَع اُولْدِي
 اُولَا *& hoc neq. tuaitatis (quod ad te pertinet) praten-*
sionem sustinet, cum advenerit, dicendo: tantum quid ad meas
manus pervenit? lateris, & cum, manibus exiverit, acsi, vel qua-
si dicturus esses, tam multum meum quid? (quid de meo) deper-
ditum est. de int. ment. Ast hic loquendi modus non adeò fre-
 quens,

quens, nec alicui alteri tempori verbali, particulam junctam vidi, quòd si se ultro extenderet, praxis edocebit.

Particula كَيْي pro suæ collocationis diversitate, diversas particulas similitudinis significat, postposita nomini, pro *sicut*, aut pro *adinstar* stare potest, ut: بِرْ مَهْدَنْ كَسْلُورْ اَوْغَلَانْجَقْ كَيْي

Sicut infans, qui ab ubere rescinditur (ablaetatur) de int.

ment. رَوَانْ دُرْ آبْ كَيْي *fluit adinstar aquæ.* de mir. mund. Pro-

nomnibus possessivis اَنْلَرْ كَيْي سِرْ كَيْي اَنْكَا سَنْكَا بَنْمُ

vim primitivorum & demonstrativorum pronominum tribuit,

si iis postponatur, permanente significatō *sicut*. سَنْكَا كَيْي بِرْ اَنْمُ

non vidi hominem sicut tu (es) Posita item post infinitivum

verborum pro *prouti*, aut, *veluti* sumi potest, ut: حَقْ

تَعَالِي نَكَا حَرَامْ بِهَوْرْدُوغِي چوقدُرْ يَلَانْ سُوَيْلَمَكَا كَيْي وَزْدَا

اَيْلَمَكَا كَيْي وَ نَا حَقْ يَرَهْ سُوَيْلَمَكَا كَيْي وَ غَهْبَتْ سُوَيْلَمَكَا كَيْي

Ea, quæ DEUS Excelsus prohibuit, multa sunt, veluti, aut prouti, mendacium loqui, machari, injustè loqui & detrabere. Col. Islam. cum repetitione particulæ ad omnem infinitivum, quod apud Latinos in usu non est. Item pro *acsi* post præterita participio-

rum اُولْ كَشِي بَنْدَنْ ظَلَمْ شِكَايْتْ اَيْتَمِشْ كَيْي دُرْ: *ut* مَشْ

Illæ persona est, acsi me injuriæ arguens fuisset. Col. Islam. Ad has similitudinis particulas referri potest etiam syllaba adjectitia

(PARS ALTERA.)

Λααααα

چه

جَه sub duplici modo, primò simpliciter, & idem valebit ac Latini termini: *acsi*, vel *sicuti*, v. g. اُنْجِيْرُ تَرْجُمَهْ سِي بُو جَانِهْ. *Si Evangelij interpretatio transmittetur ad hanc partem, acsi mundi (essent) obligabimur.*

Chur. Eff. Secundò: subinde huic جَه præponitur لَجَه ut:

Palatium exstruam, بِرْ سَرَايِ يَبْرَتَرْ كِم بِيُوْطِيْكِ لَجَه بُو دُنْيَا جَه.

cujus magnitudo sicut hic mundus erit, de illum. ment. كُورَه etiam pro particula similitudinis stare posse videtur, sed pronomini- bus primitivis dativi casus, jungi debet, quæ Latinorum respectu

ut possessiva significabunt, ut: قُلَانْ كِسْنَه اَوِيْنِي بَتَا كُورَه.

يا بِيْمَشْدَرْ يَعْني بَنَمْ اَوْمِي كُورْدَنْ كَدَنْ صُكْرَه آتَا كُورَه يَابِيْشِش دُرْ.

Talis quidam suam domum sicut meam exstruxit, id est: postquam meam domum vidit, exstruxit unam sicut illa. Chur. Eff.

Diversitatis دُرْلُو غَيْرِي كُوتَه vel غَيْرِي دُرْلُو quibus vocibus ita

junctis, pro adverbio diversitatis *aliter*, seu *secus* utuntur, ut:

عُتْمَانْلِي عَسْكَرِي سَرْدَارِ اَيْلَه بَغْدَادْ اَوْزُرِيْنَه هُجُومْ اَيْتِيْشِش زَنْهَارْ.

قَرَشُو طُورُوبْ جَنْكْ اَيْتِيْمِيَهْ سِرْ قَلْعَهْ وَيَرْهَسِنْ غَيْرِي دُرْلُو.

Ottomanicus Exercitus suo cum Duce irruptionem fecit

in Babiloniam, cave nè resistendo configas, dabis munimen, *secus*, seu *aliter*.

هُنْدَهُ غَيْرِي كَوْنَهُ سَعْيٍ وَافْدَامٍ : *aliter nè feceris. Ex lit. Item :*

أُولُنَهُ *hic aliter, seu aliò modò laboretur. Gem. Hist.*

Addo per accidens, quòd Turcæ pro Italico termino *alla* *larga* dicant أَلَارْغَة & illis est idem ac *remotè*, ut: فِثْرَهُ صَوْبٍ
 قَلْعَهُنْكَ بَرٍ يَانِنْدَنَ أَقَارَ لِكِنْ خَنْدَقِنَهُ أَوْغَرَامَزْ أَلَارْغَة أَقَارَ *aqua*
Nitra fluit ab una parte arcis, verùm ad fossam non ingreditur,
remotè fluit. Gem. Hist.

Qualitatis. Ex iis adverbiiis, quæ in abstracto adducta sunt, ad hunc locum ea, quæ in numero tertio & quarto continentur, pertinere videntur, & adverbia pro qualitate interroganda, veluti: *qualiter*, *quomodo*? sunt نَهْ شِكِنْ أَوْزَرَه
 تَهْ? seu, *juxta quam formam*? نِهْجَه vel نِهْجَه *quomodo? qualiter?*
 نِهْجَه مَعْقُولْ كُورِيلُورْسَه أَيْلَهْجَه أُولَهْ أَيْلَهْجَه *taliter, tali modò*
ter rationi consentaneum est, taliter sit. Hist. Dav. Bas. نَهْ يَرَه *ad*
quem locum? seu quomodo? qualiter? نَهْ مَالِنْ قَنْدَنْ كَسْبَ اَيْتَدِي وَ نَهْ
 نَهْ خَرْجَ اَيْلَدِي *opes suas unde acquisivit? & ad quem locum,*
seu qualiter exposuit? de mir. mund. نَهْ وَجْهَلَه *per quem modum,*
seu quomodo? نَهْ عَنَابْ نَهْ وَجْهَلَه تَلُورْ *pana ad nos quomodo ve-*
nit? Col. Islam.

AAAAAA 2

Quan

جَوْجَه *Quantitatis*. جَوْجَه vel خَمَلِي *multum*, مُتْلُو vel جَوْجَه

multulum يَكِي *valde*, يَكِي *hujus diminutivum*, quasi *validiusculum*

اَلِيْقَانْتَم *aliquantum*, بِر مَقْدَار *parum*, نَمِيس مُتْلُو *nimis multum* قَتِي جَوْجَه *nimis* قَتِي

in Tract. 2. cap. 8. inter hujusmodi adjectiva quantitatis, perplura adjectiva reperientur, quæ se nonnunquam adverbialiter sumi sinunt. Latinorum *quantò plus* vel *magis* per Turcarum

enuntiantur, ut hoc exemplò exhibetur: قَد مَقْدَار

مَقْدَار دِيَارَنَدَن دُور اُولَسَه رَايَحَسِي اُولَقْدَر زِيَادَه اُولُور *quantò plus*, seu *quantò magis à sua regione remota* (aves nempe) *erunt*, *tantò plus*, vel *tantò magis illarum odor erit*, de mir. mund. Et

tantum, *quantum* per مَقْدَار exprimitur, sed per regulam *Quoties*

cumq turcicè sumptam cum genitivo occulto, ut : كَاغِد صَاغِي :

صُو اِلچِنْدَه كِفَايَت مَقْدَارِي صَبْع عَرَبِي قَتْنَق *Ad aquam puram*

tantum, *quantum sufficit*, gummi arabicum miscere. يَشِيرُ جَنْق

اِلچِنْدَه كِفَايَت قَدَر تَحْرِيكِي اِيدَه *in paropside viridi*, *tantum*

quantum sufficit, moveant. de art. scrib. دَنْلُو *tantum* بُو اَنْجَق

دَنْلُو *tantum duntaxat scio*. Col. Islam. *Tantum*, *quan-*

tum per syllabam نَجَه nomini adjectam enuntiari potest, ut:

يَا اَحْمَد اَكْرَبِر قَوْلُمُ جَمَلَه كُوْطَرَكِي يِيرَلَرَكِي اَهْلَنَجَه نَمَارَقَلَسَه

O Ach.

O Achmed! si quidam meorum servorum tantum, quantum Incola Celi & terre, oraret, de int. ment. Item. per *قَدَرِجَه* ut: *وَجِلَّة* Et si jejunaret tantum, quantum Orbis populus. de int. ment.

Nota *اوش* etsi minus civiliter pro *اوشنته* aut *اشنته* en, ecce accipitur, ut *اوش دُورَت يَكَا بَقَارُم* Ecce ad quatuor latera aspicio. de illum. ment. Sed salvò aliorum Judiciò pro interjectione dolentis, mihi stare posse videtur, quam vide.

CAPUT SECUNDUM.

Quomodo particule quaedam adverbiales Latinorum ad Turcismum sint transferenda?

UT in aliis lingvis, ita & in latina, certis sub modalitatibus, quarundam particularum usus est, qui alia in lingua sub illa ipsa modalitate non subsistit, qua de causa in modum inquirendum est, mediante quò, quaedam illius lingvæ particulæ ad alterius lingvæ phrasem sunt transferendæ, v. g. Latinorum particulæ *quàm* & *tam*, diversis sub modalitatibus apud Latinos se orationi commiscentes, à Turcismo alia sub modalitate accipiuntur. De particula *quàm* in quantum comparativis latinis deservit, quomodo ad Turcismum transeat, suò locò jam visum est, sed quia constat, quòd hæc ipsa particula, adjectivis qualificantibus ampliando, vel imminuendo emphasim tribuat, exemplis, qualiter id in Turcismo contingat declarabitur. Prius igitur illius meminisse oportet, quod hìc in præcedente capite de

Aaaaaa 3

ad

adverbiis in abstracto ad §. *secundò adjectiva*, &c. contingere enim potest, ut hæ duæ particulae, *quàm* & *tam*, uno in sensu nominaliter incidant, & ad Tract. 2. cap. 8. ubi de adjectivis *qualis* & *talis* *quantus* & *tantus* agitur, pertineant, in alio sensu autem se adverbialiter habeant, ita ut differentia, inter unum & alterum terminum, è sensu sit colligenda. Notandum est præ-

terea, particulam *ā*, quā Turcæ sæpe pro *quàm* utuntur, terminum æquivocum esse, nam præter vim negandi, quam habet, ut in præcedente capite dictum est, est & pronomen relativum: *quis*, *qua*, *quod*, vel *quid*, & *qualis*, *quale*, qua de causa contingit, ut nunc relative, nunc adverbialiter significet. Ast, ut ad rem, quàm fieri potest, fundamentaliter accedamus, Latinitatis phrasibus, quæ in syntaxi sub hac particula reperiuntur, phrasem turcicam opponamus, hocque pacto, difficultas resolvetur, & pro.

Primò: Si particula *ā* soli substantivo addatur, relativi aut adjectivi *qualis* significato adhærebit, v. g. *بَاشْكَهَ دَه بَلَا تَلَدِي* *capiti tuo, quod infortunium venit? vel imminuit?* Chur. Eff. *بُونَه* *qualis est hic pretextus?* Quòd si substantivo adjectivum adjiciatur, adverbialem vim acquirit, & pro *quàm* stare solet, ut: *بُونَه بَلَا سِيَاهُ دُرُ* *hoc, quàm nigrum (execrandum) infortunium.* de int. ment.

Secundò: *Quàm* affectibus serviens, quàm cum admiratione, commiserationi atq; interrogationi permixta servit. Idipsum & apud Turcas contingit, ut: *اَوَّلْ دَه هَيِّتْلُو نَسْنَه دُرُ* *quàm*
ab-

abominabile quid, est hoc? de illum. ment. *بُوْنَه مُوتَلُو آدَمْدُرْ* hic
quàm felix, seu fortunatus homo est.

Tertiò: *Quàm* pro *quantum*, positivis præponitur. Sic
& à turcicum sub hoc significato, v. g. *اِي مُومَنْلَرْ جُوْمَرْدِلَقْ نَه*
اُزُومْ نَه كُوْتَجَكْ طَعَامْ دُرْ نَه لَطِيْفْ O in unum DEUM credentes? liberalitas quàm
pulchrum quid est. Scrag. *اُزُومْ نَه كُوْتَجَكْ طَعَامْ دُرْ نَه لَطِيْفْ*
اُزُومْ نَه كُوْتَجَكْ طَعَامْ دُرْ نَه لَطِيْفْ Uva quàm elegans esca est, quàm amena gratia est! de mir. mūd.

Quartò: *Quàm* pro *quantum* cum verbo possum iun-
ctum, superlativis adiungitur. Hujus regulæ usus apud Turcas
sat clarè videtur in mea turcica syntaxi, de participiorum constru-
ctione, ad titulum: ad exprimendam quantitatem sive in re, sive
in posse.

Quintò: *Quàm* ut, eleganter comparativa sequitur. Huic
regulæ Latinæ correspondetur apud Turcas per participia præ-
teriti in *دُوتْ* vel *دُوكْ*, aut per participia futuri in *جَقْ* vel *جَكْ*

additis affixis, sequentibus postpositione *دُنْ* & gradu compara-
tivi. Vide in syntaxi turcica: de constructione participiorum
turcicorum, ad titulum: de particulis Latinorum *plus quàm*, *ma-
gis quàm*, *pluris quàm*, *minus quàm*, *quàm* ut.

Sextò: *Quàm* pro *valde* superlativis elegantissimè adjun-
gitur. Apud Turcas ponitur *valde* & observatur modus in Tract. 2.
cap. 16. ad Titulum: de gradu superlativi, & hæc quoad cor-
respondentiam cum syntaxi Alvari,

Par.

Particulâ *quàm*, utuntur Latini & in aliis loquendi modis, quos subungere, iisq̃ue phrasem turcicam opponere lubet, v.g. *quinto die quàm*, id est: *post quintam diem*, vel, *post quinq̃ dies*

عَلَى الْفَوْرِ هَمَانْدَمَ *quàm mox, quàm citò* item بِشْ كُونْدَن صُكْرَه

quàm dudum tu advenisti? سَنَ كَلْدَلُو قَاجَ زَمَانُ دُرُ id est: *à tempore, quo tu advenisti.* vid. syntaxim in constructionibus

participiorum. Sic &: *quàm pridem non edisti?* يَمْدُوكْتَدَن بَرُو

quàm سِرْدَن جُوقُ كَمْسَه دُرُ *sunt vestrum quàm multi* قَاجَ زَمَانُ دُرُ

يَكِّي مُسْتَعْمَلُ كَلَامَلَرُ. *verbis quàm usitatissimis uti.* كُوزَلُ دَه *pulchrè!*

quàm potero, adjuvabo senem, id est: اِيلَهَ بِرُ نَسْنَه تَعْيِيرُ اَيْتَمَكِي

in quantum potero, adjuvabo senem. قَادِرُ اُولْدُوغُمُ قَدَرُ

quàm maximas potest, armat copias. قَادِرُ اُولْدُوغِي يَارْدُمُ اَيْدَرُمُ

quàm velit sit potens. اِسْتَدُوْكِي قَدَرُ قُوِي بِرُ عَسْكَرِي قَالْدَرُرُ

Horum loquendi modorum regulas vide in syntaxi *de constructione participiorum* in قُوْتِي اِسْتَدُوْكِي قَدَرُ دَخِي اُولْسَه vel اُولْسُونُ

quàm vellem etiam noctu amicis operam darem و هَمَ دُو كِي vel دُو قُ

humanior, quàm doctior. كِيَجَدَه دُوسْتَلَرَه خِدْمَتُ اَيْدَرُمُ

Similia comparativa ad nomina substantiva transferenda sunt, & juxta hanc phrasem dicetur; *potior est humanitas, quàm doctrina* ejus.

ejus. fietque آدِّي عَلَيْنْدَن زِيَادَة دُر. *Charior mihi es, quàm te offendam.* Talis phrasis latina ad causalem modum loquendi transferenda est, quia in ea allegatur causa, ob quam aliquid fit vel non fit, & hæc phrasis juxta hanc rationem sic resolve-
tur: *Quia tu mihi valde charus es, te offendere non possum, quàm* سَن يَنَم دُوسْتَم constructionem Latinam, turcicè sic exprimes:

أُولُوب سَنِي اِيْجِيْدَهَم. *Non potest majus quid facere, quàm eleemosynam dare.* Infinitivus verbalis in infinitivum nominalem vertitur, ut regula comparationis prodeat, v. g. *Eleemosynæ datio-
ne non potest majus quid facere.* & Turcismi phrasis obtinebitur,

وَيَرْمَه سِنْدَن اَعْلَا دُر شَي اِيْدَهَم. Item: *non potest minus facere, quàm venire.* Infinitivum verbi ad infinitivum nominalcentem vertere, & ad nominativum cum personæ affi-
xo, sequente adjectivò aliquò certitudinem exprimentè, collo-
care oportet, eritque اِن شَاءَ اللّٰه بِلَا sic: كَلِمَه سِي مُقَرَّر دُر

كَلِمَه لَرِي مُقَرَّر دُر. *favente DEO sine mora, adventus eorum certus est.* Latini dicerent: *non possunt minus facere quàm venire.* Hic etiam involvuntur particulae Latinorum: *quin non*, v. g. *non*

پَتْلَن اِسْتَوَان دُوسْتَكْر كَي. Gem. Hist. Item.

تَعَدِّي وَ تَجَاوِزِيْن مَنَع اِيْتَمَكَه سَعِي اِيْتَمَز مُقَرَّر دُر. *Minus facere non poterimus, quàm esse diligentes in arcenda hostilitate & injuria Amici vestri Stephani Bethlen. ex lit. nempe: arcendo hostilitatem & injuriam, quam facitis Amico vestro.*

Circa particulam *tam* autem, quæ pariter emphasim adjecti-
vis qualificantibus addit, شُوَيْلَه vel اُوَيْلَه vel بُوَيْلَه vel شُوَيْلَه est.
& sub nominali vel adverbiali usu cadere solet, ipsò sensu diffe-
rentiam exhibente, sic: رَوَايَتِ اَوْلُنُورِ شُوَيْلَه talis traditio fit. de
mir. mund. & صَدَقَ شُوَيْلَه كَرَلُو وَيَرْكِي كَيْمِ صَاغِ الْكُزْ وَيَرْكُو كَارَتَن &
الشُّكْرُ طَوِيْمَه صَوْلِ Eleemosynam ita occultè dato, ut de eo, quod
manus vestra dextera dedit, sinistra non animadvertat. de illum. ment.
Item. فَلَانْ كَمَسَه اُوَيْلَه vel بُوَيْلَه vel شُوَيْلَه اَوْقُوشِيْدُرْ. Talis qui-
dam tam doctus nè est. Et hic modus loquendi est in similibus
interrogationibus.

Pronomine شَوْلِ ille, hæc ipsa particula *tam* exprimi potest,
ut: شَوْلِ كَامِرْ اُسْتَانَلِرْ اَلِنْدَنْ چَغِيْشِشْ E manibus tam perfectio-
rum Magistrorum exiit. de mir. mund.

Aliquando hoc adverbium per شَوْلِ وَجِهَهَلَه hoc modò enun-
tiatur, ut: اَمَّا جُنَلَمِي شَوْلِ وَجِهَهَلَه شَجِيْعَلِرْ دُرْكِه آزْ اَوْلُورْ
آذَلَرْ كِيْبِي sed omnes hoc modò (tam) generosi sunt, ut pauci sint
ipsis pares. de mir. mund.

Nonnunquam per شَوْلِ مَرْتَبَه iste gradus, est adverbialiter,
ut:

أَمَّا أَفَنَدِيمُزْ شَوْلْ مَرْتَبَةِ أَهْلِ عِلْمِ اِيَدِي كِه تَعْيِيرِينْ اَدَا اِيْلَمَكِي : ut :

دَظِيمُزْ *Sed Dominus noster hoc in gradu (tam) /scientificus erat, ut ejus declarationem persolvere non possimus.*

Hæc ipsa particula *tam*, in كِيي præmissò participiò aliquò præteriti in دُوقْ vel دُوكْ, aut futuri in جَقْ vel جَكْ cum debitis affixis, ut in syntaxi de constructione participiorum in دُوقْ vel دُوكْ videbitur, implicite continetur, ut : فَلَانْ كِنْسَةِ يِدُنُوكْ كِيي *Talis quidam tam doctus non est, ut dixisti.*

شَاهِ بَغْدَادُوكْ بُو : ut : *Tam subinde per بُو قَدَرْ exprimitur, ut :* قَدَرْ عَظِيمُ الشَّانِ وَ صَاحِبِ قَابْ وَ تَوَانِ اِيْدُوكِنْ بِلْمَزِي *Regem Babylonie, tam magnæ dignitatis, & possessorem roboris & potentia esse, nesciebat. de mir. mund.*

Nonnunquàm etiam ita ferente phrase, subticetur, & juxta phrasem latinam exprimitur, si id nempe, quod apud Latinos adjectivè sumitur, apud Turcas substantivè sumatur, ut : جُوقُلُفْ

خَلْقِي وَارِكِه حِسَابَةِ كَلْمَزْ v. g. si Latini dicerent : *Populus tam multus est, ut numerari non possit. pro Turcismo, constructio taliter disponetur : multitudo populi est, ut ad numerum non veniat. Et sic ad verbum se habet hîc adnotata constructio turcica, de*

mir. mund. Ad cuius imitationem alie huiusmodi enuntiari poterunt.

Concurfus autem utriusque particulae *tam* & *quàm* ad eundem sensum, apud Turcas per particulam copulativam و & enuntiandus esse videntur, ut sequentibus exemplis exhibetur.

Hæ duæ particulae in unico termino قدر cum participiis in پیش بوانجولردن & affixæ contineri possunt, ut: پیش بوانجولردن vel دوكى & de his igitur margaritis & globulis musci, tam multum, quàm esse patuit, accepti. de mir. mund. De cætero, hic modus loquendi Latinorum apud Turcas, per particulam copulativam و expediri solet, quod in studiosi gratiam, diversis exemplis, huc exhibeo, v. g. خیر و شر & جملہ سی اللہدن tam bonum, quàm malum, omne à DEO est. Col. II.

و استکندر کی عسکری جو غلغینہ و شوکت و عظمتہ نظر ایدوب
Cum multitudinem & generositatem & magnitudinem Exercitus Alexandri conspexissent. de mir. mund. Latini dicerent: cum tam multitudinem quàm generositatem Exercitus Alexandri conspexissent.

de mir. mund. جملہ صغیر و کبیر پتھر قلیچدن گچرسز
omnes tam parvi quàm magni vestrum frangere peribit. Gem. Hist. Item.

و عاقل صنعتہ استان کاملدیر
valde prudens & sapiens,

piens, & in arte perfectus Magister est. id est: tam prudens, quàm sapiens, & in arte versatus seu perfectus Magister est. de mir.

mund. Item. أَفَنْدِيمُزْ كِي مُرَادِ شَرِيفْ لُطْفِ حَقِيلَه اُورْتَه مَجَارْدَنْ
وَ اَرَنْدَلْ مَجَارْدَنْ نَمِجَه كَفَرَسِينْ اِخْرَاجِ اَيْلَمَكْ اَيْدِي جُمْلَه مَجَارْ

طَائِفَه سُنْتِكِي قِرَالِي اُولْ اُولُسُونْ Nobiles intentiones Domini nostri
hæ erant, cum gratia DEI, tam ab Hungaris in medio sitis, quàm ab Hungaris Transylvanis, infideles Germanos exire facere, ut ille.
(Abassi scilicet Transylvaniæ Princeps) totius Hungarica Gentis

أَفَنْدِيمُزْ أَحْمَدُ بَاشَاكَ عَدَالَتْ وَ حُكُومَتِي. Rex evaderet. Gem. Hist.

و تَدْبِيرُ وَ عَاقِلِيغِي مَسَامِيعِ عَالَمَه شَايِعِ اُولَدِي tam Justitia,
quàm regimen, tam consilium, quàm sapientia Domini nostri Ach-
med Bassa, per Orbis auditum diffusa fuit. Gem. Hist.

Si hæ particulae, inter duo adjectiva ponantur, quæ mensu-
ram significant, adjectiva, in substantiva vertenda sunt, v. g. tam
longus, quàm latus. & adjicietur قَدَرُ ut supra in Tract. 2. cap. 8.
ubi agitur de tantus & quantus, v. g. hæc tela tam longa est, quàm
lata. pro Turcismo constructio sic formabitur: hujus tela longi-
tudo est ejus Latitudinis mensura, vel, quantitas. Et erit بُوْزْ كِي

اُوزُونْلِكِي يَصِيلِغِي قَدَرُ دُرُ.

Quamdiu, tamdiu apud Latinos etiam pro particula
donec vel pro ad illud usq; tempus sunt in usu, tali in circumstan-
tia,

tia, observanda erit regula illa Tract. 4. cap. 2. parte 2. adducta cujus titulus est: *Quomodo infinitivi praesens Turcarum, re-*

jiciendo ultimam suae terminationis syllabam *مَقْ* vel *مَكِّي* & alias assumendo, se modis & temporibus finitis communicet? v. g. à

كُورُ نَجَهْ videre *كُورُ نَجَهْ* vim particulae adverbialis *quamdiu* in se

continebit, ut: *بَلَعَمْ وَ لَشْ وَ مُرْدَارْ وَ نَجَسْ مَقُولَقِسِي اُولَانْ*:

تَسْنَدَلَرِي اِنْسَانْ كُورُ نَجَهْ تَتْسِنُورْ *Quamdiu* homo pituita aut cada-

veris, aut spurci, aut quasdam impuri species videt, abhorret. de mir. mundi. Cum autem *quamdiu* & *tamdiu*, ad unum sen-

sum concurrunt, tunc *quamdiu*, sub verbi formalitate in *نَجَهْ*

comperietur: & pro *tamdiu*, *مَادَامَكِهْ* stare posse videtur, ut:

اَقْنَدُمْ شَيْبِي بُوَيْلَهْمِيدْرِكِهْ آلِ عُنَانَهْ خَرَاچْ وِیرَهْ بُو قَامِي بِیْمَرْ

قَبُولْ اِتْمَرِیزْ مَادَامَكِهْ عَسْكَرِیْمَزَنْ بِرْ آتَمْ قَالِ نَجَهْ *Dominus meus*

modò talisnè est, ut Domui Ottomanica tributum det? hoc nomen non acceptamus, tamdiu dū in Exercitu nostro, homo unus superstes erit.

Denique cum particula *دَكِّي* vel *دَكِیْنْ* vicinitatem habent hae par-

ticulae, v. g. *تَمَامَهْ دَكِّي* *عَمْرَمْ* usq; ad finem vita mea, id est: *quam-*

diu vivam, &c.

Per *تَا شَوْلْ وَ قَتْنَهْ دَكِّي* *tam diu quamdiu, vel, quamdiu donec*

fi.

significare posse videtur, ut : *اُول كِشِيَه زِيَانَه كِهِن طُوتَدِي تَا :*

شُول وَتَدَن كِي كِه بِر كُون فُرَصَتِيَن بُولَدِي وَ اَمَان وِيرْمُوبُ اَلْتِيَنَه

اُولوب كُونَسِيَلَه اَزِي هَلَاكِي اِيلَدِي *Erga personam illam plurimā*

vindictā ferebatur, tamdiu, quamdiu die quadam, vel tamdiu, donec die quadam occasionem nactus est, ei securitatem non dedit, sub se cepit (camelus hominem) pectore compressit, & occidit, de mir. mund.

بِر قَاج زَمَان اَقْنَدِيلَكِي : ut *بِر قَاج زَمَان :* *Aliquamdiu est :*

اُولوب نَامِيَلَه دَقْتَرْدَار اُولوب *cum aliquamdiu titulō spectabilitatis Regi-*
strorum Custos esset. Gem. Hist.

Quin non, hæ duæ particulae, idem sunt ac *ut non*, quas voces, Turcae duplici phrase per verba negativa exprimunt. Prima est : conjunctivi modus verbi negativi, particulā *ut* subintellectā, v. g.

فَتَه كِيَم صُودَه يُوْرُوِيَان اَيَاغِن اَصْلَتَمَسَه اُولْمَاز مَال :

اُولْمَاز *Quemadmodum, qui ad*

aquam vadit, minus esse nequit, quin non madescat, ita est & dives, minus esse nequit, quin non erret. de int. ment. Et advertendum est, quòd vox illa latina minus, quæ in Latinitate reperitur, apud Turcas in considerationem non cadat. Altera

phrasis est rejiciendo ab infinitivo negativo مَق vel مَكِي (ut in Tract. 4. cap. 2. dictum est) substituendo syllabas يَنْجَه ve-

luti :

حَمَامَه كِيرَن دَرَلَمِنَجَه *non sudare* دَرَلَمَكَن *sudare* دَرَلَمَكَن : luti

quisquis in balneum ingreditur, esse nequit, quin, non su-
det. Chur. Eff.

آز : Phrasis autem illa latina : *parum absuit, quin non, est*

فَلَان كَمَسَه طَبِيعَتَه اَغَر يَر سُوَر سُوَيْلَدِي : veluti : قَالِدِي كِه

كُوچِيْلَه تَحْتَر اَيْتَدُم اَز قَالِدِي بِن بَخِي آتَا قَارَشُو سُوَر

Talis quidam natura mea grave verbum locutus est, difficul-
ter (vix) toleravi, *parum absuit, quin illi non obloquerer.* Chur.
Effendi.

Non solum, sed etiam. Hic loquendi modus Latinorum, ple-
rumque per particulas copulativas expediri solet, v. g. اَمَّا بُو

دَكْرُ اللّٰه اَيْتَمَكَن اُوچ مَرْتَبَه اَوْزَرِيْنَه دُر يَرِي يِل اَيْلَه دُر كَم

كُوْتَل اَنْدَن غَافِل دُر و يَرِي هَم دِلِيْلَه هَم كُوْتَلِيْلَه اُولُوْر اُولَكِي

عَوَامَكَن دُر بُو خَوَاصَكَن دُر و يَر بَخِي هَم دِلِيْلَه و هَم كُوْتَلِيْلَه و

هَم جَمِيْع اَعْضَايِيْلَه اُولُوْر *Ast hanc DEI commemorationem facere*

est juxta tres gradus, unus fit lingvâ, à qua animus negligens est, seu, abest, & alter fit non solum lingvâ, sed etiam animô, seu corde
*Primus est vulgarium, hic autem specialium. Et unus etiam (ter-
tius)*

tius) fit non solum lingua, sed etiam corde, & simul omnibus membris. de illum, ment. Et hic modus, magis usitatus est. Dici

quidem etiam potest per *دَکُلْ* & *بِلَهْ* id est: non est, & simul, v.g.

اَوغَلَايْ دَکُلْ آغاسِي بِلَهْ اوردَم non est puerum, Dominum ejus simul tutudi. Id est: non solum puerum, sed etiam ejus Dominum per-

cussit. Chur. Eff. Melius tamen dicitur: *وَهُمْ اَوغَلَايْ وَهُمْ آغاسِي*

اوردَم.

Latinorum loquendi modus per *quantò plus, tantò plus*, vel *tantò magis*. est per *قَدَرْ* & *زِيَادَهْ* *quantò plus*, & *tantò magis* ita ut:

ad sui membri principium, & *زِيَادَهْ* ad sui membri finem collocetur, v. g.

قَدَرْ آتَا اغَزَزْ وَ اِكْرَامْ اَيْلَسَهْ شَرَتْ وَ تَمَرْدِي زِيَادَهْ اولوز quò plus illi honoris & venerationis exhibuerit, tantò plus, vel magis malitia & pertinacia ejus fiet. Chur. Eff.

CAPUT TERTIUM.

De Conjunctionibus.

Conjunctio, à conjungendo inter se orationis partes, seu, ut dicit Alvarus, connectens, ordinansque sententiam.

Conjunctionum species, sive significationes variae sunt.

(PARS ALTERA)

Ccccccc

Co-

peritorum reperitur, sive de praeceptis necessariis à DEO datis, sive de rebus necessariis, sive de legibus (Muhammedanis) sive de actionibus spontaneis, sive de moribus cum rectitudine, simulq; cum affectu se incitando, & per se praecurrendo, cum celeritate persolvere oportet. de int. ment. Item :

شَوِيلَه بَلِكْزِ كِه بَحْرُ مُحِيطُ بَحْرُ :

اَعْظَمْدُرْ شَوِيلَه كِه سَايَرُ بَحَارُكِي مَادَّةَسِيْدُرْ يَعْنِي اَصْلِيْدُرْ كَرَكِي

مَنْصَرُ كَرَكِي مُنْقَصِرْ اُولُسُونْ It a scito, quod mare circumdans (Oceanus)

sit mare maximum, ita ut aliorum marium materies nempe origo sit, sive conjunctum, sive separatim sit. de mir. mund. Item اِسْتَرُ vel

يُوخْسَه بَن يُوخْسَه sive tu, sive ille اِسْتَرَسَن اِسْتَرُ اُول : ut يُوخْسَه

sive ego, sive tu.

اَيَسَه vel خُونْ اَتَامَن قَامَا sed, tamen اَمَّا Adversativa

اَيَسَه اُول ille autem اَيَسَه اُول ille autem اَو خُونْ autem

اَكْرَجَه vel كَرَجَه et si, tametsi اَتَامَن, autem, verummodo.

اَلَا & مَكْرُ Et de harum parti-

cularum vi, lege supra Tract. 4. cap. 1. parte 2. ad modum Con-

junctivi. Observanda est praeterea vis significandi, quam habet

Latinorum particula nisi, quae, si pro si non sumatur, conjun-

ctivus verbi negativi, absque alia particula, hanc eandem vim in se

continebit, v. g. hanc sententiam intelligere non potest, nisi sit do-

Ccccc 2

ctus,

Etur, id est : *si non est doctus*. Et turcicè , sic se habebit : اوقومش
 دتایسه شو حدیثی آتلا یامز. Quodsi hæc ipsa particula *nisi* pro
præter aut *præterquam* sumatur , stabit particula لا ut : بو قومش
 ماوراسنده فسنه یوقدر الا بحر محیط در
riorem partem hujus populi nihil est , præterquam (nisi) Oceanus,
de mir. mund. Sin verò hæc ipsa particula *nisi* significat *do-*
nec non , vel *quousq̃ non* in se non contineat , ad sæpe dictam for-
marionem infinitivi in syllabas مَقْ vel مَكْ abjecto بِنَجْ recur-
rendum erit , ut : صبر اولیینه توکل اولماز : *donec non* , vel
quousq̃ non (nisi) habeatur patientia , non potest esse fiducia,
proverb.

Collectiva , sive *illativa* , sive *rationales* , ut : پس
 پس اون یملدن صکره واردي itaq̃ post decem annos erit.
 سن کیمش اوغلانچقسن فلان کیشی نکى اوغلى ergo , igitur
 ایم دیدی امیدی سنکى آتاکى بنم دوستم ایدی *Tu enim filiulus es*
alis persone filius sum dixit , ergo Parens tuus , fuit Amicus meus.
 پس حرامدن قچقک پس امیدی itaq̃ ergo
 و کچیش حراملرکى قیدین کورمکى غایت مهتر
 غایه

illicitis fugere, & prætorum illicitorum curam habere, valde
neceſſe eſt. Col. Ilam. اَتَدَن اَوْتُورِي vel اَتَدَن اَوْتُورُو

اَتَدَن اَوْتُورِي vel اَتَدَن اَوْتُورُو quare, idcirco, quam
obrem, qua de cauſa, qua propter.

Cauſales زیرا vel چرا nam, namq, ſiquidem, quia, quoniam

زیرا که propterea quòd اَمَّا vel لَکِن vel لَیْکِن aſt, tamen, attamen,

verùm tamen اَمَّاَنَه quid attamen, چون vel چُونِکِه quia, quoniam

چُونِکِه تَبَا مَرَادِیْن ſiquidem, cùm, quum, dum, quando, poſtquam

cùm aſſecutus fuiſſet ſua intentionis finem. Hum. Nam. حَاصِلِ اِیْتِدِی

Hoc locò in memoriam reducenda eſt viſ, quæ in gerundiis &
in verbali dictione in وَب reperitur.

Conditionales. اَکَر vel Perſarum more تَمَر.

Expletiva. ut in Alvaro ſunt, quidem, equidem, ſunt ſpe-
ciales Latinitatis particulæ affirmandi, ut ita dicam aliqua cum
exceptione, & ut bene notant latini Lexico graphi, poſt ſe aſſu-
munt ſed, tamen, verò, aſt, verùm tamen, at, autem, certò, pro-
fectò, ut in aliis lingvis, ſic & in turcica omne adverbium con-
firmandi hanc ipſam vim obtinet, ſi ſequatur una ex hîc alle-

gatis particulis, ut: تَرَجَم بُونْدَه سَنَكِ آزادِلُغَتِ وَاَرْتَر وِ لَیْکِن:

Ccccc 3

بنم

٠٠٠ ٠٠ ٠٠ ٠٠ ٠٠ *tua certè (quidem) hic libertas est , sed & mea captivitas est.* de illum. ment.

Quòd autem aliquæ particulæ Conjunctionum sint præpositivæ , aliæ subjunctivæ , aliæ communes , ut dicitur in Alvaro , id ipsum , ut in aliis , ita & in turcica lingua contingit.

CAPUT QUARTUM.

De Interjectione.

Quæ , ut est in Alvaru , varios animi affectus indicat.

Laudantis. آفرین سَکَا *bene , egregiè , plausibiliter.* si-

bi sit applausus. دَ کُوزَلْ *quàm bene , quàm bellè.*

Excitantis. سَنِي *videbo te , id est : Euge !*

Exultantis , seu insultantis. وَاهِ دِهْ *vah ! v. g.* نُوْ اَللّٰه

Majestati DEI vah dixit. حَضْرَتِيْنَه اَيْتَدِيْ *de illum. ment.*

Latantis. بَهْ بَهْ بَهْ *vel بَهْ vel بَهْ.*

Dolentis , & ingemiscntis. وَايْ حَالِهْ *ehou !* اَوَّلْ وَقْتْ كِهْ صَاغْ اَيْدَمْ بُوْ كُونْ : *ehou ! ut :* اَوْشْ *statui meo !*

يَا رَيْنْ دِيُوْ عُرْ كَجِيْشْ طُوْ يَمَاشْ اِيْمْ اَوْشْ شَمْدِيْ اُولُوْمْ كَلْدِيْ *tempore , quo fui sanus dixi hodie , cras , vita transiit , non animadverti , Eheu ! nunc mors mea advenit.* de illum. ment.

Suspirantis. دُوْ دُكْ سُوْرِيْنِيْ دُتَلْدِيْ بِلِنِيْ دُوْتُوْبْ اِهْ *v. g.* آهْ *aildy*

*erba auscultavit, lumbos tenuit, fecitq. Ab, id est:
lum. ment.*

Lugentis. عَاشِقًا أُولُو رِكْمٍ حَقْدَنَ هَر دَه تَلْسَه v. g. هَاي *Amantes illi sunt, qui à DEO, quid
quid acciderit, sive quies, sive afflictio, non distinguunt, nec di-
cunt: heu! hac est quies, heu! hac est afflictio. de Illum. ment.*

Ejulantis. اَيَّوَاهُ ob! ob!

Admirantis. سُبْحَانَ اللَّهِ بِه نَه بِه بِه بَق بَق DEUS Ex-
celsè! اللَّهُ بَارِكْ benedicens DEUS اللَّهُ Item. عَجَبًا ut:
عَجَبًا لِمَا لَمْ يَجِئْ mirum! cur non venit? Chur. Eff.

Irridentis. آلا مَا

Exclamantis. Et aliò sensu etiam *Vocantis*, ut inter
adverbia vocandi videri potest, اَي vel يَا v. g. يَا نَفْسُ كُلَّ بَارَاةٍ كَيْدَهُ لَمْ هَلَه مَقْصُودِي كُورْسِي
veni, ad omnē mercatum eamus, utiq. desiderium tuum discernes. de Illū.
ment. يَا أَوْغُلْ رَحْمَةُ اللَّهِ دُر. O fili! Dominus meus, est DEUS

heus! talis homo venietne ad nos? يَا فَلَانُ أَنْتَ بَرَه تَلُورَمِي! heus!

Chur. Eff. Item. يَا عَزِيزُ قَرْدَاشِ بِتَكَلِّكِيمِ honorifice frater

scito, quod.

Si-

سُكُوتٌ أَوْ سَوَسٌ *Silentium indicentis.*

بَلُوْمِسْنُ : *heu!* *ut* : *Exprobrantis.*
tu homo, stultus nè es? Chur, Eff.

يَايَ رَيْمُ : *ut* : *O Domine mi!*

طُورَةٌ طُورَةٌ *at, at.*

Præfagientis malum, vel miserantis, vel minantis.

قُلْسَةٌ أَوْ قُلْسَةٌ *quid futurum? quid erit?*
 بَاشُكْهُ دُولَا *capiti tuo quid erit?*

أَپَاجِ كِبِيدِي *Apage cornutè!*

أَپَاجِسْ مَالِدِيكْهُ *Apagesis maledicte!*

قُلْسَةٌ بَلَا *quod infortunium.*

أَيُّوبُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي دِينِسْ فِي *psui perfide*

جُورِنْدَه بِرْكَرَه أَفْ بِيْدِي *Job supra quem pax, semel*
ad ejus nasum (faciem) psui dixit.. de illum. ment.

أُولَمِيَا كَه *absit, nè sit ut.*

أَدْبِسْ لِكْهُ إِيْدَهْسَنْ *Ne sit ut immodestum actum committas.*

قُعُودُ بِاللَّهِ *refugium ad DEUM, id est: DEUS avertat,*
refugiamus ad DEUM, id est: DEUS id à nobis avertat.

FINIS GRAMMATICÆ.

Nominativus

Nomin.

2

Nomin.

بَابَا

Pater

بَابَا مِ

Pater meus

بَابَا تِ

Pater tuus

بَابَا يِ

بَابَا سِينِ

&

بَابَا سِينِ

&

بَابَا سِ

بَابَا مَزِي

بَابَا كَزِي

اَلْجِي

egatus

اَلْجِي مِ

egatus meus

اَلْجِي تِ

egatus tuus

اَلْجِي يِ

اَلْجِي سِينِ

&

اَلْجِي سِينِ

&

اَلْجِي سِ

اَلْجِي مَزِي

اَلْجِي كَزِي

مُرَان

voluntas

مُرَان مِ

voluntas mea

مُرَان تِ

voluntas tua

مُرَان يِ

مُرَان يِنِ

&

مُرَان يِنِ

&

مُرَان يِنِ

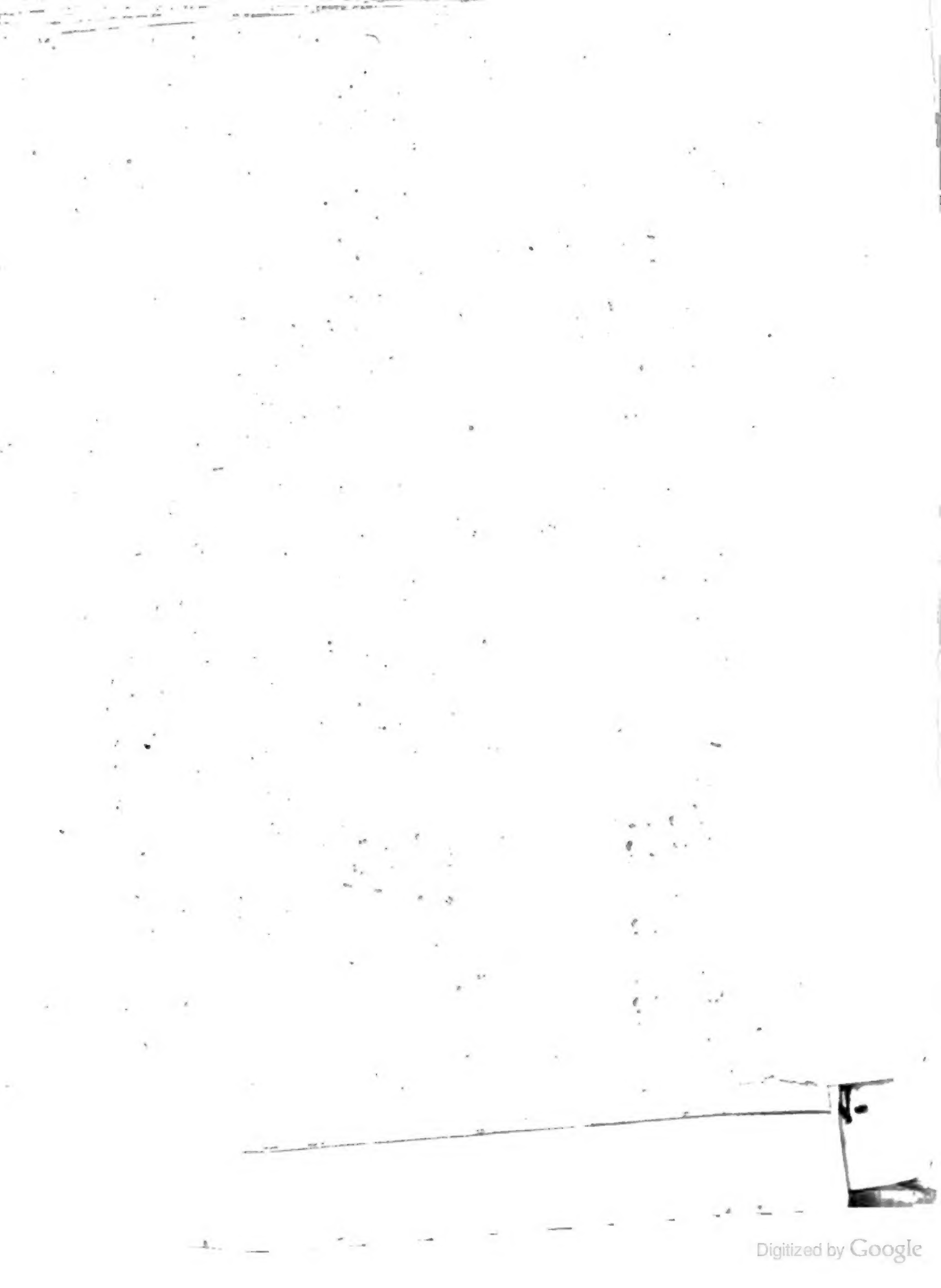
مُرَان مَزِي

مُرَان كَزِي

Par ratio singulari, sunt addenda. Tertiae personæ

ter *eorum pater.*

Lit. Eee fol. 403.

005652083

MC

